

1

Augustinus de Trinitate

Freiburg 1484

Perlechet, 1543; Hain, 2040.

AR. 2-1-23.

Ync
149

Augustinus de Civitate

Liber Primus

Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentu opus totius ex libro retractationum.

Libros de trinitate: que de^o est qd decim scripsi p aliquot annos. Sed cu eor duodecimū nōdū perfecissem: et eos diuti^o tenerē q̄ possent sustinere qui uehementer habere cupiebant: sub-

tracti sunt mihi minus emendati q̄ deberent ac possent q̄n eos edere uoluissim. Qd postea q̄ compi: quia et alia eorum apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipse non edere: sed sic habere ut in alio aliquo opusculo meo qd mihi de his euenerit dicerē: vt gentib^o tū fratribus qz resistere nō ualui: emēdaui eos quātū emēdandos putauī: et cōpleui et edidi: adiūgēs eis a capite epistolā quā scripsi ad uenerabilem Aureliū ep̄m carthaginensis ecclesie: quo tanq̄ prologo exposui: et qd accidisset: et qd facere mea cogitatioe uoluissim: et quid fratru charitate cōpellente fecissem. In quorum libro vndecimo cū de corpore uisibili agerem: dixi: quocirca id amare alienari est: quod fm euz morē dictū est quo aliquid sic amat ut eo fruendo existimet beatū se esse q̄ hoc amat. Nam nō est alienari in laudē creatoris amare specie corporalē: ut ipso creatore fruens q̄sqz uere beatus sit. Itēqz in eodem vbi dixi: Nec auē q̄ drupedē memini qz nō uidi: s; phantasiā talem facillime intueor dū alicui forme uolatilī qualē uidi: adiungo alios duos pedes quales itidē uidi. Nec dicēs nō potui recolere uolatilīa quadrupedia que lex cōmemorat. Neqz em̄ cōputat in pedibus duo posteriora crura quibus locuste saliant: q̄s dicit mundas: et ideo discernit ab imūdis talibus uolatilibus q̄ non saliant illis cruribus sicut sunt scarabei. Omnia quippe hmōi uolatilīa q̄ drupedia uocantur in lege. In duodecimo uelut exposito: uerborū apli vbi ait: Omne pctm̄ quodcūqz fecerit hō extra corpus ē: nō mihi saties facit: nec sic puto intelligendū qd dictū est: Qui aut fornicatur in corpus ppriū peccat: tanq̄ ille hoc faciat q̄ ppter adipiscenda ea que p corp^o sequitur: ut in his finem boni sui ponat: aliquid agit hoc em̄ longe plura peccata cōplectif: q̄ illa fornicatio que cōcubitu ppetrat illicito: de q̄ locutum cū hoc diceret apostolum apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium ep̄m carthaginensis ecclesie.

Domino beatissimo et sincerissima charitate: uenerabili fratri et con sacerdoti pape Aurelio: Augustinus in dño salutē. De trinitate q̄

deus et sūmus et uerus ē: libros iuuenis inchoaui: senex edidi: dimiseram q̄ppe hoc opus postea q̄ cōperi preptos mihi esse siue surreptos ante q̄ eos absoluerem: et retractos ut mea dispositio fuerat expolirem. Non em̄ singulatim sed omnes simul edere ea rōne decreuerā: qua precedentibus cōsequētes inquisitione necerentur. Lum q̄ p eos hoies qui priusq̄ uellē ad quosdam illorum puenire potuerunt: dispositio mea nequisset impleri: interruptam dictationē reliquerā: cogitans hoc ipsum in aliquibus meis scriptis cōqueri: ut scirent qui possent nō a me fuisse eos dē libros editos: sed ablatos: priusq̄ mihi editione mea digni uiderentur. Clerū multorū fratru uehementissima postulatione et maxime tua iussioe cōpulsus: op^o tam laboriosum: adiuuante dño terminate curauī: eosqz emendatos nō ut uolui: sed ut potui: ne ab illis qui surrepti iam in man^o hominum exierant: plurimū discreparent: uenerationi tue p filiū nostrū diaconū charissimū missi. Et cuiusqz audiendos: describendos: legendosqz pmissi: in quibus si seruari mea dispositio potuisset: essent pfecto et si eas dē sentētias habentes: multo tū euadatiores atqz planiores quantū rerum tantarū explicandarū difficultas et facultas nostra pateret. Sunt autē q̄ primos q̄ttuor uel potius q̄nqz etiā sine proemīs hnt: et duodecimū sine extrema pte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: oīa si uoluerint emendabunt. Peto sane ut hanc epistolam seorsum quidē: sed tū ad caput eorū dem librorum iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

Leuit. 2

1 Cor. 6

- i Incipiūt capitla libri p̄mi de trinitate
- ii De triplici causa erroris falsa de deo opinantium.
- iii Ordo disputandi de trinitate diuina.
- iiii De diuerso iudicio legentium et capacitate dissimili.
- v Que esse ppria diuine trinitatis senserint catholici tractatores.
- vi De questionibus quibus mouent de trinitate querentes.
- vii De trinitate patris et filij et sp̄s sancti qui sunt vnus et solus et uerus de^o. Quinigenitus dei filius ppter formā serui minor patre dicat: qui in forma dei equalis est patri.

Primus

- vii De subiectiōe qua fili⁹ subijciēdus est patri.
ix Qu^o utile credētib⁹ fuerit vt ad p^rem in forma serui christus ascenderet.
x Quō traditurus sit regnū fili⁹ patri.
xi Quā discretiōe intelligēdus sit nunc equalis patri filius nūc aut^{em} minor.
xii Quā rōne fili⁹ nescire dicat diē et horā quā scit pater.
xiii De vnitāte p^rone filij dei et filij hoīs si ue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini epi de trinitate liber primus incipit.

De triplici causa erroris falsa de deo opinatiō

Capitulum primum

Lectur⁹ hec que de trinitate disseruimus: prius oportet vt nouerit stilum n^rm aduersus eorū vigilare calūnias: qui fidei cōtemnentes iniriū: imaturo et puerorationis amore fallunt. Quorū nōnulli ea q̄ corp^ralibus reb⁹: siue p^r sensus corporeos expta nouerūt: siue que natura humani ingenij et diligentie viuacitate vel artis adiutorio pcepserunt: ad res incorporeas et spirituales trāsferre conant^r: vt ex illis illa metiri atq; opinari velint. Sūt q̄dā alij q̄ fm̄ humani animi naturā vt affectum de deo sentiūt si q̄d sentiūt: et ex h^o errore cū de deo disputāt: p^rmoni suo distortas et fallaces regulas fingūt. Est itē aliud hominū genus eorū qui vniuersam q̄dē creaturā que p^rfecto mutabilis est: nitunt^r trāscedere: vt ad icōmutabile substātiā que de⁹ ē erigāt intentionē sed mortalitatis onere p^rgrauati: cum et videri volūt scire q̄d nesciūt: et q̄d volūt scire nō p^rnt. p^rsumptiōes opinionū suarū audaci⁹ affirmādo: intercludūt sibi in intelligētie vias: magis eligētes sentētiā suam nō corrigere pueris: q̄ mutare defensam. Et hic quidē omniū morbus ē triū generū que p^rposui: et eorū. s. qui fm̄ corpus de deo sapiūt: et eorū qui fm̄ spiritalem creaturā sicuti est aīa: et eorū qui neq; fm̄ corpus neq; fm̄ spiritalem creaturā: et tñ de deo falsa existimāt: eo remotiores a vero: quo id q̄d sapiunt nec in corpe repit^r: nec in facto et cōdito spiritu nec in ipso creatore. Qui em̄ opinatur deū (verbi gr̄a) candidū vel rutilū: fallit^r: sed tñ h̄ inueniunt in corpe. Rursus q̄ opinat^r deum nūc obliuiscētē nūc recordantē: vel si q̄d h̄mōi ē: nūbilonim⁹ in errore ē: sed tñ hec inueniūt in aīo. Qui aut^{em} putat ei⁹ esse potētie deū: vt se ipsum ipse genuerit: eo pl⁹ errāt: q̄d nō solū deus ita nō ē: s̄ nec spiritalis nec corp^ralis creatu

ra. Nulla em̄ oīno res ē que seipam gignat vt sit. Et q̄ ab h̄mōi falsitatib⁹ h̄mān⁹ anim⁹ purgaret^r: sac̄ sc̄ptura puulis q̄gruēs: nulli⁹ gener^r rerū x̄ba vitauit: ex q̄b⁹ q̄si gradatim ad diuina siue sublimia noster intellect⁹ velut nutritus asurgeret. Hāc et x̄bis et reb⁹ corp^ralibus sumptis vsa ē cū de deo loqueret^r: velut cū ait. In regimine alarū tuarū ptege me. Et de spiritali creatura multa trās tulit: q̄bus significaret illud q̄d ita nō ē: s̄ ita dici op⁹ ē: sicuti ē. Ego sum de⁹ zelans: et. Penitet me hoīem fecisse. De reb⁹ aut^{em} que oīno nō sunt: nō traxit aliq̄ vocabula: q̄b⁹ vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Cū p^rniciosi⁹ et inani⁹ euanesūt: qui tercio illo genere erroris a vitate secludunt^r. h̄ suspicando de deo: q̄d neq; in ipso: neq; in vlla creatura inueniri pōt. Rebus em̄ q̄ in creatura inueniunt^r: solet scriptura diuina velut infantilia oblectamenta formare: quib⁹ infirmorum ad q̄rēda supiora: et inferiora deserēda pro suo modulo tanq; passib⁹ moueret affectus. Que x̄o pprie de deo dicunt^r: q̄q; in nulla creatura inueniunt^r: raro ponit scriptura diuina: sicut illud q̄d dicit^r ē ad moysen. Ego sum q̄ sum: et qui em̄ misit me ad vos. Cū em̄ eē aliq̄ mō dicat^r et corpus et anim⁹: nisi pprio quodā mō vellet intelligi: non id vniq; diceret. Et illud q̄d ait ap^rpl⁹. Qui sol⁹ h̄z immortālitē: cū et aīa mō quoddā immortalis eē dicat^r: et sic nō diceret. sol⁹ h̄z: nisi q̄ x̄a immortalitas in cōmutabilitas ē: quā nulla pōt h̄re creatura: qm̄ sol⁹ ē creatoris. Hoc et iacobus dicit. Omne datū optimū: et omne donum p^rfectū de sursum ē descēdens a p^rse luminum: apud quē nō ē transmutatio: nec momēti obumbratio. Hoc et dauid. Abutubis ea et mutabunt^r: tu x̄o idē ipse es. Proinde substātiā dei sine vlla sui cōmutatiōe mutabilia facientem: et sine vllō sui tpali motu tpalia creatē: intueri et plene nosse difficile ē: et ideo est necessaria purgatio mētis n^re: qua illud ineffabile: ineffabiliter videri possit: qua nō dū p^rditū fide: nutritur: et p^r quēdā tolerabiliora: vt ad illud capiēdū apti et habiles afficiamur itinera ducimur. Cū ap^rpl⁹: In x̄po q̄dē dicit eē omnes thesauros sapientie et scientie absconditos: eum tñ quis iū gratia eius renatis: s̄ adhuc carnalib⁹ et aīa libust tanq; puulis in x̄po: nō ex diuina virtute in qua equalis ē patri: sed ex h̄māna infirmitate ex qua crucifix⁹ est: cōmēdauit. Sūt namq;: Neq; em̄ iudicauit me scire aliq̄d in vobis: nisi i. Cor. 2. iesum x̄pm: et hunc crucifixum. Deinde secut^r Ibidem ait. Et ego in infirmitate et timore et tremore mltro fui apud vos. Et paulo post dicit: Et ego i. Cor. 3. fr̄es nō potui vobis loqui quasi spiritalibus: s̄

Ps. 10

Exod. 20
Gen. 6

Exo. 3

1. Ebi. 6

Jaco. 1

Ps. 101

Col. 2

1. Cor. 2

Ibidem

1. Cor. 3

Primus

quasi carnalib⁹ Quasi puulis in xpo: lac potu dedi vobis: no escas. Hodu em poterat: sz nec adhuc quide potestis. Hoc cu dz qbusda irascunt: z sibi prumeliose dici putant: et plerunq; malit credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc audir: no habere qd dicat: q; se cape non posse qd dixerit. Et aliqui afferim⁹ eirsonem: no qua petut cu de deo querit: q; nec ipi eaz valent sumere: nec nos fortasse vl apphendere vl pferre: sz qua demonstret eis q; sint inhabiles minieq; idonei in picipiendo qd exigut. Sed q; no audiut qd volut: aut callide nos agere putat: vt nram occultem⁹ impitiaz: aut maliciose qd eis inuideam⁹ peritiaz: atq; ita indignates pturbatq; discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

La. II
 Cla. ppr adiuuante dno deo nro suscipiem⁹ et eapaz qua flagitant quantu possum⁹ reddere roez qd trinitas sit vn⁹ de⁹: z solus z ver⁹: et q; recte pater z filii z spussanct⁹: vni⁹ eiusdeq; substantie vl eentie dicat: credat: intelligat: vt no quasi nostris excusatioib⁹ illudant: sz re ipsa experiant: z esse illd summū bonū qd purgatissimis mētib⁹ cernit: et a se ppterea cernicōprehēdiq; nō posse: q; hūane mentis acies inualida in tā excellēti luce nō figit: nisi p iusticia fidei nutrita vegetet. Sed primū scdm auctoritatē scripturarū scārū vtz se ita fides hēat demonstrandū ē. Deinde si voluerit et adiuuerit de⁹: istis garrulis ratiocinatorib⁹ elatioib⁹ q; capatioib⁹: atq; iō morbo piculosoze laborantib⁹: sic fortasse seruiemus: vt inuēiant aliqd vñ dubitare nō possint: et ob hoc in eo qd iuenire nequiverint: de suis mētib⁹ potiusq; de ipsa veritate: vel de nostris disputatioib⁹ pquerant atq; ita si qd eis erga eū vl amoris ē vl timoris: ad initiū fidei z ordinē redeat: iaz sentientes q; salubriter in scā ecclesia: medicā fidelīū pstituta sit: vt ad pceptōez incōmutabilis veritatis: imbecillē mentē obseruata pietas sanet: ne i opiniōz noxie falsitatis temeritas inordiata picipitet. Nec pigebit at me sicubi hesito querere: nec pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentū z capacitate dissimili.

Capitulum III

Roinde qd quis hoc legit: vbi piter cert⁹ ē: ppat mecu: vbi piter hesitat querat mecu vbi erroze suū cogscit redeat ad me: vbi meū: reuocet me. Ita igrediamur sil charitat; viā: rēdentes ad eū: de q

dictū ē. Querite faciē ei⁹ semp. Et hoc placitū: piū atq; tutū corā dno deo nostro: cū oib⁹ inierim q ea q scribo legūt: z in oib⁹ scriptis meis: maxieq; in his vbi qrit vnitas trinitatis: pater z filii z spussanct⁹: q; nec piculosi alicubi errat: Nec laborosius aliqd qrit: nec fructuosius aliqd inuēitur. Quisq; ergo cū legit dicit: hoc nō bñ dcm est: qm nō intelligo locutiōz meā rephēdat: nō fidē: z forte vere potuit dici planius: verūtū nullus hoīm ita locutus ē: vt in oibus ab oibus itelligeret. Uideat ergo cui h in sermōe meo displicet: vtz alios in talibus rebus qstioibusq; versatos cū itelligat: me h itelligit. Et si ita epōat libz meū: vl etiā si h videat: abūciat: z eis potius q; itelligit: opaz z tps ipendat. Nō tñ ppterea putet me tacere debuisse: q; nō tā expedit eac dilucide q; illi q; itelligit eloq; potui. Ne q; em oia q ab oib⁹ pscrībunt: in oīm manus veniūt. Et fieri p: vt nō nllī q etiā hec nostra itelligere valēt: illos planiores nō iueniant libros: z i istos saltē icidat: iōz vtile ē: plures a pluribus fieri diuerso stilo: nō diuersa fide etiā de qōnibus eisdē: vt ad pluriōs res ipsa pūciat: ad alios sic: ad alios aut sic. At si ille q se ista nō intellexisse pquerit: nlla vnq; d talibus rebus diligēter z acute disputata itelligere potuit: secū agat votis z studijs vt pficiat nō mecu qrelis z puitijs: vt taceā. qui xō hec legēs dicit: itelligo qdē qd dictū sit: sz nō vere dictū ē: asserat si placz sniam suā z redarguat meā si p: qd si cū charitate z xitate fecerit: mibiq; etiā si hac vita maneo: cognoscēdū facere curauerit: vberrimū fructū hui⁹ laboris mei: cepero: qd si mibi nō potuerit: qd id potuit me volēte ac libere pstitit: ego tñ in lege dñi meditor: si n die ac nocte: saltē qd rpm p rictis possū: z meditatōes meas ne obliuioe fugiat: stilo alligo: sperās de mīa dei q in oibus veris q certa mibi sunt: pfeuerāte m me faciet. Si qd at aliter sapio: id q; mibi ipe reuelabit: siue p occultas reuelatōes: inspiratiōes atq; admonitiōes: siue p manifesta eloquia sua: siue p fraternas p mociatiōes: hoc oro: z h dpositū: desiderīūq; meū penes ipm hēo: q mibi sat idone⁹ ē: z custodire q dedit et reddere q pmisit. Arbitroz sanenō nullos tardiores: i qbusda locis libroz meoz: opinaturos me sensisse quod nō sensi: aut non sensisse quod sensi. Quozum errorem mibi tribui non debere quis nesciat. Si velut me se qntes neq; apphēdētes: deuiauerit i aliquā falsitate: dū cogoz p qdā densa z opaca viam

Ps. 104

Ps. 1

carpe: qm̄ qd̄ nec ipsi sanctis diuinorū libro
rum auctoritatib⁹ vllō mō q̄sq̄ recte tribue-
rit: tā multos ⁊ varios errores hereticorum:
cū oēs ex eis de s̄c̄pturis: falsas atq̄ fallaces
opiniōes suas conent̄ defendere. Admonet
me plane: ac mihi iubet suauiſſimo impio lex
xp̄i: h̄ ē caritas: vt cū aliqd̄ falsi in libris meis
me sensisse hoies putāt: q̄b̄ ego nō sensi: atq̄
id ipsum falsum: alteri displicet: alteri placet:
malim me reph̄ēdi a reph̄ensore falsitatis: q̄
ab eius laudatore laudari. Ab illo em̄ quis
ego nō recte q̄ h̄ nō senserim: error tñ ipse re-
cte vitupat̄. Ab h̄ aut̄ nec ego recte laudo: a
q̄ existimor id sensisse q̄b̄ vitupat̄ veritas: nec
ipsa sententia quā vitupat̄ vitas. Ergo in no-
mine dñi susceptum opus aggredimur.

Que esse pp̄ria diuine trinitatis censerunt
catholici tractatores. La. III

De pse.
dist. 3

Adnes q̄s legere potui q̄as̄ me scri-
pserūt de trinitate: q̄ ē de⁹: diuinorū
librorū veterū ⁊ nouorū: catholici tra-
ctatores h̄ intenderūt: s̄m̄ s̄c̄pturas docere:
q̄ pater ⁊ filius ⁊ sp̄s̄ sc̄s̄. Vnius eiusdēq̄ sube-
insepabili equalitate diuinā insinuēt vnitate.
Ideoq̄ nō sint tres dñi s̄ vn⁹ de⁹: q̄uis pat̄ fi-
lium genuerit: ⁊ iō filius nō sit q̄ pat̄ ē: filiusq̄ a
p̄re sit genit⁹: ⁊ iō non sit pater q̄ filius ē: sp̄s̄ sc̄s̄
sc̄s̄: nec pater sit: nec filius: s̄ tñ p̄ris ⁊ filij spi-
ritus: patri ⁊ filio etiā ipse coequalis: ⁊ ad tri-
nitatis prinēs vnitate: si tñ eandē trinitatem
natā de x̄gine maria: ⁊ sub pontio pilato cru-
cifixam ⁊ sepultā: tertio die resurrexisse: ⁊ in
celū ascēdisse: s̄ tñmō filius. Nec eandē trini-
tate descēdisse in specie colūbe sup̄ iesuz bap-
tisarū. Aut die p̄tecostes post ascēsiōē dñi:
sonitu facto de celo q̄si ferret̄ flat⁹ vehemēs:
⁊ linguis diuisis velut ignis: s̄ tñmō sp̄s̄ sc̄s̄
Nec eandē trinitate dixisse de celo: Tu es fi-
lius me⁹. Siue cū baptisarū ē a ioāne: Siue i
monte qm̄ cū illo erant tres discipuli: Aut qm̄
sonuit vox dicēs: Et clarificauit ⁊ itez clarifi-
cabo: s̄ tñmō patris vocē fuisse ad filium factā:
q̄uis p̄r ⁊ filius ⁊ sp̄s̄ sc̄s̄: sic insepabiles sunt
ita insepabiliter openē. Nec etiā mea fides ē
qm̄ hec est catholica fides.

De questionibus q̄bus mouent̄ de trinita-
te querentes. La. V

Ed in ea nōnulli pturbant̄: cū audi-
unt deū patrē: ⁊ deū filium: ⁊ deū sp̄m̄
sc̄m̄: ⁊ tñ h̄ac trinitate nō tres deos:
s̄ vnū deū: ⁊ quēadmodū id intelligāt q̄rūt: p̄

sertim cū dicit̄ insepabiliter opari trinitatem in
oī re quā de⁹ opat̄: ⁊ tñ q̄ndā vocē p̄ris sonu-
isse: q̄ vox filij nō sit. In carne aut̄ natū ⁊ pas-
sum: et resurrexisse: ⁊ in celū ascēdisse nō nisi
filium. In colūbe at̄ sp̄e venisse: nō nisi sp̄m̄ sc̄m̄
intelligere volūt: quō ⁊ illā vocē q̄ nō nisi pa-
tris fuit trinitas fecerit: ⁊ illā carnē in q̄ nō ni-
si filius de x̄gine nat⁹ ē: eandē trinitas creauerit
⁊ illā colūbe sp̄m̄ in q̄ nō nisi sp̄s̄ sc̄s̄ apparu-
it: illa ipsa trinitas opat̄ sit: alioq̄ nō insep-
abiliter trinitas opat̄: s̄ alia pater facit: alia fili-
us: alia sp̄s̄ sc̄s̄. Aut si q̄dā simul faciūt: que-
dam sine inuicē: iam nō insepabilis trinitas.
Ahouet etiā quō sp̄s̄ sc̄s̄ in trinitate sit: quē
nec pater: nec filius: nec ambo genuerint: cui⁹
sit ⁊ p̄ris ⁊ filij sp̄s̄. Quia q̄rūt ista hoies:
⁊ tēdio nob̄ sunt: si q̄d hinc ex dono dei sapit i
firmitas n̄ra: edisseram⁹ eis vt possum⁹: neq̄
cū inuidia tabescēte iter habeam⁹. Si dicim⁹
nos de talib⁹ rebus nihil cogitare solere: mē-
timur. Si aut̄ fatemur habitare ista in cogi-
tationib⁹ n̄ris: qm̄ rapimur amore indagari
de vitatis: flagitat̄ iure charitatis: vt eis indi-
cemus q̄d hinc excogitare potuerim⁹: nō q̄a
iā acceperim⁹: aut p̄fect⁹ sim⁹. Itā si Paul⁹ apo-
stolus: q̄tō magis ego longe infra illi⁹ pedes
iacēs: nō me arbitror apprehēdisse: s̄ p̄ modu-
lo meo: si ipa q̄ retro sunt obliuiscor: ⁊ in ante-
riora me extēdo: ⁊ in intentionē seq̄r ad pal-
mam sup̄ne vocatiōis: q̄tū eiusdē vie p̄gri-
ni: ⁊ q̄ puenerim vn̄ mihi in fine reliqu⁹ cur-
sus ē: vt illis apiam: desiderat̄ a me: illis desi-
deratib⁹: q̄b⁹ me fuisse cogit libera charitas.
S̄pret aut̄ vbi donabit deus vt eis ministrā-
do q̄ legāt̄: ipi q̄ p̄ficiāt: ⁊ eis cupiēs r̄fidere
q̄rētib⁹: ip̄e q̄ inueniā q̄b̄ q̄rebā. Ergo susce-
pi h̄ iubēte atq̄ adiuuāte dño deo n̄ro: nō taz
cognita cū auctoritate differere q̄ ea cū pie-
tate differendo cognoscere.

Abat. 3

Sap. 6

Phil. 3

De trinitate p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s̄ sancti q̄ sunt
vnus ⁊ solus ⁊ verus deus. La. VI

Qui dixerūt dñm̄ n̄m̄ iesū xp̄m̄ nō eē
deū: aut nō eē verū deū: aut nō cum
p̄re vnū ⁊ solū deū: aut nō eē imorta-
lem: q̄ mutabilē: manifestissima diuinorū tes-
timoniorū ⁊ cōsona voce cōuicti sunt: velut
sunt illa. In p̄ncipio erat x̄bū: ⁊ x̄bū erat ap̄s̄
deū: ⁊ deus erat x̄bū. Manifestū ē em̄ quod
x̄bū dei: filius dei vniciū accepim⁹: de q̄ p̄ dic̄.
Et x̄bū caro factū ē: ⁊ habitauit in nob̄: pp̄
natiuitatē incarnatiōis ei⁹ q̄ facta ē in tpe ex
x̄gine. In eo aut̄ declarāt̄: nō tñ deū eē: s̄ eti

Abat. 3

Act. 2

Abat. 1

Abat. 17

Job. 12

Job. 1

Job. 1

am eiusdē cū p̄re sube: qz cum dixisset: z deus
 Ibi dē erat verbū: h̄ erat in q̄t in p̄ncipio apud deū.
 oīa p̄ipm facta sunt: z sine ip̄o factum ē nihil.
 Neqz em̄ dicit oīa nisi q̄ facta sunt. i. oēm crea-
 turā. Un̄ liq̄do apparet ip̄z factū nō eē p̄ quē
 facta sunt oīa. Et si fact⁹ nō ē: creatura nō ē.
 Si aut̄ creatura nō ē: eiusdē cū p̄re sube est.
 Oīs em̄ suba q̄ de⁹ nō ē: creatura ē: z q̄ crea-
 tura nō ē: de⁹ ē. Et si nō ē fili⁹ eiusdē sube cui⁹
 ē p̄: q̄ facta suba ē. Si facta suba ē: nō oīa per
 Ioh̄. 1 ip̄m facta sunt: at oīa p̄ipm facta sunt. Un̄
 igit̄ eiusdē cū p̄re sube ē: z ido nō tm̄ deus:
 s̄ z ver⁹ de⁹. Qd̄ idē ioh̄es aptissime in epla
 1. Ioh̄. 5 sua dicit. Scim⁹ q̄ fili⁹ dei venerit z dederit no-
 bis intellectū vt cognoscām deū verū: z sim⁹
 in vero filio ei⁹ iesu xp̄o. Hic ē ver⁹ de⁹: z vita
 eterna. Hinc etiā p̄sequēter intelligit̄: nō tm̄
 1. Ioh̄. 6 mō de p̄re dixisse apl̄n paulū: Qui sol⁹ h̄z im-
 mortalitatē: s̄ de vno z solo deo qd̄ ē ip̄a trini-
 tas. Neqz em̄ ip̄a vita eterna mortalis est fm̄
 aliquā mutabilitatē: ac p̄ h̄ fili⁹ dei: qz vita e-
 terna ē: cū p̄re etiā ip̄e intelligit̄ vbi dicitū est:
 Ubi s̄ Qui sol⁹ h̄z immortalitatē. Et em̄ vite eterne
 z nos p̄icipes facti p̄ mō n̄ro imortales effi-
 cimur. Sz aliud ē ip̄a cui⁹ p̄icipes efficimur
 vita eterna: aliud nos q̄ ei⁹ p̄icipatiōe viue-
 1. Ioh̄. 6 mus in eternū. Si em̄ dixisset: Quē t̄p̄ib⁹ p̄-
 p̄rijs oñdet p̄ br̄is z sol⁹ potēs: rex reguz: z
 dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z immortalitatē: nec sic in-
 de sepatū filiū opteret itelligi. Neqz em̄ qz ip̄
 se fili⁹ alibi loquēs voce sapie (ip̄e ē em̄ deī sa-
 Eccl̄. 24 piētia) ait: Syrū celi circuiui sola: sepauit a se
 patrē. Et om̄ gl̄ nō ē necē vt tm̄ mō de p̄re
 1. Ioh̄. 6 p̄ter filiū itelligat̄ qd̄ dicitū ē: q̄ sol⁹ h̄z imorta-
 Ibi dē litatē: cū ita dicitū sit: vt fues in q̄t mādatū si-
 ne macula: irresp̄hēibile vsqz in aduentū dñi
 n̄ri iesu xp̄i: quē t̄p̄ib⁹ pp̄rijs oñdet br̄is: z so-
 lus potēs rex regū: z dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z im-
 mortalitatē: z lucē hitat̄ iaccessibile: quē nō
 hoīm vidit: nec videre pōt: cui ē honor z gl̄ia
 in secla seclōz amē. In q̄b⁹ v̄bis: nec p̄ pp̄rie
 noīat⁹ ē: nec fili⁹: nec sp̄ūscūs: s̄ br̄is z solus
 potēs: rex regū z dñs dñantiū: qd̄ ē vn⁹ solus
 z ver⁹ de⁹ ip̄a trinitas. Nisi forte q̄ sequunt̄:
 Ubi s̄ p̄urbabit̄ hūc intellectū: qz dicit: quē nemo
 hoīm vidit: nec videre pōt: cū h̄ etiā ad chri-
 stū p̄tinere fm̄ diuinitatē ei⁹ accipiat: quē nō
 viderūt iudei: q̄ tm̄ carnē vidēt z crucifixerūt.
 Uideri aut̄ trinitas hūano visu nullo mō p̄t
 s̄ eo visu vidēt: q̄ iā q̄ vidēt: nō hoies: s̄ vltra
 hoies sūt. Recte q̄ ip̄e de⁹ trinitas intelligit̄:
 br̄is z sol⁹ potēs: oñdēs aduentū dñi n̄ri Iesu
 Ubi s̄ xp̄i: t̄p̄ib⁹ pp̄rijs. Sic em̄ dñm̄ ē: sol⁹ h̄z imorta-
 Ioh̄. 7 litatē: quō dñm̄ ē: q̄ facit mirabilia sol⁹. Qd̄ ve

lim scire de q̄ dñm̄ ē accipiat si de p̄re tm̄: quō
 q̄ v̄x ē: q̄ ip̄e fili⁹ dicit: Quēcunqz em̄ p̄ fac: h̄
 eadē z fili⁹ fac̄ silit̄. An q̄c̄qz em̄ inter mirabi-
 lia mirabili⁹ q̄ resuscitare z viuificare mortu-
 os: Dicit̄ idē fili⁹: Sic p̄ suscitāt mortuos z
 viuificat: sic z fili⁹ q̄s vult viuificat. quō q̄ sol⁹
 p̄ fac̄ mirabilia: cū h̄ v̄ba nec p̄ez tm̄: nec fili-
 um tm̄ p̄mittāt intelligi: s̄ v̄t̄qz deū vnū v̄x
 solū. i. p̄ em̄ z filiū z sp̄ūscū. Itē cū dicit̄ idez
 apl̄s: Nō vn⁹ de⁹ p̄: ex q̄ oīa z nos in ip̄o: et
 1. Cor̄. 8 vn⁹ dñs iesus xp̄s: p̄ quez oīa z nos p̄ipm: q̄s
 dubitet eū oīa q̄ creatā sūt dicere: sic br̄is io-
 h̄nes: p̄ ip̄m facta sunt: Quero itaqz de q̄ di-
 Ioh̄. 1 cat alio loco: qm̄ ex ip̄o: z in ip̄o sunt
 Rom̄. 11 oīa: ipsi gl̄ia in secla seclōz amē: Si em̄ de p̄re
 z filio z sp̄ūscō: vt singulis p̄onis singula tri-
 buant̄. Ex ip̄o. i. ex p̄re: p̄ ipsum. i. p̄ filiū. in ip̄o
 i. i sp̄ūscō: māifestū ē qd̄ p̄ z fili⁹ z sp̄ūscūs
 vn⁹ de⁹ ē: qm̄ singulariter intulit̄. Ipsi gl̄ia in
 Ibi dē secla seclōz. Un̄ em̄ cepit hūc sensū: Nō ait:
 Ubi s̄ Altitudo diuitiaz sapie z scie p̄ris: aut filij
 aut sp̄ūscū: s̄ sapie z scie dei: q̄ inscrutabilia
 sūt iudicia ei⁹: z inuestigabiles vie ei⁹. Quis
 em̄ coguit mentē dñi: aut q̄s p̄siliari⁹ ei⁹ fuit:
 aut q̄s p̄or dedit illi z retribuet̄ ei⁹: Qm̄ ex ip̄o
 z p̄ ipsuz: z in ip̄o sūt oīa: Ipsi gl̄ia in secla
 seclōz amē. Si at̄ h̄ de p̄re tm̄ intelligi vo-
 lūt: quō q̄ oīa p̄ p̄ez sunt: sicut h̄ d̄: Et oīa p̄
 1. Cor̄. 8 filiū: sicut ad corinthios: vbi ait: Et vn⁹ dñs
 iesus christ⁹: p̄ quez oīa. Et sicut in euāgelio io-
 h̄anis. Oīa p̄ ipsuz sc̄a sūt: Si em̄ alia p̄ p̄rem
 Ioh̄. 1 alia p̄ filiū: iā nō oīa p̄ p̄ez: nec oīa p̄ filiū. Si
 aut̄ oīa p̄ p̄rem: z oīa p̄ filiū: eadē p̄ p̄rem q̄ p̄
 filiū. Quis ē q̄ p̄ri fili⁹: z i se p̄abilis opatio pa-
 tris z filij: qz si vel filiū fecit p̄r quē nō fecit ip̄
 se fili⁹: nō oīa p̄ filiū facta sunt: at oīa p̄ filiū fa-
 cta sūt. Ip̄e igit̄ fact⁹ nō ē vt cū p̄re faceret
 oīa q̄ facta sunt: q̄qz nec ab ip̄o v̄bo tacuerit
 apl̄s: z aptissime oīno dixerit. Qui cuz in dei
 forma eēt: nō rapinā arbitrat⁹ ē eē se eqlē dō
 Ioh̄. 2 h̄ic deū pp̄rie p̄ez appellās: sicut alibi: caput
 at̄ christi de⁹. Sillr z d̄ sp̄ūscō collecta sūt testi-
 monia: q̄b⁹ añ nos q̄ h̄ disputauerūt abū dātū
 1. Cor̄. 11 v̄i sūt: qz z ip̄e de⁹ z nō creatura. Qd̄ si n̄ crea-
 tura nō tm̄ de⁹ (Nā z hoies dicti sūt dñi) sed
 etiā ver⁹ de⁹. Ergo p̄ri z filio p̄sus eqlis: z i
 trinitatē vnitate cōsubalis z coetern⁹. Ap̄ axi-
 me x̄o illo loco sat̄ claret: qz sp̄ūscūs non sit
 creatura: vbi iubemur nō fūire creature: sed
 creatori. Nō eo mō q̄ iubemur p̄ charitatē ser-
 uire iuicē: s̄ ecōuerso mō q̄ tm̄ deo fuit. Un̄ d̄
 idolatre dicunt̄ q̄ simulachris eā fuit utē exhi-
 bent q̄ debet̄ deo. Scdm̄ h̄c em̄ fuit utē dñm̄
 Deū. 6. ē. Dñm̄ deū tuū adorab: z illi soli fues. Ioh̄. 4
 Ioh̄. 4

rosi tali fuitute : creature fuire phibemur :
 Tbi-5 qñ qdē dicitū ē: Dñm deū tuū adorab: r illi so
 Roma-1 li fuies. Tñ r apłs detestaf cos q coluerūt r
 fuierūt poti⁹ creature q̄ creatori. Mō ē vtiqz
 creatura spūscūs: cui ab oib⁹ scistalis fuit⁹
 exhibet: dicēte apło: Mos em̄ sum⁹ circūcisio
 Phil-3 spūi dei fuīetes. Plures em̄ codices etiā lati
 nificbñt: q̄ spūi dei fuim⁹: greci aut̄ oēs: aut
 pene oēs. In nōnullis aut̄ exēplarib⁹ latinis
 inuenim⁹: nō spūi dei fuim⁹: s̄ spū deo fuim⁹
 Sz q̄ in h̄ errāt: r auctoritati grauiori cedere
 detractāt. Nūquid r illud variū in codicibus
 1. Loz-6 repiūr. Nescit qz corpa v̄ra tēplū sunt spūscī
 q̄ in vob̄ ē quē habet a deo: Quid aut̄ isam⁹
 magisqz sacrilegū ē: q̄ vt q̄sqz dicere audeat
 mēbra xp̄i tēplū eē creature minor⁹ fm̄ iplos
 q̄ xp̄us ē: Alio em̄ loco dic: Corpa v̄ra mēbra
 Tbidē sunt xp̄i. Si aut̄ q̄ mēbra sunt xp̄i: tēplū ē spū
 scī: nō ē creatura spūscūs: qz cui corpa n̄m tē
 plū exhibem⁹: nccē ē vt huic eā fuitutē debe
 am⁹: q̄ nō nisi deo fuicdū ē. Tñ p̄leq̄nter dic:
 Tbi-5 Glorificate q̄ r portate deū in corpe vestro.

Qz vnigenit⁹ dei fili⁹ p̄p̄ formā fui minor
 p̄dicat q̄ in forma dei eqlis ē p̄i. La. VII

Sz talib⁹ diuinaz sc̄pturaz testimo
 h n̄is: q̄b⁹ vt dixi p̄ores n̄ri copiosi v̄si
 expugnauerūt hereticorū tales: ca
 lūnias vel errores: insinuat̄ fidei n̄re vnitas
 r eqlitas trinitat⁹. Sz qz mltā in sc̄is libris p̄
 p̄ter incarnationē x̄bi dei: q̄ p̄saluten̄ra repā
 1. Tbi-2 da facta ē: vt mediator dei r hoim̄ eēt hō xp̄s
 iesus: ita dicunt: vt maiorē filio p̄em signifi
 cent: vel etiā aptissime ofidāt: errauerūt ho
 mines min⁹ diligēter scrutātes vel intuētes
 vnīuersam seriē sc̄pturaz: r ea q̄ de xp̄o iesu
 fm̄ hoim̄ dicta sunt: ad ei⁹ subam q̄ an̄ incar
 nationē sempit̄na erat: r sempit̄na ē: rāffer
 re conati sunt. Et illi q̄dē dicit̄ minorē filium
 1. Job-14 eē q̄ p̄i ē: qz sc̄p̄rū ē: ip̄o dño dicēte: P̄i maior
 me ē. Veritas aut̄ ofidit fm̄ istū modū etiāz
 seip̄o minorē filiū. Quō em̄ nō etiā seip̄o mi
 1. Phil-2 nor fact⁹ ē: q̄ semetiḡm exinaniuit: formā ser
 ferui accipiēs: Neqz em̄ sic accepit formā fui
 vt amitteret formā dei: in qua erat eqlis p̄i.
 Sic q̄ accepta est forma fui: vt nō amitteret
 forma dei: cū r i forma fui: r in forma dei idē
 ip̄e sit fili⁹ vnigenit⁹ dei p̄is: in forma dei eql
 1. Tbi-2 lis p̄i: in forma fui: mediator dei r hoim̄ ho
 mo xp̄s iesus. Quis nō itelligat q̄ in forma
 dei etiā ip̄e seip̄o maior est: in forma aut̄ fui
 etiā seip̄o minor est. Mō itaqz īmerito scriptu
 ra vtrūqz dicit: r eqlē p̄i filiū: r pat̄rē maiorē
 filio. Illd̄ em̄ p̄p̄ formā dei: s̄ aut̄ p̄p̄ter for
 mā fui: sine vlla p̄fusiōe itelligit̄. Et h̄ nob̄ re

gula: p̄ oēs sacras scripturas dissoluēde hui⁹
 q̄stiois: ex vno capite eplē pauli apli p̄mittit̄
 vbi manifesti ista distinctio cōmēdat̄. Aut̄ em̄:
 Qui cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitrat⁹
 Tbidē-2 est esse se eqlē deo: s̄ semetiḡm exinaniuit for
 mā fui accipiēs: in similitudine hoim̄ fact⁹: et
 habit⁹ inuēt⁹ vt hō. Est q̄ dei fili⁹ deo p̄i natu
 ra eqlis: habitu minor⁹. In forma em̄ fui quā
 accepit: minor est p̄i. In forma aut̄ dei in qua
 erat etiā an̄qz hāc accepisset eqlis est p̄i. In
 forma dei x̄bū p̄ q̄d facta sūt oia. In forma at̄
 fui: fact⁹ ex muliere fact⁹ sub lege: vt eos qui
 sub lege erāt redimeret. P̄oide i forma dei
 fecit hoiez. In forma fui fact⁹ est hō. Mō si p̄i
 tm̄ sine filio fecissz hoim̄: nō scriptū eēt. Fa- Ec̄i-1
 ciam⁹ hoiez ad imaginē r similitudine n̄am.
 Ergo qz forma dei accepit formā fui: vtrūqz
 de⁹: r vtrūqz hō. Sz vtrūqz de⁹ p̄p̄ accipiētē
 deū. Vtrūqz aut̄ hō p̄p̄ter acceptuz hoim̄.
 Neqz em̄ illa susceptiōe altez eoz in alteruz
 p̄uersū atqz mutatū est. Neqz diuinitas q̄p̄e
 in creaturā mutata est vt desisteret eē diuini
 tas: nec creatura in diuinitatē vt desisteret ef
 se creatura.

De subiectione qua filius subijciēdus di
 citur patri La. VIII.

Quid aut̄ q̄d dicit apostol⁹: Cū autē
 i ei oia subiecta fuerit: tūc r ip̄e filius
 subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oia. Aut
 1. Loz-15 ideo dicitū est: ne q̄sqz putaret habitū xp̄i q̄ ex
 hūana creatura suscept⁹ est: p̄uersuz iri post
 ea in ipsā diuinitatē: vel vt certi⁹ exp̄sseri: dei
 tatē q̄ nō est creatura: s̄ ē vnitas trinitat⁹ in
 corporea r icōmutabilis: r sibi met̄ p̄substāti
 alis: r coeterna natura. Aut si q̄sqz p̄tēdit: vt
 aliq̄ senserit ita dicitū: Et ip̄e fili⁹ subiect⁹ erit
 Tbi-5 ei q̄ illi subiecit oia: vt ipsā cōmūtationē sub
 iectionē r p̄uersionē credat futurā creature i
 ipsā substātiā vel essentiā creatoris: i vt q̄ su
 erat substātiā creature: fiat substātiā creato
 ris. Lerte vel hoc p̄cedit: q̄d nō hz vllā dubi
 tationē: nō dū h̄ fuisse factū: cuz dñs diceret:
 Pater maior me est. Dixit em̄ h̄ nō solū an̄qz Job-14
 ascēdisz in celū: verū etiā an̄qz passus resur
 rexisset a mortuis. Illi aut̄ q̄ puāt humanaz
 in eo naturā in dei substātiā mutari atqz con
 uerti: r ita dicitū: Tūc r ip̄e fili⁹ subiect⁹ erit
 1. Loz-15 ei q̄ illi subiecit oia: ac si diceret: tūc r ip̄e fili⁹
 hois r a x̄bo dei suscepta hūana natura com
 mutabit in ei⁹ naturā: q̄ ei subiecit oia: tūc sit
 Tbidē turū putant: cū post diē iudicij tradiderit re
 gnū deo r p̄i. Ac p̄ h̄ etiā fm̄ istā opinionem
 adhuc p̄ maior ē: q̄ q̄d x̄gie fui forma acce
 1. Job-14 pta ē: Sz si r aliq̄ h̄ affirmāt: q̄ iā fuerit i dei

substantia mutat^o hō xps iesus: illud certe ne-
 gare nō pōt: q̄ adhuc natura hoīs manebat
 Ubi-5 qm̄ an̄ passionē dicebat: Qm̄ p̄ maior me est:
 vñ nulla cūctatio ē fm̄ h̄ dictū eē: q̄ forma s̄
 ui maior ē p̄: cui i forma dei eq̄lis ē fil^o. Hec
 1. Cor. 15 q̄sq̄ cū audierit qd̄ ait apls: Lū at̄ oīa ei sub-
 iecta fuerit: manifestū qz p̄ter eū q̄ illi s̄biecit
 oīa: ita existimet de p̄re itelligēdū: q̄ subiece-
 rit oīa filio: vt ip̄z filiū sibi oīa s̄biecisse n̄ putet
 Insepabilis ei opatio ē p̄ris r̄ filij: alioqn̄ nec
 ipe p̄ sibi subiecit oīa: s̄ fil^o ei subiecit: q̄ eire-
 gnū tradit: r̄ euacuat oēm p̄ncipatū r̄ omnē
 Ubi-5 p̄ratē r̄ x̄tutē. De filio q̄ppe ista dicta sūt: Luz
 tradiderit iqt̄ regnū deo r̄ p̄ri: cū euacuaue-
 rit oēm p̄ncipatū r̄ oēm p̄ratē r̄ x̄tutē. Ipe ei
 subijcit: q̄ euacuat. Hec sic arbitremur x̄pm̄
 traditur regnū deo r̄ p̄ri: vt adimat sibi. Mā
 Ubi-5 r̄ h̄ qd̄ā vaniloq̄ crediderit: Lū em̄ d̄r: Tra-
 diderit regnū deo r̄ p̄ri: nō sepāt ipe: qz simul
 cū p̄re vñ de^o est. S3 diuinaz sc̄pturaz curi-
 olos p̄tentionūq̄ studiosos fallit h̄bū qd̄ positū
 3bidē ē: donec. Ita nāqz seq̄t. Optet ei illū regre
 donec ponat oēs inimicos suos s̄ pedib^o suis
 tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur^o. Hec itelli-
 ps-3 gūt ita dictū sicuti ē illd̄: L̄ d̄firmatū ē cor ei^o
 nō cōmouebit donec videat sup̄ inimicos su-
 os: Mō em̄ cū viderit iā cōmouebit. Quid q̄
 1. Cor. 15 est: Lū tradiderit regnū deo r̄ p̄ri: qm̄ mō nō
 Abat-2 heat regnū de^o r̄ p̄ri: S3 qz oēs iustos in q̄bus
 1. Lbi-2 nūc regnat ex fide viuētib^o: mediator dei et
 hoīm hō xps iesus p̄ductur^o est ad sp̄m̄: quā
 1. Cor. 13 visionē dicit idē apls: facie ad faciē. Ita dictū
 est: cū tradiderit regnū deo r̄ p̄ri: ac si dicere
 1. Cor. 15 tur: cū p̄duxerit credētes ad p̄tēplationē dei
 Abat-2 r̄ p̄ris. Sicut em̄ dicit: Oīa mihi tradita sunt
 ā p̄re meo: r̄ nemo nouit filiū nisi p̄r: r̄ nemo
 nouit p̄re nisi fili^o r̄ cui voluerit fili^o reuelare
 Cor. 15 Tūc reuelabit a filio p̄r: cū euacuaue-
 rit oēm p̄ncipatū r̄ oēm p̄ratē r̄ x̄tutē. i. vt necessaria
 nō sit disp̄satio similitudinū p̄gelicos p̄nci-
 pat^o r̄ p̄ratēs r̄ x̄tutes. Ex q̄z p̄sona nō incō-
 uenier̄ itelligi dicit i cātica cāticoz ad sp̄saz:
 Lati-2 Similitudines auri faciem^o tibi cū distinctiōib^o ar-
 gētī: q̄ ad hūsqz rex in recubitu suo ē. i. q̄ ad hū-
 sqz xps in secreto suo ē: qz vita n̄ra abscōdita ē
 cū xpo i deo. Lū xps in q̄t apparuerit vita v̄ra
 Cor. 3 tūc r̄ vos apparebit: cū ip̄o in gl̄a. Qd̄ anteq̄
 1. Cor. 13 fiat: videm^o nūc p̄speculū in enigmate: h̄ est
 in similitudinib^o: tūc aut̄ facie ad faciē. Hec ei no-
 bis p̄tēplatio p̄mittit actionū oīm finis: atqz
 1. Job. 3 eterna p̄fectio gaudioz. Filij ei dei sum^o: et
 nō dū apparuit qd̄ erim^o. Scim^o enī qz cū ap-
 1. Exob. 3 paruerit filēs ei erim^o: qm̄ videbim^o cū sicuti
 est. Q̄ enī dixit famulo suo moȳsi: Ego sū q̄

sū: hec dices filiis israel: q̄ emisit me ad vos:
 hoc p̄tēplabimur cū viuem^o in eternum. Ita
 q̄ppe ait: hec aut̄ ē vita eterna: vt cognoscāt Job. 17
 te vnū v̄x̄ deū: r̄ quē misisti i esuz x̄pm̄. Hoc 1. Cor. 4
 fiet cū venerit d̄ns r̄ illuauerit occulta tene-
 brāz: cū tenebre mortalitat^o hui^o corruptio-
 nisqz trāserit. Tūcerit mane n̄m̄: de quō
 psalmo d̄r: Adhuc astabo tibi r̄ contēplabo: 1 ps-5
 De hac p̄tēplatiōe itelligo dictū: cū tradide-
 rit regnū deo r̄ p̄ri. i. cū p̄duxerit iustos: q̄-
 bus nūc ex fide viuētib^o regnat mediator dei
 r̄ hoīm: hō xps iesus: ad p̄tēplationē dei r̄ pa-
 tris. Si desipio hic: corrigat me q̄ mel^o sapit
 mihi aliud non videt. Hec enī q̄rem^o aliud
 cū ad illi^o p̄tēplationēz puenerim^o: q̄ nūc nō ē
 q̄ diu gaudiū n̄m̄ in spe est. Spes enī q̄ videt
 Roma-8 tur nō est spes: qd̄ enī videt quis: qd̄ sperat?
 Si at̄ qd̄ nō videm^o sp̄m̄: p̄patientia expe-
 ctam^o q̄ ad usqz rex in recubitu suo est. Tūc
 erit qd̄ scriptū est: Adiplebis me leticia cum
 ps-15 vultu tuo. Illa leticia nihil ampli^o req̄ret: qz
 nec erit qd̄ apli^o req̄rat. Ostēdet em̄ nob̄ p̄r
 Job. 14 r̄ sufficet nob̄. Qd̄ bñ itellexerat philipp^o vt
 diceret d̄no: Oīde nob̄ patrē r̄ sufficit nobis
 s̄ nō dū itellexerat: eo q̄ mō idipm̄ se potuil-
 se dicere: d̄ne oīde nob̄ te: r̄ sufficit nob̄. Ut
 em̄ h̄ itelligeret: respōsū ei a d̄no ē: Tāto p̄e
 Job. 14 sū vobiscū: r̄ nō cognouisti me: philippe qui
 videt me: videt r̄ patrē. S3 qz volebat eū ex
 fide viuere an̄q̄ illd̄ possz videre: secur^o est: r̄
 ait: Mō credis: quia ego in p̄re r̄ p̄ in me est:
 Job. 14 Quādiu em̄ sum^o in corpe: pegrinamur a do-
 2. Cor. 5 mino. Per fidē em̄ abulam^o: nō p̄speciē. L̄ d̄-
 tēplatio q̄ppe merces est fidei: cui mercedi p̄
 fidē cordā mūdant. sicut scriptum est: Fide
 Act. 15 mūdās corda eoz. Probāt aut̄ q̄ illi p̄tēpla-
 tionī corda mūdant: illa maxie sn̄ia: Bñ mū-
 Abat-5 do corde: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et qz h̄ est vita
 ps-90 eterna dicit de^o in psalmo: L̄ oīdie dieruz
 replebo eū: r̄ oīdā illi salutare meū. Siue q̄
 audiam^o: oīde nob̄ filiū: siue audiam^o: oīde
 nob̄ p̄rem: tūc dē valet: qz neuter sine altero
 pōt oīdi. Unū q̄ppe sūt: sicut ait. Ego r̄ p̄r
 Job. 10 vnū sum^o. Deniqz p̄r ip̄az i sepabilitatē. sus-
 ficiēter aliq̄n̄ noīat. vel p̄r sol^o. vel fili^o solus.
 adipleitur^o nos leticia cū vultu suo. Hec inde
 sepāt v̄triusqz sp̄s. i. p̄ris r̄ filij sp̄s. Quispi-
 Job. 14 ritus. p̄pe d̄r sp̄s x̄r̄at^o. quē h̄ mūd^o accipe
 nō p̄r. hoc em̄ plenū gaudiū n̄m̄. q̄ apli^o nō
 est frui scz trinitate deo. ad cui^o imaginem fa-
 cti sum^o. Propter h̄ aliquādo ita loq̄t de spi-
 ritu sancto. tanq̄ solus ipse sufficiat ad beati-
 tudinem nostrā. r̄ ideo solus sufficit. qz sepa-
 ri a p̄re r̄ filio nō pōt. sicut pater solus sum̄

quia separata filio et spiritu sancto non potest
 et filio ideo sufficit solus: quia separari a patre et spiritu
 Ioh. 14 nō potest. Quid ei sibi vult quod ait: Si diligit me
 madata mea fuerit: et ego rogabo patrem meum
 et alium advocatum dabit vobis: ut vobiscum sit in
 eternum: spiritus veritatis quem mundus accipere nō potest:
 1. Cor. 2 id est dilectores mundi. Falsis enim homo nō percipit
 quod sunt dei. Sed adhuc potest videri: ideo dicitur: et
 Ioh. 14 ego rogabo patrem et alium advocatum dabit vobis
 ut vobiscum sit in eternum: quasi nō solus filius sufficiat.
 Ioh. 16 Illud autem loco ita de illo dicitur: tanquam solus
 omnino sufficiat. Cum venerit ille spiritus veritatis: docebit
 vos omnem veritatem. Nunquid ergo separat hinc fili-
 um tanquam ipse nō doceat omnem veritatem: aut quasi im-
 plectat spiritus sanctus quod minus potuit docere filius? Di-
 cant ergo si placet maiorem esse filio spiritus sanctum: quem mi-
 nor illo solent dicere. An quia nō dicitur: ipse solus
 aut nemo nisi ipse vos docebit omnem veritatem: ideo
 permittitur ut cum illo docere credatur et filius. Ap-
 1. Cor. 2 Sic et quod dei sunt nemo scit nisi spiritus dei: ut ista
 ista pueri possint ex hoc dicere: quod et filium nō do-
 ceat quod dei sunt: nisi spiritus sanctus: tanquam maior mi-
 nor: cui filius ipse tantum tribuit: ut diceret: Quia
 Ioh. 16 hoc locutus sum vobis: tristitia implevit cor vestrum:
 sed et ego veritatem dico: expedit vobis ut ego eam.
 Nam si nō abiero: advocatus nō veniet ad vos.

Quod utile credentibus fuerit ut ad patrem in forma
 servi christus ascenderet. La. IX

De autem dixit: nō propter inequalitatem
 h. verbi dei et spiritus sancti: sed tanquam impedimen-
 to esset presentia filii hominis apud eos quod minus
 Ioh. 20 veniret ille quod minor nō esset: quia nō semetipsum
 extinguivit formam sui accipiens sic filius. Spor-
 tebat ergo ut auferretur ab oculis eorum forma sui:
 quia intuitus hominum solus esse christum putabant quod vi-
 debant. Unde et illud quod ait: Si diligeretis me:
 gauderetis utique: quoniam ego ad patrem: quia pater maior
 me est: id est propterea me oportet ire ad patrem: quia dum
 Ioh. 20 me ita videtis: et ex hoc quod videtis: estimatis quia
 minor sum patre: atque ita circa creaturam susceptum
 quod habitum occupati: equalitatem quam cum patre habeo nō
 intelligitis. Unde et illud: Noli me tangere: nō dum
 enim ascendi ad patrem meum. Tactus enim tanquam sine
 facit notitiam. Ideoque volebat in eo esse sine
 Ioh. 20 interitum cordis in se: ut hoc quod videbat: tantummodo pu-
 tare. Ascensio autem ad patrem erat ita videri sic
 equalis esse patri: ut ibi esset finis visionis quod sufficit
 nobis. Aliquid item de filio solo dicitur quod ipse sufficiat
 et in eius visione merces tota permittitur delectati-
 onis et desiderii nostri. Sic enim ait: Qui hoc man-
 Ioh. 14 data meam custodit: ille est qui diligit me. Qui
 autem me diligit: diliget a patre meo: et ego diligam

eum: et manifestabo me illi. Numquid hoc: quia nō di-
 xit: ostendā illi et patrem: ideo sepauit patrem: sed quia ve-
 rum est: ego et pater vnum sumus: cum pater ostendit: et filius
 Ioh. 10 ostendit quod in illo est. Et cum filius ostendit: etiam pater ostendi-
 tur quod in illo est. Sic ergo cum ait: Et ostendā illi meipsum
 Ioh. 14 intelligit quod ostendit et patrem. Ita et in eo quod dicitur
 1. Cor. 15 Cum tradiderit regnum deo et patri: intelligit quod nō
 adimit sibi. Quia cum producet credentes ad con-
 templationem dei et patris profecto producet ad con-
 Ioh. 14 templationem suam: quod dixit: Et ostendā illi meipsum
 Ioh. 14 Et ideo sequenter cum dixisset illi iudas: Dne quid
 Ioh. 14 factum est quod ostenditur est te nobis: et nō huic mu-
 do: Respondit iesus et dixit illi: Si quis diligit me:
 sermonem meum suabit: et pater meus diliget eum: et ad
 illum veniemus: et mansionem apud eum faciemus. Ecce
 quia nō solum seipsum ostendit ei a quo diligitur: quia simul
 cum patre venit ad eum: et mansionem facit apud eum.
 An forte putabit mansionem in dilectore suo fa-
 ciētib' patre et filio: exclusus esse ab hac mansionem
 spiritus sanctus? Quid est ergo quod superius ait de spiritu sancto?
 Quod huius mundi accipere nō potest: quoniam nō videt illum
 Ioh. 14 nostis illum vos: quia vobiscum manet: et in vobis est.
 Non itaque ab hac mansionem separat: de quo dicitur: Et
 Ioh. 14 vobiscum manet: et in vobis est. si forte quis sic ab-
 surdus est: ut arbitretur cum pater et filius venerint: ut
 mansionem apud eum faciāt: id est dilectorem suum: disces-
 surum inde spiritus sanctum: et tanquam locum daturum esse ma-
 Ioh. 14 ioribus. Sed huic carnali cogitatio occurrit scri-
 ptura: paulo quippe superius ait. Et ego rogabo
 patrem: et alium paritum dabit vobis: ut vobiscum sit
 in eternum. Non ergo discedit pater et filius venientibus:
 sed in eadem mansionem cum ipsis erit in eternum:
 quia nec ille sine ipsis venit: nec illi sine illo: sed pro-
 pter insinuationem trinitatis personarum: etiam singulis
 nominatis: dicunt quodā separatim: nō tamen alius se-
 paratis intelligunt: propter eiusdem trinitatis
 unitatem: vnamque substantiam atque deitatem patris et filii
 et spiritus sancti.

Quo traditur sit regnum filii patri. La. X
 Radet itaque regnum deo et patri dominus
 et nō iesus christus: nō se inde separato: nec
 spiritus sancto: quoniam producet credentes ad con-
 Ioh. 14 templationem dei: ubi est finis omnium bonarum actio-
 num: et reges sempiterna: et gaudium quod nunquam
 Ioh. 16 auferet a vobis. Hoc enim signat in eo quod ait. Ite-
 rum videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gau-
 dium vestrum nemo tollet a vobis. Cuius gaudij simili-
 tudinem signabat. Maria sedens ad pedes domini: et
 Ioh. 16 intēta in volumine eius: quia scilicet ab omni
 Luc. 10 actio: et intēta in veritate secundum quendam modum:
 cuius capax est ista vita: quod tamen figuraret illud: quod
 futurum est in eternum. Martha quippe sorore sua in
 necessitatis actioe puerisante: quis bona er-
 vtili: tamen cum reges successerit transitura: ipsa re-

quiescebat in Abodni. Et id dñs cōquerenti-
marthe q̄ eā soroz nō adiuuaret: rñdit: Aba-
Abidē ria optima p̄te elegit: q̄ nō auferet ab ea. Mō
malā p̄te dixit: qd̄ agebat martha: s̄ ista opti-
mā q̄ nō auferet. Illa em̄ q̄ in ministerio indi-
gentie ē: cū indigētia ip̄a trāsterit: auferetur.
Boni q̄pe opis trāsturi merces ē req̄des per

1. Loz. 15

masura. In illa igit̄ cōtēplatiōe: de^o erit oīa ī
oib^{us}: qz̄ nihil ab illo aliud req̄ret: s̄ solo ip̄o il-

Roma. 8

lustrari: p̄fruiq̄s sufficiet. Jōz̄ ille in q̄ sp̄s ī-

Ps. 26

terpellat gemitib^{us} inenarrabilib^{us}. Tñā inq̄t
petij a dño: hāc req̄rā: vt̄ habitē in domo dñi
poēs dies vite mee: vt̄ cōtēpler delectationē

1. Thi. 2

dñi. Lōtēplabimur em̄ deū p̄rem z̄ filiū z̄ sp̄i-
ritū sc̄i: cū mediator dei z̄ hoīm: hō x̄ps iel^{us}:

1. Loz. 15

tradiderit regnū deo z̄ p̄ri: vt̄ iā nō interpel-
let p̄ nob̄ mediator z̄ sacerdos n̄r̄ fili^{us} dei: z̄ fi-
lius hoīs: s̄ z̄ ip̄e inq̄tū sacerdos ē: assumpta

1. Loz. 15

pp̄ nos fui formā: sbiect^{us} sit ei q̄ illi subiecit
oīa: vt̄ inq̄tū de^o ē: cū illo nos subiectos hēat
inq̄tū sacerdos nobiscū illi subiect^{us} sit. Qua
propter cū fili^{us} sit z̄ de^o z̄ hō: alia suba de^o: alia
hō: hō poti^{us} in filio q̄ fili^{us} in p̄re: sic caro anie
mee: alia suba ē ad aīam meā: q̄uis in vno ho-

Ubi. 5

mine: q̄ aīa alteri^{us} hoīs ad aīam meā. Luz ḡ
tradiderit regnū deo z̄ p̄ri: i. cū credētes z̄ vi-
uentes ex fide p̄ qd̄ nūc mediator interpel-
lat: p̄duxerit ad cōtēplationē: cui p̄cipiēde su-
spiram^{us} z̄ gemim^{us}: z̄ trāsterit labor z̄ gemit^{us}
iā nō interpellabit p̄ nob̄ tradito regno deo
z̄ p̄ri: s̄ significās ait. Hec vobiscū locut^{us} sum
in similitudinibus veniet hora qñ̄ tam non
in similitudinib^{us} loq̄r vob^{is}: s̄ manifeste de p̄re nū-
ciabo vob^{is}: i. iā nō erūt similitudines cū visio fue-
rit facie ad facie. Hoc ē em̄ qd̄ ait: s̄ manifeste
de p̄re nūciabo vob^{is}. Ac si diceret: manifeste
p̄rem osidā vob^{is}. Nūciabo q̄pe ait: qz̄ vbi ei^{us}
ē. Sequit̄ em̄ z̄ dicit. Illa die in noīe meo pe-
teris: z̄ iā dico vob^{is}: qz̄ ego rogabo p̄rem. Ip̄e
ei p̄r̄ amat vos: qz̄ vos me amast^{is}: z̄ credidist^{is}
qz̄ a deo exiui. Exiui a p̄re: z̄ veni ī hūc mū-
dū: itez̄ relinq̄ mūdū z̄ vado ad p̄rez. Quid ē
A p̄re exiui: nisi nō in ea forma: q̄ eqlis sū p̄ri
s̄ alit̄: i. in assumpta creatura minor apparui.
Et qd̄ ē: Veni in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanies accepit etiā pctōz̄: q̄ mūdū
istū diligūt oculis demonstrauit. Et qd̄ ē: Itez̄
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu directorū mūdi
aufero qd̄ viderūt. Et qd̄ ē: Glado ad p̄rem:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib^{us} meis
quō equalis sum p̄ri. Hoc q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄duci a fide ad sp̄em: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit^{ur} ē tradere regnum deo z̄

Joh. 16

in similitudinibus veniet hora qñ̄ tam non
in similitudinib^{us} loq̄r vob^{is}: s̄ manifeste de p̄re nū-
ciabo vob^{is}: i. iā nō erūt similitudines cū visio fue-
rit facie ad facie. Hoc ē em̄ qd̄ ait: s̄ manifeste
de p̄re nūciabo vob^{is}. Ac si diceret: manifeste
p̄rem osidā vob^{is}. Nūciabo q̄pe ait: qz̄ vbi ei^{us}
ē. Sequit̄ em̄ z̄ dicit. Illa die in noīe meo pe-
teris: z̄ iā dico vob^{is}: qz̄ ego rogabo p̄rem. Ip̄e
ei p̄r̄ amat vos: qz̄ vos me amast^{is}: z̄ credidist^{is}
qz̄ a deo exiui. Exiui a p̄re: z̄ veni ī hūc mū-
dū: itez̄ relinq̄ mūdū z̄ vado ad p̄rez. Quid ē
A p̄re exiui: nisi nō in ea forma: q̄ eqlis sū p̄ri
s̄ alit̄: i. in assumpta creatura minor apparui.
Et qd̄ ē: Veni in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanies accepit etiā pctōz̄: q̄ mūdū
istū diligūt oculis demonstrauit. Et qd̄ ē: Itez̄
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu directorū mūdi
aufero qd̄ viderūt. Et qd̄ ē: Glado ad p̄rem:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib^{us} meis
quō equalis sum p̄ri. Hoc q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄duci a fide ad sp̄em: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit^{ur} ē tradere regnum deo z̄

Ubi. 5

Et qd̄ ē: Veni in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanies accepit etiā pctōz̄: q̄ mūdū
istū diligūt oculis demonstrauit. Et qd̄ ē: Itez̄
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu directorū mūdi
aufero qd̄ viderūt. Et qd̄ ē: Glado ad p̄rem:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib^{us} meis
quō equalis sum p̄ri. Hoc q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄duci a fide ad sp̄em: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit^{ur} ē tradere regnum deo z̄

Joh. 16

Et qd̄ ē: Veni in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanies accepit etiā pctōz̄: q̄ mūdū
istū diligūt oculis demonstrauit. Et qd̄ ē: Itez̄
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu directorū mūdi
aufero qd̄ viderūt. Et qd̄ ē: Glado ad p̄rem:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib^{us} meis
quō equalis sum p̄ri. Hoc q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄duci a fide ad sp̄em: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit^{ur} ē tradere regnum deo z̄

Ubi. 5

Et qd̄ ē: Veni in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanies accepit etiā pctōz̄: q̄ mūdū
istū diligūt oculis demonstrauit. Et qd̄ ē: Itez̄
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu directorū mūdi
aufero qd̄ viderūt. Et qd̄ ē: Glado ad p̄rem:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib^{us} meis
quō equalis sum p̄ri. Hoc q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄duci a fide ad sp̄em: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit^{ur} ē tradere regnum deo z̄

patri. Fideles q̄pe ei^{us} q̄s redemit sanguine
suo: dicti sunt regnū eius: p̄ qd̄ nūc interpel-
lat: tūc aut̄ illic eos sibi faciens inherere: vbi
eqlis ē patri: nō iam rogabit p̄rem p̄ eis. Ip̄e
em̄ inq̄t: Pater amat vos. Et h̄ em̄ rogat Joh. 16
q̄ minor ē p̄re: q̄ vō eqlis ē: exaudit cū patre.
Tñ se ab eo qd̄ dixit. Ip̄e em̄ p̄r̄ amat vos: Ubi. 5
vtiq̄ ip̄e nō sepat: s̄ fm̄ ea facit intelligi q̄ sup̄
cōmmeozauit: satisq̄ insinuauit. plerūq̄ ita no-
minari in trinitate vnāquāq̄ p̄sonā: vt̄ z̄ alie
illic intelligant̄. Sicitaq̄ dictū ē. Ip̄e em̄ p̄r̄ amat Ubi. 5
vos: vt̄ cōsequēter intelligat̄ z̄ filius z̄
sp̄s sc̄s: nō qz̄ mō nos nō amat. Qui pp̄rio Romas.
filio nō peccit: s̄ p̄ nob̄ oib^{us} tradidit eū: s̄ ta-
les nos amat de^o. Qles futuri sum^{us}: non qles
sum^{us}. Quales em̄ amat: tales in eternū con-
seruat: qd̄ tūc erit cū tradiderit regnū deo z̄
patri: q̄ nunc interpellat p̄ nob̄ vt̄ iā non ro-
get p̄rem: qz̄ ip̄e pater amat nos. Quo autez̄
merito: nisi fidei: q̄ credimus anteq̄ illud qd̄
pmittit̄ videam^{us}? Per hāc em̄ puenim^{us} ad
speciē: vt̄ tales nos amet: qles amat vt̄ sim^{us}.
nō quales odit: q̄ mali sumus: z̄ hortat̄ ac p̄-
stat: ne tales semp̄ esse velimus.

Qua discretiōe intelligend^{us} sit nūc eē eq̄
lis patri fili^{us} nūc aut̄ minor. La. XI

Clapropi cognita ista regula intelli-
gendaz̄ sc̄pturarū de filio dei: vt̄ di-
stinguam^{us} qd̄ in eū sonet fm̄ formāz̄
dei: in qua equalis ē patri: z̄ qd̄ fm̄ formā ser-
ui quā accepit: in qua minor ē patre: nō con-
turbabimur tanq̄ cōtrarijs ac repugnātib^{us}
inf̄ se scōz̄ sententijs. Itā fm̄ formā dei equa-
lis ē patri: z̄ fili^{us}: z̄ sp̄s sc̄s: qz̄ neuter eorum
creatura ē: sicut iā ostēdim^{us}. Scdm̄ at̄ formā
fui: minor ē patre: quia ip̄e dixit: Pater ma-
ior me ē. Abinoz̄ ē seip̄o: qz̄ de illo dictum est
Semetipsum exinanuit: formā fui accipies

Joh. 14

minor ē sp̄s sc̄s: qz̄ ip̄e ait. Qui dixerit blas-
phemiā in filiū hoīs: dimittet̄ ei: q̄ aut̄ dixerit

in sp̄s sc̄s: nō dimittetur ei. Et in ip̄o vt̄utes
opatus ē dicēs. Siego in sp̄i dei eicio demo-
nia: certe supueniet in vos regnū dei. Et ap̄d
Elaiam dicit: quā lectionē ip̄e in synagoga

Lu. 4

recitauit: z̄ de se cōpletā sine scrupulo dubita-
tiōis ostēdit. Sp̄s inq̄t dñi sup̄ me: p̄pter qd̄
vnxit me: euāgelizare paup̄ib^{us} misit me: p̄re-
dicare captiuis remissionē z̄c. Ad q̄ faciēda
iō dicit se missum: qz̄ sp̄s dñi ē sup̄ eū. Scdm̄
formā dei: oīa p̄ ipsum facta sunt: z̄ sine ip̄o fa-
ctum ē nihil. Scdm̄ formā fui: ip̄e fact^{us} ē ex
muliere: factus sub lege. Scdm̄ formā dei: ip̄e
se z̄ p̄r̄ vnū sunt. Scdm̄ formā fui: nō venit

Lu. 4

Lu. 4

Lu. 4

Lu. 4

Lu. 4

Lu. 4

Lu. 4

Lu. 4

Liber

- Joh. 6 facere voluntate suam voluntate eius qui eum misit
- Joh. 5 Scdm formam dei: sicut habet pater vitam in se
- Ahat. 26 metipso sic dedit et filio vitam habere in semet
- Ibidem ipso: Scdm formam serui: tristis est anima eius usque ad mortem: et pater inquit. Si fieri potest trahat a me calix iste. Scdm formam dei: ipse est verus deus: et
- Phil. 2 vita eterna. Scdm formam serui: factus est obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. Scdm formam dei: omnia quibus pater: ipsius sunt: et omnia tua mea sunt inquit: et mea tua Scdm formam serui non est doctrina ipsius: sed illius qui eum misit.
- Qua ratione filius dicat nescire diem et horam quam sciat pater. La. XII
- Ahat. 24 De die et de hora nemo scit: neque angelus in celo: neque filius: nisi pater. hoc enim nescit: quod nescientes facit. et quod non ita sciebat ut tunc discipulus indicaret sicut dictum est ad abraham. Nunc agnoui quod timeas deum. et nunc feci ut cognosceres: quia et ipse filius in illa temptatioe probatus innotuit. Nam et illud utique dicitur erat discipulis tempore oportuno: de quo futuro tanquam preterito loquens ait. Jam non dicam vos seruos: sed amicos: quia enim nescit voluntatem domini sui. Vos autem dixi amicos quia omnia quae cum patre meo: nota feci vobis: quod nondum fecerat: sed quia certo facturus erat: quasi iam fecisset locutus est. Ipsi enim ait. Alia vobis habeo dicere: sed non potestis illa portare modo. Inter que intelligitur: et de die et de hora: nam et apostolus. neque enim iudicavi me inquit scire aliquid inter vos: nisi christum iesum: et hunc crucifixum. Et enim loquatur: qui cape altiora de christi deitate non poterant. Quibus etiam paulus post dicit. Non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed quasi carnalibus. hoc ergo inter illos nesciebat: quod per illum scire non poterat. Et hoc solum scire dicebat: quod eos per illum scire oportebat. Denique sciebat inter perfectos: quod inter paruulos nesciebat. Ibi quippe ait. Sapientiam loqui mur inter perfectos. Et non in genere locutionis nescire quisque dicit: quod occultat: qui dicit forsitan ceca quae occulta est. Neque enim aliquid genere loquuntur scripture: quod in consuetudine humana non inueniatur: quia utique homines loquuntur. Scdm formam dei dictum est. An omnes colles genuit me: et an omnes altitudines creaturarum. Et an luciferum genuit re: id est an omnia tempora et temporalia. Scdm formam autem serui dictum est. Dominus creauit me in principio viarum suarum. Quia scdm formam dei dixit. Ego sum veritas: et secundum formam serui: Ego sum via. quia enim ipse est primogenitus a mortuis: iter fecit ecclesie sue: ad regnum dei ad vitam eternam: cui caput est ad immortalitatem etiam corporis: non creatus est in principio viarum suarum: et opera eius. Scdm formam enim dei principio est: quod et loquitur nobis. In quo principio fecit deus celum et terram. Scdm autem formam serui. Spiritus procedens de thalamo suo. Scdm formam dei prolii progenitus omnis creature: et ipse ante omnes est: et omnia in illo stant. Scdm formam serui: Ipse est caput corporis ecclesie. Scdm formam dei: dominus est glorie. Tunc manifestum est quod ipse glorificet sanctos suos. Quos enim predestinauit hos et vocauit: et quos vocauit ipsos et iustificauit. Quos autem iustificauit: ipsos et glorificauit. De illo quippe dictum est: quod iustificet impium: de illo dictum est: quod sit iustus et iustificans. Si ergo quis iustificauit: ipsos et glorificauit: qui iustificauit ipse et glorificauit: qui est verus dominus glorie. Scdm formam autem serui fatigatus discipulus de glorificatione sua ruidit. Sedere ad dexteram vel ad sinistram non est meum dare vobis: sed quibus patrum est a patre meo. quod autem paratum est a patre eius: et ab ipso filio patrum est: quia ipse et pater vnum sunt. Jam enim ostendimus in hac trinitate per multos diuinarum locutionum modos. etiam de singulis dici quod omnimodum propter inseparabilem operationem vnum eius deus sit. sicut et de spiritu sancto dicit. Cum ego iero: mittam eum ad vos. Non dixit mittem sed ita quasi tamen filium eum missurus esset. et non pater: cum alio loco dicat. Hec locutus sum vobis apud vos manens. Aduocat autem ille spiritus scilicet quem mittet pater in nomine meo: ille vobis declarabit omnia. Hic rursus ita dictum est: quasi non eum missurus esset. et filius: sed tamen pater. Sicut ergo ista: ita illud quod ait sed quibus patrum est a patre meo: cum patre se intelligi voluit: patre sedes glorie quibus vellet. sed dicit aliquis. Ille cum de spiritu sancto loqueretur ita se missurus ait ut non negaret patrem missurus. et alio loco ita patrem ut non negaret se missurum. hic vero apte ait: non est meum dare vobis: atque ita se cutus a patre dixit ista preparata. sed habet quod perstrinximus secundum formam serui dictum: ut ita intelligere: non est meum dare: ac si diceretur. non est humane patris hoc dare. ut per illud intelligatur hoc dare: per quod deus et equalis est patri. non est inquit meum dare. id est non humane patris ista do. sed quibus paratum est a patre meo. sed iam tu intellige: quia si omnia quibus pater mea sunt. et hoc utique meum est. et cum patre ista parauit. nam et illud quero quomodo dictum sit. Si quis non audit verba mea: ego non abiudicabo eum. Fortassis enim ita hic dixit. Ego non iudicabo illum. quemadmodum ibi. non est meum dare. sed quod hic sequitur. non enim veni inquit ut iudicem mundum: sed ut saluum faciam mundum. Deinde adiungit et dicit. Qui me spernit et non accipit verba mea. habet qui se iudicet. Hic iam intelligere patrem nisi adiungeret et diceret. Verbum quod locutus sum: ipsum iudicabit illum in nouissimo die
- Joh. 8
Gen. 1
Ps. 18
Lolo. 1
Ibidem
Roma. 8
Roma. 3
Roma. 8
Ahat. 20
Joh. 10
Joh. 16
Joh. 14
Ahat. 20
Ibidem
Ebi. 5
Joh. 17
Joh. 12
Ibidem
Joh. 20
Joh. 12
Joh. 12
Joh. 12
Ibidem

Primus

- ultima sententiā in eo loco pdicant. Et iudei quippe qui in malicia sua pseuerantes: in illo iudicio puniendi sunt: sicut alibi scriptum est: **Zach. 12** Videbunt in quē pupugerūt. Cum em̄ et boni et mali visuri sunt iudicē uiuorum et mortuorum: pculdubio eū videre nō poterūt mali: nisi fm formā qua filius hoīs est: sed tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humilitate in qua iudicatus est. Leterū illā dei formā in qua equalis ē patri proculdubio impij nō videbūt. Non em̄ sunt mūdicozdes. Beati em̄ mūdicozdes: qm̄ ipi deū videbūt. Et ipa visio est facie ad facie: qua summū pmiū pmitit iustis: et ipa fiet: cuz tradet regnū deo et patri: in quo sue forme visionē vult intelligi: subiecta deo vniuersa creatura: et ipa in qua filius dei filius hoīs factus ē. **Zach. 12** Quia fm hāc et ipse filius tūc subiectus illi erit: qui ei subiecit om̄ia: vt sit deus om̄ia in om̄ib⁹. Alioqn si filius dei iudex in forma qua equalis est patri: etiā impijs cū iudicaturus ē apparebit. Quid ē qd̄ p magno dilectori suo pollicet̄ dicens: Et ego diligam eū: et onidā meipm̄ illi? Quia ppter fili⁹ hoīs iudicaturus est: nec tñ ex humana prāte: sed ex ea qua fili⁹ dei ē. Et rursus filius dei iudicaturus ē: nec tñ in ea forma apparēs: in qua deus ē equalis patri: sed in ea qua fili⁹ hoīs ē. Itaq; vtrūq; dici pot̄: et fili⁹ hominis iudicabit: et non filius hominis iudicabit. Quia filius hominis iudicabit: vt verū sit qd̄ ait: Cū venerit filius hominis: tūc cōgregabūtur ante eū oēs gentes. Et nō filius hoīs iudicabit: vt verū sit qd̄ ait. Ego non iudicabo: Et ego nō quero gloriā meā: est q̄ querat et iudicet. Nā fm id qd̄ in iudicio nō forma dei: s; forma filij hoīs apparebit: nec ipse pat̄ iudicabit. Scdm hoc em̄ dictum est: Pater non iudicat quēquā: sed om̄e iudiciū dedit filio. Qd̄ vtrū ex illa locutione dictū sit: quā supra cōmemorauimus: vbi ait: Sic dedit filio habere vitam in semetipso: vt significaret q; sic genuit filiū. An ex illa de qua loquit̄ apostol⁹ dicens: Propter qd̄ eū suscitauit: et donauit ei nomen qd̄ est sup̄ om̄e nomen. Hoc em̄ de filio hoīs dictū est: fm quē dei filius excitatus ē a mortuis. Ille quippe in forma dei equalis est patri: ex q̄ se exinanuit: formā serui accipiēs: in ipsa forma serui et agit et patit̄ et accipit: que cōsequenter cōtexit apostol⁹: humiliauit se factus obediēs vsq; ad mortē: mortē aut̄ crucis: ppter qd̄ de⁹ illum exaltauit: et donauit ei nomen quod ē super om̄e nomē: vt in noie iesu om̄e genu flectat̄: celestij terrestrij et infernorum: et oīs lingua p̄fiteat̄: q; dñs iesus christ⁹ in gloria ē dei patris: Et ergo fm illā: an fm istā locutionē dictū sit. Om̄e iudiciū dedit filio: satis hic apparet: q; si fm illud diceret fm quod dictum ē. Dedit filio h̄re vitam in semetipso: nō vtiq; diceretur: pater nō iudicat quēquā. Scdm hoc em̄ equalē pater genuit filiū iudicat cū illo. Scdm hoc ergo dictū ē q; in iudicio nō in forma dei: sed forma filij hoīs apparebit. Non q; nō iudicabit qui dedit om̄e iudiciū filio: cum de illo dicat fili⁹. Est qui querat et iudicet: sed ita est dictū: Pater nō iudicat quēquā: sed oē iudiciū dedit filio: ac si diceretur: Patrē nemo videbit in iudicio uiuorū et mortuorū: sed oēs filiū: q; filius hoīs est vt possit ab impijs videri: cū et illi videbunt in quē pupugerūt. Quod ne conijcere potius q; apte demōstrare videamur: pferemus eiusdē dñi certaz manifestāq; sententiā: qua onidā ipam fuisse causam vt diceret: Pater nō iudicat quēq; sed om̄e iudiciū dedit filio: quia iudex in forma filij hoīs apparebit: que forma nō ē patris sed filij. Nec ea filij in qua equalis est patri: s; in qua minor ē patre: vt sit in iudicio cōspicu⁹ et bonis et malis. Paulo em̄ post dicit: Amen dico vobis: q; qui verbū meū audit et credit ei qui misit me: habet vitā eternā: et in iudiciū non veniet: sed trāsit a morte in vitā. Hec vita eterna ē illa visio que nō p̄inet ad malos. Deinde sequitur: Amen amē dico vobis: quia veniet hora et nūc ē: cū mortui audiet̄ vocē filij dei: et q; audierint viuēt. Et hoc ē p̄p̄tū priorū: q; sic audiet̄ de incarnatione ei⁹: vt credat̄: quia fili⁹ dei est: id ē sic eū ppter se factū accipiūt minorē patre in forma serui: vt credat̄ quia equalis ē patri in forma dei. Et ideo sequit̄: et hoc ipsum cōmēdas dicit: Sicut pater habet vitā in semetipso: ita dedit et filio vitā h̄re in semetipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua ventur⁹ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit et impijs et iustis. Sequit̄ em̄ et dicit: Et prāte dedit ei iudiciū facere: qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Nā quia fili⁹ dei est equalis patri nō accepit hanc prātem iudicij faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit aut̄ illam: vt boni et mali eū videāt iudicantē: quia filius hoīs est. Visio quippe filij hoīs exhibet et malis. Nā visio forme dei nō nisi mūdicozde: q; ipsi deū videbūt: id ē solis pijs exhibebit: quorum dilectioni hoc ipsum p̄mittit: q; se ipsum onidet illis. Et ideo vide qd̄ sequat̄: Nolite mirari hoc inquit. Quid nos p̄hibet mirari: nisi illud qd̄ reuera mirat̄ oīs qui nō intelligit: vt ideo diceret patrē dedisse ei prātem iudicij facere q; fili⁹ hoīs ē: cū magis quasi h̄ expectaretur vt diceret: quoniā filius dei est. S; q; filius

Primus

dei fm id qd in forma dei equalis e patri vi-
dere iniq no pnt. Opet aut vt iudice viuo-
rur mortuoz cora quo iudicabunt: et iusti vi-
deant et iniq. Nolite inqt h mirari: qm venit
hora in q oes q in monumet sunt audiet vo-
cem ei: et pdiet q bona gesserut i resurrecti-
one vite: q mala gesserut in resurrectione
iudicij. Ad h g optebat vt ideo accipet hanc
ptate q: fili hois e: vt resurgentes oes vide-
rent eu in forma in qua videri ab hoib pot
sed alij ad danatione: alij ad vita etna. Que
e aut vita etna: nisi illa visio q no cecedit im-
pys: vt cognoscat te inqt vnu veruz deu: et
que misisti iesuz xpm: Quo et ipm iesuz xpm
nisi que ad modu vnu veru deu q ofidet se ip-
sum illis: No quo ofidet se etiaz puniedis in
forma filij hois: fm illa visione bonus est: fm
qua visione deus apparet mudis corde: qm
q bon de israel rectis corde. Qu aut iudi-
cem videbunt mali: no eis videbit bon: quia
no ad eu gaudebunt corde: s tuc se plangent
oes trib terre: in numero vtiq oim maloz
et infideliu. Propter h etia illi q euz dixerat
magistru bonu: queret ab eo psiliu pseuen-
de vite eterne: rndit: Quid me interrogas
de bono: nemo bon nisi vn de: cu et hoiem
alio loco dicat bonu ipe dñs: Bon ho inqt
de bono thesauro cordis sui profert bona: et
mal ho de malo thesauro cordis sui profert
mala. Sz qz ille vita etna qrebat. Vita aut
etna e in illa cotemplatioe: q no ad pena vi-
det de: s ad gaudiu sempinu. Et no intelli-
gebat cu q loqbat: q timo filiu hois arbitra-
bat. Quid me iterrogas inqt de bono: id e
ista forma qua vides qd iterrogas de bono
et vocas me fm quod vides magistrum bo-
num: hec forma filij hominis est: hec forma
accepta est: hec forma apparebit in iudicio:
non tm iustis: sed et impys: et hui forme vi-
sio no erit in bonu eis q male agut: Et aut
visio forme mee in qua cu eem: no rapinam
arbitratus sum ee equalis deo: s vt hanc ac-
ciperem meipm exinaniui. Ille g vn de pf et
fili et spu scis: q no apparebit nisi ad gaudiu
qd no auferet a iustis. Lui gaudio futuro su-
spirabat q dicit: Un petij a dño hac reqra:
vt inhabitem in domo dñi p oes dies vite mee
vt cotempler delectatione dñi. Un g deus
ipse e sol bon: ad h qz nemo eu videt ad lu-
ctum et planctu: s tm ad salutem et leticia vera.
Scdm illa forma si me intelligis bonus sum
Si aut fm hac sola: qd me interrogas de bo-
no: si int illos es q videbunt in que pupugeft

et ipa visio malu eis erit: qz penalis erit. Et
ista snia dixisse dñm: qd me interrogas d bo-
no: nemo bon nisi vn de. Ibis documētis
q comemoravi pbabile e: qz illa visio dei q
preplabimur incōmutabile atqz hūanis ocu-
lis inuisibilem dei subam q solis scis pmitti-
tur: quā dicit apls paul: Facie ad facie: et de
q dicit apls ioānes: Si es ei erim: qm vide-
bimus eu sicuti e: et de q dz: Unaz petij a dño
hac reqra: vt ptepler delectatione dñi: et de q
dic ipe dñs: Et ego diligā eu et onda meipuz
illi: ppter quā solā fide corda mudam: vt si-
mus beati mudicordes: qm ipi deu videbunt
Et si q alia de ista visione dicta sunt: q copio-
sissime sparsa p oes scripturas inuenit: qd qd
ad ea qredā: oculū amoris itēdit: sola e sum-
mū bonū nostrū: cui adipsēdi cā pcpimur
agere qd qd recte agimus. Visio xpo illa filij
hois q pñciata e: cu gregabunt oes gen-
tes ante eu et dicēt ei: Dñe qm te vidim esu-
rientem et sitientē et cetera: nec bonū erit tm
pys q mittent in ignē etnū: nec sumū bonuz
erit iustis. Adhuc em vocat eos ad regnum
qd eis paratū e ab initio mundi. Sic em illis
dicet: Ite in ignē eternū: ita istis: venite be-
nedicti pñs mei: possidete paratū vobis re-
gnū. Et sicut ibūt isti in cōbustionē eternā:
sic iusti in vitā eternā. Quid e aut vita etna
nisi vt cognoscant te inqt vnu verū deum: et
que misisti Iesum xpm: Sz iā in ea claritate
de q dic pñs: quā habui apud te pūqz mudus
fieret. Tūc em tradet regnū deo et pñs: vt in-
tret fu bon in gaudiū dñi sui: et abscondet
eos qs possidet de in abscondito vult sui a
cōturbatioe hoim: eoꝝ scz q tūc pturbabun-
tur audietes illā sententiā: a q auditu malo
iust no timebit: si mō ptegat in tabernacu-
lo: id e in fide recta catholice ecclesie a cōtra-
dictione linguarū: id e a calūnijs hereticoz
Si xpo e ali intellect dnoz dñi qb air: quid
me interrogas de bono: nemo bon nisi vn
deus: dū tm no ideo credat maioris bonita-
tis ee pñs q filij suba: fm quā xbu e: p qd fa-
cta sunt oia: nihilq abhorret a sana doctri-
na securi vtamur: no vno tm: s qd qd reperiri
poruerint. Tāto em forti conuincunt here-
tici: qto plures exitus patēt ad eozū laque-
os cuitandos. Sed ea que adhuc cōsideran-
da sunt: ab alio petamus exordio.

Explicit liber primus de trinitate.

Liber

Incipiunt capitula secundi libri

- i De regulis fm quas scriptura de patre loquitur et filio.
- ii De his scripture locis in quibus dubium est an propter assumptam creaturam minorem patre iudicet filium: an vero hoc tantum quod licet equalis patri: tamen et de patre sic doceant.
- iii De his qui spiritum sanctum non minorem patre iudicant: sed tantum quod de patre procedit.
- iiii De clarificatione qua et pater filium glorificat et filius patrem.
- v Quomodo intelligenda sit missio: siue filij aut spiritus sancti.
- vi Quid sit quod nunquam legitur pater maior spiritus sancto: aut spiritus sanctus minor patre.
- vii Propositio questionis de multimodis apparitionibus dei: quarum quedam missiones appellantur: cum pater missus non queat dici: sed aut filius: aut spiritus sanctus cooperante tamen in omnibus trinitate.
- viii De his qui naturam dei visibilem putauerunt.
- ix De his qui filium voluit etiam ante carnis assumptionem fuisse mortalem: ut solum pater immortalitatem habere credatur.
- x An indiscrete deus trinitas patribus apparuerit. An aliqua ex trinitate personata.
- xi De tribus viris abrahe visis: cum quibus sicut cum domino deo loquitur.
- xii De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt iohanni: et in quibus dominus minus singulariter appellatur.
- xiii De visione a moyse qua deum vidit in oreb per ignem in rubo.
- xiiii De apparitione dei in exitu israel de egypto.
- xv De his que diuinitus gesta sunt coram moyse in monte syna.
- xvi Utrum deus per suam substantiam a moyse apparuerat: an per visibilem creaturam.
- xvii Quae ex persona domini iesu christi dicta intelligenda sunt a moyse: ponam te supra petram et auferam manus meas et posteriora mea videbis.
- xviii De visione danielis in qua illi et patris et filij persona apparuit in specie corporali

Aurelij Augustini de trinitate in secundum librum proemium.

Cum homines deum querunt: et ad intelligentiam trinitatis percipere captu infirmitatis humane animi intendunt: expi difficultates laboriosas: siue in ipsa acie mentis conantes intueri inaccessibilem lucem: siue in ipsa multipliciter multimoda locutione scripturarum vel litterarum sacrarum: ubi mihi non videtur nisi atteri animam: ut christi gratia gloriae clarificata dulcescat: cum ad aliquid certum discussa omni ambiguitate puenierit: facillime debet ignoscere erratibus in tanti puestigatione se creti. Sed duo sunt que in errore hominum difficillime tolerantur: presumptio priusquam veritas pateat: et cum iam patuerit presumpte defensio falsitatis. A quibus duobus vitis nimis inimicis inuentioni veritatis: et tractationi diuinoe sanctorumque librorum: si me ut spero: deus defecerit atque munierit scuto bone voluntatis sue: et gratia misericordie sue: non ero segnissimus ad inquirendam substantiam dei: siue per scripturam eius siue per creaturam. Que utraque nobis ad hoc proponit intuenda: ut ipse gratias: ipse diligat quod illa inspirauit: et ista creauit. Nec trepidus ero ad pferendam sententiam meam: in qua magis amabo inspicere a rectis: quam timebo mordeari a pueris. Gratant enim suscipit oculum colubinum pulcherrima et modestissima charitas: dentem autem caninum vel euitat acutissima humilitas: vel retinet solidissima veritas. Ab agis operabo a quolibet reprehendi: quam siue ab errate: siue ab adulate laudari. Nullum enim reprehensorum for midadus est amatori veritatis. Et tamen aut inimicum reprehensurum est: aut amicum. Si ergo inimicum insultat: ferendum est. Amicum autem si errat docendum: si docet audientibus. Laudator vero et errans confirmat errorem: et adulas illicet in errorem. Emendabit ergo me iustus in misericordia et arguet me: oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum.

De regulis fm quas scriptura de patre et filio loquitur.

Ca. I.

Quia obrem quam firmissime tenemus de domino nostro iesu christo: et per scripturas disseminatam: et a doctis catholicis earundem scripturarum tractatoribus demonstratam tanquam canonicam regulam: quomodo intelligat dei filius et equalis patri secundum dei formam: in qua est et minor patre secundum sui formam quam accepit: in qua forma non solum patre: sed et spiritu sancto: neque hoc tamen: sed etiam in seipso minor

Ps. 5

Ps. 140

Libe

Joh. 7 q̄ppe dixerat. *Haec doctrina nō ē mea: s̄ ei*
Joh. 16 q̄ me misit. *De spū aut̄ sc̄to. Nō em̄ loquet̄ a*

femetip̄o: s̄ q̄cūq; audiet loquet̄ q; d̄ meo ac-

cipiet et annūciabit vob. S; q; reddidit cām

Ibidē cur dixerit: de meo accipiet. *Aut̄ em̄. S; q; q̄-*

cūq; h; p̄ mea sūt: p̄pterea dixi: q; d̄ meo ac-

cipiet: restat vt̄ intelligat̄ etiā spūsc̄tū d̄ pa-

trē h̄re sicut et filiū. *Quō: nisi s̄m id q̄d supra*

Joh. 15 dixi: n̄. *Lū autē venerit pacit̄ quē ego mit-*

tā vob̄ a p̄re: sp̄m v̄tatis q̄ a p̄re p̄cedit: ille

testimoniū phibeat̄ d̄ me. *Procedēdo itaq;*

a p̄re d̄: nō loq; a semetip̄o: et sic nō ex eo fit vt̄

Joh. 5 mior sit filiū: q; dixit. *Non p̄t̄ filiū a se facere*

q̄cūq; nisi q̄d viderit p̄re faciēre. *Nō em̄ h̄ ex*

forma fui dixi: s̄ ex forma dei: sic iā ostēdim̄.

Haec aut̄ v̄ba nō indicāt q; minor sit: s̄ q; d̄ p̄re

lit: ita nō h̄inc efficit̄ vt̄ mior sit spūsc̄tū: q;

Joh. 16 dictū ē d̄ illo: *Nō em̄ loquet̄ a semetip̄o s̄ que*

cūq; audiet: loquet̄. *Sc̄dm̄ h̄ em̄ dictū est: q;*

de p̄re p̄cedit. *Lū x̄o et filiū d̄ p̄re sit: et spūsc̄tū*

ctū a p̄re p̄cedat: cur non ambo filij dicant̄

nec ambo geniti: s̄ ille vn̄ filiū vnigenitū: h̄ic

aut̄ spūsc̄tū: nec filiū: nec genitū: q; si geni-

tus vtiq; filius: alio loco si deus donauerit: et

quantū donauerit differemus.

De clarificatione qua et pater filiū: et filiū

patrem clarificat. *La. III*

Erūt amē h̄ euigilēt: si p̄r: q; h̄ etiā si

v

Joh. 17

Joh. 16

Joh. 16

Joh. 17

Joh. 17

Joh. 14

Joh. 14

Joh. 14

Joh. 14

Joh. 14

Joh. 14

Joh. 14

cū dic. *Si aut̄ abiero mittā eū ad vos. Qua*

in q̄stione p̄mū q̄ro: vñ et quō missus sit filius

Ergo a p̄re exire: et venire in hūc mundū: h̄

est mitti. *Quid igit̄ ē q̄d de illo idē ip̄e euāge-*

lista dicit: *In hoc mūdo erat: et mūdus p̄ eū*

factus ē: et mūdus eū nō cognouit. *Deinde*

cōiungit. *In sua p̄pria venit. Illuc vtiq; mis-*

sus ē: quo venit. *Et si in hūc mūdū missus ē:*

q; exiit a p̄re: et venit in hūc mundū: et i h̄ mū-

do erat. *Illuc s̄ missus ē vbi erat. Nam et il-*

lud q̄d scriptū ē in p̄pha deū dicere. *Leū et*

terrā ego impleo. *Si de filio dictū ē: ip̄m enī*

nōnulli volūt̄ intelligi: vel p̄phis: vel i p̄phe-

tis locutū: q; missus ē nisi illuc vbi erat. *Ubi-*

q; em̄ erat q; ait: *Leū et terrā ego impleo. Si*

aut̄ de p̄re dictū ē: vbi eē potuit sine v̄bo suo:

et sine sapia sua: q; p̄cedit a fine vsq; ad finem

fortiter: et disponit oīa suavit̄. *Sed neq; sine*

spūsancto vtiq; eē potuit. *Itaq; si vbiq; eē*

vbiq; ē etiā spūs ei. *Illuc s̄ et spūsc̄tū mis-*

sus ē vbi erat. *Nā et ille q; nō iuenit locū: quo*

eat a facie dei et dicit: *Si ascēdero in celū tū*

ibi es: si descēdero i infernū ades: vbiq; vo-

lēs itelligi p̄nt̄ deū: pus noīauit sp̄m ei. *Nā*

sic ait. *Quo abibo a spū tuo: et q; a facie tua*

fugiā. *Quocirca si et filiū et spūsc̄tū illuc mit-*

tit̄ vbi erat: q̄rendū ē quō intelligat̄ ista mis-

Joh. 16

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Secundus

mū rñdeo q̄res vt dicat si pōt. Quō p̄ eum
 sc̄ificauit si se ip̄e sc̄ificauit: vt r̄ūq; em̄ idez
 Job-10 dñs ait. Quē p̄ inq̄t sc̄ificauit ⁊ misit in hūc
 mundū: vos dicitis q; blasphemar qm̄ dixi si
 Job-17 li° dei suz. Alio aut̄ loco ait. Et p̄ eis sanctifi
 co meip̄m. Itē q̄ro quō eū p̄ tradidit: si ip̄e
 Rom-8 se tradidit. vt r̄ūq; em̄ dicit apl̄s paul⁹. Qui si
 hō inq̄t pp̄rio nō pep̄cit: s; p̄ nob̄ oib⁹ tradi
 Gal-2 dit illū. Alibi aut̄ d̄ ip̄o saluatore ait. Qui me
 dilexit: ⁊ tradidit seip̄z p̄ me. Credo rñdebit
 si hec p̄be sapit. q; vna volūtas ē p̄ris ⁊ filij:
 ⁊ inseparabilis op̄atio. Sic ḡ itelligat illā incar
 natōez ⁊ ex ḡgine natiuitatē: in q̄ fili⁹ itelligi
 tur missus: vna eadēq; op̄atiōe p̄ris ⁊ filij in
 sepabilit̄ eē factā: non vtiq; inde sepato spū
 Act-1 sc̄to: de q̄ apte d̄r. Inuēta ēi vtero hñs d̄ spū
 sc̄to. Nā etiāz si ita q̄ram⁹ enodati⁹ fortassis
 qd̄ dicim⁹ appebit: quō misit d̄s filiū suū. Jus
 sit vt veniret atq; ille iubenti obtpans venit
 an rogauit: an tātūmō admonuit. Sz qd̄libz
 hoz sit: vbo vtiq; factū ē. Dei aut̄ vbu: ip̄e ē
 dei fili⁹. Quapropt̄ cū eū p̄ vbo misit a p̄re ⁊
 vbo ei⁹ factū ē vt mitteret. Ergo a p̄re ⁊ filio
 missus ē idē fili⁹: q; vbu p̄ris ē ip̄e fili⁹. Quis
 em̄ se tam sacrilega induat opiniōe vt putet
 tp̄ale vbu a p̄re factū eē: vt etern⁹ fili⁹ mitte
 Job-1 ret ⁊ i carne apperet ex tpe: Sz vtq; i ip̄o di
 vbo qd̄ erat i p̄ncipio ap̄s dei: ⁊ de⁹ erat i ip̄a
 scz sapia dei: sine tpe erat quo tpe illū i carne
 Ibidē appere opteret. Itaq; cū sine vilo initio tp̄is
 i p̄ncipio eēt vbu: ⁊ vbu eēt ap̄s dei: ⁊ d̄s eēt
 vbu: sine vilo tpe i ip̄o vbo erat. q̄ tpe vbu ca
 Ibidē ro fieret ⁊ hitaret in nobis. Que plenitudo
 tp̄is cū venisset: misit de⁹ filiū suū factum ex
 Gal-4 mliere. i. factū ē i tpe vt incarnatū vbu hoib⁹
 apperet: qd̄ in ip̄o vbo sine tpe erat: in q̄ tpe
 fieret. Q̄do q̄pe tēpoz in eterna dei sapia si
 ne tpe ē. Lū itaq; h̄ a p̄re ⁊ filio factū esset: vt
 in carne fili⁹ apperet: cōgruēter dict⁹ est mis
 sus ille q̄ in ea carne appuit: misisse aut̄ ille q̄
 in ea nō appuit. Qm̄ illa q̄ coram corporeis
 oculis foris gerunt: ac interiore appatu natu
 re spiritualis existūt: p̄pterea cōueniēter mis
 sa dicunt. Forma porro illa suscepti hois: si
 li⁹ p̄sona ē: nō etiā p̄ris. Quapropter p̄ iuisi
 bilis vna cū filio secū iuisibili: eundē filiū visi
 bilē faciēdo: misisse eū dict⁹ ē: q̄ si eo mō visi
 bilis fieret: vt cuz p̄re iuisibilē d̄sisteret. i. si
 suba iuisibilis vbi in creaturā visibilē mutata
 et trāsīēs d̄teret: ita missus a p̄re itelligeret
 filius: vt tm̄ missus nō etiā cū p̄re mittēs iue
 niret. Lū vō sic accepta ē forma serui vt ma
 neret incōmutabilis forma dei: manifestū ē:
 q; a p̄re ⁊ filio nō apparētib⁹ factū sit q; appe

ret in filio. i. vt ab inuisibili p̄re cū inuisibili fi
 lio: idē ip̄e fili⁹ visibilis mitteret. Cur ḡ ait. Job-8
 Et a meip̄o nō veni: Jā hoc fm̄ formā fui di
 ctū est: fm̄ quā dictū ē. Egonō iudico quēq;. Ibidē
 Si ḡ missus d̄r in quātū apparuit foris in crea
 tura corpale: q̄ intus i natura spiritali oculis
 mortaliū sp̄ occult⁹ ē: iā in p̄mptu ē itelligere
 etiā de spū sancto cur missus ⁊ ip̄e dicat. Fa
 cta ē em̄ qdā creature sp̄es ex tpe in qua visi
 biliter on̄deret spū sc̄t⁹: siue cū in ip̄m dñm
 corpali specie velut colūba descēdit: siue cuz
 decē dieb⁹ pactis post eius ascensionem: die
 Act-2 p̄thecostes fact⁹ ē subito de celo son⁹: quasi
 ferret flatus vehemēs: ⁊ vise sūt illis lingue
 diuise tanq; ignis: q̄ ⁊ insedit sup̄ vnū quēq;
 eoz. Hec op̄atio visibiliter exp̄ssa: ⁊ oculis ob
 lata mortalib⁹: missio spū sancti dicta ē: non
 ita vt appareret ei⁹ ip̄a suba: qua ip̄e iuisibilis
 ⁊ in cōmutabilis ē: sicut p̄ ⁊ fili⁹: s; vt extero
 rib⁹ visis hoim̄ corda cōmota a tempali ma
 nifestatiōe veniētis: ad occultā eternitatem
 semp̄ntis cōuerterent.

Quid sit qd̄ nunq; legit: aut p̄ maior sp̄
 ritus sc̄to: aut spū sc̄tus minor p̄re. Ca. VI
 Deo aut̄ nulq; scriptū ē q; de⁹ pater
 i maior sit spū sancto: vel spū sanctus
 minor deo p̄re: q; non sic ē assumpta
 creatura: i qua apperet spiritus sc̄tus: sicut as
 sumpt⁹ ē fili⁹ hois: in qua forma ip̄ius vbi dei
 p̄sona p̄sentaret: nō vt h̄ret vbu dei: sicut alij
 sapientes sancti: s; p̄tip̄cipib⁹ suis. Nō vtq; q
 ampli⁹ h̄bat verbū dei vt eēt q; ceteri excel
 lētiore sapia: s; q; ip̄m vbu erat. Aliud ē enim
 verbū in carne: aliud vbum caro. Itē aliud ē
 verbū in homie: aliud vbum hō. Caro em̄ p
 homie posita ē in eo q; ait. Verbu caro factū
 Job-1
 Luc-3 est: sicut illd̄. Et videbit ois caro salutare dei
 Nō em̄ sine aia vel sine mēte: s; ita ois caro:
 ac si diceret: ois hō. Nō ḡ sic ē assumpta crea
 tura: in qua apperet spū sc̄tus: sicut assumpta
 est caro illa ⁊ hūana illa forma ex ḡgine maria
 Neq; em̄ collumbā b̄tificauit spū: vel illum
 flatū: vel illuz ignē: sibiq; ⁊ p̄sone sue in vnita
 tē habitūq; cōiunxit in eternū. Haud vō mu
 tabilis ⁊ cōuertibilis ē natura spū sc̄ti. vt nō
 hec ex creatura fieret: s; ip̄e in illud atq; illud
 mutabiliter verteret: sicut aqua in glaciem.
 Sz apparuet ista sic optune appere debueft
 creatura seruiēte creatori: ⁊ ad nutū ei⁹ in
 cōmutabiliter in seip̄o p̄manētis: ad eū signi
 ficandū ⁊ demonstrandū: sicut significari ⁊ de
 monstrari mortalib⁹ oportebat mutata atq;
 cōuerfa. Proinde quāq; illa columba spirit⁹
 dicta sit: ⁊ de illo igne cuz diceret. T̄se sunt Act-2

Liber

illis inqt lingue diuise velut ignis: q̄ r̄ insedit
sup̄ vnūquēq̄ eorū: r̄ cepit loq̄ linguis: quē
admodū sp̄s̄ sc̄t̄s̄ dabat eis p̄nunciare: vt
osideret p̄ illuz ignē sp̄m̄ demōstratū: sicut p̄
columbā. Nō t̄m̄ ita possum⁹ dicere sp̄m̄ sc̄t̄m̄
et deū: r̄ columbā: aut r̄ deū r̄ ignē: sicut dici
mus filiu: r̄ deū: r̄ hoīem: nec sicut dicimus
filiu: agnū dei: nō solū Iohē baptista dicēte.

Joh. 1 Ecce agn⁹ dei: s̄ etiā Iohē euāgelista viden
Apo. 5 te agnū occisuz ī apocalypsi. Illa q̄ppe visio
pphetica nō ē exhibita oculis corporeis p̄ for
mas corporeas: s̄ in sp̄u p̄spiritalis imagies
corporez. Columbā x̄o illā r̄ ignē oculis vide
rūt: q̄cunq̄ vidēt: quāq̄ de igne disceptari
pōt: vt r̄ oculis: an sp̄u visus sit: p̄pter x̄ba sic
posita. Nō em̄ ait. Uiderūt linguas diuinas ve
lut ignē: s̄ vise sunt eis. Nō aut̄ sub eadē signi
ficatiōe solem⁹ dicere: visum ē mihi: qua dici
mus vidi. Et in illis q̄dē spiritalib⁹ visis ima
ginū corpaliū solet dici: r̄ visum ē mihi: r̄ vidi.

Act. 2 In istis x̄o q̄ p̄ exp̄ssam corpale sp̄m̄ oculis
demonstrant: nō solet dici: visus ē mihi: s̄ vi
di. De illo ḡ igne pōt esse q̄stio: quō visus sit:
vtrū int⁹ in sp̄u tanq̄ foris: an vere foris cor
rā oculis carnis. De illa x̄o columbā q̄ dicta ē
corpali specie descēdisse: null⁹ vsq̄ dubitauit
q̄ oculis visa sit. Nec sicut dicim⁹ filiū petrā:

1. Cor. 10 sc̄ptū ē em̄. Petra erat x̄ps: ita possum⁹ dice
re: sp̄m̄ colūbā vel ignē. Illa em̄ petra iā erat
in creatura: r̄ p̄ actiōis modū nūcupata ē no
mie x̄pi: quē significabat: sicut lapis ille: quez

Gen. 28 Jacob positū ad caput etiā vncitiōe ad signi

Gen. 22 ficandū dñm̄ assumpsit. Sic Isaac x̄ps erat:
cū ad se imolādum ligna portabat. Accessit
istis actiō q̄dā significatiua iā ex̄ntib⁹: nō aut̄

Exod. 3 sic illa colūbā r̄ ignis ad h̄ t̄m̄mō significāda
repēte extiterūt. Magis ista filia mihi vidē

Ibidē. 13 tur flāme illi q̄ in rubo appuit moysi: r̄ illi co
Ibidē. 19 lūne quā p̄ls in heremo seq̄bat: r̄ fulgore
et tonitruis q̄ fiebat cū lex daret in mōte. Ad
hoc em̄ corpalis rex illaz extitit sp̄s: vt ali
quid significaret atq̄ p̄teriret.

Propositio q̄stiois de multimodis appari
tionib⁹ dei: q̄rū q̄dā missiōes appellant: cum
p̄ missus nō q̄at dici: s̄ aut fili⁹: aut sp̄s̄ sc̄t̄s̄
coopante t̄m̄ in oib⁹ trinitate. **Ca. VII**

R̄opter has ḡ copales formas: q̄ ad
p̄ eū significandū: r̄ sicut hūanis sensi
bus optebat demōstrandū tpalit̄ ex
titerūt. Missus dicit̄ etiā sp̄s̄ sc̄t̄s̄: nō t̄m̄ mi
nor p̄re dicit̄ ē: sicut fili⁹ p̄pter formā serui: q̄
illa forma serui inhesit ad vnitatē p̄sone: ille
x̄o corpales sp̄s ad demōstrandū q̄ op⁹ fuit
ad t̄ps apparuerūt: r̄ esse postea desiterunt

Cur ergo nō r̄ p̄f dicit̄ missus p̄ illas sp̄s̄ cor
porales: ignē rubi: r̄ colūbā nubis: vel ignis
et fulgura in mōte: et si qua talia tūc apparue
rūt: cū eū corā p̄rib⁹ locutū: teste sc̄ptura di
dicimus: si pillos creature modos r̄ formas
corpales exp̄ssas: r̄ hūanis aspectib⁹ p̄sen
tatas ip̄e demōstrabat. Si aut̄ filius p̄ ea de
mōstrabat: cur t̄m̄o post dicit̄ missus: cum ex
femis factus ē: sicut ap̄ls dicit. Cū aut̄ venit **Gal. 4**
plenitudo t̄pis: misit de⁹ filiū suū factū ex mu
liere: q̄n̄ quidē r̄ antea mittebat: cum p̄ illas
creature mutabiles formas p̄rib⁹ appebat.
Aut si nō recte posset dici missus: nisi cū ver⁹ **Joh. 1**
bū caro factus est: cur missus dicit̄ sp̄s̄ sc̄t̄s̄:
cū nulla talis in corpore facta ē? Si x̄o pil
la visibilia q̄ in lege r̄ p̄phetis cōmendant:
nec pater: nec fili⁹: sed sp̄s̄ sc̄t̄s̄ ofidebat:
cur etiā ip̄e nūc dicit̄ missus: cū illis modis et
antea mitteret? In hui⁹ p̄plexitate q̄stionis
adiuuate dño: p̄mū q̄rendū ē: vtz p̄r: an fili⁹:
an sp̄s̄ sc̄t̄s̄: an aliqui pater: aliqui fili⁹: aliqui
sp̄s̄ sc̄t̄s̄: an sine vlla distinctiōe p̄sonaz: sic
dicit̄ de⁹ vnus r̄ solus: id ē ip̄a trinitas per il
las creature formas p̄rib⁹ apparuerit. Dein
de q̄libet hoz inuentū visuz ve fuerit: vtrū
ad hoc opus t̄m̄mō creatura formata sit: in q̄
de⁹ sicut tunc optuisse ip̄e iudicauit: hūanis
osideret aspectib⁹. An angeli q̄ iā antea crāt
ita mittebant: vt ex p̄sone dei loq̄rent: assu
mētes corpale sp̄m̄ de creatura corporea: in
visuz misterij sui: sicut cuiq̄ op⁹ eēt. Aut ip̄m
corp⁹ suū cui nō subdunt: sed subditū regūt:
in sp̄s̄ quas vellēt accōmodatas atq̄ aptas
actiōib⁹ suis mutātes atq̄ vertētes fm̄ attri
butā sibi a creatore potentia. Postremo vis
debim⁹ id q̄ querere institueram⁹: vtz fili
us: an spiritus sanctus: r̄ antea mittebantur
Et si mittebantur: quid inter illaz missionē:
et eā quā in euāgelio legim⁹ distet: an nō sit
missus aliq̄s eorū: nisi cū vel filius fact⁹ eēt ex
maria x̄gine: vt cū sp̄s̄ sc̄t̄s̄ visibili specie:
siue i colūba: siue i igne is liguis apparuerit.

De his q̄ naturā verbi dei visibilem puta
uerunt. **Ca. VIII**

Abittam⁹ igit̄ eos q̄ nimis carnaliter
naturā x̄bi dei atq̄ sapiām q̄ in seip
sa manēs innouat oīa quā vnicū dei
filiū dicim⁹: nō solū mutat ille: verū etiā visibi
lē eē putauerūt. Hic em̄ multū crassū cor diu
inis reb⁹ inq̄rendis audaci⁹ q̄ religiosius at
tulerūt. Nā q̄ppe cū sit suba spiritalis: cūq̄
etiā ip̄a facta sit: nec p̄ aliu potuerit fieri: nisi
p̄ que facta sunt oīa: r̄ sine quo factū ē n̄ illi:
q̄uis sit mutabilis: nō ē t̄m̄ visibilis: q̄d illi de

Secundus

verbo ipso atque ipsa sapientia dei: per quam facta est anima crederunt: cum sit illa non visibilis tamen quod anima est: sed etiam incommutabilis quod anima non est. Eadem quippe incommutabilitas eius commemorata est: ut diceret in seipsa manens: inuolat omnia. Et isti quod de ruina erroris sui diuinarum scripturarum testimoniis quod si fulcire conantes: adhibet pauli apostoli sententiam: et quod dictum est de vno solo deo: in quo ipsa trinitas intelligitur tamen de patre: non et de filio: et de spiritu sancto dictum accipiunt. Regia autem seculorum immortalis: inuisibilis: soli deo honor: et gloria in secula seculorum.

Ibidem Et illud alterum. **Butis** et solus potens rex regum: et dominus dominantium: quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit nec videre potest. **Ibidem** hec quemadmodum intelligenda sint: iam satis nos disseruisse arbitror.

1. Thi. 1

Ibidem

De his qui filium voluit etiam ante carnem assumptionem fuisse mortalem: ut solus per immortalitatem habere credat.

La. IX

Et illi quod ista non de filio nec de spiritu sancto: sed tamen de patre accipi voluit: dicitur visibilis filium non per carnem de virgine assumptam: sed etiam antea per seipsum. Nam ipse inquit appuit oculis patrum. Quibus si dixeris: Quod est visibilis per seipsum filius: sic sequitur et mortalis per se ipsum filius: ut sciet vobis quod tantummodo de patre vultis intelligi: quod dictum est. Qui solus habet immortalitatem.

1. Thi. 6

Joh. 1

Bat. 10

1. Thi. 6

Nam si propter carnem susceptam mortalis est filius propter hanc finitatem ut sit et visibilis. Respondent: nec propter hanc mortalem se filius dicere: sicut et ante visibilis: ita et ante mortalem. Nam si propter carnem filium dicunt esse mortalem: iam non pater sine filio solus habet immortalitatem: quod et verbum eius: per quod facta sunt omnia: dabit immortalitatem. Neque enim quod carnem assumpsit mortalem: ideo amisit immortalitatem suam. Quis quidem nec aie humane accidere potuit ut cum corpore moreretur: dicente ipso domino. Nolite timere eos qui corpus occidunt: anima autem non potest occidere. Aut vero etiam spiritus sanctus carnem assumpsit: de quo utique sine dubio turbabunt. Si propter carnem mortalis est filius: quomodo accipiat preter tamen sine filio et sine spiritu sancto immortalitatem: quando quidem spiritus sanctus non assumpsit carnem: que si non habet immortalitatem: non ergo propter carnem mortalis est filius. Si autem habet spiritus sanctus immortalitatem: non de patre tantummodo dictum est. Qui solus habet immortalitatem. Quocirca ita se arbitrantur: et ante incarnationem per seipsum mortalem filium posse vincere: quod ipsa immutabilitas non inconuenienter mortalitas dicitur: sicut quia anima deus: mortalis non quod in corpore: vel aliquid altera subiecta mutat et vertit: sed in ipsa sua substantia quod quid alio modo nunc est aut fuit: sicut id quod destitit esse quod erat: mortale dephedit. Quia

itaque inquit ante quam natus esset filius dei de virgine maria: ipse appuit patribus nostris: non in vna eademque specie: sed multiformiter: aliter atque aliter. Et visibilis est per seipsum: quod non dum carne assumpta: substantia eius conspicua mortalibus oculis fuit: et mortalis in quantum mutabilis. Ita et spiritus sanctus: quod alias columba: alias ignis appuit. Tamen non trinitati auit: sed singulariter et proprie patris tantummodo conuenit quod dictum est. Immortali inuisibili soli deo: et quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit: nec videre potest. Omnis ergo gentis: quod nec aie subam inuisibilem nos se potuerunt: vni longe remotum ab eis ut nos sent vni et soli dei: in patris et filii et spiritus sancti non solum inuisibilem: verum et inconmutabilem permanere substantiam: ac hoc in vera et sincera immortalitate consistere: nos quod nunquam appuisse corporeis oculis deum: nec patrem: nec filium nec spiritum sanctum dicimus: nisi per subiectam sue potestati corpoream creaturam: in pace catholica pacifico studio requiramus: patri corrigi: si fraterne ac recte respondendum: parati etiam si ab inimico: vera tamen dicente: moridemur: ut in discrete deo apparuerit patribus nostris ante quam Christus veniret in carne: an aliqua ex trinitate persona: an singularim quasi per vices.

Ibidem

An indiscrete deus trinitas personis apparuerit: an aliquam ex trinitate persona.

La. X

Primum in eo quod scriptum est in genesi: locutus est deus cum homine quem de limo fixerat: si excepta figurata significatioe ut rei geste fides etiam ad litteram teneatur: tractamus: in specie hominis videtur deus cum homine tunc locutus. Non quidem expressum in libro positum est: sed circumstantia locutionis id resonat: maxime illo quod scriptum est: vocem dei audisse. Adambulantem in paradiso ad vespere: et abscondisse se in medio ligni: quod erat in paradiso. Deoque dicens: Adambulantem: respondisse. Audiui vocem tuam et abscondi me a facie tua: quoniam nudus sum. Quod enim possit ad litteram intelligi talis dei ambulatio et collocutio: nisi in specie humana: non video. Neque enim dici potest vocem solam factam vbi deambulasse dicitur deus: aut eum quod deambulabat in loco non fuisse visibilem: cum et adam dicat quod abscondit se a facie dei. Quis ergo erat ille: ut patet: an filius: an spiritus sanctus? An omnino deus? indiscrete ipsa trinitas: in forma hominis loquens? Tertio quod de ipsa scripture nullo transire sentit a persona ad personam: sed ille videtur loqui ad primum hominem quod dixit. Fiat lux: et fiat firmamentum: cetera: pillos singulos dies: quem deus preter solem accipere dicentem: ut fiat quicquid facere voluit. Quia enim per verbum suum fecit: quod verbum eius vni-

Gen. 3

Gen. 1

Secundus

abraam p pluralē numez inuitat: vt hospitio suscipiat: 7 postea singularit sicut vnū alloq- tur. Et sicut vn^o et de Sara filiū pollicet que dñm dicit scriptura: sicut in eiusdē narratio- nis exordio. Uisus ē inq̄r dñs abrae. Inui- tat ergo 7 pedes lauat: 7 deducit abeuntes tanq̄ hoies. Loquit aut tanq̄ cū dño deo: si ue cū ei pmittit fili^o: siue cū ei sodomie immi- nens interius indicat.

De trib^{us} viris abrae visis cuz quib^{us} sicut cū domino loquitur La. XI

En parua neq̄ transitoria sidera- tionē postulat iste scripture loc^o. Si em̄ vir vnus visus fuisset: iaz illi qui dicunt: 7 p̄s q̄ de ygine nasceret p sua subaz visibile filiū: qd aliō q̄ ipm esse clamarēt: qm̄ de patre inquit dicitū ē. Inuisibili soli deo? Et tamē posse adhuc q̄rere: quō ante susce- ptā carnē: habitu est inuentus vt hō: qm̄ quē dē ei pedes loti sunt: 7 humanis epulis epu- latus ē. Quō istud fieri poterat: cū adhuc in forma dei esset: nō rapinā arbitrat^o eē equal^{is} deo: Nunquid em̄ iā semetipm̄ exinanierat: formā accipiēs in similitudinē hoim̄ factus: et habitu inuentus vt hō: Luz h̄ fecerit per partū virginis nouerimus. Quō igit ante- q̄ hoc fecisset: vt vir vn^o apparuit abrae: an illa forma vera nō erat? Possē ista q̄rere: si vir vnus apparuisset abrae: idēq̄ dei filius crederet. Lū xō tres viri visi sunt: nec quif- quā in eis vel forma vel etate vel p̄tate ma- ior ceteris dicit^o est: cur non hic accipiam^o vi- sibiliter insinuatā p creaturam visibile trini- tatis equalitatē: atq̄ in tribus psonis vnā eandemq̄ substantiā. Nā ne q̄s putaret sic intimatū vnū in tribus fuisse maiorē: vt eum dñm dei filiū intelligendū: duos aut alios an- gelos ei^o qz cum tres visi sint: vni domio illic loquit abraam: sancta scriptura futura tali- bus cogitationibus 7 opinionib^{us} cōtradice

1. Ibi-1
Ibidē-2
Ibidē

Geni-19

Geni-18

do: nō p̄termisit occurrere: quādo paulopost duos angelos dicit venisse ad loth: in quib^{us} et ille vir iustus qui de sodomoz incēdio me- ruit liberari: ad vnū dñm loquit. Sic em̄ scri- ptura loquit dicens. Abijt aut dñs postq̄ ces- sauit loqui ad abraam: 7 abraam reuersus ē ad locum suum.

De duobus angelis qui i humana forma apparuerunt loth: et in quib^{us} dñs singularit- ter appellatur. La. XII

Geni-19

Geni-18

Enerūt aut duo angeli in sodomis vespere. Ilic aut attent^o cōsideran- dū est: quod ostendere institui. Luz tribus certe loquebat abraaz: 7 em̄ dñm sin-

gulariter appellauit. Forte inquiet aliquis: vnū ex tribus agnoscebāt dñm: alios aut du- os angelos eius. Quid sibi ergo vult: qd cō- sequēter dicit scriptura. Abijt aut dñs postq̄ cessauit loquens ad abraaz: 7 abraam reuer- sus est ad locū suū. Generūt aut duo ange- li in sodomis vespere. An forte ille vnus ab- scesserat: qui domū agnoscebat in trib^{us}: et duos angelos qui cum illo erant ad cōsumē- dā sodomā miserat? Ergo sequētia videam^o Generūt inq̄r duo angeli in sodomis vespe- re. Loth autē sedebat ad portaz sodomoz. Et cum vidisset eos loth surrexit in obuiam illis et adorauit in faciē sup terram et dixit. Ecce domini: diuertite in domū pueri vestri. Hic manifestum est 7 duos angelos fuisse: 7 i ho- spitiū pluraliter iuitatos: 7 honorifice appel- latos dominos: cum fortasse homines puta- rent. Sed rursus mouet: qua nisi angeli dei cognoscerent: nō adoraret loth in faciē sup terram. Cur ergo tanq̄ tali humanitate in- digentibus: 7 hospitium prebetur et victus. Sed quodlibet hic lateat: illud nūc qd susce- pim^{us} exeqm^{ur}. Duo apparent: angeli am- bodicunt: pluraliter iuitant. Tanq̄ cū duo- bus pluraliter loquit: donec creatur a sodo- mis. Deinde sequit scriptura: et dicit. Et factū est postq̄ eos eduxerūt foras: dixerunt. Saluās salua animā tuā ne despereris retro neq̄ stes in hac vniuersa regiē. In monte vade: 7 ibi saluaberis: ne forte cōprehēdaris. Dixit aut loth ad eos. Rogo dñe: qm̄ iuenit puer tu^o an te miscēbam: 7c. Quid ē h̄ qd di- xit ad eos. Rogo dñe: si iā ille discesserat qui dñs erat: et angelos miserat. Cur dicit. Rogo dñe: 7 nō rogo domini. Aut si vnū ex eis vo- luit appellare: cur ait sc̄ptura. Dixit aut loth ad eos: rogo dñe: qm̄ iuenit puer tu^o ante te miscēbam: an 7 hic intelligim^o in plū numero du- as psonas. Lū aut iudē duo tanq̄ vn^o cōpel- lant vni^o sube vnū dñm deū: s̄ q̄s duas plo- nas h̄ intelligim^o: an p̄ris 7 filij: an p̄ris 7 sp̄s sancti: an filij 7 sp̄s sc̄i: hoc forte cōgruent^o qd vltimū dixi. Ab istos em̄ se dixerūt: qd dñs illo et d̄ spiritus sancto dicim^o. Nā p̄rem missuz nusquā scripturaz nobis occurrit.

Geni-18

Ibidē-19

Ibi-5

Ibidē

Ibidē

De visione moysi qui deū vidit in ore b ignem in rubo. La. XIII

Moses autez quādo ad pplm̄ israel m ex egypto educendū missus est: sic ei dominū appuisse sc̄ptū ē. Pascebat inq̄r oues ietro soceri sui sacerdoti madian: et egit oues in desertū: 7 venit i mōtē dei oreb. Appuit autē illi angel^o dñi in flāma ignis de

Exo-3

Liber

rubo. Et vidit qz in rubo ignis rederet: rubus x̄o nō cōburebat: ait moyses. **Jho** 7 v̄i deo visū istud: qd̄ tā magnū vidi: qm̄ nō cōburit rubus. Lū ḡ vidit dñs qz venit videre: clamavit ad eū dñs d̄ rubo dices. Ego sū de⁹ p̄ris tui: de⁹ abraā: 7 de⁹ isaac: 7 deus iacob. Et h̄ p̄mo angel⁹ dñi dicit⁹ ē: deinde de⁹. **Itū** qd̄ ḡ angel⁹ ē de⁹ abraā: 7 de⁹ isaac: 7 deus iacob: **Pōt** ḡ recte itelligi ip̄e saluator: d̄ qd̄ dicit⁹ ap̄s. **Quoz** p̄res: 7 ex qb̄ x̄ps fm̄ carnē: q̄ ē sup̄ oīa de⁹ b̄ndict⁹ i seclā. **Qui** ḡ sup̄ oīa ē d̄s b̄ndict⁹ in seclā: nō absurde etiā h̄ipe intelligit⁹ de⁹ abraā: 7 de⁹ isaac: 7 de⁹ iacob. **Sz** cur pus angelus dñi dicit⁹ ē: cū de rubo i flāma ignis appuit: vtz qz vn⁹ ex mult⁹ angel⁹ erat: s̄ p̄ dispensationē p̄sonā dñi sui gerebat: an assumptū erat aliqd̄ creature: qd̄ ad p̄ns negociū visibilis apperet: 7 vñ voces sensibilis ederent: qb̄ p̄ntia dñi p̄ subiectā creaturam corporeis etiā sensib⁹ hoīs sic optebat exhibere tur? **Si** em̄ vn⁹ ex angel⁹ erat: q̄s facile affirmare possit vtz ei filij p̄sona nūciāda i posita fuerit: an sp̄s dñi: an dei p̄ris: an ip̄i oīno trinitatis: q̄ ē vn⁹ 7 sol⁹ de⁹: vt diceret: ego sū de⁹ abraā: 7 de⁹ isaac: 7 de⁹ iacob: **Itē** enī possum⁹ dicere deū abraā: 7 deū isaac: 7 deū iacob: filij dei eē: et p̄sem nō eē: aut sp̄s dñi: aut ip̄am trinitatē quā credim⁹ 7 intelligim⁹ vnū deū. **Aude** bit aliq̄s negare deū abraā: 7 deū isaac: 7 deū iacob: **Ille** em̄ nō ē illorū patz de⁹ q̄ nō ē de⁹. **Poro** si nō solū p̄ de⁹ ē sicut oēs etiā heretici p̄cedūt: s̄ etiā filij qd̄ velint nolint cogunt̄ fateri: dicēte ap̄lo **Qui** est sup̄ oīa de⁹ b̄ndict⁹ in seclā: 7 sp̄s dñi: dicitē ip̄o ap̄lo. **Clarificate** ḡ deuz in corpe v̄ro cū supra diceret. **nescitis** qm̄ corpa v̄ra templū in vobis ē sp̄s dñi: quē habetis a deo: 7 hi tres vn⁹ deus: sicut catholica sanitas credit nō satis elucet quā i trinitate p̄sonam: 7 vtz aliquā an ip̄ius trinitatis gerebat ille angel⁹ si vn⁹ ex ceteris angelis erat. **Si** aut̄ in v̄sum rei p̄ntis assūpta creatura ē q̄ et hūanis oculis appareret: 7 aurib⁹ insonaret: 7 appellaretur angel⁹ dñi: 7 dñs et de⁹: nō pōt h̄ de⁹ p̄f intelligi: s̄ aut̄ filij: aut sp̄s dñi. **q̄q̄** sp̄s sanctū alicubi angelū dictū non recolā: s̄ ex ope possit intelligi. **Dictū** em̄ de illo ē. **Que** v̄tura sunt anūciabit vobis. **Et** vtz qz angel⁹ grece: latine nūcius interpretat̄. **De** dño aut̄ iesu x̄po euidentissime legim⁹ apud p̄phetā: q̄ magni p̄siliū angel⁹ dicit⁹ s̄r: cū 7 sp̄s dñi: 7 dei filij fit deus et dñs angeloz.

De apparitiōe dei in exitu israel de egipto
Capitulū. XIII

Tē in exitu filioz isrl de egipto scriptū ē. **De** aut̄ p̄ibat illos: die quidē in colūna nub̄ 7 ostendebat illis viā: nocte aut̄ i colūna ignis: 7 nō deficiebat colūna nubis die: 7 colūna ignis nocte aī populoz. **Quis** 7 h̄ dubitet p̄ subiectā creaturū eandē qz corporeā: nō p̄ suā subaz deū oculis appuisse mortaliū: s̄ vtz p̄sem: an filij: an sp̄s dñi: an ip̄am trinitatē vnū deū s̄r nō appet. **Rec** ibi h̄ distiguit q̄tū existimo: vbi scriptū est. **Et** maiestas dñi appuit i nube: 7 locut⁹ ē dñs ad moysen dicens: exaudiui murmur filiozum israel: et cetera.

De his que diuinitus gesta sunt in monte syna. Capitulum XV

Am x̄o de nubib⁹ 7 vocib⁹ 7 fulgoribus 7 tuba 7 fumo i mōte syna cū diceret. **Syna** aut̄ mōs funabat tot⁹ p̄pterea qz descēdisset de⁹ i igne i eū: 7 ascēdebat fum⁹ tāq̄ fum⁹ fornacis: 7 mēte p̄fusus ē oīs p̄s vehemēter: siebant aut̄ voces tube p̄deutes fortit̄ valde. **Moyses** loq̄bat: 7 deus r̄idebat ei voce. **Et** paulop⁹ data lege in decē p̄ceptis: p̄sequēter d̄. **Et** oīs p̄s videbat voces 7 lāpades 7 voces tube 7 mōte fumantē. **Et** paulop⁹. **Et** stabat in q̄t oīs p̄s a lōge. **Moyses** aut̄ itrauit i nebulā vbi erat de⁹: 7 dixit dñs ad moysen t̄c. **Quid** hinc dicā nisi qz nemo tā vecors ē: q̄ credat fumū: ignē: nubes et nebulā: 7 si qua sunt hm̄oi: x̄bi 7 sapie dei qd̄ ē x̄ps: vel sp̄s dñi eē subam: **Itā** de p̄e deo: nec arriani h̄ vnq̄ ausi sūt dicere. **Ergo** creatura fūite creatori facta sunt illa oīa: 7 hūanis sensib⁹ p̄ disp̄satiōe p̄grua presentata: nisi forte qz dictū ē: moyses aut̄ itrauit in nebulā vbi erat de⁹: h̄ arbitrabitur carnalis cogitatio a p̄lo qd̄ nebulā visā: intra nebulā x̄o moysen oculis carneis vidisse filij dei: quē delyrātes heretici in sua suba visū volūt. **Sane** viderit eū moyses oculis carneis: si oculis carneis p̄t videri: nō mō sapia dei qd̄ ē x̄ps: s̄ vel ip̄a cuiuslibz hoīs 7 q̄liscūqz sapientis. **Aut** qz scriptū ē de seniorib⁹ isrl: qz viderūt locū vbi steterat de⁹ isrl: 7 quia sub pedib⁹ ei⁹ tanq̄ opus lapidis saphyri: 7 tanq̄ aspect⁹ firmamēti celi. **Propterea** credendū ē x̄bū 7 sapiaz dei p̄ suā subam in spacio loci terreni stetisse: q̄ p̄tedit a fine vsqz ad finē fortit̄: 7 disponit oīa suauit̄: 7 ita eē mutabile verbum dei: per quod facta sunt omnia vt modo se cōtrahat: mō distēdat. **Ab**undet dñs a talib⁹ cogitationibus corda fidelium suoz: sed p̄ subiectā: vt sepe dixim⁹: creaturā exhibent h̄ oīa visibilia 7 sensibilia: ad signi-

Rom. 9

Exo. 3

Rom. 9

1. Cor. 6

Ibidē

Joh. 16

Esa. 9

Exo. 13

Ibidē. 16

Exo. 19

Ibidē

Exo. 24

Sap. 8.

Joh. 1

Secundus

ficandū inuisibile atq; intelligibile deū: non
 Rom. 11 solū p̄rem: sed ⁊ filiū: ⁊ sp̄s sanctū: ex q̄ om̄ia
 Ibi dē p̄ que oīa: in quo oīa: q̄ suis inuisibilia dei a cre
 atura mūdi: p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspi
 ciant: sempiterna q̄ virt^o ei^o ⁊ diuinitas. Sz
 Exo. 19 q̄d attinet ad id q̄d nūc suscepim^o: nec in mō
 te syna video quē admodum appareat pilla
 oīa q̄ mortaliū sensib^o terribiliter oīdebāt:
 vtz de^o trinitas: an pater: an fili^o: an sp̄s san
 ctus pp̄rie loq̄bat. Verū tamē si q̄d hinc sine
 affirmādi temeritate modeste atq; cunctan
 ter cōiectare cōcedit: si vna ex trinitate p̄so
 Exo. 31 na pōt intelligi: cur nō sp̄m̄ scm̄ poti^o intelli
 gim^o: q̄n ⁊ tabulis lapideis: lex ip̄a q̄ ibi data
 est: digito dei scripta eē dicat: q̄ noīe sp̄m̄ scm̄ i
 euāgelio significari nouim^o? Et q̄n quagin
 ta dies nūeran^t ab occisione agni ⁊ celebra
 tione palce vsq; ad diē q̄ hec fieri cepta sūt in
 mōte syna. Sicut post dñi passionē: ab ei^o re
 surrectiōe q̄nq̄ginta dies nūeran^t: vt venit
 p̄missus a filio dei sp̄s sc̄s. Et in ip̄o ei^o ad
 Act. 2 uētū quē in ap̄toꝝ actib^o legim^o: p̄ diuisioneꝝ
 linguaz ignis appuit: q̄ et insedit sup̄ ynum
 quēq; eoz. Qd̄ exodo p̄gruit: vbi scriptū est
 Exo. 19 Syna aut̄ mōs fumabat tor^o: p̄pterea q̄ de
 scēdit in eū de^o in igne. Et aliq̄to post. Aspe
 ctus inq̄t maiestatis dñi: tanq̄ ignis ardens
 sup̄ verticē mōtis corā filiis israel. Aut si hec
 ideo facta sunt: qz nec p̄f: nec fili^o illic eo mō
 p̄ntari poterāt sine sp̄s sancto: q̄ ip̄am legem
 scribi optebat. Deū q̄dē nō p̄ subam suā q̄ in
 uisibilis ⁊ incōmutabilis manet: s̄ p̄ illā sp̄m̄
 creature illic apparuisse cognoscim^o. Sz ali
 quā ex trinitate p̄sonā signo q̄dā p̄p̄o q̄stum
 ad mei capacitatē sensus p̄tinet nō videm^o.
 Utz de^o p̄ suā subam Ahoysi apparuerit:
 an p̄ visibile creaturā. La. XVI
 Et etiā quo moueri pleriq; solēt: qz
 Exo. 33 e scriptū ē. Et locut^o ē dñs ad moysen
 facie ad faciē: sicut q̄s loq̄t ad amicū
 suū: cū paulo post dicat idē moyses. Si q̄ iue
 ni grām añ te: oñde mihi temetip̄m manife
 ste: vt videā te: vt sim inueniens gratiā ante
 te: ⁊ vt sciā qz populus tu^o ē gēs hec. Et pau
 Ibi dē lo post itez. Dixitq; moyses ad dñm. Qñde
 mihi maiestātē tuā. Quid ē hoc q̄ in omib^o
 que supra fiebāt: de^o videri p̄ suā subam pu
 tabat: Vñ a miseris creditus ē: nō p̄ creatu
 rā: sed p̄ seip̄m visibilis filius dei: ⁊ q̄ intraue
 rat in nebulā moyses ad hoc intrasse videba
 tur: vt oclis quidē populi oñderet caligo ne
 bulosa: ille aut̄ int^o verba dei tanq̄ ei^o faciez
 Ibi dē p̄replat^o audiret. Et quō dicitū ē. Locut^o est
 dñs ad moysen facie ad faciē: sicut q̄s loquit

ad amicū suū. Ecce idē dicit. Si inueni grām
 ante te: oñde mihi temetip̄m manifeste. No
 uerat vtiq; q̄d corp̄aliter videbat: ⁊ verā visi
 onē dei spiritaliter req̄rebat. Locutio q̄ppe
 illa que fiebat in vocibus sic modificabat: tā
 quā eēt amici loquētis ad amicū. Sed deum
 p̄rem q̄s corporeis oculis videt: Et in p̄ncipi
 Job. 1 pio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ de
 Ibi dē
 us erat verbū: per quod facta sunt om̄ia: q̄s
 corporeis oculis videt: Et spiritū sapientie:
 quis co: poreis oculis videt? Quid est autē
 Oñde mihi temetip̄m manifeste vt videā
 Exo. 33 te: nisi ostende mihi substantiam tuā? Hoc
 aut̄ si nō dixisset moyses: vtiq; ferendū eēt
 stulti: q̄ putāt per ea que supra dicta v̄ gesta
 sunt: substantiā dei oculis eius fuisse cōspicu
 am. Cū vero hic apertissime demōstret: nec
 desideranti hoc fuisse p̄cessum: quis audeat
 dicere per similes formas que huic quoq; v̄
 sibiliter apparuerāt: nō creaturā deo seruē
 tem: sed hoc ip̄m q̄d deus ē cuiusq; oculis ap
 paruisset mortaliū. Et hoc quideꝝ q̄d postea
 dñs dicit ad moysen. Nō poteris videre faci
 em meā: ⁊ viuere. Non em̄ videbit homo fa
 ciē meā et viuere. Et ait dñs Ecce loc^o penes
 Ibi dē
 me est: ⁊ stabis sup̄ petrā: statim vt transibit
 Ibi dē
 mea maiestas: ⁊ pōnā te in specula petre: et
 Ubi s̄
 regā manū meā sup̄ te: donec transeā: ⁊ aufe
 ferā manū meā: ⁊ tūc videb posteriora mea:
 nam facies mea nō apparebit tibi.
 Quod ex p̄sona domini iesu dicta intelli
 genda sint. Ahoysi: ponam te super petram:
 et auferam manū meam: et posteriora mea
 videbis. La. XVII
 Qñ incōgruenter ex p̄sona domini
 n nostri iesu xp̄i p̄figuratum solet intel
 ligi: vt posteriora ei^o accipiatur ca
 ro eius: in qua de virgine natus ē: ⁊ mortu
 us ⁊ resurrexit: siue propter posterioritatem
 mortalitatis posteriora dicta sint: siue q̄ eaz
 p̄pe finē seculi: hoc ē posterius suscipere di
 gnatus ē. Facies autē eius illa dei forma: in
 qua rapinā arbitrat̄ eē equalis deo p̄ri: quā
 nemo vtiq; pōt videre ⁊ viuere: siue qz post
 hāc vitā in q̄ pegrinamur a dño: ⁊ vbi corpus
 q̄d corrupit̄ aggrauat aīam: videbim^o facie
 ad faciē: sic dicit ap̄s. De hac em̄ vita in p̄s
 modicū. Verū tamen vniuersa vanitas oīs
 homo viuēs. Et itez. Qñ nō iustificabit̄ co
 rā te om̄is viuens. In qua vita etiam fm̄ Jo
 hannē: nō dū apparuit quod erimus. Scim^o
 autē inquit qz cū apparuerit: similes ei erim^o
 quoniā videbim^o eum sicuti est. Qd̄ vtiq; p̄
 hāc vitā intelligi voluit: cuiꝝ mortis debitum

Ubi s̄
 Job. 1
 Ibi dē
 Exo. 33
 Ibi dē
 Ibi dē
 Ubi s̄
 Ibi dē
 Ibi dē
 Ibi s̄
 Phil. 2.
 Sap. 9
 1. Cor. 13
 Ps. 38
 Ps. 142
 1. Job. 3

Liber

soluerimus: et resurrectionis pmissum receperim⁹. Siue qd etiā nūc in q̄tū dei sapiāz p quā facta sūt oīa: spiritualit⁹ itelligim⁹: intātū carnalib⁹ affectib⁹ morimur: vt mortuū nob hūc mūdū deputātes: nosq; ipi huic mundo moriamur: et dicam⁹ qd ait apls. **Abūnd⁹ mihi crucif⁹ ē: et ego mūdo.** De hac em̄ morte itez dic. **Si at mortui estis cū xpo: qd adhuc velut viuētes d⁹ h mūdo decernitis:** **Itā q̄ im merito: nēo pōt facie: i. ipam manifestationē sapie dei videre et viuere.** **Ipa em̄ ē spēs: cui p̄tēplande suspirat oīs q̄ affecta t deū diligere ex toto corde: et ex tota aīa: et ex tota mēte.** **Ad quā p̄tēplandā etiā p̄ximū q̄tū pōt edifi car: q̄ diligit et p̄ximū sicut seipm.** **In q̄b⁹ duo bus p̄ceptis: tota lex pēdet et p̄p̄e.** **Qd signi ficat etiā in ipō moysē.** **Itā cū dixisset p̄p̄ dilectionē dei q̄ p̄cipue flagrabat.** **Si iueni gratiā i specru tuo: oīde mihi temetipm manifeste: vt sim inueniēs grāz an te: cōtinuo p̄p̄ dilectionē etiāz p̄ximū subiecit atq; ait.** **Et vt scīā qz p̄p̄s tu⁹ ē gens h.** **Illa ē q̄ spēs q̄ rapit oēm aīāz rōnalē desiderio sui: tāto ardentiorē: quāto mūdiorē: et tāto mūdiorē: quāto ad spiritalia resurgētē. Tāto autē ad spiritalia resurgētē: q̄to a carnalib⁹ morientē.** **Sz dū pegrinamur a dño: et p̄fidē ambulamus: nō p̄ spēm: posteriora xpi: h ē carnē p̄ ipam fidē videre debem⁹.** **i. in solito fidei fundamen to stātes: qd significat petra: et eā de tali tutis sima specula intuentes: in catholica: sc̄ ecclia: de qua dictū ē.** **Sup̄ hanc petrā edificabo ecclēsiā meā.** **Tanto em̄ certi⁹ diligim⁹: q̄to videre desideram⁹ facie xpi: quā tāto i posteri orib⁹ suis agnoscim⁹: q̄to nos p̄ior dilexerit xps.** **Sed in ipa carne fides resurrectionis ei⁹ saluos facit atq; iustificat.** **Si em̄ credideris inq̄t in corde tuo: qz illū de⁹ suscitauit a mortuis: salu⁹ eris.** **Et itez.** **Qui tradit⁹ ē inquit propter delicta n̄ra: et resurrexit propter iustificationē n̄ram: idēq; resurrectio corpis dñi ē meritū fidei n̄re.** **Itā mortuā eē illā carnez in cruce passiois: etiā inimici ei⁹ credūt: h̄ resurrexisse nō credūt.** **Qd firmissime nos credētes: tāq; de petre soliditate p̄tuemur: vñ certa spe adoptionē expectam⁹: redēptionē cor poris n̄ri: qz h̄ in mēbris xpi speram⁹: q̄ nos ip si sum⁹: qd p̄fectum eē in ipō tanq; in capite n̄o fidei sanitate cognoscim⁹.** **In nō vult nisi cū trāsierit videri posteriora sua: vt i ei⁹ resurrectionē credat.** **Palca ei hebreū x̄bū d⁹ qd transitū interp̄ramur.** **Uñ et Jobes euāgelista dicit.** **Uñ diē festū pasce: sciēs iesus qz venit ei⁹ hora: vt trāseat ex h mūdo ad patrem**

Hoc at q̄ credūt: nec tñ i catholica fide: s̄ in scismate aliq; aut in heresi credūt: nō de loco qui est penes eū vidēt posteriora dñi. **Quid em̄ sibi vult qd ait dñs.** **Ecce loc⁹ ē penes me et stabis sup̄ petrā.** **Quis loc⁹ terren⁹ est penes dñm: nisi h̄ ē penes eū qd eū spiritualit⁹ attingit:** **Itā qz loc⁹ nō ē penes dñm: q̄ attigit a sine vsq; ad finē fortiter: et disponit oīa sua: riter.** **Et cui⁹ dictū ē.** **Relū mihi sedes ē: rter rā scabellū pedū ei⁹.** **Et q̄ dixit.** **Quādomuz edificabit⁹ mihi: aut qz loc⁹ q̄etis mee: nōne man⁹ mea fecit h oīa?** **Sz vicz intelligit loc⁹ penes eū in q̄ stāf sup̄ petrā: ipa ecclia catholica: vbi salubrit videt pasca dñi: i. trāsītū dñi et posteriora ei⁹.** **i. corp⁹ ei⁹ q̄ credit i resurrectionē ei⁹.** **Et stab inq̄t sup̄ petrā: statū vt trāsiet mea maiestas.** **Reuera em̄ statū vt trāsīt maiestas dñi in clarificatione dñi: qua resurgens ascendit ad p̄rem: solidari sum⁹ sup̄ petrā.** **Et ipē Petr⁹ tūc solidat⁹ ē: vt cū fiducia p̄dicaret: quē p̄usq; eēt solidatus: ter timore negauerat: iā qd ē p̄destinatiōe posit⁹ in specula petre: sed adhuc manu dñi sibi supposita ne videret.** **Posteriora em̄ ei⁹ visur⁹ erat et nōdū ille trāsierat vtiq; a morte ad vitam nondū resurrectionē clarificat⁹ erat.** **Itā et qd sequit in exodo: et dicit.** **Tegā manū meā super te: donec transeā: et auferā manū meā: et tūc videbis posteriora mea.** **Abultr̄ israelite quoz tūc figura erat moyses: post resurrectionē dñi crediderūt in eū: tanq; iā vidētes posteriora ei⁹: remota manu ei⁹ ab oculis suis.** **Uñ et Esate talē prophetiā euāgelista cōmemorat.** **In crassa cor p̄li hui⁹: et aures eorum opila: et oculos eoz graua.** **Deniq; i psalmo nō absurde intelligit ex eoz p̄sona dici.** **Uñ die ac nocte grauata est super me man⁹ tua.** **Die fortasse cū manifesta miracula faceret: nec ab eis agnosceret.** **Nocte autē cū i passione moreretur: quādo certi⁹ putauerūt sicut quēlibet hoīem pemprū et extinctū.** **Sed qm̄ cū transisset vt ei⁹ posteriora viderent: p̄dicante sibi apostolo petro: qz oportebat xpm̄ pati et resurgere: cōpuncti sunt dolore penitentie: vt fieret in baptizatis: quod in capite psalmi dicit.** **Beati quoz remisse sunt iniquitates: et quoz tecta sūt peccata.** **Propterea cū dictum eēt.** **Grauata est sup̄ me man⁹ tua tanq; dño transeunte: vt iam remoueret manū et viderent posteriora eius: sequit vox dolentis et cōfitentis: et ex fide resurrectionis dñi peccatoz remissionē accipientis.** **Louer sum inquit in erūna mea dū infigeret spina. Peccatū meū cognoui: et iniusticiāz meam**

Exo. 33.

Sap. 8.

Esa. 69.

Ibidē

Exod. 33.

Abat. 26

Exod. 33.

Esa. 6

Abat. 13

Ps. 31

Act. 2.

Ps. 31

Ibidē

Ibidē

nō operui. Dixi pñuciabo aduersū me iniur-
 sticiā meā dñō: et tu remisisti impietate p̄cti mei
 Neq̄ em̄ tāto carnis nubilo debem⁹ i uolui:
 vt purem⁹ faciē q̄dē dñi eē iuisibile: doctū dō
 visibile: qñ q̄dē in forma serui vtrūq̄ visibili-
 ter appuit. In forma at̄ dei absit vt tale aliqd
 cogites. Absit vt verbū dei et sapia dei ex vna
 pte habeat faciē: ex alia dorsum sic corp⁹ hu-
 manū: aut oīno vlla specie vlt̄ motiōe: siue lo-
 co: siue tpe p̄mutet. Quā p̄p̄ si i illis vocib⁹
 q̄ siebāt in exodo: et illis oib⁹ corp̄alib⁹ demō-
 strationib⁹ dñs iesus x̄ps on̄debat: aut alias
 x̄ps sic loci hui⁹ p̄sideratio p̄suader: als sp̄s
 sc̄tus: sicut ea q̄ supra dixim⁹ admonēt: nō h̄
 efficiē vt de⁹ p̄ nunq̄ tali aliq̄ specie p̄rib⁹ vi-
 sus sit. Multa em̄ talia visa facta sūt illis tpi-
 bus nō euidēter notato et designato i eis vel
 p̄fe vel filio: vel sp̄s sc̄to: s̄ tñ p̄ q̄sdā valde p̄-
 babiles significatiōes nōnullis indicijis exi-
 stētib⁹: vt nimis temerariū sit dicere: deū pa-
 trē nūq̄ p̄rib⁹ aut p̄p̄is paliq̄s visibiles for-
 mas apparuisse. Hāc em̄ op̄inione illi peperit
 q̄ nō potuerūt i vnitāte trinitatis itelligere
 q̄d dictū ē: Regi aut̄ seculorū i mortali iuisibi-
 li soli deo: et quē nemo hoīm vidit: nec videre
 p̄t. Qd̄ de ip̄a suba sūma sūmeq̄ diuina et in-
 cōmutabili: vbi et p̄r et fili⁹ et sp̄s sc̄tus: vnus
 et solus de⁹ p̄ sanā fidē itelligit. Visiōes aut̄
 ille p̄ creaturā p̄mutabilez deo incōmutabili
 subditā facte sunt: nō p̄p̄ie sicuti ē: s̄ signifi-
 catiue: sicut p̄ rex causis et tpi⁹ optuit osten-
 detes deum.

De visiōe Danielis in qua illi et p̄ris et fili⁹
 p̄sona appuit i specie corp̄ali La. XVIII

Clāq̄ nescio quēadmodū isti intelli-
 gāt q̄d danieli appuit antiqu⁹ dierū
 a q̄ fili⁹ hoīs q̄ p̄p̄ nos eē dignat⁹ ē
 accepisse itelligit regnū: ab illo sc̄z q̄ et dicit i
 ps̄. Fili⁹ me⁹ estu: ego hodie genui te: pos-
 tula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuāz:
 et q̄ oīa subie cit sub pedib⁹ ei⁹. Si q̄ danieli:
 et p̄r dās regnū: et fili⁹ accipiēs: apparuerūt i
 specie corp̄ali: quō isti dicūt: p̄fem nūq̄ visū
 eē p̄p̄is: et iō solū debere itelligi iuisibile
 quē nemo hoīm vidit nec videre p̄t. Ita n-
 narrauit daniel: Aspiciēbā inq̄r donec thron⁹
 ni positi sunt: et vetust⁹ diez sedebat: et indu-
 mētū ei⁹ q̄si nix albū et capill⁹ capiti ei⁹ q̄si fla-
 na nūda. Thron⁹ ei⁹ flāma ignis: rore eius
 ignis flagrās: et flumē ignis trāsibat i p̄spectu
 ei⁹: et mille milia defuiebāt ei: et dena milia de-
 nū milia affistebāt ei. Et iudiciū collocauit et
 libri ap̄ti sūt et. Et paulopost. Aspiciēbā in-
 q̄r in visu nocti: et ecce cū celsi nubib⁹ q̄si filius

hoīs erat: et vsq̄ ad veterē diez puenit: et ob-
 latus ē ei. Et ip̄i dat⁹ ē p̄ncipat⁹ et honor et re-
 gnū: et oēs p̄p̄i trib⁹ et lingue ip̄i seruiēt. P̄o-
 testas ei⁹: p̄tās etna q̄ nō p̄teribit: et regnum
 ei⁹ q̄d nō corrūpet. Ecce p̄r dās: et fili⁹ accipi-
 ens regnū sempiternū: et sūt ambo i p̄spectu
 p̄phetāis visibile sp̄e. Hō q̄ icōueniēter cre-
 dit etiā p̄r de⁹ eo mō solere appere mortālib⁹.
 Nisi forte aliq̄s dicat: iō nō eē visibile p̄rem:
 qz incōspectu somniātis appuit. Ideo aut̄ vi-
 sibile filiū et sp̄m sc̄m: qz moyses illa oīa vigi-
 lās vidit. Quasi dō x̄bū et sapiam dei vidit
 moyses carnalib⁹ oculis: aut videri sp̄s vel
 hūanus p̄t q̄ carnē istā viuificat: vel ip̄e cor-
 pore q̄ ventus dicit: q̄tomin⁹ ille sp̄s dei q̄
 oīm hoīm et angelorū mētes ineffabili excel-
 lētia diuine sube sup̄gredit. Aut q̄sq̄ tali p̄ci-
 pitef errore: vt audeat dicere filiū et sp̄m sc̄m
 etiā vigilātib⁹ hoīb⁹ eē visibiles: patrē
 aut̄ nō nisi somniātib⁹. Quō q̄ de p̄e solo ac-
 cipiūt: Quē nemo hoīm vidit: nec videre p̄t
 An cū dormiūt hoīs: tūc nō sunt hoīs: aut
 q̄ formare silitudinē corp̄is p̄t ad se signifi-
 candū p̄ visa somniātib⁹: nō p̄t formare ip̄-
 sam corporeā creaturā ad se significādū ocu-
 lis vigilātib⁹: cū ei⁹ ip̄a suba q̄ ē ip̄e q̄d ē nulla
 corp̄is silitudine dormiēt: nulla corporeā sp̄e
 vigilāti possit on̄di. S̄z nō solū p̄ris: vtz etiā
 filij et sp̄s sc̄ti: et certe q̄ vigilātib⁹ mouent vi-
 sis: vt nō p̄rem: s̄ tñ filiū vel sp̄m sc̄m credāt
 corp̄alib⁹ hoīm apparuisse p̄spectib⁹ vt omit-
 tā tantā latitudinē sanctarū paginarū: et tam
 multiplicē earū intelligentiā: vnde nemo sa-
 ni capitis affirmare debet: nusq̄ p̄sonā patris
 paliquā specie corporeā vigilātib⁹ ocul⁹ de-
 monstratā. Sed vt hoc vt dixi omittaz: quid
 dicūt de p̄e n̄o Abraam. cui certe vigilātib⁹
 et ministrātib⁹: cuz scriptura p̄misisset dicens:
 Visus est dñs Abrae non vnus aut duo: sed
 tres apparuerūt viri: quoz nullus excelsius
 alijs em̄nuisse dicit⁹ est: nullus honorat⁹ ef-
 fulsisse: nullus impiof⁹ egisse. Quapropter
 qm̄ in illa triptita nostra distributiōe: primū
 querere institui⁹: vtz pater: an fili⁹: an sp̄-
 ritus sc̄tus: an aliqñ pater: aliqñ fili⁹: aliqñ sp̄-
 ritus sc̄tus: an sine vlla distinctiōe p̄sonaz: sic
 dicit: de⁹ vn⁹ et solus: id est trinitas ip̄a: p̄r il-
 las creature formas p̄rib⁹ apparuerit: inter-
 rogatis q̄ potui⁹ q̄stum sufficere visum est:
 sanctarum scripturarū locis: nihil aliud quā-
 tum existimo diuinorū sacramentorū mode-
 sta et cauta p̄sideratō p̄suader: nisi vt temere
 nō dicam⁹ que nā ex trinitate p̄sona cullibet
 patrū et p̄phetarū in aliquo corpore vel silitudi-

1. Th. 1.
 Ibid. 6.

1. Th. 6

Ps. 2

1. Th. 6
 Dan. 7

Gen. 18

Liber

ne corpis apparuerit: nisi cū p̄tinētia lectiōis aliqua p̄abilia circūponit indicia. Ip̄a em̄ natura vel suba vel essētia vel quolibet alio noīe appellandū ē idip̄m q̄d de^o est: q̄cqd illud ē corp̄aliter videri nō pōt. Per subiectā d̄o creaturā: nō solū filiū vel sp̄m sanctū: sed etiā p̄fem corp̄ali specie siue similitudinē mortalib⁹ sensibus significatiōē sui dare potuisset credendū est. Que cū ita sint: ne imoderatius p̄grediat̄ secūdi hui⁹ voluminis longitudo: ea que restant in p̄sequētib⁹ videam⁹.

Explicit liber secūdus.

Incipiūt capitula libri tertij.

- i Utrū cū de^o hoīb⁹ vīsus ē: ip̄e passum p̄tā creaturē specie apparuerit an vero angeli ex p̄sona ipsius sint locuti.
- ii De mutationib⁹ creature: siue p̄suetudinarijs: siue insolitis que nō fiunt extra potestatem ac potentiā creatoris.
- iii Exēplū quo ostēdit̄ oēs cās actionū rōnabiliū a sūma dei volūtatē descendere.
- iiii De p̄uidētia dei qua subiectioni sc̄tōz p̄sident angelozum.
- v De op̄e dei oīs creatura admīstrat̄: q̄ et mira mltā ordini p̄suetudinīs inserūt.
- vi De^o oēm creaturā corp̄alē animare cognoscit̄ in vteris matrū.
- vii De miraculis que magicis artib⁹ fiūt.
- viii Quicqd angeli trāsgressores mali faciūt: nō ip̄is seruiunt ad nutū creature corp̄ales: sed deo a quo dāt̄ p̄tās.
- ix De causis originalib⁹ creaturaz corp̄aliū quas mundo creator inseruit.
- x De significatiōib⁹ que ad manifestandā volūtatē dei: siue p̄ angelos: siue p̄ homines ministrant̄.
- xi Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuisse mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā significasse que voluit.

Incipit proemii in tertij libri.

Redant q̄ volūt: malle me legendo c̄ q̄ legenda dictando laborare. Qui aut̄ hoc nolunt credere exp̄iri d̄o et p̄t̄ z volūt: dēt̄q̄ legēdo vel meis inq̄sitionibus r̄fideat̄: vel interrogatiōib⁹ alioz: q̄s p̄ mea p̄sona quā inseruitio xp̄i gero: et p̄ studio quo fidē n̄fam aduersuz errozē carnaliuz et aīaliū hoīm muniri inardesco: necesse est me pati: z videant̄ q̄ facile ab isto labore me tēperē. z q̄to etiā gaudio stilū possim habere feriatū. q̄ si ea que legim⁹ de hīs reb⁹ sufficienter edita in latino sermone: aut nō sūt: aut nō inueniunt̄: aut certe difficile a nob̄ in-

ueniri queūt. Brece aut̄ lingue nō sit nob̄ tā tus habit⁹: vt taliū rez libris legēdis z intellegēdis vllō mō repiamur idonei: quo genere r̄fraz ex his que nobis pauca interpretata sunt: nō dubito cūcta que vtiliter q̄rere possumus p̄tineri. Fratrib⁹ aut̄ nō valeā resistere iure: quo eis seru⁹ factus sum: flagitatib⁹ vt eoz in xp̄o laudabilib⁹ studijs: lingua ac stilo meo: quas biga i me caritas agitar: maxime seruā: egoq̄ ip̄e multa que nesciebam scribēdo me didicisse p̄fitear: nō debet biclarbor me⁹ cuiq̄ pigro: aut multū docto videri sup̄fluus: cū multis impigris multisq̄ indoctis: inter quos etiā mibi nō parua ex p̄te sit necessari⁹. Ex his igit̄ que ab alijs de hac re scripta iā legim⁹: plurimū āminiculati z adiuti: ea que d̄ trinitate: vno sūmo sūmeq̄ bono d̄o pie queri z differi posse arbitroz: ip̄o exhortāte querēda atq̄ adiuuāte differēda suscepi: vt si alia nō sunt h̄mōi scripta: sit q̄d habeam⁹: z legāt qui voluerint z valuerint: Si aut̄ iā sunt: tāto facilius aliqua inueniant̄ quanto talia plura eē potuerint. Sane cū in omnibus l̄ris meis: nō solū piū lectorē: s̄ etiaz libez correctorē desiderē: multo maxie i his vbi ip̄a magnitudo questiōis: vtinā tā mltos inuētores h̄re posset: q̄ mltos p̄radictores habet. Uerūtāme sicut lectorē meū nolo mihi eē deditū: ita correctorē nolo sibi. Ille me nō amet amplius q̄ catholicā fidē: ille se non amet amplius q̄ catholicā veritatē. Sicut illico dico: Noli meis l̄ris quasi scripturis canonicis inseruire: s̄ in illis z q̄d nō credebās cū inueneris incunctatē crede: in istis aut̄ q̄d certū nō habebas: nisi certū intellexeris: noli firme p̄tinere. Ita illico dico: Noli meas litteras ex tua opinione vt p̄tentione: s̄ ex diuina lectione vel incōcussa rōne corrigere. Si q̄d in eis veri cōprehēderis existēdo nō ē meū: at intelligēdo z amādo z tuum sit z meū. Si q̄d aut̄ falsi cōuiceris errādo: fuerit meū: sed iā cauēdo nec tuū sit nec meū. hinc itaq̄ tertius hic liber sumat̄ ex ordiū: quousq̄ secundus p̄ueniat. Lū em̄ ad id ventum esset: vt vellem⁹ ostēdere: nō ideo minorē patre filium q̄ ille misit: hic missus ē: nec iō mīozē vtroq̄ sp̄m sc̄m: q̄z ab illo. z ab illo missus in euāgelio legit̄: suscepim⁹ h̄ q̄rere: cū illuc missus sit filius vbi erat: q̄z in hunc mundū venit: z in hoc mūdo erat: cū illuc etiā sp̄s sanct⁹ vbi z ip̄e erat: q̄m sp̄s d̄ni repleuit orbē terrarū: z hoc q̄d cōtinēt omīa sciētiam habet vocis. Utrū p̄pterea missus sit d̄ns: q̄z ex occulto i carne natus ē: z de sinu p̄ris ad oculos hoīm

Dis. 9.

1. Thi. 1.
Job. 1.

Sap. 1

Secundus

In forma serui tanq̄ egressus apparuit: ideo etiā spūssanct⁹: qz et ip̄e corpali specie q̄si columba visus est: ⁊ linguis diuisis velut ignis vt hoc eis fuerit mitti ad aspectū mortalium aliqua forma corporea d̄ spiritali secreto pro cedere: qd̄ p̄r qm̄ nō fecit: tātū mō mississe nō etiā missus eē dicit⁹ sit. Deinde quesitū ē: cur et pater nō aliquādo dicit⁹ sit missus: si pillas spēs corpales que oculis antiquoz apparuerūt ip̄e demonstrabat. Si aut̄ fili⁹ tūc demonstrabat: cur tñ post missus diceret: cū plenitudo tempis venit: vt ex semina nasceret: qñ quidē ⁊ antea mittebat: cū in illis formis corporaliter apparebat: Aut si nō recte missus diceret: nisi cū vbi caro factū ē: cur spūssanct⁹ missus legat: cui⁹ incarnatio talis nō facta ē. Si vero pillas antiquas demonstratōes: nec pater: nec filius nec spūssanct⁹ ostēdebat: cur etiā ip̄e nūc diceret missus: cū illis modis et antea mittebat: Deinde subdivisim⁹ vt hec diligentissime tractarent: ⁊ tripitā fecimus questionē: cui⁹ vna ps in secūdo libro explicata est: due sunt relique: de quib⁹ deinceps differere aggrediar. Nam em̄ quesitū atqz tractatū ē in illis antiquis corporalib⁹ formis ⁊ visis: nō tantū mō p̄rem: nec tñmō filiū: nec tātū mō spūssanctū apparuisse sed aut indifferēter dñm deum qui trinitas ip̄a intelligit: aut quālibet ex trinitate psonā: quā lectiōis textus indicijis circūstantib⁹ significaret.

Sap. 4

Job. 1

Utrū cū deus homibus visus est ip̄e p̄sumptā creature speciem apparuit: an dō angeli ex persona ipsius locuti sunt.

Capitulū. I

Uinc ergo primū queram⁹: qd̄ sequit⁹. Nam secūdo loco in illa distributiōe positū ē: vt ⁊ ad hoc opus tñmō creatura formata sit: in qua de⁹ sicut tunc optuiffe iudicauit: hūanis ostenderet aspectib⁹. An angeli qui iā erāt ita mittebant: vt ex psona dei loquerent: assumētes corpalem spēm de creatura corporea in vsum ministrū sui: Aut ip̄m corp⁹ suū: cui non subditur: sed subditū gerūt mutātes atqz vertentes ī species quas vellent: accōmodatas atqz aptas actionib⁹ suis: s̄m attributā sibi a creatore potentiā: Quapte questiōis q̄rū dñs dederit ptractata: postremo vidēdū erit id qd̄ institueramus inq̄rere: vt ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanct⁹ et antea mittebant: ⁊ si ita est: quid inter illam missionē ⁊ eā quā in euangelio legim⁹ distet: an missus nō sit aliq̄s eoz: nisi cū vel filius factus ē ex maria virgine: vel cū spūssanct⁹ visibi

li specie: siue in colūba: siue in igneis linguis apparuerit. Sed fateor excedere vires intētiōis mee: vt ⁊ angeli manēte spiritali sui corpōris qualitātē: p̄ hanc occultius opantes assumāt ex inferiorib⁹ elemētis corpulctiōib⁹ qd̄ sibi coaptatū: quasi aliquā vestē mutēt et vertāt in quālibet spēs corpales: etiam ip̄as veras: sicut aqua vera in vey vinū cōuersa ē. An ip̄a pp̄ia corpa sua trāffōrment in qd̄ voluerit: accōmodata ad id qd̄ agūt. Sꝫ qd̄libet hoz sit: ad p̄sentē questioneꝫ non p̄tinet. Et q̄uis hec qm̄ hō sum: nullo exp̄imen to possū cōprehēdere: sicut angeli q̄ h̄ agūt et magis ea norūt q̄ ego noni: quaten⁹ mutēt corp⁹ meū in affectu volūtatis mee: siue q̄s in me: siue qd̄ ex alijs exptus sum: qd̄ hoz tñ ex diuinaz scripturaz auctoritatib⁹ credā nūc nō opus ē dicere: nec cogar p̄bare: ⁊ fiat sermo longior de re qua nō indiget p̄sens q̄stio. Nūc illud vidēdū ē: vt ⁊ angeli tūc agebāt: ⁊ illas corpōz spēs aparētes oculis hominū: ⁊ illas voces in sonātes aurib⁹: cū ipsa sensibilis creatura ad nutū seruīes p̄ditoris in id qd̄ opus erat p̄tpe vertebat: sicut in libro sapie scriptū est. Creatura em̄ tibi factori deseruiens extēdit in tormentū aduersuz iniustos: ⁊ leuior sit ad b̄faciendū his q̄ i te cōfidūt. Propter hoc ⁊ tūc in oia se trāffigurans: oim̄ nutrici gr̄e tue deseruiebat: ad voluntatē hoz q̄ te desiderabāt. Peruenit em̄ sapia volūtatis dei p̄ creaturā spiritalē vsqz ad effectus visibiles atqz sensibiles creature corpalis. Vbi em̄ nō opat qd̄ vult dei om̄ipotētis sapia: q̄ p̄tendit a fine vsqz ad finē fortit⁹ et disponit omnia suauiter.

Job. 2

Sap. 16

Ibid. 8

De mutatiōib⁹ creature siue cōsuetudinārijs siue insolitis que nō fiunt extra potestātē ac potentiā creatoris. La. II

Ed ali⁹ est ordo naturalis in cōuersiōne ⁊ mutabilitate corpōzū: q̄ q̄uis etiā ip̄e ad nutū dei seruiat: p̄seuerātiā tamē cōsuetudinis amisit admirationem sicuti sunt q̄ vel breuissimis vel certe nō longis interuallis tēpōz celo: terra: mariqz mutant: siue nascentib⁹: siue occidentib⁹ rebus siue alias aliter atqz aliter appentibus. Alia vero q̄uis ex ip̄o ordine veniētia: tñ p̄p̄ longiora interualla tempōz min⁹ vsitata. Que licet multi stupeāt ab inq̄sitorib⁹ hui⁹ seculi: cōprehēsa sunt: ⁊ p̄gressu generationū quo sepi⁹ repetita sunt: ⁊ a plurib⁹ cognita: eo min⁹ mira sunt: sicuti est defect⁹ luminariū: ⁊ raro exītes quedā spēs sideriū: ⁊ terremot⁹ et mōstruosi p̄tus aīantiū: ⁊ queqz silia: quo

rū nihil sit nisi volūrate dei: s̄ pleriq; nō ap-
 parer. Itaq; licuit vanitati philosophorū etiā
 causā alijs ea tribuere: vel x̄is vel proximis:
 cū oīno videre nō possent: supiorē ceteri om-
 nib; cām. i. volūtatē dei: vel falsis: z ne ab ip-
 sa quidē p̄ vestigiōe corpaliū rex atq; mo-
 tionū: sed a sua suspitiōe z errore. platis. Di-
 cāsi potero quiddā: exēpli grā: quo hec apri-
 ora s̄nt. Est certe in corpe hūano q̄dā moles
 carnis: z forme spēs: z ordo: distinctioq; mē-
 broz: z spatio valitudinis: h̄ corp; inspirata
 aia regit: eadēq; rōnalis: z ideo q̄uis muta-
 bilis: tū que possit illi; incōmutabilis sapie
 niceps eē: vt sit p̄cipatio ei; in idipm: sicut in
 psalmo sc̄ptū ē: de oib; sanctis: ex quib; tan-
 quā lapidib; viuis edificat illa hierlm̄ m̄ no-
 stra eterna in celis. Ita em̄ cānis. Hierusalē
 que edificat vt ciuitas: cui; p̄cipatio ei; in
 idipm. Idipm quippe h̄ loco: illud sūmū et in-
 cōmutabile bonū intelligit: qd̄ de; ē: atq; sa-
 pientia volūtasq; ipius. Cui cantat alio loco

Ps. 121

Ps. 101

Adutabis ea z mutabunt: tu x̄o idē ipse es.

Exemplū quo ofidit omnes causas actio-
 nū rōnabiliū a sūma dei volūrate descende-
 re.

Capitulum III

Construam; ergo aīo rālē sapientē:
 cui; aīa rōnalis iā sit p̄cipis incom-
 mutabilis eterneq; veritatis: quā d̄
 omnibus suis actiōib; cōsulat: nec aliqd̄ oīno
 faciat: qd̄ nō in ea cognouerit eē faciendū vt
 ei subditus ei; obtpans recte faciat. Iste si
 cōsulat sūma rōne diuine iusticie quā i secrete
 audiret aure cor: dis sūt: ea; sibi iubēte in
 aliquo officio misericordie corp; labore fati-
 garet: egritudinemq; cōtraheret: cōsultisq;
 medicis: ab alio diceret cām morbi eē corpo-
 ris siccitatē: ab alio aut̄ humoris imoderatio-
 nē: vnus eoz verā cām diceret alter erraret.
 vterq; tū d̄ p̄mis causis. i. corp'alib; p̄nun-
 ciaret. At si illi; siccitatis causa q̄reret: z iue-
 niret volūtari; labor: iā vētū eēt ad supiorē
 cām: q̄ ab aīa pficisceret ad afficiendū corp;
 qd̄ regit: s̄ nec ip̄a p̄ma eēt. Illa em̄ p̄culdu-
 bio supior erat in ip̄a incōmutabili sapia: cui
 homis saplētis aīa in caritate seruic̄s: z inef-
 fabiliter iubēti obedēs: volūtariū laborē su-
 sceperat: ita nō nisi dei volūtas cā p̄ma illius
 egritudinis veracissime repiret. Itā x̄o si i la-
 bore officioso z pio adhibuisset ille sapiēs m̄-
 nistros collaborantes secū in ope bono: nec
 tū eadē volūrate dō fuisētes: s̄ ad carnaliū cu-
 piditatū suaz mercedē puenire cupiētes: vt
 incōmoda carnalia deuitantes Adhibuisset
 etiā iumēta si hoc exigeret illi; opis implēdi

pcuratio: que vtiq; iumēta irrātōnalia eēt
 aīantia: nec ideo moueret membra sub sarci-
 nis: q̄ aliqd̄ de illo bono ope cogitarēt: s̄ na-
 turali appetitu siue voluptatis z deuitatione
 molestie. Postremo adhibuisset etiā ip̄a cor-
 poreā oīnī sēsu carētia: q̄ illi op̄i eēt necessa-
 ria: frumentum sc̄z vinū: z oleū: vestē: nūmū
 codicē: z si qua h̄mōi. In his certe oib; in il-
 lo ope x̄santib; corpibus: siue aīatis: siue ino-
 nimatis: q̄cūq; mouerent: attererent: repa-
 rarent: exterminarent: reformarēt: alio at-
 q; alio mō locis z tpibus affecta mutarent:
 nō alia eēt istoz oīm visibiliū z mutabiliū fa-
 ctōz cā: nū illa inuisibilis z incōmutabil; vo-
 lūtas dei p̄ aīam iustā: sicut sedē sapie cūctis
 vtes: z malis rōnalib; z irrōnalib; animis: z
 postremo corpib;: siue que illis inspirarēt et
 aīarent siue oī sēsu carētib;: cū p̄mit; vteret
 ip̄a bona aīa z sc̄tā: quā sibi ad piū z fligiōsū
 obsequiū subdidisset. Itā de vno sapiente q̄-
 uis adhuc mortale corp; gestate: q̄uis ex p̄-
 te vidēte posuim;: exēpli grā: hoc de aliq; do-
 mo vbi aliquoz taliū societas ē: hoc de ciuita-
 te: vel etiā d̄ orbe terraz licet cogitare: si pe-
 nes sapiētes sancteq; ac p̄fecte deo subditos
 sit p̄ncipat; z regimē rerū humanaz.

De puidētia dei qua subiectioni sanctorū
 presidet angelozū.

Capitulum III

Ed hoc qz nō dū ē. Optet em̄ nos in
 hac pegrinatiōe p̄us mortaliter ex-
 erceri: z p̄ vires mansuetudinis z pa-
 tiētie in flagellis erudiri: vt illā ip̄am supnaz
 atq; celestē vnde pegrinamur patriā cogite-
 mus. Illic effi dei volūtas: q̄ facit angelos su-
 os spūs: et ministros suos ignē flagrantē: in
 spiritib; sūma pace atq; amicitia copulatis:
 et in vnā voluntatē quodā spiritali caritatis
 igne cōflatis: tanq; in excelsa z sc̄tā z secreta
 sede p̄sidēs: velut in domo sua: z in tēplo suo
 vnde se q̄busdā ordinatissimis creature mo-
 tib;: p̄mo spiritalib;: deinde corp'alib; p̄ eun-
 cta diffundit: z vtitur oibus ad incōmutabi-
 le arbitriū snie sue: siue incorporeis: siue cor-
 poreis reb;: siue rōnalib;: siue irrōnalib;: spi-
 ritib;: siue bonis p̄ eius grām: siue malis p̄ p̄-
 p̄ziā voluntatē. S; quē admodū corpa crassi-
 ora z inferiora p̄ subtiliora z potētiora q̄dam
 ordine regunt: ita oīa corpa p̄ spūm vite. Et
 spūs vite irrōnal; p̄ spūm vite rōnalē: z spūs vi-
 te rōnalis desertor atq; pctōr p̄ spūm vite ra-
 tionalē piū z iustū: z ille p̄ ip̄m deū: ac sic vni-
 uersa creatura p̄ creatorē suum: ex quo: et p̄
 quē: z in quo etiā pdita z in situata ē: ac p̄ hoc
 volūtas dei ē: p̄ma z sūma cā oīm corp'alium

Ps. 103

Tertius

specierum atq; motionū. Nihil em̄ sit visibili-
ter et sensibiliter: qđ non de interiore inui-
sibili atq; intelligibili aula summi impatoris
aut tubeatur: aut pmittatur secunduz in effa-
bilem iusticiam p̄miorū atq; penarū: gratiaz
z retributionum in ista toti⁹ creature amplif-
sima quadā immēsaq; republica Si ġaposto-
lus paulus q̄uis adhuc portaret sarcinā cor-
poris: qđ corūp̄itur et aggrauat animā: q̄-
uis adhuc ex pre atq; in enigmate videret:
optās dissolui z esse cū xp̄o: z i semetip̄o inge-
miscēs ad optionē expectans redemptionē
corp̄is sui: potuit tamē significando p̄dicare
dominū Iesū xp̄m: aliter per linguā suā: aliter
pepistolā: aliter p̄ sacramentuz corp̄is z san-
guinis eius. Nec linguā quippe eius: nec mē-
branas: nec attramentū: nec significātes so-
nos lingue editos: nec signa literarū cōscri-
pta pelliculis: corpus xp̄i et sanguinē dicim⁹
sed illud tantū qđ ex fructibus terre acceptū
z prece mystica consecratū rite sumimus ad
salurē spiritālē in mēoriā p̄ nob̄ dñice passiōis
Qđ cū p̄ manus hominū ad illā visibilem spe-
ciē p̄ducitur: non sanctificatur vt sit tam ma-
gnū sacramentū: nisi operante inuisibiliter
spiritu dei: cū hec om̄ia q̄ p̄ corpales mor⁹ in
illo ope fiunt: deus operetur: mouens p̄mit-
tus inuisibilia ministrōz: siue aīas hominuz:
siue occultorū spiritūū sibi subditas seruien-
tes: quid mirū si etiā in creatura celi et terre:
maris z aeris: facit deus q̄ vult sensibilia: at-
q; visibilia: ad se ip̄m in eis sicut oportere ip̄e
nouit significandū et demonstrandū: nō ip̄a
sua q̄ est apparēte substantia: que omnino in-
cōmutabilis est: omnibusq; spiritibus q̄s cre-
auit interius secretiusq; sublimior.

De opere dei om̄is creatura administrat
quo z mira multa ordini consuetudinis in se-
runtur. La. V

Item diuina totā spiritālē corpālēq;
administrante creaturā: oī anno-
rum certis diebus aduocant aque
maris: z effundunt sup̄ faciem terre. Sed cū
hoc orante sancto helia factum est: quia pre-
cesserat tam continua: et tā longa serenitas
vt deficerent fame homines Nec ea hora qua
ille dei seruus orauit: aer ip̄e aliqua humida
facie mox futura pluuię signa p̄tulerat: conse-
cutis tantis et tam velociter imbribus: appa-
ruit vis diuina: quib⁹ illud dabat / dispensaba-
turq; miraculū Itaq; deus operatur solēnia
fulgura atq; tonitrua Sed qz in monte syna-
in iustatō modo fiebant. vocesq; ille nō strepi-
tu confuso edebant: sed ex eis quedā signa

Sap. 9
1. L. 07. 13
Phil. 1
Roma. 8

De se.
dis. 2

3 Reg. 18

1. 19

dari certissimis indicijs apparebant: miracu-
la erant. Quis attrahit humorē per radicez
vitis ad botruz et vinū facit: nisi deus: qui et
homine plantante et rigante incrementum
dat. Sed cū ad nutū dñi aqua in vinū in iusta
ta celeritate conuersa est: etiā stultis fatenti-
bus vis diuina declarata est. Quis arbutta
fronde ac flore vestit solēniter: nisi de⁹. Ve-
rum cū floruit virga sacerdotis aaron: collo-
cuta ē quodam mō cū dubitatē hūanitate di-
uinitas. Et linguis certe ossibus: et ossibus
aialium carnibus gignendis atq; formādis
cōmunis est terrena materies Et quis ea fa-
cit: nisi qui dixit vt hec terra produceret: z in
eodem verbo suo q̄ creauit regit atq; agit.
Sed cū eandē materiā ex virga moysi i car-
nez serpētis p̄tine ac velociter vertit: mira-
culū fuit rei quidē mutabilis: sed tñ inusitata
mutatio. Quis autē aīat queq; viua nascētia
nisi qui et illū serpentē ad horā sicut op⁹ sue-
rat animauit.

1. L. 07. 3
Job. 2

Gen. 1

Gen. 4

Deus oēz creaturā corpālē animare co-
gnoscitur in vteris matrū. La. VI

Quis reddidit cadaueribus aīas
suas: cū refurgerēt mortui: nisi qui
aniat carnes in vteris matrū: vt ori-
ant morituri. Sicut et de cōmuni materia:
que in causis mūdialib⁹ p̄sistit: subito ad tēp⁹
p̄dire arietē et colūbā constituit: quibus vn⁹
vigor carnis et in tpe et ex tpe accessiōis et
recessiōis: nō dispar sed inusitatus apparuit
S; cū sūt illa cōtinuato quasi quodāz fluuio
labentiū / manātiūq; rerū: et ex occulto i p̄m-
ptū: atq; ex p̄mptu in occultū: vsitato itinere
trāseuntū naturalia dicuntur Cum vero ad
monēdis homib⁹ inusitata mutabilitate in-
gerūtur: magnalia nominantur.

De miraculis que magicis artibus fiunt.
La. VII

Itē video quid infirme cogitationi
possit occurrere: cur scz ista miracu-
la etiā magicis artibus fiāt: Nam z
magi pharaonis similiter serpentes fecerūt
et alia similia. Sed illud āplus est admiran-
dū quō magorū illa potentia q̄ serpētes face-
re potuit: vbi ad muscas minutissimas ventū
est: oīno defectit Scyniphes em̄ mūscule sunt
breuissime: qua tertia plaga sup̄bus pl̄s egi-
ptiorum cedebat. Ibi certe deficientes magi
dixerūt. Dign⁹ dei est hic Cū intelligi datur
ne ip̄os quidē trāsgressores āgelos z acreas
prātes in ymam istā caliginē: tanq; in sui ge-
neris carcerē: ab illi⁹ sublimis etherēe purita-
tis

Exod. 7

Ibidē. 8

Ibidē

Tertius

Et habitatio e d rufas: p q̄s magice artes p̄nt
q̄cqd p̄nt valere aliqd nisi data desupptate.
Dat aut̄ v̄ ad fallēdos fallaces: sic i egypti-
os: et in ipos etiā magos data ē: vt in eoz spi-
rituū seductiōe viderent admirādi: a qb̄ sic
bār a dei v̄itate d̄nādi vel ad admonēdos
fideles: ne tale aliqd facere p̄ magno deside-
rēt: p̄pter qb̄ etiā nob̄ scripture auctoritate
sūt pdita: vel ad exercēdā: pbādā manistan-
dā: q̄ iustoz paciā: Heq̄z em̄ pua visibiliū mi-
raculoz potētia: iob̄ cūcta q̄ hēbat amisit et si-
lios: et ipam̄ corporis sanitatem.

Quicqd̄ angeli trāsgressores mali faciūt
nō ipis seruiūt ad nutū creature corpales: s̄
deo a quo dat potestas La. VIII

Ec̄ iō putādū ē istis trāsgressozib̄
n̄ angelis ad nutū fūire hāc visibiliūz
rez̄ materiaz: s̄ deo potētia q̄ b̄ p̄as
dat: q̄tū in sublimi et spiritali sede incōmuta-
bilis iudicat. Hāc et d̄natis iniq̄s etiā i metal-
lo seruiūt aq̄ et ignis et terra vt faciāt inde qd̄
volūt: s̄ q̄tū s̄nif: nec sane creatorēs illi ma-
li angeli dicēdi sūt: qz pillos magi resistētes
famulo dei: ranas et serpētes fecerūt. Nō em̄
ip̄: leas creauerūt. Sim̄ q̄pperēz q̄ corporali-
visibilit̄ qz nascunt: occulta qdā semina in
istis corporeis mūdi hui⁹ elemētis latēt. Alia
sunt em̄ h̄ iā sp̄cua oculis nr̄is ex fructibus
et aiantib̄: alia v̄o occulta istozū seminū se-
mina. Cū iubēte creatore p̄duxit aqua p̄ma
natailia et volatilia. Terra aut̄ p̄ma sui ge-
neris germinā: et p̄ma sui generis animalia. He-
qz em̄ tūc hui⁹ scemodi fet⁹ ita p̄ducti sunt:
vt in eis q̄ p̄ducta sunt: vis illa cōsūpra sit: s̄
plerūqz desunt p̄grue tēperamentoz occa-
siones: quib⁹ erūpāt et spēs suas pagāt. Ecce
em̄ breuissim⁹ surculus semē ē: naz p̄uenient
mādat⁹ terre arborē facit. Hui⁹ autē surculi
subtilius semē aliqd̄ eiusdē generis granum
est: et hucusqz nobis visibile. Hāc v̄o hui⁹ etiā
granū semē: q̄uis oculis videre neq̄am⁹: rō-
ne tū conyicere possum⁹: qz nisi talis aliq̄ vis
eēt in istis elemētis: nō p̄lexqz nascerent ex
terra q̄ ibi seminata nō eēt. Nec animalia tā mlt̄a
nulla mariū: seia qz cōmixtiōe p̄cedente
siue i terra: siue i aq̄: q̄ tū crescūt: et coeundo
alia pariunt: cū illa nullis coeuntib⁹ pentib⁹
orta sint. Et certe apes semina filioz nō coeū-
do cōcipiūt: s̄ tanq̄ sparsa p̄ terras ore colligūt.
Inuisibiliū n̄ seminū creator: ip̄e crea-
tor ē oim̄ rez: qm̄ q̄cūqz nascendo ad oculos
nr̄os exēit: ex occultis semib⁹ accipiūt pro-
grediēdi p̄mordia: et incrementa debite magni

tudis distinctiōe s̄qz formaz: ab originalibus
tanq̄ s̄ gulis sumūt. Sic q̄ nec pentes dicim⁹
creatores hoim̄: nec agricolas creatores fru-
gū: q̄uis eoz extrinsec⁹ adhibet morib⁹ ista
creanda dei virtus interi⁹ opet. Ita nō soluz
malos s̄ nec bonos āgelos fas ē putari crea-
tores: si p̄ subtilitate sui sensus et corporis: semi-
na rez̄ istaz nobis occultiora nouerūt: et ea
p̄ p̄gruas tēpatiōs elemētōz latētē spargūt
atqz ita gignēdaz rez̄: et accelerādoz incre-
mētōzū p̄bent occasiōes. S̄ nec boni hec ni-
si q̄ntū de⁹ iubet: nec mali hec iniuste faciūt:
nisi q̄ntū iuste ip̄e p̄mittit. Hāc iniqui malicia
volūtate habet iusta: p̄tatez aut̄ nō nisi iuste
accipit: siue ad penā suā: siue ad alioz: vt pe-
nā maloꝝ: vel laudē bonoꝝ. Ita qz ap̄ta pau-
lus discernēs interi⁹ deū creatē atqz forma-
tem ab opib⁹ creature q̄ admonent extrinsec⁹
et de agricultura s̄tudies assumēs ait. Ego s̄. Cor. 3
plātaui: apollo rigauit: s̄ de⁹ incrementū de-
dit. Sicut q̄ in ip̄a vita nr̄a mentē iustificādo
formare nō pōt nisi de⁹: p̄dicare at̄ euāgeliz
extrinsecus et hoies possūt: nō solū boni p̄ ve-
ritatē: s̄ etiā mali p̄ occasiōē. Ita creatiōē
rez̄ visibiliū de⁹ interi⁹ opat. Exteriores aut̄
opatiōes siue bonoꝝ siue maloꝝ: vel āgelozū
vel hoim̄: siue etiā quozūcūqz aialū s̄m im-
periū suū: et a se impritas distributiōes p̄tātū
et appetitiōes p̄moditatū ita rez̄ nature adhi-
bet in q̄ creat oia quē admodū terre agricul-
turā. Quia p̄p̄: ita nō possū dicere āgelos ma-
los magicis artib⁹ euocatos creatores fuisse
ranarū atqz serpentū: sic nō possū dicere ho-
mies malos creatores eē segetis: quā p̄ eozū
opaz video exortā. Sic nec iacob creator co-
loꝝ iu pecozib⁹ fuit: qz bibētib⁹ in p̄ceptu nr̄i
bus variatas virgas q̄s intuerent apposuit: Besi. 30
S̄ nec ip̄e pecudes creatrices fuerūt varie-
tatis plis sue: qz in hēserat anie illarū discolor
phātasia ex cōruiū variāz virgarū p̄ oculos
im̄p̄ssa: q̄ nō potuit nisi corpus qd̄ sic affecto
spū aiabatur ex cōpassiōe p̄mixtiōis afficere
v̄n teneris fetuū p̄mordijs colore ten⁹ asp̄ge-
retur. Ut em̄ sic ex semetip̄is afficiant: vt aia
ex corpe: vel corpe ex aia: p̄gruetie rōnis id fa-
ciūt q̄ incōmutabiliter viuūt in ip̄a sūma dei
sapia: quā nulla spacia locoꝝ capiūt: et cū ip̄a
sit incōmutabilis: nihil eoz q̄ cōmutabilis sūt
deserit: qz nihil eoz nisi p̄ ip̄az creatū ē. Ut ei
de pecozib⁹ nō virge s̄ pecora nascerent: fe-
citi: doc incōmutabilis et inuisibilis ratio sapie
dei: p̄ quā creata sūt oia. Ut aut̄ de varietate
virgarū p̄ eozū p̄ceptoz color aliqd̄ duceret
se cit hoc aia grauide pecudis p̄ oculos affe-

cta forinsecus: et interi^o secus p suo modulo
formādi regulā trahēs: quā de intima poten
tia sui creatoris accepit. Sz q̄ta sit vis aie ad
afficiēdā atq; murandā materiā corpālē: cuz
tū creatrix corpis dici nō possit: qz oīs cā mu
tabilis sensibilisq; sube: oīsq; modus et nūer^o
et pond^o eius vñ efficiē vt et sit: et natura ita vt
ita sit: ab intelligibili et incōmutabili vita q̄ su
per oīa ē: existit: et puenit vsq; ad extrema at
q; terrena: mult^o fmo ē: nec nūc necessarius
Uex p̄pterea factū iacob de pecorib^o cōme
morandū arbitrat^o sum: vt intelligeret si hō
q̄ xgas illas sic posuit: dici nō pōt creator: co
lorū ignis et hedis: nec ipe matz aie q̄ pceptā
p oculos corpis phantasiā varietatis semib^o
carne pceptis: q̄tū natura passa ē: asplērit:
multomin^o dici posse ranaz spentiūq; crea
tores angelos malos: p quos magi pharao
nis tunc illa fecerūt.

Exod-8

De causis originalib^o creaturaz corpaliū
quas mūdo creator inseruit. La. IX

Aliud ē enī exitimo ac sūmo causaz
a cardine cōdere atq; admistrare cre
aturā: qd q̄ facit: sol^o creator ē deus.

Aliud autē p distributis ab illo virib^o et facul
tatibus aliquā opationē forinsec^o admouere
vt tūc vel tūc: sic vel sic: exeat qd creat. Ista
q̄ ipe originalit ac p̄mordialiter in qdā textu
ra elementoz cuncta iā creata sūt: s̄ acceptis
opportunitatib^o p̄deūt. Itā sicut m̄fes graui
de sunt ferib^o: sic ipe mūdos grauidus ē cau
sis nascētiū: q̄ in illo non creant: nisi ab illa
sūma eēntia: vbi nec orit: nec morit aliquid:
nec incipit eē: nec desinit. Adhibere autē fori
secus accidētes causas: q̄ tamen nō sunt na
turales: tñ fm naturā adhibent vt ea q̄ secre
to nature sinu abdita p̄tinent: erūpāt: et for
ris creent quodā mō explicando mēsuras et
nūeros: et pōdera q̄ in occulto acceperūt ab
illo: q̄ oīa in mēsurā et nūero et pōdere dispo
sunt: nō solū mali angeli: s̄ etiā mali hoīes pos
sunt: sicut exemplo agriculture: supra docui.
Sz ne de aiab^o q̄ si diuersa ratō moueat: quia
hñt sp̄m vite cū sensu appetēdi: q̄ fm naturā
sūt vitādiq; p̄traria: etiā hoc ē videre: q̄ mul
ti hoīes nouēfr: ex q̄bus herbis: aut carnib^o:
aut quazcunq; rez q̄buslibet succis et humo
rib^o: vel ita positis: vel ita obrutis: vel ita cō
tritis: vel ita cōmixtis: que aīalia nasci soleāt
quozū se q̄s tā demēs audeat dicere creato
rē: Quid q̄ mix si quē admodū p̄t nosse q̄libz
nequissim^o hō: vñ illi vel illi vermes musceq;
nascant: ita mali angeli p subtilitate sui sen
sus in occultiorib^o elementozū semibus no

Sap-11

runt: vñ rane sp̄tesq; nascant: et hec cer
tas et notas opationū oportunitates occultis
morib^o adhibēdo faciūt creati: nō creat: s̄ il
la hoīes q̄ solēt ab hoīb^o fieri: nō mirāt. Qd
si q̄sc̄ celeritates in cremētozū forte miratur
q̄ illa aīantia tā cito facta sunt: attēdat quē
admodū et ista p modulo facultatis humane
ab hoīb^o p̄curent. Tñ enī sit vt eadē corpo
ra citius vermescant estate q̄ hyeme: citi^o in
calidiorib^o q̄ in frigidiorib^o locis: Sz ab ho
mibus tāto difficili^o adhibent: q̄to desūt sen
suū subtilitates: et corpoz mobilitates in mē
bris terrenis et pigris. Tñ qualibuscūq; an
gelis vicinas causas: ab elemētis p̄trahere:
quāto facili^o ē: tāto mirabiliores in h̄mōi ope
rib^o eoz existūt celeritates: s̄ nō ē creator: ni
si q̄ p̄ncipalit̄ ista format. Nec quisq; h̄ pōt ni
si ille penes quē p̄mit^o sunt oīm q̄ sunt mēsu
re: nūeri: et pōdera: et ipe ē vnus creator de^o:
ex cui^o ineffabili potēratu sit etiā vt qd possēt
hi angeli si pmitterent: ideo nō p̄t: qz non p
mittunt. Itēq; 11. occurrit alia rō: cur nō po
tuerint facere minurissimas muscas qui ra
nas serpētesq; fecerūt: nisi qz maior aderat
dñatio p̄hibēdi p sp̄m sc̄m: qd etiā ipi magi
cōfessi sunt dicētes. Digiti dei ē h̄. Quid autē
possint p naturā: nec possint p p̄hibitionē: et
qd p ipius nature sue cōditionē facere non si
nant: homi explorare difficili ē: imo x̄o impc
sibile: nisi p illud donū dei: qd ap̄s cōmēorat
dicēs: Alij dijudicatio spiritūū. Nouim^o enī
hoīem posse ambulare: et nequaq; h̄ posse si
nō p̄mittat: volare autē nō posse etiā si p̄mit
tat. Sic et illi angeli quedā p̄t facere: si p̄mit
tant ab angelis potētozib^o ex impio dei: que
dā x̄o nō p̄t: nec si ab eis p̄mittant: qz ille nō
p̄mittit a quo illis ē talis nature modus: qui
etiā p angelos suos et illa p̄lezq; nō p̄mittit q̄
cōcessit vt possint. Exceptis igit illis: q̄ v̄ita
tissimo trāscursu tempoꝝ in rez nature ordi
ne corpālī sūt: sicuti sunt ortus sidēz occa
susq; generatiōes et mortes aīaliū: seminū et
germinū inūerabiles diuersitates: nebule et
nubes: niues et pluuie: fulgura et tonitrua sul
mina et grādines: venti et ignis: frigus et est^o:
et oīa talia. Exceptis etiā illis q̄ in eodē ordīe
rara sunt: sicut defect^o luminū: et sp̄s inusita
te sidēz: et mōstra et terremotus: et silia. Exce
ptis q̄ istis oībus quozū qdē p̄ma et sūma cau
sa nō ē nisi volūtas dei. Tñ et in psalmo: cuz
qdā hui^o generis essent cōmemorata: ignis:
grādo: nix: glacies: sp̄s tēpestatis: ne q̄s ea
vel fortuitu: vel causis tñmō corpālibus: vel
etiā spiritalib^o: tñ p̄ter volūtātē dei existenti

Ibidē

Exod-8

Ibidē-7

Exod-8

1. Cor-12

Ps-148

Tertius

bus agi crederet: continuo subiicit: que faci-
 ibidē unt verbum eius.

De significationib⁹ q̄ ad manifestandam
 voluntatē dei: siue p̄ hoies: siue p̄ angelos mi-
 nistrantur. **Laplm. X**

Ed his vt dicere ceperā exceptis:

alia sunt illa que q̄uis ex eadē mate-
 ria corpali: ad aliqd̄ tñ diuinit⁹ an-
 nūciandū n̄ris sensib⁹ admouēt: q̄ pprie mi-
 racula ⁊ signa dicunt: nec in oib⁹ que a nob⁹
 a dño deo annūciant: ip̄ius dei p̄sona suscipi-
 tur. Cū autē suscipit: aliqui in angelo demon-
 strat: aliqui in ea specie q̄ nō ē qd̄ angelus: q̄
 uis p̄ angelū disposita m̄stret. Rursus cū in
 ea specie suscipit: que nō ē qd̄ angelus: aliqui
 tā erat ip̄m corp⁹: ⁊ ad h̄ demonstrandū in ali-
 quā mutationē assumit. Aliquā ad hoc exorūt
 ⁊ repacta rursus assumit: sicut etiā cū hoies
 annūciāt: Aliquā ex sua p̄sona v̄ba dei loquun-
 tur: sicut cum p̄mittit: dicit dñs: aut hec dicit
 dñs: aut tale aliqd̄. Aliquā autē nihil tale p̄mit-
 tentes: ip̄am dei p̄sonā in se suscipiūt: sicut ē
 Intellectū tibi dabo: ⁊ cōstitua te in via qua
 ingredieris: Sic nō solū in dictis: verū etiā
 in factis dei p̄sona significāda imponit p̄phe-
 te: vt eā gerat in m̄stero p̄phetie: sicut eius
 p̄sonā gerebat q̄ vestimentū suū diuisit i duo
 decim p̄tes: ⁊ ex eis decē seruo regis salomo-
 nis dedit: regi futuro isrl̄. Aliquā etiā res q̄ nō
 erat qd̄ p̄pha: ⁊ erat tā in terrenis reb⁹ i hu-
 iusmodi significationē assumpta ē: sicut som-
 no viso euigilās iacob fecit de lapide: quem
 do: m̄ies hēbar ad caput: Aliquā ad hoc fit ea
 dē sp̄s vel aliq̄stulū m̄asura: sicut potuit ser-
 pens ille ene⁹ exaltat⁹ in heremo: sicut p̄fit et
 lfe. Vel pacto m̄stero trāsitura: sicut panis
 ad hoc factus in accipiēdo sacramēto consu-
 mit. Sed qz hec hoib⁹ nota sunt: qz p̄ hoies
 fiunt: honorē tanq̄ religiosa p̄nt habere: stu-
 porē tanq̄ mira non p̄nt. Itaqz illa q̄ p̄ ange-
 los fiunt: quo difficiliora ⁊ ignotiora: eo mira-
 biliora sunt nobis: illis autē tanq̄ sue actiōes
 note atqz faciles. Loquit⁹ ex p̄sona dei ange-
 lus homini dicēs. Ego sum de⁹ abraā: ⁊ deus
 isaac: ⁊ de⁹ iacob: cū sc̄ptura p̄dixisset. Christus
 est ei angel⁹ dñi. Loquit⁹ ⁊ hō ex p̄sona dñi di-
 cēs. Audi v̄lus meus ⁊ loquar israhel: ⁊ testifi-
 cabor tibi de⁹: de⁹ tuus ego sum. Assumpta ē
 x̄ga ad significationē: ⁊ in serpentē angelica
 facultate mutata ē. Que facultas cū desit ho-
 mini: assumpt⁹ ē tñ ⁊ ab hoie lapis: ad talē ali-
 quā significationē. Inter factū āgel i: ⁊ factū
 hois: plurimū distat. Illud ⁊ mirandū ⁊ intel-
 ligendū est: hoc autē tantū mō intelligendū.

Qd̄ ex vtroqz intelligit: fortassis vnū ē: at il-
 la ex q̄bus intelligit diuersa sunt: tanq̄ si no-
 men dñi ⁊ auro ⁊ atramēto scribat. Illud est
 p̄ciosius: illud vill⁹: qd̄ tñ vtroqz significat id
 ip̄m ē. Er q̄uis idē significauerit: ex x̄ga moy
 si serpēs qd̄ lapis iacob: melius tñ aliqd̄ lapis
 iacob q̄ serpētes magoz. Itā sicut vnctio la-
 pidis x̄pm in carne: in qua vnct⁹ ē oleo exul-
 tatiōis p̄tipib⁹ suis: ita x̄ga moy si cōuersa
 in serpentē ip̄m x̄pm factū: obedientē vsqz ad
 mortē crucis: vñ ait. Sicut exaltauit moyses
 serpentē in dextro: sic optet exaltari illū hois
 vt ois q̄ credit in ip̄o: nō pereat: s̄ hēat vitā
 eternā. Sicut intuētēs illū serpentē exaltatū
 in heremo serpentū mortib⁹ nō peribāt. Cle-
 tus em̄ hō n̄ fixus ē cruci cū illo: vt euacuet
 corp⁹ pcti. Per serpentē em̄ intelligit mors:
 que facta ē a serpēte in paradiso: mō locutiōis
 p̄ efficientē id qd̄ efficit demonstrante. Ergo
 virga in serpentē: x̄ps in mortē: ⁊ sp̄ens rur-
 sus in x̄gā: x̄ps in resurrectionē tot⁹ cū corpe
 suo qd̄ ē ecclesia: qd̄ in fine t̄pis erit: que sp̄en-
 tis cauda significat: quā moyses tenuit vt re-
 dret in virgam. Serpētes autē magoz tanq̄
 mortui seculi: nisi credēs in x̄pm tanq̄ de-
 uorati in corp⁹ eius intrauerint: resurgere i
 illo nō poterūt. Lapis ḡ iacob vt dixi melius
 aliqd̄ significauit q̄ serpētes magoz. At em̄
 factū magoz: multo mirabili⁹. Ulex hec ita
 nō p̄iudicat reb⁹ intelligēdis: tanq̄ si hois
 nomē scribat auro: ⁊ dei atramēto. Illas eti-
 am nubes ⁊ ignes quō fecerint vel assumep-
 rint angeli ad significandū qd̄ annūciabant
 etiā si dñs vel sp̄s sanctus illis corpali⁹ formis
 ostendebatur. Quis nouit hoim: sicut infan-
 tes nō norūt qd̄ in altari ponit: ⁊ pacta pieta-
 tis celebratiōe cōsumit: vnde v̄ quō cōficiat-
 tur: vnde in vsum religionis assumat. Et si
 nunqz discat expimento vel suo vel alioz: et
 nunqz illā sp̄m rex videat: nisi inter celebra-
 tionē sacramentoz cū offert ⁊ dat: dicaturqz
 illis auctoritate grauissima cui⁹ corp⁹ ⁊ san-
 guis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa spe-
 cie dñm oculis appuisse mortaliū: ⁊ de latere
 tali p̄cusso: liquore illum oīno fluxisse. Abibi
 aut oīno vtile ē: vt meminerim virtū mearū
 fratresqz meos admoneā vt ⁊ ip̄i meminerit
 suaz ne vltra q̄ tutū est hūana p̄grediat in-
 firmitas. Quē admodū em̄ hec faciūt ange-
 li vel potius de⁹: quē admodū hec faciat p̄ an-
 gelos suos: ⁊ quātū fieri velit etiā p̄ angelos
 malos: siue sinēdo: siue iubēdo siue cogendo
 ex occulta sede altissimi imperij sui: nec ocu-
 loz acie penetrare: nec fiducia rōis enucle-

Exod. 4

Gen. 28

Exod. 7

Ps. 44

Phil. 2

Job. 3

Ps. 21

Roma. 6

Exod. 4

Ps. 31

3. Reg. 11

Gen. 28

Rume. 21

Exod. 3

Ps. 80

Liber

are: nec puectu mēris cōphendere valeo: vt
 tā certus hinc loquar ad omnia que requiri d
 his rebus possunt: q̄ si essem angelus: aut p
 pheta: aut ap̄lus. Logitatioēs em̄ mortaliuz
 timide z incerte puidētie nostre. Loz⁹ em̄
 qd̄ corrūpit aggrauat animā: z deprimit ter
 rena inhabitatio sensum multa cogitantem.
 Et difficile estimam⁹ que in terra sunt: z que
 in p̄spectu sunt inuenim⁹ cū labore. Que in
 celis sunt aut: quis iuestigabit? Sz qz sequit̄
 z dicit. Sensum dō tuū q̄s sciet: nisi tu dede
 ris sapiam z miseris sc̄m̄ sp̄m̄ tuū d̄ altissimis
 Que in celis sūt qd̄ nō in uestigam⁹: que re
 rū genere z corp̄a āgelica s̄m̄ ppriā dignita
 tē z eoz qd̄a corp̄alis actio p̄tinet: s̄m̄ sp̄m̄ tñ
 dei missum nob̄ d̄ altissimis z imp̄tā ei⁹ gra
 tiā mentib⁹ n̄ris: a deo fiducialit̄ dicere: nec
 deū p̄rem: nec v̄bū ei⁹: nec sp̄m̄ ei⁹: qd̄ deus
 vnus est: p̄ id qd̄ ē: atqz id̄ip̄m̄ est: vllomō esse
 mutabile: ac p̄ hoc multo min⁹ eē visibile: q̄m̄
 sunt qd̄a q̄uis mutabilia: non tñ visibilia: sic
 n̄re cogitatioēs: z memorie: z voluntates: z
 oīs incorp̄ea creatura. Visibile autē quicqz
 nō est: qd̄ non sit mutabile.

Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuit
 se mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā signi
 ficasse que voluit. La. XI

Ua p̄pter subā vel si meli⁹ d̄: eēntia
 q̄ dei: vbi p̄ modulo n̄o ex quātulacū
 q̄ p̄ticula intelligim⁹ p̄rem z filiū et
 sp̄m̄ sc̄m̄: qm̄ qd̄ nullo mō mutabilis ē: nullo
 mō pōt ip̄a p̄ semetip̄am eē visibilis. Proin
 de illa oīa que p̄ribus visa sunt: cum de⁹ illis
 s̄m̄ suā dispensationē t̄p̄ib⁹ p̄gruā p̄sentare: z
 p̄ creaturā facta esse manifestū ē. Et si nos la
 tet quō ea m̄stris angelis fecerit: p̄ angelos
 tñ esse facta: nō ex n̄ro sensu dicim⁹: ne cuiqz
 videamur plus s̄ape p̄ter q̄ optet s̄ape. Sz sa
 p̄iam⁹ ad t̄p̄antia sicut deus nob̄ partit⁹ ē mē
 surā fidei: z credimus p̄pter qd̄ z loquimur.

Roma. 12

2. Loz. 4

Exrat em̄ auctoritas diuinaz scripturaz: vn
 de mēs n̄ra deuolare nō debet: nec relicto soli
 damento diuini eloquij: p̄ suspicionū suarum
 abrupta p̄cipitari: vbi nec sensus corp̄is f̄git:
 nec p̄spicua rō d̄itatis elucet. Aptissime q̄ppe
 sc̄ptū ē in ep̄la ad hebreos cū dispensatio no
 ui testamēti a disp̄latiōe veteris testamēti
 s̄m̄ p̄gruentiā seculoz act̄p̄m̄ distingueretur
 nō tñ illa visibilia: sed ip̄m̄ etiā sermonē p̄ an
 gelos factū. sic em̄ dicit. Ad quē autē angeloz

Heb. 1

dixit aliq̄. Sede ad dexteraz meā: q̄ ad usqz
 ponā inimicos tuos scab̄ ellū pedū tuoz: nō
 ne oēs sūt m̄strī sp̄s ad m̄strationē missi: p̄
 p̄ter eos q̄ futuri sūt hereditatē possidere sa

lutis: hinc ostendit illa oīa: nō solū p̄ āgelos sc̄ā
 s̄ etiā p̄p̄ nos facta. i. p̄p̄ ip̄m̄ dei: cui p̄mit
 tit hereditas vite et̄ne: sic ad corinthios etiā
 sc̄ptū ē. Sicut h̄ in figura p̄ungebāt illis: sc̄pta
 sūt autē ad correptionē n̄ram. i. q̄s fines secu
 loz obuenit. Deinde qz tūc p̄ āgelos: nūc autē
 p̄ filiū s̄mo factus ē: p̄sequēter apte qz demon
 strās. Propterea inq̄r: abundant⁹ optet at
 tēdere nos q̄ audiuim⁹: ne forte desuamus.
 Si em̄ q̄ p̄ āgelos dicit⁹ s̄mo fact⁹ ē firmus: et
 oīs p̄uaricatio z inobediētia iustam accepit
 mercedis retributionē. quō nos effugiemus
 tantā negligētes salutē. Et q̄s q̄rētes quam
 salutē vt ostēderet se de nouo testamētum iā di
 cere. i. s̄mone q̄ nō p̄ angelos: s̄ p̄ d̄m̄ fact⁹ ē
 Que cū initiū accepisset inq̄r. vt enarraret
 p̄ d̄m̄ ab his q̄ audiebat in nos p̄firmata ē: cō
 testate deo signis z portētis z varijs v̄turib⁹
 z sp̄m̄ sc̄m̄ diuisionib⁹ s̄m̄ suā voluntatē. Sz ait
 aliq̄s: cur q̄ sc̄ptū ē. Dixit ad moysen: z nō po
 ti⁹: dixit angel⁹ ad moysen: Quia cū v̄ba iu
 dicis p̄co pronūciat: nō scribit in gestis: ille p̄
 co dixit. s̄ ille iudex. Sic etiā loquēte p̄p̄hā s̄ā
 cto: z si dicam⁹ p̄p̄hā dixit: nihil aliō q̄ d̄m̄ di
 xisse intelligi volum⁹. Et si dicam⁹: d̄ns dixit
 prophetā nō s̄trahim⁹: s̄ q̄s p̄ eū dixerit ad
 monem⁹. Et illa qd̄ sc̄ptura sepe aperit āge
 lū eē deū: q̄ loquēte idē d̄ns d̄ns dixit. sic iā
 demonstrauim⁹. Sz p̄p̄ eos q̄ cū scriptura
 illic angelū noiat: ip̄m̄ p̄ seip̄m̄ filiū dei volūt
 itelligi: qz p̄p̄ anūciationē p̄ne ac sue volū
 tat̄ a p̄p̄hā dicit⁹ ē angel⁹: propterea voluit
 ex hac ep̄la māifestū testimoniū dare: vbi nō
 dicit⁹ ē: p̄ angelū: s̄ p̄ angelos. Itā stephan⁹
 in actib⁹ ap̄loz eo moze narrat h̄: q̄ etiā in li
 Act. 7
 bris veterib⁹ sc̄p̄te sūt. Viri frēs z p̄res au
 dite inq̄r: d̄s gl̄ie appuit abraē p̄ n̄ro: cū eēt
 in mesopotamia syrie. Itē q̄s autē arbitret̄
 tūc deū gl̄ie p̄ id qd̄ in seip̄o ē: cuiusqz oculi ap
 paruisse mortaliū: i. p̄sequentib⁹ dicit. qz moysi
 angel⁹ appuerit. Fugit inq̄r moyses in v̄bo
 isto: z fact⁹ ē in q̄lin⁹ in terra madian: vbi ge
 nuit filios duos. Et cōplet⁹ illic anis. xl. appa
 ruit illi i defro mōtis syna angel⁹ d̄m̄ i flāma
 ignis i rubo. A moyses autē vidēs mirabat vi
 suz. Qui cū accederet p̄siderare: facta ē vox
 d̄ni dicēs. Ego sum de⁹ pat̄r tuoz: de⁹ abraā
 z de⁹ isaac: z de⁹ iacob. Tremefactus autē z
 moyses: nō audebat cōsiderare. Dixitqz illi
 d̄ns. Solue calciamentū pedū tuoz zc. h̄ic
 certe z āgelū z d̄m̄ dicit: eundēqz deū abraā
 z deū isaac: z deū iacob: sic i genesi sc̄ptū est.
 An forte q̄s dicitur⁹ ē qz moysi p̄ āgelū appu
 it d̄ns: abraē vero p̄ seip̄m̄. At hoc a stephā

Liber

- no nō q̄ram: ip̄m lib̄rū vñ stephan⁹ ista nar-
rauit interrogem⁹. Nūquid em̄ qz sc̄ptū est.
- Gen. 12** Et dixit dñs deus ad abraam: Et paulopost:
Et visus ē dñs de⁹ abrae: p̄pterea ista non p
angelos facta sunt: cū alio loco siliter dicat.
- Gen. 18** Uisus ē aut̄ ei de⁹ ad ilicē mambre sedēti ad
ostiū tabernaculi sui meridie. Et tñ cōsequē
ter adiūgit. Respicēs aut̄ oculis suis vidit:
et ecce tres viri stabāt sup eū: de quib⁹ iā di-
xim⁹. Quō em̄ poterūt isti q̄ vel a v̄bis ad in-
tellectū nolūt assurgere: vel facile se ab intel-
lectu in v̄ba p̄cipitāt: quō poterit explicare vi-
suz eē deū in viris trib⁹: nisi eos sicut etiā cō-
sequētia docent: angelos fuisse fateant⁹. An
qz nō dictū est angelus ei locut⁹ ē vel appuit:
p̄pterea dicere audebūt: moysi qdē illā visio-
nē ac vocē p̄ angelū factā: qz ita sc̄ptū ē: abrae
aut̄ qz cōmemoratio angeli nō ē facta: p̄ sub-
stantiā suā deū appuisse atq; sonuisse. Quid
qd nec apud abraā de angelo tacituz ē: Nam
ita legit̄ cū imolādus fili⁹ eius p̄cipet. Et fa-
ctū ē post hec v̄ba: tēptauit de⁹ abraā: et dixit
ad eū. Abraā abraam. Et ille dixit. Ecce ego
Et dixit ei. Accipe filiū tuū dilectū quē diligis
isaac: et vade in terraz excelsam: et offer eū ibi
holocaustū sup vñū montē quem tibi dixero
Ibidē Lerte hic de⁹: nō angel⁹ cōmēoratus ē. Pau-
lopost v̄o ita se habet sc̄ptura. Et rēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel⁹ dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit. Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne-
q; facias ei q̄c̄q;. Quid ad h̄ r̄fides: an dictu-
ri sunt deā iussisse vt occideret obr̄passe ange-
lū. phibuisse: Porro ip̄m p̄sem adūsum dei p̄-
ceptū q̄ iusserat vt occideret obr̄passe ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abijciēd⁹ hic sensus
est. Sz neq; huic tā grosso et abiecto vllū locū
Ibidē sc̄ptura eē pmittit: p̄tinuo subiūgens. Nunc
em̄ cognoui qz times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄pt̄ eū q̄ occidi iusserat: Idem igit̄ deus
abrae q̄ angelus: an poti⁹ p̄ angelū de⁹. Acci-
pe sequētia. Lerte iā hic angel⁹ manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ qd̄ p̄terat. Respicēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arboze sabech cornib⁹: et abiit abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie qz i
mōte dñs visus ē: sicut paulo ante qd̄ dixit de-
us p̄ angelū. Nūc em̄ cognoui qz times deū:
nō qz tūc de⁹ cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret qn-
tas haberes vires cordis ad obediendū deo
vsq; ad immolationē vnici filij. Illo mō locu-
tionis quo significat̄ p̄ efficientē id qd̄ effici-
sicut dicit̄ frigus pigrum: qd̄ pigros facit: vt
video cognouisse dicere: qz ip̄m abraam co-
gnoscere sc̄cerat quē poterat latere fidei sue
firmitas: nisi tali exp̄mento probaret̄. Ita et
hic cognominauit abraā nomē loci illius dñs
vidit: id ē qd̄ videri se fecit. Nam cōtinuo se-
cutus ait: vt dicāt hodie qz in mōte dñs visus
est. Ecce idem angelus: dñs dicit̄. Quare ni-
si qz p̄ angelū dñs. Nam v̄o in eo qd̄ sequitur
propheticē om̄ino loquit̄ angelus et p̄orsus
aperit qd̄ p̄ angelū deus loquat̄. Et vocauit
inquit̄ angelus dñi abraā itez de celo dicēs:
Gen. 22 Per me iuravi dicit̄ dñs: pro eo qd̄ fecisti hoc
verbū: et nō pepcisti filio tuo dilecto propter
me et. Hec certe verba vt dicat ille: p̄ quē lo-
quit̄ dñs: hec dicit̄ dñs: etiā prophete solent
habere. An filius dei de p̄re ait: dicit̄ dñs: et ip-
se est ille angel⁹ p̄ris. Quid ergo de illis tri-
bus viris: Nōne respiciunt quomō v̄geant̄
qui visi sunt abrae: cū p̄dictū esset: visus ē ei
dñs: an qz viri dicti sunt: nō erāt angeli. Da-
nielem legāt dicentē. Ecce vir gabriel: Sed
quid vltra differimus ora corū euidētissimo
atq; grauiissimo alio documēto op̄ilare: vbi
nō angelus singulariter: nec viri pluraliter
sed omnino angeli dicunt̄: p̄ quos sermo nō
quilibet factus: sed lex ip̄a data manifestissi-
me ostendit̄: quā certe nullus fidelium dubi-
tat̄ deū dedisse moysi ad subiugandum p̄lm
israel: sed tñ per angelos datā ita stephanus
loquit̄. Dura ceruice inquit̄ et nō circumcisi
corde et aurib⁹: vos semp̄ spiritū sc̄cto restiti-
stis: sicut p̄ses v̄ri: quē prophetarū nō p̄secu-
ti sunt p̄ses v̄ri: et occiderūt eos qui p̄nuncia-
bant de aduentu iusti: cuius nūc vos prodi-
tores et interfectores fuistis qui accepistis le-
gem in edictis angelorum: nec custodistis.
Quid hoc euidētius: quid tanta auctorita-
te robustius. In edictis quidē angelorū lex
illi populo data est: sed dñi iesu xp̄i p̄ eā dispo-
nebat̄: et p̄nunciabat̄ aduentus. Et ip̄e tanq̄
verbum dei miro et ineffabili mō erat in an-
gelis: in quorū edictis lex ip̄a dabat̄. Uñ di-
cit̄ in euāgelio. Si crederetis moysi: crede-
retis et mihi: de me em̄ ille scripsit. Per ange-
los ergo tūc dñs loquebat̄: per angelos fili-
us dei: mediator dei et hominū futurus: ex se
mine abrae suū disponebat̄ aduentum: vt in-
ueniret a quibus recipere cōfidentes reos:
quos lex nō impleta fecerat transgressores
Uñ et ap̄tus ad galathas dicit̄. Quid gl̄er?

Liber

Transgressiois gra pposita e: donec veniret semē cui pmissum ē disposita p angelos i manu mediatoris: hē disposita p angelos in manu sua. i hō em nat' ē p' additionē: sed p' prātē. Quāt nō aliqū ex angelis dicit mediatorē: sed ipm dñm iesum xpm in q̄tū hō fieri dignat' est: habes alio loco. Unus in q̄t' deus: et vn' mediator dei et hoim: homo xps iefus hinc illud pasca in interfectione agni. hinc illa oia q̄ de xpo venturo in carne atq; passuro sed z resurrecturo in lege figurant: q̄ data ē in edictis āgeloz: donec veniret semē dispositū p āgelos in manu mediatoris. In q̄bus angelis erat vtiq; z pf: z fili': z spū sanctūs. Et aliqñ pf: aliqñ fili': aliqñ spū sanctūs: aliqñ sine vlla distinctiōe psonē de' pillos figurabatur. Et si visibilib' z sensibilib' formis apparens: p creaturā tñ suā nō p subam suā cui vidēda corda mūdant p hec oia q̄ oculis vident: z aurib' audiunt. S'z iā satis quantū existimo p captu nro disputatū z demonstratū ē: qd in h' libro susceperam' osidere: cōstituitq; z p habilitate rōnis quantū hō vel pot' quantum ego potui z firmitate auctoritatis q̄tū d' scripturis sanctis diuina eloquia patuerunt: qd antiq; p'ribus nris an incarnationē saluatoris cū de' apparere dicebat: voces ille ac species corpales p angelos facte sunt: siue ipso loquētib' vel agentib' aliqd ex psona dei: sicut etiā pphetas solere ostendim': siue assumētib' ex creatura qd ipi nō essent: vbi deus figurate demonstraret hoib'. Ad genus significationū nec pphetas omisisse multis exēplis docet scriptura. Superest igit iā v' deam' cū z nato p virginē dño: z corpali specie sicut colūba descendēte spū sc̄to: visisq; igneis linguis: sonitu facto de celo die pentecostes post ascensionē dñi: nō ipm dei vbum p subam suā quā p'ri equale atq; coeternū ē: nec spū p'ris z filij p suā subaz quā z ipē vtriq; equalis atq; coetern' ē: s' vtiq; creaturaz que illis modis formari z existere potuit: corporeis atq; mortalib' sensib' apparuerit: qd inter illas demonstratiōes: z has p'prietates filij dei z spū sancti: q̄uis p creaturā visibilez factas intersit: qd ab alio volumine cōmodi us ordinemur.

Explicit liber tertius.

Incipiūt capitula libri quarti.

- i De gra dei qua sibi humanū gen' reconciliat: vt quod perierat: saluetur.
- ii De incarnatione verbivt participes eius esse possimus.
- iii De simplo saluatoris nri quod ad du-

- iiii plū nrm cōcurrit z cōgruit.
- v De ratione simpli ad duplū: p numerū ternarium atq; senariū.
- vi De quadragesimo sexto anno edificationis dominici corporis.
- vii De triduo quo i pleto dñs r'furrexit.
- viii De signis z p'gnationibus: que aduentū domini precesserunt.
- ix De filio dei qui in forma di z in forma serui vna persona est ch'isti.
- x De vnitāte ecclesie in deo p geminā dilectionē cui formā prebet vnitas patris et filij et spiritus sancti.
- xi De mediatore ad mortem diabolo: z mediatore ad vitā iesu ch'isto.
- xii De facilitate iudicationū q̄bns homines ab imūdis spiritib' fallunt.
- xiii De falsis z deceptorijz purificatiōib'.
- xiiii De abortē xpi nō fuisse necessitatis nostre: sed voluntatis sue ac ptātis.
- xv De sacrificio pfecto z vero: qd ipse p nobis saluator effectus est.
- xvi De his qui sibi purgationē de virtute propria pollicentur.
- xvii Sapiētes mūdi nec resurrectiōis veritātē cognoscere: nec futuroz ordinem scire potuisse: q̄uis et ipi vaticinia habere videantur.
- xviii Unde apud impios possunt quedā futura presciri.
- xix De fide qua credimus t'paliter gesta z veritate q̄ hic reddet eterna.
- xx De missione filij dei qua in forma serui patres ctus est minor: cū in forma dei patri per maneret equalis.
- xxi Non esse contra equalitātē patris z filij: si etiam fm coeternā patri diuinitatem intelligatur filius missus.
- xxii De sensibilib' demonstratiōe spū sancti z de coeterna vnitāte trinitatis.

Incipit prohemiu in librū quartū

Scientiā terrestriū celestiq; rerū magni estimari solet gen' hūanū: in quo pfecto meliores sunt q̄ huic scie pponūt nosse semetipos: laudabiliorq; ē anim' cui nota ē v' infirmitas sua: q̄ q̄ ea nō respecta: vias siderū scrutat' etiā cognitur': aut q̄ iā cognitas tenet ignorās ipē q̄ ingreditur ad salutē: ac infirmitatē suā. Qui vero iazeuigilauit in deū spū sancti calore excitat' atq; in ei' amore corā se viluit: ad eūq; intrare volēs nec valēs: eoq; sibi lucēte attendit in se: inuenitq; se: suāq; egretudinē illius mūdicie p'p'ari non posse cognouit: flere

1. Th. 2

Act. 2

dulce habere eūq; deſcari: vt etiā atq; etiā miſereat: donec exuat totā miſeriā: ⁊ precari cū fiducia: Jaz accepto g̃tuito pignoꝛe ſalutis p̃ ei⁹ vn̄icū ſaluatoꝛē hoīſ: ⁊ illūmatoꝛē hūc ita
 1. Loꝝ. 8 agēte et dolente: ſcia nō inſtat: quia charitas edificat: p̃poſuit em̄ ſciētiā ſciētie: p̃poſuit ſci-
 re inſirmitatē ſuā magiſq; ſciꝛe mūdi menia: fundamēta terraz ⁊ ſtigiā celoz; et hanc apponēdo ſciētiā: appoſuit dolorē. Dolorē peregrinatiōis ſue ex deſiderio patrie ſue: et cōditoris ei⁹ beati dei ſui. In hoc genere ho-
 minū: in familia xp̃i tui dñe de⁹ meus: ſi inter paupes tuos gemo: da mihi de pane tuo re-
 ſpōdere homib⁹: q̄ nō eſuriūt et ſtriūt iuſticiā ſed ſatiati ſunt ⁊ abundāt. Satiavit aut̄ illos phantaſma eoz; nō veritas tua: quā repellēdo reſiliūt: ⁊ in ſuā vanitatē cadūt. Ego certe ſentio quā multa ſigmēta pariat cor huma-
 nū. Et quid eſt cor: meū: niſi cor hūanū. Sed hoc oro deū cordis mei: vt niſil ex eis ſigmē-
 tis p̃ ſolido vero eructem in haſ iſas: ſed in-
 de veniat in eas q̄cqd p̃ me venire potuerit. Tū mihi q̄uis p̃iecto a facie oculoꝝ ſuozum ⁊ de lōginquo redire conāt: p̃ viā quaz ſtra-
 uit hūanitati diuinitas vnigeniti ſui aura ve-
 ritatis eius aſpigitur. Quā intantū licet muta-
 bilis haurio: in quātuz in ea niſil mutabile video: nec locis et t̃pib⁹ ſicut corpa: nec ſolis t̃pibus ⁊ q̄ſi locis: ſicut ſpirituū n̄foꝝ cogitati-
 ones: nec ſolis t̃pibus: ⁊ nulla v̄l imagine lo-
 corū: ſicut quedā n̄farū mentiū ratiocinatio-
 nes. Om̄ino em̄ dei eſſentia q̄ eſt: niſil muta-
 bile habet: nec in eternitate: nec in veritate: nec in volūtate: q̄ eterna ibi eſt v̄itas: ⁊ eter-
 na charitas: ⁊ vera ibi eſt charitas: vera eter-
 nitas: ⁊ cara ibi eſt eternitas: cara veritas.

De gratia dei qua ſibi humanū genus re-
 conciliat vt quod perierat ſaluetur.

Ca. I

Ed quoniā exulauim⁹ ab in-
 cōmutabili gaudio: nec tū inde p̃ciſi atq; abrupti ſumus: vt nō etiā in iſtis mutabilib⁹ ⁊ t̃pilib⁹ eter-
 nitatē: veritatē: beatitudi-

nem: q̄reremus. Nec mori em̄ nec falli: nec p̃-
 turbari volumus: miſſa ſunt nobis diuinitus viſa cōgrua peregrinatiōi n̄fe: quib⁹ admo-
 neremur nō hic eſſe qd̄ querim⁹: ſed illuc ad ip̄a eſſe redeūdum: vnde niſi penderem⁹ hic ea non quereremus. At primum nobis p̃ua-
 dendū fuit: quantum nos diligeret deus: ne deſperatiōe nō auderem⁹ erigi in eū. Qua:

les aut̄ dilexerit: oñdi optebat: ne tāq; deme-
 ritis noſtris ſupbiētes: magis ab eo reſlire-
 mus: ⁊ in noſtra fortitudine magis deficere-
 mus: ac p̃ hoc egit nobiſcū vt p̃ eius fortitudi-
 nez potius p̃ficeremur: atq; ita inſirmitate
 humilitatis p̃ficeretur v̄tus charitatis. Hoc ſignificabat in pſalmo vbi ait. Pluuia volun-
 taria ſegregans deus hereditati ſue: ⁊ inſir-
 mata ē: tu vero p̃fecisti eā. Pluuia q̄ppe vo-
 luntaria nō niſi gr̄am vult intelligi: nō meri-
 tis redditā: ſ; gratis datā: vñ ⁊ gr̄a noiā. De-
 dit em̄ eā nō q̄z digni eram⁹: ſ; q̄z voluit: h̄ co-
 gnoſcētes: nō fidētes in nobis erim⁹: ⁊ h̄ ē in-
 firmari. Ip̄e x̄o p̃ficiat nos: q̄ etiā Paulo ap̄o
 dixit: Sufficit tibi gr̄a mea: nā v̄tus in inſirmi-
 tate p̃ficiat: p̃ſuadendū gerat hoī q̄tū nos di-
 lexit deus: ⁊ q̄les dilexerit. Quātū: ne de-
 ſperarem⁹: q̄les ne ſupbirem⁹. Hūc locū ap̄ls
 p̃ neceſſariū: ſc̄ explicat. Lōmendat aut̄ in q̄t
 ſuā charitatē de⁹ in nobis: qm̄ cū adhuc pec-
 catoꝛes eēim⁹: chriſt⁹ p̃ nobis mortu⁹ ē: multo
 magis iuſtificati nūc in ſanguine ip̄ſius: ſalui
 erim⁹ ab ira p̃ ip̄m. Si em̄ cū inimici eſſemus
 recōciliati ſum⁹ deo p̃ mortē filij ei⁹: multo
 magis recōciliati ſalui erim⁹ in vita ip̄ſi. Item
 alio loco. Quid ḡ in q̄t dicem⁹ ad hec: Si de⁹
 p̃ nobis: q̄s cōtra nos: q̄ pp̄rio filio nō pep̄cit
 ſ; p̃ nobis oib⁹ tradidit illū: Quō nō ⁊ cū illo
 nobis oia donauit: Q̄ aut̄ factū nob annūci-
 atur: h̄ futurū oñdebat: ⁊ antiq̄s iuſtis: vt per-
 eandē fidē etiā ip̄i hūiliati iſfirmarent: ⁊ inſir-
 mati p̃ficerent. Quia iḡit vnū v̄bū dei ē: p̄ q̄
 facta ſūt oia: qd̄ ē incōmutabilis v̄itas: vbi p̄n-
 cipalr atq; incōmutabilir ſunt oia ſimul: non
 ſolū q̄ nūc ſūt in hac vniūſa creatura: verū
 etiā q̄ fuerūt: ⁊ q̄ futura ſūt: ibi aut̄ nec fuerūt:
 nec futura ſūt: ſ; t̃m̄ nō ſūt: ⁊ oia vita ſūt: ⁊ oia
 vnū ſūt: ⁊ magis vnū ē: ⁊ vna vita ē. Sic em̄
 oia p̃ ip̄m facta ſunt: vt q̄cqd factū ē in his: in
 illo vita ſit: ⁊ facta nō ſit: q̄ in p̄ncipio non fa-
 ctū ē v̄bū: ſ; erat v̄bū ap̄ deū: ⁊ de⁹ erat v̄bū:
 ⁊ oia p̃ ip̄m facta ſūt. Nec p̃ ip̄m oia facta eēt
 niſi ip̄m eēt an̄ oia: factūq; nō eēt. In his aut̄
 q̄ p̃ ip̄m facta ſunt: etiā corpa qd̄ vita nō ē per
 ip̄m nō fieret: niſi in illo anteq; fieret vita eēt.
 Qd̄ ei ſc̄m̄ ē: iā in illo vita erat: ⁊ nō q̄liſcūq; vi-
 ta. Hā ⁊ aia vita ē corpa: ſ; ⁊ h̄ facta ē: q̄z mu-
 tabilis ē: ⁊ p̄ qd̄ facta ē: niſi p̄ dei v̄bū incōmu-
 tabile. Oia em̄ p̃ ip̄m facta ſūt: ⁊ ſine ip̄o ſc̄m̄
 ē niſil: qd̄ ḡ factū ē: iā in illo vita erat: ⁊ nō q̄-
 liſcūq; vita: ſ; vita erat lux hoīm: lux itaq; ra-
 tionalium mentiū: per quas hoīes a pecori-
 bus diſſerūt: ⁊ ideo ſunt hoīes. Non ḡ lux cor-
 pora: que lux ē carniū: ſ; lux de celo fulgear.

Ps. 67

2. Loꝝ. 12

Roma. 5

Ibidē. 8

Iob. 1

Ibidē

Quartus

siue terrenis ignib⁹ accendat: nec hūanarū tantū carnū: sed etiā beluinaꝝ: ⁊ vsq; ad mi nutissimos quosq; vniculos. Omnia em̄ hec **Act. 17** vident istā lucē: at illa vita lux hoīm erat: nec lōge posita ab vnoq; nrm. In illa em̄ viuim⁹ ⁊ mouemur ⁊ sum⁹. Sz lux in tenebris lucet et tenebre eā nō cōprehēderūt.

De incarnatione vbi vt particeps ei⁹ esse possimus. **Laplm. II**

Lenebre aut sunt stultē mētes hoīm: t praua cupiditate atꝫ infidelitate ce care. Has vt curaret atꝫ sanaret ver bū: p qđ facta sunt oīa: caro factū ē: ⁊ hā bita uit i nobis. Illumiatio q̄pe nra pncipatō vbi dei est: illi⁹ scz vite q̄ lux ē hoīm. Huic autē pncipationi proꝫus inhabiles ⁊ min⁹ idonei eram⁹: ppter imundiciā pctōꝝ. **Abū dādi** ergo eram⁹. Porro iniquoꝝ ⁊ supboꝝ vna mū datio ē sanguis iusti: ⁊ humilitas dei: vt ad cō templandū deū qđ natura nō sum⁹: p eū mū daremur: factū qđ natura sum⁹: ⁊ qđ pctō si sum⁹. De⁹ em̄ natura nō sumus: hoies natu ra sum⁹: iusti pctō nō sum⁹. De⁹ itaq; factus hō iustus: intercessit deo p hoie pctōre. Non em̄ cōgruit pctōꝝ iusto: si cōgruit homini hō **Adiungens** q̄ nob silitudinē hūanitatē sue: abstulit dissilitudinē iniquitatē nre. Et factus pnceps mortalitatis nre: fecit nos pncipes diuinitatis sue. **Ab erito** q̄ppe moꝝ pctōꝝis veniēs ex dānatiōis necessitate: soluta est p moꝝ iusti venientē ex misericordie volūta te: dū simplū ei⁹ pgruit duplo nro. Hec em̄ cō gruētia: siue pueniētia: vel cōcinnātia: vl cō sonātia: vel si cōmodi⁹ dicif: qđ ē vni⁹ ad duo in omī cōpaginatiōe: vel si mel⁹ dī coaptati one creature: valet plurimū hāc em̄ coapta tiōe: sic mibi nūc occurrit dicere volui: quā greci harmoniā vocāt. **Neq; nūc** loc⁹ est: vt ostendā q̄tū valeat cōsonantia simpli ad du plū: que maxia in nob reperif: vt sit nobis in sita naturaliter: a quo vtiq; nisi ab eo q nos creauit: vt nec imperiti possint eā nō sentire siue ipi cātantes: siue alios audientes: p hāc q̄ppe voces acutiores grauiōresq; p cordāt: ita vt q̄sq; ab ea dissonuerit: nō sciam (cu tus expertes sūt plim) si ipm sensū audit⁹ no stri vehemēter offendat. Sed hoc vt demō stref: longo finōe op⁹ ē: ipis aut aurib⁹ exhi beri pōt ab eo q nouit i regiari monochordo

De simplo saluatoris nri qđ ad duplū no strū cōcurrit ⁊ cōgruit. **La. III**

Erū qđ instat imp̄sentiaꝝ quantum donat deus: edisserēdū ē: quē admo dum simplū dñi et saluatoris nri ic

su xpi: duplo nostro cōgruat ⁊ quodāmo cō cinat ad salutē. Hos certe (qđ nemo christia nus ambigit) ⁊ anima ⁊ corpe mortui sum⁹: aīa ppter pctm: corpe ppter penam pcti: ac phoc ⁊ corpe ppter pctm. **Triq; aut** rei no stre id ē ⁊ aīe et corpoꝝ: medicina ⁊ resurre ctiōe opus erat: vt in melius renouaret: qđ erat in deterius cōmutatū. **Abors aut** anie impletas est: ⁊ moꝝ corpis corrupibilitas: p quā fit ⁊ aīe a corpe abscessus. Sicut enim aīa deo deserēte: sic corpus aīa deserēte: mo ritur: vñ illa fit insipiens: hoc exanime. **Re suscitaf** em̄ aīa p pnciam: ⁊ i corpe adhuc mor tali renouatio vite inchoaf a fide: qua credi tur in eū qui iustificat impiū: bonisq; moꝝib⁹ auget ⁊ roboraf de die in die: cuz magis ma gisq; renouaf interior homo. **Corpus vō tā** quā hō exterior: quāto ē hec vita diurnioꝝ tanto magis magisq; corrumpif: vel etate: vel moꝝbo: vel varijs afflictionib⁹: donec ve niat ad vltimā q̄ ab hoibus moꝝ vocaf. **Ei⁹** aut resurrectio differit in fine: cū ⁊ ipa iustifi **1. Job. 3** catio nostra perficiet ineffabiliter. **Lūc enī** **Sap. 9** similes ei erim⁹: qñ videbim⁹ eū sicuti ē. **Nūc** **Job. 7** vero q̄ diu corpus qđ corrūpit aggrauat ani **Ps. 142** mam: ⁊ vita humana sup terrā tota tempta tio est: non iustificabit in p̄spectu eius omīs viuēs: incōpatione iusticie qua equabimur angelis: et glorie que reuelabit in nob. **De** morte aut anie a morte corpoꝝis distingen da: quid plura documenta cōmemore: cū do min⁹ in vna sentētia euāgelica vtrāq; moꝝ **Abat. 8** tē cuius facile discernendā posuerit: vbi ait. **Sine** mortuos sepelire mortuos suos. **Sepe** licdū quippe corpe mortuū erat: sepulcroꝝes aut eius p infidelitatis impietate in aīa mor tuos intelligi voluit quales excitant cū dicif **Ephe. 5** **Surge** qui dormis ⁊ exurge a mortuis: ⁊ illu minabit te xps. **Detestaf** aut quandā mortē **1. Lbi. 5** ap̄lus dicēs de vidua: **Que** autem in delitijs agit viuēs mortua ē. **Anima** igit iam pia que fuit impia: ppter iusticiā fidei dicif ex morte reuixisse atq; viuere. **Corpus aut** non tantū moriturū ppter anie abscessum qui futurus est: sed ppter infirmitatē tantū carnis ⁊ san guinis: quodā loco in scripturis etiā mortuū **Rom. 8** dicif loquēte apostolo. **Corpus** quidē inquit mortuum est ppter peccatū: spiritus aut vi ta est ppter iusticiā: hec vita ex fide facta est: **Abac. 2** qñ iustus ex fide viuūt. **Sed** quid sequitur. **Rom. 8** **Si** aut spūs eius qui suscitauit iesum a mor tuis habitat in vobis: qui suscitauit christuz iesum a mortuis: viuificabit ⁊ mortalia cor poꝝa vestra: pinhabitante spm̄ eius i vobis.

Hinc ergo duple mortis nre: saluator impendit simpla sua: et ad faciendā vtrāq; resuscitationē nrā: in sacramēto ⁊ exemplo p̄posuit ⁊ p̄posuit vnā suā. Itēq; n. fuit pctōr aut impius vt ei tanq; spū mortuo in interiore hoīe renouari opus eēt: ⁊ tanq; resuscitēdo ad vitā iusticie reuocari: sed indut^o carne mortali et sola moriēs: sola resurgens ea sola nob ad vtrūq; p̄cinuit: cuz in ea fieret interioris hoīis sacramentū: exterioris exēplū. Interioris em̄ hoīis nrī sacramēto data ē illa vox: priuens ad mortē aīe nre significādā: nō solū in psalmo: v̄x etiā in cruce. Deus me^o de^o me us vt qd me dereliquisti. Cui voci congruit

Ps. 21 ap̄ls dicēs. Sciētes qz vetus hō nr̄ sil crucifixus est cū illo: vt euacuet corp^o peccati: vt vltra non seruiam^o pctō. Crucifixio q̄ppe in terioris hoīis penitēne dolores intelligūtur: et p̄tinētē quidā salubris cruciatus: p̄ quam mortē mors impietatis p̄mit^o: in qua nos nō dereliquit deus. Et ideo p̄ talē crucē euacuat^o corp^o peccati: vt iā nō exhibeam^o mēbra nr̄a arma iniq̄tatis pctō: qz ⁊ interior homo si vtrūq; renouat^o d̄ die in diē: p̄fecto ver^o ē aīq; renouet. Intus nanq; agit: qd idē ap̄ls dicit. Exi te vos veterē hoīem: ⁊ induite nouū. Qd ita cōsequēter exponit. Qua p̄pter deponētes mēdaciū: loq̄mini veritatē. Ubi autē deponit mēdaciū: nisi intus vt inhabitet in mōte sancto dei: qui loquit^o veritatē in corde suo. Resurrectio x̄o corp̄is dñi: ad sacramentū interioris resurrectiōis nre p̄tinere ostēdit: vbi postq; r̄surrexit ait militer. Nolī me tangere: nō dñm em̄ ascendi ad p̄rem meum. Cui mysterio p̄gruit ap̄ls dicēs. Si autē resurrexistis cū x̄po: que sursus sunt querite vbi x̄ps est ad dexterā dei sedēs. Que sursus sunt sapite: hoc est em̄ x̄pm non tangere: nisi cum ascenderit ad p̄rem: nō de x̄po sape carnaliter. Jam x̄o ad exēplū mortis exterioris hoīis nrī dñice carnis mors p̄tinet: qz p̄ tales passionē maxime hortat^o ē suos suos: vt nō timeāt eos qui corp^o occidūt: aīam autē nō possunt occidere. Propter qd dicit ap̄ls: vt supplicā q̄ desunt pressuraz x̄pi in carne mea. Et ad exēplū resurrectiōis exterioris hoīis nrī p̄tinere inuenit r̄surrectio corp̄is dñi: qui ad discipulos ait. Palpate ⁊ videte: qz spūs carnē ⁊ ossa non habet: sicut me videtis h̄re. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices eius cōtrectans: exclamauit dicens. Dñs me^o ⁊ deus meus. Et cū illius carnis tota integritas apparet: demonstratū est in ea qz suos exhortās dixerat. Capillus capitis v̄si nō peribit.

Ps. 21
Rom. 6
Ibidē
Ephe. 4
Ibidē
Ps. 14
Job. 20
Mat. 10
Colo. 1
Luc. 24
Job. 20
Luc. 1
Job. 10

Uñ em̄ p̄mo: nolī me tāgere: nō dñm em̄ ascendi ad p̄rem meū. ⁊ v̄si anteq; ascēdat ad p̄rem a discipulis tangit: nisi qz illic insinuabat interioris hoīis sacramentū: hic p̄bebat exterioris exēplū. An forte quisq; ita ē absurdus atq; auersus a vero: vt audeat dicere a v̄ris euz tactū anteq; ascēderet: a mulierib^o autē cū ascendisset. Propter h̄ exēplū future nre resurrectiōis in corp̄e qd p̄cessit in domino: dicit ap̄ls. Initiū x̄ps: deinde q̄ sunt x̄pi. De corp̄is em̄ resurrectiōe illo loco agebat: p̄pter quā etiā dicit. Trāfigurauit corp^o huilitatis nre: confor me corp̄e sue gl̄ie. Vna ergo mors nrī saluatoris: duab^o mortib^o nostris: saluti fuit. Et vna eius resurrectio: duas nobis resurrectiōes p̄stitit: cū corp^o ei^o in vtrāq; re. id ē ⁊ in morte ⁊ in resurrectiōe et sacramēto interioris hoīis nrī: et exēplo exterioris medicinali quadā cōuenientia ministratum est.

1. Cor. 15
Phil. 3

De rōne simpli ad duplū p̄ternarium numerū atq; senariū. **Ca. III**
Ecaut ratio simpli ad duplū orit^o qz dem a ternario numero. Vñū quippe ad duo: tria sunt. Sed h̄ totū qd dixi: ad senariū puenit. Vñū em̄ ⁊ duo ⁊ tria sex sūt. Qui nūer^o p̄pterea p̄fect^o dicit^o: da p̄tib^o suis cōplect. Habet em̄ illas tres: sextā: tertiā: dimidiā. Nec vlla ps alia q̄ dici possit quota sit: inuenit in eo. Sexta gei^o vñū ē: tertia duo: dimidia tria. Vñum autē ⁊ duo ⁊ tria cōsumāt eundē senariū. Cui^o p̄fectionē nobis sancta sc̄ptura cōmēdat in eomaxime qz deus sex dieb^o p̄fecit opa sua: ⁊ sexto die factus ē hō ad imaginē dei: ⁊ sexta etate generis humani: filius dei venit: ⁊ factus ē fil^o hominis: vt nos r̄formaret ad imaginē dei. Eca q̄ppe nūc etas agit: siue milliē āni singulis distribuānt etatib^o: siue i diuinis l̄fis mēozabiles atq; insignes quasi articulos tēporū vestigem^o: vt p̄ma etas inueniat^o ab adāz vsq; ad noe: inde secūda vsq; ad abraam. Et deinceps sicut matheus euangelista distingit: ab abraam vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigratiōē in babiloniāz: atq; inde vsq; ad x̄ginis ptum. Que tres etates cōiuncte illis duabus: qnq; faciūt. Proinde sextā inchoauit natiuitas dñi: q̄ nunc agit vsq; ad occultū t̄pis finē. Hunc senariū numerū quandam t̄pis gerere figurā: etiā in illa ratiōe tripartite distributionis agnoscim^o: qua vñū t̄ps cōputamus aī legē: alter^o sub legē: tertiū sub gr̄a. In quorūpe sacramentū renouatiōis accepimus: vt in fine t̄pis etiā resurrectiōe carnis:

Gen. 1
Mat. 1

Quartus

Luc. 13 omni ex pte renouati: ab vniuersa nō solum aie: verū etiā i firmitate corpis sanemur. **Uñ** intelligit illa mulier in typo ecclesie a dño sa nata & erecta: quā curauerat infirmitas: alligāte sathana. De talib⁹ em̄ occultis hostib⁹ plāgit illa vox psalmi. **Lurua** est aīam meā. **hec** aut mulier decē & octo ānos hēbat in infirmitate: qđ ē ter seni. **A**henses aut̄ annozū decē & octo inueniunt̄ in nūero solidi qđrati senarij: qđ est sexies seni: & hoc sexies. **Juxta** q̄pe ē in eodē euāgelij loco: arbor quoz illa ficulnea: cui⁹ miserā sterilitatē etiā tertij annus arguebat. **Sz** ita p̄ illa intercessū ē: vt dimitteret̄ illo āno: vt si fructū ferret: bene: si n̄ aut̄: excideret̄. **Hā** & tres anni ad eandē triplicitā distributionē p̄tinēt: & mēses triū annozū quadratū senariū faciunt: qđ est sexies seni. **Annus** etiā vn⁹ si duodecim menses integri p̄siderent̄: quos triceni dies cōplent: talē qđ p̄ mēsem veteres obseruauerūt quē circuitus lunaris ostēdit: senario numero poller. **Quot** em̄ valēt sex in p̄mo ordine nūeroz: qđ p̄tat ex vnīs vt pueniat̄ ad decē: h̄ valent sexaginta in scđo ordine: qđ p̄tat ex denis vt pueniat̄ ad centū. **Sexagenarij** ḡ nūer⁹ diez sexta pars āni ē. **Proinde** p̄ senariū p̄mi versus multiplicat̄ tanq̄ senarij secūdi versus et fiunt sexies sexaginta: trecenteni & sexaginta dies: qđ sunt integri: xij. mēses. **Sz** qm̄ sicut mēsem circuit⁹ lune ostēdit hoīb⁹: sic ann⁹ circuitu solis aīaduēsus ē. **Restāt** aut̄ qnq; dies & quadrās diei: vt sol impleat cursum suū annūq; p̄cludat. **Quattuor** em̄ qđrātes faciunt vnū diē: quē necesse ē interscalari excursu qđriennio qđ bisextū vocant: ne tpm̄ ordo turbet̄. **Etiā** ipos dies qnq; & qđrāntē si cōsiderem⁹: senarij nūerus in eis plurimū valet. **Primū**: qz sicut fieri solet vt a pte totū cōputet̄: nō sunt iā dies qnq; s̄ poti⁹ sex: vt qđrās ille accipiat̄ p̄ diē. **Deinde** qz in ipis qnq; diebus sexta ps mensis est: ipe aut̄ qđrās sex horas habet. **Tot⁹** em̄ dies: id est cū sua nocte vigintiquattuor hore sunt: quaz ps quarta: quē ē quadrās diei sex hore inueniunt̄: ita in anni cursu senarij nūer⁹ plurimū valet.

De quadragesimo sexto anno dñici corporis.
Capitulum V

β. 2 **n** **Ec**imerito in edificatiōe corpis dñi cū cui⁹ figura templū a iudeis destructū triduo se resuscitatur esse dicebat: nūer⁹ ipe senarij p̄ āno posit⁹ intelligit. **Dixerūt** em̄ quadraginta & sex annis edificatū est templū: & quadragesies sexies seni: fiunt ducenti septuaginta sex. **Qui** numerus

diez cōplet nouē menses & sex dies: q̄ tanq̄ decē menses parientib⁹ semis imputant̄: nō qz oēs ad sextū diē post nonū menses pueniunt: sed qz ipa pfectio corpis dñi: tot dieb⁹ ad ptum pducta cōperit̄: sicut a maiorib⁹ traditū suscipiēs ecclesie custodit auctoritas. **Dec**tauo. n. kal. aprilis: cōcept⁹ credit̄: quo & pas. **Luc. 23** sus. **I**ta monumēto nouo quo sepult⁹ ē: vbi null⁹ erat mortuoz posit⁹ nec aī nec postea cōgruit vterus virginis quo p̄ceptus est vbi nullus seminar⁹ est mortuū. **Natus** aut̄ tradit⁹ octauo kal. ianuaris. **Ab** illo ḡ diē vsq; ad istuz cōputati: ducenti septuaginta et sex reperiunt̄ dies: qđ senariū numez qđragies sexies habēt. **Quo** numero annoz templuz edificatū est: qz eo nūero senarioz corp⁹ dñi pfectū ē: qđ mortis passiōe destructū: triduo resuscitauit. **Dicebat** em̄ hoc de templo corpis sui: sic euidentissimo & robustissimo euāgelij testimonio declarat̄. **quo** ait. **Sicut** fuit ionas in ventre ceti tribus diebus & trib⁹ noctibus: sic erit & fili⁹ hoīs in corde terre trib⁹ diebus & tribus noctibus.

De triduo quo impleto dominus resurrexit.
Capitulum VI

Psum aut̄ triduū: nō totū & plenus i fuisse scriptura testis ē: sed p̄mus dies a pte extrema totus annumerat⁹ est. **Dies** x̄o tertij a pte p̄ma & ipe tot⁹. **A**hēdius aut̄ inter eos: id ē secund⁹ dies absolute tot⁹ vigintiquattuor hore suis: duodeci nocturnis: & duodecim diurnis. **L**rucifixus est em̄ primo iudeozum vocibus hora tertia: cuz esset dies sexta sabbati. **D**einde in ipa cruce suspēsus hora sexta: & spm̄ tradidit hora nona. **S**epult⁹ est aut̄ cū iā sero factū eēt: sic se habent verba euāgelij: qđ intelligit̄ in fine diei. **Uñ** licet ḡ incipias: etiāz si alia rō reddi pōt: quō nō sit cōtra euāgelij ioh̄is: vt hora tertia ligno suspensus intelligat̄: totū diē primū nō cōphendis. **E**rgo a pte extrema tot⁹ cōputabit̄: sicut tertij a pte p̄ma. **H**ox em̄ vsq; ad diluculū: quo dñi resurrectio declarata est: ad tertij diē p̄tinet: qz de⁹ qđ dixit de tenebris lucē clarescere vt p̄ grām noui testamenti & p̄ticipatiōē resurrectiōis xp̄i audirem⁹. **F**uistis em̄ aliqui tenebre: nūc aut̄ lux in dño insinuat nobis quodā mō qz a nocte dies sumat initū. **S**icut em̄ p̄mi dies p̄pter futuruz hoīs lapsum a luce in noctē: ita isti p̄pter homis reparatiōē a tenebris ad lucem cōputant̄. **A**b hora ḡ mortis vsq; ad diluculum resurrectiōis. hore sunt quadraginta: vt & ipsa hora nona cōnumeret̄. **L**ui numero p̄gruit

Luc. 23

Joh. 2

Mat. 12

Mar. 15

Joh. 19

2. Cor. 4

Ephe. 5

etiā vita ei⁹ sup̄ terrā: post resurrectionē i .xl dieb⁹. Et iste numer⁹ frequentissim⁹ i scripturis ad insinuandū mysteriū p̄fectionis in q̄dripartito mō. hñt em̄ quandā p̄fectionē decē ⁊ ea q̄ter multiplicata faciunt q̄draginta. A vespe autē sepulture vsq; ad diluculū resurrectionis .xxxvi. hore sunt: qui ē quadrat⁹ senarius. Refert autē ad illā rōnē simpli ad duplū vbi est coaptatiōis maxima p̄sonantia. Duo decim em̄ ad .xxiii. simplō ad duplū pueniūt et fiunt .xxxvi. nox tota cū die toto ⁊ nocte tota: neq; h̄ sine illo sacramēto qd̄ supra memorauī. Nō absurde q̄ppe sp̄m̄ diei cōpam⁹: corpus autē nocti. Dñicū em̄ corp⁹ in morte ac resurrectionē ⁊ sp̄s n̄i figurā: ⁊ corpis gerebat exēplū. Et sic ḡ apparet illa ratio simpli ad duplū i horis .xxxvi. cū .xii. p̄ferūtur ad .xxiii. Et horū quidē numeroꝝ causas: cur in scripturis posite sint: p̄t ali⁹ alias indagare: vel q̄bus iste q̄s ego reddidi p̄ponende sint: v̄l eq̄ pbabiles: vel istis etiā pbabiliores: frustra tñ eos esse in scripturis positos: ⁊ nullas causas esse mysticas: cur illic isti n̄eri cōmement: nemo tā stult⁹ ineptusq; p̄tēderit. Ego autē quas reddidi vel ex ecclesie auctoritate a maiorib⁹ traditas: vel ex diuināz testimonio scripturaz: vel ex rōne numeroꝝ similitudiniq; collegi. Cōtra rōnē nemo sobri⁹: cōtra scripturas nemo xpianus: p̄tra ecclesiam nemo pacificus senserit.

De signis ⁊ p̄figurationib⁹ que aduentū domini p̄cesserunt. Ca. VII

De sacramētis: hoc sacrificiū: h̄ sacerdos: hic deus: anteq̄ missus veniret: fact⁹ ex femia: oīa que sacrate atq; mystice p̄rib⁹ n̄ris p̄ euāgelica miracula apparuerūt: siue q̄ p̄ ip̄os facta sunt: similitudines hui⁹ fuerūt: vt oīs creatura factis quodam mō loqueret vñū futurū in quo eēt salus vniuersoꝝ a morte sp̄aradoꝝ. Quia em̄ ab vno vero deo ⁊ sūmo p̄ impietatis iniquitatē resiliētes ⁊ dissonātes deflexeram⁹ ⁊ euaueram⁹ in multa discissi p̄ multa: ⁊ inherentes i multis: optebat nutu ⁊ impio dei miserantis: vt ip̄a multa venturū cōclamarēt vñū: et a multis cōclamar⁹ veniret vnus: ⁊ multa p̄testarent⁹ venisse vñū: ⁊ a multis exonerati veniremus ad vñū: ⁊ multis pctis in aīa mortui: et p̄pter pctm̄ in carne morituri: amaremus sine pctō mortuū in carne p̄ nobis vñū: et in resuscitatū credentes: ⁊ cū illo p̄ fide ⁊ spiritu resurgētes: iustificaremur in vno iusto facti vñū: nec in ip̄a carne nos resurrecturos desperarem⁹: cū multa mēbra intueremur p̄re-

cessisse caput vñū: in quo n̄c p̄ fidē mūdatis: et tūc p̄ sp̄m̄ reintegrari: ⁊ p̄ mediatorē deo recōciliari bereamus vni: fruamur vno: per maneamus vñū.

De filio dei q̄ ⁊ in forma dei ⁊ i forma serui vna p̄sona ē xp̄i. Ca. VIII

Ip̄e fili⁹ dei: verbū dei: ⁊ idē ip̄e mediator dei ⁊ hoīm filius hoīs: eq̄lis patri p̄ diuinitatis vnitatē: ⁊ p̄riiceps n̄ri p̄ h̄ianitatis susceptionē: p̄ em̄ iter pellans p̄ nobis: p̄ id qd̄ hō erat: nec tñ tacet quod de⁹ cū p̄re vñū erat: inter cetera ita loquit⁹. Nō p̄ h̄ie autē rogo inq̄t tñ: sed et p̄ eis qui credituri sunt p̄ verbū eoz in me: vt omnes vñū sint: sicut tu p̄ in me: ⁊ ego in te: vt et ip̄i in nobis vñū sint: vt mund⁹ credat: qz tu me misisti. Et ego claritatē: quā dedisti mihi: dedi eis: vt sint vñū: sic ⁊ nos vñū sumus. Job. 17

De vnitāte ecclesie in deo p̄ geminā dilectionē: cui formam p̄bent vnitās p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. Ca. IX

Non dixit: ego ⁊ ip̄i vnus: q̄uis p̄ id qd̄ ecclesie caput ē: ⁊ corp⁹ ei⁹ ecclesia posset dicere: ego ⁊ ip̄i nō vnus sed vnus: qz caput ⁊ corp⁹ vnus ē xp̄s: s̄ diuinitatē suā p̄subalē patri ofidens hoc ait: p̄p̄ qd̄ ⁊ alio loco dicit. Ego ⁊ p̄ vñū sum⁹: in suo genere: hoc ē in eiusdem nature cōsubali paritate: vult eē suos vñū. S̄ in ip̄o qz in seip̄is nō possent: dissociati ab inuicē p̄ diuersas voluptates ⁊ cupiditates: ⁊ imundiciā pctōrū: vnde mundanē p̄ mediatorē: vt sint i illo vñū. Nō tñ p̄ eandē naturā qua hoīes ex hoībus mortalib⁹ equales angelis sūt: sed etiā p̄ eandē caritatē in eandē beatitudinē cōspirantes cōcordissimā volūtate in vñū sp̄m̄. quodamō igne caritatis conflātā. Ad hoc em̄ valet qd̄ ait. Et sint vñū: sicut ⁊ nos vñū sum⁹: vt quēadmodū p̄ ⁊ filius: nō tñ equalitate substantie: s̄ etiā volūtate vñū sūt. Ita ⁊ hi: inter quos ⁊ deū: mediator ē filius: nō tñ p̄ id quod eiusdē nature sunt: s̄ etiā p̄ eandē dilectionis societātē vñū sint. Deinde idē ip̄m̄ q̄ mediator est: p̄ quē recōciliamur deo: sic indicat Ego inq̄t in eis: ⁊ tu in me: vt sint p̄summati in vnum. Job. 17

De mediatore ad mortē diabolo: ⁊ mediatore ad vitā iesu christo. Ca. X

Ec est vera pax: ⁊ cuz creatore n̄ro nobis firma cōnexio: purgatis ⁊ recōciliatis p̄ mediatorē vite: sic maculati ⁊ alienati ab eo recesseram⁹ p̄ mediatore: ē mortis. Sicut em̄ diabolus sup̄ hoīem

Gal. 4

Job. 17

Job. 10

Job. 17

Ibidē

Quartus

supbientē pduxit ad mortē. Ita xps humilis
 hoīem obedientē reduxit ad vitam. Quia si
 carille elatus cecidit & deiecit & sentientē sic
 iste hūiliat⁹ surrexit & erexit credentē. Quia
 em̄ nō puenerat diabolus quo ipse pduxerat
 (mortē q̄pe spūs in impietate gestabat) sed
 mortē carnis nō subierat: q̄ nec indumentū
 susceperat: magn⁹ hoīi videbat⁹ pnceps i le
 gionib⁹ demonū: p quas fallaciaz regnū ex
 ercet: sic hoīem p elatiōis typū: potētie q̄u
 sticie cupidiorē: aut p falsam philosophiā ma
 gna inflans: aut p sacra sacrilega irreties: in
 quib⁹ etiā magice fallacie curiosiores supbi
 ozesq̄ aīas deceptas: illulasq̄ p̄cipitat: subdi
 tū tenēs: pollicēs etiā purgationē anie: peas
 quas theletas appellat: trāfigurādo se in an
 gelū lucis p multiformē machinationē: in si
 gnis & pdigijs mendaci⁹

2. Cor. 11

De facilitate ludificationū quibus homi
 nes ab imundis spiritib⁹ fallunt. **Ca. XI**
 Acile ē em̄ spiritib⁹ neq̄simis: pae
 rea corpa facere multa: q̄ mirentur
 aīe terrenis corpib⁹ aggrauate: eti
 am melioris affect⁹. Si em̄ corpa ipa terrena
 nōnullis artib⁹ & exercitatioib⁹ modificata:
 in spectaculis theatricis tāta miracula homi
 nib⁹ exhibēt: ut hi q̄ nūq̄ viderūt talia narra
 ta vix credāt: Quid magnū ē diabolo & ange
 lis ei⁹: de corpis elemētis: p aīea corpa fa
 cere: q̄ caro miret⁹: Aut etiā occultis inspira
 tioib⁹: ad illudēdos hūanos sēl⁹: phāta smata
 imaginū machinari: q̄b⁹ vigiātes dormiētē
 ye dēcipiat: vī furētes exagitet: S; sic fieri p̄
 vt hō vita ac morib⁹ melior: spectret nequissi
 mos hoīes: vel in fune ābulātes: vel in timo
 dis morib⁹ corpoz mlta incredibilia faciētes
 nec vllō mō facere talia p̄cipiscat: nec eos p
 p̄trea sibi p̄ponēdos existimet. Sic aīa fide
 lis & pia: non solū si videat: v̄zetā si p̄p̄ fra
 gilitatē carnis: exhorreat miracula demonū
 nō idō tū: aut nō se posse talia dolebit: aut ob
 hīllos meliores eē iudicabit: cū sint p̄fertim i
 societate sc̄toz: q̄ p̄xtutē dei: cui cūcta subie
 cta sunt & mīme fallacia: & multo maior a se
 cerunt: siue homies: siue angeli boni.

De falsis & deceptorijs purificationibus.
Capitū XII

Equaq̄ igit p sacrilegas similitudines
 et impias curiositates & magicas cō
 secratiōes aīe purgāf & rerōciliant
 deo: qz falsus mediator nō trāicit ad supiora
 s; poti⁹ obsidēs intercludit viā p affectus: q̄s
 tāto maligniores: q̄to supbiores sue societat
 is inspirat. Qui nō p̄sit ad euolādū pennas

nutrire virtutū: sed poti⁹ ad demergendū pō:
 dera exaggerare vitioz: tāto graui⁹ aīa rui
 tura: q̄to sibi videt euecta sublimius. **Abat. 2**
 de sicut magi fecerunt diuinit⁹ moniti: q̄s ad
 hūilitatē dñi ad orādā: stella pduxit. Ita et
 nos: nō qua venim⁹: s; p aliā viā in patriā re
 dire debem⁹: quā rex hūilis docuit: & quā rex
 supbus hūili regi aduersari⁹ obsidere nō pos
 sit. Et nobis em̄ vt ad oremus hūillē xpm: celi
 enarrauerūt glām dei: cū in oēm terrā exiit
 son⁹ eoz: & in fines orbis terre verba eozum
Ps. 18
Roma. 5
 Tū nobis fuit ad mortē p̄ctm̄ in adā. Per
 vnū q̄pe hoīem p̄ctm̄ intrauit in hūc mūdū
 & p̄ctm̄ mors: & ita in oēs hoīes p̄trāsūt: in q̄
 oēs peccauerūt. hui⁹ vie mediator diabolus
 fuit p̄suasor p̄cti: & p̄cipitator in mortē. Nam
 et ipse ad opandā duplā mortē n̄ am: simplaz
 attulit suā. Per impietatē nāq̄ mortu⁹ est in
 spū: carne vtiq̄ mortu⁹ nō ē. Nobis autē & im
 pietatē p̄suasit: & p̄pter hāc vti mortē carnis
 venire mereremur: effecit. Unū q̄ aperitū
 mus iniqua suasio: aliter nos secutū ē iusta
 dānatiōe: p̄pterea q̄pe sc̄ptū ē. De⁹ mortez
 nō fecit: qz cā mortis ipse nō fuit: s; in p̄el⁹ re
 tributiōe iustissima mors irrogata ē p̄ctōri.

Sap. 1

Sicut suppliciu⁹ iudex irrogat reo: cā tū sup
 plicij nō ē iusticia iudicis: sed meritū criminis.
 Quo q̄ nos mediator mortis transiit & ipse
 nō venit: i. ad mortē carnis: ibi nobis dñs de
 us n̄ medicinā emēdatiōis inseruit: quā ille
 nō meruit: occulta & nimis arcana ordinatio
 ne diuine alteq̄ iusticie. Et sic p vnū hoīez
 mors: ita p vnū hoīem fieret f̄urrectio mor
 tuoz. Quia magi vitabant hoīes q̄ enitare
 nō poterāt mortē carnis: q̄ mortē spūs: i. ma
 gis penā: q̄ meritū pene: nā si peccaret: aut si
 curat: aut paz curat: non mori autē q̄: uis nō
 obrineat vebemter satagit. Tū mediator
 oñdens: q̄ nō sit mors timēda q̄ phūanā cōn
 ditionē iā enadi nō p̄t: s; poti⁹ impietas q̄ p̄fi
 dē cauēri pōt: occurrit nobis ad finē quo ve
 nim⁹: s; nō qua venim⁹. Nos em̄ ad mortez p
 p̄ctm̄ venim⁹ ille p̄iusticia: & iō cū sit mors no
 stra pena peccati: mors illius facta est hostia
 p̄o peccato.

Roma. 5

Abortē xpi nō fuisse necessitatis n̄e: s; vo
 luntatis sue ac p̄tatis. **Ca. XIII**

q̄ Clapropter cū spūs corpi p̄ponat
 morsq̄ sit spūs a dōdeseri: mors aut
 corpi a spū deseri: eaq̄ sit pena in
 morte corpi: vt spūs qz volēs deseruit deū:
 deserat corp⁹ inuitus: vt cū spūs deū deserit
 erit: qz voluit: deserat corp⁹ etiam si noluerit
 nec deserat cū voluerit nisi aliquā sibi vim q̄
 ipm corpus perimāf intulerit: demonstrauit

spūs mediatoris: qz nulla pena pcti vīqz ad
 mortē carnis ei⁹ accesserit: qz nō eā deseruit
 inuitus: s̄ qz voluit: qñ voluit: quomō voluit
 Quippe dei vbo ad vnitatē cōmixt⁹ ē homo.
 Job. 10 Hinc ait. Prātem habeo ponēdi aīam meaz
 et prātem habeo itez sumēdi eā. Nemo tol-
 let eā a me: s̄ ego pono eam a me et itez sumo
 eā. Et hoc maxie mirati sūt: sicut euāgelium
 loquit⁹: q̄ p̄sentes erāt: cū post illā vocē: i qua
 figurā pcti n̄i edidit: p̄tinuo tradidit spiritū
 Longa est morte cruciabant ligno suspensi.
 Job. 19 Clā latronib⁹ vt iaz mozerent: et de ligno aī
 sabbatū deponerent: crura cōfracta sunt. Il-
 le autē qz mortu⁹ inuentus est: miraculo fuit.
 Hoc etiā pilatū legimus fuisse miratū: cū ab
 ipō sepeliendū corpus dñi peteret. Ille itaqz
 deceptor q̄ fuit homī mediator ad mortē: fal-
 soqz se opponit ad vitā: nōse purgatiōis pla-
 tra et sacrificia sacrilega q̄bus supbi seducū-
 tur: qz nec p̄cipitationē mortis n̄se h̄se potu-
 it: nec resurrectionē sue: simplā q̄dē suā mor-
 tē ad duplā n̄am potuit afferre. Simplā ve-
 ro resurrectionē in qua et sacramentū eēt re-
 nouatiōis n̄se: et ei⁹ q̄ in fine futura ē euigila-
 tiōis exemplū: nō vtiqz potuit. Ille p̄inde q̄
 spū viuus carnē suā mortuā resuscitauit: ve-
 rus vite mediator illū spū mortuū et mortis
 mediator: a spiritib⁹ in se credentium foras
 misit: vt nō regnaret intrinsec⁹: s̄ forinsecus
 oppugnaret: nec tñ expugnaret. Cur se ipse
 quoqz temptandū p̄buit: vt ad superandas
 etiā temptatiōes ei⁹ mediator eēt: nō solū p̄
 adiutoriū: v̄ ex etiā p̄ exemplū. At ille p̄mi-
 tus vbi p̄ oēs aditus ad interiora molēs irre-
 pere: expulsus ē: post baptisma in heremo cō-
 plera omī temptatione illecebroza: qz viuū
 spū: mortuū spū nō inuasit: quoquo mō au-
 dus mortis hūane cōuertit se ad faciendam
 mortē: quaz potuit: et p̄missus ē in illud q̄d ex
 nobis mortale viu⁹ mediator acceperat. Et
 vbi potuit aliqd̄ facere: ibi ex omī pte deuict⁹
 est: et vñ accepit exteri⁹ ptātem dñice carnis
 occidende: inde interior ei⁹ ptās qua nos te-
 nebat occisa ē. Factū ē em̄ vt vincula pctōrū
 multoz: in multis mortib⁹ p̄ vni⁹ vnā mortē
 quā pctū nullū p̄cesserat: soluerent. Quam
 p̄pterea dñs p̄ nobis indebitaz reddidit: vt
 nobis debita nō noceret. Neqz em̄ iure cuius
 q̄ ptātis exutus ē carne: s̄ ipse se exuit. Nam
 qui posset nō mori si noller: p̄culdubio qz vo-
 luit mortuus ē: et ideo p̄ncipatus et ptātes ex-
 poliauit: fiducialiter triūphās eas i semetip-
 so. Aborte sua q̄p̄e vno verissimo sacrificio
 p̄ nobis oblato: q̄cquid culparū erat vñ nos

p̄ncipat⁹ et ptātes ad luēda supplicia iure des-
 rinebāt purgavit: aboleuit: extinxit: et suare
 surrectiōe in nouā vitā nos p̄destinatos vo-
 cauit: vocatos iustificauit: iustificatos glori-
 ficauit. Ita diabolus hoīem quē p̄ p̄sensionē
 seductū: tāqz iure integro possidebat: et ipse
 nulla corruptiōe carnis et sanguinis septus:
 p̄ istā corpis mortalis fragilitatē nimis ege-
 no et infirmo tanto supbioz: quāto velut diri-
 or et fortior: quasi p̄ānoso et erumnoso dñiabit
 in morte carnis amisit. Quo em̄ cadentē nō
 secut⁹ impulsit pctōrē: illud descendente p̄se-
 cur⁹ cōpulsit redemptorē. Sic in mortis p̄sor-
 tio fil⁹ dei nobis fieri dignatus ē amic⁹: quo
 nō pueniendi meliorē se nobis atqz maiorē
 putabat inimicus. Dicit em̄ redemptor n̄s.
 Maiorē dilectionē nemo habet: q̄ vt animā
 suā ponat p̄ amicis suis. Quocirca etiā ipso
 dño se credebat diabolus superiorē: inquantū
 illi dñs in passionib⁹ cessit: qz et de ipō intelle-
 ctū est q̄d in psalmo legit⁹. Abiuisi cū pau-
 lomī⁹ ab angelis: vt ab iniquo velut equo
 iure aduersum nos agēte: ipse occisus inno-
 cens eū iure equissimo superaret: atqz ita cap-
 tuitatē p̄p̄ pctū factaz captiuaret: nosqz li-
 beraret a captiuitate p̄pter pctū iusta: suo
 iusto sanguine iniuste suo: mortis chirogra-
 phū delens et iustificandos redimēs pctōres
 h̄inc etiā diabol⁹ ad hec suos illudit: q̄d se p̄
 sua sacra velut purgandis: et potius implicā-
 dis atqz mergendis: falsus mediator oppo-
 nit: qz supbis facillime p̄suadet irridere atqz
 cōtemnere mortē xp̄i: a qua ipse quāto ē alie-
 nior: tanto ab eis credit⁹ sanctior atqz diuini-
 or. Qui tñ apud eū paucissimi remāserūt: ag-
 noscentib⁹ gētib⁹: et p̄ hūilitate bibētib⁹:
 p̄ciū suū: eiūsqz fiducia deserētib⁹ hostē suū:
 et p̄currentib⁹ ad redemptorē suū. Nescit n̄
 diabol⁹ quō illo et insidiantē et furēte vtaf ad
 salutē fidelīū suoz excelsissima sapia dei: a fi-
 ne supiore q̄d ē in itū spiritualis creature: vsqz
 ad finē inferiorē: q̄d est mors corpis: p̄tendēs
 fortiter et disponēs oīa suauit. Attingit enim
 vbiqz p̄pter suā mundiciā: et nihil iniquatum
 in eā incurrit. A morte autē carnis alieno dia-
 bolo vnde nimīū supbus incedit: mors alte-
 rius generis p̄parat in eterno igne tartari: q̄
 nō solū cū terrenis: sed etiā cū aereis corpi-
 bus excruciarī spūs possint. Supbi autē ho-
 mines q̄bus xp̄s (qz mortu⁹ ē) viluit: vbi nos
 tam maguo p̄cio emit et istā mortē reddidit cū
 hoīb⁹ p̄ditioni erūnose nature: quē trahitur
 a p̄mo pctōrē: et in illā cū illo p̄cipitabunt. Quē
 p̄pterea xp̄o p̄soluerunt: quia eos in istā de

Roma. 8

Job. 15

Ps. 8

Lolo. 2

Sap. 8

Ibidē. 7

Job. 10

Job. 19

Abar. 15

Quartus

icit: quo p distantē naturā ipse nō cecidit: et quo ppter eos ptingente miscōiam ille descēdit: et tū se demonib⁹ esse meliores non dubitāt credere: eosq; maledictis oibus in secriari detestariq; nō cessant: quos certe alienos ab hui⁹ mortis passiōe nouerūt: ppter quas xpm ptemnūt. Nec sic volūt p̄siderare quaz fieri potuerit: vt in se manēs: nec p seipm ex vlla pte mutabile dei verbū: p̄ferioris tñ nature susceptionē aliqd inferius pati possz: qđ in mūdus demō (qz terrenū corp⁹ nō habet) pati nō possit. Sz cū sint ipi demonib⁹ meliores: tñ qz carnē portāt: mox sic p̄nt: quemadmodū demōes mori: qđ eā nō portāt: nō vtiq; p̄nt. Et cū de ritib⁹ sacrificioꝝ suoz multū p̄sumāt: qđ se fallacib⁹ sup̄bisq; spiritib⁹ imolare nō sentiūt. Aut si tā sentiūt aliqd sibi p̄des arbitrant̄ p̄fidoꝝ et inuidoz amicitia: quoz rā intentionis nullū negociū est: nisi impeditiore redit⁹ n̄ri: nō intelligūt ne ipos quidē sup̄bissimos spūs honorib⁹ sacrificioꝝ gaudere potuisse: nisi vni vero deo p quo coli volunt: verū sacrificiū deberēt.

De sacrificio pfecto et nō qđ ipse p nob saluator effectus est. La. XIII

Esq; id posse rite offerri: nisi p sacerdotē sc̄m et iustū: nec nisi ab eis accipiāt qđ offerēt: p quib⁹ offerēt: atq; id sine vitio sit: vt p vitiosis mundandis possit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: qđ se offerri sacrificiū deo volūt. Quis igitā iust⁹ et sc̄tus sacerdos: qđ vnic⁹ fili⁹ dei nō q opus haberet p sacrificiū sua purgare pctā: nec originalia: nec et hūana vita q addunt. Et qđ tā pgruēter ab hoib⁹ sumeret qđ p eis offerret: qđ humana caro. Et qđ tā ap̄tū huic imolatiōi: qđ caro mortalis. Et qđ tā mundū p mūdādis vitijs mortalitū: qđ sine vlla cōtagiōe carnalis p̄cupiscētie: caro nata in vtero et ex vtero virginali. Et qđ tā grē offerri et suscipi possēt: qđ caro sacrificiū n̄ri: corp⁹ effectū sacerdoti n̄ri. Ut qm̄ q̄tuor p̄siderāt in om̄i sacrificio: cui offerat: a quo offerat: qđ offerat: p quib⁹ offerat: idē ipse vnus verusq; mediator: p sacrificiū pacis recōcilians nos deo: vnum cū illo maneret cui offerebat: vnū in se faceret: p quibus offerebat: vn⁹ ipse esset qui offerebat: et quod offerebat.

De his q sibi purgationem de virtute propria pollicentur. La. XV

¶ Vnt aut quidā q se putāt ad p̄tēplādū deū: et inherendū deo virtute p̄pā posse purgari: qđ ipa sup̄bia maxime

maculat. Nullū em̄ vitii ē cui magi diuina lege resistit: et in qđ magi accipiat d̄iandi ius ille sup̄bissim⁹ spūs: ad ima mediator: ad summa iterclusor: nisi occulte insidiās alia via deuite: aut p p̄lm̄ deficiēt: qđ interpretat̄ amalecth: a pte seuiēs: et ad terrā p̄missiōis repugnādo trāsītū negās: p crucē d̄ni q̄ moysi manib⁹ extēsis p̄figurata sup̄et. Hinc em̄ sibi purgationē isti virtute p̄pā pollicēt: qz nōnulli eoz potuerūt aciē mētis vltra oēm creaturā transmittere: et lucē incōmutabilis veritatis p̄tulacūq; ex pte cōtingere: qđ xp̄ianos multos ex fide interim sola viuētes: nō dū potuisse deridēt. Sz qđ p̄dest sup̄biēt: et ob hoc erubescēt lignū p̄cedere: de lōginquo p̄spicere patriā trāsmarinā. Aut qđ obest humilitate tāto interuallo nō eā videre: i illo ligno ad eā venientī: a quo dedignat̄ ille portari.

Exo. 17

Sapiētes mūdi nec resurrectionis vitatez cognoscere: nec futuroꝝ ordinē scire potuisse: q̄uis et ipi vaticinia habere videantur.

Capitulum XVI

¶ Etia resurrectionē carnis nos credere resp̄dēt: sibiq; poti⁹ etiam de his reb⁹ credi volūt. Quasi vero qđ

p̄cellam incōmutabileq; subam: p illa q̄ facta sunt intelligere potuerūt: p̄pterea de cōuersione rerū mutabilū: aut de p̄tecto seculoz ordine p̄sulēdi sint. Hū quid em̄ qz verissime disputat: et documētis certissimis p̄suadent: eternis rationib⁹ oia t̄palia fieri: p̄pterea potuerūt in ipis rationib⁹ p̄spicere: vel ex ipis colligere q̄ sint aialū genera: q̄ semia singuloz in exordijs: q̄ mod⁹ i incrementis: q̄ nūcri p̄ceptus: p ortus: p etates: p occasus: q̄ motus in appetēdis q̄ sc̄dm naturā sūt: fugiēdis q̄ cōtrarijs: Hōne ista oia: nō p illa incōmutabile sapiam: s̄ p locoz ac tempoz historiaz quesierūt: et ab alijs ex̄pta atq; p̄sc̄pta crediderūt. Quo min⁹ mirandū ē: nullo mō eos potuisse p̄lixioꝝ seculoz seriem vestigare: et q̄ndaz metā hui⁹ excursus: q̄ tanq; fluuiogēnus decurrit hūanū: atq; inde p̄uersionē ad suū cuiq; debitū terminū. Ista em̄ nec historici scribere potuerūt lōge futura et a nullo ex̄pta atq; narrata: nec isti p̄bi ceteris meliores in illis sūmis eternisq; rationib⁹ intellectua lia p̄tēplati sunt. Alio em̄ nō eiusdē generis p̄terita q̄ potuerūt historice inq̄rerent: sed potius et futura p̄noscerēt. Qđ q̄ potuerūt: ab eis vates: a n̄ris p̄p̄be appellati sunt.

Roma. 1

¶ Unde apud impios possunt quedā futura p̄sciri. Cap. XVII

Liber

¶ Tanq̄z ꝛ pphaz nomēnō oīno alie
q̄ nū ē a lris eoz. Sz plurimū interest:
vꝛz expimēto p̄teritoꝝ futuꝛa cōijci-
ant̄. Sicut medici multa p̄uidendo: etiā lris
māda uerūt: q̄ ip̄i ex p̄ra nota uerūt. Sicut de
niq̄z agricole uel etiā nauite multa p̄nūciant
Talia em̄ si ex lōgis interuallis tpm̄ fiant: di-
uinationes putant̄. An x̄o iā uerū p̄cesse-
rint: ꝛ lōge uisa uenientia nūciant̄: p̄o acuto
sensu uidiūt: q̄d cū faciūt aeree p̄tates diui-
nare credūt. Tanq̄z si q̄sq̄ de mōtis d̄rice ali-
quē longe uideat uenientē: ꝛ p̄ime in cam-
pohabitātib⁹ aū nūcier. An ab angelis san-
ctis q̄bus ea de⁹ p̄ x̄bū: sapiamq̄ suā indicat
vbi ꝛ futuꝛa ꝛ p̄terita stāt: uel q̄bus dā p̄nūci-
ent̄ hoib⁹: uel ab eis audita: rursus ad alios
hoies r̄āmittant̄. An ip̄oz hoim̄ quozū dāz
mētes intantū euchar̄ sp̄sctō: ut nō p̄ an-
gelos: s̄ p̄ ip̄as futuꝛoz instātes causas: in ip̄a
sūmā rez arce p̄spiciant. Audiūt em̄ ista et
aeree p̄tates: siue angelis ea nūciantib⁹: si-
ue hoib⁹: ꝛ t̄m̄ audiūt q̄tū op⁹ eē ille iudicat:
cui subiecta sunt oīa. Abulta etiā p̄dicunt̄ in-
stinctu quodā impulsu sp̄i nescientū: sic ca-
phas nesciūt q̄d dixit: s̄ cū eēt p̄t̄ifex p̄pha-
uit. Ergo de successionib⁹ seculoz: ꝛ de resur-
rectione mortuoz: p̄hos nec illos p̄sulere de-
bem⁹ q̄ creatoris eternitatē (in quo uiuimus
mouemur ꝛ sum⁹) q̄ntū potuerūt intellex̄t
Quia p̄ ea ā facta sunt cognoscētes deū: nō
sicut deū gl̄ificauit: aut gr̄as egeit: s̄ dicen-
tes se esse sapiētes: stulti facti sunt. Et cū ido-
nei non eēt: in eternitatē sp̄iritualis incōmu-
tabilitatē natura aciē mētis tā p̄stāter infige-
re ut in ip̄a sapia p̄ditoris atq̄ rectoris uisū
tāt̄ uiderēt uolumia secloz: q̄ ibi iā eēt ꝛ sp̄
eēt. Hec at̄ futuꝛa eēt: ut nō eēt: atq̄ ut ibi
uiderēt p̄uersiōes in meli⁹: si solū aīaz: s̄ etiā
coꝛpōꝝ hūanoꝝ vsq̄ ad sui modū p̄fectionez
Lū ḡ ad h̄ibi uidentia nullo mō eēt idonei:
ne ad illud q̄dē digni habiti sunt: ut eis ista p̄-
sctōs angelos nūciarent̄: siue for̄insec⁹ p̄ sen-
sus coꝛp̄is: siue interiorib⁹ reuelat̄: om̄ib⁹ in
suis exp̄ssis: sicut p̄rib⁹ n̄ris uera pietate p̄di-
tis: hec demonstrata sunt: q̄ ea p̄dicētes: uel d̄
p̄st̄ib⁹ signis: uel de p̄rimis reb⁹ ita ut p̄dire-
rāt: facti fidē faciētes: auctoritatē cui de lōge
futuris vsq̄ in seculi finē credere: h̄e meru-
erūt. P̄tates aut̄ aeree sup̄be atq̄ fallaces:
etiā si q̄dā de societate ꝛ ciuitate sanctor̄: ꝛ d̄
uero mediatore a sanctis ꝛ p̄phetis: uel an-
gelis audita p̄ suos uates dixisse repiunt̄: iā
egerūt ut p̄ hec aliena uera etiā fideles dei si
possent ad sua falsa traducerent. De⁹ autez

p̄ nescientes id egit: ut ueritas yndiq̄ reso-
naret fidelib⁹ i adiutorū: imp̄is i testionū.

De fide qua credim⁹ t̄paliē gesta: ꝛ uitate
que reddet eterna. La. XVIII

¶ Tanq̄z ad eterna capescēda idonei
q̄ nō eram⁹: sordelq̄ p̄ctōꝝ nos p̄gra-
uabāt t̄paliū rerū amore cōtracte: et
de p̄pagine mortalitatis tanq̄ naturalis mo-
lite: purgādi cram⁹. P̄urgari aut̄ ut p̄pare-
mur etern⁹: nō nisi p̄ t̄palia possem⁹: q̄libet iā
p̄tempati tenebamur. Sanitas em̄ a morbo
p̄simū distat: s̄ medici curatio nisi morbo con-
gruat: nō p̄duci sanitatē. Inutilia t̄palia deci-
piūt egrotos: uitalia t̄palia suscipiūt sanādos
et traiciūt ad eterna sanatos. Mens autez
rationalis sicut purgata contemplationem
debet rebus eternis: sic purganda tempora-
lib⁹ fidē. Dixit q̄dā ꝛ illoꝝ q̄ quondā ap̄d gre-
cos sapiētes habiti sunt. Q̄tū ad id q̄d ortū
est eternitas ualet: t̄m̄ ad fidē ueritas. Et p̄-
fecto ē uera sn̄ia. Q̄d em̄ nos t̄pale dicimus:
hoc ille q̄d ortū ē appellauit. Ex q̄ genere eti-
am nos sum⁹: nō t̄m̄ fm̄ coꝛp⁹: s̄ etiā fm̄ ani-
mi mutabilitatē. Nō em̄ p̄prie uocat̄ eternū
q̄d aliqua ex p̄te mutat̄. Inq̄ntū igit̄ mutabi-
les sum⁹: intantū ab eternitate distamus. Pro-
mittit̄ aut̄ nobis uita eterna p̄ ueritatē: a cu-
ius p̄spicuitate rursus tantū distat fides n̄ra
quantū ab eternitate mortalitas. Hūc ḡ ad-
hibem⁹ fidē reb⁹ t̄paliē gestis p̄pter nos: ꝛ
p̄ ip̄m̄ mūdāmur: ut cū ad sp̄em̄ uenerimus:
quē admodū succedit fidei ueritas: ita mor-
talitati succedat eternitas. Quapropt̄ q̄m̄ si
des n̄ra fiet ueritas: cū ad id q̄d nobis credē-
tib⁹ p̄mittit̄: puenerim⁹. Promittit̄ aut̄ nob̄
uita eterna: ꝛ dixit ueritas: nō q̄ fiet sicut fu-
tura ē fides n̄ra: s̄ q̄ sp̄ē ueritas: q̄ ibi ē ꝛ eter-
nitas. Dixit ḡ uitas hec ē aut̄ uita eterna: ut
cognoscāt te vnū uerū deū: ꝛ quē misisti iesuz
x̄pm̄. Lū fides n̄ra uidentia fiet uitas: tunc
mortalitatē n̄ram cōmutatā tenebit̄ eterni-
tas. Q̄d donec fiat: ꝛ ut fiat: q̄ reb⁹ ortis ac-
cōmodam⁹ q̄dē fidē credulitatis: sicut i eter-
nis speramus ueritatē p̄templatōis: ne fidel
mortalis uite dissonaret a uitate eterne uite
ip̄a ueritas p̄fi coeterna de terra orta fili⁹ dei
sic uenit ut fieret fili⁹ hoīo: ꝛ ip̄e in se exciperet
fidē n̄ram: qua nos p̄duceret ad ueritatē suā
qui sic suscepit mortalitatē n̄ram: ut nō amit-
teret eternitatē suā: q̄tum em̄ ad id q̄d ortuz
est eternitas ualet: tantuz ad fidem ueritas.
Ita ḡ nos purgari oportebat: ut ille nobis fi-
eret ort⁹ q̄ maneret eternus: ne alter nobis

Job. 11

Act. 17

Roma. 1

Job. 17

ps. 84

Quartus

esset in fide: alter in veritate. Nec ab eo qz ortu sum^o ad eterna trāsire possem^o: nisi eterno portū nrm nobis sociato: ad eternitatē ipsius traiceremur. Hūc itaqz illuc quodā mō secuta est fides nra quo ascendit in quē credim^o: ortus: mo: tu^o: resuscitat^o: assumpt^o: hōz qz tuoz: duo priora noueram^o in nobis. Scim^o em̄ homines z oriri z mori. Duo autē reliqua id est resuscitari z assumi: iuste in nobis futura speram^o qz in illo facta credidim^o. Itaqz i illo qz z id qd ortū erat trāsūt ad eternitatez transiturū ē z nrm: cū fides puenerit ad veritatē. Itā em̄ credentib^o vt in xbo fidei manerent: z inde ad veritatē: ac p̄ ad eternitate p̄ducta a morte liberarēt: ita loquit^r. Si mā seritis in xbo meo: vere discipuli mei eritis. Et q̄si q̄rerent: q̄ fructu: secur^o ait. Et cognoscetis veritatē. Rursus q̄si dicerēt. Quid p̄dest mortalib^o veritas: E tveritas inq̄t liberabit vos. Cū: nisi a morte: a corruptione: a mutabilitate: Veritas q̄ppe imortalis: incorrupta: incommutabilitas pmanet. Vera autē immortalitas: vera incorruptibilitas: vera incommutabilitas: ipsa est eternitas

3b.8
3bidē
3bidē

De missione filij dei qua in forma fui minor factus ē p̄fe: cuz in forma dei p̄fi pmaneret equalis. La. XIX

Ecce qd ē missus ē fili^o dei: imo xō e ecce qd ē missus esse filiū dei. Quēcunqz p̄pter faciendā fidē q̄ munda remur ad p̄templandā veritatē in reb^o ortis qd eternitate platis: z ad eternitatē relatis spaliter gesta sunt: aut testimonia missionis hui^o fuerūt: aut ipsa missio filij dei. Sed testimonia quedā venturū p̄nunciauerūt: qdam venisse testata sunt. Factuz q̄ppe creaturā p̄ quē facta est ois creatura: oēm creaturam testē habere optebat. Nisi em̄ multis missis p̄dicaret vnus: nō multis dimissis teneret vn^o. Et nisi talia eēt testimonia q̄ paruis magna esse viderent: nō crederet ille ita magn^o: vt magnos faceret magn^o: qz ad puos missus ē paruis. Incompabiliter em̄ maiora filij dei facta sunt celū z terra: z oia q̄ in eis sunt: q̄a oia p̄ipm facta sunt: q̄ signa z portēta que in eis testimoniū pruperūt. Sed tñ hoies vt h magna p̄ eū facta parui crederēt: illa parua tanq̄ magna tremuerunt. Cū ḡ venit plenitudo t̄pis: misit de^o filiū suū: factū ex muliere factū sub lege: vsqz a deo parūū vt factū: eo itaqz missuz q̄ factū. Si ḡ maior mittit minorē: fatemur z nos factū minorē: z in tñ minorē inquantū factū: z infantū factuz inq̄tum

Gal. 4

missum. Adist em̄ filiū suū factū ex muliere per quē tamē qz facta sunt oia: nō solū p̄usqz. Tbi s factus mitteret: sed p̄usqz eēt oia: eundem mittēti p̄fitemur equalē: quē dicimus missuz minorē. Quō ḡ añ istā plenitudinē t̄pis: qua cū mitti optebat: priusqz missus esset videri a patrib^o potuit: cum eis angelica que dā visademōstrarent: qñ nec iā missus: sic equalē p̄ri videbat. Cū em̄ dicit philippo: a quo vti qz sicura ceteris: z ab ipis a quib^o crucifixus est in carne videbat. Tāto tpe vobiscū suzet nō cognouistis me. Philipe q̄ me vider: vi. Job. 14 det z p̄fem: nisi qz videbat z nō videbat. Tl debat sic missus fact^o fuerat: nō videbat sic p̄ eū omia facta erāt. Aut vñ etiā illud dicit. Qui habet mādata mea z seruat ea: ipse ē q̄ Job. 1 diligit me: z qui diligit me: diliget a p̄fe meo Job. 14 et ego diligā eū z manifestabo ei me ipm. Cū esset manifest^o añ oculis hoim: nisi qz carnē qd verbū in plenitudine t̄pis factū erat suscipiendā nre fidei porrigebat. Itē autē verbū p̄ qd oia facta erāt purgate p̄ fidē menti contemplandū in eternitate seruabat

Non esse contra equalitatē patris z filij etiā fm̄ coeternā p̄ri diuinitatē intelligā ē filiū missus. La. XX

Itā em̄ fm̄ hoc missus a p̄fe filius dicitur: qz ille pater est: ille filius: nullo mō impedit vt credamus: eālem patri esse filiū z cōsubstantialē z coeternū: z tāmen a patre missum filiū. Nō qz ille maior ē: ille minor: sed qz ille pater: ille filius. Ille genitor: ille genit^o. Ille a quo ē qui mittit: ille q̄ est ab eo q̄ mittit. Fili^o em̄ a p̄fe ē: non p̄ a filio. Scdm̄ hoc iā p̄t intelligi: nō tñ ideo dicit missus fili^o: quia verbū caro factū est: s̄ ideo missus vt verbū caro fieret: z p̄ presentia cor Job. 1 poralē illa q̄ scripta sunt oparet. id est vt non tñ homo missus intelligat qd verbū factū ē: sed z verbū missuz vt homo fieret: qz non fm̄ imparē potestatē vel substantiā vel aliqd qd deo p̄ri nō sit equalē missus ē: sed fm̄ id qd filius a patre est: nō pater a filio. Verbū enim patris est filius: qd z sapientia eius dicitur. Quid ḡ mirū si mittit: nō qz inequalis ē patri: sed qz est manatio quedā claritatis omnipotentis dei sincera: Tbi autē qd manat: z de quo manat vnus eiusdemqz substantie est. Itaqz em̄ sicut aqua de foramine terre aut lapidis manat: sed sicut lux de luce. Itaqz quod dictū est. Landoz ē em̄ lucis eterne: quid aliud dictū ē: q̄ lux ē lucis eterne: Landoz q̄ppe

Sap. 7

Lucis: qd nisi lux e: Et ideo coeterna luci: de qua lux est. **A**luit aut dicere: candor lucis: qd lux lucis: ne obscurior putaret ista que manant: qd illa de qua manat. **L**u em audit candor ei: e: ista: facilius e vt p hac lucere illa: qd hec min' lucere credat. Sed qz cauendu no erat ne minor lux illa putaret q istaz genuit. **H**oc em nullus vnq heretic' ausus e dicere: nec credendu e aliqu' ausuz. **I**lli cogitationi occurrir scriptura q possit videri obscurior lux ista que manat: qd illa de q manat. **Q**ua suspitione tulit cu ait. **L**ador e illi: id e lucis eterne: atqz ita ondit equalē. **S**i em h minor e: obscuritas illi e: no candor illi. **S**i aut maior e no ex ea manat. **N**o em vinceret de q genita est. **Q**uia g ex illa manat: non e maior q illa. **Q**uia no no obscuritas illi: s candor illius e no est minor: equalis e ergo. **N**ecq h mouere debet: qz dicta e manatio quedā claritas omni potētis dei sincera: tanq ipa no sit omnipotens: s oipotentis manatio. **A**hor em de illa dicit. **E**t cu sit vna: oia pot. **Q**uis e aut oipotentis: nisi q oia pot: **A** billo itaqz mittit: a quo emanat. **S**ic em r ab illo perit: q amabat eaz et desiderabat ea. **E**mitte inqt illa de sanctis celis tuis: r mitte illa a sede magnitudis tue vt mecū sit: r mecū laborez: id e doceat me laborare ne labore. **L**abores em eius: virtutes sunt. **S**z aliter mittit vt sit cu hoie: alit missa est vt ipa sit hō. **I**n aias em scās se trāssert: atqz amicos dei r pphas stituit: sicut etiam implet factos angelos r oia talib' misterijs pgrua p eos opat. **L**um aut venit plenitudo tps missa e: non vt impleret angelos: nec vt esset angel': nisi inqtū plliū pīs anūciabat qd r ipius erat. **N**ec vt eet cu hoib': aut i hominib'. **H**oc em r antea in pīb' r pphētis: sed vt ipm verbū caro fieret: id e hō fieret: in quo futuro reuelato sacramēto etiā eoz sapientia atqz scōz salus eēt: q priusqz ipe de virgine naceret: de mlierib' nati sunt: r in q facto atqz p'dicato sal' sit oim credentiū: sperantiū: diligentiū. **H**oc em magnū pietatis e sacramentū: qd manifestū e in carne: iustificatū e in spū: appuit angel' p'dicatū e in gēib': creditū e in mundo: assumptū e in glia. **A** billo g mittit dei vbi: cui e vbi. **A** billo mittit de q natū e. **A** hitrit q genuit: mittit qd genitū est. **E**t tūc vnicuiqz mittit: cu a quoqz cognoscit atqz p'cipit qd cognosci r p'cipi pot p capru vel proficiētis in deū: vel pfecte in deo aierationa. **N**o g eo ipō q de p're nat' e: missus dz fil'. **S**z vleo q appuit huic mūdo vbi caro factū. **C**ū dicit. **E**xiua p're r veni i hūc mūdu

Eleo q ex tpe cuiusqz mēte p'cipit: sic dictū est. **A** hitte illā vt mecū sit: r mecū laborez. **S**ap. 9 **Q**d g natū e ab eterno: eternū e. **L**ador e em lucis efne. **Q**d aut mittit ex tpe: a quoqz co: **I**bidē. 7 **g**noscit. **S**z cū in carne manifestat' e fil' dei. **I**bi. 3 **i**n hūc mūdu missus e in plenitudine tps: fa. **S**al. 4 **c**' ex seia. **Q**uia em in sapia dei no poterat. **I** Cor. 1 **m**ūd' cognoscere p sapiaz deū: qm lux lucz i tenebris: r tenebre ea no cōphēderūt: placu **J**ob. 1 **i**t deo p'stuliā p'dicatiōis saluos credentes. **I** Cor. 1 **f**acere: r vbi caro fieret r hitaret in nob. **L**u **J**ob. 1 **a**ut ex tpe cuiusqz p'uect' mēte p'cipit: mitti qd e dz: s no in hūc mūdu. **N**ecq em sensibili ter appet. i. corpeis sensib' p'sto e. **Q**uia r nos fm qd mēte aliqd eternū qdū possum' capimur: no in h mūdo sum'. **E**t oim iustoz spūs etiā adhuc in hac carne vuentiū: inqtū diuina sapiūt: no sūt in h mūdo. **S**z p' cū ex tpe a quoqz cognoscit: no dz missus. **N**o em habet de q missus sit: aut ex q pcedat. **S**apia q ppe dicit. **E**go ex ore altissimi p'diui. **E**t de spūsan **E**cc. 24 **c**ro dz: a p're pcedit: p' xō a nullo. **S**icut g p' genuit: fil' genit' e: ita p' missit: fil' missus e. **S**z que admodū q genuit r q genit' e: ita r q missit r q missus e vni sunt: qz p' r fil' vnum sunt. **I**ta etiā spūscitūs vni cū eis e: qz h tria vni sūt. **S**icut em natū eē e filio a p're eē: ita mitti e filio cognosci q ab illo sit: r sic spūsan **J**ob. 20 **c**ro donū dei esse est a patre pcedere: ita mitti e cognosci q ab illo pcedat. **N**ec possum' dicere q spūsanct' r a filio non pcedat. **N**ec em frustra idē spūs: r p'ris r filij spūs dicit. **N**ec video qd aliud significare voluerit: cuz sufflans in faciē discipuloz ait. **A**ccipite spūsanctū. **N**ecq em flat' ille cozpore' cuz sensu cozpaliter tangendi pcedēs ex cozpe substantia spūsancti fuit: s demōstratio p cōgruā significationē: no tm a patre: sed a filio pcedere spūsanctū. **Q**uis em dementissim' dixerit: aliū fuisse spūm que sufflans dedit: r alium quem post ascensionē suam missit. **U**nus em spūs: est spiritus dei: spiritus patris r filij: spiritus sanctus qui operatur omnia in omib'. **S**ed q bis datus est: dispensatio certe signifi **I** Cor. 12 **c**ationis fuit: de qua suo loco quantuz dominus dederit differemus. **Q**uod ergo dñs ait **J**ob. 1 **Q**uem ego mittā vobis a patre: ostendit spiritū patris r filij: qz etiam cū dixisset: quem mittet pater: addidit: in nomine meo: no tm dixit: quem mittet pater a me: que admodū dixit: quem ego mittā vobis a patre: videlicz ostēdens q totius diuinitatis: vel si melius dicit veritatis: p'cipiū pater est. **Q**ui ergo ex p're procedit r filio: ad eū refert a q nat' est fil'.

Sap. 7

Ibidē

Ibidē

Ibidē. 9

Ibidē. 7

1. Cor. 4

1. Ibi. 3

Job. 16

Quartus

Joh. 7 Et qd dicit euangelista. Spūs nondū erat datus: qz iesus nōdū erat clarificatus: quōd itel ligif. nisi qz: certā illa spūs sancti datus vel missio post clarificationē xp̄i futurā erat qualis nūq̄ antea fuerat. Itēq̄ em̄ antea nulla erat sed talis non fuerat. Sic em̄ antea spūs sanctus nō dabat quo impleti pphete locuti sunt: cū apte scriptura dicit: et multis locis ostendat spūritus crō eos locutos fuisse: cū et de Johe baptista dicitur: spūs sancto replebit̄ iā inde ab yte ro m̄ris fuit: et spūs crō replet. Zacharias inuenit̄ pater ei: vt de illo talia diceret. Spūs sancto maria: vt talia d̄ dño quē gestabat vt ro pdicaret. spūs crō Simeon et Anna: vt magnitudinē xp̄i puuli agnosceret. Quōd spūs nōdū erat datus: qz iesus nōdū erat clarificatus: nisi qz illa datio: vel donatio: vel missio spūs sancti: habitura erat quādā pprietatē suāz in ip̄o aduentū: qualis antea nunq̄ fuit. **Act. 2** In q̄ em̄ legim⁹: linguis quas nō nouerāt homines locutos veniēte in se spūs crō: sicut tūc factū est: cū opteret ei⁹ aduentū figuris sensibilibus demonstrari: vt ostenderet totū orbē terrarū atqz oēs gentes in linguis varijs constitutas: credituras in xp̄m p donū spūs sancti: vt impleret qd in psalmo canit. **Ps. 18** In omnē terrā exiit̄ sonus eoz: et in fines orbis terre vba eoz. Verbo itaqz dei ad unitatē p̄sonē copulatus: et quodamō cōmixtus est hō: cū veniente plenitudine ip̄is missus est in hunc mundū: fact⁹ ex femina filius dei vt eēt et filius hoīs ppter filios hoīm. hāc psonā angelica natura figurare antea potuit vt p̄nunciaret: nō exp̄meret vt ip̄a esset.

Defensibili demonstratiōe spūs sancti et de eternitate trinitatis. La. XXI

Matt. 3 **Act. 2** **Joh. 1** **Defensibili autē demonstratiōe spūs sancti: sive p columbe spēm: sive per linguas igneas: cū ei⁹ subām patri et filio coeternā: pariterqz incōmutabilē subdita et seruiens creatura tp̄alib⁹ moribus et formis ostenderet: cū ad ei⁹ p̄sonē unitatē sicut caro qd vbi factū ē nō copularet: nō audeo dicere nihil tale factū eē antea. Sed plane si denter dixerim: p̄rem et filiū et spūs sanctū vniū eiusdēqz sube: deū creatorē: trinitatē: om̄ipotentē inseparabiliter opari: sed ita nō posse per loq̄e imparē maximeqz corporeā creaturā inseparabiliter demonstrari: sicut p voces n̄as q̄ vtiqz corp̄aliter sonāt: non p̄nt pater et fili⁹ et spūs sanctus: nisi suis et p̄p̄is interuallis temporū certa sepatiōe distinctis: q̄ sive cuiusqz vocabuli syllabe occupāt nominari. In sua q̄pe**

suba qua sunt tria vniū sunt: pater et filius et spūs sanctus: nullo tp̄ali motu sup omnē creaturā idip̄m sine vllā interuallis tempoz vellocoz et fil vniū atqz idē ab eternitate in eternitate: tanq̄ ip̄a eternitas que sine veritate et caritate nō est. In meis autē vocibus sepati sunt pater et filius et spūs sanctus: nec sil dicit potuerūt: et in lris visibilib⁹ sua sepatim locoz et spacia tenuerūt. Et quē admodū cū memoriā meam: et intellectū: et voluntatē nomino: singula quidē nomia ad res singulas referūt: sed tñ ab omib⁹ trib⁹ singula facta sunt. Nullū em̄ hoz triū nominū est: qd non et memoria et intellectus et voluntas mea sil opata sint. Ita trinitas sil opata est: et vocem p̄ris: et carnē filij: et colūbā spūs sancti: cū ad p̄sonas singulas hec singula referant. Quia similitudine vtiqz cognoscit: inseparabilē in seip̄am trinitatē p visibilib⁹ creature spēm separabiliter demonstrari: et inseparabilē trinitatis opationē: etiam in singulis esse rebus: q̄ vel ad p̄rem: vel ad filiū: vel ad spūs sanctū demonstrandū pp̄ie p̄tinere dicūt. Si ergo a me querit̄: quōd facte sint: vel voces vel sensibiles forme atqz spēs ante incarnationē verbi dei que hoc futurū p̄figurarent: per angelos ea deū opatiūz esse respondeo: qd etiā scripturaz sanctaz testimonijs q̄tum existimo satis ostendi. Si autē querit̄ ip̄a incarnatio quomō facta sit ipsum verbū dei: dico carnē factum: id est hoīm factū: nō tamen in hoc qd factū est p̄uersuz atqz mutatū ita sane factū: vt ibi sit non tantū verbū dei: et hominis caro: sed etiā rōnal hominis anima: atqz hoc totū et de⁹ dicit̄ ppter deū et hō ppter hoīm. Qd si difficile intelligit̄: mēs fide purget: magis magisqz abstinēdo a peccatis: et bene opando et orando cum gemitu desiderioz sanctoroz: vt p̄ diuinū adiuutorium p̄ficiendo: et intelligat: et amet. Si autē querit̄ post incarnationē verbi: quomō facta sit vel vox patris vel species corporalis qua spūs sanctus demonstratus est: p creaturam quidem facta ista non dubito: s̄ vt ruz tantū modo corporālē atqz sensibilem: an adhibitu spiritu etiam rationali vel intellectuāli: hoc em̄ quibusdam placuit appellare: qd greci dicunt: id est intellectuāle: non quidez ad unitatem p̄sonē. Quis enim hoc dixerit: vt quicquid illud est creature per quod sonuit vox patris: ita sit deus pater: aut quicquid illud ē creature in quo p columbe speciem vel p igneas linguas spiritus sanctus demonstratus est: ita sit spūs sanctus: sicut est dei fili⁹ hō ille qui d̄ virgine factus est: sed tantū mō ad

Joh. 1
Act. 13

Libet

ministeriū p̄gende significationis: sic oportuisse de^o iudicauit: an aliqd aliud intelligendū sit: inuenire difficile ē: et temere affirmare nō expedit. Quō tñ ista sine rōnali vel intellectuāli creatura potuerūt fieri: non video. Itēq; adhuc loc^o ē explicare: cur ita sentiam q̄tū vires dñs dederit. Prius em̄ sūt discutienda et resellēda hereticorū argumēta: q̄ non ex diuinis libris: sed ex rationib⁹ suis p̄ferūt quib⁹ se vehemēter cogere arbitrant̄ restio: nia sc̄pturarū q̄ de p̄e et filio et sp̄sctō sūt: ita eē intelligēda vt ipi volūt. Nūc aut̄ nō iō minorē filiū qz missus ē a p̄e: nec ideo minorēz sp̄sctū qz et p̄ eū missus et fili⁹: sufficiēter qz tñ arbitror demonstratū ē. Siue em̄ p̄pter visibīlē creaturā: siue pot⁹ p̄pter p̄ncipiū cōmēdationē: nō p̄pter ineq̄litate vel imparitate vel dissimilitudinē substantie in sc̄pturis hec posita intelligunt̄: qz etiā si voluisset de^o p̄ p̄ subiectā creaturā visibīliter appere: absurdissime tñ aut a filio quē genuit: aut sp̄sctō q̄ de illo p̄cedit: missus diceret̄. Iste igit̄ sit huius volumis mod⁹: deinceps in ceteris adiuan te dño: illa hereticorū verfutissima argumēta qualia sint: et quēadmodum redarguantur videbimus.

Explicit liber quartus

Incipiūt capitula libri quinti

- i **Q**uod modeste ac sobrie debz hō cui etiam sue mentis natura explicabilis est de dei substantia cogitare.
- ii **D**e incommutabili eētia qd sol⁹ dō ē
- iii **L**ōra arrianorū argumētationē an i deo vni geniti et geniti appellatō substantiarū indicet diuersitatem
- iiii **D**e accidentib⁹: siue sepabilib⁹: siue inseparabilib⁹ q̄ in deo: quia mutabilis non est: eē nō possunt.
- v **Q**ue in deo ad aliqd dicunt̄: nō sūt substantiā dici: nec tñ esse accidentia: sed relatiua incommutabilia.
- vi **A**n i genit⁹ qd p̄ d̄: possit in illa accipi q̄ ad seipm et subalī dicuntur.
- vii **Q**uid in quibusq; locutionib⁹ valeat negatiua pericula q̄ aliqd non qd sit sed quid nō sit ostēdit.
- viii **Q**uod in trinitate deitatis quicqd ad se dicit̄: vna queq; p̄sona indifferens atq; cōmune sit: et vnā significet atq; eandem substantiam.
- ix **Q**ua necessitate tres p̄sonę in trinitate dicuntur.

- x **D**e vā magnitudine cui⁹ p̄cipatiōe magna sunt: quęcūq; sunt magna.
- xi **R**elatiue non substantiāliter dici quicqd vel pater: aut filius: aut sp̄s sanctus p̄prie nominat̄.
- xii **D**e relatiuis que referri ad inuicem nequeunt: cū tamē relatiua sint.
- xiii **T**rininitatē deū nō tria p̄ncipia: s̄ vnū esse p̄ncipiū: qz et pater: et filius: et sp̄s sanctus: vnus creator: ē: sicut vnus deus est.
- xiiii **Q**uod in trinitate et p̄ ad filiū p̄ncipiū sit: et pater et filius ad sp̄m sanctum.
- xv **Q**uod in sp̄s sancto etia ante qd daret̄ possit doni nomē intelligi: vt ei semper nō aliō fuerit donū eē q̄ ipm eē.
- xvi **D**e appellatiōib⁹ relatiuis: q̄ non ad deū: sed ad creaturā referenda sūt: qm̄ deo nihil accidit.

Incipit liber quintus.

Quod modeste ac sobrie debet hō cui etiam sue mentis natura inexplicabilis ē: de dei substantia cogitare

La. I

Inciā exordians ea dicere q̄ dici vt cogitant̄ vt ab homie aliq̄ vt certe a nob nō oīno possunt: quis et ipa n̄a cogitatō cū de dei trinitate cogitam⁹:

lōge se illi de quo cogitat: imparē sentiat: neq; vt eū capiat: s̄ vt sc̄ptū ē: etiā a tāris quā: 1. Cor. 13.
 tus paul⁹ ap̄ls herar: p̄ speculū et i enigmate videat̄. Primū ab ipō dño n̄o de q̄ sp̄ cogitare debem⁹: et de q̄ digne cogitare nō possum⁹ cui laudādo reddenda est oīni tpe b̄ndictio: et cui enūciādo nulla cōpetit dictio: et adiutorii ad intelligēda atq; explicāda q̄ intendo: veniā p̄cor sicubi offendo. Abest⁹ sum em̄: nō solū volūtatis: verū etiā infirmitatis mee. Ab his etiā q̄ ista lecturi sunt: vt ignoscāt p̄to: vbi me magis voluisse q̄ potuisse dicere aduerterint: qd vel ipi meli⁹ intelligūt: vt p̄pter mei eloquiū difficultatē nō intelligūt: sicut ego eis ignosco vbi p̄pter suā tarditatē intelligere nō p̄t. Facili⁹ em̄ nobis inuicez ignoscim⁹: si nouerim⁹: aut certe credēdo firmū tenuerim⁹: ea q̄ de natura incommutabili et inuisibili: sū meq; viuēte ac sibi sufficēte dicunt̄ non ex cōsuetudine visibīliū atq; mutabiliū et mortaliūz vel egenarū rerū esse metienda. Sed cū in his etiā q̄ nostris cor̄p̄alibus adiacent sensib⁹: vel q̄ nos ipi in interiore homine sumus: sciētia cōphendendis laborez

Quintus

mus nec sufficimus: nō tñ impudēter in illa q̄ supra sūt diuina ⁊ ineffabilia: pictas fidelis ardescit: nō quā suaz virtū inflat arrogātia: s̄ quā grā ip̄i creatoris ⁊ saluatoris iſlāmar. Nā q̄ intellectu deū capit hō: qui ip̄m intelle ctū suū q̄ eū vult cape nō dū capit Si aut̄ hūc iā capit attēdat diligēter nihil eo eē i sua na tura melius ⁊ videat vtrū ibi videat illa line amēta formaz: nitores color: spaciōsā grādī ratē: p̄tū distantīa: molis distensionē: aliq̄s p locoꝝ interualla motiones: v̄l qd̄ eiusmodi. Nihil certe istoz inuenim⁹ in eo: q̄ in natura nra nihil meli⁹ inuenim⁹. i. in nro intellectu quo sapiam capim⁹ q̄tū capaces sum⁹. Qd̄ ergo nō inuenim⁹ in meliore nro nō dēm⁹ in illo q̄rere: qd̄ longe meli⁹ a meliore nro: vt sic intelligam⁹ deū si possum⁹: q̄tū possumus sine q̄litate bonū: sine q̄ritate magnuz: sine indigētia creatorē: sine situ p̄item: sine habi tu oia p̄inentē: sine loco vbiq̄ totū: sine tpe sempit̄nū: sine vlla sui mutatiōe mutabilia fa cientē: nihilq̄ patientē. Quisq̄s deū ita cogi tat: ⁊ si nō dū pōt oimodo luenire qd̄ sit: pie cū cauet q̄tū p̄r aliqd̄ d̄ eo sentire qd̄ nō sit.

De incōmutabili essentia quod solus de⁹ est. **Lapm. II**

St tñ sine dubitatione suba: vel si e melius h̄ appellat̄ eēntia: quā greci v̄lā vocat̄. Sic em̄ ab eo qd̄ est sape dicta ē sapia: ⁊ ab eo qd̄ ē scire dicta ē scia: ita ab eo quod ē eē: dicta ē eēntia. Et q̄s magi ē: q̄ ille q̄ dixit famulo suo moysi. Ego sum qui sum: ⁊ dices filijs isrl: q̄ ē misit me ad vos. S̄z alie q̄ dicunt eēntie siue sube capiūt acciden tia: quibus in eis fiat vel magna vel quanta cunq̄ mutatio. Deo aut̄ aliqd̄ eiusmodi ac cidere nō pōt: ⁊ iō sola ē incōmutabilis suba vel eēntia q̄ de⁹ ē: cui p̄fecto ip̄m eē vñ essen tia noiata ē: maxie ac verissime cōpetit. Qd̄ em̄ mutat̄ nō f̄uat ip̄m eē: ⁊ qd̄ mutari p̄r eti am si nō mutet̄: p̄t qd̄ fuerat nō eē: ac p̄ h̄ illd̄ solū qd̄ nō tñ nō mutat̄: v̄p̄etiā mutari oī no non potest: sine scrupulo occurrit qd̄ ve rissime dicatur esse.

Contra arrianoꝝ argumētationē: an i deo vni geniti et geniti appellatio subarū indicet diuersitatem. **Lap. III**

Clamobrē vt iā etiā de his q̄ nec di cunt̄ vt cogitat̄: nec cogitat̄ vt sūt r̄ndere incipiamus fidei nre aduer sarijs. Inter m̄lta q̄ arriani adūsus catholi cā fidē solēt disputare: h̄ sibi maxie callidissi mū machinēam tū pponere vident̄ cū dicūt Quicqd̄ de eo d̄: v̄l i intelligit̄ nō fm accidēs

Exod. 3

s̄ fm subam d̄. Quā p̄p̄ ingenitū eē p̄i fm substātiā ē: ⁊ genitū eē filio fm subam est. Di uersū est aut̄ ingenitū eē: ⁊ genitū eē: diuer sa est q̄ suba p̄ris ⁊ filij. Quib⁹ r̄ndebim⁹. Si q̄cqd̄ de deo dicat̄ fm subam d̄: q̄ quod dicit̄ Job. 10 est. Ego ⁊ p̄ vnū sumus: fm subam dicit̄ est. T̄na ē igit̄ suba p̄ris et filij. Aut si hoc nō fm subam dicit̄ ē: dicat̄ q̄ aliqd̄ de deo nō fm sub stantiā: ⁊ iō iā nō cogimur fm subam intelli gere ingenitū ⁊ genitū. It̄ dicit̄ e de filio. Phil. 2. Nō rapinā arbitrat⁹ ē esse eq̄lis deo. Queri m⁹ fm qd̄ eq̄lis. Si ei nō fm subam d̄: eq̄lis: admittūt vt dicat̄ aliqd̄ de deo: nō fm suba: Admittāt q̄ nō fm subam d̄: ingenitū ⁊ ge nitū. Qd̄ si p̄pterea nō admittūt qz omia de deo fm subam dici volunt: fm substātiā fili us est equalis patri.

De accidentibus siue sepabilibus: siue in sepabilibus que in deo quia mutabilis nō est esse non possunt. **La. III**

Accidēs aut̄ nō solet dici q̄ aliq̄ mu tatiōe ei⁹ rei cui accidit amitti pōt. Nā etsi quedā dicunt̄ accidētia inse pabilia q̄ grece appellant̄ a chozista: sic est plu me corui color niger: amittit eū tñ nō qd̄ eē t̄z diu pluma ē: s̄ qz nō sp̄ e pluma. Quā p̄pter ip̄a materies mutabilis: ⁊ ex eo qd̄ definit eē il lud anial: vel illa pluma: totūq̄ illud corp⁹ in terra mutat̄: ⁊ vertit̄: amittit vtiq̄ etiā illum colorē. Quis ⁊ accidēs qd̄ sepabile d̄: non se patione: s̄ mutatiōe amittat̄: sicuti est capilli hoim nigritudo: qm̄ dū capilli sūt p̄t̄ albe scere: sepabile accidēs d̄. S̄z diligenti intruē tib⁹ sat̄ appet: nō sepatione q̄st̄ emigrare ali qd̄ a capite dū canescit: vt nigritudo in de cā dore succedēte discedat ⁊ aliq̄ eat: s̄ illā q̄lita tē coloris ibi verti atq̄ mutari. Nihil itaq̄ ac cidēs i deo: qz nihil mutabile aut amissibile. Qd̄ si ⁊ illud dici accidēs placz: qd̄ licet non amittat̄: minuit̄ tñ vel auget̄: sicuti ē ase vita nā ⁊ q̄ diu aīa ē r̄ā diu vinit: ⁊ qz sp̄ aīa ē: sp̄ vi uit. S̄z qz magi v̄iuit cū sapit: qz min⁹ cū desi pit. Sit etiā h̄ aliq̄ mutatio: n̄ vt desit vita. sic nec deest inspic̄ti sapia: s̄ vt min⁹ sit. Nec ta le aliqd̄ i deo sit: qz oīno incōmutabilis ma net. Qobzē nihil in eo fm accidēs d̄: qz nihil ei accidit. nec tñ oē qd̄ d̄: fm subam d̄. In re bus aut̄ creatis atq̄ mutabilibus qd̄ nō fm subam d̄: restat vt fm accidēs dicat̄. Oīa ei accidūt eis: q̄ vel amitti pōt vel minui: ⁊ ma gnitudines ⁊ q̄litates: ⁊ qd̄ d̄ ad aliqd̄: sicut amicitie: pp̄inquitates: seruitutes: similitu dines: equalitates: etsi q̄ h̄mōi: ⁊ sit⁹ ⁊ habi tus: et loca ⁊ tpa: ⁊ opa atq̄ passiones.

Que in deo ad aliqd dicunt: nō fm subam dici: nec tñ esse accidētia: sed relatiua incommutabilia. La. V

Adeo autē nihil quidē fm accidēs dicitur: qz nihil in eo mutabile ē: nec tñ omne qd dicitur fm subam dicitur. Dicitur em̄ ad aliqd: sicut p̄ ad filiū: z filius ad p̄em: qd nō ē accidēs: qz z ille sp̄ p̄: z ille semp̄ fili⁹: et nō ita semp̄ q̄s ex q̄ nat⁹ ē fili⁹: vt ex eo q̄ nunq̄ desinat eē filius: p̄ nō desinat eē p̄: sed ex eo q̄ semp̄ natus ē fili⁹: nec cepit vnq̄s esse filius. Qd si aliqui eē cepisset: aut aliqui eē desineret fili⁹ fm accidēs diceret. Si vō qd dicitur p̄ ad seipm diceret: nō ad filiū: z qd dicitur filius ad seipm diceretur nō ad p̄em fm subam diceretur z ille p̄: z ille fili⁹. Sz qz p̄ non dicitur p̄ nisi ex eo q̄ ē ei fili⁹: z fili⁹ non dicitur nisi ex eo q̄ habet p̄em: nō fm subam hec dicuntur: qz nō q̄sq̄ eoz ad seipm s̄ ad inuicē atq̄ ad alterutq̄ ista dicuntur: neq̄ fm accidēs: qz z qd dicitur p̄ z qd dicitur filius: eternū atq̄ incōmutabile ē eis: q̄ obrem q̄uis diuersus sit patre esse z filiū esse: nō est tñ diuersa suba: qz h nō fm subam dicuntur: s̄ fm relatiuū: qd tñ relatiuū nō ē accidēs: qz nō est mutabile.

An ingenit⁹ quod p̄ dicitur: possit inter illa accipi qui ad seipm z substantialiter dicuntur. Caplm. VI

I autē huic sic purat resistendū eē sermō: qz p̄ quidē ad filiū dicitur: z filius ad p̄em: ingenit⁹ tñ z genit⁹ ad seipos dicitur: nō ad alterutq̄. Nō em̄ hoc ē dicere ingenitū quod ē p̄em dicere: qz etsi filiū nō genuisset: nihil phiberet eū dicere ingenitū: z si gignat quosq̄ filiū: non ex eo q̄sq̄ ingenit⁹ est: qz geniti hoies ex alijs homib⁹ gignūt z ipi alios. Inquit ḡ: p̄ ad filiū dicitur: z filius ad p̄em: ingenitus autē ad seipm et genitus ad seipm dicitur. Et ideo si qcquid ad seipm dicitur fm subam dicitur. Diuersum ē autē ingenitū esse z genitū esse: diuersa igit̄ suba ē hoc si dicitur nō intelligit̄ de ingenito quidēz aliquid se dicere quod diligent⁹ p̄tractādus sit: qz nec ideo q̄sq̄ p̄: qz ingenit⁹: nec ingenitus ideo qz p̄: z p̄pterea nō ad aliqd: s̄ ad se dici putat̄ ingenit⁹. Benitū vō mira cecitate nō aduertūt dici nō posse: nisi ad aliqd. Qd quippe filius qz genit⁹: z qz fili⁹ vtiq̄ genit⁹. Sicut autē filius ad p̄em: sic genit⁹ ad genitorē refertur: z sicut p̄ ad filiū: ita genitor ad genitū. Ideoq̄ alia notio ē qua intelligit̄ genitor: alia qua ingenit⁹. Nam q̄uis de p̄e deo vtrūq̄ dicitur: illud tñ ad genitū: i. ad filiū dicitur: qd nec illi negat̄: hoc autē qd ingenitus

dicitur: ad seipm dicitur phibent. Dicitur ḡ. Si aliquid ad seipm dicitur: p̄: quod ad seipm dici non potest filius: et qcquid ad seipm dicitur fm subam dicitur: z ad seipm dicitur ingenit⁹: quod dici non potest filius: ergo fm subam dicitur ingenitus. Quod filius qz dici non potest: nō ē eiusdē substantie. Cui versutie r̄idet̄ ita: vt ipi cogantur dicere fm qd sit equalis p̄i fili⁹: vtrū fm id quod ad se dicitur: an fm id quod ad p̄em dicitur. Non em̄ fm id quod ad p̄em dicitur: qm ad p̄em filius dicitur: ille autē non filius sed p̄ est: qz nō sic ad se dicitur p̄ z filius: quō amici aut vicini. Relatiue q̄pe amic⁹ dicitur ad amicū. Et si equaliter se diligunt eadē in vtroq̄ amicitia ē. Et relatiue vicinus dicitur ad vicinū: z qz equaliter sibi vicini sunt: quantū em̄ iste illi: tantū z ille huic vicinat̄: eadē in vtroq̄ vicinitas. Quia vero filius nō ad filiū relatiue dicitur: s̄ ad p̄em: non fm hoc qz ad p̄em dicitur: equalis est fili⁹ patri: restat vt fm id equalis sit quod ad se dicitur. Quicquid autē ad se dicitur fm subam dicitur. Restat ergo vt fm subam sit equalis. Eadem ē igit̄ vtriusq̄ substantia. Cū vero ingenit⁹ dicitur pater: nō qd sit: s̄ qd nō sit dicitur. Cū autē relatiuū negatur: nō fm subam negat̄: qz ipm relatiuū nō fm substantiā dicitur.

Quid in quibusq̄ locutionib⁹ valeat negatiua particula qua aliquid non quod sit: s̄ quid non sit ostenditur. La. VII

De exemplis planū faciendū ē. Ac p̄mū videndū ē hoc significari cū dicitur genit⁹: quod significat cū dicitur filius. Ideo em̄ fili⁹: qz genit⁹: z qz filius: vtiq̄ genit⁹. Quod ergo dicitur ingenitus: hoc ostenditur qz nō filius: sed genit⁹ z ingenit⁹ cōmō de dicitur: filius autē latine dicitur: sed infili⁹ vt dicat̄ nō admittit loquēdi cōsuetudo. Nihil tñ intellectui demit̄ si dicatur nō fili⁹: quē admodū etiā si dicatur nō genitus p̄ eo qd dicitur ingenit⁹ nihil aliud dicitur. Sic em̄ z vicin⁹ et amicus relatiue dicitur: nec tñ potest inuicinus dici: quō dicitur inimic⁹. Obrem nō ē in rebus considerandū quid vel sinat vel nō sinat dici vsus sermonis n̄ri: sed quis reꝝ iparū intellect⁹ eluceat. Nō ergo iā dicamus ingenitū: q̄uis dici latine possit: s̄ p̄ eo dicam⁹ nō genitū qd tantū valet. Non ergo aliō dicimus qz nō filiū. Negatiua porro ista particula nō id efficit vt qd sine illa relatiua dicitur eadem p̄posita substantialiter dicat̄: s̄ id tñ negatur: quod sine illa aiebatur: sicut in ceteris p̄dicamētis: velut cū dicim⁹: hō est: substantiā designamus. Qui ergo dicit nō homo ē: nō aliud genus p̄dicamētis enūciat: s̄ tantū

illud negat. Sicut ergo scdm substantiā aio homo est: sic scdm substantiā nego cum dico: nō homo est. Et cū querit quātus sit: et aio q̄ drupedalis est: id ē quattuor pedū: scdm quā titatē aio: q̄ dicit nō quadrupedalis ē: quātita tem negat. Candidus est: scdm qualitātē aio non candidus est: scdm qualitātē nego. Pro pinquus est: scdm relatiuū aio: nō ppinquus est: scdm relatiuū nego. Scdm situm aio: cuz dico iacet: scdm situm nego: cum dico non ia cet: Scdm habitum aio: cum dico armatus ē scdm habitum nego. cum dico non armat⁹ ē. Tantundem autem valet si dicam inermis ē Scdm tempus aio: cum dico hesternus est: se cundū tempus nego: cum dico non hestern⁹ est. Et cum dico rome est: scdm locum aio. et scdm locum nego. cū dico non rome est. Se cundū id qd est facere aio: cū dico cedit. si au tem dicam nō cedit: scdm id quod est facere nego. vt ostendam non hoc facere. Et cū di co vapulat: scdm pdicamentū aio: quod pati vocatur: et scdm id nego: cum dico non vapu lat. Et omnino nullum pdicamenti genus ē scdm qd aliquid aire volumus: nisi vt scdm id ipm pdicamentum negare conuincamur: si p ponere negatiuā p̄culā voluerimus. Que cum ita sint: si substantialiter airem: dicendo filius: substantialiter negarem: dicendo non filius. Quia vero relatiue aio: cum dico filius est: ad patre refero: relatiue nego: si dico nō filius est. Ad parentem enim eandem negati onem refero: volens ostendere q̄ ei parens non sit. Atsi quantum valet qd dicitur filius: tantundem valet qd dicitur genitus: sicut p̄ locuti sumus. Tantundem ergo valet qd di citur non genitus: q̄tum valet qd dicitur nō filius. Relatiue autē negamus dicēdo non fili us: relatiue igitur negamus dicēdo nō geni tus. In genitus porro quid est nisi nō genit⁹? Nō ergo recedit a relatiuo pdicamēto: cū in genitus dicit. Sicut em̄ genitus nō ad seipm dicit sed q̄ ex genitore sit: ita cū dicit ingenitus: nō ad seipm dicit: sed q̄ ex genitore non sit ostēdit. In eodē tñ pdicamento qd relati uum vocat: vtraq; significatio vernit. Quod aut relatiue pnūciat: nō indicat esse subam. Ita q̄uis diuersum sit genitus et ingenit⁹: nō indicat diuersam subam. qz sicut filius ad pa trem. et nō filius ad nō p̄rem referit: ita genit⁹ ad genitorē: et nō genitus ad nō genitorē re feratur necesse est.

Quia in trinitate deitatis quicqd ad se dicit vnaqueq; psona indifferens atq; cōmune sit: et vnam significet eandemq; subam.

Ca. VIII.

Clap̄pter illud sc̄pue teneamus q̄ q̄qd ad se d̄: p̄tācissimā illa diuina sublimitas subaliter dici. Qd aut ad aliqd nō s̄balit: s̄ relatiue: tantāq; vim eē eius dem s̄be in p̄re et filio et sp̄s̄sancto: vt quicqd de singulis ad seip̄os d̄: nō pluraliter: s̄ singularit accipiat. Quēadmodū em̄ p̄ de⁹ ē: et fili⁹ de⁹ est: et sp̄s̄s̄ctūs de⁹ est: qd s̄m s̄bam dici nemo dubitat: nō tñ tres deos: s̄ vnū deū dicim⁹: eā ipam p̄stantissimā trinitatē. Ita magn⁹ pater magn⁹ fili⁹: magn⁹ sp̄s̄s̄ctūs: non tñ tres ma gni: s̄ vn⁹ magn⁹. Nō em̄ de p̄re solo: sic illi p̄ uerse sentiūt: s̄ de p̄re et filio et sp̄s̄s̄ctō scriptū est. Tu es de⁹ sol⁹ magn⁹. et bon⁹ p̄: bon⁹ fili us: bon⁹ et sp̄s̄s̄ctūs: nec tres boni: s̄ vn⁹ ē bo nus: de q̄ dicitū ē. Nemo bon⁹ nisi sol⁹ d̄s. Et ei dñs Iesus ne ab illo q̄ dixerat mḡ bone: tāq; hoīem p̄pellās: s̄m hoīem n̄mō intelligeret iō nō ait. Nemo bon⁹ nisi sol⁹ p̄: sed nemo bo nus nisi sol⁹ de⁹. In p̄ris em̄ noie: ip̄e p̄ se p̄ nūciat. In dei d̄o et ip̄e et fili⁹ et sp̄s̄s̄ctūs: quia trinitas vn⁹ d̄s. Situs d̄o et hitus et loca et tpa nō pp̄ie s̄ translate ac p̄s̄itūdiēs dicuntur i deo. Nam et sedere sup̄ cherubin d̄: qd ad sitū dicit. Et abyssum tanq; vestimentū amictus qd ad hitū. Et anni tui nō deficiūt: qd ad tps̄. Et si ascēdero in celum tui bi es: qd ad locum. Qd aut ad faciendū attinet: for̄tassis de solo deo verissime dicat. Sol⁹ em̄ de⁹ facit et ip̄e n̄ sit: neq; pat̄is q̄tū ad ei⁹ s̄bam p̄tinet q̄ de⁹ est Ita q; om̄ps p̄: oipotens fili⁹: om̄ps sp̄s̄s̄ctūs nec tñ tres oipotētes: s̄ vn⁹ om̄ps. Et q̄ oia: p̄ quē oia: i q̄ oia: ip̄i gl̄a. Quicqd ḡ ad seipm di citur de⁹: et de singulis psonis singl̄ d̄: id ē de p̄re et filio et sp̄s̄ctō: et s̄l̄ d̄ ip̄a trinitate: nō pla liter s̄ singularit d̄. Qm̄ q̄ppe nō aliud ē d̄o esse: et aliud magnū esse: s̄ h̄ idē illi ē: et cē et ma gnū esse. Propterea sic nō dicim⁹ tres eēnti as: sic nō dicimus tres magnitudines: s̄ vnam essentia et vnā magnitudinē. Essentia dico: que vs̄a grece d̄: quā vs̄itatus subam voca mus. Dicūt quidē et illi hypostasim: sed nescio quid volūt interesse inter vs̄iaz et hypostasim ita vt pleriq; nostrū q̄ hec greco tractant elo quia dicere p̄sueuerūt: mian vs̄ian tris hypo stasias: qd est latine vnam eēntiā tres subas.

Qua necessitate tres p̄sone in trinitate di cantur. Capitulum IX.

Ed qz n̄ra loquēdi p̄suetudo iaz ob tinuit vt h̄ intelligat cū dicim⁹ essen tiam: qd intelligit cū dicim⁹ subam: nō audemus dicere vnā essentia tres substan tias: s̄ vnā essentiam vel subam: tres aut p̄so nas. Quēadmodū multi latini ista tractan tes et digni aucto:itate dixerunt: cum alium

Ps. 79
Ps. 103
3bid. 101
3bid. 138

Rom. 11.

Joh. 10

modum apriorum non inuenirent quo enun-
ciarēt verbis quod sine vobis intelligebāt. Reue-
ra enim cum pater non sit filius: et filius non sit pater
et spiritus sanctus ille qui etiam donum dei vocat: nec
pater sit nec filius: tres vtriq; sunt. Hoc pluraliter
dictum est. Ego et pater vnum sum. Non ei dixit: vnum
est. quod Sabelliani dicunt: sed vnum sum. Tunc cum
querit quid tres: magna pars inopia humanum
laborat eloquium. Dictum est tamen tres persone: non
ut illud diceret: sed ne taceretur.

De vera magnitudine cuius participatione
sunt magna quantumcumque magna. Capitulum X.

Sicut ergo non dicimus tres essentias:

ita non dicimus tres magnitudines: ne

quod tres magnos. In rebus enim quae parti-

icipatione magnitudinis magne sunt: quibus est
aliud esse: aliud magne esse. sicut magna do-
mus: et magnus mons: et magnus animus. In
his quibus aliud est magnitudo: aliud quod ab ea
magnitudine magnus est: et pars non hoc est ma-
gnitudo quod est magna domus. Sed illa est ve-
ra magnitudo qua non solum magna est domus
quae magna est: et qua magnus est mons quicquid
magnus est: sed etiam quae magnus est quicquid aliud ma-
gnum dicitur: ut aliud sit ipsa magnitudo: aliud ea quae
ab illa magna dicuntur. Quae magnitudo vtriq;
partem magna est: multoque excellentior quae ea quae
participatione eius magna sunt. Deus autem:
quod non ea magnitudine magnus est quae non est quod
ipse: ut quasi princeps eius sit deus cum magnus est:
alioquin illa erit maior: Magnitudo quae deo:
aut non est aliquid maius. Ea igitur magnitudine
magnus est quae ipse est eadem magnitudo. Et ideo sic
si dicimus tres essentias: sic nec tres magnitu-
dines. hoc est enim deo esse quod magnus esse. Eadem
causa nec magnos tres dicimus: sed vnum magnus: quod
non participatione magnitudinis deus magnus est
sed seipso magno magnus est: quod ipse sua est ma-
gnitudo. hoc et de bonitate: et de eternitate: et
de omnipotentia dei dictum sit: omnibusque omnino predica-
mentis quae de deo pertinent pronuntiarit: quod ad seipsum dici-
tur: non translatum ac per similitudinem sed proprie: si tamen
de illo proprie aliquid dicitur: et hoc potest.

Relatiue non subaltere dicitur: quicquid aut pater:
aut filius: aut spiritus sanctus proprie nominatur. Cap. XI.

Quod autem proprie singula in eadem trini-

quitate dicuntur: nullo modo ad seipsa: sed ad

inuicem: aut ad creaturam dicuntur.

et ideo relatiue non subaltere eadem dici manifestum est.
Sic enim trinitas vnus deus dicitur: magnus: bo-
nus: eternus: omnipotens: ideoque ipse sic sua di-
ci potest deitas: ipse sua magnitudo: ipse sua boni-
tas: ipse sua eternitas: ipse sua omnipotentia.
Non sic potest dici trinitas pater: nisi forte transla-

te ad creaturam propter adoptionem filiorum. Quod
enim scriptum est: Audi israel dominus deus tuus: deus vnus est: non vtriq; excepto filio: aut excepto

Dent. 6

spiritu sancto oportet intelligi quem vnum deum de-
um nostrum recte dicimus: etiam patrem nostrum
per gratiam suam nos regenerantem. Trinitas
autem filius nullo modo dici potest. Spiritus vero sanctus
secundum quod scriptum est. Quoniam deus spiritus est: potest
quidem vniuersaliter dici: quod et pater spiritus
et filius spiritus: et pater sanctus: et filius sanctus.

Joh. 4

Itaque pater et filius et spiritus sanctus: quoni-
am vnus deus: et vtriq; deus sanctus est: et deus spi-
ritus est: potest appellari trinitas et spiritus sanctus.

Sed tamen ille spiritus sanctus qui non trinitas: sed in
trinitate intelligitur: in eo quod proprie dicitur spiritus
sanctus relatiue dicitur: cum et ad patrem et ad fili-
um refertur: quia spiritus sanctus et patris et filij spi-
ritus est: sed ipsa relatio non apparet in his no-
minibus: apparet autem cum dicitur: donum dei. Donum
enim est patris et filij: quia et a patre procedit: sic
dominus dicitur: Et quod apostolus ait: Qui spiritum christi non
habet: hic non est eius: de ipso vtriq; sancto spiri-
tu ait. Donum ergo donatoris: et donato: do-
ni: cum dicimus: relatiue vtriq; ad inuicem
dicimus. Ergo spiritus sanctus ineffabilis est
quodam patris filijque communio: et ideo fortasse
sic appellatur: quia patri et filio potest eadem appel-
latio conuenire. Nam hoc ipse proprie dicitur: quod il-
li communiter: quia et pater spiritus: et filius spiritus
et pater sanctus: et filius sanctus. Et quod ex no-
mine quod vtriq; conuenit: vtriusque communio si-
gnificet: vocatur donum amboꝝ spiritus sanctus. Et
hec trinitas vnus deus: deus solus: bonus: ma-
gnus: eternus: omnipotens. Ipse sibi vnitas: dei-
tas: magnitudo bonitas: omnipotentia.

Joh. 15

Roma. 8

De relatiuis quae referunt ad inuicem ne-
queunt cum tamen relatiua sunt. Cap. XII.

Ecce mouere debet: quoniam diximus rela-
tiue dici spiritus sanctum: non ipsam trinitatem
sed eum qui est in trinitate: quia non
ei videtur vicissim respondere vocabulum eius
ad quem refertur. Non enim sicut dicimus: seruus domini
et domini serui: filium patris: et patrem filij: quoniam ista re-
latiue dicuntur: ita etiam hic possumus dicere.
Dicimus enim spiritus sanctum patris: sed non vicissim
dicimus patrem spiritus sancti: ne filius eius in-
telligatur spiritus sanctus. Item dicimus spiritus sanctum
filij: sed non dicimus filium spiritus sancti: ne pater
eius intelligatur spiritus sanctus. In multis enim
relatiuis hoc contingit: ut non inueniatur vo-
cabulum quo sibi vicissim respondeant: quae
ad se referunt. Quid enim tam manifeste re-
latiue dicitur quam pignus? Ad id quod ipse refertur pi-
gnus cuius est pignus: et semper pignus alicuius

V

rei pignus est. Ad ergo cū dicimus pign^o pa-
 tris et filij: possumus vicissim dicere: patrem
 pignoris aut filij pignoris. At ergo cū dici-
 mus: donum patris et filij: nō quidem dicere
 possumus patrē doni: aut filij doni: sed vt h
 sibi vicissim respondeant: dicimus donū do-
 natoris: et donatōrē doni: quia hic potuit in-
 ueniri vstratū vocabulum: illic nō potuit.

Trinitatē deū: nō tria principia sed vnuz
 esse principium: quia et pater et filius et spirit^o
 sanctus vn^o creator est sicut vnus dñs.

Scit ergo relatiue La. XIII
 pater: idēq; relatiue dicit^r pncipiū:
 et si qd forte aliud: s; pater ad filium

dicit^r: pncipiū vero ad omnia que ab ipso sunt
 Item dicit^r relatiue fili^o: relatiue dicit^r et ver-
 bum et imago. Et in omib^o his vocabulis ad
 patrem refert^r. Nihil aut horū pater dicitur.
 Et pncipiū dicit^r filius: cū em diceret ei. Tu
 quis es: rñdit: pncipium qui et loquor vobis
 Sed nūquid patris pncipiū? Creatorem se
 quippe ostendere voluit: cū se dixit esse pnci-
 pium: sicut et pater pncipiū est creature: eo
 q ab ipso sunt omnia. Nam et creator relatiue
 dicit^r ad creaturā: sicut dñs ad seruū. Et idē
 cum dicim^o et patrē pncipiū et filij pncipium
 nō duo pncipia creature dicimus: q; et pat^r et
 filius simul ad creaturā vnū pncipiū est: sicut
 vnus creator: sicut vn^o deus. Si aut quicqd
 in se manet et gignit aliqd vel opaf: pncipiū
 est ei rei quā gignit: vel ei quā opaf: nō pos-
 sumus negare etiā spūscm recte dici pncipi-
 um: quia nō eū sepamus ab appellatiōe crea-
 toris. Et scriptū est de illo qd opetur et in se
 vtiq; manēs opaf. Ad em in aliquid eorum
 que opaf: ipse mutat et vertit. Et que opera-
 tur: vide aplm. Vnicuiq; aut inquit dat^r ma-
 nifestario spirit^o ad vtilitatē: Alij quidē dat^r
 p spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie
 fm euidē spū. Alteri aut fides in eodē spiri-
 tu: alij donatio curationū in vno spiritu: alij
 opatio vtutū: alij pphetia: alij iudicatio spi-
 rituū: alij genera linguarū. Omnia aut hec
 opaf vnus atq; idē spūs: diuidens ppria vni-
 cuiq; put vult: vtiq; sicut deus. Quis enim
 tanta illa pōt opari nisi deus? Idē aut de^o q
 opaf omnia in omibus. Nam et sigillatim si in-
 terrogemur de spūscō: verissime responde-
 mus: q; deus sit: et cū patre et filio simul vnus
 deus ē. Vnū ergo pncipiū ad creaturā dicit^r
 deus: nō duo vel tria pncipia.

Quomodo in trinitate: et pater ad filium
 principium sit: et pater et filius ad spiritūsan-
 ctum. La. XIII.

De se aut iuicē in trinitate si gignēs
 ad id qd gignit pncipiū est: pat^r ad fi-
 lium pncipiū est: quia gignit eum:
 Vtrū aut et ad spūscm pncipiū sit pater: qm Job. 15
 dictū est: de patre pcedit: nō pua questio est
 Quia si ita ē: nō iā pncipiū ei tantuz rei erit
 quā gignit aut facit: sed etiā ei quā dat. Vbi
 et illud elucescit: vtpote: qd solet multos mo-
 uere: cur nō sit filius etiā spūscūs: cū et ipse a
 patre creat: sicut in euāgelio legit^r. Exiit em Job. 16
 nō quō natus: sed quō datus: et ideo nō dicit^r
 filius: quia neq; natus est sicut vnigenitus:
 neq; factus vt p dei gratiā in adoptionē na-
 sceret: sicuti nos. Ad em de patre natum ē:
 ad patrē solum refert^r: cū dicit^r filius: et ideo
 filius patris ē: et nō noster. Quō aut datum ē
 et ad eū qui dedit refert^r: et ad eos quibus de-
 dit. Itaq; spūsanct^o: nō tm patris et filij qui
 dederunt: sed etiā noster dicit^r qui accepim^o.
 Sicut dicit^r dñi salus q dat salutē: eadē etiā
 nostra salus est qui accepimus. Spūs ergo
 et dei est q dedit: et noster q accepimus. Non
 ille spūs noster quo sumus: quia ipse spūs est
 hominis q in ipso est: sed alio modo iste no-
 ster est quo dicim^o: et panē nostruz da nobis: Apat. 6
 quāq; et illū spū qui hoīs dicit^r: vtiq; accipi-
 mus. Quid em habes inqt apls: qd nō acce-
 pisti: Sed aliud est qd accepimus vt essem^o:
 aliud qd accepimus vt sancti essemus. Vn
 scriptuz est et de Jobe: q in spiritu et virtute
 helie veniret: dictus est helie spūs: scz spūs
 quē accepit helias: hoc et de moyse intelligē
 dum est: cum ait ei dñs: Tollā de spiritu tuo:
 et dabo eis: hoc est: dabo illis de spūscō quem
 iam tibi dedi. Si ergo et qd dat: pncipiū ha-
 bet eum a quo dat: quia nō aliunde accepit
 illud qd ab ipso procedit: fatendū est patre et
 filij pncipiū eē spūsancti: nō duo pncipia
 Sed sicut pater et fili^o vnus de^o: et ad creatu-
 ram relatiue vnus creator: et vnus dñs: sic re-
 latiue ad spūsanctū vnū pncipiū. Ad crea-
 turam vero pater et filius et spūsanctus vnū
 pncipiū: sicut vnus creator et vnus dñs.

Quō in spiritu sancto etiam anteq; dare-
 tur: possit doni nomen intelligi: vt ei semper
 non aliud fuerit donum esse q; inipium esse.

Alterius autem que La. XV
 ritur: vtrū quēadmodū filius nō s;
 tantū habet nascendo vt filius sit:

sz omnino vt sit: sic et spiritūsanctus eo quo
 datur habeat: non tantū vt donū sit: sed om-
 nino vt sit. Vtrū ergo erat anteq; daretur:
 sed nondum erat donum: an eo ipso quo da-
 turus erat eum deus: iam donum erat et an?

Job. 8

1. Cor. 12

2. Cor. 2

Apat. 6

1. Cor. 4

Luc. 1

Rume. 11

Liber

reus daret. Sed si non procedit nisi auctori: nec procederet utique priusquam esset cui daret: quomodo iam erat ipsa substantia: si non est nisi quia datur: sicut filius non tamen ut sit filius quod relative dicitur sed non omnino ut sit ipsam substantiam nascentem habet. An semper procedit spiritus sanctus et non ex tempore: sed ab eternitate procedit. Sed quia sic procedebat ut esse donabile iam donum erat et antequam esset cui daret. Aliter enim intelligitur cum dicitur donum: aliter cum dicitur donatum. Nam donum potest esse et antequam detur: donatum autem nisi datum fuerit: nullo modo dici potest.

De appellationibus relatiuis que non ad deum sed ad creaturam referende sunt: quoniam deo nihil accidit.

Ca. XVI

Et moueat quod spiritus sanctus cum sit coeternus patri et filio: dicitur tamen aliquid ex tempore: veluti hoc ipsum quod donatum diximus. Nam sempiternus spiritus donum: temporaliter autem donatum. Nam etsi dominus non dicitur: nisi cum iam habere incipit seruum: etiam ista appellatio relative ex tempore est deo. Non enim sempiterna creatura est: cuius est ille dominus. Quomodo ergo obtrinebimus nec ipsa relatiua esse accidentia: quoniam nihil accidit deo temporaliter: quia non est mutabilis: sicut in exordio huius disputacionis tractauimus. Ecce dominum esse non sempiternum habet: ne cogamur etiam sempiternam creaturam dicere: quia ille sempiternus non dominaretur: nisi etiam ista sempiternus famularetur. Sicut autem non potest esse seruus qui non habet dominum: sic nec dominus qui non habet seruum. Et quisquis extiterit qui eternum quidem deum solum dicat: temporaria autem non esse eterna propter varietatem et mutabilitatem: sed tempore tamen non in tempore esse cepisse. Non enim erat tempus antequam inciperent tempus: et ideo non in tempore accidit deo ut dominus esset quod ipso tempore dominus erat: que utique si in tempore esse ceperunt: quod nisi debet de homine qui in tempore factus est: cuius utique dominus non erat antequam esset cui esset. Lerte vel ut dominus hominis esset ex tempore accidit deo. Et ut omnis auferri videatur controuersia: certe ut tuus dominus esset aut meus: qui modo esse cepimus ex tempore accidit deo. Aut si et hoc propter obscuram questionem anime videtur incertum: quid ut esset dominus populi israel? Quia etsi iam erat anime natura quam ille populus habebat: quod modo non querimus: tamen ille populus nondum erat: et quoniam esse cepit apparet. Postremo ut dominus esset huius arboris et huius segetis ex tempore accidit que modo esse ceperunt. Quia etsi materies ipsa iam erat: aliud est tamen dominum esse materie aliud esse dominum iam facte nature. Alio enim tem-

poris est etiam homo dominus ligni: et alio tempore dominus est arce: quousque ex ipso ligno fabricate quod utique non erat: cum ligno dominus iam esset. Quomodo igitur obtrinebimus nihil secundum accidens dici deum: nisi quia ipsius nature nihil accidit quo mutetur: ut ea sint accidentia relatiua: que cum aliqua mutatione rerum de quibus dicuntur: accidunt. Sicut amicus relative dicitur: neque enim esse incipit nisi cum amare cepit. Fit ergo aliqua mutatio voluntatis ut amicus dicatur. Nummus autem cum dicitur precium relative dicitur: nec tamen mutatus est cum esse cepit precium: neque cum dicitur pignus: et si qua sunt similia. Si ergo nummus potest nulla sui mutatione multoties dici relative: ut neque cum incipit dici: neque cum desinit: aliquid in eius natura vel forma quam nummus est mutationis fiat: quanto facilius de illa incommutabili dei substantia debemus accipere: ut ita dicatur relative aliquid ad creaturam: ut quousque temporaliter incipiat dici: non tamen ipsi substantie dei accidisse aliquid intelligatur: sed illi creature ad quam dicitur. Domine inquit refugium factus es nobis. Refugium ergo nostrum deus relative dicitur ad nos ei refertur: et tunc refugium nostrum fit: cum ad eum refugimus. Nunquid sit tunc aliquid in eius natura quod antequam ad eum refugerem non erat. In nobis ergo sit aliqua mutatio (Deteriores enim fuimus antequam ad eum refugerem: et efficiamur ad eum refugiendo meliores in illo autem nulla. Sic et pater noster esse incipit: cum per eius gratiam regeneramur quoniam dedit nobis potestatem filios dei fieri. Substantia itaque nostra mutatur in melius cum filij eius efficiamur: simul et ille pater noster esse incipit: sed nulla mutatione sue substantie. Ergo temporaliter dicitur incipit deus quod antea non dicebatur: manifestum est relative dici: non tamen secundum accidens dei quod ei aliquid acciderit: sed plane secundum accidens eius: ad quod dicitur aliquid deus incipit relative. Et quod amicus dei iustus esse incipit: ipse mutatur. Deus autem absit ut temporaliter aliquem diligat: quasi noua dilectione que in illo ante non erat: apud quem nec preterita transferunt et futura iam facta sunt. Itaque omnes sanctos suos ante mundi constitutionem dilexit: sicut predestinavit. Sed cum conuertuntur et inueniunt illum: tunc incipere ab eo diligere dicitur: ut eodem modo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur. Sic etiam cum iratus malis dicitur et placidus bonis illi mutantur non ipse. Sicut lux in firmis oculis aspera: firmis lenis est: ipsorum scilicet mutatione non sua.

Explicit liber quintus.

Ps. 89.

Job. 1.

- i** Incipiunt capitula libri sexti:
De eo quod ap[osto]lus ait: x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientiam
- ii** De patre et filio h[oc] solū non dici illud de
illo quod non ambo s[un]t: Deus em̄
de deo: bonus de bono: virtus de vir-
tute et s[un]t recte d[icitu]r: p[ater] aut[em] de p[ate]re
aut filius de filio et non ambo simul
sunt: non potest dici.
- iii** De unitate filij cum patre et nostra in-
uicem nobiscum.
- iiii** Pares in quacunq[ue] virtute nō posse in
ceteris esse dissiles: ac si h[oc] eq[ui]tas in
animis rep[er]it h[um]anis: multo incōpabi-
li[us] eā manere in incōmutabili etna-
q[ue] substantia quod ē deus trinitas
- v** De spū sancti unitate cū p[ate]re et filio.
- vi** De natura corporea et creatura spirita-
li: q[ue] simplices non sunt: quia nec in-
cōmutabiles.
- vii** De simplici et incōmutabili e[ss]entia dei:
q[ui]s multipliciter s[un]t substantiam
nominetur
- viii** Trinitatē deitatis nullo mō triplicē e[ss]e
dicendā: q[ui] nec tria ibi pl[ur]a s[un]t q[ui] vni
nec vni min[us] q[ui] tria.
- ix** De solo vero deo patre et filio et spiritu
sancto.
- x** De s[an]ctis h[il]arij q[ui] in trinitate p[er]sona-
rū p[ro]prietatē intelligit demonstrasse.
- Incipit liber sextus.

De eo quod apostolus ait x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientia[m].

Capitulum I.

Qualitatē p[er]is et filij et spi-
ritus sancti putant nōnulli
ex h[oc] impediri q[ui] min[us] intelli-
gat: q[ui] scriptū est: x[ristu]m dei
virtutē et dei sapientia[m]: vt
iō nō videat eq[ui]tas: q[ui] nō
ē p[ater] ipse virtus et sapientia: s[ed]

genitor virtutis et sapientie. Et reuera nō me-
diocri intentōe q[ui] solet. quō dicat de virtutis
et sapientie p[ater]. Ait em̄ ap[osto]lus: x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientia[m]. Et hinc nōnulli n[ost]ri aduersum
arrianos hoc mō ratiocinati s[un]t: eos d[icitu]r taxat
q[ui] p[ater] se aduersū catholicā fidē extulerūt. Nā
ipse arri[us] dixisse fert. Si filius ē: nat[us] ē: si nat[us] est
erat temp[us] q[ui] nō erat filius: nō intelligēs etiaz
natū e[ss]e: deo sempiternū e[ss]e: vt sit coetern[us] p[ater]
filius: sicut splendor q[ui] gignit ab igne atq[ue] diffu-
dit: coeuius ē illi: et e[ss]e coeternus: sicut ignis
eternus. Vn[de] quidā posteriores arriani abie-
cērūt istā sententiā: falsiq[ue] sunt: non ex t[em]p[or]e ce-
dit filius dei. Sed inter disputatōes quas ha-

bebant n[ost]ri aduersum eos q[ui] dicebant. erat t[em]p[us]
q[ui] nō erat filius. Hāc etiā nōnulli ratiocinatōz
inserebāt. Si dei filius: virtus et sapientia dei est: **Ubi sup[er].**
nec vnq[ui]s de[us] sine virtute et sine sapientia fuit.
coeternus ē deo p[ater] filius. Dicit aut[em] ap[osto]lus: x[ristu]m **Ubi s[uper].**
dei virtutē et dei sapientia[m]. Et deū aliq[ui] nō ha-
buisse virtutē aut sapientia[m]: demētis ē dicere:
Nō igit[ur] erat t[em]p[us] q[ui] nō erat filius. Que ratioci-
natio ad id cogit: vt dicamus deū patrē nō e[ss]e
sapientē: nisi habendo sapientia[m] quā genuit:
non existendo p[er] se p[er] ip[s]a sapientia. Deinde si
ita ē: filius q[ui] ip[s]e sicut d[icitu]r: deus de deo: lumē de
lumine: videndū est vt r[ati]ō possit sapientia d[icitu]r sa-
pientia dici: si nō est de[us] p[er] ip[s]a sapientia: s[ed] t[ame]n
genitor sapientie. Quid si tenemus: cur non et
magnitudinis sue: et bonitatis: et eternitatis:
et o[mn]ipotētie sue generator sit: vt nō ipse sit sua
magnitudo: et sua bonitas: et sua eternitas: et
sua o[mn]ipotentia: sed ea magnitudine magnus
sit quā genuit: et ea bonitate bonus: et ea eter-
nitate eternus: et ea o[mn]ipotentia o[mn]ipotens que
de illo nata est: sicut nō ip[s]e sua sapientia ē: sed
ea sapientia sapiēs est que de illo nata est. Nā
illud non est formidandū ne cogamur multos
filios dei dicere: p[ro]pter adoptionē creature coe-
ternos patri: si magnitudinis sue genitor est:
et bonitatis: et eternitatis: et o[mn]ipotentie. huic
em̄ calānie facile r[ati]o d[icitu]r: sic nō efficit: q[ui] mul-
ta noiata sunt: vt ille multoz filiozum coeter-
noz sit p[ater]: quē admodū nō efficitur: vt duo-
rum sit: cū dicitur x[ristu]s dei virtus: et dei sapientia.
Eadem quippe virtus que et sapientia. et
eadem sapientia que virtus est. Ita ne igitur
etiā de ceteris: vt eadem sit magnitudo q[ui] vir-
tus: et si qua alia: que vel si supra cōmemorata
sunt: vel cōmemorari adhuc possunt.

De patre et filio hoc solū non dici illud d[icitu]r
quod non ambo simul sunt: Deus em̄ de deo:
bonus de bono: virtus de virtute: quod siml[iter]
sunt recte dicitur: pater aut[em] de patre. aut filius
de filio quod non ambo simul sunt non potest
dici.

Capitulum II.

Ed si non dicitur in seip[s]o: nisi quod
ad filiū d[icitu]r: id est p[ater] vel genitor: vt p[ri]n-
cipiū eius: Si etiā gignens ei quod
de se gignit: consequēter principiū ē. Quicquid
aliud d[icitu]r: cum filio dicitur: vel poti[us] in filio: siue
magnus ea magnitudine quā genuit: siue ius-
tus ea iusticia quā genuit: siue bonus ea bo-
nitate quam genuit: siue potens ea potentia
vel virtute quam genuit: siue sapiens ea sapi-
entia quam genuit. Magnitudo autem ipsa:
non dicitur pater: sed magnitudinis genera-
tor. Filius vero sicut in seip[s]o dicitur filius: q[ui]d

Libet

non cum patre dicitur. sed ad patrem. nō sic et in seipō magnus. sed cū patre cuius ipse magnitudo est. Sic et sapiens cum patre dicitur cuius ipse sapientia est. sicut ille sapiens cum filio. quia ea sapientia sapiens est quā genuit. Quicquid ergo ad se dicitur: nō dicitur alter sine altero id est quicquid dicitur quod substantiā eorum ostendat. ambo simul dicuntur. Si hec ita sūt iam ergo nec deus est pater sine filio: nec filius sine patre: sed ambo simul deus. Et quod dicitur est: In principio erat verbum: in patre erat verbum: intelligitur. Aut si in principio sic dictum est ac si diceretur. aut oīa quod sequitur: et verbum erat apud deū. Verbum quidē solus filius accipitur. non sicut pater et filius: tanquā ambo vnum verbum. Sic enim verbum quod imago. Non autem pater et filius simul ambo imago: sed filius solus imago patris quē admodum et filius: nō enim ambo simul filius. Quod vero adiungitur: et verbum erat apud deum multum est ut sic intelligatur. verbum quod solus est filius. erat apud deum quod non solus est pater: sed pater et filius simul deus. Sed quid mirum si in duabus quibusdam rebus longe inter se diuersis potest hoc dici. Quid enim tam diuersum. quā animus et corpus. Potest tamen dici animus erat apud hominem: id est in homine. cū animus non sit corpus. Homo autem animus sicut et corpus sit. Et etiam quod consequenter scriptum est. Et deus erat verbum sic intelligatur: verbum quod non est pater: deus erat simul cum patre. Ita ne ergo dicimus. ut pater sit generator: magnitudinis. hoc est generator virtutis: vel generator sapientie sue. filius autem magnitudo: virtus: et sapientia: deus vero magnus: omnipotens: sapiens ambo simul. Quod ergo deus de deo. lumē de lumine. Non enim simul ambo deus de deo: sed solus filius de deo: sicut pater. Nec ambo simul lumē de lumine. sed solus filius de lumine patre. Nisi forte ad insinuandum et breuissime inculcandum quod coeternus est patri filius. ita dictum est de deo: et lumine de lumine: et si quid hoc modo dicitur: ac si diceretur. hoc quod non est filius sine patre: de hoc quod non est pater sine filio: id est hoc lumē quod lumē non est sine patre: de hoc lumine patre quod lumine nō est sine filio: ut cū dicitur deus quod nō est filius sine patre: est de deo quod non est pater sine filio: perfecte intelligatur quod non processit generator: illud quod genuit. Quod si ita est: hoc solum de eis dici non potest: illud de illo: quod simul ambo si sunt. Sicut verbum de verbo dici non potest. quia non simul ambo verbum: sed solus filius. Nec imago de imagine: quia non simul ambo imago. Nec filius de filio: quia non simul ambo filius. sicut dicitur. Ego et pater vnum sumus.

Unū sumus enim dictum est quod ille. hoc et ego sicut essentiam: non sicut relatiuum.

De vnitatem filij cum patre. et nostra inuicem nobiscum. Capitulū III.

Et nescio vtrum inueniatur in scripturis dictum: vnum sunt: quorum est diuersa natura. Si autem aliqua plura eiusdem nature sint. et diuersa sentiant: nō sunt vnum in quantum diuersa sentiunt. Nam si ita vnum essent ex eo quod homines erant: non diceret. Et sint vnum sicut nos vnum: cū suos discipulos patris comedaret. At vero paulus et apollo quia et ambo homines et idē sentiebāt. Qui plantat inquit: et qui rigat vnum sunt. Cū ergo sic dicitur vnum. ut non addatur quid vnum: et plura vnum dicant: eadem natura atque essentia nō dissidens: nec dissentiens significat. Cū vero addit quid vnum: potest aliquid significari ex pluribus vnum factum: quibus diuersis natura: sicut anima et corpus nō sūt vtiq; vnum. Quid enim tam diuersum: nisi addat aut subintelligat quid vnum. id est vnus homo: aut vnum animal. Inde apostolus. Qui adheret meretrici inquit: vnum corpus est. nō dixit vnum sunt: aut vnum est. sed addidit corpus: tanquā ex duobus diuersis masculino et feminino: vnum corpus adiunctione compositum. Et qui adheret domino inquit: vnum spiritus est: non dixit: qui adheret domino vnus est: aut vnum sunt: sed addidit spiritus. Diuersum enim natura. spiritus hominis: et spiritus dei: sed inherendo fit vnus spiritus ex diuersis duobus: ita ut sine homine non spiritu. beatus sit: dei spiritus atque perfectus beatus autem spiritus hominis nō nisi cū deo. Nec frustra. ut existimo cū tanta in euangelio sicut in Joanne: et totiens diceret: deus de ipsa vnitatem. vel sus cū patre: vel nostra inuicem nobiscum: nusquam dixit ut nos et ipsi vnum: sed ut vnus sint: sicut et nos vnum sumus. Pater ergo et filius vnum sunt: vti quod sicut vnitatem substantie: et vnus deus est: et vnus magnus: et vnus sapiens: sicut tractatum est. Unus ergo maior pater. Si enim maior: magnitudine maior. Cū autem magitudo filius eius sit: nec ille vti quod maior est eo qui se genuit. Nec ille maior ea magnitudine qua magnus est. ergo equalis. Nam vnde equalis si non eo quo est: cui non est aliud esse et aliud magnum esse. Aut si eternitate pater maior est: non est equalis filius quacumque re. Unus enim equalis. Si magnitudine dixeris non est par magnitudo: que minus eterna est atque ita cetera: An forte in virtute equalis est in sapientia vero nō est equalis. Sed quomodo est equalis virtus quā minus sapit. An in sapientia equalis est. in virtute autem nō est equalis. Sed quomodo equalis sapientia: que minus potens est. Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Job. 1.

Ubi sup

Job. 1.

Job. 10.

Job. 17.

1. Cor. 3.

Ibidem.

Ibidem.

Job. 17.

VI

Ph. 2. oibus nō sit equalis. Et scriptura clamat. Nō rapinā arbitratus est esse equalis deo. Logit ergo quiuis aduersari? veritatis q̄ aliq̄ mō tenetur apostolica auctoritate: in qualibet: vel vna re equalē deo filiū cōfiteri. Eligat quā voluerit: hinc ei ostendēt in oibus esse equalē: que de substantia eius dicūtur.

Pares in quacunq; virtute nō posse in ceteris esse dissimiles: ac si hec equalitas in animis reperit humanis. multo incomparabilius manere eam in incōmutabili eternaq; substantia q̄ est de^o trinitas. **Capitulum III.**

Sic virtutes que sunt in animo humano: quibus alio atq; alio mō singule intelligantur: nullomō tñ sepantur ab inuicē: vt quicunq; fuerint equales. verbi gratia. in fortitudine equales sint. et prudentia et temperantia: et iusticia. Si em̄ dixeris equales esse istos fortitudine. s̄ illū prestare prudentia. sequitur vt hui^{us} fortitudo min^{us} prudens sit. ac per hoc nec fortitudine equales sūt. quādo illius fortitudo prudentior. Atq; ita de ceteris virtutibus inuenies. si oēs eadē consideratione percurras. Non em̄ de viribus corporis agit. sed de animi fortitudine. Quāto ḡ magis in illa incōmutabili eternaq; substantia incomparabiliter simpliciore q̄ est animus humanus. hec ita se habent. humano quippe aīo nō hic ē esse qd̄ ē forte esse: aut prudentē: aut iustū: aut tpatum. Pōt em̄ esse animus: et nullā istarū habere virtutē. Deo autē hoc ē eē qd̄ est forte esse. aut iustum esse. aut sapientē esse: et si qd̄ de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris: q̄ substantia ei^{us} significet. Quobrem̄ siue ita dicat de^o de deo vt et singulis h̄ nomen cōueniat: nō tñ vt ambo sūt duo dī. s̄ vn^{us} de^{us} sit. Ita em̄ sibi coherent quē admodū et in distantibus diuersisq; substantiis fieri ap̄ls testis ē. Nā

2. Cor. 2

et sol^{us} dñs spūs est. et sol^{us} hoīs spūs vtiq; spūs est: tñ si hereat dño vn^{us} spūs est. quāto magis ibi ybi est oīno inseparabilis atq; eterna p̄nexe ne absurde dici videat quasi sūt ambo: cū dicitur filius dei: si id qd̄ dicitur de^o. nō nisi de ambobus dicitur siml. siue quicqd̄ de deo dicit qd̄ substantiā ei^{us} indicet: nō nisi de ambob^{us} siml dicitur. imo simul de ip̄a trinitate dicit. Siue ergo hoc. siue illud sit. qd̄ diligent^{er} discutendū est. nūc vnde agitur satis est videre. nullo mō filium equalē esse patri. si in aliquo scilz quod pertineat ad significandā eius substantiam inequalis inuenitur. sicut iam oñdimus Ap̄ls autem dixit equalē. In omnib^{us} ḡ eq̄lis est patri filius. et est vnus eiusdemq; substantie.

De spiritu sancti vnitae cum patre et filio. **Capitulum V.**

Quia propter etiā spūs sanctus. in eadem vnitae substantie et equalitate cōsistit. Siue em̄ sit vnitae ambo: siue sanctitas. siue charitas. siue ideo vnitae qz caritas. et ideo caritas qz sanctitas. manifestum est qd̄ nō aliq; duoz est q̄ vterq; cōiungitur. q̄ genitus a gignente diligit. generatoz cō suū diligit: sintq; nō p̄icipatione: s̄ eēntia sua. neq; dono superioris alicui^{us}. sed suo pp̄rio seruantes vnitae spūs in vinculo pacis. Quōd imitari p̄ gratiā. et ad deū. et ad nos iubemur. In quib^{us} duob^{us} p̄ceptis. tota lex pendet et p̄phete. Ita sunt illa tria. deus vn^{us}. sol^{us}. magn^{us} sapiens: sanctus: beatus. Nos autē ex ip̄o. et per ip̄m. et in ip̄o beati. qz ip̄ius munere inter nos vnū. cū illo autē vnus spiritus. qz agglutinata nra post eū. Et nobis herere deo bonū est qz perdet oēm qui fornicat ab eo. Spiritus ḡ sanctus cōmune aliquid est p̄ris et filij. quod illud est. At ip̄a cōmuniō. cōsubstantialis et cōeterna. Que si amicitia puenienter dici pōt. dicat. Sed aptius dicitur caritas. Et hec q̄ substantia. qz deus substantia. et deus caritas. sicut scriptū est. Sicut autē substantia sūt cū patre et filio. ita sūt magna. et simul bona. et sūt sancta. et quicquid aliud ad se dicit. qm̄ non aliud est deo esse. et aliud esse magnū vel bonū esse. et cetera. sicut supra oñdimus. Si em̄ minus magna est ibi caritas q̄ sapientia. minus q̄ est diligit sapientia. Equalis est igitur sapientia. vt quanta est sapientia tñ diligitur. Est autē sapientia equalis patri. sicut supra disputauimus. Equalis ē igitur etiā spūs sanctus. et si equalis. in oibus equalis p̄pter sūmam simplicitatem que in illa substantia est. Et iō non ampli^{us} q̄ tria sūt vnus diligens eū qui de illo ē. et vnus diligēs eū de quo ē. et ip̄a dilectio. Que si nihil ē. quō deus dilectio ē. Si non est substantia. quoniā deus substantia est.

Ephe. 4

Ps. 72
Ibidem.

Joh. 4

Ubi sup.

De natura corpea et creatura spūali. q̄ simplices nō sint. qz nec incōmutabiles. **La. VI.** It autē queritur. quō simplex et multiplex sit illa substantia. aiaduertenda est primo creatura quare sit multiplex. nullo autē modo vere simplex. Et prius corpus vniuersum vtiq; partibus constat. ita vt sit ibi alia ps maior. alia minor. et mai^{or} sit vniuersū q̄ ps qlibet aut q̄talibet. Nā et celū et terra partes sūt vniūse mūdane mol^{is} s̄ et sola fra. et solū celū innumerabilib^{us} partibus stat. et i scia sui pte minor ē q̄ i cetera et i dimidia mior q̄ tota et totū mūdi corp^{us} qd̄ duabus plerūq; partibus

Liber

appellari solet: id est celū et terra: utiq; maius ē q̄ solū celū aut sola terra. Et in vnoq; corpore aliud est magnitudo: aliud color: aliud figura. Pōt em̄ et diminuta magnitudine manere idē color: et eadē figura: et colore mutato manere eadē figurat eadē magnitudo: et figura: eadem non manente: tam magnū eē et eodē mō coloratū. Et quecūq; alia simul dicuntur de corpore: possunt et simul et plura sine ceteris cōmutari. Ac per hoc multiplex esse cōvincit natura corporis: simplex autē nullo modo. Creatura quoq; spiritalis sicut est anima: est quidē in corporeis comparatione simplicior: sine cōparatione autem corporis multiplex est: etia; ip̄a non simplex. Nam ideo simplicior est corpore: quia non mole diffunditur per spacium loci: sed in vnoquoq; corpore: et in vno toto tota est: et in qualibet parte eius tota est. Et idō cum sit aliquid in quibus exigua particula corporis quod sentiat anima: quibus non fiat i toto corpore: illa tamen tota sentit: quia tota non latet. Sed tamen etiam in anima cum aliud sit artificiosum esse: aliud inerte: aliud acutum: aliud memorem: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristitia: possint q; et alia sine alijs: et alia magis: alia minus innumerabilia et innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestū est non simplicē: sed multiplicē esse naturam. Nihil em̄ simplex mutabile est: oīs autem creatura mutabilis.

De simplici et incōmutabili essentia dei quibus multipliciter scōm substantiam nominetur.
Capitulum VII.

Deus vero multipliciter quidem dicitur magnus: bonus: sapiens: beatus: verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. Sed eadem magnitudo eius ē: que sapientia: Non enim mole magnus est: s̄ virtute. Et eadem bonitas que sapientia et magnitudo: et eadem veritas que illa omnia. Et nō ē ibi aliud beatū esse: et aliud magnum: aut sapientem: aut verum: aut bonū esse: aut omnino ip̄m esse. Nec quoniam trinitas est: ideo triplex putandus est. Alioquin minor erit pater solus: aut filius solus: q̄ simul pater et filius. Quibus non inueniatur quomodo dici possit: aut pater solus aut filius solus: cum semper atq; inseparabiliter et ille cum filio sit: et ille cum patre: non vt ambo sint pater: aut ambo filii: sed q; semper inuicē: neuter solus. Quia vō dicim⁹ et deū solū ip̄am trinitatē: quibus semper sit cū spiritib⁹ et aīabus sanctis. S̄ solū dicimus q; de⁹ est: q; nō et illi cū illo deus sunt: ita soluz p̄m dicimus p̄m: nō q; sepatur a filio. S̄ q;

non simul ambo pater sunt

Trinitatē deitatis nullo mō triplicē esse dicendā: q; nec tria ibi pl⁹ sūt q̄ vnū: nec vnum minus q̄ tria.

Capitulum VIII.

Quoniam itaq; tantus est solus pater: vel solius filius: vel solus spūs sanct⁹. Quis est fil⁹ p̄ et filius et spūs sanct⁹: nullo mō triplex dicendus est. Corpora quippe ad iunctiōe sua crescunt. Quis em̄ qui adheret vxori sue: vnū corpus fit: maius tñ corpus fit: q̄ si soli viri eēt: aut soli vxoris. In reb⁹ autē spiritalibus cū minor maior adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior q̄ erat: nō ille. In his em̄ q̄ nō mole magna sunt: hoc ē mai⁹ esse qd est meli⁹ eē. Melior autē fit spūs alicui⁹ creature: cū adheret creatori: q̄ si non adheret: et idō etiā maior q; melior. Qui ḡ adheret dño: vnus spūs est: sed tñ dñs nō idō fit maior: quibus fiat ille qui adheret dño. In ip̄o igit deo cū adheret equali patri filii equalis: aut spūs sanct⁹ patri et filio equalis: nō fit maior de⁹ q̄ singuli eoz: q; non est quo crescat illa pfectio. Perfectus autē siue p̄: siue filii: siue spūs sanctus: et pfectus deus: p̄ et filius et spūs sanctus et ideo trinitas potius q̄ triplex.

De solo vero deo patre et filio et spiritu sancto.

Capitulum IX.

Quoniam ostendimus quōd possit dici solus p̄: q; non nisi ip̄e ibi p̄ consideranda est illa sententia q̄ dicitur: deū vey solum non esse patre solū: sed p̄m et filium et spiritum sanctum. Si quis em̄ interroget: p̄ solus vtrum sit deus: quomodo respondebitur nō esse nisi forte ita dicamus eē quidē patrem deum: sed non esse solum deum: esse autē solum deum: p̄m et filium et spiritum sanctum. Sed quid agimus d illo testimonio dñi. P̄i em̄ dicebat: et p̄m nominauerat ad quē loquebat. cū ait. Hec est vita etna. vt cognoscant te vnū verū deū. Qd quidē arriani sic solent accipere: quasi nō sit filii⁹ verus de⁹. Quibus exclusis: videndū est an intelligere cogamur: cū dicitur est p̄i. Ut cognoscant te vnū vey deū: tanq; hoc insinuare voluerit: q; et solus p̄ deus verus est: ne non intelligeremus deū: nisi ip̄a tria sit: p̄m et filium et spūs sanctū. Nū ḡ ex dñi testimonio: et p̄m vnū verū deū dicim⁹: et filium vnū vey deū: et spūs sanctuz vnū vey deū: et simul p̄m et filium et spiritum sanctū: id est siml ip̄am trinitatē: non tres veros deos: sed vnū vey deuz. An qm̄ addidit. Et quem misisti iesum xp̄m: subaudiendum est vnum verum deum. Et ordo verborū est vt te et quem misisti iesum xp̄m: cognoscan

Dei. 2.

1. Cor. 6.

Job. 14.

Ubi. 5.

Libe

Incipiunt capitula libri septimi.

i Utrum quicquid de deo non relatiue: sed ad seipm recte dicitur: cuiuslibet p sone in trinitate cōueniat.

ii Ea q̄ patris et filij essentia significant nō esse relatiua: qz q̄cquid ad se: nō ad aliqd̄ dicunt simul ambo sunt.

iii De sapia a deo genita vel creata.

iiii Quid vel a grecis vel latinis necessofu erit dici de ineffabili trinitate.

v De substantia et essentia.

vi De tribus psonis vnius essentie.

Aurelij Augustini liber septimus incipit.

Utrū q̄cqd̄ de deo nō relatiue: s̄ ad seipm recte dicitur: cuiuslibet psona in trinitate pueniat.

Capitulum I.

Am nūc queramus diligētius q̄tum dat deus qd̄ paulo ante distulim⁹. Utrū et singla queqz in trinitate psona possit et p se ipam nō cū ceteris duab⁹ dici deus: aut magnus: aut sapiēs:

aut verus: aut omnipotēs: aut iustus: et si qd̄ aliud dici de deo pōt non relatiue: s̄ ad seipm

An vō nō dicant ista: nisi cū trinitas intelligit

i. Cor. hoc est qd̄ em facit: qz scriptū est: xpm dei virtutis et dei sapiam: vtrū ita sit p̄ sapie atqz virtutis sue: vtrū hac sapia sapiēs sit quā genuit: et hac v̄tute potens quā genuit: et qz sp̄ potens et sapiēs: sp̄ genuit v̄tute et sapiam. Dixeram⁹ em si ita est: cur nō et magnitudinis sue pater sit q̄ magn⁹ est: et bonitatis q̄ bon⁹ est: et iusticie q̄ iustus: et alia si q̄ sunt. Aut si hec oīa plurib⁹ vocabulis in eadē sapia et v̄tute intelliguntur vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ea bonitas q̄ sapia: et ea rursus sapia q̄ v̄tus: sicut itaqz tractauimus: meminere cū aliqd̄ horū noīo sic accipiendū esse: ac si oīa cōmemorē. Querit⁹ ḡ an p̄ etiā singulus sit sapiēs: atqz ipa sibi ipse sapia: an ita sit sapiēs quō dicēs. Verbo ei qd̄ genuit dicēs ē: nō v̄bo qd̄ p̄fert et sonat et transit: s̄ v̄bo qd̄ erat apud deū: et deus erat verbū

Job. et oīa p̄ ipm facta sunt: v̄bo eq̄li sibi q̄ sp̄ atqz in cōmutabiliter dicit seipm. Nō est em ipse v̄bū sicut nec filius nec imago. Dicēs aut̄ exceptis illis tp̄alib⁹ vocibus v̄bi dei: q̄ in creatura sūt nā sonāt et trāsest. Dicēs ḡ illo coeterno v̄bo nō singulus intelligit: s̄ cū ipō v̄bo sine q̄ non est v̄tūqz dicēs. Ita ne et sapiens sicut dicēs: vt ita sit sapia sic verbū: et h̄ sit v̄bū esse qd̄ est esse sapiam: h̄ etiam esse v̄tutem: vt v̄tus et sapia et v̄bū idem sit: et relatiue dicat: sicut fili⁹ et imago atqz ille nō singulus potēs vel sapiēs: s̄ cuz ipa v̄tute et sapia quā genuit: sicut nō singul⁹

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit: atqz ita magnus ea et cum ea magnitudi ne quam genuit. Et sic non alio magnus: alio deus: sed eo magnus quod deus: quia non aliud illi est magnum esse: aliud deum esse: consequens est: vt nec deus singulus: s̄ ea et cuz ea deitate quam genuit: vt sic sit fili⁹ deitas p̄ris sicut sapientia et virtus patris: et sicut ē verbum et imago patris. Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse: ita sit etiam essentia patris filius: sicut est verbum et imago eius. Ac per hoc etiam excepto eo quod pater est: non sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt nō tātum id quod dicitur pater: qd̄ manifestum est eum non ad seipm: sed ad filiū relatiue dici: et ideo patrem qz est ei filius: sed omnino vt sit qd̄ ad seipm est: ideo sit qz genuit essentia suā. Sicut em magnus est: non nisi ea quam genuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnum esse. Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadē quippe eius magnitudo que v̄tus et eadē essentia q̄ magnitudo. Hec disputatio nata ē ex eo qd̄ scriptum est christum esse dei virtutem et dei sapientiam. Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupimus: vt aut dicamus christum nō esse dei v̄tutem et dei sapientiam: atqz ita impudēter et impie resistamus apostolo: aut christū qui deū dei virtutem et dei sapientiam esse fateamur: sed eius patrē nō eē patrē virtutis et sapientie sue: quod non minus impium est. Sic em nec christi erit pater: quia xps dei v̄tus et dei sapientia est: aut non esse patrē virtutis sue potentē: neqz sapientia sua sapientem: qd̄ q̄s audeat dicere: aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc ipso sit quo sapiens est: quod de anima intelligi solet: que alias insipiens: alias sapiens ē: velut natura mutabilis: et nō summe perfecteqz simplex: aut patrē nō esse aliquid ad se ipsum: et nō solum quod pater est: sed omnino qd̄ ē: ad filiū relatiue dici. Quō ḡ eius deitē filius cui⁹ pater: qm̄ quidem ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm sed etiam esse ad filium illi est. At em multo magis vnius eius demqz essentie: qz vna eademqz eēntia pater et filius: qm̄ quidē patri si ad seipm est ipm esse: sed ad filiū quā essentiam genuit: et qua essentia est quicquid est. Alter ergo ad se est: et vterqz ad inuicem relatiue dicitur: an pater solus: non solum

quod patris dicitur: sed omnino quicquid dicitur: relative ad filium dicitur: ille autem dicitur ad patrem: et ad se: et si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris essentia est filius sicut patris virtus: et sapientia: sicut virtus patris: et imago patris: aut si essentia dicitur ad se filius: pater autem non est essentia: sed genitor: essentie: non est autem ad seipsum: sed hac ipsa essentia quam genuit: sicut hac ipsa magnitudine magnus quam genuit: et magnitudo dicitur ad se filius: ergo et virtus et sapientia et verbum et imago. Quid autem absurdum est imaginem ad se dici: aut si non id ipsum est imago et verbum quod est virtus et sapientia: sed illa relative dicuntur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens est pater: quia non potest ipse ad eam relative dici: et illa ad eum relative non dicitur: omnia enim que relative dicuntur ad invicem dicuntur. Restat itaque: ut etiam essentia filius relative dicatur ad patrem. Ex quo conficitur inopinatissimum sensus: ut ipsa essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: non essentia sed relativum indicat: quod cum dicitur deus: non essentia indicat: sed relativum quo refertur ad servum. Cum autem homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur essentia: hoc ergo cum deus dicitur: homo essentia est: deus vero relative dicitur: homo enim ad se dicitur: deus minus ad servum: hoc autem verum agimus: si essentia ipsa relative dicitur: essentia ipsa non est essentia. Huc accedit: quod omnis essentia que relative dicitur: etiam aliquid excepto relativo: sicut homo deus: homo fructus et equum iumentum: et nummus arra: homo et equum et nummus ad se dicuntur: et sube sunt vel essentie deus vero et servum et iumentum et arra: ad aliquid relative dicuntur. Sed si non esset homo: id est aliqua substantia: non esset que relative deus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentum relative diceretur. Ita si nummis non esset aliqua substantia: nec arra posset relative dici. Quapropter si et pater non est aliquid ad seipsum: non est omnino qui relative dicatur ad aliquid. Non enim si cut ad aliquid coloratum refertur color eius: nec omnino ad se dicitur color: sed semper alicuius colorati est. Illud autem cuius color est etiam si eoque coloratum dicitur ad coloratum refertur: tamen id quod corpus dicitur ad se dicitur. Nullo modo ita putandum est patrem non dici aliquid ad seipsum: sed quicquid dicitur ad filium dici. Eundem deo filium et ad seipsum dicitur et ad patrem. Cum deus magnitudo magna et deus potens: utique ad seipsum: et magnitudo atque virtus magni et potentis patris: que pater magnus et potens est. Non ergo ita: sed utrumque substantia: et utrumque una substantia. Sicut autem absurdum est dicere candidum non esse candorem: sic absurdum

est dicere sapientem non esse sapientiam. Et sic candor ad seipsum candidus dicitur: ita et sapientia ad seipsum dicitur sapiens. Sed candor corporis non est essentia: quoniam ipsum corpus essentia est: et illa est que litas: verum et ab ea dicitur candidum corpus: cui non hoc est esse quod candidum esse. Aliud enim ibi forma et aliud color: et utrumque non in seipso: sed in aliqua mole. Que moles nec forma nec color est: sed formata et colorata. Sapientia vero et sapiens est. Et quoniam quecumque anima participatione sapientie fit sapiens: si rursus desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cum anima fuerit in stulticia commutata illa mutat: non ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quemadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Lumen enim corpus in altum colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinet. Quod si et pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiens: neque hoc est illi esse quod sapere: qualitas enim est filius non proles eius: et non ibi erit iam summa simplicitas: Sed absit ut ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse quod sapere. Quod si hoc est ibi esse quod sapere: non ullam sapientiam quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi esse esse quod sapere: nisi eo est que sapiens est. Quapropter que causa illi est ut sapiens sit: ipsa illi causa est ut sit: proinde si sapientia quam genuit causa illi est ut sapiens sit: etiam ut sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neque genitricem neque conditricem patris vel modo quisque dixerit sapientiam. Quid enim est insanius. Ergo et pater ipsa sapientia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris: id est ut quemadmodum lumen de lumine: et utrumque unum lumen: sic intelligatur sapientia de sapientia: et utrumque una sapientia: ergo et una essentia: quia hoc est ibi esse quod sapere. Quod enim est sapientie sapere: et potentie posse et eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse: hoc est essentie ipsum esse. Et quia in illa simplicitate non est aliud sapere quam esse: eadem ibi sapientia que essentia.

Ea que patris et filij essentiam significant non esse relativa: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capitulum II.

Atter igitur et filius simul una essentia: et una magnitudo: et una veritas: et una sapientia. Sed non pater

Liber

et filius simul ambo vniū x̄bū: qz non s̄t ambo
vniū filiū. Sicut em̄ filiū ad patrē refert: nō ad
seipm̄ dicit: ita et verbū ad eū cui⁹ verbū ē re
fert cū dicit verbū. Et q̄ppe filiū quo verbū
et eo verbū quo filius. Qm̄ igit̄ pater et filius
simul nō vtiqz vniū filiū: p̄ns ē: vt pater et filiū
simul nō ambo vniū verbū. Et propterea nō
eo verbū quo sapiētia: qz verbū nō ad se di
citur: s̄ t̄m̄ relatiue ad eū cui⁹ verbū ē: sic filiū
ad patrē. Sapiētia v̄o eo quo essentia. Et
ideo qz vna essentia: vna sapiētia. Qm̄ ve
ro et verbū sapiētia est: s̄ nō eo verbū q̄ sapi
entia. Verbum em̄ relatiue: sapiētia essenti
aliter intelligit̄: id dicit accipimus cū dicit x̄
bum: ac si dicat̄ nata sapiētia: vt sit et filius et
imago. Et hec duo cū dicunt̄: id ē nata sapiē
tia in vno eorū eo q̄ nata est et verbū et ima
gō et filiū intelligat̄: et in his om̄ib⁹ noib⁹ nō
ostendat̄ essentia: qz relatiue dicunt̄. At in
altero qd̄ ē sapiētia: qm̄ et ad se dicit̄: seip̄a em̄
sapiens ē: etiā essentia demōstret̄: et hoc ei⁹
esse qd̄ s̄ape. Tm̄ pater et filiū simul vna sapiē
tia: quia vna essentia: et sigillatim sapiētia de
sapiētia: sicut essentia de essentia. Quapro
pter nō qz pater nō est filiū: et filiū nō ē pater:
aut ille ingēnit⁹: ille aut̄ genitus: ideo non
vna eētia: quia his noibus relatiue eorum
ostendunt̄. Utterqz aut̄ simul vna sapiētia
et vna essentia: vbi h̄ ē esse qd̄ s̄ape: nō aut̄ si
mul vterqz verbū aut filius: qz nō h̄ ē esse qd̄
verbū: aut filiū esse: sicut iā satis ostēdimus
ista relatiue dici.

De sapiētia a deo genita vel creata.

Utr̄ ergo in scripturis La. III.
c. mūqz fere de sapiētia quicqz dicit̄
tur: nisi vt ostendat̄ a deo genita vel
creata: genita sc̄z p̄ quā facta sunt om̄ia: cre
ata vero vel facta: sicut in hoibus: cū ad eaz
que nō creata et facta: sed genita est cōuertū
tur et illustrant̄. In ipsis em̄ sit aliqd̄ qd̄ voce
tur eorū sapiētia: vel illud scripturis p̄nun
ciatibus aut narratib⁹ qd̄ verbū caro factū
est et habitauit in nobis: h̄ mō em̄ x̄pus facta
sapiētia est: quia factus est homo. An pro
pterea nō loquit̄ in illis libris sapiētia: vel
de illa dicit̄ aliquid: nisi qd̄ eā de deo natam
ostendat̄: aut factā: quous sit et pater ip̄e sapiē
tia: quia illa nobis sapiētia commēdanda
erat et imitanda: cui⁹ imitatione formamur.
Pater em̄ eam dicit vt verbū eius sit: non q̄
modo p̄fert ex ore verbū sonās: aut an̄ p̄nu
ciationē cogitat̄. Spacijs em̄ t̄pm̄ h̄ cōplet̄:
illud aut̄ et̄nū ē: et illuminādo dicit nob̄ de se
et de p̄re: qd̄ dicit̄ dū ē hoib⁹. Jōqz ait: Nemo

nouit filiū nisi pater: et nemo nouit patrē: nisi
filiū: et cui voluerit filiū reuelare: qz p̄ filiū re
uelat pater: id est p̄ x̄bū suū. Si ei hoc verbū
qd̄ nos p̄ferimus t̄pale et transitōriū: et seipm̄
ōndit: et illud d̄ q̄ loq̄mur q̄tomagis x̄bū dei:
p̄ qd̄ facta sunt oia: qd̄ ita ōndit p̄rem sicuti ē
pater: qz et ip̄m̄ ita est: et h̄ est qd̄ pater sc̄dm̄
qd̄ sapiā est et essentia: nam sc̄dm̄ qd̄ verbū nō
h̄ ē qd̄ pater: qz verbū nō est pater: et x̄bū re
latiue dicit̄ sicut filius qd̄ vtiqz nō pater. Et iō
x̄pus virtus et sapiā dei: qz de patre virtute et
sapiētia: etiā ip̄e virtus et sapiā est sicut lumē
dei de patre lumine: et sōns vite apud deū pa
trē: vtiqz fontem vite. Qm̄ apud te inq̄t p̄
pheta: est sōns vite: et in lumine tuo videbim⁹
lumē: qz sicut pater habet vitā in semetip̄o sic
dedit filio habere vitā in semetip̄o: et erat lu
men v̄x qd̄ illuminat oēm hoīem venientē
in hunc mundū: et lumen h̄ verbū erat apud
deū: sed et deus erat verbū. Deus aut̄ lumē
est: et tenebre in eo non sunt vllē: lumen vero
non corporeale sed spiritale. Neqz ita spiritale
vt illuminatione factum sit: quemadmodum
dictū est apostolis. Vos estis lumen mundi:
sed lumen quod illuminat omnem hominem
ea ip̄a et summa sapiētia deus: vnde nūc agi
mus. Sapiētia vero filius de sapiētia p̄re:
sicut lumen de lumine: et deus de deo: vt et sin
gulus pater lumen: et singulus filius lumen: et
singulus pater deus: et singulus filiū deus: er
go et singulus pater sapiā: et singulus filius sa
piētia. Et sicut vtrūqz simul vniū lumē: et vniū
deus: sic vtrūqz vna sapiā. Sed filius fact⁹ est
nob̄ sapiā a deo: et iusticia et sacrificatio: qz tem
poraliter nos ad illum cōuertimur: id est ex a
liquo tēpe: vt cum illo maneamus in eter
num. Et ip̄e ex quodam tēpe x̄bum caro
factū est: et habitauit in nobis. Propterea igit̄
tur cum p̄nunciatur in scripturis aut narrat̄
aliquid de sapiētia siue dicere ip̄a: siue cū de
illa dicitur: filius nobis potissimū insinuat̄.
Luius imaginis exemplo et nos non disceda
mus a deo: quia et nos imago dei sumus. Nō
quidem equalis: facta quippe a patre p̄ filium
non nata de patre sicut illa. Et nos quia illu
minamur lumine: illa vero quia lumen illumi
nās: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū
est. Neqz enim imitatur p̄cedentem aliquē
ad patrē a quo nunqz est omnino separabi
lis: quia id ipsum est quod ille de quo est. Nos
aut̄ nitentes imitamur manentem: et se
quimur stantem. Et in ip̄o ambulantes tē
dimus ad ipsum: quia factus est nobis via
temporalis per humilitatem: Que mansio

Job. 1

Ps. 35

Job. 5

Ibid. 1

Job. 1

Abat. 5

J. 1. 1. 1

Job. 1

Abat. 11

nobis eterna est p diuinitatē. Qm̄ q̄pe spi-
 ritibus mūdis intellectualib⁹ q̄ supbia non
 lapsi sunt: in forma dei: ⁊ deo equalis ⁊ deus
 p̄bet exemplū: vt se idem exēpluz redeundi
 etiā lapsi p̄beret homini: q̄ p̄pter imundici-
 am pctōz penāq; mortalitatis deuz videre
 nō poterat: semetip̄m exinanīuit: nō mutan-
 do diuinitatem suā: s̄ n̄fam mutabilitatē as-
 sumendo: ⁊ formā serui accipiens: venit ad
 nos in hunc mundū: qui in hoc mundo erat
 quia mundus p̄ eū factus ē: vt exempluz sur-
 sum videntib⁹ deū: exemplū deo: sum mirā-
 tibus hoīem. Exemplū sanis ad p̄manendū
 exemplū infirmis ad cōualescendū. exēplū
 morituris ad nō timendū: exemplū mortuis
 ad resurgendū eēt: in oībus ip̄e p̄matum te-
 nens. Quia em̄ hō ad beatitudinē sequi nō
 debebat nisi deū: ⁊ sentire nō poterat deum
 sequendo deū hoīem factū sequere simul:
 ⁊ quē sentire poterat ⁊ quem sequi deberet.
 Roma. 5. Mem⁹ q̄ eū ⁊ inhereamus illi: caritate dif-
 fusa in cordibus n̄ris p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ q̄ dat⁹ est no-
 bis. Nō igit̄ mirū si p̄pter exemplū q̄ nob̄
 vt reformaremur ad imaginē dei p̄bet ima-
 go equalis p̄ri: cū de sapiētia scriptura loq̄-
 d̄ filio loquit̄ quē sequimur viuēdo sapiēter
 quis ⁊ pater sit sapiētia sicut lumē ⁊ deus:
 Sp̄s q̄ sanctus siue sūma charitas vtrūq;
 cōiungens nosq; subiūgens. Qd̄ ideo nō in-
 digne dicit̄ quia sc̄ptū est: Deus charitas ē:
 quō nō est etiā sapiētia: cū sit lumen: qm̄ de⁹
 lumen ē: siue ergo h̄ modo siue alio modo ef-
 sentia sp̄s sancti sigillatim ac p̄prie nominā-
 da ē qm̄ de⁹ ē: vtiq; lumē est: Et qm̄ lumē est:
 vtiq; sapiētia est. Deū aut̄ esse sp̄m̄ sc̄m̄: scri-
 ptura clamat apud apl̄m̄ qui dicit: Rescitis
 quia tēplū dei est: statimq; subiicit: Et sp̄s
 dei habitat in vob̄. De⁹ em̄ habitat in tem-
 plo suo. Nō em̄ tanq; minister habitat sp̄s
 dei in templo dei: cū alio loco euidentius di-
 cat: Rescitis qz corpa v̄sa tēplū in vob̄ est
 sp̄s sancti quē habetis a deo: ⁊ nō estis vestri
 empti em̄ estis p̄cio magno: gloriificate ⁊ por-
 tate deū in corpe vestro. Quid est aut̄ sapiē-
 tia nisi lumen spiritale ⁊ incōmutabile? Est
 em̄ sol iste lumē s̄ corpale ē: ⁊ spiritalis crea-
 tura lumen: s̄ nō incōmutabile. Lumē q̄ pat̄
 lumen fili⁹: lumen sp̄s sc̄s. Simul aut̄ non
 tria lumina: s̄ vnū lumen. Et ideo sapiētia
 pater: sapiētia filius: sapiētia sp̄s sc̄s. et si-
 mul nō tres sapiētie: s̄ vna sapiētia: ⁊ quia
 h̄ est ibi esse qd̄ sapē: vna essentia pater ⁊ fili-
 us ⁊ sp̄s sanctus. Nec aliud ē ibi esse q̄ deū
 ē. Un⁹ q̄ de⁹: pater ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄s sanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fu-
 erit dici de ineffabili trinitate. La. III
 Itaq; loquēdi causa de ineffabilib⁹
 vt fari aliquo modo possum⁹ qd̄ ef-
 fari nullo modo possum⁹: dicitur est
 a n̄ris grecis vna essentia: tres substātie: a la-
 tinis aut̄ vna essentia vel substātia: tres per-
 sone: quia sicut iā diximus: nō aliter in sm̄oe
 n̄fo: id est latino eēntia q̄ suba solet intelligi
 Et dū intelligat̄ saltē in enigmate qd̄ dicit̄:
 placuit ita dici vt diceret̄ aliqd̄ cū quererēt
 qd̄ tria sint: que tria esse fides vera p̄nunci-
 at: cū ⁊ patrē nō dicit̄ eē filiū: ⁊ sp̄m̄ sc̄m̄ quod
 est donū dei nec patrē dicit̄ esse nec filiū. Lū
 q̄ querit̄ qd̄ tria: vel qd̄ tres: cōferimus nos
 ad inueniendū aliqd̄ speciale vel generale
 nomē quo cōplectamur hec tria: neq; occur-
 rit animo qz excedit sup̄eminētia diuinitat̄
 v̄sitati eloquiū facultatē. Verū em̄ cogitat̄ur
 deus q̄ dicit̄: ⁊ veri⁹ est q̄ cogitat̄. Lū em̄ di-
 cimus: nō eundē esse iacob q̄ est abraā: isaac
 aut̄ nec abraā esse nec iacob: tres eē vtiq; fa-
 remur abraā isaac ⁊ iacob. S; cū querit̄ quid
 tres: r̄ndemus tres hoīes: noīe speciali. eos
 pluraliter appellantes: generali aut̄ si dica-
 mus tria animalia: hō em̄ sicut veteres diffi-
 nierūt: aīal ē r̄onale: mortale. Aut sicut scri-
 ptur e n̄re loq̄ solēt: tres aīas cū a pte melio-
 re totū appellari placent: id ē ab aīa: cū corp⁹
 ⁊ aīa sit totus homo. Ita quippe dictū est in
 egyptū descendisse cū iacob aīas septuagin-
 ta q̄nq;: p̄ tot hoībus. Itē cū dicim⁹ equum
 tuū nō eū eē q̄ me⁹ ē: ⁊ tertiū alicui⁹ alteri⁹:
 nec meū eē nec tuū: fatemur tres esse. Et in
 terroganti qd̄ tres: r̄ndem⁹ tres equos no-
 mine speciali: generali aut̄ tria aīalia. Item
 cū dicimus bouē nō esse equū: canē xō nec
 bouē esse nec equū: tria quedā dicim⁹: ⁊ per-
 cunctantibus qd̄ tria: nō iā speciali noīe dici-
 mus tres equos: aut tres boues: aut tres ca-
 nes: quia nō eadē specie cōtinent̄: s̄ genera-
 li tria aīalia: siue sup̄iore genere tres subas:
 vel tres creaturas: vel tres naturas. Que-
 cūq; aut̄ plurali numero enūciant̄: specialit̄
 vno noīe etiā generaliter enūciari possunt.
 Nō aut̄ oīa que generaliter vno noīe appel-
 lant̄ etiā specialiter appellare vno noīe pos-
 sumus. Nam tres equos qd̄ est nomen spe-
 ciale: etiā aīalia tria dicim⁹. Equū vero ⁊ bo-
 uem: ⁊ canem: animalia tria tm̄ dicimus vel
 substantias que sunt generalia noīa: ⁊ si qd̄
 aliud de his generaliter dici pōt. Tres vero
 equos: aut boues: aut canes: que specialia
 vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. Ea q̄p

pe vno nomine quis pluraliter enūciamus que cōiter habent illud qd̄ eo noīe significat. Abraā q̄ppe et isaac et iacob: cōe habent id qd̄ est hō: Ita q̄ dicunt tres hoies. Equus quoq̄ et bos et canis: cōmune habēt id qd̄ ē animal: Dicunt q̄ tria animalia. Ita tres aliq̄s lauros: etiā tres arbores dicim⁹: laurū vero et mirtū: et oleā: tñ tres arbores vt tres subas aut tres naturas: atq̄ ita tres lapides: etiā tria corpa: lapidem vero et lignum et ferrum tantū tria corpa: vel si quo etiā supiore generali noīe dici possunt. Pater q̄ et fili⁹ et spirit⁹ sanctus: qm̄ tres sunt: queramus quid tres sunt: et qd̄ cōmune habeant. Non em̄ cōmune illis est id qd̄ pater ē: vt inuicē sibi sint patres: sicut amici: cum relative ad alterutruq̄ dicant possunt dici tres amici q̄ inuicem sibi sunt. Non aut̄ hoc ibi: qz̄ tātū pater ibi pater: nec duorū pater: sed vnici filij. Nec tres filij: cū pater ibi nō sit filius nec spūssanctus. Nec tres spūssancti: quia et spūssanctus propria significatione qua etiā donū dei dicitur nec pater nec filius. Quid igit̄ tres? Si em̄ tres p̄sone: cōmune ē eis id qd̄ p̄sona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis si cōsuetudinē loquendi respicim⁹. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generalit̄ enūciant aliqua plura vt etiā specialit̄ enūciari possint. Nature em̄ differentia facit: vt laurus et mirtus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis: nō dicant speciali noīe: iste tres lauri: aut illi tres boues: sed generali: vt iste tres arbores: et illa tria animalia. Hic vero vbi nulla est essentie diuersitas: optet vt speciale nomen habeant hec tria: qd̄ tñ nō inuenitur. Nā p̄sona generale nomen est: tantum vt etiā hō possit hoc dici: cū tñ intersit inter hoīem et deum. Deinde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cōmune est eis id qd̄ p̄sona ē. Alio q̄n nullo modo possunt ita dici: quemadmodum nō dicunt tres filij: quia nō cōmune est eis id qd̄ est filius: cur nō etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia pater p̄sona: et filius p̄sona: et spūssanctus p̄sona: ideo tres persone. Quia q̄ pater deus: et filius deus: et spūssanctus deus: cur nō tres dñj? Aut qm̄ ppter ineffabilem conūctionē hec tria simul vn⁹ de⁹ cur nō etiā vna p̄sona: vt ita nō possimus dicere tres p̄sonas: q̄uis singulam quāq̄ appellemus p̄sonam: quē admodū nō possum⁹ dicere tres deos: q̄uis quēq̄ singulū appellemus deum: siue patrē: siue filiū: siue spiritū sanctum. An quia scriptura nō dicit tres de

os: sed nec tres p̄sonas alicubi scripturā cōmemorare inuenim⁹. An quia nec tres: nec vnā p̄sona scriptura dicit hec tria. Legim⁹ em̄ p̄sonā dñi: nō p̄sonā dñm: propterea licet loquēdi et disputandi necessitate tres personas dicere: nō quia scriptura dicit: sed qz̄ scriptura nō contradicit. Si aut̄ diceremus tres deos: tradideret scriptura dicēs Audi Deur. 6 israel: dñs de⁹ tuus deus vn⁹ ē. Cur q̄ et tres essentias nō licet dicere: qd̄ similiter scriptura sicut nō dicit: ita nec tradicit. Nā essentia si speciale nomē est cōmune tribus: cur non dicant tres essentie: sicut abraā isaac et iacob tres hoies: qz̄ homo speciale nomen est commune oibus hominibus. Si aut̄ speciale nomen nō est essentia sed generale: qz̄ homo et pecus et arbor et sidus et angelus dicit̄ eēntia cur nō dicunt iste tres essentie: sicut tres eq̄ dicunt tria animalia: et tres lauri dicunt tres arbores: et tres lapides tria corpa? Aut si ppter vnitatem trinitatis nō dicunt tres eēntie sed vna essentia: cur nō ppter eandē vnitatem nō dicunt tres substātie: vel p̄sone: s̄ vna substantia et vna p̄sona? Q̄ em̄ est illis cōmune nomen essentie: ita vt singulus q̄q̄ dicat̄ essentia: tam illis cōmune ē vel substātie vel p̄sone vocabulū. Qd̄ em̄ de personis fm̄ nram: hoc de substātijs fm̄ grecorū consuetudinē ea que diximus optet intelligi. Sic em̄ dicunt illi tres substantias vnam essentiam: quē admodū nos dicimus tres p̄sonas: vnā essentiā vel substantiā. Quid igitur restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate parta hec vocabula: cū opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticorū: Lū em̄ conaret̄ humana inopia loquēdo p̄ferre ad hominū sensus: qd̄ in secretario mētis p̄ captu tenet: de domino deo creatore suo: siue p̄ piā fidē: siue p̄ qualēcūq̄ intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret̄ in illa sūma equalitate vlla diuersitas. Rursus nō esse tria quedam: nō poterat dicere qd̄ sabellius: qz̄ dixit in heresim lapsus est. Certissime q̄ppe et de scripturis cognoscit̄ qd̄ pie credendū ē: et a spectu mētis idubitata p̄ceptione p̄stringit̄ et patrē eē et filiū et spūscm̄: nec eundē filiū eē qd̄ pater ē: nec spūscm̄ eundē patrē eē vel filiū. Quesiuit qd̄ tria diceret: et dixit substāties siue p̄sonas: q̄bus noībus nō diuersitatem intelligi voluit: s̄ singularitatē voluit: vt nō solū ibi vnitatis intelligatur: ex eo qd̄ dicitur vna eēntia: s̄ et trinitas: ex eo qd̄ dicuntur tres substātie vel p̄sone. Nā si hoc ē de deo

VII

esse qđ subsistere: ita nō erant dicende tres sube: vt nō dicunt tres essentie: quēadmodū quia hē deo esse qđ sape: sicut nō tres essentias: ita nec tres sapiētiās dicim⁹. Sic em̄ qđ hī illi ē deū eē qđ ē cē: tā tres essentias q̄ tres deos dici fas nō est. Si aut̄ aliud est deo esse aliud subsistere: sicut aliud deo cē: aliud patrem eē vel dñm eē: qđ em̄ est ad se dicif: pat̄ aut̄ ad filiū: ⁊ dñs ad seruientem creaturā dicitur: relatiue ḡ subsistit: sic relatiue gignit: ⁊ relatiue dñat. Ita iā substantia nō erit substantia: quia relatiuū erit. Sicut em̄ ab eo qđ est eē appellat̄ essentia: ita ab eo qđ est subsistere substantiā dicimus. Absurdū est autem vt substantia relatiue dicatur. Om̄is em̄ res ad seip̄am: subsistit quātōmagis deus. Si tñ dignū est: vt deus dicat subsistere.

De substantia ⁊ essentia. La. V

His em̄ rebus recte intelligit: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicunt: sicut color aut forma in corpore. Corpus enī subsistit: et ideo substantia est. Illa vero in subsistente atq; subiecto corpore: que nō substantie sunt: sed in substantia: ⁊ ideo si eē desinat: vel ille color: vel illa forma: nō adimūt corpōri esse corpus: q; nō hoc ei est esse: qđ illā vel illam formā colorem ve retinere. Res vero mutabiles neq; simplices pprie dicunt substantie. Deus aut̄ si subsistit vt substantia pprie dici possit: inest in eo aliquid tanq; in subiecto: ⁊ nō est simplex: cui hoc sit esse qđ illi est: ⁊ qđ qđ aliud de illo ad illū dicit: sicut magnus: om̄ipotēs: bon⁹: ⁊ si quid hmōi de deo nō in cōgrue dicit: Refas ē aut̄ dicere vt subsistat: ⁊ subsit deus bonitati sue: atq; illa bonitas nō substantia sit vel potius essentia: neq; ipse de⁹ sit bonitas sua: s; in illo sit tanq; in subiecto. Tñ manifestū est deū abusiue substantiam vocari: vt noīe vsitatore intelligat̄ essentia: qđ vere ⁊ pprie dicit: ita vt fortasse solum deū dici oporteat essentia. Est em̄ vere solus: qui incōmutabilis est: idq; nomē suū famulo suo moysi enūciauit: cū ait: Ego suz qui sum. Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tñ siue essentia dicat qđ pprie dicitur: siue substantia qđ abusiue: vtrūq; ad se dicit: nō relatiue ad aliqd. Tñ hoc est deo eē qđ subsistere: ⁊ ideo si vna essentia trinitas: vna etiā substantia: fortassis igit̄ cōmodius dicunt tres p̄sone: q̄ tres substantie.

De trib⁹ p̄sonis vni⁹ cēntie La. VI

Ed ne vobis videar suffragari: hoc qđ req̄ramus. Quā ⁊ illi si vellent

sicut dicunt tres subas. tres hypostases. possent dicer: tres p̄sonas. tria p̄sopa. Illud aut̄ maluerūt qđ forte s; in lingue sue p̄suetudinē aptius diceret. Namq; ⁊ in p̄sonis eadē rō est. Nō em̄ aliud est deo esse: aliud p̄sonā esse. sed oīno idē. Nam si esse ad se dicit̄ p̄sona vero relatiue. sic dicamus tres p̄sonas p̄rem ⁊ filiū: et sp̄sctm̄. quēadmodū dicunt aliq; tres amici: aut tres ppinqui: aut tres vicini q; sint adiuicem nō q; vnusq; eorū sit ad seip̄m. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorū ceterorū: aut ppinquus: aut vicinus: q; hec noīa relatiuam significatiōem habet. Quid ḡ nō placet vt dicamus p̄rem p̄sonam esse filiū ⁊ sp̄s sancti aut filiū p̄sonam esse p̄ris ⁊ sp̄s sancti: aut sp̄ritū sctm̄ p̄sonam esse p̄ris ⁊ filiū. Sed neq; p̄sona itā dici alicubi solet: neq; in hac trinitate cū dicimus p̄sonā p̄ris: aliud dicim⁹ q̄ substantiam patris. Quo circa vt suba p̄ris ip̄e pater est: non quo pater est sed qđ est: ita ⁊ p̄sona patris nō aliud q̄ ip̄e pater est: ad se quippe dicit̄ p̄sona nō ad filiū vel sp̄sctm̄. sicut ad se dicit̄ deus: ⁊ magnus ⁊ bonus ⁊ iustus. ⁊ si qđ aliis hmōi. Et quēadmodū hoc illi est esse qđ deus esse qđ magnū qđ bonū esse: ita hoc illi est esse qđ p̄sonam esse. Cur ergo non hec tria simul vnam p̄sonam dicimus: sicut vnā essentiam ⁊ vnū deum: sed tres dicim⁹ p̄sonas cū tres deos: aut tres essentias non dicamus: nisi qđ volumus vel vnū aliqd vocabulū seruare huic significationi qua intelligitur trinitas ne oīno taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur? Nam si genus est essentia: species aut̄ substantia siue p̄sona: vt nonnulli sentiunt omitto illud qđ iam dixi: oportere appellare tres essentias: vt appellantur tres substantie vel p̄sone: sicut appellant̄ tres equi eadem q; animalia tria cum sit sp̄s equus: animal genus. Neq; em̄ species ibi pluraliter dicta est: ⁊ genus singulariter tanq; diceret̄ tres equi vnum animal: sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Quod si dicunt substantie vel persone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atq; indiuiduum: vt substantia vel p̄sona: non ita dicatur sicut dicitur homo quod commune ē omnibus hominibus. Sed quomodo dicitur hic homo velut abraam: velut ysaac: velut iacob: vel si quis alius qui etiā digito presens demonstrari possit: sic q; illos eadem ratio consequetur. Sicut em̄ dicuntur abraam ysaac ⁊ iacob tria indiuidua: ita tres homines ⁊ tres anime. Cur ḡ pat̄ ⁊ filiū ⁊ sp̄sctm̄: si s; genus ⁊ sp̄m ⁊ indiuiduum etiam ista differim⁹

Exod. 3

Liber

nō ita dicunt tres essentie vt tres substantie seu psonae: sed hec vt dixi omitto. Illud dico si eētia genus est: vna eētia iam nō habet species: sicut quia genus est animal: vnum animal iam nō habet species. Nō sunt ḡ tres species vnius eētie: pater et filius et spūssanctus. Si autē spēs est essentia: sicut species ē homo: tres vero ille quas appellam⁹ subas siue psonas: sic eandem speciem cōiter habēt: quē admodū abraā et isaac et iacob: speciem quā hō dicit cōiter habent: nō sicut hō subdiuiditur in abraam isaac et iacob: ita vnus homo et in aliquos singulos homines subdiuidi pōt omnino eī nō pōt: quia vnus hō iam singul⁹ hō est. Lur⁹ vna essentia in tres substantias vel psonas subdiuidit⁹: Nam si essentia species est sicut hō: sic est vna essentia sicut vn⁹ hō: an sicut dicimus aliquos tres hoīes eius dēq; sexus: eiusdem tempatiōis corpis: eiusdem animi vnā esse naturā: tres eī sunt homines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus tres subas vnā eētia: aut tres psonas vnaz substantiā vel essentiā. Hoc vero vtiq; sile est: quia et veteres q; latine locuti sunt. anq; haberēt ista nosa: que nō diu est vt in vsu venerunt: id est essentiā vel substantiā pro his naturā dicebāt. Nō itaq; fm genus et species ista dicimus: sed quasi fm eōdem eandēq; materiā. Sicut ex eodē auro si fierēt tres statue diceremus tres statues vnū aurū: nec tū diceremus genus aurū: spēs autē statues: nec aurū specie: statues vero indiuidua. Nulla quippe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cōprehendat. Lū eī diffiniero quid sit hō: qd est nomen speciale: singuli quiq; homines qui sunt indiuidua eadē diffinitione cōtinent: nec aliqd ad eam ptinet quod hō nō sit. Lū vero auro diffiniero: non sole statue si aurē fuerint: sed et anuli: et si qd aliud de auro fuerit ad aurū ptinebit: et si nihil inde fiat: aurū dicit: quia etiā si nō sint aurē: nō ideo nō erūt statue. Item nulla species excedit diffinitionē generis sui. Lur eī diffiniero animal: qm generis hui⁹ species ē equus: oīs equus animal est: nō autē statua oīs aurū est. Ideo quīs in tribus statue aureis recte dicam⁹ tres statues vnū aurū: non tū ita dicimus vt genus aurū: spēs vō statues intelligamus. Nec sic ergo trinitatez dicimus tres psonas vel substantias: vnā essentiam et vnū deū: tanq; ex vna materia tria quē dā subsistant: etiā si quicqd illud est: in his trib⁹ explicatū sit. Nō eī aliqd aliud ei⁹ eētie ē: pter istā trinitatē: tū tres psonas eiusdē eē-

tie vel tres psonas vnā essentiam dicimus: tres autē psonas ex eadem essentia nō dicim⁹ quasi aliud ibi sit qd essentia est: aliud qd persona: sicut tres statues ex eodem auro possimus dicere. Aliud eī illic est esse aurū: aliud esse statues. Et cū dicunt tres hoīes vna natura: vel tres hoīes eiusdem nature: pōt etiam dici tres hoīes ex eadem natura: quia ex eadem natura: et alij tres hoīes pōt existere. In illa vō eētia trinitatis: nullo mō alia quilibet psona ex eadem eētia pōt existere. Deinde in his rebus nō tū est vn⁹ hō: qd tū tres hoīes simul. Et plus sunt aliqd homines duo q; vnus hō. Et in statue equalibus plus auri est tres simul: q; singule statue: et min⁹ auri est vna q; due. At in deo nō ē ita. Nō eī maior essentia est pater et filius et spūssanctus simul q; solus pater aut filius. Sed tres simul ille substantie siue persone si ita dicēde sunt equales sunt singulis: qd animalis hō nō pōt pōt. Nō eī pōt cogitare nisi moles et spacia: vel minura vel grandia volitantib⁹ in anio eius phantasmatis: tanq; imaginibus corporū. Ex qua imūdia donec purgetur: credit in patre et filiū et spūssanctum: vnū deum solum magnū omnīpotentē bonū iustū misericordem omnīū visibilibum et inuisibilibum cōditorem: et quicqd de illo phumana facultate digne vereq; dici potest. Neq; cū audierit patrem solū deū: separet inde filiū aut spiritum sanctum. Lur eī: quippe solus deus cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū audimus solū deum sine vlla separatione patris aut spūssancti oportet accipere: atq; ita dicat vnā eētia: vt non existimet aliud alio vel maius vel melius: vel ex aliqua parte diuersum. Nō tū vt pater ipse sit et filius: et spūssanctus: et quicquid aliud ad alterutrum singulara dicunt: sicut verbū qd nō dicit nisi fili⁹ aut donū qd nō dicit nisi spūsscūs: ppter qd etiā plural em numerū admittunt: sicut in euangelio scriptū est. Ego et pater vnum sumus. Et vnū dixit et sumus. Vnū fm essentiaz qd idē deus sumus fm relatiū: qd ille pater: et filius. Aliq; et taceat vnitas essentie: et sola pluraliter relatiua cōmemorant. Veniem⁹ ad eū ego et pater: et habitabimus apud eū. Veniemus et habitabimus pluralis numerus ē quia p̄dictum est: Ego et pater. id est pater et filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquādo latenter oīno: sicut in genesi: Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinem nostrā. Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non eī vt

Job. 2

Job. 10

Ibid. 14

Genes. 1

VIII

facerent dii: aut ad imaginē ⁊ similitudinē deoz
 sed vt facerēt p̄r ⁊ filius ⁊ spūsanctus ad ima-
 ginem patris ⁊ filij ⁊ spūsancti: vt subsisteret
 hō imago dei. De^o aut trinitas. Sed quia nō
 oīno equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ non
 ab illo nata: sed ab eo creata. huius rei signifi-
 cande causa ita imago est: vt ad imaginē sit: i-
 non equatur paritate: s̄ quadā similitudine ac-
 cedit. Nō em̄ looz interuallis: s̄ similitudine ac-
 cedit ad deū: ⁊ dissimilitudine receditur ab eo.
 Sunt em̄ qui ita distinguunt: vt imaginē ve-
 lint esse filiū: hoīem vero non imaginē: s̄ ad
 imaginē. Reuellit aut eos ap̄ls dicens. Vir q̄
 dem non debet velare caput: cum sit imago ⁊
 gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.
 Que tñ imago cū alibi d̄r: Ad imaginem non
 quasi ad filiū d̄r: que imago equalis est patri.
 alioquin non diceret ad imaginē n̄f̄az. Quō
 enim nostram cū filius solius patris imago sit
 Sed p̄pter imparem vt diximus similitudinē
 dictus est homo ad imaginem: ⁊ ideo n̄f̄amyt
 imago trinitatis esset homo: non trinitati eq̄-
 lis sicut filius patri: sed accedens vt dictum ē
 quadā similitudine: sicut in distantibus signi-
 ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-
 dam imitationis. Ad hoc enim eis d̄r: Refor-
 mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
 item dicit. Estote itaq̄ imitatores dei sicut fi-
 lij carissimi. Nouo enim homini dicitur. Qui
 renouatur in agnitionem dei. scdm imaginē
 eius qui creauit euz. Aut si iam placet p̄pter
 disputandi necessitatem: etiam exceptis no-
 minibus relatiuis pluralem numerum admit-
 tere: vel vno nomine respondeat. cuz querit̄
 quid tria: ⁊ dicere tres substantias: siue tres
 personas: nulle moles aut interualla cogiren-
 tur: nulla distantia quātulecunq̄ dissimilitu-
 dinis: aut vt intelligatur aliud alio vel paulo
 minus quocunq̄ modo minus esse aliud alio
 potest: vt neq̄ personaz sit confusio: nec talis
 distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
 lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
 lucescat in cordibus ille: qui ait per propheta
 Nisi credideritis non intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octauū

- i De indifferenti magnitudine trinitatis: in qua non est plus ip̄a trinitas si-
mul q̄ singula q̄q̄ persona
- ii De essentia veritatis que ē trinitas
deus: nihil corporeū neq̄ mutabile
debeat cogitari.
- iii De vero ⁊ sumo ⁊ vno bono.
- iiii De dilectione in deū per fidem.

- v De sacramento incarnationis dñi ⁊ gl-
uatoris nostri iesu xpi.
 - vi Quid in sc̄tis q̄s nō vidim⁹ diligamus
 - vii De vera dilectione:
 - viii Qui fratrem diligit deum diligit. q̄
amat ⁊ ip̄am dilectionem que ex deo
⁊ deus est
 - ix De ea forma qua diligitur iustus. di-
ligatur deus. q̄: nō p̄t ea q̄ dilectōz
excitat forma non diligit: eademq̄ ē
deus: quia deus caritas est
 - x De amate ⁊ qd̄ amatur ⁊ amore.
- Aurelij augustini. p̄m̄ium in librū octauū
- Primum alibi ea dici proprie i illa
 trinitate distincte ad singulas p̄-
 sonas pertinētia: que relatiue di-
 cuntur ad inuicem: sicut pater et
 filius ⁊ vtriusq̄ donum spiritus sanctus. Non
 enim pater trinitas. aut filius trinitas. aut tri-
 nitas donum. Q̄ vero ad se dicuntur singuli
 non dici pluraliter tres. sed vnā ip̄am trinita-
 tem. sicut deus pater: deus filius: de^o spūsan-
 ctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs spūsanct⁹.
 Et oipotens pater. oipotens filius: oipotēs
 spūsanctus. Nec tñ tres dii. aut tres domini:
 aut tres oipotentes. Sed vnus deus: dñs: oī-
 potens: ip̄a trinitas: ⁊ quicqd̄ aliud. non ad in-
 uicē relatiue: sed ad se singuli dicunt̄. Hoc ei-
 fm̄ essentiam dicunt̄: q̄ hoc est ibi esse. q̄ ma-
 gnum esse: q̄ bonum esse: q̄ sapientem esse. et
 quicquid aliud ad se vnaqueq̄ ibi persona vt
 ip̄a trinitas dicitur. Ideoq̄ dici tres p̄sonas.
 vel tres substantias: non vt aliqua intelligat̄
 diuersitas essentie: sed vt vel vno aliquo vo-
 cabulo responderi possit: cum dicitur qd̄ tres
 vel quid tria: tantāq̄ esse equalitatem i ea tri-
 nitate: vt nō solum pater non sit maior q̄ fili⁹
 quod attinet ad diuinitatem. sed nec pater et
 filius simul maius aliquid sint q̄ spūsanctus.
 aut singula queq̄ persona: quelibet triū: min⁹
 aliquid sit q̄ ip̄a trinitas: Dicta sunt hec: ⁊ si
 sepius verlando repetantur: familiarit̄s cui-
 dem innotescunt. Sed ⁊ modus aliq̄s adhibē-
 dus est: deoq̄ supplicandum deuotissima pie-
 tate: vt intellectum aperiat: ⁊ studium concē-
 trationis assumat: quo possit mente cerni essen-
 tia veritatis: sine vlla mōle: sine vlla mobilita-
 te. Hunc itaq̄ inquantū ipse adiuuat creator
 mire misericors: attendamus hec que modo
 tam interiora q̄ superiora tractabimus. cum
 sit eadem seruata illa regula: vt quod intel-
 lectui nostro non dum eluxerit: a firmitate fidei
 non dimittatur.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

Roma 12

Eph. 5

Colo. 3

Liber

De indifferenti magnitudine trinitatis in
q̄ nō est plus ip̄a trinitas siml̄q̄ singula queq̄
persona.

Capitulum. I.

Iscimus em̄ nō esse in hac trinitate
maius aliquid duas aut tres p
sonas q̄ vnā earum: qd̄ non capit
consuetudo carnalis: nō ob aliud
nisi qz vera que creata sunt sentit̄ vt potest: ve
ritatem aut̄ ip̄am qua creata sunt non potest
intueri. Nā si posset: nullo mō esset lux ista cor
porea manifestior q̄ hoc quod dixim⁹. In sub
stantia quippe veritatis: qm̄ sola vera est: non
est maior: aliqua: nisi que verius est. Quicqd̄
aut̄ intelligibile atq̄ incōmutabile ē: non aliō
alio verius est: qz eque incōmutabiliter eter
num ē. Nec qd̄ ibi magnū dicitur: aliunde ma
gnum est: q̄ eo qd̄ vere est. Quapropter vbi
magnitudo ip̄a veritas est: quicquid plus ha
bet magnitudinis: necesse est vt plus habeat
veritatis. Quicquid ergo plus veritatis non
habet: non habet pl⁹ etiā magnitudinis. Por
ro quicquid plus habet veritatis: pfecto ve
rius est: sicut maius est quod plus habet ma
gnitudinis: hoc ergo ibi est maius qd̄ verius.
Non aut̄ verius ē pater ⁊ filius simul: q̄ singu
lus pater: aut singulus filius. Non igit̄ maius
aliquid vtrūq̄ simul: q̄ singulum eorum. Et qm̄
eque vere est etiā sp̄s sanctus: nec pater ⁊ fi
lius simul: maius aliquid est q̄ ip̄e: qz nec ve
rius est. Pater quoq̄ ⁊ sp̄s sanctus siml̄: qm̄
veritate non superant filium. Non em̄ verius
sunt: nec magnitudine superant. Atq̄ ita fil⁹
⁊ sp̄s sanctus simul: tam magnū aliquid sunt
q̄ pater solus: qz tam vere sunt. Sic ⁊ ip̄a trī
nitas tam magnū est: q̄ vnaqueq̄ ibi psona.
Non em̄ ibi maior est: que verior non est: vbi
est ip̄a veritas magnitudo. Quia in essentia
veritatis: hoc est vix esse qd̄ est esse: ⁊ hoc est
esse qd̄ est magnū esse: hoc ergo magnum eē
qd̄ vix esse. Qd̄ igitur ibi eque verū est: etiā
eque magnum sit: necesse est.

De essentia veritatis que ē trinitas de⁹
nihil corporeum necq̄ mutabile debeat cogi
tari.

Capitulum. II.

In corporibus aut̄ fieri pōt: vt eque
verum sit hoc aurū atq̄ illud: s̄ mai⁹
hoc sit q̄ illud: qz non eadem ibi est
magnitudo que veritas. Aliudq̄ illi est aurū
esse: aliud magnum eē. Sic ⁊ in animi natura
fm̄ qd̄ magnus animus: nō fm̄ hoc dicit̄ ve
rus animus. Animū em̄ verum habet etiā
q̄ non ē magnanimus: qm̄ quidem corporis et
animi eēntia: non est ip̄i veritatis essentia: si
cut ē trinitas de⁹ vn⁹: sol⁹: magn⁹: ver⁹: verax

veritas. Quē si cogitare conamur quantum
sinit ⁊ donat: null⁹ cogitetur per locoz spacia
tractus aut cōplexus: quasi trium corporum
nulla cōpago iuncture: sicut tricorpem geryo
nē fabule ferunt: s̄ quicqd̄ aio tale occurrerit:
vt maius sit in tribus q̄ in singulis minusq̄ in
vno q̄ in duob⁹: sine vlla dubitatōne respuaſ
Ita em̄ respuit̄ esse corporeū. In spiritualibus
aut̄: oē mutabile qd̄ occurrerit non puteſ de⁹.
Nō em̄ parue noticie ps est: cū de p̄fundo isto
in illam sūmitatē respiramus: si añq̄ scire pos
sumus qd̄ sit deus: possumus iā scire qd̄ non
sit. Nō est em̄ certe nec terra: nec celū: nec q̄ sit
terra ⁊ celū: nec tale aliqd̄ quale videmus in
celo: nec qcquid tale nō videmus: ⁊ est fortas
sis in celo. Nec si augeas imaginatione cogi
tationis lucē solis quantū potes: siue quo sit
maior: siue quo sit clarior miles tm̄: aut innu
merabiliter: neq̄ hē de⁹. Nec sicut cogitant̄
angeli mūdi sp̄s celestia corpa inspirātes: at
qz ad arbitriū q̄ seruāsit deo nutantes atq̄ ver
santes: nec si oēs cū sint milia milia in vnū col
lati: vnus fiant: nec tale aliqd̄ deū sest. Nec si
eosdē sp̄s sine corporib⁹ cogites: qd̄ quidem
carnali cogitationi difficillimū est. Ecce vide
si potes. Quia p̄grauata corpe qd̄ corrupitur
⁊ onusta terrenis cogitationib⁹ multis ⁊ va
rijs: ecce vides si potes: de⁹ veritas est. Hoc ef
scriptum est. Qm̄ deus lux est: nō quomō isti
oculi vidēt: s̄ quō videt cor: cū audit veritas ē
Moli q̄rere quid sit veritas: statim em̄ se oppo
nunt caligines imaginū corporalium: ⁊ nubila
phantasmatū: ⁊ p̄turbabūt serenitatē: q̄ p̄mo
ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce in ipso
p̄mo ictu: quo velut coruscatione p̄stringeris:
cū d̄ veritas. Ahane si potes. s̄ nō potest. Re
laberis in ista solita atq̄ terrena. Quo tandē
pōdere q̄so relaberis nisi sordidū tractaz cu
piditatis visco ⁊ pegrinatōis erroribus.

De vero sūmo ⁊ vno bono. Capitulum. III.

Ecce iterū vide si potes. Non amas
e certe nisi bonū: qz bona est terra al
titudine montū ⁊ tēperamento col
liū: ⁊ planitie cāporū: ⁊ bonū p̄diū: amenum ⁊
fertile: ⁊ bona domus parib⁹ mēbris disposita
⁊ ampla: ⁊ lucida: ⁊ bona aialia aīata corpa: ⁊
bonus aer modestus ⁊ salubris: ⁊ bon⁹ cibus
suauis atq̄ aptus valitudinī: ⁊ bona valitudo
sine dolorib⁹ ⁊ lassitudine: ⁊ bona facies hoīs
dimēsa parilit ⁊ affecta hilarit̄: ⁊ luculenter co
lorata. Et bon⁹ anim⁹ amici p̄sensiois dulce
dine ⁊ amoris fide. Et bon⁹ vir iustus: ⁊ bone
diuitie: qz facile expediunt. Et bonuz celū cū
sole ⁊ luna ⁊ stellis suis. Et boni angeli sancta

Job. i

VIII

obedientis. Et bona locutio suauit docens: et congruent monēs audientē. Et bonū caritē: canoz numeris: et sentētis graue. Quid plura et plura. Bonū hoc et bonū illud. Tolle hoc et illud. et vide ipm bonū si potes. ita deū videb. Nō alio bono bonū: s̄ bonū ois boni. Neq; ei in his oib; bonis vel q̄ cōmemorauit. vel que alia cernunt siue cogitant: diceremus aliud alio mek; cū vere iudicam;: nisi esset nob; imp̄ssa notio ipius boni. fm q; et pbarem; aliqd. et aliud alij p̄poneremus. Sic amādus de;: non hoc et illud bonū: s̄ ipm bonū. Querendū em̄ bonū a se: nō cui supuolitet iudicādo. s̄ cui becreat amādo. Et qd; b̄ nisi de;. Nō bon; anim; aut bonus angel;. aut bonū celū: s̄ bonū bonū. Sic em̄ forte facili; aduertit. qd; velim dicere. Lū em̄ audio (verbi grā) q; d; anim; bonus: sicut duo verba sunt. ita ex eis verb; duo quedā intelligo. Aliud quo anim; est: aliud q; bonus. Et quidē vt animus esset: nō egit ipse aliquid. Nō em̄ iā erat: qui ageret vt esset. Et aut sit bonus anim;. video agendū esse voluntate: nō q; idipm quo anim; est. nō est aliquid boni. Nā vñ iā d; et verissime dicit corpore melior. sed ideo nondū dicitur bonus animus q; restat ei actio voluntatis. qua sit p̄stātor. quā si neglexerit. iure culpaf; recteq; d; nō bonus animus. Distat em̄ ab eo qui hoc agit. Et qd; ille laudabilis. p̄fecto iste qui hoc non agit vitupabilis est. Lū vero agit hoc studio: et fit bonus animus. nisi se ad aliqd; conuertat qd; ipse nō est. non pōt hoc assequi. Quo se aut; cōuertit vt fiat bonus anim;. nisi ad bonū. cum hoc amat; appetit. et adipiscit. Cū si rursus se auertat: fiatq; nō bonus: hoc ipso q; se auertit a bono: nisi maneat in se illud bonū vñ se auertit. nō est quo se iterū si voluerit emēdare cōuertat. Quap; opter nulla essent mutabilia bona nisi esset inēōmutabile bonū. Lū itaq; audis bonū hoc et bonū illud. que p̄nt alias dici etiā nō bona: si potueris sine illis q; participatione boni bona sunt: p̄spicere ipm bonū. cui; p̄cipatōe bona sunt. simul em̄ et ipm intelligis cui; audis hoc aut illud bonū. Si q; potueris. illis detractis p̄ seipm p̄spicere bonum. p̄pexeris deū. Et si amore inheferis: cōtinuo beatificaberis. p̄uideat aut; cū alia nō amentur: nisi q; bona sunt: eis inherendo nō amare bonū ipz vnde bona sunt. Illud etiā quod animus tm̄ q; est animus: etiā nō dum eo mō bonus quo se conuertit ad inēōmutabile bonū. sed vt dixi tm̄ animus. cū ita nobis placet vt eum omi etiā luci corporee cū bene intelligimus p̄feramus. non in seipō nobis placet. sed in illa ar

te qua factus est. Inde em̄ approbat; fact; vbi videtur fuisse faciendus: hec est veritas: et simplex bonū. Non em̄ est aliud aliquid q; ipm bonū: ac per hoc etiā summū bonū. Non em̄z minui vel augeri bonuz potest: nisi qd; ex alio bono bonum est. Ad hoc se igitur anim; conuertit vt bonus sit. a quo habet vt animus sit. Tunc ergo voluntas nature cōgruit vt p̄ficiatur in bono animus. cū illud bonum diligitur cōuersione voluntatis: vñ est et illud quod nō amittitur: nec auersione voluntatis. Auertēdo em̄ se a s̄mo bono. amittit animus vt sit bonus animus. non aut; amittit vt sit animus cum et hoc iā bonum sit corpore melius. hoc q; amittit voluntas: quod voluntas adipiscitur. Jam em̄ erat animus qui cōuertit ad id velle a quo erat. Qui aut; vellet esse anq; esset. nondum erat. et hoc est bonū nostrum. vbi videm; vtrum esse debuerit aut debeat quicquid esse debuisse: aut debere comprehendimus. et vbi videmus esse non potuisse nisi esse debuisset. quicquid etiā quō esse debuerit cōprehendimus. Hoc ergo bonum non longe positum ē. ab vnoquoq; nostrum. In illo em̄z viuimus mouemur et sumus.

Act. 17.

De dilectione in deū per fidē. Caplm. III.

Ed dilectione standum est ad illud. et inherendū illi: vt presente perfrui amur a quo sumus. quo absente nec esse possumus. Lū em̄ p̄ fidem adhuc ambula mus: non per speciem. nondū vtrq; videm; deū sicut idem ait. facie ad faciem. que tm̄ nisi nūc iā diligam;. nunq; videbimus. Sed q; diligit qd; ignorat. Sciri em̄ aliquid et non diligi pōt. Diligi at; qd; nescit. q;ro vtz possit. q; si nō pōt nō diligit deū anq; sciat. Et qd; ē deū scire. nisi eū mēte p̄spicere. firmiterq; p̄cipere. Nō ei corpus est vt cerneis oculis inquirat. Sed et priusq; valeam; p̄spicere atq; p̄cipere deū. sic p̄spici et p̄cipi pōt. qd; mūdis cordib; lz. Beati ei mūdi cordes. q; deū videbūt. nisi p̄ fidē diligat. non poterit cor mūdari. q; ad eū videndū sit aptū et idoneū. Ubi sunt em̄ illa tria p̄p̄ q; iā edificāda. oim diuinor; libror; machinamēta con surgūt: fides: spes: caritas. nisi in aīo credere qd; nōdū videt. et sperāte atq; amāte qd; credit amat; et qd; ignorat. s̄ tm̄ credit. Nā mirū at; cauendū ē. ne credēs animus id qd; nō videt fingat sibi aliqd; qd; nō ē. et speret diligatq; qd; falsū ē. Qd; si fit. nō erit caritas de corde puro et p̄scia bona. et fide non ficta. q; finis p̄cepti. sic ap̄s dicit. Necesse est autem cū aliqua corporalis lecta vel audita que non vidimus. credimus. fingat sibi aliquid animus in linea mentis formisq; corporum: sicut occurrerit

2. Cor. 5

Mat. 5

Thi. j.

cogitanti: quod aut verum non sit: aut etiam si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vt teneamus quicq̃ prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuat. Quis enim legentium vel audientium q̃ scripsit apostolus paulus: vlt̃ que d̃ illo scripta sūt non fingat animo: et ip̃ius apostoli faciem: et omnium quoz̃ ibi noīa commemorantur. Et cum in tanta hominuz̃ multitudine quib̃ ille littere notescunt: alius aliter lineamēta figuramq̃ illoz̃um corpoz̃ cogiter: vtiq̃ incertuz̃ est. Neq̃ ibi occupatur fides nostra: qua facie corpoz̃is fuerint illi homines: sed tantuz̃ quia per dei gratiam ita vixerunt: et ea gesserunt q̃ scriptura illa testatur: hoc et vtile est credere: et non desperandum. et appetendum. Nam et ip̃ius dñi facies carnis: innumerabilium cogitationum diuersitate variatur et fingitur: que tamen vna erat: quecunq̃ erat. Neq̃ em̃ in fide nra quam de dño Jesu xpo habemus. illud salubre est qd̃ sibi anim⁹ fingit: longe fortasse aliter q̃ res se habet. Sed illd̃ qd̃ fm̃ sp̃em de hoīe cogitam⁹: habem⁹ em̃ q̃si regulariter infixam hūane nature noticiā. fm̃ quā q̃cqd̃ tale aspiciamus: statim hoīem esse cognoscimus vel hominis formam.

De sacramento incarnationis dñi et saluatoris nri iesu xpi. Capitulum V.

Secundū hanc noticiā cogitatio nra informatur: cum credim⁹ pro nobis deū hoīem factū: ad humilitatis exemplum: et ad demonstrandam erga nos dilectionem dei hoc enim nobis prodest credere et firmum atq̃ inconcussuz̃ corde retinere: scilicet humilitatem qua natus est deus ex femina: et a mortalibus per tantas contumelias productus ad mortem: summum esse medicamentum: quo superbie nostre sanaretur tumor: et altum sacramentum quo peccati vinculū solueret. Sic et virtutē miraculoz̃ ip̃i et resurrectionis ei⁹: quā nouimus qd̃ sit omnipotentia de omnipotenti deo credimus: et fm̃ species et genera rerum vel natura insita. vel experientia collecta: d̃ factis huiusmodi cogitamus: vt nō ficta sit fides nra: Neq̃ ei nouim⁹ facie virginis marie: ex q̃ ille a viro tracta: neq̃ in ip̃o ptu corrupta mirabilis natus ē. Neq̃ qb̃ mēbro rū liniamētis fuerit lazarus: nec bethaniā: nec sepulcrū: lapidēq̃ illū quē remoueri iussit euz̃ eū resuscitaret vidimus. nec monumentum nouū excisum i petra vnde ip̃e resurrexit: nec montem oliueti vnde ascendit in celū. Neq̃ oīno scimus quicumq̃ ista non vidim⁹. an ita sint vt ea cogitam⁹ imo vero probabilius exi-

stimamus non esse ita. Manq̃ cū alicuius facies vel loci vel hoīs. vel cuiuslibet corpis eadē occurrerit oculis nris q̃ occurrebat aīo. cū eā pulsq̃ videremus cogitabamus. nō puo miraculo mouemur. Ita raro et pene nunq̃ accidit et tñ ea firmissime credimus. q̃ fm̃ sp̃alem generalemq̃ noticiā q̃ certa nobis est cogitamus. Credimus em̃ dñm iesum xpm̃ natū de virgine q̃ maria vocabat. Quid sit aut̃ virgo et qd̃ sit nasci. et qd̃ sit nomen. p̃p̃uū non credimus. sed prosus no uimus. Utrū autem illa facies marie fuerit que occurrit aīo cū ista loquimur aut recordamur. nec nouimus oīno. nec credimus. Itaq̃ hic salua fide licet dicere. forte talem habebat faciem. forte non talē forte aut̃ de x̃gine natus est x̃ps: nemo salua fide xp̃ina dixerit. Quoz̃em qm̃ trinitatem et unitatem et equalitatem et vnitatem q̃tum datur intelligere cupimus. pus autem q̃ intelligamus credere debemus: vigilandum nobis ē: ne ficta sit fides nostra. Eadem quippe trinitate fruendum est. vt beate viuamus. Si autem falsum de illa crediderim⁹. inanis erit spes. et non casta caritas. Quō igitur eam trinitatem quam non nouimus. credendo diligim⁹? An fm̃ sp̃alem generalemve noticiam fm̃ quā diligimus apostolū Paulū. Qui etiam si nō ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantibus. et hoc penitus ignoramus. nouimus tamen quid sit homo. Ut em̃ longe non eamus hoc sumus: id est homo: et illū hoc fuisse. et animam eius corpoz̃i copulatam mortaliter vixisse manifestū est. hoc ergo de illo credimus quod inuenimus in nobis. iuxta speciem vel genus quo humana omnis natura pariter cōtinetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis siue specialiter siue generaliter nouim⁹. quasi multe sint trinitates: quarum aliquas experti sumus. vt per regulam similitudinis impressam vel specialem vel generalem noticiam: illam quoq̃ talem esse credamus: atq̃ ita rem quam credimus et nondum nouim⁹. ex parilitate rei quam nouimus diligamus. Quod vtiq̃ non ita est. An quemadmodum diligimus in domino Jesu christo q̃ resurrexit a mortuis: quis inde neminez̃ vnq̃ resurrexisse viderimus. Ita trinitatem quam non videmus: et qualem nullam vnq̃ vidimus possumus credendo diligere. Sed quid sit mori: et quid sit viuere: vtiq̃ scimus. quia et viuim⁹. et mortuos ac morientes aliquando vidim⁹: et experti sumus. Quid est autem aliud resurgere: nisi reuiuiscere: id est ex morte ad vitam redire. Cum ergo dicimus et credim⁹.

Job. ii.

Abat. 27

VII

esse trinitate uouim⁹ qd sit trinitas quia nouimus quid sint tria sed non hoc diligimus Nam id ubi volumus facile habem⁹: vt alia omittat: vel micando digitis tribus: an vero diligimus: no q omis trinitas: s; q trinitas deus: hoc q diligimus in trinitate: qd de⁹ e sed deu nullu aliu vidimus aut nouimus: qz vnus est deus: ille solus que nodum vidim⁹. z crededo diligimus. Sed ex qua reru notarum similitudine vel coparatione credam⁹. qd etia nodu notu deu diligamus: h querit.

Quid in sanctis qs no vidim⁹ diligam⁹.

Edi ergo mecu: z **La. VI**

r consideremus cur diligamus apostolum. Nūquid nam ppter humanam speciem qua notissimā habemus: eo q credimus eum hoīem fuisse: Nō vtiq; Alio qn nūc nō est que diligam⁹: qn qdem hō ille iam nō est: Nā em eius a corpore sepata ē. Sz id qd in illo amamus: etia nūc viuere credimus. Amamus em animū iustū. Ex qua ergo generali aut speciali regula: nisi quia sciimus: z qd sit anim⁹: z qd sit iustus: Et anim⁹ quidem qd sit: nō incongrue nos dicim⁹ ido nosse: qz z nos habem⁹ animū. Neq; em vñ q oculis vidimus: z ex similitudine visozū pluriū: notionē generalē specialemve pcepimus: sed potius vt dixi: quia z nos habem⁹.

Quid em tam intime scitur: seq; ipm eē sentit: q; id quo etia cetera sentiunt. id est ipse animus: Nam z mor⁹ corporū qbus: preter nos alios viuere sentimus: ex nostra similitudine agnoscim⁹. quia z nos ita mouemus corpus viuendo: sicut illa corpa moueri aduertimus. Neq; em cum corpus viuū mouetur: apitur vlla via oculis nostris ad vidēdū animū: rem scz que oculis videri nō pōt: sed illi molī aliqd in esse sentim⁹ quale nob inest ad mouendum similit̄ molē nostrā: quod est vita z anima. Neq; em quasi humane prudentie rōnisq; pziū est. Et bestie qpe sentiunt viuere: nō tm seipsas: sed etiam seinuicem atq; alterutrū z nos ipsos. Nec aīas nostras vident: s; ex motibus corporis: idq; statim z facillime quadā cōspiratiōe naturali: Animum igitur cuiuslibet ex nostro nouimus: z ex nostro credimus quem nouimus. Non em tm sentim⁹ aim s; etia scire possum⁹ qd sit aim⁹ p̄sideratiōe nrī: habem⁹ em aim. Sz qd sit iustus vñ nouim⁹. Dixeram⁹ em nos aplm nō alia cā diligere nisi q sit iustus aim⁹. Nouimus q z qd sit iust⁹: sic qd anim⁹. s; quid sit animus vt dictū est nouim⁹ ex nobis inest ei animus nobis. quid aut sit iustus vñ nouimus: si

iusti nō sumus. **Q** si nemo nouit qd sit iustus: nisi q iustus ē: nemo diligit iustū nisi iust⁹. Nemo em potest diligere quem iustum esse credit ob h ipm: qz iustū esse credit si qd sit iustus ignorat. Scdm qd lupius demonstraui⁹ neminē dilige qd credit z nō videt: nisi ex aliqua regula noticie generalis siue spālis. Ac p hoc si nō diligit iustū nisi iustus: quō volet qsq; iustus eē q nodū ē: Nō ei vult qsq; esse qd nodū diligit. Ut aut sit iust⁹ q nodū ē valet vtiq; iustus eē: vt aut velit diligit iustū: diligit q iustū: z q nodū iust⁹ ē. Dilige aut iustū nō pōt: si qd sit iust⁹ ignorat. Proinde nouit qd sit iust⁹: et q nodū ē: vbi q nouit: nō oculis vidit. An vllū corp⁹ iustū velut albū aut nigrū: aut qd; aut rotūdū q; h dixerit ac oculū nō vidit nisi corpa iust⁹ aut i hoīe nō ē: nisi aim⁹: Et cū hō iust⁹ ē: ex aio ē: nō ex corpe. Est ei qdā pulchritudo animi iusticia q pulchri s; hoīes: pleriq; etiā q corpe distorti atq; deformes s; . Sic ei aim⁹ nō videt oculis: ita nec pulchritudo eius. Vbi q nouit qd sit iust⁹ q nodū ē: atq; vt sit diligit iustū. An signa qdā p motū corporis emicant: qbus ille aut ille hō esse iustus apparet. Sz vñ nouit illa signa eē ai iusti: nesciēs quid oīno sit iust⁹: Nouit q. Sed vbi nouim⁹ qd sit iustus: etiam cum iusti nondum sumus. si extra nos nouimus: in corpore aliquo nouimus sed non est ista res corporis. In nobis igitur nouimus: quid sit iustus. Non enim alibi hoc inuenio cum quero vt hoc eloquar: nisi apud me ipsum. Et si interrogem aliud quid sit iustus apud seipsum querit quid respondeat: z quisquis hinc verum respondere potuit: apud seipsum quid responderet inuenit. Et carthaginem quidem cum eloqui volo: apud me ipsum quero vt eloquar: et apud me ipsum inuenio phantasia carthaginis. Sed eam p corpus accepi id est per corporis sensum: quoniam presens in ea corpore fui: et eam vidi atq; sensi: memoriaq; retinui: vt apud me inuenirem de illa verbum: cum eam vellem dicere. Ipsa enim phantasia eius in memoria mea verbum eius: non sonus iste trisyllabus cum carthago nominatur: v; etiam cum tacite nomen ipsum per spacia temporum cogitat: sed illud quod in animo meo cerno: cum hoc trisyllabum voce profero: vel anteq; proferam. Sic et alexandriam cum eloqui volo quam nunq; vidi: presto est apud me phantasma ei⁹. Cum enim a multis audissem z credidisses magnam esse illam urbem: sicut mihi narrari potuit fixi aio meo imaginē ei⁹ q; potui z hē apud me verbū eius: cum eam volo dicere anteq;

Libe

voce quicq; syllabas proferā: quōd nomen ei? fe-
re omnibus notū ē. Quā tñ imaginē si ex ani-
mo meo proferre possem ad oculos hominū
q̄ alexandriā nouerunt: p̄fecto aut oēs dice-
rent: nō est ipsa: aut si dicerēt: ipsa est. multuz
mirarer: atq; in uens in aīo meo ipam. id est
imaginē quasi picturā eius: ipam tñ cē nesci-
rem: sed eis crederē q̄ uisam tenerēt. Hō au-
tem ita quero quid sit iust? nec ita inuenio:
nec ita intueor cū id eloquor: nec ita probor
cū audio: nec ita probor cū audio: q̄si tale ali-
qd oculis uideri: aut uillo corpis sensu didice-
rim: aut ab eis q̄ ita didicissent audierim. Dū
em̄ dico et scier: dico: iustus est animus q̄ sci-
entia atq; ratioe in uita et moribus sua cuiq;
distribuit: nō aliquā rem absentem cogito: si-
cut carthaginē: aut fingo ut possum sicut ale-
xandriā: siue ita sit siue nō ita: sed p̄is q̄ddaz
cerno: et cerno apud me: etsi nō sum ipse qd
cerno: et multi qui audiūt approbabūt. Et q̄
quis me audit atq; scienter approbat: apud
se et ipse hoc idē cernit: etiā si nō sit ipse quod
cernit. Iustus uero cū id dicit: id qd ipse est
cernit et dicit. Et ubi etiā ipse cernit: nisi apd
seipm? Sed hoc mirū nō est. Ubi em̄ se cerne-
ret: nisi apud seipm? Illud mirabile ē ut apd
se anim? uideat qd alibi nusq; uidit: et ueruz
uideat: et ipm uerū scz iustū animū uideat: et
sit ipse anim?: et nō sit iust? anim?: quē apd se-
ipsum uidet. Num ē alius animus iustus in
animō nōdum iusto: aut si nō ē quē ibi uidet
cū uidet: et dicit qd sit animus iustus. nec ali-
bi q̄ in seipso uidet: cū ipse nō sit animus iu-
stus? An illud qd uidet ueritas est interior
p̄is animo: qui eā ualet intueri: neq; om̄es
ualet. Et qui intueri ualet hoc etiam qd
intuent nō om̄es sunt: hoc est nō sunt etiam
ipi iusti animi: sicut possunt uidere ac dicere
quid sit iustus animus. id est iusti. Q̄ uñ esse
potuerunt: nisi inherēdo eidē ipi forme quā
intuent ut inde formēt: et sint isti animi: nō
tñ cernētes: aut dicētes iustū eē animū qui
scientia atq; rōne in uita ac morib? sua cuiq;
distribuit: sed etiā ut ipi iuste uiuant: iusteq;
moratī sint: sua cuiq; distribuēdo: ut nemini
q̄c̄q; debeant nisi ut inuicem diligant. Et uñ
inherēt illi forme: nisi amando: cur q̄ aliū di-
ligimus quē credimus iustū: et nō diligimus
ipam formā: ubi uidemus qd sit iust? anim?
ut et nos iusti esse possim? An uero nisi et istā
diligemus nullo modo eū diligerem? quē
diligimus ex ista: sed dū iusti nō sumus: mi-
nus eam diligimus q̄ ut iusti esse ualeamus
Homo ergo qui credit iustus ex ea forma et

uitate diligit: quā cernit: et intelligit apd se il-
le q̄ diligit. ipsa uo forma et uitas nō ē quōd ali-
unde diligit. Neq; em̄ inuenimus aliqd ta-
le p̄ter ipam ut eā cū incognita ē credendo
diligamus ex eo q̄ iā tale aliquid nouimus.
Quicquid em̄ tale aliqd p̄spereris ipsa est: et
nō ē q̄c̄q; tale: qm̄ sola ipsa talis est: qualis ip-
sa est. Qui ergo amat hoīes: aut qz iusti sūt:
aut ut iusti sint amare debet. Sic em̄ et semet
ipm amare dz: aut qz iustus ē: aut ut iust? sit
Sic ei diligit primū tāq; seipm sine ullo peri-
culo. Qui em̄ aliter se diligit: iniuste se dili-
git: qm̄ se ad hoc diligit ut sit iniust?. Ad h̄ q̄
ut sit malus: ac p̄ hoc iam non se diligit. Qui
em̄ diligit iniquitatē: odit aīam suam. Ps. 10

De uera dilectione.

La. VII.

Capitulum propter nō est p̄cipue uidentū
q̄ in hac questione q̄ de trinitate no-
bis est: et de cognoscendo deo: nisi
qd sit uera dilectio: imo uero qd sit dilectio.
ea quippe dilectio dicēda que uera ē: alioq̄
cupiditas est: atq; ita cupidi abusiue dicunt
diligere: quē admodū cupe abusiue dicunt:
q̄ diligunt. Hec ē aut uera dilectio ut inherē-
tes ueritati iuste uiuam? et ideo contemna-
mus om̄ia mortalia p̄ amore hominū: quo
eos uolumus iuste uiuere. Ita em̄ et mori p̄
fratribus utiliter parati esse poterimus: qd
nos dñs Iesus christus exemplo suo docuit
Lū ei duo p̄cepta sint i qd? tota lex p̄det et
prophete: dilectio dei et dilectio primi: non
imerito plerūq; scriptura p̄ utroq; uñ po-
nit. Siue tñ dei: sicut est illud. Scimus qm̄
diligentibus deū om̄ia coopant in bonū. Et
iterū quisquis aut diligit deū hic cognit? est
ab eo. Et illud. Qm̄ charitas dei diffusa ē in
cordibus nostris p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ q̄ datus est nob.
Et alia multa: quia et qui diligit deum: con-
sequens est ut faciat quod precipit deus: et
intantū diligit inquantū facit: consequēs er-
go est ut et proximum diligat: quia hoc prece-
pit deus. Siue tñ primi dilectionez sc̄ptu-
ra cōmemorat: sicut est illud: Inuicem one-
ra uestra portate: et sic adimplebitis legē xpi
Et illud. Omnis em̄ lex in uño sermone im-
pletur: in eo q̄ scriptum est: diliges proximū
tuum tanq; teipsum. Et in euangelio. Om-
nia quecunq; uultis ut faciant uobis homi-
na: ita et uos facite illis. hec enim est lex et p̄
phete. Et pleraq; alia reperimus in litteris
sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad
perfectionem precipi uidetur: et taceri de di-
lectione dei: cum in utroq; lex pendeat et
prophete. Sed et hoc ideo: quia et

Ps. 10

Abat. 22

Rom. 8

1. Cor. 8

Roma. 5

Gal. 6

Ibidē. 5

Abat. 7

primū diligit: cōsequēs est vt ipsam p̄cipue
 dilectionē diligit. Deus aut̄ dilectio est: ⁊ q̄
 manet in dilectiōe in deo manet. Cōsequēs
 ḡ est vt p̄cipue deū diligit. Quapropter qui
 querūt deū p̄stas p̄tates que mundo p̄sunt
 vel p̄ribus mūditi: auferunt ab eo longeq; ia-
 ctant: nō interuallis locorū: sed diuersitate
 affectuum. Exterius em̄ conant̄ ire: ⁊ inte-
 riora sua deserūt quibus interior est deus.
 Itaq; si aliquā etiā sanctā p̄tatem vel aūdie-
 runt: vel vtcūq; cogitauerūt: facta magis ei
 us appetunt que humana mirat̄ infirmitas:
 nō imitant̄ pietatē qua diuina reſes compa-
 tur. Adalunt em̄ supbe hoc posse qđ angel⁹:
 qđ deuote hoc esse qđ angel⁹. Nō em̄ sanct⁹
 quisq; p̄tate sua gaudet: s̄ et a qđ habet posse
 quicqđ cōgruenter p̄or: Et nouit potentias
 esse cōiungi onipotenti pia volūtatē: qđ pro-
 pria volūtatē posse qđ cōtremiscant qui ta-
 lia nō p̄st. Itaq; ip̄e dñs Iesus christus talia
 faciens: vt mirātes doceret ampliora: ⁊ tem-
 poralibus insolitis int̄tos atq; susp̄elos ad
 eterna atq; interiora cōuerteret. Venite in
 quit ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis:
 ⁊ ego reficiā vos: tollite iugū meū sup vos.
 Et nō ait: discite a me quadriduanos mortu-
 os suscitare: sed ait: Discite a me qm̄ mitis
 sum ⁊ humilis corde. Potentior ē em̄ ⁊ tuti-
 or: solidissima humilitas: qđ ventosissima cel-
 situdo. Et ideo sequit̄: dicens: Et inuenie-
 tis requiē animab⁹ vestris. Dilectio em̄ nō
 inflat: ⁊ deus dilectio est: ⁊ fideles in dilecti-
 one acquiescēt illi: ruocati a strepitu qui so-
 ris est: ad gaudia silentia. Ecce de⁹ dilectio
 est: vt qđ imus ⁊ currimus in sublima celozū
 ⁊ ima terrarū querētes euz qđ est apud nos:
 si nos velimus esse apud eū.

Qui fratrem diligit deum diligit qui
 amat ⁊ ipsam dilectionem que ex deo ē ⁊ de-
 us est.

La. VIII.

Emo dicat: nō noui quid diligam:
 Diligat fratrem: ⁊ diligit eandē di-
 lectionē. Magis em̄ nouit dilectionē
 qua diligit: qđ fratrem que diligit. Ecce iā p̄t
 notiorē deū habere qđ fratrem. Plane notiorē
 quia presentiorē: notiorē quia interiorē: no-
 tiorē: qđ certiorē. Amplexere dilectionē
 deū: ⁊ dilectionē amplectere deū. Ipsa ē di-
 lectio que oēs bonos angelos: ⁊ oēs dei ser-
 uos confociat vinculo sanctitatis: nosq; et
 illos cōiungit inuicē nobis: ⁊ subiungit sibi.
 Quāto igit̄ saniores sum⁹ a tumore supbie:
 tanto sumus dilectione plentiores. Et qđ nisi
 deo plen⁹ ē: qui plen⁹ est dilectiōe: At enim

charitatē video: ⁊ quātū possum eā mēte cō-
 spicio: ⁊ credo scripture dicēti: Quā de⁹ cha-
 ritas ē: ⁊ qđ manet in charitate: in deo manet.
 Sed cū illā video: nō in ea video trinitatem
 imo vero vides trinitatem: si charitatem vi-
 des. Sed cōmonebo si potero: vt videre te
 videas assit tantū ipsa: vt moneamur chari-
 tate ad aliqđ bonū. Quia cū diligimus cha-
 ritatem aliquid diligētē diligimus: propter
 hoc ip̄m: quia diligit aliquid. Ergo quid dili-
 git charitas vt possit etiā ipsa charitas dili-
 gi: Charitas em̄ nō ē que nubi diligit. Si au-
 tem seipsam diligit: diligit aliquid qđ opor-
 tet vt charitatem se diligit. Sicut em̄ verbū
 indicat aliquid: indicat etiā seip̄m: sed nō se
 verbū indicat: nisi se aliquid indicare indi-
 cet. Sic ⁊ charitas diligit qđ se: s̄ nisi se ali-
 quid diligen: ē diligit: nō charitatē se diligit.
 Quid ergo diligit charitas nisi qđ charita-
 te diligimus: Id aut̄ vt a p̄ximo p̄uehamur
 frater est. Dilectionē aut̄ fraternā quātū cō-
 mendet Iohes ap̄ls attendamus. Qui dili-
 git inq̄t fratrem suū in lumine manet: ⁊ scāda-
 lum in eo nō ē. Manifestū ē qđ iusticie perfe-
 ctionē in fratris dilectiōe posuerit. Nam in
 quo scandalum nō est: vtiq; p̄fect⁹ est. Et tñ
 videt dilectionē dei tacuiss̄: qđ nunq; face-
 rer: nisi quia in ipsa fraterna dilectione vult
 intelligi deū. Aprissime em̄ in eadē epistola
 paulo post ita dicit: Dilectissimi diligam⁹ in
 uicem: quia dilectio ex deo est. Et om̄s qđ di-
 ligat: ex deo natus est: ⁊ cognoscit deū: qđ nō
 diligit: nō cognouit deū: quia deus dilectio
 ē. Ista cōtextio satis apteq; declarat eandē
 ip̄am fraternā dilectionē: nam fraterna dile-
 ctio est qua diligimus inuicē: nō solū ex deo
 sed etiā deū esse: quā videm⁹ tanta auctori-
 tate p̄dicari. Cū ḡ de dilectione diligim⁹ fra-
 trem de deo diligimus fratrem. Nec fieri p̄t
 vt eandē dilectionē nō p̄cipue diligam⁹: qua
 fratrem diligimus. Cū colligit̄: duo illa prece-
 pra nō posse sine inuicē. Quā q̄pe deus dile-
 ctio est: deū certe diligit: qui diligit dilectio-
 nem. Dilectionē aut̄ necesse ē diligit: qđ dili-
 git fratrem. Et iō paulo post ait: Nō p̄t deum
 diligere quem non videt: qui fratrem que
 videt nō diligit: qđ h̄ illi cā ē nō vidēdi deū qđ
 nō diligit fr̄m: qđ em̄ nō diligit fr̄m nō ē i dile-
 ctioe: ⁊ qđ nō ē in dilectiōe: nō ē in deo: qđ de⁹
 dilectio ē. Porro qđ nō ē in deo: nō ē in lumine
 quia deus lumen est: ⁊ tenebre in eo nō sunt
 vllē. Qui ergo non est in lumine: quid mirū
 si nō videt lumen: id est nō videt deum quia
 in tenebris est. Fratrem autem videt huma-

1. Job. 4

1. Job. 4

Abat. 11

1. Job. 2

1. Cor. 13

Ibidē. 4

Ibidē

1. Job. 4

1. Job. 1

no visu: quo videri deus nō pōt. S; si cū quē videt humano visu: spiritali charitate diligere: videret deū q̄ est ipsa charitas visu interiorē q̄ videri pōt. Ita q; qui fratrem quē videt nō diligit: deū quē propterea nō videt: q; deus dilectio est: qua caret q̄ fratrem nō diligit: quō pōt diligere? Nec illa iā questio moueat q̄tū fratri charitatis debeam? impendere: q̄tū deo incompatibiliter plus q̄ nobis: fratri em̄ quātū nobis ipsis. Nos autē ipsos tāto magis diligimus: quātō magis diligim⁹ deū. Ex vna igit eadēq; charitate deū primūq; diligimus. Sed deū ppter deū: nos autēz et primū propter deum.

Ex ea forma qua diligit iustus diligit deus: quia nō pōt ea que dilectionē excitat forma nō diligi: eademq; est deus: quia deus charitas est.

La. IX.

2. Cor. 6

Quid em̄ est queso q; exardescimus cū audimus et legimus: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis: nullā in quoq; dantes offensionem: vt nō reprehendat ministeriū nostrū: s; in omnibus cōmendantes nosmetipsos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulatiōib⁹ in necessitatib⁹: in angustijs: in plagis: in carceribus: in seditiōib⁹: in laborib⁹: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritu sancto: in caritate nō ficta: in verbo veritatis: in virtute dei: p arma iusticie a dextris et a sinistris: p gloriā et ignobilitatem: p infamiā et bonā famam: vt seductores et veraces: vt q̄ ignoramus et cognoscamus: quasi morientes et ecce viuimus: vt coerciti et nō mortificati: vt tristes semp aut gaudētes: sicut egentes multos aut ditantes: tanq; nihil habites et oīa possidentes. Quid em̄ est q; accēdimur in dilectionem pauli apli: cū ista legim⁹: nisi q; credimus cum ita vixisse: Quēdā tū sic eē dei ministris: nō de aliq;bus auditū credimus: s; intus apud nos vel potius supra nos in ipsa veritate conspiciam⁹. Illum q; quē sic vixisse credimus: ex hoc q; videmus diligimus. Et nisi hāc formā quā sp̄ stabile atq; cōmutabile cernim⁹ p̄cipue diligere nō iō diligere illum: quia ei⁹ vitā cū in carne viueret: huic forme coaptatā et cōgruentē fuisse: fide retinemus. Sed nescio quō amplius et in ipsius forme charitatem excitamur: p fidem q; credim⁹ vixisse sic aliquem: et spem q; nos quoq; ita posse viuere qui homines sum⁹: ex eo q; aliq; hoīes ita vixerūt min⁹ desperam⁹ vt h; desideremus ardentius: et fidētius p̄cemur.

Ita et ipsoz vitā facit a nobis diligi forme illi⁹ dilectio scdm̄ quā vixisse credunt: et illoz vita credita: in eandē formāz flagrantiorē excitat caritatē: vt q̄to flagrantior diligit⁹ deū: tāto certius sereniusq; videamus: q; in dea cōspicimus incōmutabile formā iusticie: sc̄m̄ quā hoīez viuere optere iudicam⁹. Valet ergo si des ad cognitionē et ad dilectionē dei: nō tanq; oīno incogniti: aut omnino non dilecti: sed quo pgnoscat manifesti et q; firmam⁹ diliga⁹.

De amante et quod amat et amore. La. X.

Quid est autē dilectio vel caritas quā tantopere scriptura diuina laudat et p̄dicat: nisi amor boni. Amor autēz alicuius amāris est: et amore aliqd amat. Ecce tria sunt: amans et qd amat: et amor. Quid est q; amor nisi quedā vita duo aliq; copulans vel copulare appetēs: amantē scz et qd amat. Et h; etiā in extremis carnalibusq; amoribus ita est: sed vt aliqd purius et liquidius hauriamus: calcata carne ascēdam⁹ ad aim. Quid amat animus in amico: nisi animū. Et illic igit tria sunt: amās et qd amat: et amor. Restat etiā huic ascēdere et supius ista q̄rere q̄tū homini dat. Sed hic paululū resq̄scat intentionē: nō vt se iam existimet inuenisse qd q̄rit: s; sicut solet inueniri locus vbi iā querendū est aliqd: nondū illud inuentū est: s; iam inuentū est vbi q̄ratur ita h; dixisse suffecerit: vt tanq; ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

Explicit liber octauus

Incipiunt capitula libri noni.

- i De deo semp querendo
- ii De amore: an tria sint: amās: et qd amatur: et amor: an autem duo sint cum quis non alium q; se ipsum diligit.
- iii De mēte et noticia eius et volūtate.
- iiii Triā esse in anima: que sunt vnum mentem: et noticiam sui: et amorem.
- v De mens: et amor: et noticia: et singularia in se maneat: et omnia in omnibus.
- vi De noticia qua mens nō solum se: sed etiā alias mētes nosse regulariter potest.
- vii De verbo quod mēs ex eterna cōcipit veritate.
- viii Quali amore diligi debeat creatura.
- ix Quo differat dilectio rerum spiri-

Liber

cum se quisque amat. amor et quod amat. Tunc enim amans et quod amatur unum est. Unde videtur non esse consequens: ut ubiqueque amor fuerit: iam tria intelligantur. Auferamus enim ab hoc consideratione cetera que multa sunt quibus homo constat: atque ut hec que nunc requirimus quantum in his rebus possumus liquido reperiamus: de sola mente tractemus. Absens igitur cum amat seipam: duo quedam ostendit mentem et amorem. Quid est autem amare se: nisi sibi ipse esse velle ad fruendum se. Et cum tamen se vult esse quantum est: par menti voluntas est et amanti amor equalis: Et si aliqua substantia est amor: non est utique corpus. sed spiritus. nec mens corpus. sed spiritus est. Neque tamen amor et mens duo spiritus: sed unus spiritus: nec esse due: sed una: et tamen duo quedam unum sunt amans et amor. siue sic dicas quod amatur. et amor. Et hoc quidem duo: relative adinuicem dicuntur. Amans quippe ad amorem refertur. et amor ad amantem. Amans enim aliquo amore amat: et amor alicuius amantis est. Absens vero et spiritus non relative dicuntur sed essentialiter demonstrant. Non enim quia mens et spiritus alicuius hominis est: ideo mens et spiritus in se non manent. Retracto ei eo quod homo est: quod adiuncto corpore dicitur: mens et spiritus manent. Retracto autem amate nullus est amor: et retracto amore nullus est amans. Ideoque quantum adinuicem referuntur. duo sunt. Quod autem ad se dicuntur. et singula spiritus. et simul utrumque unus spiritus: et singula mens et simul utrumque una mens. Ubi ergo trinitas. attendamus quantum possumus. et inuocemus lucem sempiternam ut illuminet tenebras nostras et videamus in nobis quantum simus imaginem dei.

De mente et noticia eius et voluntate. Cap. III

Mens enim amare seipam non potest. nisi etiam se nouerit. Nam quod amat quod nescit. Aut si quisque dicit ex noticia generali vel speciali mentem credere se esse talem: quale alias ex parte est: et ideo amare semetipam insipientissime loquitur. Unde enim mens aliquam mentem nouit. si se non nouit. Neque enim ut oculus corporis videt alios oculos: et se non videt: ita mens nouit alias mentes et ignorat semetipam. Per oculos enim corporis corpora videmus: quia radios qui per eos emicant. et quicquid cernimus tangunt: refringere vel retroque in ipsos non possumus: nisi cum specula intuemur. Quod subtilissime obscurissimeque differitur. donec apertissime demonstrat: vel ita se rem habere vel non ita. Sed quoquo modo se habeat vis qua per oculos cernimus. ipam certe vim. siue sint radij. siue aliud aliquid oculi

cernere non valeamus. sed mentem querimus et si fieri poterit. etiam hoc mente comprehendimus. Absens ergo ipsa sicut corporearum rerum noticias per sensus corporis colligit. sic incorporearum rerum per semetipam. Ergo et semetipam per se ipam nouit. quam est incorporea. Nam si non se nouit: non se amat.

Tria esse in anima que sunt unum mentem et noticiam sui et amorem. Cap. III.

Sicut autem duo quedam sunt. mens et amor eius cum se amat. ita quedam duo sunt mens et noticia eius cum se nouit. Igitur ipsa mens et amor: et noticia eius. tria quedam sunt: et hec tria unum sunt. et cum perfecta sunt: equalia sunt. Si enim minus se amat quam est ut verbi gratia. tantum se amat homo mens quantum amandum est corpus hominis: cum plus sit ipsa quam corpus. peccat: et non est perfectus amor eius. Item si amplius se amat quam est: velut si tantum se amet quantum amandus est deus: dum incomparabiliter minus sit ipsa quam deus: etiam sic nimio peccat et non perfectum habet amorem sui. Absens autem peruersitate et iniquitate peccat. cum corpus tantum amat quantum amandus est deus: Item noticia si minor est: quam est illud quod noscitur. et plene nosci potest. perfecta non est. Si autem maior est: iam superior est natura que nouit quam illa que nota est: sicut maior est noticia corporis: quam ipsum corpus quod ea noticia notum est. Illa enim vita quedam est: in ratione cognoscens: corpus autem non est vita: Et vita que libet quolibet corpore maior est: non mole sed vi. Absens vero cum seipam cognoscit: non se superat noticia sua: quia ipsa cognoscit. ipsa cognoscit. Cum ergo se totam cognoscit: neque secum quicquam aliud: par illi est cognitio sua: quia neque ex alia natura est eius cognitio: cum seipam cognoscit. Et cum se totam nihil amplius percipit: nec minor nec maior est. Recta igitur diximus hec tria. cum perfecta sunt: esse consequenter equalia. Sed etiam admonemur. si utrumque videre possumus. hec in anima existere: et tanquam inuoluta euolui ut sentiamur et dinumerentur substantialiter vel ut ita dicam: essentialiter: non tanquam in subiecto. ut color. aut figura in corpore. aut vlla qualitas. aut quantitas. Quicquid enim tale est. non excedit subiectum in quo est. Non enim color iste aut figura huius corporis potest esse et alterius corporis. Absens autem amore quo se amat potest amare et aliud preter se. Item non se solam cognoscit mens. sed et alia multa. Quobrem non amor et cognitio tanquam in subiecto insunt menti sed substantialiter etiam ista sunt. sicut ipsa mens quia etsi relative dicuntur adinuicem. in sua

tamen sunt singula queque substantia. Non sic color et coloratum relative ita dicuntur adinvicem. ut color in subiecto colorato sit: non habens in seipso propriam substantiam: quoniam coloratum corpus substantia est: ille autem in substantia: sed sicut duo amici etiam duo sunt homines: que sunt substantie cum homines non relative dicantur. amici autem relative. Sed item quis substantia sit amans vel sciens substantia sit scientia: substantia sit amor: sed amans et amor: aut sciens et scientia: relative ad se dicantur sicut amici. Adhuc vero aut spiritus non sunt relativa: sicut nec homines relativa sunt: non tamen sicut amici homines possunt seorsum esse abinvicem: sic amans et amor: aut sciens et scientia. Quis et amici corpore videntur separari posse: non animo: in quantum amici sunt: verum fieri potest. ut amicus amicum etiam odisse incipiat et corpore amicus esse desinat: nesciente: illo: et adhuc amante. Amor autem quo se mens amat: si esse desinat simul et illa desinat esse amans. Item noticia qua se mens novit: si esse desinat: simul et illa nosse se desinat. Sic caput capitati alicuius vti caput est: et relative ad se dicitur quis etiam substantie sint. Nam et caput corpus est: et capitatum. Et si non sit corpus: nec capitatum erit. Sed hec precisione abinvicem separari possunt: illa non possunt: Quia si sunt aliqua corpora que secari omnino et dividi nequeunt: tamen nisi partibus suis constarent corpora non essent pars ergo ad totum relative dicitur: quia omnis pars alicuius totius pars est: et totum omnibus partibus totum est. Sed quoniam et pars corpus est et totum: non tamen ista relative dicuntur: sed etiam substantialiter dicuntur. Foras ergo mens totum est et eius quasi partes amor quo se amat et scientia qua se novit: quibus duabus partibus illud totum constat. An tres sunt equales partes quibus totum unum completur. Sed nulla pars: totum cuius pars est complectitur. Adhuc vero cum se totam novit: hoc est perfecte novit per totum eius est noticia eius. Et cum se perfecte amat: totam se amat: et per totum eius est amor eius. Num ergo sicut ex vino et aqua et melle una sit portio: et singula per totum sunt: et tamen tria sunt: nulla enim pars est portio que non habeat hec tria: Non enim iuncta vel ut si aqua et oleum essent: sed omnino commixta sunt: et substantie sunt omnes: et totus ille liquor una quidam est ex tribus confecta substantia. Tale aliquid arbitrandum est esse simul hec tria: mentem amorem: noticiam: sed non unius substantie sunt aqua: vinum: et mel: quis ex eorum com-

mixtione fiat una substantia portio: Quod autem illa tria non sunt eiusdem substantie non video: cum mens ipsa se amet: atque ipsa se noverit: atque ita sint hec tria: ut non alteri alicui reze mens vel amata vel nota sit. Unum ergo eiusdemque essentie necesse est hec tria sint: et ideo si tanquam commixtione confusa essent: nullomodo essent tria: nec referri adinvicem possent. Quod quomodo si ex uno eodemque auro tres annulos similes facias: quis connexos sibi referunt adinvicem quod similes sunt. Omnis enim similis alicui similis est: et trinitas annulorum est: et unum aurum: At si misceantur sibi et per totam singuli massam suam conspergantur: interciderit illa trinitas: et omnino non erit: ac non solum unum aurum dicitur: sicut in illis tribus annulis dicebatur: si iam nulla aurea tria

Quis mens et amor et noticia et singula in se mancant et omnia in omnibus Laplin. V.

In illis tribus cum se novit mens et amat se: manet trinitas: mens: amor: noticia: et nulla commixtione confunditur. Quis et singula sint in seipsis: et invicem tota in totis: siue singula in binis: siue binaria in singulis. Itaque omnia in omnibus. Nam et mens est vti quis in seipso: quoniam ad seipsum mens dicitur: quis noscens vel nota: vel noscibilis: ad suam noticiam relative dicitur. Amans quoque et amata vel amabilis ad amorem referatur: qui se amat et noticia: quis referatur ad mentem cognoscentem vel cognitam: tamen et ad seipsum nota et noscens dicitur. Non enim sibi est incognita noticia: qua se mens ipsa cognoscit. Et amor quis referatur ad mentem amantem: cuius amor est: tamen et ad seipsum est amor: ut sit etiam in seipso: quia et amor amatur. Nec alio nisi amore amari potest: id est seipso. Ita sunt hec singula in seipsis. In alterius autem ita sunt: quia et mens amans in amore est: et amor in amantis noticia: et noticia in mente noscente. Singula in binis ita sunt quia mens que se novit et amat: in amore et noticia sua est: et amor amantis mentis seque scientis: in mente noticiamque eius est. Et noticia mentis est scientis et amantis in mente atque in amore eius est: quia scientes se amat et amantem se novit. Ac per hoc et binaria in singulis: quia mens que se novit et amat cum sua noticia est in amore: et cum suo amore in noticia. Amor quippe ipse et noticia simul sunt in mente: que se amat et novit. Tota vero in totis: quemadmodum sint: iam supra ostendimus: cum se tota mens amat: et totam novit: et totum amorem suum novit: totamque amat noticiam suam: quando tria ista ad seipsum

Liber

perfecta sunt. Adhuc itaque modo tria ista inseparabilia sunt a semetipsis. et tamen eorum singulum quodque substantia est. et simul omnia una substantia vel essentia: cum et relatiue dicantur adinuicem.

De noticia qua mens non solum se: sed etiam alias mentes nosse regulariter potest. Lap. VI.

Ed cum seipsum nouit humana mens et amat seipsum: non aliquid incommutabile nouit et amat: aliterque vnusquisque homo loquendo enunciat mentem suam: quod in seipso agatur attendens. Aliter autem humanam mentem speciali aut generali cognitione diffinit. Itaque cum mihi de sua propria loquitur: utrum intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: et utrum velit aut nolit hoc aut illud: credo: Cum vero de humana specialiter aut generaliter verum dicit: agnosco et approbo. Unde manifestum est aliud vnum quodque videre in se: quod sibi alius dicenti credat: non tamen videat: aliud autem in ipsa veritate quod alius quoque possit intueri: quorum alterum mutari per tempora: alterum incommutabili eternitati consistere. Itaque enim oculis corporeis multas mentes videndo per similitudinem colligimus: generalem vel specialem mentis humane noticiam sed intuemur inuolabilem veritatem ex qua perfecte quantum possumus diffiniamus: non qualis sit vnus cuiuscunque hominis mens: sed qualis esse semper: eternis rationibus debeat. Unde etiam phantasias rerum corporalium per corporis sensus hausit et quod ammodo infusas memorie: ex quibus etiam ea que non visa sunt ficto phantasmate cogitantur: siue aliter quam sunt: siue fortuito sicuti sunt alijs omnino regulis supra mentem nostram incommutabiliter manentibus: vel approbare apud nosmetipsos: vel improbare ediuincimur cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cum et recolo cartaginis menea que vidi: et cum fingo alexandrie que non vidi: easdemque imaginarias formas quasdam quibusdam preferens: rationabiliter prefero: vige et claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firmum est. Et si corporalium imaginum quasi quodam nubilo subteritur non tamen inuoluitur atque confunditur. Sed interest utrum ego sub illa: vel in illa caligine: tamquam a celo perspicuo secludar: an sicut in altissimis montibus accidere solet: inter vtrique aere libero fruens: et serenissimam lucem super densissimas nebulas subter aspiciam. Nam vnde in me fraterni amoris inflammatur ardor: cum audio virum aliquem pro fidei pul-

chitudine et firmitate: acriter tormenta tolerasse. Et si mihi digito ostendatur ipse homo: studeo mihi coniungere: notum facere: amicitia colligare. Itaque si facultas datur: accedo: alloquor: sermonem confero: affectum meum in illum quibus verbis possum exprimo: vicissimque in eo fieri quem in me habet atque exprimi volo: spiritalemque complexum credendo melior: quia peruestigare tam cito et cernere penitus eius interiora non possum: Amo itaque fidelem et fortem virum: amore casto atque germano. Quod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliquo modo sese indicet: quod vel de deo credat incogrua: atque in illo quoque carnale aliquid desideret: et pro tali errore illa pertulerit vel sperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: statim amor ille quo in eum ferebar offensus: et quasi percussus: atque ab indigno homine ablatas: in ea forma permanet: ex qua eum talē credens amaueram. Nisi forte ad hoc homo iam ut talis sit: cum talē non esse conperio. At in illo homine nihil mutatur est: mutari tamen potest ut fiat: quod eum iam esse credideram: in mente autem mea mutata est vtrique ipsa existimatio: que de illo aliter se habebat: et aliter habet. Idemque amor ab intentione perfruendi: ad intentionem consulendi: incommutabili desuper iusticia iubere desexus est. Ipsa vero forma in concusse ac stabili veritate: et in qua fruere homine bonum eum credens: et in qua eum consulo: ut bonus sit: eadem luce incorruptibilis sincerissimeque rationis: et mentis aspectum et illam phantasie nubem quam desuper cerno cum eundem hominem quem videram cogito in perturbabili eternitate perfundit. Item cum arcum pulchre et equaliter intortum quem vidi: verbi gratia: cartagini aereuoluo: res quedam menti nunciata per oculos memorie que transfusa imaginum conspectum facit. Sed aliud mente conspicio firmum mihi opus illud placet: vnde etiam si displiceret: corrigerem. Itaque de istis secundum illam iudicamus: et illam cernimus rationalis mentis intuitu. Ista vero aut presentia sensu corporis tangimus: aut imagines absentium fixas in memoria recordamur: aut ex earum similitudine talia fingimus: qualia nos ipsi si vellemus atque possemus: etiam opere moliremur. Aliter enim figurantes animo imagines corporum: aut per corpus corpora videntes: aliter autem rationes artemque ineffabiliter pulchram talium figurarum super aciem mentis simplici intelligentia capientes

De verbo quod mens ex eterna concipit.
veritate **Capitulum VII.**

Illa igitur eterna veritate ex qua
temporalia facta sunt omnia: forma
sine quam sumus: et sine quam vel in
nobis vel in corporibus vera et recta ratione
aliquid operamur visu mentis aspicimus: atque
inde conceptam rerum veracem noticiam: tamquam
verbum apud nos habemus: et dicendo intus
gignimus: nec a nobis nascendo discedit. Cum
autem ad alios loquimur: verbo intus manenti
ministerium vocis adhibemus: aut alicuius si-
gni corporalis: ut per quandam commemorationem
sensibilem tale aliquid fiat etiam in animo
audientis: quale de loquentis animo non re-
cedit. Nichil itaque agimus per membra corpo-
ris in factis dictisque nostris: quibus vel appro-
bantur vel improbantur mores hominum: quod
non verbo apud nos intus edito preuenimus.
Nemo enim volens aliquid facit: quod non in corde
de suo prius dixerit. Quod verbum amore con-
cipitur: siue creature: siue creatoris: id est aut
nature mutabilis aut incommutabilis veritatis

Quali amore diligi debeat creatura
Capitulum VIII.

Ergo aut cupiditate: aut caritate non
quo non sit amanda creatura: sed si
ad creatorem refertur ille amor: non iam cu-
piditas sed caritas erit. Tunc enim est cupi-
ditas cum propter se amatur creatura: tunc non
utentem adiuvat: sed corrumpit fruente. Cum
ergo aut par nobis: aut inferior creatura sit in-
feriore utendum est ad deum: pari autem fru-
endum: sed in deo. Sicut enim tempore: non in
tempore frui debes: sed in eo qui fecit te. Sic etiam
illo: quem diligis: tanquam teipsum: et nobis ergo et
fratribus in domino fruamur: et inde nos nec
ad nosmetipsos remittere: et quasi relaxare de-
orsum versus audeamus. Nascitur autem ver-
bum cum excogitatum placet: aut ad peccan-
dum aut ad recte faciendum. Verbum ergo
nostrum et mentem de qua gignitur quasi me-
dius amor coniungit: seque cum eis tertium com-
plexu in corporeo sine ulla confusione astrigit

Quo differat dilectio rerum spiritualium ab
amore carnalium. **Capitulum IX.**

Econceptum autem verbum et natum
idipsum est: cum voluntas in ipsa noti-
cia coquiescit quod fit in amore spi-
ritualium. Qui enim: verbi gratia: perfecte no-
uit: perfecteque amat iusticiam: iam iustus est:
etiam si nulla existat sine eam foris secus per me-
bra corporis operandi necessitas. In amore
autem carnalium temporaliumque rerum: sicut

in ipsis animalium fetibus: alius est conceptus
verbi: alius partus. Illic enim quod cupiendo
concepitur: ad ipsam nascitur. Quoniam
non sufficit auaricie nosse: et amare aurum: nisi
et habere. Nec nosse et amare vesca: aut con-
cumber: nisi etiam id agat: nec nosse et ama-
re honores et imperia: nisi prouentiant. Que
tamen omnia: nec ad apta sufficiunt. Qui enim
biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterum Job. 4.
et in psalmo. Concepit inquit dolorem et pepe-
rit iniquitatem. Dolorem vel laborem dicit con-
cipi: cum ea concipiuntur que nosse ac velle non
sufficit: et inardescit atque egrotat animus indi-
gentia: donec ad ea perueniat: et quasi pariat
ea. Unde eleganter in latina lingua parta di-
cuntur: et reperta atque compta: que verba
quasi a partu ducta resonant. Quia concipiente
cum conceperit parit peccatum. Unde do-
minus clamat. Venite ad me omnes qui la-
boratis et onerati estis: Et alio loco. Elegetis
tibus: et lactantibus in illis diebus. Cum itaque
ad partum verbi referret omnia vel recte fa-
cta vel peccata: ex ore inquit tuo iustificaberis:
et ex ore tuo condemnaberis: os volens in-
telligi: non hoc visibile: sed interius invisibile
cogitationis et cordis.

Non omnia que noticia comprehendit dici
posse concepta. **Capitulum X.**

Ecce ergo queritur: utrum omnis
noticia verbum: an tantum amata
noticia. Nouimus enim et ea que odi-
mus. Sed nec concepta: nec parta dicenda sunt
animis: que nobis displicent. Non enim omnia
que quoquo modo tangunt concipiuntur: ut
tantum nota sint: non tamen verba dicantur:
sicut ista de quibus nunc agimus. Aliter enim
dicuntur verba que spacia temporum syllabis
tenent: siue pronunciantur: siue cogitentur:
alter omne quod notum est verbum dicitur a se
impressum quod diu de memoria profertur et diffi-
niri potest: quibus res ipsa displiceat: aliter cum
placet quod mente concipitur. Secundum quod
genus verbi accipiendum est quod ait aposto-
lus. Nemo dicit dominum Iesum: nisi in spiritu
sancto: cum sine aliam verbi notionem dicant
hoc et illi. De quibus ipse dominus ait. Non
omnis qui dicit mihi domine domine: intrabit in regnum
celorum. Verum tamen cum et illa que odimus
recte displicent: recteque improbantur: appro-
batur eorum improbatio: et placet et verbum est
Nec vitiorum noticia nobis displicet: sed ipsa
vitia. Nam placet mihi quod noui: et diffinitio
quid sit intemperantia: et hoc est verbum eius
sicuti sunt in arte nota vitia. Et recte appro-
batur

Job. 4.
Ps. 7.

Jaco. 1.

Mat. 11.
Ibid. 24

1. Cor. 12

4. Bar. 7

Liber

batur eorum noticia: cum discernit cognitio: speciem priuationemque virtutis: sicut aere: et negare: esse et non esse. At tamen virtute priuari atque in vitium deficere damnable est. Et diffinire intemperantiam verbumque eius dicere pertinet ad artem morum. Esse autem in temperantem ad id pertinet quod illa arte culpatur sicut nosse ac diffinire quod sit soloecism⁹ pertinet ad artem loquendi: facere autem vitium est: quod eadem arte reprehendit. Verbum est igitur: quod nunc discernere ac insinuare volumus cum amore: noticia. Cum itaque se mens nouit et amat: iungitur ei amore verbum eius. Et quoniam amat noticiam: et nouit amorem: et verbum in amore est: et amor in verbo: et utrumque in amante atque dicente. Sed omnis secundum speciem noticia: similis est ei rei quam nouit. Est enim alia noticia secundum priuationem quam cum improbamur: loquimur. Et hec priuationis improbatio speciem laudat: ideoque approbatur.

Concepte noticie similitudinem tunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur: neque inferioris: neque superioris nature est.

Capitulum. XI.

Abet ergo animus nonnullam speciem h note similitudinem: siue cum ea placet: siue cum eius priuatio displicet. Quocirca in quantum deum nouimus: similes sumus. Sed non ad equalitatem similes: quia nec tantum eum nouimus: quantum ipse se. Et quemadmodum cum per sensum corporis discimus corpora: sit eorum aliqua similitudo in animo nostro: que phantasia memorie est. Non enim omnino ipsa corpora in animo sunt: cum ea cogitamus: sed eorum similitudines. Itaque cum eas pro illis approbam⁹: erramus. Error namque est pro alio alterius approbatio. Ab illo est tamen imaginario corporis in animo: quod illa species corporis: in quantum hec in meliore natura est: id est in substantia vitali sicuti animus est: ita cum deum nouimus: quous melioris efficiamur quam eramus antequam nossemus: maximeque cum eadem noticia etiam placita dignaque amata verbum est: sitque aliqua dei similitudo illa noticia: tamen inferior est: quia in inferiori natura est. Creatura quippe animus: creator autem deus. Ex quo colligitur: quia cum se mens ipsa nouit atque approbat: sic est eadem noticia verbum eius: ut ei sit par omnino et equale: atque identidem: quod neque inferioris essentie noticia est: sicut corporis: neque superioris sicut dei. Et cum habeat noticia similitudinem ad eam rem quam

nouit: hoc est cuius noticia est: hec habet perfectam et equalem qua mens ipsa que nouit est nota. Ideoque et imago et verbum est: quod de illa exprimit cum cognoscendo eadem coequatur: et est gignenti equale quod genitum est.

Cur sicut noticia mentis est proles non etiam amor partus eiusdem sit. *Capitulum. XII.*

Quid ergo amor: non erit imago: non quod verbum: non genitum. Cur enim mens noticiam suam gignit cum se nouit: et amorem suum non gignit cum se amat? Nam si propterea est noticiam sue causa quod noscibilis est: amoris etiam sui causa est: quod est amabilis. Cur utrumque itaque non genuerit: difficile est dicere. Hec enim questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipotentissimo creatore deo: ad cuius imaginem homo factus est: solet mouere homines: quos veritas dei per humanam locutionem inuitat ad fidem. Cur non spiritus quoque sanctus a patre deo genitus vel creditur vel intelligitur: ut filius etiam ipse dicatur? Quod nunc in mente humana utrumque inuestigare conamur: ut ex inferiori imagine in qua nobis familiaris natura ipsa nostra quasi interrogata responderet: exercitatio mentis acie ab illuminata creatura ad lumen incommutabile dirigamus. Si tamen veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbum filium esse nullus christianus dubitat: ita caritatem esse spiritum sanctum. Ergo ad imaginem illam que creatura est: hoc est ad rationalem mentem: diligentius de hac re interroganda considerandaque redeamus: ubi temporaliter existens: non nullarum rerum noticia que ante non erat: et aliquarum rerum amor que antea non amabantur distinctius nobis aperit quid dicamus: quia et ipsi locutioni temporaliter dirigende: facilius est ad explicandum res que in ordine temporum comprehenduntur. Primum itaque manifestum sit posse fieri ut sit aliquid scibile: id est quod sciri possit: et tamen nesciatur: illud autem fieri non posse ut sciat: quod scibile non fuerit. Unde liquido tenendum est quod omnes res quamcumque cognoscimus commo generat in nobis noticiam sui. Ab utroque enim noticia parit: a cognoscente et cognito. Itaque mens cum se ipsam cognoscit: sola patres est noticia sue: et cognitum enim et cognitor ipsa est. Erat autem sibi ipsa noscibilis: et antequam se nosset: si noticia sui non erat in ea: cum se ipsa non nouerat. Quod ergo cognoscit se: parem sibi noticiam sui gignit: quia non minus se nouit quam est: nec alterius essentie est noticia eius: non solum quia ipsa nouit: Sed etiam quia se ipsam: sicut supra diximus. Quid ergo de amore dicendum est: cur

Seci. j.

non etiam cum se amat: ipm quocqz amorem sui genuisse videatur: Erat enim amabilis sibi: et anteqz se amaret: quia poterat se amare sicut erat sibi noscibilis: et anteqz se nosset: quia poterat se nosse. Nam si non sibi esset noscibilis: nunqz se nosse potuisset. Ita si non sibi eet amabilis: nunqz amare potuisset. Cur itaqz amando se non genuisse dicatur amorem suum: sicut cognoscendo se genuit noticiam suam. In eo quidem manifeste osteditur hoc amoris esse principium: unde procedit: ab ipsa quidem mente procedit que sibi est amabilis anteqz se amet: atqz ita principiu est amoris sui quo se amat. Sed ideo non recte dicitur genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: quia noticia iam inuentum est quod partum repertum dicitur: quod sepe precedit inquisitio eo fine quietura. Nam inquisitio est appetitus inueniendi: quod idem valet si dicas: reperiendi. Que autem reperiuntur: quasi pariuntur: unde proli similia sunt: ubi nisi in ipsa noticia: ibi enim quasi expressa formantur. Nam etsi iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamen ipsa non erat: quam sicut prolem nascentem deputamus: porro appetitus ille qui est inquirendo procedit a querente: et pender quodammodo: neqz requiescit sine quo interdicitur: nisi id quod queritur inuentum: querenti copuletur. Qui appetitus: id est inquisitio: quis amor esse non videatur: quo id quod notum est: amatur. Hoc enim adhuc ut cognoscat agitur: tamen ex eodem genere quidam est. Nam voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit inuenire vult: et si id querit quod ad noticiam pertineat: omnis qui querit nosse vult. Quod si ardentem atqz instanter vult: studere dicitur quod maxime in assequendis atqz adipiscendis quibusqz doctrinis dici solet. Partum ergo mentis antecedit appetitus quidam: quo id quod nosse volumus querendo et inueniendo nascitur proles ipsa noticia: ac per hoc appetitus ille quo concipitur pariturqz noticia: partus et proles recte dici non potest. Idemqz appetitus quo inhiatur rei cognoscende: fit amor cognite dum tenet atqz amplectitur placitam prolem: id est noticiam gignentiqz coniungit. Et est quedam imago trinitatis: ipsa mens et noticia eius quod est proles eius: ac de se ipsa verbum eius: et amor tertius: et hec tria vnum atqz vna substantia. Hec minor proles: dum tantam se nouit mens quanta est: nec minor amor dum tantum se diligit quantum nouit et quanta est.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

- i De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeteret scire si penitus ignorarent.
- ii Quibus causis amari videntur cognita: cum ipsa scientia eorum que nescimus expetitur.
- iii An incognita sibi sit mens cum se querit ut nouerit.
- iiii De proprijs mentis que non potest ignorare.
- v In quo mens nosse se debeat: et a quibus abstinere ne eis quasi proprijs delectetur: atqz in se minus nouerit.
- vi In quibus mens de se cogitans possit errare.
- vii De opinionibus eorum qui mentem a liquid precipuum corporis esse senserunt.
- viii Quomodo mens nosse se querens: nihil de se corporeum debet cogitare.
- ix Quomodo mens cognoscit se ipsam.
- x Quomodo mens nosse se cupiens nihil eorum de se opinari debeat: de quibus scire esse dubitandum.
- xi De memoria: intelligentia et voluntate: in quibus mens habet in se quandam imaginem diuine trinitatis.
- xii De querenda imagine trinitatis etiam in his que anima ex corporis sensibus concipit.

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent scire si penitus ignorarent.

Capitulum i.

Inc ad ea ipsa consequenter enodatus explicanda limitior accedat intentio. Ac primū quia rem prozsus ignota amare omnino nullus potest: nilligenter intuentum est cuiusmodi sit amor studentium: id est non iam scientiu: sed adhuc scire cupientiu quasqz doctrina. Et in his quippe rebz quod non vitate dicitur studium solent existere amores ex auditu: dum

Liber

cuiusq; pulchritudinis fama ad videndum ac fruendū animus accendit. q; generaliter no-uit corporū pulchritudines: ex eo q; plurimas vidit: et inest intrinsecus vñ approbet: cui forinsecus inhiat. Quid cū sit: nō rei penit? incognite amor excitat. cui? genus ita notū est: Lum asit virū bonū amamus: cui? faciē nō vidim?: ex noticia virtutū amam? quas nouim? i ipsa veritate. Ad doctrinas aut cognoscēdas: ple-rūq; nos laudantiū atq; pdicantiū accendit auctoritas. Atq; nisi breuif impressā cuiusq; doctrine haberem? in aīo notionem: nullo ad eā discendā studio flagrarem?. Quis ei scien-de: verbi gratia: rhetorice vllā curat operam impenderet: nisi ante sciret eā dicendi eē scien-tiam. Aliqñ etiā ipaz doctrinarū fines audi-tos expertos ve miramur: et ex hoc inardesci-mus facultatē cōparare discendo qua ad eos puenire possim?. Tanq; si litteras nesciēti di-catur: quandā esse doctrinā qua quisq; valeat q̄uis longe absenti verba mittere manu fa-cta in silentio: que rursus ille cui mittunt non auribus: sed oculis colligat: idq; fieri videat. Nōne dū concupiscit nosse qd id possit: oī stu-dio circa illū finē mouet: quē iam notū tenet. Sic accendunt studia discentiū. Itā qd quisq; profus ignorat: amare nullo pacto pōt. Ita etiā signū si quis audiat incognitū: veluti ver-bi alicui? sonū quo quid significet ignorat: cu-pit scire quid nā sit: id est sonus ille cui rei cō-memorande institutus sit: veluti audiat cū di-citur temetumz ignorans quid sit: requirat. Jam itaq; oportet vt nouerit signū esse: id est non esse inanem illam vocem: sed aliquid ea significari. Alioquin iam notum est hoc trissyl-labum: et articulatam speciem suam impressit animo per sensum aurium. Quid amplius in eo requiratur: quo magis innotescat: cui? oēs littere oīaq; soni spacia nota sunt: nisi q; siml innotuit signum esse: mouitq; sciendi cupidi-tatē: cui? rei signū sit. Quo igit amplius notū est: sed non plene notū est: eo cupit animus d illo nosse qd reliquū est. Si em̄ tñmō esse istā vocem nosset: eamq; alicui? rei signū esse non nosset: nihil iam quereret de sensibili re: q̄ntū poterat sentiendo percepta. Quia vero non solum esse vocem: sed et signū esse iam nouit: perfecte id nosse vult. Itaq; vllū pfecte signū noscitur: nisi cui? rei signū sit: cognoscat. Hoc q; qui ardenti cura querit vt nouerit: studio-q; accensus insistit: nō pōt dici esse sine amore. Quid igitur amat. Lerte enī amari aliquid nisi notū non potest. Itaq; ille istas tres sylla-bas amat: quas iā notas habet. Si hoc i eis

amat: quia scit eas significare aliquid nō inde nunc agitur: non enim hoc nosse querit. Sed in eo qd scire studet quid amet: inquirimus: qd pfecto nondum nouit: et propterea mira-mur cur amet: qm̄ firmissime nouimus ama-ri nisi nota nō posse. Quid ergo amat: nisi qd nouit atq; intuetur in rationibus rerū que sit pulchritudo doctrine: qua continentur noti-cie signoz oīm: et que sit vtilitas in ea peritia qua inter se humana societas sensa cōmuni-cat. ne sibi hominū cetus deteriores sint: qua uis solitudine: si cogitationes suas colloquē-do non misceantur. Hanc ergo speciez deco-rem et vtilem cernit anima: et nouit: et amat eamq; in se pfici studet q̄tum potest: quisq; vocum significantium: quecunq; ignorat: in-quirat. Aliud est enim qd eam in veritatis lu-ce conspicit: aliud quod in sua facultate con-cupiscit. Concupiscit nanq; in luce veritatis: q̄ magnū et q̄ bonū sit: omnes omnium genti-um linguas intelligere ac loqui: nullamq; vt alienigena audire et a nullo ita audiri. Cuius noticie decus cogitatioe iam cernitur: ama-turq; res no ta q̄ ita conspicit: atq; inflamat studia discentiū: vt circa eam moueant: eiq; inhiant in omni opera quā impēdunt p̄que-de tali facultati: vt etiam vsu amplectantur qd ratione p̄nosunt: atq; ita quisq; cui facul-tati spe p̄pinquat: ei feruētius amore inarde-scit. Eis doctrinis quippe studet vehemētius que capi posse non desperant. Nam cuius rei adipiscende spem quisq; non gerit: aut tepi-de amat aut oīno nō amat q̄uis q̄ pulchra sit videat. Quocirca: q; oīm liguar scia fere ab oib? desperat: sue gētis qsq; maxie studet vt nouerit. Si et illi ad pfectū p̄cipiende se nō sufficē ferit: nemo tñ tā desidiōsus eē? noticie q̄ nō cū audierit incognitū d̄bū vclit nosse qd illud sit: et si pōt q̄rat et discat. Quid dū q̄rit: vti-q; in studio discēdi ē: vt amare rē incognitaz qd nō ita ē. Spēs nāq; illa tāgit aīm quam no-uit et cogitat: in q̄ elucet dec? p̄sociandoz ani-moz in vocib? notis audiēdis atq; reddēdis: eaq; accēdit studio querētē qdē qd ignorat: s notā formā q̄ id p̄ineat intuentē et amantem. Itaq; si querenti: verbi gratia: quid sit teme-tum (hoc em̄ exempli causa posueram) dicat: quid ad te pertinet: respondebit. Ne forte au-diam loquentem: et non intelligam: aut vsq; am forte id legaz: et quid scriptoz senserit ne sciam. Quis tandem huic dicat noli intellige-re quod audis: noli nosse quid legis. Omnibus enī fere animis rationalibus in p̄mptu est: ad videndū huius p̄tie pulchritudo: qua

X

hōim inter se cogitata: significantiū vocū enū
 ciatione noscunt. ppter hoc notū decus. et ob
 hoc amari quia notū. studiose querit verbuz
 illud ignotū. Itaq; cū audierit atq; cognoue
 rit remeti. a veteribus vinū appellatū: s̄ iam
 ex vsu loquendi quē nū habem⁹ hoc vocabu
 lū emortuū. ppter nōnullos fortasse veteruz
 libros sibi necessariū deputabit. Si autē illos
 superuacaneos habet. forte iā nec dignuz qđ
 memorie cōmēdet existimat. q; videt ad illaz
 spēm doctrine quā notā mente intuetur atq;
 amat minimē pertinere. **Q**uobz oīs amor stu
 dentis animi. hoc est volētis scire qđ nescit. nō
 est amor ei⁹ rei quā nescit. s̄ ei⁹ quā scit. ppe
 quā vult scire qđ nescit. aut si tā curiosus ē. vt
 nō ppter causam aliā notā. sed solo amore ra
 piat incognita sciēdi. discernend⁹ quidē est a
 studiosi noie iste curiosus. sed nec ipse amat in
 cognita. imo pgruenti⁹ dicit. odit incognita. que
 nulla esse vult. dū vult oīa esse cognita. Sed
 ne quisq; nobis difficiliōz referat questionez
 asserens tā nō posse quēq; odisse qđ nescit. q;
 nō pōt amare qđ nescit. nō resistim⁹ verbis. s̄
 intelligendū est. nō hoc idē dici cū dicit. amat
 scire incognita. ac si diceret. amat incognita.
 Illud ei fieri pōt vt amet quisq; scire incogni
 ta. vt autē amet incognita non pōt. Non enim
 frustra ibi est positū scire. **Q**uā qui scire amat i
 cognita. nō ipa incognita. sed ipm scire amat.
Quod nisi haberet cognitū neq; scire se quic
 q; posset fidenter dicere neq; nescire. Non so
 lum em̄ qui dicit scio. et verum dicit. necesse est
 vt quid sit scire sciat. sed etiaz qui dicit nescio.
 id que fidenter et verū dicit. scit verū se dicere
 scit vtiq; quid sit scire. q; discernit ab sciente
 nesciente. cum veraciter se intuens dicit ne
 scio. Et cū ipse scit se verum dicere. vnde sciret
 si quid sit scire. nesciret.

Quibus causis amari vidētur cognita. cū
 ipa scientia eozq; nescimus expedit. **La. XI.**

Ulter igitur studiosus. quilibet cu
 riosus non amat incognita. cum ar
 dentissimo appetitu instat scire qđ
 nescit. Aut em̄ iam genere notuz habet quod
 amat. idq; nosse expedit. etiā in aliqua re sin
 gula vel in singulis rebus que illi nondū note
 forte laudant. fingitq; aīo in angariam for
 mam qua excitetur in amore. **U**nde autē sin
 git nisi ex his que iam nouerat. **L**ui tamē for
 me aīo figurate atq; in cogitatione norissime
 si eam que laudabat dissimilem inuenerit. for
 tasse nō amabit. **Q**đ si amauerit. ex illo ama
 re incipiet ex quo didicit pauloante quippe
 alia erat que amabatur. quam sibi animus.

formas exhibere cōsueuerat. Si autē illi forme
 similē inuenerit quā forma pdicauerat. cui ve
 re possit dicere. iā te amabam. nec tunc vtiq;
 amabat incognita. quā i illa similitudie nouerat.
Aut i spē sempiternē rōis videm⁹ aliqd et ibi
 amamus. qđ cum expressum in aliq; rei tpalis
 effigie. illis q; expti sunt laudantibus et ama
 mus et credim⁹. nō aliqd amam⁹ incognitum
 vñ iam supra satis discernim⁹. **A**ut aliqd no
 tum amam⁹. ppter qđ ignotū aliqd querim⁹
 cui⁹ ignoti amore nequaq; nos tenet. s̄ illius
 cogniti q; pertinere nouim⁹. vt illud etiā qđ ad
 huc ignotū qrimus nouerim⁹. sicut d incogni
 to verbo pauloante locut⁹ sum. **A**ut ipm scire
 quis q; amat. quod nulli scire aliquid cupierit
 esse incognitū pōt. **H**is causis vidēt amare
 incognita qui scire aliquid volunt quod ne
 sciūt et ppter ardentiorē q̄rēdi appetitū sine
 amore esse dici non pōt. **S**ed q̄s se res aliter
 habeat. nec oīno quicq; amet incognita. ar
 bitror me psuasisse verū diligenter intuenti
 bus. **S**ed q; exempla q̄ dedim⁹ eoz sunt qui
 aliqd qđ ipsi non sunt nosse cupiūt. videndū
 est. ne forte aliqd nouū genus appareat cum
 seipsa mens nosse desiderat.

An incognita sibi sit mens cū se querit vt
 nouerit **Capitulum III.**

Uid q; amat mēs. cū ardentē seip
 sam q̄rit vt nouerit. dum incognita
 sibi est. **E**cce em̄ mens semetipaz q;
 rit vt nouerit. et inflāmat hoc studio. **A**mat
 igit. **S**ed qđ amat. **S**eipam. **Q**uō. cū se non
 dū nouerit. nec q̄s possit amare qđ nescit.
An ei fama pdicauit specie suā. sicut de absent
 tib⁹ solemus audire. **F**orte q; se nan amat. sed
 qđ de se fingit hoc amat. **I**ōge fortasse aliud q;
 ipa est. aut si se mens sui similē fingit. et iō cum
 hoc figmētum amat se amat anteq; nouerit.
 q; id qđ sui simile est intuet. **N**ouit igit alias
 mētes ex quib⁹ se fingat. et genere ipso sibi no
 ta est. **L**ur ergo cum alias mētes nouit. se nō
 nouit. cū seipsa nihil possit esse p̄sentius. **Q**uā
 vt oculis corpis. magis alij oculi noti sunt. q;
 ipi sibi nō se q̄rat nūq; inuētura. **N**ūq; ei se
 oculi p̄ter specula videbūt. **N**ec vllō mō putā
 dū est etiā reb⁹ incorpēis p̄tēplādis tale aliqd
 adhiberi. vt mēs tanq; in speculo se nouerit.
An i rōne veritatis eterne videt q; speciosuz
 sit nosse semetipam. et hoc amat. qđ videt stu
 detq; i se fieri. q; q̄uis sibi nota nō sit. notū tū
 ei ē q; bonū sit vt sibi nota sit. **E**t h̄ qđē p mira
 bile ē. nō dū se nosse. et q; sit pulchz se nosse iā
 nosse. **A**n aliq; finē optimū. i securitatē et bea
 titudinē suā videt. p q̄ndā occultā memoriā q;

Liber

in longinqua eā pgressam nō deseruit. ⁊ credit ad eundē finē: nisi seipam cognouerit se puenire nō posse. Ita dū illud amat hoc q̄rit. ⁊ notū amat illud ppter qd̄ querit ignotū. Sc̄ cur memoria beatitudinis sue potuit memo- ria sui cū ea perdurare non potuit. vt tam se nosset que vult puenire. q̄ nouit illud q̄ vult puenire. An cū se nosse amat. nō se quā nondum nouit. sed ipm̄ nosse amat. acerbiusq̄ tolerat seipam deesse scientie sue. qua vult cuncta comprehendere. Nouit aut̄ quid sit nosse: ⁊ dum hoc amat qd̄ nouit etiam se cupit nosse. Ubi ergo nosse suū nouit si se non nouit. nam nouit qd̄ alia nouerit. se aut̄ nō nouerit. hinc em̄ nouit: ⁊ quid sit nosse. Quo pacto igitur se aliquid scientē scit: que seipam nescit. neq̄ em̄ alterā mentē scientem scit s̄ seipam. Scit igitur seipam. Deinde cū se querit vt nouerit querentē se iā nouit. Iā se ergo nouit. Quapropter non pōt oīno nescire se. Que dum se nescientē scit: se vtiq̄ scit. Si aut̄ se nescientē nesciat. nō se querit vt sciat: Quapropter coīpo quo se querit. magis se sibi notā q̄ ignotā esse cōuincit. Nouit em̄ se querentē atq̄ nescientē: dū se querit vt nouerit. Quid ergo dicemus. An qd̄ ex pte se nouit: ex pte non nouit. Sed absurdū est dicere: nō eam totā scire qd̄ scit. Non dico totū scit: s̄ qd̄ scit: tota scit. Lū itaq̄ aliquid de se scit: qd̄ nisi tota nō pōt. tota se scit. Scit aut̄ se aliqd̄ scientē. nec pōt quicq̄ scire nisi tota. Scit se igitur tota. Deinde qd̄ eius ei tam notū est q̄ se viuere.

De proprijs mentis que non potest ignorare.

Capitulum. III.

Non pōt aut̄ ⁊ mens esse nō viuere qm̄ habet etiā amplius vt intelligat. Nam ⁊ anime bestiarum viuunt: sed non intelligunt. Sicut ergo mens tota mens est. sic tota viuūt. Nouit aut̄ viuere se. Totam se igitur nouit. Postremo cū se nosse mens q̄rit: mentē se esse iā nouit. alioquin vtrū se querat ignorat: ⁊ aliud p alio forsitan querat. Si erit em̄ pōt vt ipa nō sit mens. atq̄ ita dum mētem nosse querit: non seipam querat. Quapropter qm̄ cum querit mens quid sit mens. nouit qd̄ se querat. pfecto nouit quod ipsa sit mens: porro si hoc in se nouit quod mens est. ⁊ tota mens est. totam se nouit. Sed ecce nō se nouerit esse mētem: cum aut̄ se querit. hoc tantūmodo nouerit quod se querat. Potest em̄ etiam sic aliud p alio querere. si hoc nescit vt autē non querat aliud pro alio. pculdubio nouit quid querat. At si nouit quid querat: ⁊ seipam querit: seipm̄ vtiq̄ nouit. Quid ergo

adhuc q̄rit: q̄ si ex pte se nouit: ex parte at̄ ad huc q̄rit: non seipam: sed pte suā querit. Lum em̄ eaīpa dicit. Deinde q̄ nouit nōdū se a se inuenta totā: nouit q̄nta sit tota. Atq̄ ita q̄rit qd̄ deest. quē admodū solemus q̄rere vt veniat in mentes qd̄ excidit: nec tñ penitus excidit: q̄ pōt recognosci cū venerit hoc eē qd̄ q̄rebat. Sed quō mens veniat in mentē quasi possit mens in mente non esse: huc accedit q̄ si parte inuēta nō se totā querit. tñ tota se q̄rit. Tota ergo sibi p̄sto est: ⁊ quid adhuc querat non est: hoc em̄ deest quod querit: nō illa que querit. Lum itaq̄ tota se querit nihil eius deest. Aut si non tota se querit. sed pars que inuenta est. querit partem que non dum inuenta est. Non se q̄ mens q̄rit cuius se nulla pars querit: pars em̄ que inuenta est: nō se querit. pars autem que nondum inuenta est: nec ipsa se querit: quoniam ab ea que iam inuenta est parte non queritur. Quocirca quia nec tota se mens querit: nec pars eius vlla se querit se: mens omnino nō querit.

In quo mens nosse se debeat: ⁊ a quib⁹ abstinere ne eis quasi proprijs delectetur atq̄ i se minus nouerit.

La. V.

Quid ergo ei p̄ceptum est: vt seipam cognoscat: credo vt seipm̄ cogitet: ⁊ fm̄ naturā suam viuat: id ē vt fm̄ naturā suam ordinati appetat: sub eo sc̄z cui subdenda est: supra ea quib⁹ p̄ponēda est: sub illo a quo regi debet: supra ea que regere debet. Abulsa em̄ p cupiditatē prauā tanq̄ sui sit obliuiscit: sic agit. Videt em̄ qdā intrinsecus pulcra: in prestantiori natura que deus est. Et cū instare debeat vt eis fruatur: volens ea sibi tribuere: ⁊ non ex illo: similis illius: sed ex seipsa esse quod ille est: auertitur ab eo: moueturq̄ ⁊ labitur in minus ⁊ minus: quod putat amplius ⁊ amplius: quia nec ipsa sibi: nec ei quicq̄ sufficit recedenti ab illo qui solus sufficit. Ideoq̄ per egestatem ⁊ difficultatem sit nimis intenta in actiones suas: ⁊ inquietas delectationes quas per eas colligit: atq̄ ita cupiditati acquirendi noticias ex his que foris sunt: quorum cognitum genus amat: ⁊ sentit amitti posse: nisi impensa cura tenet teneantur perditq̄ securitatem: tantoq̄ seipam minus cogitat: quā ro magis secura est: q̄ se non possit amittere. Ita cum aliud sit nō se nosse: aliud nō se cogitare. Neq̄ em̄ multax doctrinax peritū: ignorare grāmaticā dicimus. cū eā nō cogitat: q̄ de medicina arte tunc cogitat. Lū ergo aliud sit nō se nosse: ⁊ aliud se cogitare: tanta vis est amoris. vt ea que cum

X

amore diu cogitauerit. eisq; cure glutino in-
 helerit. attrahat secū etiā cū ad se cogitandā
 quodāmodo redit. Et qz illa corpora sunt que so-
 ris per sensus carnis ad amauit. eozq; diutur-
 na quadā familiaritate implicata est. nec secū
 pōt introsum tanq; in regiōe incorporee na-
 ture ipa corpa inferre. imagines eorum con-
 uoluit z rapit. factus in semetipā: de semetipā
 Dat enī eis formādis quiddam substātie sue:
 seruat autē aliquid: quo libere de specie taliuz
 imaginum iudicet: z hoc est magis mens. id
 est rōalis intelligentia. que seruat vt iudicet
 Nam illas anime ptes que cozpoz similitudi-
 bus informantur. etiam cum bestijs nos cō-
 munia habere sentimus.

In quib⁹ mēs in se cogitans possit errare.
 Capitulū. VI.

e Rata autē mēs: cū se istis imaginibus
 tāto amore pūgit: vt etiā se eē aliqd
 hmōi existimet. Ita ei pformat eis quodāmodo
 nō id existendo sed putando. nō quo se imagi-
 nem putet. s; oīno illud ipm cui⁹ imaginē secū
 habet. Eliget quippe in ea iudiciū discernēdi
 corpus qd foris relinquit ab imagine. quā de
 illo secū gerit. nisi cū ita exprimunt eedē ima-
 gines tanq; foris sentiant: nō intus cogitētur
 sicut dormientib⁹: aut furentibus: aut in aliq
 extra se accedere solet.

De opinionibus eoz qui mentē aliqd pci-
 puū corporis esse senserūt. Capitulū. VII.

c Um itaq; se tale aliqd putat. corp⁹
 esse se putat: Et qz sibi bñ conscia est
 principat⁹ sui quo corpus regit. hīc
 factū est vt quidā quererent qd corpis apius
 valeret in corpe: z hoc esse mentē. vel oīno to-
 tā aiā existimarēt vt empedoclestericates
 opinati sūt. Itaq; alij sanguinē: alij cerebruz
 alij coz nō sic scriptura dicit. *Lōstitebor tibi i dñe
 in toto corde meo. Et diliges dōm deū tuum
 ex toto corde tuo.* Hoc. n. abutendo vel trans-
 ferēdo vocabulo dicitur a corpe ad animū: s; ipam
 oīno pculā corpis quā in viscerib⁹ dilaniatis
 videm⁹. eā eē putauerūt Alij ex minutissimis
 indiuiduisq; corpusculis q; atomos dicūt. cō-
 currentib⁹ in se atq; coherentib⁹. eā pfi cre-
 diderūt. Alij aerē. alij ignē. substātiā ei⁹ esse
 dixerūt. Alij eā nullā esse substātiā. quia nisi
 corpus: nullā substātiā poterāt cogitare. z
 eā corpus esse nō inueniebāt. sed ipam tempe-
 rationē corpis nfi vel cōpāgeni primordioruz
 quib⁹ ista caro tāq; pnectit. eē opinati sunt eo
 qz oēs eā mortālē esse senserūt: qz siue corpus
 esset: siue aliqua cōpositio corporis. nō posset
 ytiq; imortaliter pmanere. Qui vero ei⁹ sub-

Ps. 9. 157.
 Deut. 6.

stantiā vitā quandā nequāq; corporeā. qñ qdē
 vitā. oē viuū corpus animantē ac viuificantē
 esse reperit. cōsequenter z imortalē. qz vite
 carere vitā nō pōt. vt quisq; potuit pbare co-
 nati sunt. Nā de quinto illo nescio: quo corpe-
 qd notissimis qrtuor hui⁹ mūdi clementis q;
 dā pūgentes. hinc aiā esse dixerūt. hoc lo-
 co diu differendū nō puto. Aut enī hoc vocāt
 corpus qd nos. cui⁹ in lacu spacio ps toto mi-
 nor est. z in illis annuerādi sunt q mētē cor-
 poreā esse crediderūt: Aut si vel oēm substā-
 tiā. vel oēm mutabilē substātiā corpus ap-
 pellant. cū sciant nō oē locoz spacijs aliqua lō-
 gitudine vel latitudine z altitudine cōtineri
 nō cū eis de vocabuli questione pugnandū ē.
 In his oib⁹ sentētijs qd qd videt mētē naturā
 z eē substātiā z nō eē corpeā. i. nō minore sui
 pre min⁹ occupare loci spaciū. mai⁹ q; maiore
 sūt oportet videat eas q opinant eē corporeas
 nō ob hoc errare qd mens desit eoz noticie. s;
 qd adiūgūt ea: sine quibus nullā pnt cogitare
 naturā. Sine phantasijs enī corpm quicquid
 visū fuerint cogitare. nihil oīno eē arbitrāt. iō
 qz nō se tanq; sibi desit mens requirat. Quid
 enī tā cognitōi adest. q; id qd menti adest. aut
 qd tā mēti adest: q; ipa mens. Cū z ipa q ap-
 pellat inuentio. si verbi originē retractemus
 qd aliud resonat. nisi qz inuenire est in id ve-
 nire qd querit. Propterea q qsi vltro in mētē
 veniūt. nō vitate dicunt inuēta. q; quis cogni-
 ta dici possint. qz nō in ea qrendo tendebam⁹
 vt in ea veniremus: hoc est ea inueniremus.
 Quapropter sicut ea que oculis aut vltro alio
 corpis sensu requirunt. ipa mens querit. ipa
 enī etiā sensū carnis intendit. tūc aut inuenit
 cū in ea q requirunt id est sensus venit. Sic
 alia que non corporeo sensu internuncio. sed
 p seipam nosse debet cū in ea venit. inuenit:
 Aut in supiore substātia. i. in deo: aut in ceter-
 ris aīe partibus sicut de ipis imaginibus cor-
 poz cum iudicat. intus enī in aiā eas inuenit
 per corpus impressas

z mens nosse se cupiēs nihil eoz d se cor-
 poreū debeat cogitare.

Capitulū. VIII.

e Rgo seipam quemadmodum que-
 rat z inueniat. mirabilis questio est
 q tēdat. vt qrat. aut veniat: vt inue-
 niat. Quid enī tam in mente q; mēs est. Sed
 quia in his est que cum amore cograt. sensibi-
 libus autē: id est corporalibus cū amore assue-
 facta est. nō valet sine imaginibus eorum eē
 in semetipā. hinc ei oboxi erroris dedecus-
 dum rerum sensarum imagines se cernere.

a se non pōt: vt se solā videat. Coheserunt em̄
mirabiliter glutino amoris: ⁊ hec est eius im-
mundicia: qm̄ dū se solē niritur cogitare. b̄ se
putat esse sine quo se non pōt cogitare. Cum
igit̄ ei p̄cipit̄ vt seip̄am cognoscat: non se tāq̄
sibi detracta sit querat: sed id qd̄ sibi addidit
detrabat. Interior est em̄ ip̄a: non solū q̄ ista
sensibilia que manifeste foris sunt: sed etiaz q̄
imagines eoz̄ q̄ in parte quadā sunt aīe. quā
habent ⁊ bestie: q̄uis intelligentia careant q̄
mētis est pp̄ria. Lū ergo sit mens interior q̄-
dam mō exit a semetip̄a. cū in hec quasi vesti-
gia multaz̄ intentionū exerit amoris affectū
Que vestigia tanq̄ imprimunt̄ memoziē: q̄
hec que foris sunt corpalia sentiunt̄: vt etiam
cū absunt ista: presto sint tñ imagines eozum
cogitantib⁹. Cognoscat q̄ semetip̄am: nec q̄si
absentē se querat: sed intentionem volunta-
tis qua palia vagabat̄ statuatur in seip̄am: ⁊ se
cogitet. Ita videbit q̄ nunq̄ se nō amauerit:
nunq̄ nescierit: Sed aliud secū amando cuz̄
eo se confudit ⁊ cōcreuit quodammō: atq̄ ita
dū sicut vnum diuersa cōplectitur: vnum pu-
tauit esse que diuersa sunt

Quō mens cognoscat seip̄am. Cap. IX.

Quā itaq̄ velut absentem se querat
cernere: p̄ p̄ntez se curet discernere
Nec se quasi nō nouit cognoscat: sed
ab eo q̄ alterū nouit dinoscat. Ip̄m em̄ quod
audit: cognosce. teip̄am. quō agere curabit si
nescit: aut qd̄ sit cognosce. aut qd̄ sit teip̄am.
Si aut̄ vtrūq̄ nouit: nouit seip̄am. qz̄ ita si d̄z̄
menti: cognosce teip̄az̄. sicut d̄z̄: cognosce che-
rubin aut seraphin. De absentibus ei illis cre-
dimus: fm̄ qd̄ celestes quedā pt̄ates esse p̄di-
cant̄. Neq̄ sicut d̄z̄ cognosce voluntatē illius
hoīs. q̄ nobis nec ad sentienduz̄ vllō mō. nec
ad intelligendū p̄sto est. nisi corpaltib⁹ signis
editis. ⁊ hoc ita vt magis credam⁹ q̄ intelliga-
mus: Neq̄ ita vt d̄z̄ hoī. vide faciē tuā. quod
nisi in speculo fieri nō pōt. Itā ⁊ ip̄a nra facies
absens ab aspectu nro est. qz̄ nō ibi est q̄ ille di-
rigi pōt. Sed cū d̄z̄ mētī. Cognosce teip̄am. eo
ictu q̄ intelligit qd̄ dictū est. teip̄am. cognoscat
seip̄am. nec ob aliud q̄ eo q̄ sibi p̄ns est. Si at̄
qd̄ dictū est nō intelligit: nō vtiq̄ facit. b̄ igit̄
ei p̄cipit̄ vt faciat. qd̄ cū ip̄m p̄ceptū intelligit.
facit. Itō ergo ad iūgat̄ aliud ad id qd̄ seip̄am
cognoscat. cū audit vt seip̄am cognoscat. Ler-
te enim nouit sibi dici. sibi scilicet que est. ⁊ vi-
uit. ⁊ intelligit. Sed est ⁊ cadauer. viuūt ⁊ pec-
cus. intelligit autem nec cadauer. nec pecus.
Sicut ergo sese esse ⁊ viuere scit. quomodo ē
⁊ viuūt intelligentia.

Mens nosse se cupēs nihil eozum de se
opinari deat de qd̄ scit eē dubitādū. La. X.

U. ergo: verbī gra: mens aere ⁊ se
c. putat. aerē intelligere putat. Se tñ
intelligere scit. aerem aut̄ se esse nō
scit. sed putat. Se cernat qd̄ putat. cernat qd̄
scit. hoc ei remaneat. Uñ ne illi quidē dubita-
uerunt. q̄ aliud atq̄ aliud corp⁹ esse mentem
putauerūt. Neq̄ em̄ oīs mens aerem se eē exi-
stimat. ⁊ alie ignē: alie cerebrū. alieq̄ aliō cor-
pus. ⁊ aliud alie. sic supra cōmemorauī. oēs tñ
se intelligere nouerunt ⁊ esse ⁊ viuere. Sed i-
telligere ad id qd̄ intelligunt referunt. eā aut̄
⁊ viuere ad seip̄as. Et nulli est dubiū. nec quē
q̄ viuere q̄ non sit. Ergo p̄sequenter ⁊ eē ⁊ vi-
uere id qd̄ intelligit. non sicuti est cadauer qd̄
nō viuūt. nec sicuti viuūt aīa q̄ nō intelligit: sed
pp̄rio quodā eodēq̄ p̄stantiore mō. Itē velle
se sciunt. neq̄ hoc posse quēq̄ qui non sit ⁊ q̄
non viuūt pariter sciunt. Itēq̄ ip̄am volunta-
tem referunt ad aliquid qd̄ ea voluntate vo-
lunt. Meminisse etiā se sciunt. simulq̄ sciunt
quod nemo meminisset nisi esset ac viuēret.
Sed ⁊ ip̄am memoriā referimus ad aliqd̄
quod ea meminimus. Duobus igitur horum
trium memoria ⁊ intelligentia multarū reruz̄
noticia atq̄ scientia p̄tinentur. Voluntas at̄
adeſt. per quā fruamur eis vel vtamur. Fru-
mur enim cognitīs. in quibus volūtas ip̄is p̄-
pter seip̄a delectata conuiescit. vtimur vero
eis que ad illud referimus quo fruendum est.
Nec est alia vita hominū vitiosa atq̄ culpabi-
lis. q̄ male vtens ⁊ male fruens. De qua re si
est nunc differēdi locus. Sed quoniam de na-
tura mentis agitur. remoueamus a confide-
ratione nostra oēs noticias que capiuntur ex-
trinsecus per sensus corporis. ⁊ ea q̄ possum⁹
oēs mentes de seip̄is nosse. certasq̄ esse dili-
gentius attendamus. Utrum enim aeris sit
vis viuēdi. reminiscēdi. intelligēdi. volēdi
cogitandi. sciēdi. iudicandi. An igitur. an ce-
rebrī. an sanguinis. an athomozū. an p̄ter
vſitata quattuor elementa. quinti nescio cui⁹
corporis. an ip̄ius carnis nostre compago. vt
temperamentum hec efficere valeat. dubita-
uerunt hoīes. ⁊ alius hoc: alius aliud affirma-
re conatus est. Uiuere se tñ ⁊ meminisse. ⁊ in-
telligere. ⁊ velle. ⁊ cogitare. ⁊ scire. ⁊ iudicare
quis dubitet. Qñ quidem etiam si dubitat vi-
uit. si dubitat vnde dubitet meminūt. si dubi-
tat dubitare se intelligit. si dubitat certus esse
vult. si dubitat cogitat. si dubitat scit se nesci-
re. si dubitat iudicat non se temere consenti-
re oportere. Quisquis igitur aliunde dubitat

de his oibus dubitare non debet: que si non essent: de vlla re dubitare nō posset. Ite oīa q̄ vel corpus vel cōpositionē seu t̄pationē corp̄oris esse mentē putāt: in subiecto esse volūt videri: vt substātia sit aer: vel ignis siue aliq̄d aliud corpus: q̄d mētē putāt. Intelligētia v̄o ita insit huic corp̄i: sicut qualitas eius: vt illud subiectū sit: hec in subiecto: subiectū sc̄z mēs quā corpus esse arbitrant̄: in subiecto aut̄ intelligētia: siue q̄d aliud eoz que certa nobis esse cōmemorauimus. Iurta opinant̄ etiā illi qui mentē ip̄am negāt esse corpus: sed compaginē aut t̄mpationē corp̄is. Hoc em̄ interest: q̄ illi mentē ip̄am dicunt esse substantiam in quo subiecto sit intelligētia. Isti aut̄ ip̄az mentē in subiecto esse dicūt corp̄e sc̄z cui⁹ cōpositio vel t̄mpatio est. T̄n̄ sequenter etiā intelligētiā quid aliud q̄ in eodez subiecto corp̄e existimāt: Qui oēs nō aduertūt mentē nō esse se etiā cū querit se: sicut iā ostendim⁹. Nullo mō aut̄ recte dicit sc̄iri aliqua res: duz ei⁹ ignorat̄ s̄ba. Quapropt̄ cū se mens nouit s̄bam suā nouit: et cū de se certa est: de s̄ba sua certa est. Certa est aut̄ de se: sicut p̄uincūt ea que supra dicta sunt. Hec oīno certa est: vtz aer an ignis sit: an aliq̄d corpus: v̄l aliq̄d corp̄oris. Nō est igit̄ aliq̄d eoz. Totūq̄ illud q̄d se iubet vt nouerit: ad hoc p̄tinet vt certa sit nō se esse aliq̄d eoz de quib⁹ incerta est: idq̄ solū esse se certa sit: q̄d solum esse se certa est. Sic em̄ cogitat ignē aut aerē: et quicq̄d aliud corp̄is cogitat. Neq̄ v̄llo mō fieri possz vt ita cogitarer id q̄d ip̄a est: quēadmodū cogitat id q̄d ip̄a nō est. Per phantasiā quippe imaginariā cogitat hec oīa: siue ignē: siue aerē: siue illud: siue illud corpus: partē v̄llā: siue cōpaginē t̄mpationēq̄ corp̄is: nec v̄tiq̄ ista oīa: sed aliq̄d hoz esse d̄z. Si q̄d aut̄ hoz esset: aliter id q̄ cetera cogitarer: non sc̄z p̄ imaginabile figmentū: sicut cogitant̄ absentia: q̄ sensu corp̄is tacta sunt: siue oīno ip̄a: siue eiusdē generis aliqua: sed quadā interiore: nō simulata: s̄ vera p̄ntia. Non em̄ quicq̄ illi est seip̄a p̄sentī⁹: sicut cogitat viuere se et meminisse et intelligere et velle se. Nouit em̄ h̄ in se: nec imaginat̄ quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut corp̄alia queq̄ tangunt̄. Ex quoz cogitationibus si nihil sibi assignat: vt tale aliq̄d se esse putet: quicquid ei de se remanet: hoc solum ipsa est.

De memoria: intelligētia et voluntate in quibus mens habet in se quandam imaginē diuine trinitatis

Capitulum. XI

Emotis igitur paulisper ceteris: q̄z mens de seip̄a certa est: tria h̄ ponit̄ simū cōsiderata tractemus: memoriā: intelligētiā: volūtatem. In his em̄ trib⁹ inspicī solent etiā ingenia p̄uuloz cuiusmodi p̄ferant indolem. Quāto quippe renacius et facilius puer meminit: q̄toq̄ acutius intelligit et studet ardentius: tanto est laudabilior ingenij. Luz v̄o de cuiusq̄ doctrina queritur nō q̄ta firmitate ac facilitate meminerit: vel q̄to acumine intelligat: s̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat q̄rit. Et q̄z nō tm̄ q̄ doctus sit considerat̄ laudabilis animus: s̄ etiā q̄ bonus. nō tm̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat: verū etiā q̄d velit attendit: nō q̄ta flagrat̄ia velit: s̄ q̄d velit p̄us: deinde q̄tū velit. Tūc em̄ laudandus est animus vehemēter amans: cū id q̄d amat vehemēter amandū ē. Lū ḡ dicunt̄ h̄ tria: ingenij: doctrina: vsus. P̄mū hoz p̄siderat̄ in ill' tribus q̄d possit q̄sq̄ memoria et intelligētia et volūtate. Secundū eoz p̄siderat̄ q̄d habeat q̄s memoria: et intelligētia: quo studiosa volūtate puenerit. Jam vero vsus tertius i v̄oluntate est p̄tractate illa q̄ in memoria et intelligētia p̄tinent: siue ad aliq̄d ea referat: siue eoz sine delectata p̄quiescat. T̄ti em̄ est assumere aliq̄d in facultatē volūtatis: v̄ti autem dicit̄ q̄d in vsum venerit: ad id q̄d amas obtinendū referre: si tm̄ amandū est. Frui est enī amore inherere alicui rei p̄pter seip̄am: frui est aut̄ v̄ti cū gaudio nō adhuc spei: s̄ iam rei. Proinde oīs q̄ fruitur v̄tatur: assumit em̄ aliq̄d in facultatē volūtatis cū sine delectationis. Nō aut̄ oīs qui v̄tit: fruitur: s̄ id q̄d in facultatem volūtatis assumit: nō p̄pter illd ip̄sum: s̄ p̄pter aliud appetit. Hec igitur tria: memoria intelligētia volūtas: qm̄ non sunt tres vite s̄ vna vita: nec tres mentes sed vna mēs cōsequēter v̄tiq̄ nec tres sube sunt: s̄ vna substantia. Memoria quippe q̄ vita et mēs et substantia dicit̄ ad seip̄am dicit̄. Vero memoria dicit̄: ad aliq̄d relatiue d̄z. Hoc de intelligētia q̄z et de volūtate dixerim. Et intelligētia quippe et voluntas: ad aliquid dicunt̄. T̄ta ē autem vna queq̄ ad seip̄am et mēs et essentia. Quo circa tria hec eo sunt vnum: quo vna vita: vna mens: vna essentia. Et quicquid aliō ad seip̄a singula dicuntur: etiam simul nō pluraliter sed singulariter dicūtur. Eo vero tria quo ad se inuicem referuntur: que si equalia non essent: non solum singula singulis sed etiam omnibus singula: non v̄tiq̄ se inuicem caperant. Neq̄ enim tantum a singulis singula verum etiam a singulis omnia capiunt̄. Ab

Liber

mini enim me habere memoriā et intelligētiā et voluntatē. et intelligo me intelligere et velle atq; meminisse: et volo me velle. et meminisse et intelligere. totāq; meā memoriā et intelligētiā et voluntatē simul memini. Quod enim memorie mee non memini: non est in memoria mea. Nihil autē tam in memoria: quā ipsa memoria ē. Totā igitur memini. Itē quicquid intelligo intelligere me scio: et scio me velle quicquid volo. Quicquid autē scio memini. Totāq; igitur intelligētiā. totāq; voluntatē meā memini. Sic cum hec tria intelligo. tota simul intelligo. Neq; enim quicquid intelligibiliū non intelligo nisi quod ignoro. Quod autē ignoro: nec memini nec volo. Quicquid itaq; intelligibiliū non intelligo: sequentē etiam non memini nec volo. Quicquid autē intelligibiliū memini et volo: sequenter intelligo. Voluntas etiā mea totā intelligentiā totāq; memoriā meam capit dum toto vtor quod intelligo et memini. Quapropter quasi inuicem a singulis et tota oīa capiunt: equalia sunt tota singula totis singulis: et tota singula simul oībus us totis. et hec tria vnū: vna vita: vna mens vna essentia.

De querenda imagine trinitatis etiam in his que aīa ex corpis sensib⁹ percipit. La. XII. Am ne igitur ascendendū est qualibuscūq; intentionis viribus ad illaz summā et altissimā essentia: cui⁹ impar imago est humana mēs s⁹ tñ imago: an ad huc eadē tria distinctius declarāda sunt ī aīa pilla q̄ extrinsecus sensu corpis capimus: vbi tpaliter impmīf rex corporeaz noticia. Adētem quippe ipam in memoria et intelligētiā et voluntate suimet ipsius talē repiebamus: vt qm̄ sp̄ se nosse semp̄ se ipam velle p̄phendebat simul etiā sp̄ sui meminisse: se imp̄q; se ipam intelligē et amare p̄phenderet: quous non semp̄ se cogitare discretā ab eis q̄ non sunt quod ipa est ac p̄ hoc difficile in ea dinoscitur memoria sui et intelligentia sui. Quasi enim non sint h duo: sed vnū duobus vocabulis appellet: sic appareret in ea re vbi valde ista cōiuncta sunt: et aliud alio nullo p̄cedit tpe: amorq; ipē nō ita sc̄titur esse: cū cum non prodir indigētia: quoniam nō semp̄ presto est quod amat. Quapropter etiam tardioribus dilucescere hec p̄nt duz ea tractant: que ad animū tempe accedūt: et quā ltpaliter accidunt cuz meminit quod antea nō meminerat: et cum videt quod antea non videbat: et cū amat quod antea nō amabat. Sed aliū hec tractatio iam poscit exordium: p̄pter huius libelli modum.

Explicit liber decimus.

Incipiunt capitula libri vndecimi.

- i De imagine trinitatis etiam in eo quod imago dei non est: id ē in homine exterioriore querēda.
- ii De visibili et vidente atq; visione.
- iii De memoria qua visor imago retinet et intentioe aīe q̄ in vtrūq; p̄currit.
- iiii De imaginibus quas cogitationis actus inuictur in phantasia quam memoria concepit.
- v De cogitationib⁹ innoxijs et de his q̄ ab acie recordatiois abigende sunt.
- vi De fine voluntatis q̄ agnoscat an recta: an praua cupiamus.
- vii De ea trinitate que iam non ex corpore neq; ex corpis sensu: s; de memoria nascitur cogitantis.
- viii De multiplicationibus trinitatum q̄ ex recordatione pariuntur.
- ix De in quolibet genere trinitatū voluntas nec parens inueniat esse nec ples.
- x De facile sit cogitanti fingē sibi eas spēs q̄s nō vidit ex eaz recordatione q̄s vidit.
- xj De mēsurā et nūero et pondē q̄z similitudo sit in memoria et visioe et voluntate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatis etiam in eo quod imago dei non est: id est in homine exterioriore querenda.

Capitulum. I.

Emini dubiū est sicut interiorē hoīem intelligētia: sic exteriorē sensu corpis p̄ditū. Miramur igitur si possum⁹ in hoc quod exterioriore indagare qualecūq; vestigiū trinitatis: non quia et ipse eodē mō sit imago dei. Manifesta ē quippe apostolica sententia: que interiorē hoīem renouari dei agnitione declarat s̄m imaginē eius q̄ creauit eū. cum et alio loco dicat. Et si exterior hoī noster corrupit. sed interior renouat de die in diē. In hoc ergo quod corrumpit. queramus quēadmodū possumus quandā trinitatis effigie. et si nō expressioe: tñ fortassis ad dinoscendū facilioe. Neq; enim frustra. et iste hoī dicit: nisi quia inest ei nonnulla interioris similitudo. et illo ipso ordine cōditionis nostre quomortales atq; carnales effecti sumus: facill⁹ et quasi familiarius visibilia quā intelligibilia tractamus. Cum ista sint exterius. illa interioris. et ista sensu corpis sentiamus. illa mente intelligam⁹. nosq; ipsi animi non sensibiles sim⁹ id est corpora. s; intelligibiles: qm̄ vita sum⁹.

Colo. 3.

2. Cor. 4.

tñ vt dixi tanta facta est in corpibus suctudo
 z ita in hec miro mō relabēs foras se nra pie-
 cit intētio: vt cū ab incerto corpū ablata fue-
 rit vt in spm̄ mltō certiore ac stabilliore cog-
 nitione figat: refugiat ad ista: z ibi appetat req̄-
 em vñ traxit infirmitatē. Lūi^o egritudine cō-
 gruendū est: vt si qñ interiora spiritalia accō-
 modati^o distinguere atq; facill^o insinuare co-
 namur: de corpilibus exteriorib^o silitudinū
 documēta capiamus. Sensu igit^o corpis exte-
 rior hō p̄ditus sentit corpa: z iste sensus qđ fa-
 cile aduertitur quinquipertitus est: vidēdo:
 audiendo: olfaciēdo: gustādo: tangēdo. Sz
 multū est z non necessariū vt omnes hos qñ
 qđ sensus id qđ querimus interrogem^o. Qđ
 em nobis vnus eoz renunciat: etiam in ceter-
 ris valz. Itaq; potissimū testimonio vtamur
 oculoꝝ. Is em sensus corpis maxime excellit
 z est visio mentis p̄ sui generis diuersitate
 viciniōz.

De visibili z vidente atq; visioe. La. II.

Um igitur aliquod corpus videm^o
 c hec tria qđ facillimū est consideran-
 da sunt z dinoscēda. Primo ipa res
 quā videmus siue lapidem siue aliquam flam-
 mam siue quid aliud qđ videri oculis potest.
 quod vtrūq; iam esse poterat: z anteq̄ videre
 tur. Deinde visio que non erat p̄usq; rem illā
 obiectam sensui sentiremus. Tertio qđ in ea
 re que videtur qđ diu videtur sensum detinet
 oculoꝝ: id animi intentio. In his igitur trib^o
 non solum est manifesta distinctio: sed etiam
 discreta natura. Primum quippe illud corp^o
 visibile longe alterius nature qđ sensus octo-
 rum quo sibi et incidente fit visio. Itaq; vi-
 sio quid aliud qđ sensus ex ea re que sentit in-
 format^o apparet. Quis re visibili detracta nul-
 la sit: nec vlla omnino esse possit talis visio: si
 corpus non sit quod videri queat. Nullo mo-
 do tamen eiusdem substantie est corpus quo
 formatur sensus oculoꝝ: cum idēz corpus vi-
 detur: z ipa forma que ab eodem imp̄mit sen-
 sui que visio vocatur. Corpus em visum i sua
 natura sepabile est. Sensus autē qui iam erat
 in animante: etiam p̄usq; videret qđ vidē pos-
 set: cū in aliquid visibile incurreret: vel visio
 que fit in sensu ex visibili corpe cū iam cōiun-
 ctum est z videt. Sensus ergo vel visio. i. sen-
 sus nō formatus extrinsecus: vel sensus for-
 matus extrinsec^o: ad animantis naturā prin-
 oino aliā qđ ē illud corpus qđ vidēdo sentim^o
 quo sensus nō ita format vt sensus sit: s̄ vt vi-
 sio sit. Nam sensus z ante obiectū rei visibilis
 nisi esset in nobis nō distarem^o a cecis: dum

nihil videmus: siue i tenebris: siue clausis lu-
 minib^o. Hoc autē distam^o: qđ nobis inest z nō
 videntibus quo videre possim^o qđ sensus vo-
 cat: illis xō non inest. Hec aliunde nisi q̄ eo
 carent: ceci appellant. Itēq; illa animi intētio
 que in ea re quā videmus sensum tenet atq;
 vtrūq; p̄iungit: non tñ ab ea re visibili natu-
 ra differt: qñ quidē iste anim^o illud corpus est
 sed ab ipō qđ sensu atq; visione qñ solius ani-
 mi est hec intentio. Sensus autē oculoꝝ nō ob-
 aliud sensus corpis d̄: nisi qz: z ipsi oculi mem-
 bra sunt corpis: Et quis nō sentiant corpus
 exanime: aia tñ cōmixta corpi p̄ instrumentū
 sentit corporeū: z idē instrumentū sensus vo-
 catur. Qui etiā passione corpis cuius quisq; ex-
 cecat intercept^o extinguit: cum idēz maneat
 anim^o: z eius intentio luminib^o amissis: cum
 non habet quidē sensum corpis quē videndo
 extrinsec^o corpi adiūgat: atq; in eo viso figat
 aspectū: visu tñ ipō iudicet se adempto corpo-
 ris sensu: nec p̄ire potuisse: nec minui. Ab-
 net em quidā vidēdi appetit^o integer: siue id
 possit fieri: siue non possit. Hec igit tria: corp^o
 qđ videt: z ipsa visio: z que vtrūq; coniungit
 intētio: manifesta sunt ad dinoscendū: nō so-
 luz p̄pter pp̄ia singuloꝝ: verū etiā p̄pter dif-
 ferentiā naturaz. Atq; in his cum sensus nō
 p̄cedat ex corpe illo quod videt: sed ex corpe
 sentiētis animantis: cui aia suo quodaz miro
 mō cōtempat: tñ ex corpe quod videt gignit
 visio. i. sensus ipē format: vt iam nō tñ sensus
 qđ etiā in tenebris esse integer p̄or: dum est in
 columitas oculoꝝ: sed etiā sensus informat^o
 sit: qđ visio vocat. Gignit q̄ ex re visibili visio: s̄
 nō ex sola: nisi assit z videt. Quocirca ex visi-
 bili z vidēte gignit visio: ita sane vt ex viden-
 te sit sensus oculoꝝ: z aspiciētis atq; intuen-
 tis intentio. Illa tñ informatio sensus: que vi-
 sio dicit a solo imprimat corpe qđ videt. i. a re
 aliqua visibili: qđ detracta: nulla remanet for-
 ma que inerat sensui dū adesset illud qđ vide-
 bat. Sensus tñ ipē remanet qđ erat z p̄iusq; ali-
 qđ sentiret: velut in aqua vestigiū tādiu est:
 donec ipm̄ corpus qđ imprimat inest: quo ab-
 lato nullū erit: cū remaneat aqua que erat: z
 anteq̄ illā formā corpis capet. Ideoq; nō pos-
 sumus quidē dicere qđ sensum gignat res visi-
 bilis: gignit tñ formā velut similitudinē suam
 que fit in sensu. cum aliqd videndo sentimus
 Sed corpis formā qđ videmus: z formā qđ ab
 illa in sensu videntis fit p̄ eundē sensum non
 discernim^o: qñ tanta p̄iunctio est: vt non pa-
 teat discernendi locus. Sed rōne colligimus
 nequaq; nos potuisse sentire: nisi fieret in sen-

Liber

su nostro aliqua similitudo conspecti corporis. Neque enim cum anulus cere impressus: id nulla imago facta est quia non discernitur: nisi cum fuerit separata. Sed quoniam post ceram separatam manet quod factum est ut videri possit: propterea facile persuaderetur quod inerat iam cere forma impressa ex anulo: et assequitur ab illa separet. Si autem liquido humori adingeretur anulus: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec ideo tamen discernere non deberet: fuisse in illo humore assequitur detraheretur: anuli formam factam ex anulo quam distinguenda est ab ea forma que in anulo est vnde ista facta est: quam detracto anulo non erit: quoniam illa in anulo maneat vnde ista facta est. Sic sensus oculorum non ideo non habet imaginem corporis quod videtur quod diu videtur quia eo detracto non remanet. Ac pro hoc tardioribus ingenijs difficillime persuaderi potest formari in sensu nostro imaginem rei visibilis cum eam videmus et eandem formam esse visionem. Sed qui forte aduerterit quod commemorabo: non ita in hac inquisitione laborabit: plerumque cum diu scilicet attenderimus queque luminaria: et inde oculos clauderimus: quasi stant in conspectu quidem lucidi colores varie sese commutantes: et minus minusque fulgentes donec omnino desistant. Quas intelligendum est reliquias esse forme illius quam facta erat in sensu: cum corpus lucidum videretur paulatimque et quodammodo gradatim deficiendo variari. Nam et insertarum fenestrarum cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparere coloribus ut manifestum sit hanc affectionem nostro sensui ex ea re que videbatur impressam. Erat ergo etiam cum videremur et illa erat clarior et expressior: sed multum juncta cum specie rei eius que cernebatur ut discerni omnino non posset et ipsa erat visio. Quisnetiam cum lucerne flammula modo quodam diuaticatis radijs oculorum quasi geminat: due visiones sunt: cum sit res una quam videtur. Sigillatim quippe afficiuntur idem radij de oculo suo quique emicantes: dum non sinunt illud corpus intuentum pariter coniuncteque concurrere ut vnus fiat ex utroque conuultus. Et ideo si vnum oculum clauderimus non geminum ignem: si si cui est vnum videbimus. Cur autem sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextrum erat: vicissimque dextro clauso illa intermoritur que ad sinistrum erat: et longum est et rei presentinon necessarium modo querere atque differere. Quod enim ad susceptam quodammodo satis est: nisi fieret in sensu nostro quedam imago simillima rei eius quam cernimus: non scilicet oculorum numerum flammam species geminaret: eum quidem cernendi modus adhibitus fuerit: qui possit concursum separare radiorum. Ex vno quippe oculo quod

libet modo deducto aut impresso aut intor: si alter clausus est dupliciter videri aliquid quod sit vnum nullo pacto potest. Que cum ita sint tria hec quous diuersa natura quemadmodum in quandam vnitatem contemperent meminimus: id est species corporis que videtur et impressa eius imago sensui quod est visio: sensus forma et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eorum ipsa visionem tenet. Horum primum: id est res ipsa visibilis non pertinet ad animantis naturam: nisi cum corpus nostrum cernimus. Alterum autem ita pertinet ut et in corpore fiat: et pro corpore in anima: fit enim in sensu qui neque sine corpore est: neque sine animo. Tertium vero solus anime est: quia voluntas est. Cum igitur horum trium tam diuersae substantie sint: tamen in tantam coeunt vnitatem: ut duo priora vix intercedente iudice ratione discerni valeant: species videlicet corporis quod videtur: et imago eius quam fit in sensu: id est visio. Voluntas autem tantam vim habet copulandi hec duo: ut et sensum formandum admoueat ei rei quam cernit: et in ea formatum teneat. Et si tanta violenta est ut possit vocari amor: aut cupiditas: aut libido: etiam ceterum corpus animantis vehementer afficit. Et vbi non resistit pigrior: duriorque materies: in similem speciem colorumque commutat licet videre corpusculum chameleontis: ad colores quos videt facillime conversione variari. Aliorum autem animalium quia non est ad conuersionem facilis corpulentia: fetus plerumque perdunt libidines matrum cum quid magna delectatione conspexerit. Quod enim teneriora atque: ut ita dixerim: formabiliora sunt primordia seminum: tam efficaciter et capaciter sequuntur intentionem materne anime: et que in ea facta est phantasiam pro corpore quod cupide aspexit. Sunt exempla quam copiose commemorari possunt: sed vnum sufficit de fidelissimis libris: quo dicitur Job: ut oues et capre varios coloribus parerent superponendo eis varia virgulta in cannalibus aquarum: que potantes intuerentur eo tempore quo conceperant. Sed anima rationalis deformiter viuunt: cum scilicet trinitatem exterioris hominis viuunt: id est cum ea que forinsecus sensum corporis format: non laudabilem voluntatem qua hec ad vtile aliquid referat: sed turpem cupiditatem qua his inherescat accommodat.

De memoria quam visorum imago retinet: et iterum
one anime quam in utrumque currunt. La. III.
q. Ultra etiam detracta specie corporis que
corpuliter sentiebatur: remanet in memoria
similitudo eius quo rursus voluntas

XI

conuertat acie vt inde forme intrinsec^o: sic
 cut ex corpe obiecto sensibili sensus extrinse
 cus formabat. Atq; ita sit illa trinitas ex me
 moria z interna visione: z que vtrunq; copu
 lar volutate: que tria cu in vnu cogunt: ab ip
 so coactu cogitatio bz. Nec ia in his tribus di
 uersa sba est. Neq; eni aut corpus illud sensi
 bile ibi est qd oino discretu est ab animantis
 natura: aut sensus corpis ibi format vt fiat vi
 sio: aut ipsa volutas id agit vt formandu sensu
 sensibili corpi admoueat eoq; formatu des
 tineat. Sed p illa specie corpis q videbat ex
 trinsec^o succedit memoria retinens illa specie
 quam p corpis sensum cobibit aia: p q; illa vi
 sione que foris erat cum sensus ex corpe visi
 bili formare: succedit int^o similis visio: cu ex
 co qd meoria tener: format acies animi ab
 sentia corpa cogitant. Voluntasq; ipsa quo so
 ris corpi obiecto formandu sensum admoue
 bat: formatuq; iungebat: sic acie recordant
 animi puertit ad memoria: vt ex co qd illa re
 tinuit ista forme: z sic in cogitoe simit visio
 Sicut aut rone discernebat species visibilia
 qua sensus corpis formabat: z eius similitu
 do que fiebat in sensu formato vt esset visio:
 alioquin ita erat iuncte: vt oino vna eadeq;
 putaret: sic illa phantasia cum anim^o cogitat
 specie vis corpis: cu pset ex corpis similitudi
 ne: qua memoria tener: z ea q inde format i
 acie recordatis animi: tu sic vna z singularis
 apparet: vt duo quedam esse no inueniant nisi
 iudicante rone: qua intelligim aliud ee illud
 qd in memoria manet: etia cum aliunde cogi
 tam^o z aliud fieri cu recordamur. i. ad memo
 ria redim^o: z illic inuenim eade specie. Que
 si ia ibi no esset: ita obliros nos ee diceremus
 vt oino recolere no possem^o. Si aut acies re
 cordantis no formare ex ea re que erat i me
 moria nullo mo fieret visio cogitatis. Sz vtri
 usq; coiunctio. i. eius qua memoria tener: et
 ei^o que inde exprimit: vt forme acies recor
 dantis: q; simillime sunt: veluti vna facit ap
 parere. Cum aut cogitatis acies auersa inde
 fuerit: atq; id qd in memoria cernebat desti
 terit intueri: nihil forme q impssa erat in ea
 dem acie remanebit. Atq; inde formabit: q
 rursus pusa fuerit: vt alia cogitatio fiat. Aba
 net tñ illud qd reliqt in memoria: quo rursus
 cum id recordamur puertat z puersa forme
 atq; vnu cum eo fiat vnde formatur

De imaginibus quas cogitationis acies i
 tuet in phantasia qua meoria pcepit. La. III
 Voluntas vero illa que hac atq; il
 lac fert z refert acie formanda iun-

gitq; formatā. si ad interiorē phantasiā tota
 pfluierit: atq; a pſentia corpoz q circūiacet
 sensibus atq; ab ipis sensib^o corpis: animi aci
 em oino auerterit: atq; ad eā que int^o cernit
 imaginē penit^o couerterit: tāta offendit simi
 litudo speciei corpalis expssa ex memoria: vt
 nec ipsa rō discernere sinat: vtz foris corpus
 ipm videat: an intus tale aliqd cogitef. Itaz
 interdū hoies nimia cogitoe rerū visibiliū
 vel illecti vel territi: etiā eiusmodi repēte vo
 ces ediderūt: quasi reuera in medijs talibus
 actionib^o siue passionib^o versarent. Et memi
 ni me a quodā audisse q tā expssa z quasi so
 lidā specie feminei corpis in cogitādo carne
 soleret: vt eise qsi miseri senties: etiā genita
 libus flueret. Tñ habet yriū aia in corpus
 suū: z tñ valet ad indumēti qualitatem ver
 tendā atq; mutandā quō hō afficiat indutus
 q coheret indumēto suo. Ex eodē genere af
 fectionis etiā illud est qd in somnis p imagies
 illudimur. Sed plurimū differt vtz sopit^o sen
 sibus corpis: sicuti sunt dormientiū aut abite
 riore cōpage turbatis: sicuti sunt furentium:
 aut alio quodā mō alienatis: sicuti diuinanti
 um vel pphetantiū: animi intētio quadā ne
 cessitate incurrat in eas q occurrūt imagies
 siue ex memoria: siue alia aliq occulta vt: p qd
 dā spirituales mixturas snt spiritualis sbe: an sic
 fanis ac vigilantib^o interdū ptingit: vt cogi
 tate occupata voluntas se auertat a sensib^o
 atq; ita format animi acie varijs imaginibus
 sensibiliū rerū: tanq; ipsa sensibilia sentiuntur
 Non tñ aut cum appetēdo in talia volūtas in
 tendit: sūt iste impssiones imaginū: s; etiā cū
 deuitādi z cauēdi causa rapit anim^o in ea p
 uenda que fugiat. Tñ non solū cupiendo: sed
 metuēdo infert vel sensus ipis sensibiliū vel
 acies animi formāda imaginib^o sensibiliū.
 Itaq; aut met^o aut cupiditas: quāto vehemē
 tio: fuerit: tanto expssius format acies: siue
 sentiētis ex corpe qd in loco adiacet: siue cogi
 tantis ex imagine corpis: que memoria cōri
 net. Qd ergo est ad corpis sensum aliqd cor
 pus in loco: h est ad animi acie similitudo cor
 poris in memoria. Et qd est aspiciēt^o visio: ad
 eam specie corpis ex qua sensus format: hoc
 est visio cogitatis ad imaginē corpis i memo
 ria cōstituta: ex qua format acies animi. Et
 qd est intētio volūtatē ad corpus visum: vi
 sionēq; copulādā: vt fiat ibi quedā vnitas tri
 um: q;uis eoz sit diuersa natura: hoc est eadē
 voluntatis intentio ad copulandā imaginē
 corpis que est in memoria: z visionē cogitan
 tis. i. formam quā cepit acies animi rediens

ad memoriã vt fiat: et hic quedã vnitas ex tribus nõ iaz nature diuersitate discretis. s̄ vnitas eiusdẽq; substantie: qz hoc totũ intus est: et totũ vn̄ animus. Sicut aut̄ cum forma et species corpis interierit: non p̄t ad eã volũtas sensum reuocare cernẽtis. Ita cũ imago quã memoria gerit obliuione deleta est: nõ erit q̄ animi acie formandã voluntas recordando reuocetur.

De cogitationib⁹ innoxijis et de his que ab acie recordatõis abigende sunt. La. V.

Ed qz p̄ualer anim⁹ non solũ oblita veruẽtia non sensa nec expta p̄finere ea que nõ exciderũt augendo:

minuẽdo: cõmutãdo: et p̄ arbitrio cõponẽdo sepe imaginat̄ quasi ita aliqd̄ sit: qd̄ aut̄ scit: si ita esse: aut nescit ita esse. In quo genere cauendũ est: ne aut mentiat̄ vt decipiat aut opi net̄ vt decipiat. Quib⁹ duob⁹ malis euitatis nihil ei obsũt imaginata phãtasmata: sic nihil obsũt expta sensibilia: et retẽta m̄ozit̄: si neq; cupide appetant̄ si iuuãt̄: neq; turpĩt fugiant̄: si offendãt. Lũ aut̄ in his volũtas relictis meliorib⁹ auida volutat̄ im̄ba fit: atq; ita et cũ asũt p̄niciose: et cũ absũt p̄niciosi cogitat̄. Abale itaq; viuũt̄: et d̄formĩt̄ fm̄ trinitatẽ hois exteriori: qz et illã trinitatẽ: q̄ lz iteri⁹ imagiet̄: exterioria tũ imaginat̄ sensibiliũ corpaliũ q̄ vtẽdoz causa pepit̄. Nullus em̄ eis vti posset. etiam bene: nisi sensaz rez imagines memoria tenerent̄. Et nisi ps maxima volũtatis in superiorib⁹ atq; interiorib⁹ haberet̄: eaq; ip̄a q̄ cõmodat̄ siue foris corpib⁹: siue int⁹ imaginibus eoz: nisi qcq̄d in eis capit ad meliorẽ veriorẽq; vitã referat̄: atq; in eo fine cui⁹ intuitu hãgẽda iudicat acq̄fescat quid aliud facimus nisi qd̄ nos apl̄s facere p̄hibet dicẽs: Nolite p̄formari huic secl̄o: quã propter nõ ẽ ista trinitas imago dei. Ex vltima q̄ppe. i. cozpea creatura qua supior est aia: in ip̄a aia fit p̄sensuz corporis: nec tamẽ est oĩno dissimilis. Quid em̄ non p̄ suo genere ac pro suo modulo habet similitudinem dei: quando quidem deus fecit oĩa bona valde: nõ ob aliud nisi quia ip̄se summe bonus est. In quantuz ergo bonũ est quicquid est intantum scz q̄suis longe distantem: habet tamen nonnullam similitudinem summi boni: et si naturalem vtiq; rectã et ordinatã: si aut̄ vitiosam: vtiq; turpem atq; puerfam. Nam et anime in ipsis peccatis suis: non nisi quandam similitudinem dei: superba et p̄postera et (vt ita dicam) serulli libertate sectantur. Ita nec primis parentib⁹ nostris persuaderi peccatum posset: nisi dicere-

tur. Eritis sicut dii Non sane oẽ quod in creaturis aliquo modo simile est deo: etiam eius imago dicenda est: sed illa sola: qua superior ipse solus est. Ea quippe de illo proorsus exprimitur inter quam et ipsuz nulla interiecta natura est. Visionis igitur illius id est forme q̄ fit in sensu cernentis quasi parens est forma corporis ex qua fit. Sed parens illa nõ vera: vnde nec ista vera proles est. Neq; enim omnino inde gignitur: quoniam aliud adhibetur corpori: vt ex illo formetur. id ẽ sensus videntis. Quocirca id amare: alienari ẽ. Ita qz voluntas que vtrunq; coniungit quasi parentem et quasi prolem: magis spiritalis est q̄ vtrũlibet illozum. Itaz corpus illud quod cernitur omnino spiritale non est. Visio v̄o q̄ fit in sensu habz admixtũ aliquid spiritale: quia sine anima fieri non p̄t. Sed nõ totũ ita est: qm̄ ille qui formatur corporis sensus est. Voluntas vero q̄ vtrunq; cõiungit: magis vt dixi spiritalis agnoscit̄: et ideo tanq; personam spiritus insinuare incipit in illa trinitate. Sz magis pertinet ad sensuz formatũ q̄ ad illud corpus vnde format̄. Sensus enim animantis et voluntas anime est: non lapidis: aut alius cuius corporis qd̄ videtur. Non ergo ab illo quasi parente p̄cedit. Sed nec ab ista quasi ple: hoc est visioe ac forma q̄ in sensu est. Prius em̄ q̄ visio fieret: iam erat voluntas: que formandũ sensum cernendo corpi admouit: sed nõdũ erat placituz. Quõ em̄ placeret qd̄ nõdũ erat visum: placitũ aut̄ quieta volũtas est. Ideoq; nec quasi prolem visionis possumus dicere voluntatem: quia erat ante visionem: nec quasi parentem: qz non ex volũtate. s̄ ex viso cozpe formata et expressa est: si nem fortasse voluntatis et requiẽ possum⁹ recte dicere visionem: ad hoc dũtaxat vnũ. s̄ videndũ corpus. Neq; em̄ p̄pterea nihil aliud voret: qz videt aliquid qd̄ volebat.

De fine volũtatis q̄ cognoscit̄ si recta an praua cupiamus. Capitulum. VI.

En itaq; omnino ipsa voluntas hominis cuius finis non est nisi beatitudo: s̄ ad hoc vnũ itez. s̄. subiectuz volũtas vidẽdi finem non habet nisi visionẽ: siue id referat ad aliud: siue nõ referat. Si em̄ nõ refert ad aliud visionẽ sed tantum voluit vt videret: non est disputandũ quõ õndat̄ finem voluntatis esse visionẽ manifestum est em̄. Si aut̄ refert ad aliud: vult vtiq; aliud: nec iam videndi voluntas erit. Aut si videndi: non hoc videndi scilicet subiectũ sed aliud tanq; si velit quisq; videre cicatricẽ: vt inde

Roz. 12.

Ecc̄i. 39.

Sc̄i. 3.

doceat vulnus fuisse. Aut si velit videre fenestram: vt p fenestraz videat transeūtes. Omnes iste atq; alie tales volūtaes: suos ppriōs fines habent qui referūt ad finem illius volūtatē qua volumus beate viuere: et ad eā puenire vitam que non referat ad aliud: sed amanti p seipam sufficiat. Volūtas ergo vidēdi finem habet visionē et volūtas hanc rem vidēdi finē habet huius rei visionē. Volūtas itaq; vidēdi cicatricē: finē suū expetit: hoc est visionē cicatricis: et ad eā vltra nō p̄tinet. Volūtas em̄ pbandi vulnus fuisse alia volūtas est: quāuis ex illa religet: cui⁹ item finis est p̄batio vulneris. Et volūtas vidēdi fenestrā: finē habet fenestre visionē. Altera est em̄ q̄ ex ista necitur volūtas: p fenestram vidēdi transeūtes: cuius item finis est visio transeūtiū. Recte autē sunt volūtaes omnes sibi inter religate: si bona est illa quo cuncte referuntur: si autē praua est: prauae sunt oēs. Et iō rectarū voluntatū cōnexio iter est quoddaz ascendentiū ad beatitudinē: q̄ certis ve-

Proū. 5. lut passibus agit. Prauaz autē atq; distortarū voluntatū implicatio: vinculū est q̄ alligabitur qui hoc agit: vt p̄iciatur i tenebras ex

Esa. 5. teriores. Beati ḡ qui factis et moribus cātant cāticiū graduū: et vebis q̄ trahūt peccata: sic testem longam. Sic est autem requies volūtatē que dicimus finem: si adhuc referūt ad aliud: quē ad modū possumus dicere requiem pedis esse in ambulando: cū ponit vñ ali⁹ imitatur: quo passibus p̄gitur. Si autē aliquid ita placet vt in eo cū aliqua delectatione volūtas acquiescat: nondū est tamen quo illō tenditur: sed et hoc refertur ad aliud vt deputet: non tanq̄ patria ciuis: sed tanq̄ refectio: vel etiam mansio viatoris.

De ea trinitate que iam non ex corpe neq; ex corpis sensu: sed de memoria nascitur cogitantis. **Capitulum. VII.**

i Am vero in alia trinitate interiore quidem q̄ est ista in sensibilib⁹ et sensibus: sed tñ que inde concepta ē: cū iam nō ex corpe sensus corpis: sed ex memoria formatur acies animi: cui⁹ in ipa memoria species inheret corpis q̄ forinsecus sensimus: illam spēm que in memoria est quasi parentem dicimus eius que fit in phantasia cogitantis. Erat em̄ in memoria et priusq̄ cogitaretur a nobis sicut erat corpus in loco et priusq̄ sentiret vt visio fieret. Sed cum corpus cogitatur ex illa quā memoria tenet exprimit in acie cogitantis: et reminiscendo formatur ea species: que quasi proles est eius quā me-

moria tenet. Sed neq; illa vera parens: neq; ista vera proles ē. Acies quippe animi que formatur ex memoria cum recordando aliquid cogitamus: non ex ea specie procedit quam meminimus visam: quando quidem eoz meminisse non possemus nisi vidissemus. Acies autem animi que reminiscendo format: erat etiaz priusq̄ corpus quod meminimus videmus: remus quantomagis priusq̄ id memorie mādarem. Quā itaq; forma que fit in acie recordantis: ex ea fiet que inest memorie: ipsa tamen acies non inde existit: sed erat aū ista. Cōsequēs autē vt si nō illa vera parens: nec ista va sit proles. Sed illa q̄si parēs: et ista q̄si proles aliquid insinuat. Cū interiora atq; veriora exercitari certiusq; videatur. Difficili⁹ iam plane discernitur: vtrum volūtas q̄ memorie copulat visionem: non sit alicuius eoz siue parens siue proles: et hāc discretionis difficultatem facit eiusdem nature atq; substantie parilitas et equalitas. Neq; enim sicut foris facile discernebatur formatus sensus a se sibili corpore: et volūtas ab vtroq; propter nature diuersitatem que inest ab inuicem omnibus tribus: d̄ qua satis supra differuimus ita et hic potest. Quis em̄ hec trinitas d̄ qua nūc queritur forinsecus inuēta est animo: intus tamen agitur: et non est quicq; eius preter ipsius animi naturam. Quo igitur pacto demonstrari potest volūtatē: nec quasi parentē nec quasi prolem esse: siue corporee similitudinis que memoria continetur: siue eius que inde cum recordamur exprimitur: quando vtrūq; incogitādo ita copulat: vt tanq̄ vnus singulariter appareat: et discerni nisi ratione nō possit. Atq; illud primum videndum est: non esse posse volūtatē reminiscendi: nisi vltimum: vel aliquid rei eius quam reminisci volumus: in penetrabilibus memorie teneamus. Quod em̄ omni modo et omni ex parte obliti fuerimus: nec reminiscendi volūtas exortur: q̄si quicquid recordari volumus: recordari iam sumus in memoria nra esse vel fuisse. (Verbigra) Si recordari volo quid heri cenauerim: aut recordatus iā sum cenasse me: aut si et hoc nondū certe circa ipsum tps aliqd recordat⁹ sum: si nihil aliud ipm salte; hester num diē et eius eam ptem qua cenari solet: et quid sit cenare. Nam si nihil tale aliqd recordatus essem quid heri cenauerim: recordari velle non possem. Cū intelligi pōt volūtatē reminiscendi ab his quidem reb⁹ q̄ memoria cōtinent p̄cedere: adiunctis simul cis que in de per recordationem cernendo exprimitur.

Liber

id est ex copulatione rei cuiusdam quā recordari sumus: et visionis que inde facta est in acie cogitantis cū recordati sumus Sed ipsa quā vtrūque copulat voluntas requirit et aliud quod quā si vicinū est atque cōtiguū recordanti. Tot igitur huius generis trinitates quā recordatōes quā nulla est earum vbi nō hec tria sunt: illud quod in memoria recordatū est etiā anteque cogitet: et illud quod fit in cogitatōe cū cernit: et voluntas vtrūque coniungens. et ex vtroque actertia se ipsa vniū aliquid complet. An potius ita cognoscitur vna quedā in hoc genere trinitas: ut vniū aliquid generaliter dicamus quicquid corporaliū specierum in memoria lateret: et rursus vniū aliquid generalē visionem animi talia recordatis atque cogitatis: quorum duorum copulationi tertia coniungitur copulatrix voluntas: ut sit hoc totum vniū quiddam ex quibusdam tribus

De multiplicationibus trinitatum que ex recordatione pariuntur **Capitulum VIII.**

Ed quā non potest acies animi nisi omnia que memoria tenet vno aspectu cōtueri: alternant vicissim cedendo: ac succedendo trinitates cogitationum: atque ita fit ista innumerabiliter numerosissima trinitas: nec tamen infinita si numerus in memoria repositarum rerum excedat. Ex quā enim cepit vnusquisque sentire corpora quolibet corporis sensu etiam si possit adiungere que oblitus est: certus ac determinatus perfectio numerus foret: quāuis innumerabilis. Dicimus enim innumerabilia nō solū infinita: sed etiā que ita finita sunt ut facultatē numerantis excedat. Sed hinc aduertit aliquāto manifestius potest: aliud esse quod reconditū memoria tenet et aliud quod in cogitatione recordatis exprimit: quāuis cū sit vtriusque copulatio: vniū idēque videat: quā memnisse nō possumus corporum species: nisi tot quā sensimus: et quāras sensimus et sicut sensimus: ex corporis enim sensu eas in memoriā cōbibit animus. Visiones tamen ille cogitantiū ex his quod dem rebus que sunt in memoria: sed tamen innumerabiliter atque omnino infinite multiplicantur atque variantur. Vniū quippe solem meminisse: quā sicuti est vnum vidi. Si volucro autem duos cogito vel tres: vel quorū volo: sed ex eadē memoria qua vnus meminisse formatur acies multos cogitantis: et tamen meminisse quārum vidi: si enim maiorem vel minorem meminisse quārum vidi: iam non meminisse quod vidi: et ideo nec meminisse. Quia vō meminisse tantū meminisse quārum vidi: vel maiorem tamen per voluntate cogito: vel minorem et ita meminisse ut vidi. Cogito autem sicut volo currentem et vbi volo stantem: vnde volo et quo

volo venientem. Quadrū etiam mihi cogitare in promptu est: cū meminerim rotundū et cuiuslibet coloris: cum solē viridē nunquam viderim: et idē nō meminerim. Atque ut solē: ita cetera. Ite autem rex fore: quā corporales atque sensibiles sunt: erat quod dē animus cū eas opinatur eo modo foris eē quod intus cogitat: vel cū iam interierit foris et adhuc in memoria retinentur: vel cū aliter etiam quod meminerim: nō recordandi fide et cogitandi varietate format. Quā sepissime credam etiam amara narratibus: quā ipsi sensibus perciperunt. Que cū in ipso auditu quā narrantur cogitamur: nō videtur ad memoriā retorqueri acies visionis cogitantiū: neque enim a nobis recordantibus: sed alio narrante cogitamur: atque illa trinitas nō habet videtur expleti: quā sit cū species in memoria lateret et visio recordantis tertia voluntate copulantur. Nō enim quod latebat in memoria mea: sed quod audio cogito cū aliquid quod mihi narrat. Nō ipsas voces loquens dico: ne quisque putet in illā me exisse trinitatē quā foris in sensibilibus et in sensibus agit: sed eas cogito corporum species: quā narrans vobis sonifera significat: quā vtriusque nō reminiscens: sed audies cogito. Sed si diligētius considerem: nec tunc excedit memoria modus. Neque enim vel intelligere possem narrante: si ea quā dicit: et si preterea tunc primum audire: non tamen generaliter singula meminisse. Qui enim mihi: narret vbi grana aliquē montē silua exurū: oleis indurū: ei narrat quod meminerim species et montium et siluarum et olearum: quā si oblitus eē: quod diceret omnino nescire: et idē narratō illā cogitare si possem. Ita sit ut omnia quod corporalia cogitat siue ipse aliquid fingat siue audiat: aut legat: vel preterita narrante: vel futura pronūciante: ad memoriā suā recurrat: et ibi repiat modū atque mensurā omnium formarum quā cogitans intruet. Nā neque colorē quē nūquam vidit: neque figurā corporis: nec sonū quē nūquam audiuit: nec saporē quē nunquam gustauit: nec odorē quē nūquam olfecit: nec vllā preteritōrum corporis quā nūquam sensit preteritōrum omnino cogitare. Ac si propterea nemo aliquid corporale cogitat nisi quod sensit: quā nō meminit corporale aliquid nisi quod sensit: sicut in corporibus sentiendi: sic in memoria est cogitandi modus. Sensus enim accipit speciem ab eo corpore quod sentimus: et a sensu memoria: a memoria vero acies cogitantis. Voluntas porro sicut adiungit sensū corporis: sic memoriam sensui: sic cogitantiā acies memorie. Que autem conciliat ista atque coniungit: ipsa etiam distinguit: ac separat in voluntas. Se a sentiendis corporibus motu corporis separat corporis sensus: ne aliquid sciamur: aut vtriusque de sinamur vel uticū oculos ab eo quod videtur nolumur aut tamen claudimur: si aures a sonis: sic nares ab

XI

odoribus. Ita etiā vel os claudendo: vel aliquid ex ore respuendo a saporib⁹ auersamur. In tactu quoq; vel subtrahimus corp⁹ ne tāgam⁹ qđ nolumus: vel si iā tangam⁹: abijcim⁹ aut repellim⁹. Ita motu corpis agit volūtas: ne sensus corpis rebus sensibilib⁹ copuletur. Et agit hoc qđ pōt. Nam cū in hac actōe ppter cōditionē seruilis mortalitatis difficultatē parit: cruciatus est cōsequēs. vt voluntati nihil reliq; fiat nisi tolerātia. Ad memoriā vero a sensu voluntas auertit: cū in aliud intenta n̄ ei sinit inherere p̄sentia. Quod animaduertere facile est cū sepe coram loquentē nobis aliquē aliud cogitando nō audisse nobis videmur: falsum est aut. Audiuim⁹ em̄ sed non meminim⁹: subinde paup⁹ sensum labentibus vocib⁹: alienato nutu volūtatis: p quem solēt infigi memorie: veri itaq; dixerim⁹ cuz tale aliqd accidit: nō meminim⁹: quā n on audivimus. Nā t̄ legentib⁹ euenit t̄ mihi se pissime: vt plecta pagina vel eplā nesciā qđ legerim: t̄ repetā. In aliud q̄pe intento nutu volūtatis: nō sic ē adhibita mēoria sensui corpis: quō ip̄e sensus adhibet⁹ ē. Itis ita t̄ abulātes intenta in aliud volūtate nesciūt q̄ trāsierint: qđ si nō vidissent nō ambulassent: aut maiore intentōe palpādo ambulassent: p̄sertim si p̄ incognita pgerēt: sed qz facile ambulauerūt: vtiq; viderūt. Quia vō nō sicut sensus oculoꝝ locis q̄cūq; pgebant: ita ip̄i sensui memoria iungebat: nullo mō id qđ viderunt etiā recentissimū meminisse potuerūt. Jam porro ab eo qđ in memoria ē animi acie velle auertere: nihil est aliud q̄ nō inde cogitare.

Quin quolibet genere trinitatū volūtas nec parēs inueniat esse nec ples

Capitulum IX.

A hac igit distributōe cuz incipim⁹ a specie corpis: t̄ puenimus vsq; ad specie que fit in intuitu cogitātis: q̄t̄ tuoz species repiunt quasi gradatim nate altera ex altera. Scđa de prima: tertia de scđa q̄rta de tertia. A specie q̄pe corpis qđ cernit̄ exorūt: ea q̄ fit in sensu cernētis: t̄ ab hac ea q̄ fit in memoria: t̄ ab ea q̄ fit in acie cogitātis. Quapropter volūtas quasi parētē cū p̄ter copulat. P̄tio specie corpis cū ea quā gignit in corpis sensu. Et ip̄am rursus cū ea q̄ fit ex illa ī memoria. Atq; istā q̄ t̄ t̄ t̄ cū ea q̄ ex illa parit̄ in cogitantis intuitu: sed media copula q̄ secunda est: cum sit vicinior: non tā similis est primē q̄ t̄ t̄ t̄. visiones em̄ due sunt vna sentientis: altera cogitantis. Ut autem possit esse visio cogitantis: ideo fit in memo-

ria. De visione sentientis simile aliquid: quose ita conuertat in cogitando acies animi: sicut se in cernendo conuertit ad corpus acies oculoꝝ propterea duas in hoc genere trinitates volui cōmendare: vna cum visio sentientis formatur ex corpore: aliam cum visio cogitantis formatur ex memoria. Ad hanc vero volui: quia ibi non solet visio dici: cū memorie cōmendat̄ forma: que fit in sensu cernētis. Vbiq; t̄ voluntas non apparet nisi copulatrix quasi parentis t̄ prolis. Et ideo vnde cūq; pcedat: nec parēs nec ples dici potest.

Facile sit cogitanti fingere sibi has species quas non vidit ex earum recordatione quas vidit. **Capitulum X.**

T̄ em̄ si non meminimus nisi qđ sensimus: neq; cogitamus nisi qđ meminimus: cur plerūq; falsa cogitamus cum ea que sensimus: nō vtiq; falso meminimus: nisi qz voluntas illa quam conuictricē ac separatricē huiuscemodi rerum iā qđ potui demonstrare curauit: formādam cogitantis aciem pre condita: memorie ducit vt libitū ē: t̄ ad cogitāda ea q̄ n̄ mēim⁹ ex his q̄ meminimus aliud hic: aliud ide: vt sumat t̄ īpellit: q̄ in vnā visionē cōiūta faciūt aliquid qđ ideo falsum dicat̄: qz vel nō est foris in rerū corp̄arum natura: vt̄ non de memoria videtur expressum cū tale nihil nos sensisse meminimus. Quis em̄ vidit cygnum nigrū: t̄ p̄terea nemo meminit cogitare t̄ quis nō potest. Facile est em̄ illā figurā quaz vidēdo cognouimus nigro colore pfundere: quē nihilominus in alijs corpib⁹ vidim⁹. Et qz vtrūq; sensimus: vtrūq; meminimus. Nec aut̄ q̄ drupedem meminim⁹ quia non vidi. Sed fantasmam talem facillime intrueor: duz alicui forme volatili qualem vidi adiungo alios duos pedes: quales itidem vidi. Quapropter duz cōiuncta cogitamus que sigillatim sensa meminimus videmur nō id quod meminimus cogitare: cum id agamus moderante memoria vnde sumim⁹ omnia que multipliciter ac varie pro nostra voluntate componimus. Nāz neq; ipsas magnitudines corporum quas nūq; vidimus sine opere memorie cogitamus. Quoz enim spacij solet occupare per magnitudinem mundi noster obtutus: in tantuz extendimus quasilibet corpoꝝ: um moles: cū eas maximas cogitamus. Et ratio quidem peregit in ampliora: sed phantasia non sequitur. Quippe cum infinitatem q̄ numeri ratio renunciet: quaz nulla visio corporalia cogitantis apprehēdit. Eadē rō docet minutissima eti-

Liber

am corpuscula infinite diuidi: cū tamē ad eas tenuitates vel minutias peruentū fuerit q̄s visas meminim⁹ exiliores minutioresq; phātas iam nō possum⁹ intueri: q̄uis rō nō desinat psequi ac diuidere. Ita nulla corpalia nisi aut ea que meminimus aut ex his que meminimus cogitamus.

De mensura et numero et pondere quorū similitudo fit in memoria et visione et voluntate.

Capitulum XI.

Ed q; numerose cogitari p̄nt que sigillatim sunt imp̄ssa memorię: videtur ad memoriā mēsurā: ad visionē vero nūerus pertinere. Quia lz innūerabilis sit multiplicitas taliū visionū. singulis tñ in memoria p̄scriptus est intrāgressibilis modus. Abēsurā igit in memoria: in visioib⁹ numer⁹ apparet: sicut in ip̄is corpibus visibilib⁹ mēsurā quedā est: cui numerosissime coaptat⁹ sensus videntiu: et ex vno visibili multoz cernentiu format⁹ aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ p̄pter duoz rō oculoz numer⁹ plerūq; vnā rem geminatā specie videat: sicut sup̄ docuim⁹. In his q; rebus vñ visiones expr̄munt q̄dā mēsurā ē. In ip̄is aut visionib⁹ numer⁹. Clolūtas vero q̄ ista p̄iungit et ordinat: et quadā vnitate copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi i his rebus vñ visiones formant acq̄escēs colocat ponderi similis ē. Quapropter hec tria mēsurā: numer⁹ pond⁹ etiā in ceteris oibus reb⁹ animaduertēda p̄libauerim. Nūc interi volūtātē copulatricē rei visibilis atq; visiois q̄si pentis et plis: siue in sentiēdo siue in cogitādo: nec parentē nec plē dici posse: quō valui et quib⁹ valui demōstrāui. Uñ ip̄s admonet hāc eandē trinitatē in interiorē hoīe req̄re: atq; ab isto d̄ quo tādiu locut⁹ sum aīali atq; carnali q̄ exteriorē bz̄ introitus tendē. Ubi speram⁹ inuenire nos posse fm̄ trinitatē imaginē dei conat⁹ n̄fos illo ip̄o adiuuātē quem omnia: sicut res ip̄e indicāt: ita etiā sctā scriptura in mēsurā et numero et pondere disposuisse restatur.

Explicit liber vndecimus

Incipiunt capitula libri duodecimi.

- i Quid sit q; etiā in aīo n̄fo intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere.
- ii Corpales sensus cōes nobis esse cū peccorib⁹: sed p̄p̄riū esse hoīs de his q; sensu corporis cōprehendit secundum eternas iudicare rationes.
- iii Actiones corporales ita demum esse re-

ctas si eis regendis mentis intellectuale p̄fuerit

- iiii Quid inter sit inter illud quo mens inclinatur ad temporalia et illud quo contemplatur eterna.
- v De opinione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum proli diuinā comparant trinitatem.
- vi Quid homo non ad vnus in trinitate personae sed ad totius trinitatis imaginem sit creatus.
- vii De eo qd̄ ap̄s dicit virū esse imaginem dei: mulierē autē gloriā viri
- viii Quibus p̄gressibus mens corporalium visu et imagine delectata: ab eternorum contemplatione deficiat.
- ix Quid perniciose relicto cōmuni bono: priuata querantur.
- x Que sit humana temptatio. et qd̄ pctm̄ extra corpus habeat
- xi Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabatur
- xii Quid cōpabilis sit primoz hoīm p̄uaricatione mens q̄ ad amorē tp̄aliū sensu est tracta corporeo.
- xiii De eoz sn̄ia qui in vno hoīe mentē in persona viri: sensus autē corpis in persona mulieris accipiendū esse dixerunt.
- xiiii In que officia proprie sapientia et scientia dei dantur.
- xv De opinione platonis qua credidit aīa alīā vitam priusq; corporibus inducerentur habuisse.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit q; etiā in aīo nostro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere. Ca. I.

De nunc videamus vbi sit quasi quoddam hominis exterioris in terriorisq; confinium. Quicquid enim habemus in animo commune cum pecore recte adhuc dicitur ad exteriorē hominem pertinere. Non enim solū corpus homo exterior deputabitur: s; adiuncta quadam vita sua qua compages corporis et oēs sensus vigent: quibus instructus est ad exteriora sentienda. Quorum sensorum imagines infixae in memoria cum recordando reuisuntur: res adhuc agūt ad exteriorē hominem pertinens. Atq; in his omnibus non distamus a pecore: nisi q; figura corporis non proni sed erecti sumus. Qua in re admone-

mur ab eo qui nos fecit ne meliore nostri parte. i. animo similes pecoribus simus: a quibus corporis erectione distamus: non ut in ea que sublimia sunt in corporibus animi percipiamus. Nam vel in talibus de re voluntatis appetere prosternere est animi. sed sicut corpus ad ea que sunt excelsa corporum. i. ad celestia naturaliter erectum est sic animus que substantia spiritualis est: ad ea que sunt in spiritualibus excelsa erigendum est non elatione superbia: sed pietate iusticie.

Corpales sensus communes nobis esse cum pecoribus: sed proprium esse hominibus de his que sensu corporis comprehendit secundum eternas iudicare rationes.

Capitulum II.

Possunt autem et pecora et sentire per corporis sensus extrinsecus corporalia et ea memoria fixa reminisci: atque in eis appetere conducibilia fugere incommoda: verum ea notare: ac non solum naturaliter rapta: sed etiam de industria memorie commendata retinere: et in oblivione insistantibus labentia recordando: atque cogitando rursus imprimere: ut quemadmodum ex eo quod gerit memoria cogitatio format: sic et hoc ipsum quod in memoria est cogitatio firmetur. Fictas etiam visiones hinc atque inde recordata quilibet sumendo: et quasi assumendo componere inspicere: quemadmodum in hoc rerum genere que verisimilia sunt discernant a veris: non spiritualibus sed ipsis corporalibus. Hec atque huiusmodi quevis in sensibilibus atque in eis que inde animus per sensum corporis traxit agant atque sentiant: non sunt tantum rationis propria: nec hominibus pecoribusque communia. Sed sublimioris rationis est iudicare de istis corporalibus: secundum rationes incorpales et sempiternas. Que nisi supra mentem humanam essent: incommutabiles profecto non essent: atque in his nisi subiugere aliquid nostrum: non secundum eas possemus iudicare de corporalibus. Iudicamus autem de corporalibus ex ratione dimensionum atque figurarum quam incommutabiliter manere mens novit.

Actiones corporales ita demum esse rectas si eis regendis mentis intellectuale presuerit.

Capitulum III

Iud vero non minus quod in actione corporali atque temporalium tractandorum ita versat: ut non sit nobis commune cum pecore rationale quidem est: sed ex illa rationali in se mentis substantia: qua subheremus intelligibili atque incommutabili veritati tanquam ductum et inferioribus tractandis gubernandisque deputatum est. Sicut enim in omnibus pecoribus non inuentum est viro adiutorium simile illi: nisi de extractum de illo in coniugium formare: ita mentis in se qua superna et inter

na consulimus veritatem: nullum est ad usum reum corporali quantum natura hominis satis est simile adiutorium ex aliis partibus que communes cum pecoribus habemus. Et ideo quiddam rationale nostrum non ad unitatis divortium separatum: sed in auxilium societatis quasi derivatum in sui operis distinctum officium. Et sicut una caro est duorum in masculo et femina: sic intellectum nostrum: et actionem vel consilium: et executionem vel rationem: et appetitum rationale: vel si quod alio modo significanti dici potest una mentis natura complectitur: ut quemadmodum de illis dictum est: erunt duo in carne una: sic de his dici possit: duo in mente una.

Quid iter sit inter illud que mens inclinatur ad temporalia: et illud que prestat eterna.

Capitulum III.

Cum igitur differimus de natura mentis humane de una quadam re differimus: nec eam in hec duo que commemoramus: nisi per officia geminamus. Itaque cum in ea querimus trinitatem: in tota querimus: non separantes actionem rationalem in temporalibus a contemplatione eterno: ut tertium aliquid iam queramus quo trinitas impleatur. Sed in tota natura mentis ita trinitatem reperiri opus est: ut si desit actio temporalium cui operi necessarium sit adiutorium: propter quod ad hec inferiora administranda dirigitur aliquid mentis in una nusquam dispersa mente trinitas inveniatur. Et facta iam ista distributione in eo solo quod ad contemplationem pertinet eternum: non solum trinitas: sed etiam imago dei. In hoc autem quod dirivatum est in actione temporalium: etiam si trinitas possit non tamen imago dei possit inveniri.

De optione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum pluri diuina compatitur trinitatem.

Capitulum V

Proinde non mihi videntur probabiles afferre sententiam qui sic arbitrantur trinitatem imaginis dei in tribus personis quod attinet ad humanam naturam posse reperiri: ut in coniugio masculi et femine atque in eorum prole compleatur. Quod quasi vir ipse patris personam intimer: filij vero quod de illo ita processit ut nasceretur: atque ita tertiam personam velut spiritus dicunt esse mulierem: que ita de viro processit: ut non ipsa esset filius aut filia: quevis ea concipiente proles nasceretur: Dixit enim dominus de spiritu sancto que a patre procedat: et tantum filius non est. In huius igitur opinionis errore hoc solum probabiliter afferunt: quod in origine facte femine secundum sancte scripturam fidem satis ostendit: non omnino quod de aliqua persona ita existit: ut personam alteram faciat filium posse dici: quoniam quidem de viri persona existit per-

Gen. 2.

Ubi 5

Job. 15.

Liber

sona mulieris: ne tñ cius filia dicta est. Certe sane ita sunt absurda: imo xō ita falsa: vt facillime redarguant. Smitro em̄ quale sit sp̄s sc̄m matrē filij putare ⁊ piugē patris: for- tassis q̄pe r̄fideat. hec in carnalib⁹ habere of- fensione dum corpeī cōcept⁹ partusq; cogitā- tur. Q̄q; ⁊ hec ip̄a castissime cogitēt: quibus mūdis oīa mūda sunt: imundis autē ⁊ infide- libus quoz polluta sunt ⁊ mens ⁊ sc̄ia: ita ni- hil est mundū: vt quosdā coz etiā de virgine fm̄ carnē natus christus offendat. Sed tñ in sp̄alibus illis sūmis vbi non est aliqd̄ viola- bile: aut corruptibile. nec natū ex tpe: nec ex infor̄mi formatū: si qua dicunt talia: ad quoz similitudinē etiā ista inferioris creature gene- ra q̄uis longe remotissime facta sunt: non de- bent cuiusq; sobriā perturbare prudentiā: ne cū vanū deuitat horrozē in p̄nciosum incur- rat errorē. Assuescat in corpib⁹ ita spiritaliuz reperire vestigia: vt cū inde sursum versus du- ce ratione ascendere ceperit: vt ad ip̄am in- cōmutabilē veritatē p̄ quā sunt facta ista pue- niat: non secū ad sūma p̄trahat qd̄ p̄tēnit in i- finis. Nec em̄ erubuit quidā: vxorē sibi elige- re sapientiā. Quia nomē vxoris in p̄legnē- da corruptibilē cōcubiū igerit cogitanti: aut vero ip̄a sapia sexu feminea est: q; feminini generis vocabulo ⁊ in greca ⁊ latina lingua enunciat̄.

¶ homo non ad vnus in trinitate per- sone: sed ad totius trinitatis imaginē ⁊ fit cre- atus.

Capitulum. VI

¶ On ergo p̄pterea respuimus istaz
n̄ sūmā: q; timem⁹ sc̄m ⁊ inuiolabilē
caritatē tanq̄ piugem dei patris de-
illo exitem. Sed nō sicut plem ad gignendū
verbū: p̄ qd̄ facta sunt oīa cogitare. S; q; eaz
falsam diuina scriptura euident̄ oñdit. Dixit
em̄ de⁹. Faciamus hoīem ad imaginē nostrā
paulopost aut dictū est. Et fecit de⁹ hoīem ad
imaginē dei. Nostrā certe q; pluralis est nūe-
rus: nō recte diceret: si hō ad vni⁹ p̄sone ima-
ginē fieret: siue patr̄: siue filij: siue sp̄s sancti.
Sed q; fiebat ad imaginē trinitat̄: p̄pterea
dictū est ad imaginē nostrā. Rursus autē ne i
trinitate credēdos arbitraremur tres deos
cū sit eadē trinitas vn⁹ deus. Et fecit inq̄t de-
us hoīez ad imaginē dei: p̄ eo ac si diceret ad
imaginē suam. Sunt em̄ tales v̄sitate in l̄s il-
lis locutōes: quas nōnulli catholicā si etiā si
deasserūt: nō tñ diligenter aduertūt vt putēt
ira dictū: Fecit de⁹ ad imaginē dei: quasi dice-
re ē: fecit pater ad imaginē filij. Sic volentis

asserere in scripturis sc̄is deū dictū etiā filiū
quasi desinit alia verissima ⁊ manifestissima
documenta: vbi nō solū deus: sed etiā ver⁹ de⁹
dict⁹ est filij. In h̄ em̄ testimonio dū aliud sol-
uere intendūt: sic se implicāt vt expedire non
possint. Si em̄ p̄ fecit ad imaginē filij: ita vt n̄
sit hō imago patris ⁊ filij: dissimilis est p̄ri filij.
Si em̄ pia fides docet: sicuti fides docet filiū
esse ad equalitatē essentie similit̄ patri qd̄ ad
similitudinē filij factū est: necesse est etiā ad si-
militudinē p̄ris factū sit. Deinde si hoīem pa-
ter non ad suā: sed ad filij fecit imaginē: cur n̄
ait: Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē
tuā: sed ait nostrā: nisi q; trinitatis imago
fiebat in hoīe: vt hoc mō esset hō imago vni⁹
veri dei: q; ipsa trinitas vnus verus deus est.
Locutiones autē sunt innumerabiles tales i
scripturis: sed has protulisse suffecerit. Est i
psalmis ita dictum: Domini est salus ⁊ super
populum tuuz benedictio tua: quasi alteri di-
ctum sit: non ei de quo dixerat: Domini est sa-
lus. Et iterum. At inquit eruar a temptati-
one: ⁊ in deo meo sperans transgrediar mu-
rum quasi alteri dixerit a te eruar a temptati-
one. Et iterum: Populi sub te cadent in cor-
da inimicorum regis. Ac si diceret: In corda
inimicorum tuorum. Et qui p̄ regi dixerat:
id est dño nostro iesu christo: populi sub te ca-
dent: quem regem intelligi voluit: cum dice-
ret inimicorū regis. Rarius ista in noui testa-
menti litteris inueniuntur. Sed tñ ad roma-
nos apostolus de filio suo inquit: qui fact⁹ est
ei ex semine dauid fm̄ carnē: qui p̄destina-
tus est filius dei in virtute sc̄m sp̄itū sancti
ficationis ex resurrectione mortuorum iesu
christi dñi nostri. Tanq; de alio supra diceret
Quid est em̄ filius dei p̄destinatus ex resur-
rectione mortuorū iesu christi: nisi eiusdē iesu
christi q; p̄destinatus est filius dei in virtute.
Ergo quō hic cū audiuius fili⁹ dei in virtu-
te iesu christi: aut filius dei fm̄ sp̄itū sancti
ficationis iesu christi: aut filius dei ex resur-
rectione mortuorū iesu christi: cum dici potuis-
set v̄sitate in virtute sua: aut fm̄ sp̄itum sc̄i
ficatōis sue: aut ex resurrectione mortuorū ei⁹:
vt mortuorū suoz: nō cogimur intelligere ali-
am p̄sonā: s; vnā eandēq; .i. filij dei dñi n̄ri iesu
xpi. Ita cū audiui⁹. Fecit de⁹ hoīez ad ima-
ginē dei q̄uis possit v̄sitati dīci ad imaginē su-
am: nō tñ cogimur aliā p̄sonā intelligere i trini-
tate: s; ip̄am vnā eandēq; trinitatē: q; est vnus
deus: ad cui⁹ imaginē fact⁹ est hō. Que cum
ita sint: si eandem trinitatis imaginem non i
vno sed i tribus hoībus acceperimus: patre

Ps. 3.

Ps. 17.

Ps. 44.

Roma. 1.

Joh. 1.

Gen. 1.

Et

XII.

z matre z filio: nō erat ergo ad imaginē dei factus hō ante q̄ v̄ro: ei fieret: z ante q̄ filiū ppagarent: quia nōdū erat trinitas. An dicit aliquis. Jā trinitas erat: quia etsi nōduz forma ppria: iam tñ originali natura z mulier erat in latere viri: z filius in lumbis p̄ris.

Ubi-3
Ibidē

Lur ergo cū scriptura dixisset. Fecit de⁹ hōmīnem ad imaginē dei: cōtexit dicens: Fecit de⁹ eū: masculū z feminā fecit eos: z bñdixit eos: Uel si ita distinguēdū est: z fecit de⁹ hōiem: vt deinde inferat ad imaginē dei fecit illum: z tertia subiunctio sit: masculū z feminā fecit eos. Quidā em̄ timuerūt dicere: fecit eū masculū z feminā: ne quasi mōstruosum aliqd̄ intelligeret: sicuti sunt q̄s hermaproditas vocant: cū etiā sic nō mendaciter possit intelligi vtrūq̄ in numero singulari: p̄pter id qd̄ dictū est. Duo in carne vna. Lur ḡ vt dicere ceperā in natura hōis ad imaginē dei facta p̄ter masculū z feminā nō cōmemorat scriptura: Ad implendam quippe imaginē trinitatis debuit addere z filiū: q̄uis adhuc in lumbis patris constitutū sicut mulier erat in latere. An forte iam facta erat z mulier: z scriptura breui cōplexione constrinxerat: qd̄ postea queadmodū sit factū diligentit̄ explicaret: z p̄pterea fili⁹ cōmemorari nō potuit: qz nōdū erat natus: q̄si z hoc nō poterat ea breuitate cōplecti sp̄ss̄ sanct⁹ suo loco postea natum filiū narraturus: sicut mulierē de virili latere assumptā suo postmodū loco narravit: z tñ hic eā nominare nō p̄termisit.

Geni. 2.

De eo qd̄ ap̄tus dicit virū esse imaginem dei mulierē aut̄ gloriā viri. La. vii

Non itaq; ita debem⁹ itelligere hōminē factū ad imaginē sūme trinitatis: hoc est ad imaginē dei: vt eadē imago in trib⁹ intelligat̄ hōibus: p̄sertim cū apostolus virū dicat esse imaginē dei: z p̄pterea velamentū ei capitis demat: qd̄ mulieri adhibendū monet: ita loquens: Vir q̄ dem nō debz velare caput cū sit imago z gloria dei. Mulier aut̄ gloria viri est. Quid ergo dicemus ad hec? Si p̄ sua p̄sona mulier ad implet imaginē trinitatis: cur ea detracta delatē viri adhuc ille imago d̄r? Aut si z vna p̄sona hominis ex trib⁹ pōt dici imago dei: si cut in ipsa sūma trinitate z vnaqueq; p̄sona deus ē: cur z mulier nō ē imago dei? Itā p̄pterea caput velare p̄cipit: qd̄ ille qz imago dei est phibetur. Sed videndū est quō nō sit contrariū: quod dicit apostolus: non mulierem sed virum eē imaginem dei: huic quod

i. Cor. ii

Geni. i

Geni. i scriptum est in genesi. Fecit deus hominem

imaginem dei fecit eum: masculum z feminā fecit eos z bñdixit eos. Ad imaginē quippe dī nām ipam humanā factā dicit: q̄ sexu ex vtroq; p̄plet: nec ab intelligēda imagine dei sepat feminā. Dicto em̄ q̄ fecit deus hōiem ad imaginē dei: fecit eū inqt̄ masculū z feminā: vt certe alia distinctiōe: masculū z feminā fecit eos.

i. Cor. ii

Quō ḡ p̄ ap̄tm̄ audiuius vix esse imaginē dei: vñ caput velare phibet: mulierē aut̄ non z iō ipa b̄ facere iubet: nisi credo illud esse qd̄ iam dixi: cū de natura humane mētis agerem mulierē cū viro suo eē imaginē dei vt vna imago sit tota illa suba. Lū aut̄ ad adiutoriū distribuit qd̄ ad eamipam solā attinet: non est imago dei: q̄ aut̄ ad vix solū attinet imago dei est tam plena aut̄ integra q̄ in vñū cōiuncta muliere. Sicut de natura hūane mētis diximus: qz etsi tota p̄teplet veritatē imago dei ē: z cuz ex ea distribuit aliqd̄: z quadā intentiōe derivatur ad actionē rez̄ tpaliū: nihilomin⁹ ex q̄ p̄te p̄spectam p̄sulit veritatē: imago dei ē: ex q̄ vero intendit̄ in agenda inferiora: nō est imago dei. Et qm̄ q̄tūcunq; se extēderit in id qd̄ eternū est: rātoni magis inde format̄ ad imaginem dei: z p̄pterea nō est cohibēda vt se inde cōtineat ac temper: z iō vir nō debz velare caput. Quia vō illi rōnali actioni q̄ in rebus cozpalib⁹ tempalibusq; v̄fat̄: piculosa est nimia ī inferiora p̄gressio: debet habere p̄tatem sup̄ caput: qd̄ iudicat velamentū q̄ significat̄ esse cohibēda. Grata est em̄ sancti angelis sacra ta z pia significatio. Itā deus non ad temp⁹ videt: nec aliquid noui fit in eius visione atq; scientia: cum aliquid temporaliter ac transitorie geritur: sicut inde afficiuntur sensus vel carnales animalium z hominū vel etiam celestes angeloz. In isto quippe manifesto sexu masculi z femine: apostolus paulus occultioris cuiusdaz rei figurasse mysterium. Uel hic intelligi potest: quod cum alio loco dicat verā viduam esse desolatā sine filiis z n̄epotibus z ramen eam sperare debere in deum: z p̄stere in orationib⁹ nocte z die: hic iudicat mulierem seductam in p̄uaricatione facta: saluam fieri per filiorum generatiōem. Et addit si permanserit in fide et dilectione z sanctificatione cum sobrietate. Quasi vero possit obesse bone vidue si vel filios non habuerit: vel hi quos habuerit: si in bonis opib⁹ permanere voluerint. Sed quia ea que dicuntur opera bona tanq̄ filij sunt vite nostre: p̄m quaz q̄ritur cuius vite sit quisq; id est quō agat hec temporalia: quam vitam greci non zoen: sed bion vocant. Et hec opera bona maxie offi-

i. Thi. 5

Libet

cijs misericordie frequentari solent. Opera vero misericordie nihil prosunt: siue pagani siue iudeis: qui christo non credunt: siue quibuscunq; hereticis vel scismaticis: vbi fides et dilectio et sobria sanctificatio non inuenitur: manifestum est quid apostolus significare voluerit: ideo figurate ac mystice quia de velando mulieris capite loquebatur: quod nisi ad aliquod secretum sacramenti referatur: inane remanebit. Sicut enim non solum veracissima ratio: sed etiam ipsius apostoli declarat auctoritas: non secundum formam corporis homo factus est ad imaginem dei: sed secundum rationalem mentem. Cogitatio quippe turpiter vana est: que opinatur deum membrorum corporalium: lineamentis circumscribi: atque diffiniri. Porro autem nonne idem beatus apostolus dicit: Renouamini spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est. Et alibi apertius. Exuentes vos inquit veterem hominem cum actibus eius: et induite nouum qui renouatur in agnitione dei secundum imaginem eius: qui creauit eum. Si ergo spiritu mentis nostre renouamur: et ipse est nouus homo qui renouatur in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum: nulli dubium est non secundum corpus: neque secundum quamlibet animi partem: sed secundum rationalem mentem vbi potest esse agnitione dei: hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum. Secundum hanc autem renouationem efficiuntur etiam filij dei per baptismum christi: et induentes nouum hominem: christum vtrique induimur per fidem. Quis est ergo qui ab hoc consortio feminas alienet: cum sint nobiscum gratie coheredes? Et alio loco idem apostolus dicit. Omnes enim filij dei estis per fidem in christo Iesu. Quicunq; enim in christo baptizati estis: christum induistis. Non est iudeus neque grecus: non est seruus neque liber: non est masculus neque femina: omnes enim vos vnum estis in christo Iesu. Nunquid nam igitur si deles femine sexum corporis amiserunt? Sed quia ibi renouantur ad imaginem dei vbi sexus nullus est: ibi factus est homo ad imaginem dei vbi sexus nullus est: hoc est in spiritu mentis sue. Cur ergo vir propterea non debet caput velare quia imago est et gloria dei? Mulier autem debet: quia gloria viri est: quasi mulier non renouetur spiritu mentis sue: que reuocatur in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum. Sed quia sexu corporis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: que ad temporalia gubernanda deflectit: vt non maneat imago dei

nisi ex qua parte mens hominis eternis rationibus conspiciendis vel consuecendis adherescit: quam non solum masculos: sed etiam feminas habere manifestum est. Ergo in eorum mentibus communis natura cognoscit: in eorum vero corporibus ipsius vnius mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mens corporalium vsu et imagine delectata: ab eternorum cõtempatione deficiat. La. VIII

Ascendentibus itaque introitus qui a busdam gradibus considerationis per animas pertrans: vbi incipit aliquid occurrere: quod non sit nobis commune cum bestiis: inde incipit ratio vbi homo interior iam possit agnosci. Qui etiam ipse si per illam rationem cui temporalium rerum administratio delegata est: imoderato progressu nimis in exteriora plabit: consentiente sibi capite suo: id est non eam cohibere atque refrenante: illa que in speculo consilij presidet quasi virili portione inueterat inter omnes inimicos suos: vt turis inuidos demones cum suo principe diabolo eterno atque illa visio: ab ipso etiam capite cum coniuge vetitum maducante subtrahit: vt lumen oculorum eius non sit cum illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nudati: atque aptis oculis conscientie ad videndum quod in honore est atque indecori remanserint tanquam folia dulcium fructuum: sed sine ipsis fructibus: ita sine fructu boni operis bona verba cõterperint: vt male viuentes quasi bene loquendo cõtegantur turpitudinem suam.

Perniciose relicto communi bono priuata querantur. La. IX

Orestatem quippe suam diligens anima a communi vniuerso ad priuataque partem prolabit: et apostatica illa superbia: quod initium peccati dicitur: cum in vniuersitate creature deum rectorem secuta: legibus eius optime gubernari potuisset: plus aliquid vniuerso appetens atque id sua lege gubernare molita: quia nihil est amplius vniuersitate in curam preilem tradit: et sic aliquid amplius concupiscendo minuit. Tunc et auaricia dicitur radix omnium malorum. Totumque illud vbi aliquid proprium contra leges quibus vniuersitas administratur agere nititur: per corpus proprium gerit: quod pariter possidet: atque ita formis et moribus corporibus delectata: quia inter eas secum non habet: cum eorum imaginibus quas memorie fixit inuoluit: et phantastica formatione turpiter inquam: omnia officia sua ad eos fines referens: quibus curiose corporalia actum temporalia per corporis sensus querit. Aut tumido

i. Thib.

XII

fastu alijs animis corporeis sensib⁹ deditis esse affectat excelsior: aut cenoso gurgite carnalis voluptatis immergitur

Que sit humana tēptatio: et qd pētī extra corpus habeatur. La. X

¶ Et m̄ bona volūrate ad interiora et supiora p̄cipienda: q̄ nōn p̄uatim sed cōmuniter ab oibus q̄ talia diligunt sine vlla angustia vel iuidia casto possident āplexu: vel sibi vel alijs p̄sultit: et si fallat in aliq̄ p̄ ignorantia t̄paliū: q̄ et hoc t̄pali ter gerit: et modū agendi nō teneat quē debebat: humana tēptatio est. Et magnū ē hāc vitā sic degere: quā velut viā redeuntes carpin⁹: vt tēptatio nōs nō apprehēdat nisi humana. hoc em̄ pētī extra corp⁹ est: nec fornicationi deputat. et p̄pterea facillime ignoscit. Lū vero p̄pter adipiscenda ea q̄ corpus sentiunt. p̄pter experiendi vel excellendi vel cōrectandi cupiditatē: vt in his sinez boni sui ponat: aliqd agit: quicqd agatur p̄ter agit: et fornicat in corpus p̄prium peccans: et corporeaz rerū fallacia simulacra introitus rapiēs: et vana meditatioē cōponēs vt ei nec diuinū aliqd. nisi tale videat. priuatim auara fetat errorib⁹: et priuatim pdigam anitur viribus. Nec ad tā turpē et miserabilē fornicatoz simul ab exordio p̄siliret: s̄ sic scriptū ē. Qui modica spernit paulatī decidet.

Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabit. La. XI

¶ Quomō em̄ coluber nō apris passibus: s̄ squamaz minutissimis nissibus reptit: sic lubric⁹ deficiēdi mor⁹ negligentes minutatim occupat: et incipiēs a puerlo appetitu similitudinis di: puenit ad similitudinē pecorū. Inde ē q̄ nudati stola p̄ma: pelliceas tunicas mortalitate meruerit. Honor em̄ hoīs ver⁹ est imago et similitudo dei: que non custodit nisi ad ipm a quo imp̄mitur. Tāto magis itaq̄ inheret deo: q̄to minus diligitur p̄prium. Cupiditate vero experiende potestatis sue: quodā nutu suo ad seipm tanq̄ ad mediū proruit. Itaq̄ cū vult esse sicut ille sub nullo: et ab ipsa sui medietate penaliter ad ima p̄pellit: id est ad ea quibus pecora letant: atq̄ ita cum sit honor ei⁹ similitudo dei: dedecus aut eius similitudo pecoris: homo in honore positus non intellexit: compactus est iumētis insipientibus: et similis factus est eis. Qua igitur tam longe trāsiret a sūmis ad infima: nisi p̄ mediū sui. Cum em̄ neglecta caritate sapientie q̄ semp eodē modo manet: concupiscit sciētia ex mu-

tabiliū temporalium experimēto: inflat si edificat: Ita p̄grauatus animus quasi pōdere suo a beatitudie expellit: et illud sue medietatis expimentū pena sua discit qd̄ intersit inter bonū desertū: malumq̄ commissum nec redire potest effusus ac perditus virib⁹: nisi gratia conditoris sui ad penitentiaz vocantis et peccata donantis. Quis em̄ infelicem animam liberabit a corpore mortis huius nisi gratia dei per iesum christum dominū nostrum: De qua gratia: suo loco quando ipse prestiterit differemus.

¶ Compabilis sit primoz hoīm p̄uariationi mens q̄ ad amorē t̄paliū sensu t̄tracta corporeo. La. XII.

¶ Tunc de illa parte rationis ad quā pertinet scientia: i. cognitio rerū temporalium atq̄ mutabilium nouādis vite huius actionibus necessaria suscepta: considerationem q̄rum dñs adiuuat peragam⁹. Sicut em̄ in illo manifesto cōiugio duorum hominum qui primi facti sunt: non manducauit serpens de arborē vetita: sed tantū modo manducandū p̄suasit. Mulier autē non manducauit sola: s̄ viro suo dedit: et simul manducauerunt: quāuis cū serpente sola locuta est: et ab eo sola seducta sit. Ita et in hoc qd̄ etiā in homine vno gerit et dinoscit: occulto quodā secreto q̄ coniugio carnalis: vel vt ita dicam: q̄ corporis sensus intenditur sensualis animi motus: qui nobis pecoribusq̄ cōmunis est: seclusus est a ratione sapientie. Sensu quippe corporis corporalia sentiunt: eterna vero et incōmutabilia spiritalia ratione sapientie intelligunt. Rationi autē scientie appetitus vicinus est: q̄n̄ quidē de ipsis corp'alib⁹ que sensu corporis sentiunt ratiocinantur ea que scientis dicitur actionis: si bene vt eam noticiam referat ad finē sūmi boni: si autē male: vt eis fruatur tanq̄ bonis talib⁹ in quibus falsa b̄titudine conq̄scent. Cum q̄ huic intentioni mentis q̄ i rebus t̄palib⁹ et corp'alibus p̄pter actiones officii rōcinādi viuacitate versat: carnalis ille sensus vel animalis ingerit quādā illecebrā fruendi se: id est tanq̄ bono quodā priuato et p̄prio: non tanq̄ publico et cōmuni: qd̄ est incōmutabile bonū: tunc velut serpens alloq̄tur feminā: huic autē illecebre consentire: d̄ ligno phibito manducare est. S̄ iste p̄sensus si sola cogitationis delectatione cōtentus ē: supioris vero auctoritate consilij ita membra retinent: vt nō exhibeantur iniquitatis arma peccato: sic habendū existimo velut cibū vitium mulier sola comederit. Si autē in p̄sen-

i. Loz. 10

Ecci. 19

Gen. 3.

18.

Rom. 7

Gen. 3.

Roma. 6

Liber

tionem male utendi rebus que per sensum corporis sentiuntur: ita decernitur quodcumque peccatum ut si potestas sit etiam corpore compleat: intelligenda est illa mulier dedisse viro suo secum simul edendum illicitum cibum. Neque enim potest peccatum non solum cogitandum suavit: verum etiam efficaciter perpetrandum mente decerni: nisi et illa mentis intentio penes quam summa potestas est membra in opus mouendi: vel ab ope cohibendi male actioni cedat et seruiat. Nec sane cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis: non quod decernens esse facienda: tenens tamen et volens libenter que statim ut attigerit animam respici debuerit: negandum non est esse peccatum: sed longe minus quam si et ope statuat implendum. Et ideo de talibus que cogitationibus venia petenda est: peccatusque percutiendum: atque dicendum. Dimitte nobis debita nostra: faciendum quoque quod sequitur: atque in oratione iungendum: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Neque enim sicut in illis duobus primis hominibus personam suam quisque portabat: et ideo si sola mulier cibum edisset illicitum: sola utique mortis supplicio plecteretur. Ita dici potest in homine: si delectationibus illicitis a quoque se continuo debet auertere cogitatio libenter sola pascat: nec facienda decernant mala: sed tamen suauiter in recordatione tenentur: quasi mulierem sine viro posse damnari: absit hoc credere. Hec quippe una persona est vno homo est: totusque dabitur: nisi hec que sine voluntate operandi: sed tamen cum voluntate animi talibus oblectandi solius cogitationis sentiunt esse peccata: per mediatores gratiam remittantur. Hec itaque disputatio qua in mente vniuscuiusque hominis quesiuimus quoddam rationale coniugium contemplationis et actionis: officijs per que de singulis distributis: tamen in utroque mentis vnitatem seruata: salua illius veritatis historia: qua de duobus primis hominibus: viro et eiusque muliere: de quibus propagatum est genus humanum: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tamen modo audienda est: ut intelligat apostolus: imaginem dei viro tamen tribuendo non etiam femine: quis in diuerso sexu duorum hominum aliquid tamen significare voluisse quod in vno homine quereretur.

De eorum sententia que in vno homine mentem in persona viri: sensum autem corporis in persona mulieris accipiendum esse dixit. La. XIII.

Ecce me fugit quoddam qui fuerit ante nos egregij defensores catholice fidei et diuini eloquij tractatores: cum in homine vno cuius vniuersam animam bonam quemdam paradysum esse senserunt: duo ista requi-

rerent: virum mentem: mulierem vero dixisse corporis sensum. Et secundum hanc autem distributionem qua vir ponitur mens: sensus vero corporis mulier: videntur apte omnia conuenire: si considerata tractentur: nisi quod in omnibus bestiis et volatilibus scriptum est. Non esse inuentum viro adiutorium simile illi: et tunc est ei mulier facta de latere. Propter quod ego non putavi per mulierem sensum corporis esse ponendum: quem videmus nobis et bestiis esse communem: sed aliquid volui quod bestie non haberent: sensumque corporis magis per serpente intelligendum existimaui: qui legitur sapientior omnibus pecoribus terre. In eis quippe naturalibus bonis: que nobis et irrationalibus animalibus videmus esse communia viuacitate quadam sensus excellit: non ille de quo scriptum est in epistola: que est ad hebreos: vbi legitur: perfectior esse solidum cibum: qui per illum habitum exercitatus habent sensus ad separandum bonum a malo. Illi quippe sensus nature rationalis sunt ad intelligentiam pertinentes: sed iste sensus qui est quinque pertitus in corpore: per quem non solum a nobis: verum etiam a bestiis corporalis species motusque sentitur. Sed siue isto siue illo siue aliquo alio modo accipiendum sit: quod apostolus virum dixit imaginem et gloriam dei: mulierem autem gloriam viri: apparet tamen cum secundum deum viuimus: mentem nostram in indiuisibilia eius intentam: ex eius eternitate: veritate: caritate proficienter debere formari. Quidam vero rationalis intentionis nostre: hoc est eiusdem mentis in usum mutabilium corporaliumque rerum: sine quo hec vita non agit dirigendum non ut confirmemur huic seculo finem constituendo in bonis talibus: et in ea deorum quando beatitudinis appetitum: sed ut quicquid in usu temporalium rationaliter facimus: eternorum ad piscendos contemplatione faciamus: per ista transcuntes: illis inherentes.

In que officia propria sapientia et scientia dei dantur.

La. XIII

Abet enim et scientia modum suum bonum: si quod in ea inflat vel inflare a se solet: eternorum caritate vincatur: quod non inflat: sed ut scimus edificat. Sine scientia quippe nec virtutes ipse quibus recte viuunt possunt haberi: per quas hec vita misera sic gubernetur: ut ad illam que vere beata est perueniatur eternam. Distat tamen ab eternorum contemplatione actio qua bene utimur temporalibus rebus: et illa sapientie: hec scientie deputatur. Quis enim et illa que sapientia est: possit scientia nuncupari: sicut et apostolus loquitur: vbi dicit. Nunc scio ex parte: tunc autem cognosca.

Gen. 2.

Gen. 3.

Heb. 5.

1. Cor. 11.

Roma. 12.

1. Cor. 11.

1. Thim. 3.

XII

sicut et cognitus sum: quā scientiā pfecto con-
 templatōis dei vult intelligi: qđ scđōz erit p-
 miū summū: tñ vbi dicit. Alij dat per spirituz
 sermo sapientie: alij sermo scie fm eundē spi-
 ritum: hec vtiq; duo sine dubitatione distin-
 guit: licet nō ibi explicet quid intersit vñ pos-
 sit vtrūq; dinosci. Clerū scripturarū sancta-
 rum multiplicē copiā scrutatus: inueni scri-
 ptū esse in libro iob: eodē scđō viro loquente
 Ecce pietas est sapiētia: abstinere autē a ma-
 lis est scia. In hac differentia: intelligenduz
 est ad cōtemplationē sapiētiā: ad actionem
 sciam pertinere. Pietatē qui p h loco posuit
 dei cultū: que grece dicit theosebia. Nā hoc
 verbum habet istā sententiā in codicib; gre-
 cis. Et quid est in eternis excellēti; qđ deus
 cuius solius immutabilis est natura? Et qđ
 cultus eius: nisi amor eius: quo nūc desidera-
 mus eum videre: credimusq; et speram; nos
 esse visuros: et quantū pscim; videmus nūc
 p speculū in enigmate: tunc autē in manifesta-
 tione. hoc est em qđ ait apostolus paul;: Fa-
 cie ad faciē. hoc etiā qđ iohannes. Dilectissi-
 mi nunc filij dei sum;: et nōdū apparuit quid
 erim;: scimus cū apparuerit: similes ei erim;
 qm videbim; cū sicuti est. De his atq; huius-
 modi: sermo ipse mihi videt esse sermo sapiē-
 tie. Abstinere autē a malis qm iob scientiam
 dixit esse: reruz pculdubio temporalium est
 Quoniā scđm tempus in malis sumus: a qui-
 bus abstinere debemus: vt ad illa bona eter-
 na veniam;. Obrem quicqđ prudenter for-
 titer: temperanter et iuste agimus: ad eam per-
 tinet scientiā siue disciplinā qua in euitādis
 malis: bonisq; appetendis actio nostra ver-
 satur: et quicquid ppter exempla vel cauēda
 vlimitanda: et ppter quarūcūq; reruz q no-
 stris accōmodata sunt vsibus necessaria do-
 cumenta: historica cognitione colligim;. De
 his ergo sermo cum sit: cum scientie sermo-
 nē puto discernendū a sermōe sapientie: ad
 quā ptiēt ea que nec fuerūt nec futura sūt
 sed sunt: et ppter eternitatē in qua sunt et fu-
 isse et esse et futura esse dicunt: sine vlla muta-
 bilitate tempoz. Nō em sic fuerūt vt esse de-
 sinerēt: aut sic futura sunt quasi nūc non sunt
 sed idiū esse sphabuerūt: sphabitura sunt
 Abanent autē non tanq; in spacijs locozū fixa
 veluti corpa: sed in natura incorpale: sic intel-
 ligibilia pfito sunt mentis aspectib;: sicut ista
 in locis visibilia vel cōtractabilia corpis sen-
 sibus. Non autē solū rez sensibiliū in locis po-
 staz sine spacijs localibus manēt intelligibi-
 les incorpalesq; rōnes: verū etiā motionū

in temporibus transeuntū: sine tēporali trā-
 situ stant etiam ipse vtiq; intelligibiles in sen-
 sibiles: ad quas entis acie puenire paucor; ē
 Et cum puenit: qđ fieri pōt: non in eis ma-
 net ipse peruentor: sed veluti acie ipa reuer-
 berata repellit: et fit rei nō transitorie transi-
 toria cogitatio. Que tñ cogitatio transiēs p
 disciplinas quibus erudit anonus: memorie
 cōmendat: vt sit quo redire possit: que cogi-
 tat inde transire: qđ si ad memoriā cogita-
 tio non rediret: atq; qđ cōmendauerat ibi in-
 ueniret: velut rudis: ad hoc sicut ducta fuerat
 duceret: idq; inueniret: et vbi primū inuene-
 rat: in illa scilicet incorporea veritate: vñ rur-
 sus quasi descriptū in memoria figeret. Neq;
 em sicut manet verbi gfa) quadrati corpis i
 corporealis et incōmutabilis ratio: sic in ea ma-
 net hois cogitatio: si tñ ad eā sine phantasia
 spaciū localis potuit puenire. Aut si alicuius
 artificiosi et musici sani p moras tps transeū-
 tis numerositas cōprehendat: sine tpe stans
 in quodā secreto altoq; silentio: tamdiu salrē
 cogitare pōt qđ diu pōt ille cantus audiri: tam
 qđ inde rapuerit: et si trāsiens mentis aspect;
 et quasi gluties in ventrē: ita i memoria repo-
 suerit: poterit recordādo quodā mō rumina-
 re: et in disciplinam qđ sic didicerit traicere.
 Quod si fuerit oīmōda obliuione deletū: rur-
 sus doctrina duce ad id vniē qđ penitus ex-
 ciderat: et sic inueniet vt erat.

De opinione platonis qua credidit aīas
 aliam vitam priusq; corpozibus induerentur
 habuisse.
 Capitulū XV.

Hde plato ille pbs nobilis psuadere
 cognatus est vixisse hic aīas hoim;: et
 anteq; ista corpa gererent: et hinc eē
 q ea que discuntur: reminiscunt pot; cogni-
 ta q; cognoscūt noua. Retulit em puerū quē
 dam nescio quid de geometria interrogatuz
 sic respondisse: tanq; esset illius peritissimus
 discipline. Gradatim qui p atq; artificiose i
 terrogatus: videbat qđ videndū erat: dice-
 batq; qđ viderat. Sed si reco: datio hec esset
 rerū antea cognitarū: non vtiq; oēs vñ pene
 oēs cum illo mō interrogarent: hoc possent.
 Non em oēs in priore vita geometre fuerunt
 cum tam rari sunt in genere humano: vt vir
 possit aliquis inueniri. Sed potius credēdū
 est mentis intellectualis ita cōditam esse na-
 turā: vt rebus intelligibilibus naturali ordi-
 ne disponente conditore subiūcta: sic ista vi-
 deat in quadā luce sui generis incorporea: quē
 admodū oculus carnis videt: que in hac cor-
 porea luce circūadiacet cui; lucis capax: et q;

Libeꝛ

congruens est creatus. Non em̄ ꝛ ipse ideo si
ne magistro alba ꝛ nigra discernit: qꝫ ista iam
noueret an̄qꝫ in hac carne crearet. Deniqꝫ
cur d̄ sol̄ reb̄ intelligibiliū id fieri p̄t̄. vt bñ in
terrogatus q̄sqꝫ respondeat qđ ad quāqꝫ pri
ner disciplinā: etiā se eius ignar̄ est. Cur hoc
facere de rebus sensibilib⁹ nullus p̄t̄: nisi q̄s
isto vidit in corpe cōstitutus: aut eis q̄ noue
rant indicantib⁹ credidit: seu lris: cuiusqꝫ seu
verbis. Non em̄ acq̄descendū est eis q̄ samius
pyt agorā ferunt recordatuz fuisse talia non
nulla q̄ nō fuerat expertus: cū bic alio iā fuis
set in corpe ꝛ alios nōnullos narrāt alij: eius
modi aliqd̄ in suis mentib⁹ passos: quas fal
sas fuisse mēozias: quales plerūqꝫ expimur ī
somnia: qñ nobis videmur reminisci qñ ege
rimus aut viderim⁹ qđ nec egim⁹ oīno nec vi
dim⁹: ꝛ eo mō affectas esse illoꝝ mentes etiā
vigilantiū instinctu spiritūū malignoꝝ: atqꝫ
fallaciū: quib⁹ cure est de reuolutionib⁹ aiāꝫ
falsam opinionē: ad decipiēdos hoies firma
re vel serere. Et hoc conijci p̄t̄: qꝫ si vere illa
recordarent̄ que hic in alijs antea positi cor
poribus viderāt: multis ac pene oibus id cō
tingeret: qñ quidē vt de viuis mortuos: ita d̄
mortuis viuos: tanqꝫ de vigilantib⁹ dormien
tes: ꝛ de dormiētib⁹ vigilantes sine cessatio
ne fieri suspicant̄. Si ergo hec est sapientie ꝛ
scientie recta distinctio: vt ad sapiētā p̄t̄ ne
at eternaz rerum cognitio intellectualis: ad
sciam vero t̄paliū reruz cognitio rōnalis: qđ
cui p̄ponendū siue post ponendū sit: non ē dif
ficile iudicare. Si aut̄ alia est adhibenda di
cretio qua diuoscant̄ hec duo: que p̄culdu
bio distare apl̄s docet dicens: Alij dat̄ quidē
p̄ spiritū sermo sapiētie: alij sermo o scie scōm
eūdē spiritū. Tñ etiā istoꝝ duoz que nos po
sumus euidentissima differētia est: q̄ alia sit
intellectualis cognitio eternarum rerum:
alia rōnalis t̄paliū: ꝛ huic illam p̄ponendam
esse ambigit nemo. Relinquentibus itaqꝫ no
bis ea que exterioris sunt hois: ꝛ ab eis que
cōmunia cū pecoribus habemus introzsum
ascendere cupientibus: anteqꝫ ad cognitōez
rerū intelligibiliū atqꝫ sumnarū que semp
terne sunt veniremus: temporalīū rerū co
gnitio rationalis occurrit. Etiā in hac igit̄ in
uentiamus si possumus aliquā trinitatem: si
cut inueniebamus ī sensibus corporis: ꝛ in
his que per eos in aiām vel spiritū nostrum
imaginabili itrauerūt: vt p̄ corpalib⁹ reb⁹
q̄s corpeo for̄ positas attingim⁹ sensu: int⁹ cor
poz similitudines habemus imp̄ssas me
mozie: ex quib⁹ cogitatio formaretur tertia

voluntate vtrūqꝫ iūgente: sicut formabatur
foris acies oculoꝝ quā voluntas vt visio fie
ret adhibeat rei visibili: ꝛ vtrūqꝫ iūgebat eti
am illic ipa se ad mouens tertiā. Sed non ē h̄
coartandū in hunc libꝛū: vt in eo qui sequit̄
si deus adiuuerit conuenienter possit inquiri:
ꝛ quod inuentū fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capla libri decim tertij.

- i De gemino rationalis mentis officio q̄
rum vnum ad temporalia: aliud pri
net ad eterna.
- ii De fide que licet per corporis sensū mē
te concepta sit: nihil tamen inuenit̄
tur habere corporeum.
- iii De voluntate quam ꝛ singuli propriāꝫ
ꝛ omnes etiā non indicatam possūt
habere communem.
- iiii De beatitudine quā oēs vna volunta
te expetunt: sed non eadeꝫ omnes
diffinitione nouerunt.
- v An omnes beati sint qui viuunt vt vo
lunt.
- vi Proprioz esse beatitudini voluntatē
rectam etiam non adeptam qđ cu
pir: q̄s prauam etiam si quod concu
piuit obtinuit.
- vii Ad veram beatitudinē viam esse p̄ fidē
rectā sine qua nulla cuiqꝫ possit for
titudo prodesse.
- viii Perfectā beatitudinē nisi in eterna vi
ta esse non posse.
- ix An eternitatis capax sit hūana natura.
- x An alio modo omnipotens deus homi
ninez eternitati debuerit reforma
re: q̄s vt sibi deus filius naturaz vni
ret humanam.
- xi Qua rōne in sanguine xpi iustificentur
credentes: ꝛ quō in hoc sacramen
to totius sit trinitatis opario.
- xii Quo merito homo diabolice sit tradit⁹
potestati.
- xiii De cōsilio dei quo ei placuit vt potestas
diaboli non potentia: sed iusticia vi
ceretur.
- xiiii De omniuz debito p̄ nihil debentē chri
stum soluto.
- xv In q̄ sit diabolus victus a christo.
- xvi Ad quā vtilitatē fidelīū renatoꝝ mala
que per originale pctm̄ sunt contra
tra conuersa sint.

XIII

xvii De his que per incarnationes xpi sunt collata credentibus.

xviii De natiuitate domini ex maria uirginis spiritu sancto

xix Quod uerbum caro factum quod est xpus iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

xx Reminem posse sine fide ad ueram beatitudinem peruenire

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit

De gemino rationalis mentis officio. quorum unum ad temporalia. aliud pertinet ad eterna. Caplm. I.

In libro superiore huius operis duodecimo satis egimus discernere rationalis mentis officium in temporalibus rebus. ubi non sola cognitio. uerum et

actio nostra uersat ab excellentiore eiusdem mentis officio: quod contemplatis eternis rebus impendit ac sola cognitione fruitur. Quomodo autem fieri putato: ut de scripturis sanctis aliquid interferam: quod facilius possit utriusque dinosci. Euangelium suum iohannes euangelista sic exorsus est. In principio erat uerbum: et uerbum erat apud deum: et deus erat uerbum: hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso uita erat. et uita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non apprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes: hic uenit in testimonium: ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederentur illi. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. In mundo erat: et mundus per ipsum factus est: et mundus eum non cognouit. In propria uenit et sui eum non receperunt. Quorum quosdam accepit et dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex uoluntate carnis neque ex uoluntate uiri: sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro factum est et habitauit in nobis. Et uidimus gloriam eius: gloriam quasi unigeniti a patre: plenum gratie et ueritatis. Hoc totum quod ex euangelio posui: in precedentibus suis partibus habet quod immutabile ac sempiternum est cuius contemplatio nos beatos facit. In consequentibus uero: permixta cum temporalibus commemorant eterna. Ac per hoc aliqua ibi ad scientiam pertinent: aliquid ad sapientiam: sicut in libro duodecimo precessit nostra distinctio. Nam in principio erat uerbum. et uerbum erat apud deum: et deus erat uerbum: hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsa facta sunt: et sine ipso factum est nihil: quod

Joh. i.

Ubi s.

factum est in ipso uita erat: et uita erat lux hominum. et lux in tenebris lucet. et tenebre eam non comprehenderunt. Quomodo autem contemplatiua uita requiritur et intellectuali mente cernendum est. Quia in re quod magis quod profecerit: tanto fiet sine dubitatione sapientior: sed propter id quod ait. Lux lucet in tenebris. et tenebre eam non apprehenderunt: fide utique opus erat quod crederet quod non uideretur. Tenebras quippe intelligi uoluit a uersa ab huius luce eamque minus idonea prueri corda mortalium. propter quod adiungit et dicit. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes. hic uenit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine ut omnes crederentur illi. Hoc iam temporaliter gestum est. et ad sciam pertinet que cognitione historica continetur. Hominem autem iohannem in phantasia cogitamus que de humane nature noticia impressa est nostre memorie. Et hoc eodem modo cogitatur. siue qui ista non credunt siue qui credunt. Utriusque enim notum est quid sit homo cuius exterioriorem partem. id est corpus per corporis lumina didicerunt. Interiori uero. id est animam in seipsis. quod et ipsi homines sunt: et per humanam uersatam onem cognitam tenent: ut possint cogitare quod dicitur. Fuit homo cui nomen erat iohannes. quia et nomina sciunt loquendo et audiendo. Quod autem ibi est: missus a deo: fide tenent qui tenent. Et qui fide non tenent: aut dubitatione ambigunt: aut infidelitate derident. Utriusque tamen si non sunt ex numero nimis insipientium: qui dicunt in corde suo: non est deus: hec audientes uerba utriusque cogitatur: et quod sit deus. et quod sit missus a deo. et si sic res se habent certe sicut ualent. Fide porro ipsam quam uidet quis in corde suo si credit. uel non esse si non credit: aliter nouimus: non sicut corpora que uidemus oculis corporis et per ipsorum imagines quas memoria tenemus: etiam absentia cogitamus nec sicut ea que non uidimus et ex his que uidimus cogitatione utriusque formamus et memorie commendamus: quo recurramus cum uoluerimus: ut illic ea uel potius qualescunque imagines eorum quas ibi firmus similiter recordatione cernamus. Nec sicut hominem uiuum cuius animam etiam si non uidemus ex nostra conuicimus. et ex motibus corporibus hominem uiuum sicut uidentur didicimus intuemur etiam cogitando. Non sic uero fides in corde id est ab eo cuius est: sed eam tenet certissima scia: clamaturque scia. Cum itaque propterea credere iubeamur: quod id quod credere iubemur uide non possumus: ipsa tamen fide quam in nobis uidemus in nobis. quod et reus absentium presens est fides et reus que foris sunt intus est fides: et reus que non uidentur uidetur fides: et ipsa tamen temporaliter

Ubi s.

Ps. 52.

Libeꝛ

lter fit in cordibus hoim. Et si ex infidelibus fideles fiūt: perit ab eis. Aliquū autē reb⁹ falsū accommodat fides: loquimur em̄ sic vt dicamus habita est ei fides et decepit. Qualis fides: si tū et ipa dicēda ē fides: nō culpabilis de cordi b⁹ perit: qm̄ ea inuēta vitas pellit: optabilis at rex verax in easdē res fides transit. Nō enīz dicendū est perit: qm̄ ea q̄ credebant videtur. Nunquid em̄ adhuc fides dicēda ē cuz diffinita sit in epla ad heb. fides: dictūq; sit ea esse conjunctionē rex q̄ nō vident. Deinde qd sequitur. Hic venit in testimoniū: vt testimoniū phiberet de lumine vt oēs crederet pillū: actō vt dixi tpalis est. Tpaliter em̄ testimoniū phiberet etiā de re sempiterna qd est intelligibile lumen. De q̄ vt testimoniū phiberet venit iohes q̄ nō erat lux: s̄ vt testimoniū phiberet de lumie. Adūgū em̄. Erat lux vera q̄ illuminat oēm hoim venientē in hunc mundū: in mūdo erat: et mūdū p̄ ipm̄ factus ē: et mūd⁹ eū nō agnouit. In ppria venit et sui eū non ceperūt. Hec verba oīa q̄ latinā linguā sciunt ex rebus intelligūt q̄s nouerunt. Quaz aliq̄ nob̄ innotuerūt p̄ corpis sensus sicut hō: sicut ip̄e mūdus: cui⁹ tam euidentē magnitudinē cernimus: sicut corūdem x̄boꝝ soni. Nam et auditus sensus ē corpis. Aliq̄ autē p̄ animi rōnem sicut id qd dictū est. Et sui eū nō ceperunt. Intelligit em̄: nō in eū crediderūt. Qd qd sit: nullo corpis sensu: s̄ animi rōne cognouimus. X̄boꝝ etiā x̄boꝝ non solū sonos sed significaciones p̄tm̄ p̄ corpis sensum: p̄tm̄ per animi rōnez didicim⁹ nec ea x̄ba nūc p̄mū audiuimus s̄ q̄ iam audieram⁹. Et nō solū ipa: verū etiā q̄ significarent cognita memoria tenebamus: et hagnouim⁹. Hoc em̄ nomē dissillabū cum dicit mundus: qm̄ sonus est: res vtiq; corpalis p̄ corpus innotuit. i. p̄ aurem: s̄ etiam qd significat p̄ corpus innotuit. i. p̄ oculos carnis. Abūndus quippe in q̄tū notus est: videnti bus notū est. Ad h̄ verbū q̄truoꝝ sillabaz qd est crediderūt: sono suo qm̄ corpus ē: p̄ aures carnis illabit. Qd autē significat: nullo corpis sensu s̄ animi rōne cognoscitur. Nisi enim quid sit crediderūt p̄ animū nossemus: nō intelligeremus qd nō fecerint illi: de qb⁹ dictū est. Et sui eū nō ceperūt. Sonus ḡverbi forinsecus instrepit auribus corpis: et attingit sensum q̄ vocatur auditus. Sp̄s q̄ hominis et in nobis ipis nota est: et forinsecus i alijs ad est corpis sensibus oculis cum videt: auribus cū auditur: tactui cū tenetur et tangitur. Habet etiam in memoria nostra imaginem suaz incorpale quidē: sed corpi simile. Abūndi de-

niq; ipius mirabilis pulchritudo forinsec⁹ p̄sto est: et aspectib⁹ nostris et ei sensui q̄ d̄: tact⁹ si qd eius attingim⁹. Habet etiā int⁹ i memoria nra imaginē suā: ad quā recurrim⁹: cū cuz vel septi parietib⁹ vel etiā in tenebris cogitamus. Sed de his imaginib⁹ rerū corpaliū incorpali⁹ qdē habentib⁹ tū similitudies corpali⁹: et ad vitā exterioris hois p̄tinentib⁹: iaz satis in vndecimo libro locuti sum⁹. Nunc autem agimus de hoie interiore et eius scia: ea que rex est tempaliū et mutabiliū: in cui⁹ intētionē cum assumit aliqd: etiā de reb⁹ ad exteriorē hoim p̄tinentibus: ad hoc assumendū ē vt aliqd inde doceat qd rōnalē adiuuet sciētiā. Ac phoc rex quas cōes cum aiantib⁹ irrōnalibus habemus: rōnalis vsus ad interiorē hoiez p̄tiet: nec recte dici pōt cū irrōnalibus aiantib⁹ cum nobis esse cōmunem.

De fide q̄ licet p̄ corpis sensum mente concepta sit: nihil tamen inuenitur habere corporeum. Capitulum II.

Fides vero de qua in hoc libro aliq̄ diutius disputare certa dispositiōis nre rōne cōpellimur: quā q̄ h̄nt fideles vocant: qui non h̄nt infideles: sicut h̄ q̄ venientē in ppria dei filiū nō ceperūt: q̄s Job. i. uis ex auditu in nobis facta sit. Non tū ad eū sensum corpis p̄tinet q̄ appellat auditus: qm̄ non est sanus: nec ad oculos hui⁹ carnis: qm̄ nō est color aut corpis forma: nec ad eū q̄ dicitur tactus: qm̄ corpulētie nihil habet: nec ad vllū sensum corpis: qm̄ cordis res ista nō corpis: nec fortis est a nobis: sed in intimis nris nec eam quisq; hoim videt in alio: sed vnusq; q̄ in semetip̄o. Deniq; pōt et simulatione cōfingi: et putari esse in quo non est. Si tam igitur quisq; fidem apud seipm̄ videt: in altero autē credit esse eam non videt: et tanto firmius credit: q̄to fructus eius magis nouit q̄s operari solet fides per dilectionem. Quob̄rē omnibus de quibus euangelista subiungit et dicit. Quotquot ceperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius: q̄ non ex sanguinibus: neq; ex voluntate carnis: neq; ex voluntate viri: s̄ ex deo nati sunt. Fides ista cōmunis ē: nō sicut aliqua corpis forma cōmunis est ad videndū omnium oculis quibus p̄sto est (Ex ipsa quippe vna omnium cernentium quodāmodo informat aspectus) sed sicut dici pōt oibus hoibus esse facies humana cōmunis. Nā hoc ita dicitur: vt tū singuli suas habeāt. Ex vna sane doctrina impressam fidem credentium cordib⁹ singulorum qui hoc idem credunt verissime di-

Ibidem.

heb. ii.
Job. j.

Ubi s̄

Ubi s̄

Ubi s̄

XIII

cinus. Sed aliud sunt ea que creduntur. aliud fides qua creduntur. Illa quippe in rebus sunt que vel esse vel fuisse vel futura esse dicunt. Hanc tamen in animo credentis est: et tamen conspicua cuius est quis sit et in alijs non ipsa sed similitudo. Non enim numero est una: sed genere. propter similitudinem tamen et nullam diuisitatem magis una dicimus esse quam multas. Nam et duos homines simillimos cum videmus: unam faciem dicimus: et miramur ambo. Facilius itaque dicitur multas animas fuisse singulas virtutes singulorum: de quibus legimus in actibus apostolorum. quod eis fuerit anima una: quod ubi dixit apostolus. Una fides: tot eas audet quisque dicere quam fideles. Et tamen qui dicit: O mulier magna est fides tua et alteri. Ab hoc dicitur fidei quare dubitasti: suam cuiusque esse significat. Sed ita dicitur eadem credentium fides una: quemadmodum eadem voluntatum voluntas una: cum et in ipsis quod hoc idem voluntas sua voluntas sic cuiusque conspicua: alterius autem lateat: quis idem velit. Et si aliquibus signis sese indicet: creditur potius quam videtur. Unusquisque autem sui animi conscius non credit virtutes hanc esse suas: sed plane puidet voluntatem.

Act. 4
Ephe. 4
Abar. 15
Ibidem. 14

De voluntate quam et singuli propriam et omnes etiam non indicatam prout habent eandem. Ca. III.

Et quedam sane eiusdem nature viuentis et ratione ventis tanta conspiratio: ut cum lateat alterum quid alter velit: nonnulla tamen sint voluntates omnium etiam singulis note. Et cum quisque homo nesciat quid homo alius unus velit: in quibusdam rebus possit scire quid omnes velint. Unde illa cuiusdam mimi facillima predicat veritas. Qui cum se promississet in theatro quod in animo haberent et quid vellent: omnes alijs ludis esse dicuntur: atque ad diem constitutum ingenti expectatione maior multitudo confluere: suspensis et silentibus omnibus dixisse prohibetur. Tale vultus emere: et care vendere. In quo dicto leuissimi scenici omnes tamen conscientias inuenerunt suas: eique vera ante oculos omnium constituta: et tamen improvisa dicenti admirabili fauore plauserunt. Cur autem tam magna expectatio facta est illo promittente omnium voluntatem se esse dicentem: nisi quia latent hominum aliorum hominum voluntates: sed nunquam ista latuit istum. Nunquam queque latet. Quia tamen canis si quis quedam que non inconuenienter in alijs de se quisque concipiat: copatiere vel spirare vitio seu natura: Sed aliud est videre voluntatem suam: aliud (quis certissima plectura) concipere alienam. Nam perditam romanam tam certum habeo in rebus humanis quam constantinopolim: cum romam viderim oculis meis: de illa vero nihil nouerim

nisi quod alijs testibus credidi. Et minus quidem ille vel seipsum ita uedo: vel alios quam experiedo: velle emere: et care vendere: omnibus id creditur esse commune. Sed quoniam reuera vitium est: potest quod adipisci eiusmodi: vel alicuius alteri vitium quod huic contrarium est incurrere pestilentiam quam huic resistat et vincat. Nam scio ipse hominem cum venalis codex ei fuisset oblatas: precibus eius igna et ideo quiddam exiguum possetem cerneret venditorum: iustum precium quod multo amplius erat: nec opinanti dedisse. Quid si etiam sit quod quod nequicia tanta possessus: ut vili vendat quam dimiserunt parentes: et caro emat quam presumat libidines: Non est ut opinor: incredibilis ista luxuries. Et si querant tales repiantur: aut etiam non quesiti fortassis occurrant: qui nequicia maiore quam theatra ppositioni vel pronuntiationi theatrae insultent: magno precio stupra emendo: paruo autem rura vendendo. Largitionis etiam gratia nouimus quosdam emisse frumenta carius: et vilius vendidisse suis ciuibus. Illud etiam quod veterum poeta dixit. Ennius: omnes mortales sese laudari exoptant: perfecto et de seipso et de his quos expertus fuerat coniecit in alijs: et videtur pronunciasse hominum omnium voluntates. Denique si et minus ille dixisset: laudari omnes vultis: nemo vestrum vult vituperari: sicut quod esset omnium voluntatis dixisset videt. Sunt tamen qui vitia sua oderint et in quibus sibi displicent ipsi: nec ab alijs se laudari velint: gratiasque agant obiurgantium beniuolentia: cum se vituperantur ut corrigantur. At si dixisset: omnes beati esse vultis: miseri esse non vultis: dixisset aliquid quod nullus in sua non agnosceret voluntate. Quicquid enim aliud quam quod latenter velit: ab hac voluntate que omnibus hominibus satis nota est: non recedit.

De beatitudine quam omnes una voluntate expetunt: sed non eadem omnes definitione nouerunt. Capitulum. III.

Frum est autem cum capessende atque rem tinende beatitudinis voluntas una sit omnium unde tanta existat de ipsa beatitudine rursus varietas atque diuersitas voluntatum. Non quod aliquis eam nolit: sed quod non omnes eam norit. Si enim omnes eam nossent: non ab alijs putaret esse in virtute animi: alijs in corporis voluptate: alijs in vtraque et alijs atque alijs. Alibi atque alibi: Et enim eos queque res maxime delectauit: ita in ea constituerunt vitam beatam. Quod igitur feruentissime amat omnes: quod non omnes sciunt: quod potest amare quod nescit: Sicut iam de hac re in libris superioribus disputavi. Cur ergo beatitudo amata ab omnibus: nec tamen scitur ab omnibus? An forte sci

unt oēs ipa q̄ sit: nō oēs sciūt vbi sit: ⁊ inde cōtentio est. Quasi vero de aliq̄ mūdi hui⁹ agat loco: vbi debeat quisq̄ velle viuere: q̄ vult beate viuere: ac nō ita q̄rat vbi sit beatitudo sicut q̄rit q̄ sit. Nam vtiq̄ si in corpis voluptate est: ille beatus est: qui frui⁹ corporis voluptate. Si in virtute ai ille qui hac frui⁹. Si in vtraq̄: ille q̄ frui⁹ vtraq̄. Lū itaq̄ ali⁹ dicit: beate viuere est voluptate corporis frui. Alius aut̄ beate viuere est virtute animi frui: nō ne aut ambo nesciūt q̄ sit beata vita: aut non ambo sciūt. Quō ḡ amāt eā si nemo pōt amare qd̄ nescit. An forte falsum est qd̄ p̄ verissimo certissimoq̄ posuim⁹: beate viuere oēs homines velle. Si ei beate viuere est (vbi gratia) fm̄ animi virtutē quō beate viuere vult: q̄ hoc nō vult. Nōne veri⁹ dixerimus: hō iste non vult beate viuere: qz nō vult fm̄ virtutē viuere: qd̄ soluz est viuere. Nō igit̄ oēs beate viuere volunt imo pauci h̄ volūt: si nō est beate viuere nisi fm̄ virtutē animi viuere: qd̄ multi nolūt. ita ne falsuz erit. Cū nec ip̄s academicis cum oīa dubia sint: academicus ille cicero dubitauit: q̄ cum vellet in hortētio dialogo ab aliq̄ re certa d̄ q̄ null⁹ ambigeret sumē sue disputatiōis exordiu. Beati certe inq̄t oēs esse volum⁹: absit vt h̄ fm̄ esse dicam⁹. Quid igit̄: an dicenduz est etiā si nihil sit aliud b̄tē viuere: q̄ fm̄ virtutem animi viuere: tñ ⁊ q̄ h̄ nō vult: beate vult viuere. Nihilis quidē h̄ videt absurdū. Tale ē em̄ ac si dicam⁹: Et q̄ nō vult beate viuere: b̄tē vult viuere. Istā repugnantiā q̄s audiat: q̄s ferat ⁊ tñ ad hāc p̄trudit necessitas. Si ⁊ oēs b̄tē velle viuere verū est: ⁊ non oēs sic volunt viuere: q̄ modo solum viuunt beate: verum est.

An oēs b̄tē sint q̄ viuūt vt volūt. **La. V.**
 A forte illud est qd̄ nos ab his angustijs possit eruere: vt quoniam diximus ibi quosq̄ posuisse beatam vitam qd̄ eos maxime delectauit: vt voluptas epicuri virtus zenonem: sic aliū aliquid aliud: nihil dicamus esse beate viuere: nisi viuere fm̄ delectationē suam: ⁊ ideo falsum nō eē: q̄ omnes beate viuere velint: qz omnes ita volūt: vt quēq̄ delectat. Nam ⁊ h̄ populo si p̄nunciatum esset in theatro: omnes id in suis voluntatibus inuenirent. Sed hoc q̄ cicero cum si b̄i ex aduerso p̄posuisset: ita redarguit: vt q̄ hoc sentiant: erubescant. At em̄. Ecce autē non philosophi quidem: sed prompti tamen ad disputandum: omnes aiunt esse beatos: q̄ viuunt vt ip̄i velint: hoc est qd̄ nos diximus: vt quosq̄ delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id quidem. Uelle em̄ quod non deceat:

idipm̄ miserrimum est. Rectam miserum est non adipisci qd̄ velis: q̄ adipisci velle qd̄ non oporteat: p̄clarissime omnino atq̄ verissime. Quis nanq̄ ita sit mente cecus: ⁊ ab omni luce decoris alienus: ac tenebris de decoris inuolutus: vt eum qui nequiter viuunt ac turpiter ⁊ nullo prohibente: nullo vl̄ciscere: ⁊ nullo saltem reprehendere audente: insuper ⁊ laudatibus plurimis (quoniam sicut ait scriptura diuina: Laudatur peccator in desiderijs anime sue: ⁊ qui iniqua gerit benedicitur) implet omnes suas facinorassimas: ⁊ flagiciosissimas voluntates: ideo beatum dicat: quia viuunt vt vult: cum profecto q̄uis ⁊ sic miser est: minus tamen esset si nihil eorum que perperam voluisset habere potuisset: mala em̄ voluntate vel sola quisq̄ miser efficitur: sed miserior potest esse: qua desiderium male volūtati impletur. Quapropter quoniam verum est q̄ omnes homines esse beati velint: idē vnum ardentissimo amore appetant: ⁊ p̄pter hoc cetera quecunq̄ appetunt: nec quisq̄ pōt amare qd̄ oīno quid vel quale sit nescit: nec pōt nescire qd̄ sit qd̄ velle se scit: sequit̄: vt oēs beatam vitam sciant. Omnes aut̄ beati habent quod volunt: q̄uis nō omnes q̄ habent qd̄ volunt cōtinuo sint beati. Cōtinuo aut̄ miseri qui vt nō habent qd̄ volunt: vel id habent qd̄ nō recte volunt. Beatus igitur non est nisi q̄ ⁊ habet omnia que vult: ⁊ nihil vult male.

Priorem esse beatitudini voluntatem rectam etiam non adeptam quod cupit q̄ prauam etiam si quod concupiuit obtinuit.

Capitulum. VI.

Utm̄ ergo ex his duobus beata vita c̄ constet: atq̄ omnibus nota: omnibus cara sit: quid putemus esse cause: cur horum duorum quando vtrūq̄ nō posunt magis eligant homines: vt omnia que volunt habeant: q̄ vt omnia bene velint etiā si non habeant. An ipa est prauitas generis humani: cum eos non lateat: nec illum beatum esse qui quod vult non habet: nec illum q̄ qd̄ male vult habet: sed illū qui ⁊ habet quecunq̄ vult bona: ⁊ nulla vult mala: ex his duob⁹ quibus beata vita p̄ficitur q̄n vtrūq̄ non datur: id eligatur potius: vnde magis a beata vita receditur. Longius quippe ab illa est qui cunq̄ adipiscitur male concupita: q̄ qui non adipiscitur concupita: cum potius eligi debuerit voluntas bona atq̄ preponi: etiam non adeptam que appetit. Propinquat enim beatorum: qui bene vult quecunq̄ vult: et que adeptus cum fuerit beatus erit. Et vtiq̄ non

XIII

mala sed bona beatū faciunt: qñ faciunt qñ bonozū habent aliquid iam: idq; nō pui est mandum: eamq; ipam scz voluntatem bonā qui de bonis quozū capax est humana natura: nō de vilius mali ppetratione vel adeptione gaudere desiderat: z bona qualia in hac misera vita esse pñt: prudenti: tempanti: fortiti: z iusta mente sectat: z qñ daf allequitur vt etiā in malis sit bonus: z finitis malis omnibus atq; impletis bonis omnibus sit beatus.

Ad veram beatitudinem viam esse per fidem rectam sine qua nulla possit cuiq; fortitudo prodesse.

La. VII

Lp hoc in ista mortali vita errorib' erūnisq; plenissima: p̄cipue fides ē necessaria: qua in deū credit. Non em̄ quecūq; bona: maximeq; illa quibus qñq; sit bonus: z illa qbus fiet beatus. Uñ nisi a deo in hominē veniant: z homini accedant iueniri potest. Cū autē ex hac vita ab eo q in his miseris fidelis z bon' ē ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere qd nūc esse nullo modo potest: vt sic hō viuatur: quō vult. Nō em̄ volet male viuere in illa felicitate: aut volet aliqd quod deerit: aut deerit qd voluerit. Quicqd amabit aderit: nec desiderabit qd nō aderit omne qd ibi erit: bonū erit: z summ' deus summ' bonū erit: atq; fruendū amantibus p̄sto erit: z quod est omnino beatissimū ita semper fore certū erit. Nunc vero fecerunt quidam sibi philosophi sicut eorum cuiq; placuit vitas beatas suas: vt quasi p̄pria virtute possent: quod cōmuni mortaliū conditione nō poterant: sic scz viuere vt vellent. Sentebant em̄ aliter bñm cēteminē posse nisi habendo qd vellent: z nihil patiēdo qd noller. Quis autē nō qualēcūq; vitā qua delectatur (z ideo beatā vocat) vellent sic esse in sua potestate vt eam posset habere p̄petuam: z tamen quis ita est: quis vult pati molestias q̄s fortiter toleret: q̄uis eas velit possitq; tolerare si patit'. Quis velit in tormentis viuere: etiā qui pōt in eis p̄patientiā tenendo iusticiam laudabiliter viuere: Transitura cogitauerunt hec mala q̄ ea ptulerunt vel cupiendo habere: vel tinēdo amittere qd amabant: siue nequiter siue laudabiliter. Nā multi p̄trāsitoria mala: ad mansura fortiter tenderunt. Qui p̄fecto spe beati sunt: etiā cum sunt in transitorijs malis: p̄que ad bona nō transitoria pueniunt. Sed qui sic spe beatus ē: nōdū beatus ē. Expectat nāq; p̄patientiā beatitudinem quā nōdū tenet. Qui vero sine vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciat

quātālibet adhibeat tolerantia: nō est beatus veraciter: s̄ miser fortiter. Neq; em̄ propterea miser nō est: quia miserioz esset: z si impatienter miserā sustineret. Porro si ista nō patitur que nollet pati in suo corpore: nec tunc qdem beatus hūidus est: qñ nō viuut z vult. Ut em̄ alia omittā que corpore illeso ad animi p̄sistent offensiones: sine qbus viuere velimus z sunt innumerabilia: vellet vtiq; si posset ita saluum z in columine habere corpus: z nullas ex eo pati molestias: vt id haberet in p̄tate: aut in ipsius incorruptione corpis: qd qz non haberet: ac penderet in incerto: p̄fecto nō viuut vt vult. Quis em̄ p̄fortitudinē sit paratus ex ciperet z equo ferre animo q̄cqd aduersitat' acciderit: mauult tñ vt nō accidat: z si possit facit: atq; ita paratus est in vtrūq; vt qñ in ipso est alterū optet: alter viter: z si qd vitat incurrit: ideo volens ferat: quia fieri non potuit quod volebat. Nec opprimat ergo: sustinet: sed premi nollet. Quō ḡ viuut z vult: an quia volens fortis est ad ferenda q̄ nollet illata: Ido igit' id vult qd pōt: qñ qd vult nō pōt. Hec est tota (vtrū ridenda: an potius miseranda) supborū beatitudo mortalium: gloriāntiū se viuere vt volunt: quia volētes patient' ferunt que accidere sibi nolūt. Hoc em̄ aiunt quod sapienter dixit Terentius. Terenti' andria. Quis nō pōt id fieri qd vis: id velis qd possis. Lōmode hō dictū eē q̄s negat'. S̄ p̄siliū ē dātū misero: ne esset miserioz. Beato autē (quales se esse oēs volūt) nō recte nec vere dicif: nō pōt fieri qd vis. Si em̄ bñs ē: q̄cqd vult fieri pōt: qz nō vult qd fieri nō pōt. S̄ nō ē mortalitatis hui' hō vita: nec erit nisi qñ z immortalitas erit: q̄ si nullo mō dari hōi posset frustra ēt bñtudo q̄reret: qz sine immortalitate n̄ p̄t eē.

Perfectam beatitudinem nisi in eterna vita esse non posse.

Terenti' andria

La. VIII

Um ḡ beati esse oēs hoies volunt: si vey volūt p̄fecto z esse imortales volūt. Aliter em̄ beati esse nō pñt. Deniq; z d̄ immortalitate interrogati sicut z de beatitudine oēs eam se velle rident. S̄ q̄liscunq; bñtudo q̄ potius vocet q̄ sit in hac vita q̄rit imo vero fingit. dū immortalitas despat' sine q̄ vera beatitudo eē nō pōt. Ille q̄pe bñtē viuut (qd iam supius dixim' z astruēdo fat' fixim') qui viuut vt vult nec male aliquid vult. Nemo autez male vult immortalitatē si eius humana capax est deo donante natura. Cuius si capax non est: nec beatitudinis capax est. Ut ei homo beate viuatur oportet vt viuatur. Quem porro morientem vita ipsa deserit. Bea

Liber

ta vita cū illo manere que pōt? Cur autē deserit aut nolentē deserit: pculdubio aut volentem: aut neutrum. Si nolentē quō beata vita est: q̄ ita est in voluntate vt non sit in potestate: Lūq̄ beatus nemo sit aliqd̄ volendo ne habendo: quāto minus est beatus q̄ nō honore: nō possessione: nō qualibet alia re: sed ipsa beata vita nolens deserit: qm̄ ci nulla vita erit? Unde et si nullus sensus relinq̄t quo sit misera: p̄pterea em̄ beata vita discedit: qm̄ tota vita discedit. Miser est tñ q̄ diu sentit: quia scit se nolentē cōsumi: p̄pter qd̄ cetera et qd̄ p̄ceteris diligit. Nō igit̄ pōt vita et beata esse: et nolentem deserere: quia beatus nolens nemo sit: ac p̄ hoc q̄to magis nolentem deserendo miserū facit. Si autē volentem deserit: etiā sic quō beata erat: quā p̄ire voluit qui habebat? Restat vt dicant neutrum esse in animo beati: id est: eum deserere a beata vita: cū per mortē deserit tota vita: nec nolentem: nec velle: ad vtrūq̄ em̄ parator equo animo consistere. Sed nec ista beata est vita: q̄ talis est: vt quē beatū facit: amore eius indigna sit. Quō em̄ est beata vita quā nō amat beatus? Aut quō amat: qd̄ vtrum vigeat: an pereat indifferēter accipit? Nisi forte virtutes quas p̄pter solā beatitudinē sic amamus p̄suadere nobis audent: vt ip̄am beatitudinem nō amem? Quod si faciunt: etiā ipsas vtrūq̄ amare desistimus: quādo illā p̄pter quā solam istas amauimus: nō amam? Deinde quō erit: vera illa tam p̄fecta: tam exanimata: tam eliquata: tā certa sententia: b̄tōs eē oēs hoīes velle si ipsi qui iam beati sunt: beati esse nec nolunt nec volunt? Aut si volunt vt veritas clamat: vt natura cōpellit: cui summe bonus et imutabiliter beatus creator indidit hoc. Si volunt in quā beati esse qui beati sunt: beati vtrūq̄ nō esse nolūt. Si autē beati nō esse nolūt: proculdubio nolūt cōsumi et perire quod beati sunt: nec nisi viuentes beati esse p̄nt. Nolūt igit̄ perire qd̄ viuūt. Immortales ergo esse volunt: quicūq̄ vere beati vlt sunt vel esse cupiunt. Nō autē viuūt beate: cui nō adest qd̄ vult. Nullo modo igit̄ eē poterit vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna. Hanc vtrū capiat humana natura: quam tñ desiderabilem consistet: non pua questio est. Sed si fides assit que inest eis quibus dedit p̄tātē iesus filios dei fieri: nulla questio est.

An eternitatē pax sit hūana nā. La. IX.

Umanis quippe argumentariōib̄.

hec inuenire conātes: vix pauci magno p̄diti ingenio: abundantes

ocio: doctrinisq̄ subtilissimis eruditi: ad indagandā solius anime immortalitatem puenire potuerunt. Cui tñ anime beatā vitā nō inueniūt stabilem: id ē verā. Ad miseras eā quippe vite hui⁹ etiā post beatitudinem redire dixerunt. Et q̄ eorū de hac erubuerūt sententia: et animā purgatā in sempiternā beatitudinē sine corpe collocandā putauerunt: talia de mundi retro: sus eternitate sentiūt vt hanc de anima sententiā suā ip̄i redarguant. Qd̄ hic longū est demonstrare: sed in libro duodecimo de ciuitate dei: satis a nobis est q̄tū arbitror explicatū. Fides autē ista totum hoīem imortalem futurū: qui vtrūq̄ constat ex anima et corpore: et ob hoc vere beatū nō argumentatione humana: sed diuina auctoritate p̄mittit. Et ideo cū dictum esset in euangelio: q̄ Iesus dederit potestatem filios dei fieri his qui eū receperūt: et qd̄ sit recepisse eum: breuiter fuisse expositum: dicēdo credētib⁹ in nomine eius: quoq̄ modo filij fierēt dei: cētq̄ adiūctū: q̄ nō ex sanguinib⁹ neq̄ ex volūtate carnis: neq̄ ex volūtate viri: sed ex dō nati sūt: ne ista hoīm quā videm⁹ et gestam⁹ infirmitas tantā excellentiā desperaret: illico annexū est: et verbū caro factū est et habitauit in nobis: vt a cōtrario suaderet qd̄ incredibile videbat. Si em̄ natura dei filius p̄pter filius hominū misericordia fact⁹ ē hominis filius: hoc ē em̄: verbū caro fact⁹ ē et habitauit in nobis hominibus: quāto est credibilis natura filios hominis: gratia dei filios dei fieri: et habitare in deo: in quo solo: et de quo solo esse possunt beati p̄cipēs immortalitatis eius effecti: propter qd̄ p̄suadēdum dei fili⁹ p̄iceps nostre mortalitatis effectus est.

An alio modo omnipotens deus hominē eternitati debuerit reformare q̄ vt sibi deus filius naturam vniret humanā. La. X.

Es itaq̄ q̄ dicūt ita ne defuit deo e modus alius quo liberaret homines a miseria mortalitatis huius vtrū genitum filiū deū sibi coeternum hominem fieri veller induendo humanam animam et carnem: mortalemq̄ factū mortem perpetuam ē sic refellere: vt istū modū quo nos p̄ mediatorē dei et hominū: hominē christum Iesum deus liberare dignatur: asseram⁹ bonum et diuine congruum dignitatē: verū etiam vt ostendam⁹ nō aliū modū possibile deo fuisse cui⁹ p̄tātē cūcta equalit̄ subiacēt. Sz sanā de nostre miserie cōueniētiore modū alium nō fuisse: nec esse oportuisse. Quid enim tā

Joh. i

Ibidem

Ibidem

Ibi. s

Ibi. 2.

Joh. i.

XIII

necessariū fuit ad erigendam spem nostram
 mente scq; mortaliū cōditione ipsius mortali-
 tatis abiectas ab immortalitatis despatione li-
 berādas: q̄ vt demonstraret nob̄ q̄ri nos p̄-
 deret deus: q̄tūq; diligeret: Quid x̄o h̄ rei
 tanto isto iudicio manifestius atq; p̄clari: q̄
 vt dei filius imutabiliter bonus: in se manēs
 q̄d erat: et a nob̄ et p nob̄ accipiens q̄d nō erat
 p̄ter sue nature detrimentū n̄m dignatus
 est mire p̄fortiū p̄us sine villo malo suo merito
 mala nostra p̄ferret: ac si iam credētib̄ q̄tum
 nos diligar̄ deus: et q̄d despabam̄ iam sp̄anti-
 bus dona in nos sua sine vllis bonis meritis
 nostris: imo p̄cedentibus et malis meritis no-
 stris in debita largitate p̄ferret: q; et ea q̄ dicū-
 tur merita n̄ra dona sunt eius. Ut em̄ fides p̄
 dilectionē opetur: caritas dei diffusa est i cor-
 dibus nostris p̄ sp̄m̄ctm̄ q̄ dat̄ est nob̄. Tūc
 est aut̄ datus qm̄ est iesus resurrectione clarifi-
 ficat̄. Tūc em̄ eū se missurū esse p̄misit et mi-
 sit: q; tūc sicut de illo scriptū est et ante p̄dictū
 Ascēdit in altū: captiuauit captiuitatē: dedit
 dona hoībus. Hec dona sunt merita n̄ra: qui-
 bus ad summū bonū immortalitatis et beatitu-
 dinis puenimus. Lōmendat aut̄ inq̄t apl̄s ca-
 ritatē suā dā in nobis: qm̄ cū adhuc peccato-
 res essemus: xp̄us p nob̄ mortuus est. Adul-
 tomagis iustificati nūc in sanguine ip̄i: salui
 erimus ab ira p̄ ip̄m. Adhuc addit et dicit. Si
 em̄ cū inimici essemus recōciliati sum̄ deo p̄
 mortem filij eius: multomagis recōciliati sal-
 ui erimus in vita ip̄ius. Quos peccatores di-
 xit p̄us: hos posterius inimicos dei. et q̄s p̄us
 iustificatos in sanguine iesu xp̄i: eos posteri-
 recōciliatos p̄ mortem filij dei. Et q̄s p̄us sal-
 uos ab ira p̄ ip̄m: eos postea saluos in vita ip̄i-
 us. Nō ergo ante istam grām quoquo mō pec-
 catores: sed in talibus peccatis fuimus vt ini-
 mici essemus dei. Supius aut̄ quidē apostol̄
 nos peccatores et inimicos dei duobus idēti-
 dem noībus appellauit: vno velut mitissimo:
 alio plane atrocissimo dicēs. Si em̄ xp̄us cum
 infirmi essem̄ adhuc iuxta t̄ps p̄ impijs mor-
 tuus est. Quos infirmos eosdē impios nūcu-
 cupauit. Leue aliquid videtur infirmitas: s̄
 altiq̄ talis est vt impietas nomine. Nisi tñ in-
 firmitas esset medicū necessariū nō haberēt.
 qui est hebraice iesus: grece sother. nostra au-
 tem locutione saluator. Qd̄ verbū latina lin-
 gua antea nō habebat s̄ habere poterat: sicut
 potuit qm̄ voluit. Hec aut̄ apl̄i sn̄ia p̄cedēs vbi
 ait. Adhuc cum infirmi essemus iuxta temp̄
 p̄ impijs mortuus est: coheret his duabus se-
 quentibus quarū in vna dixit peccatores: in

Gal. 5.
 Rom. 5.
 Job. 16
 Ep̄. 4.
 Rom. 5.
 Ibidem.
 Rom. 5.
 Ibidem.

alia inimicos dei: tanq̄ illis singulis reddide-
 rit singula. pctōres ad infirmos: inimicos dei
 referens ad impios.

Qua ratione in sanguine christi iustificen-
 tur credentes: et quō in hoc sacramento toti-
 trinitatis sit operatio. La. XI

Ed quid ē iustificati in sanguine ip̄i
 us: Que vis est sanguinis hui⁹ obse-
 cro: vt in eo iustificent credētes: Et
 qd̄ est recōciliati p̄ mortē filij eius? Ita ne x̄o
 cū irascere nobis de⁹ pater: vidit mortē filij
 sui p nobis: et placat⁹ est nobis: Nūquid ḡ fili⁹
 eius vsq; adeo nobiam placatus erat: vt p no-
 bis etiā dignaret̄ mori: pater x̄o vsq; adeo ad
 huc irascebat: vt nisi fili⁹ p nobis moreret nō
 placaret: Et qd̄ est q̄ alio loco idē ipse doctor
 gentiū. Quid inquit ḡ dicemus ad hec? Si de-
 us p nobis: q̄s cōtra nos: Qui pp̄rio filio nō
 pepcit: s̄ p nobis om̄ibus tradidit illum. Quō
 nō etiā cū illo om̄ia nob̄ donauit: Nūquid nisi
 iam placatus esset pater: pp̄rio filio nō pcens
 p nob̄ eū traderet: Nōne videt̄ hec illi velut
 aduersa esse sententia: In illa mori p nobis
 filius: et recōciliat̄ nobis pater per mortē eius
 In hac aut̄ tanq̄ prior nos dilexerit pater: ip̄e
 ppter nos filio nō pcit: ip̄e p nobis euz tradit
 ad mortem. Sed video q; et antea pater dile-
 xit nos: nō solū anteq̄ p nobis filius moreret:
 sed anteq̄ conderet mundū: ip̄o teste aposto-
 lo qui dicit: Sicut elegit nos in ip̄so ante mun-
 di constitutionē. Nec filius patre sibi nō p̄cen-
 te pro nobis velut inuitus est traditus: quia et
 de ip̄so dictū est. Qui me dilexit et tradidit se-
 ipsum pro me. Om̄ia ḡ simul et pater et filius et
 ambozū spiritus pariter et cōcorditer opant̄:
 tamen iustificati sumus in christi sanguine: et
 recōciliati sumus deo p mortem filij eius. Et
 quō id factū sit: vt potero etiā hic q̄rū satisfi-
 debitur explicabo.

Roma. 8
 Ep̄. 1
 Gal. 2
 Gen. 3
 Ibidem
 Ubi. 3
 k

Quo merito homo traditus sit diabolice
 potestati. La. XII

Quidā iusticia dei i potestate diaboli
 traditū est genus humanuz: peccato
 primi hominis in om̄es vtriusq; sex⁹
 cōmunionē nascētes originaliter transeunte
 et parētū primozū debito vniuersos poster os
 obligante. Hec traditio prius in genesi signi-
 ficata est: vbi cū serpenti dictū esset. Terram
 manducabis: homini dictū est. Terra es et in
 terrā ibis. Eo qd̄ dictū est: in terrā ibis: mors
 corpis prenūciata est: quia nec ipsa fuerat ex-
 perturus si p̄mansisset vt factus est rect⁹. Q
 x̄o iuuenti ait. Terra es: ostendit totū hoīem
 in deterius cōmutatum. Tale ē em̄. terra es:

q
 q
 q

Libe

Gen. 6. quale istud. Non pmanebit spūs meus in ho-
minibus istis qm̄ caro sunt. Tūc ḡ demōstra-
uit eū et traditū cui dictū fuerat terrā mādu-
cabis. **Eph. 2.** Aplus aut̄ aptius h̄ p̄dicat vbi dicit. Et
vos cū essetis mortui delictis ⁊ peccatis ve-
stris in quibus aliqui ambulastis scdm̄ seculū
mudi hui⁹. Im̄ p̄ncipē pr̄atis aeris. spūs huius
qui nūc opatur in filijs diffidētie: in qb⁹ ⁊ nos
oēs aliqui puerfari sumus in desiderijs carnis
nōstre: faciētes volūtatis carnis ⁊ affectionū
⁊ eramus natura filij ire sic ⁊ cereri. Filij diffi-
dētie sunt infideles ⁊ quis h̄ non est anq̄s fide-
lis fiat. Quocirca oēs hoies ab origine s̄ p̄n-
cipe sunt potestatis aeris: qui opat̄ i filijs dis-
fidentie. Et qd̄ dixi ab origine: h̄ est qd̄ dicit a
postolus natura ⁊ se fuisse ⁊ sicut ceteros. na-
tura scz vt est deprauata pctō: nō vt recta cre-
ata est ab initio. Modus aut̄ iste q̄ traditus ē
hō in diaboli pr̄ate: nō ita debet intelligi: tāq̄
hoc deus fecerit aut fieri iusserit s̄ q̄ tm̄ p̄mi-
serit: iuste tñ. Illo em̄ deserēte peccantē: pcti
auctoz ilico inuasit. Nec ita sane de⁹ deseruit
creturā suā vt nō se illi exhiberet deū crean-
tem ⁊ viuificantē: ⁊ inter penalia mala etiam
bona malis multa p̄stantē. Nō em̄ p̄tinuit in
ira sua miserationes suas: nec hoiem a lege
sue pr̄atis amittit: qm̄ in diaboli pr̄ate esse p̄mi-
sit: qz nec ip̄e diabolus a pr̄ate oīpotentis alie-
nus est: sic neq̄ a bonitate. Naz ⁊ maligni an-
geli vñ malicūq̄ s̄sisterēt vita: nisi p̄ eū q̄ vi-
uificat oīa. Si ḡ p̄missio peccatoz p̄ iram dei
iusta hoiem subdidit diabolo: p̄fecto remis-
sio peccatoz p̄ recōciliatiōem dei benignam
creuit hominem a diabolo

Ps. 76

**De cōsilio dei quo ei placuit vt pr̄as diabo-
li nō potētia: sed iusticia vinceret. Ca. XIII**
On aut̄ diabolus potentia dei sed iu-
sticia supandus fuit. Nā qd̄ oīpoten-
te potentius. Aut cui⁹ creature po-
testas: pr̄ati creatoris p̄pari pōt. Sed cū dia-
bolus vicio puerfatis sue factus sit amatoz
potentie ⁊ desertoz opugnatozq̄ iusticie: sic
enim ⁊ homines eum tantomagis imitantur
q̄tomagis neglecta vel etiam perosa iusticia
potētie student: eiusq̄ vel adeptiōne letātur
vel inflammantur cupiditate: placuit deo: vt
p̄pter eruēdū homines de diaboli potestate
nō potentia diabolus sed iusticia vinceretur:
atq̄ ita ⁊ homines imitantes xpm̄: iusticia q̄-
rerent diabolū vincere nō potentia. Nō q̄
potentia quasi mali aliquid fugienda sit: sed
ordo seruandus est quo prior est iusticia. Nā
quanta potentia potest esse mortalium. Tes-
teant ergo mortales iusticiam: potentia im-

mortalibus debetur. Cui comparata quan-
tali bet eorum hominum qui potentes vocā-
tur in terra: ridicula infirmitas inuenitur: et
ibi foditur peccatoz fouea: vbi videntur ma-
li plurimū posse. Lantat autem iustus ⁊ dicit
Beatus hō quem tu erudicris dñe: ⁊ de lege
tua docueris cum. Et mitiges ei a dieb⁹ ma-
lignis: dōec fodiat peccatoz fouea. Quoniā
non repellat dñs plebez suam: ⁊ hereditatē
suam non derelinquet. Quoadusq̄ iusticia
cōuertatur in iudicium: ⁊ qui habēt eā oēs re-
cto sunt corde. Hoc ḡ tempe quo differit potē-
tia populi dei: non repellat dñs plebem suā
⁊ hereditatem suam non derelinquet: quan-
tali bet acerba ⁊ indigna ipsa humilis atq̄ in-
firma patiat̄: quoadusq̄ iusticia quā nunc ha-
bet infirmitas p̄ioz: conuertat̄ in iudiciū
hoc est iudicandi accipiat potestatem. Qd̄ iu-
stis in fine seruatur. cum precedentem iusti-
ciam ordine suo fuerit potentia subsecuta: po-
tentia quippe adiuncta iusticie. vel iusticia ac-
cedente potentie: iudiciariā potestātē facit.
p̄tinet aut̄ iusticia ad voluntatē bonā. Tñ di-
ctū est ab angelis nato christo: Gloria i excel-
sis deo: ⁊ in terra pax hoibus bone voluntatis.
Potentia vero sequi debet iusticiā: non p̄ci-
re. Ideo ⁊ in rebus sc̄dis ponit̄. i. p̄speris. Se-
cunde aut̄ a sequēdo sunt dicte. Lum em̄ bea-
tum faciunt: sicut supius disputauimus: due
res bene velle: ⁊ posse q̄ velis: nō debet esse
illa peruersitas: que in eadez disputatiōe no-
tata est vt ex duabus rebus que faciunt bea-
tum posse quod velit homo eligat. ⁊ velle q̄
oportet: negligat. cum prius debeat habere
voluntatem bonam: magnā vero postea po-
testatē. Bona porro voluntas purganda est
a vitijs a quibus si vincit homo: ad hoc vinci-
tur vt male velit: ⁊ bona iam voluntas eius
quō erit. Optandū est itaq̄ vt potestas nūc
detur: sed cōtra vicia: p̄pter que vincēda po-
tentes nolunt esse hoies: ⁊ volunt p̄pter vin-
cendos homies. Ut quid hoc. nisi vt vere vi-
cti falso vincant. ne sint veritate sed opinio-
ne victores. velit homo prudens esse: velit
fortis velit tempans: velit iust⁹ atq̄ vt hec ve-
raci⁹ possit. potentia plane optet atq̄ apprat
vt potens sit in seip̄o: ⁊ miro mō aduersus se
ip̄m p̄ seip̄o. Letera vero que bene vult: ⁊ tñ
nō potest. sicut ē immortalitas: ⁊ vera ac ple-
na felicitas desiderare non cesset ⁊ patienter
expectet.

Ps. 93

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Luce. 2.

De omnium debito per nihil debentem christo soluto.

Capitulum XIII.

XIII

q. **U**te est igitur iusticia qua victus e diabolus? Que: nisi iusticia iesu xpi: r quo victus est. qz cu in eo nihil morte dignu inueniret: occidit eu tm. Et vtiqz iustu est vt debitor es qs tenebat liberi dimittratur in eu credetes que sine vlllo debito occidit h est q iustificari dicimus in xpi sanguine. sic quippe in remissione pctoz nroz innoces sanguis ille effusus est. **U**ti se dicit in psalmis: in mortuis libez. Solus em a debito mortis: liber est mortu. **H**inc r in alio psalmo dic. que no rapui tuc exoluebāt. rapina volēs intelligi pctm: qz vsurpatu est ptra licitu. **U**ti p os etiā carnis sue sicut in euāgelio legitur dicitur. **J**ob. 14. Et ecce venit pnceps mudi h: r in me nihil iueniet. i. nullu peccatu. s vt sciant oēs inquit qz voluntate pns mei facio: surgite eam. hinc Et pgit inde ad passionē vt p debitorib. nob qd ipe no debebat exolueret. Nunqd isto iure equissimo diabolus vinceret: si potētia cristus cu illo agere no iusticia voluisset sed post posuit qd potuit vt pns ageret qd oportuit. is aut illu esse opus erat r hoim r deu. **N**isi em ho esset no poterat occidi. **N**isi r deus esset no crederet noluisse qd potuit s non potuisse qd voluit. **H**ec ab eo iusticia potētie prelaram fuisse: sed et defuisse potētiā putarem. **N**unc vero huana p nob passus est. qz ho erat: sed si voluisset etiā h non pati potuisset. qz de. erat **I**deo gratior facta est in hūilitate iusticia. qd posset si noluisset hūilitate no ppeti tāta in diuinitate potētia: ac sic a moriete tam potente nobis mortalib. ipotentib. r comēdata est iusticia r pmissa potētia. **H**oz em duoz vnu fecit moriedo: alter r resurgēdo. **Q**uid em iusti q vsqz ad morte crucis p iusticia puenire. Et qd potētius qz resurgere a mortuis: r in celuz cu ipa carne in q est occis. ascēde. **E**t iusticia s pus: r potētia postea diabolū vicit. **I**usticia scz qz nullū pctm habuit: r ab illo iniustissime est occisus. potētia xpo: qz reuixit mortu. nun q postea moritur. **S**z potētia diabolū vicissz et si ab illo si potuissz occidi quis maior sit potētie et ipam morte vince resurgēdo qz vitare viuēdo. **S**z aliō ē ppr qd iustificamur i xpi sanguine: cu p remissionē pctoz eruumur a diaboli potestate: h ad id pnet qd a xpo iusticia diabolus vincit no potētia. **E**x infirmitate qpe qua suscepit in carne mortali: no ex immortalitate crucifixus est xps: de q tm infirmitate ait apus. **Q**d infirmū ē dei: forti ē hoib. **I**n q sit diabol. vict. a xpo. **L**a. XV. **O**n ē itaqz difficile videre diabolū victū: qn qui ab illo occisus est. resur

rexit. **I**llud est maius r ad intelligendū psum dius: videre diabolū victū qn sibi vicisse videbat. i. qn xpus occisus est. **T**ūc em sanguis ille qm eius erat qui nullū habuit oīno peccatū ad remissionē nostror fusus est peccator: vt qz eos diabolus merito tenebat: quos peccati reos cōditiōe mortis obstrinxit: hos p eum merito dimitteret que nullius peccati reum i merito pena mortis affecit. **H**ac iusticia vicitus r hoc vinculo vincit. est fortis vt vasa ei eriperent: que apud eu cū ipso r angelis eius fuerūt vasa ire: r in vasa misericordie verteretur. **H**ec quippe vba ipius dñi nostri iesu cristi de celo ad se facta cū primū vocatus ē: narrat apus **P**aulus. **M**am inter cetera q audiuit etiā hoc sibi dictū loquit. **A**d h em tibi apparui vt cōstituā te ministrū r testem eoz q a me vides: quibus etiā p eo tibi liberans te de ppro r de gentibus in quas ego mitto te aperire oculos cecoz: vt auertant a tenebris r a potestate sathane ad deū: vt accipiant remissionem peccatorum r sortem que in sanctis: r fidem que in me est. **U**nde r exhortans idē apus credentes: r ad gratiarū actiōem deo patri: qui eruit nos inquit de potestate tenebarum: r transtulit in regnū filij caritatis sue: in quo habemus redemptiōem in remissionē peccatorum. **I**n hac redemptione tanqz precium p nobis dat. est sanguis christi: quo accepto diabolus non diratus est sed ligatus vt nos ab eius nexibus solueremur. **H**ec quē qz secum eozum quos christus ab omni debito liber indebite fuso suo sanguine redemissz peccatorū retibus inuolutum traberet ad secundē ac sempiternē mortis exitium: sed hactenus morerentur ad chasti gratiam pinentes: pccogniti r predestinati r electi ante cōstitutiōem mundi: quatenus p illis ipse mortuus est christus: carnis tantum morte no spiritus.

Ad quam vtilitatem fidelium renatorum mala que per originale peccatum sunt cōtracta: conuersa sint. **C**apitulum. XVI. **C**lamis enim r ipa mors carnis de peccato primi hominis originaliter venerit: tamē bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. **E**t ideo non solū ipsa: sed omnia seculi huius mala dolores: laboresqz hominū qz de peccatorum: r maxie de peccati originalis meritis veniant: vñ facta est r ipa vita vinculo mortis obstricta: r men r remissis peccatis remanere debuerūt: cum quibus homo pro veritate certaret: et vnde exerceretur virtus fidelium: vt nouus

Col. 1.

1. Pe. 1.

homo p[ro]testamentum nouum: inter mala hu-
 ius seculi nouo seculo p[re]petur miseriam quā
 meruit vita ista damnata sapienter tolerans
 et quā finietur prudenter gratulans. beatitudi-
 nē vero quā liberata vita futura sine fine ha-
 bitura est fideliter et paciēter expectans. Dia-
 bolus enim a dominatu et a cordibus fidelium for-
 ras missus: in quorū damnatione atq[ue] infideli-
 tate: licet dānatus etiā ipse regnabat tantum
 p[ro] conditione mortalitatis huius aduersari si-
 nit: q[ui]ntum eis expedire nouit. De quo sacre
 littere p[ro]sonant p[er] os ap[osto]licum. Fidelis de[us] qui
 non p[er]mittit vos tēptari supra id quod potestis.
 sed faciet cum tēptatione exitum ut possit[is] su-
 stinere. P[ro]sunt autē ista mala quā fideles pie p[er]-
 serunt vel ad emendanda peccata: vel ad ex-
 ercendā p[ro]bandamq[ue] iusticiam: vel ad demō-
 strandā vite huius miseriam ut illa ubi erit be-
 atitudo vera atq[ue] p[er]petua et desideret arden-
 tius et instantius inquirat. Sep[er] circa eos ista
 seruant: de quibus ap[osto]lus dicit. Scimus quā di-
 ligentibus deum omnia cooperatur in bonū
 his qui scōm p[ro]p[er]itū vocati sunt sancti. Quā
 quos ante p[re]sciuit et p[re]destinauit p[ro]formes
 fieri imaginis filij sui ut sit ipse primogenitus
 in multis fratribus. Quos autem p[re]destina-
 uit illos et vocauit: et quos vocauit: illos et iu-
 stificauit. Quos autem iustificauit ip[s]os et glo-
 rificauit. H[oc] p[re]destinatorum nemo cum diabo-
 lo peribit nemo vsq[ue] ad mortē s[ed] diaboli pote-
 state remāebit. Deinde sequit[ur] quod iam supra cō-
 memorauit. Quid ergo dicem[us] ad hec: Si d[omi]s
 p[ro] nobis: quis contra nos? Qui filio suo p[ro]-
 prio non pep[er]it: sed p[ro] nobis omnibus tra-
 didit illum. Quomodo non et cum illo omnia
 nobis donauit. Cur ergo non fieret mors xp̄i
 immo cur non p[re]termisissis alijs innumerabili-
 bus modis quib[us] ad nos liberandos uti pos-
 set omnipotens: ip[s]a potissimū eligeret ut fieret:
 ubi nec de diuinitate eius aliquid iminutum
 est aut mutatum: et de humanitate suscepta t[ame]n
 beneficij collatum est hoībus: ut a dei filio sem-
 piterno eodemq[ue] hoīs filio mors t[em]p[or]alis inde-
 bita redderetur qua eos a sempiterna morte
 debita liberaret: peccata nostra diabolus te-
 nebat et per illa nos merito figebat in morte.
 Dimisit ea ille qui sua non habebat: et ab illo
 immerito est per ductus ad mortem. Tantū
 valuit sanguis ille ut neminem christo indu-
 tum in eterna morte debita detinere debue-
 rit: qui christum morte indebita: vel ad t[em]p[us]
 occidit. Commendat ergo caritatē suā deus
 in nobis: quā cum adhuc peccatores essemus
 christus p[ro] nobis mortuus est. Multo magis
 iustificari nunc in sanguine ip[s]ius: salui erim[us]

ab ira per ipsum. Iustificati inquit in sangui-
 ne ip[s]ius. Iustificate plane in eo q[ui] a peccatis
 omnibus liberati. liberati autem a peccatis of-
 bus: quoniam p[ro] nobis est dei filius qui nullū
 habebat occisus. Salui ergo erimus ab ira p[ro]-
 ipsum: ab ira utiq[ue] dei que nihil est aliud q[ui] ius-
 ta vindicta. Non enim sicut hominis animi p[er]-
 turbatio est ira dei: Sed illius ira est cui dicit
 alio loco sancta scriptura. Tu autem domine
 virtutum cū tranquillitate iudicas. Si ergo
 iusta diuina vindicta tale nomen accepit eti-
 am reconciliatio dei que recte intelligitur ni-
 si cū talis ira finitur. Nec inimici eramus deo
 nisi quemadmodū iusticie sunt inimica pec-
 cata: quibus remissis tales inimicie finiunt[ur]
 et reconciliant[ur] deo quos ip[s]e iustificat. Quos
 tamen etiā inimicos utiq[ue] dilexit: quā quidem
 proprio filio suo non pep[er]it: sed p[ro] nobis
 omnibus cum adhuc inimici essemus tradi-
 dit eum. Recte ergo ap[osto]lus secutus adiu-
 xit. Si enim cū inimici essemus reconciliati su-
 mus deo per mortē filij eius p[ro] quam facta est
 illa remissio peccatorum: multo magis reconci-
 liati salui erimus in vita ip[s]ius. In vita salui q[ui]
 per mortem reconciliati. Quis enim dubitat
 daturū amicis vitam suam p[ro] quibus inimicus
 dedit mortem suam. Non solū autem inquit
 sed et gloriāmur in deo p[ro] dñm nostrum iesum
 xp̄m per quem nūc recōciliatiōem accepim[us].
 Non solum ait: salui erimus: s[ed] et gloriāmur.
 Nec in nobis in deo: nec p[ro] nos s[ed] p[ro] dñm n[ost]rū
 xp̄m per quem nūc recōciliatiōem accepim[us].
 secundū ea que superius disputata sunt. De-
 inde subiungit ap[osto]lus. Propter hoc sicut per
 vnum hominem peccatū in hunc mundū in-
 trauit: et p[ro] peccatum mors: et ita in omnes ho-
 mines mors p[er]transiit in quo omnes peccau-
 erunt etc. In quibus proluxi de duobus homi-
 nibus disputat: vno eodem p[ri]mo adam p[ro] cui[us]
 peccatum in mortem tanq[ui] hereditarijs ma-
 lis posteris eius obligati sumus: altero autē se-
 cundo adam: qui non homo tantum: sed etiā
 deus ē: quo p[ro] nobis soluente quod non debe-
 bat a debitis et paternis et proprijs liberati su-
 mus. Proinde quoniam propter vnum illuz
 tenebat diabolus omnes p[er] eius vitiatāz car-
 nalem concupiscentiam generatos: iustū est
 ut propter hunc vnum dimittat omnes p[ro] ip[s]i
 us immaculatam gratiaz spiritalem regene-
 ratos.

De his que per incarnationē christi sunt
 collata credentibus. Lap. XVII

Unt et alia multa que in christi incar-
 natione que superbis displicent: sa-
 lubriter intuentia atq[ue] cogitanda sūt:

1. Cor. 10

Roma 8

Abidem.

Rom. 5.

Sap. 12.

Rom. 5.

Abidem.

Abidem.

XIII

Quorum est vnum quod demonstratum est homini: quem locum haberet in rebus quas condidit deus: quando quidem sic deo coniūgi potuit humana natura: vt ex duabus substantijs fieret vna psona ac hoc iam ex tribus: scz deo anima et carne. vt superbi illi maligni spiritus qui se ad decipiendum quasi ad adiuuandum medios interponūt: non ideo se au deant homini preponere. quia non habēt carnem et maxime quia et mori in eadem carne dignatus est filius dei: ne ideo illi tanq̄ deos se coli psuadeant. quia videntur esse immortales. Deinde vt gratia dei in nobis sine vllis pcedentibus meritis in homine christo commendaretur. qz nec ipse vt tanta vnitate deo vero p̄iunctus vna cum illo persona. i. ipse homo assumptus: mox vt homo etiam deus filius dei fieret vllis est pcedentibus meritis affectus. Sed ex quo esse hō cepit esse: ex illo est et deus vnde dictū est: Verbū caro factum est. Etiam illud est vt supbia hominis que maxie impedimento est. ne in creatur deo p tantā dei humilitatem redargui posset atqz sanari. Discatqz homo qz longe recesserit a deo: et qd illi valeat ad medicinalem dolorem quando p talem mediatorē redit qui hoibus et deus diuinitate subuenit: et homo infirmitate conuenit. Quod autem maius obedientie nobis pberetur exemplum qui p inobedientiam perieramus: qz deo patri deus filius obediēs vt qz ad mortem crucis. Qd premiū tante obedientie vbi ostenderetur meli⁹ qz in carne t̄ri mediatoris que ad vitaz resurrexit eternā Pertinebat etiam ad iusticiam bonitatemqz creatoris: vt p eandem rationalem creaturā suparetur diabolus quā se superasse gaudebat: et de ipso genere venientem qd gen⁹ ori⁹ gine viciata: p vnum tenebat vniūsum.

De natiuitate domini ex maria virgine et spiritu sancto. Lap. XVIII

i. Thi. 2. p Poterat em̄ vtiqz deus hoīem aliū de suscipere i quo esset mediator dei et hominū: non de genere illi⁹ adaz qui peccato suo genus obligauit humanum: sicut ipm quem p̄mum creauit non de genere creauit alicuius. Poterat ergo vel sic: vel alio quo vellet modo creare vnūz aliū quo vinceretur victor prioris. sed melius iudicauit vt de ipso qd victum fuerat genere assumere hoīem deus: per quē generis hūmani vinceret inimicum. Et tamen ex virgine cui⁹ cōceptum spiritus: non caro: fides: non libido puenit. Nec interfuit carnis cōcupiscentia per quam seminantur et concipiuntur ceteri: q̄ tra-

hunt originale peccatū: sed ea penitus remotissima credendo: non cōcūbendo sancta ē se cūdata virginitas: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis tantummo generis non etiam criminis originem duceret. Nascebatur namqz non transgressionis cōtagione viciata natura: sed omnium talium viciozum sola medicina. Nascebatur in quā homo nullum habens: nullum habiturus omnino peccatum: per quem renascerentur liberā di a peccato qui nasci non possunt sine peccato. Quis em̄ carnali concupiscentia que inē genitalib⁹ membris bene vtatur castitas coniugalis. habet tamen motus non voluntarios quibus ostendit vel nullam se in paradiso ante peccatū esse potuisse: vel non talem fuisse si fuit: vt aliquādo resisteret volūtati. Hūc autem illam talem esse sentimus vt repugnās legi mentis: etiam si nulla est causa generandi: stimulos ingerat coeundi: vt si ei ceditur: peccando satietur: si non ceditur dissentiedo frenet. Que duo aliena fuisse a paradiso ante peccatum: dubitare quis possit. Nam neqz illa honestas faciebat aliquid indecori: nec illa felicitas patiebatur aliqd impacatū. Spor tebat itaqz vt ista carnalis cōcupiscentia nulla ibi esset oīno: quādo p̄cupiebatur virginis partus in quo nihil dignū morte fuerat inuenturus: et eum tamen occisur⁹ auctor mortis: auctoris vite morte vincendus. Victor p̄mi adam et tenens genus humanū victus a secūdo adam et amittens genus xpianū: liberatū ex humano genere ab humano crimine: p eū qui nō erat in crimine quīs esset ex genere vt deceptor: ille ab eo vinceret genere qd vincerat crimine. Et hoc ita gestum est vt hō non extollatur: sed qui gloriatur in dño gloriatur. Qui em̄ victus est: homo tñ erat: et iō victus est: qz supbe deus esse cupiebat. Qui autez vicit et homo erat et deus: et ideo sic vicit nat⁹ ex virgine. qz deus humiliter non quō alios sanctos regebat illū hominem: sed gerebat. Hec tanta dei dona et si q̄ alia sunt que de hac re nobis et querere nunc et disserere longū est: nisi verbū caro fieret: nulla essent.

Verbum caro factum est qd est christus Iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

Capitulum XIX

Ec aut̄ omnia q̄ p nobis verbū caro factū temporaliter et localiter fecit et p̄tulit scdm̄ distinctiōem quā demonstrare suscepimus: ad sciam p̄tinet nō ad sapientiam. Quā aut̄ verbū est sine tempe: sine loco: est patri coeternū et vbiqz totum: de quo s̄

Job. i.

Phil. 2.

Rom. 7.

2. Cor. 10

Job. i.

Libor

Joh. 1. quis potest q̄tum potest veracē pferre ser-
Lolo. 2. monem: sermo ille erit sapiētie: ac p̄ h̄. Ver-
 bum caro factū qd̄ est xp̄us iesus: ⁊ sapientie
 thesauros habet ⁊ scientie. Nam scribēs apo-
 stolus ad collossenses: **Lolo em̄** vos scire in-
 quit q̄tū certamen habeā p vob: ⁊ p̄ his q̄ s̄
 laodicie ⁊ quicūq; non viderunt faciē meam
 in carne: vt cōsulerentur corda eoz: copulari in
 caritate ⁊ in omnibus diuitijs plenitudinis in-
 tellectus ad cognoscendū mysteriū dei: qd̄ ē
 xp̄us Iesus in quo sunt oēs thesauri sapiētie
 ⁊ scientie dei absconditi. Quatenus nouerat
 ap̄tus thesauros istos: q̄tum eoz penetraue-
 rat ⁊ in eis ad q̄nta puenerat. quis potest nos-
 se: Ego tñ scdm̄ id qd̄ scriptum est. **Unicuiq;**
1. Cor. 12. aut̄ nostrū dat̄ manifestatio spūs ad vtilitatē
 alij quidē datur p spm̄ sermo sapiētie: alij ser-
 mo scientie scdm̄ eundē spiritū: si ita inter se
 distant hec duo vt sapiētia diuinis: sciētia hu-
 manis attributa sit rebus: vtrūq; agnosco in
Joh. 1. xp̄o ⁊ mecū oēs eius fideles. Et cū lego: **Abuz**
 caro factū est ⁊ habitauit in nobis: in verbo ī-
 telligo verbū dei filiū in carne agnosco verū
 filiū hoīs filiū: ⁊ vtrūq; simul in vna p̄sona dei
 ⁊ hominis ineffabili gratie largitate p̄iūctus.
Ibidem. Propter qd̄ sequit̄ ⁊ dicit. Et vidimus glam
 eius: glam quasi vnigeniti a patre plenū gra-
 tie ⁊ veritatis. Si grām referamus ad scienti-
 am: veritatē ad sapiētiā: puto nos ab illa du-
 arum istaz rerū distinctione quā p̄mendauim-
 us nō abhorre. In rebus em̄ p temp^o or-
 tis: illa summa gratia est q̄ hō in vnitae p̄so-
 ne p̄iūctus est deo: in rebus vero eternis sum-
 ma veritas recte tribuit̄ dei v̄bo. **Q̄** vero idē
 ip̄e vnigenitus a patre plenus gr̄e ⁊ veritatē:
 id actū est vt idē ip̄e sit in rebus p nobis: tem-
 poraliter gestis cui p eandē fidē mūdatur vt
 cum stabiliter p̄templemur in rebus eternis
Rom. 1. Illi aut̄ p̄cipui gentiū philosophi qui inuisibi-
 lia dei p̄ ea que facta sunt intellecta p̄spicere
 potuerūt: tñ q̄ sine mediatore: i. sine homine
 xp̄o philosophati sunt: quē nec venturū p̄phe-
 tis: nec venisse ap̄tis crediderūt. veritatē de-
 tinuerūt (sicut de illis dictū est) in iniquitate.
 Nō potuerūt em̄ in his rerū infimis constitu-
 ti: nisi querere aliqua media p que ad illa q̄ ī-
 tellixerūt sublimia puenirēt: atq; ita in dece-
Ibidem. ptor̄es demones inciderūt p quos factum ē:
 vt immutarēt glam incorruptibilis dei in sil-
 tudinem imaginis corruptibilis hoīs ⁊ volu-
 crum ⁊ quadrupedū ⁊ serpentū. In talibus
 em̄ formis etiā idola instituerūt siue coluerūt
 Scientia ergo nostra xp̄us est: sapia q̄ nostra
 idem xp̄us est. Ip̄e nobis fidem de rebus t̄pa-

libus inserit: ip̄e de sempiternis exhibet veri-
 tatem: p ip̄m p̄gimus ad ip̄m: tendim⁹ p̄ scien-
 tiam ad sapiētiā: ab vno tamen eodemq; **Lolo. 2.**
 xp̄o nō recedem⁹ in quo sunt omnes thesau-
 ri sapiētie ⁊ scientie absconditi. Sed nūc de
 scientia loquimur: post de sapiētia q̄tum ip̄e
 donauerit locuturi. Hec ista duo sic accipia-
 mus quasi nō licet dicere: vel istam sapiētiā
 que in rebus humanis est: vel illam sciaz que
 in diuinis: loquendi em̄ latiore cōsuetudine:
 vtraq; sapiētia: vtraq; scientia dici p̄t. **Hul-**
1. Cor. 12. lo mō tamen scriptū esset apud ap̄tm. Alij da-
 tur sermo sapiētie: alij sermo scientie: nisi et
 p̄prie singulis noibus hec singula vocarētur
 de quoz distinctione nunc agimus.
 Remnem posse sine fide ad veram beati-
 tudinem p̄uenire: **Capitulū. XX**
 Am itaq; videamus quid sermo iste
 i. p̄lix effecerit qd̄ collegerit quo p̄-
 uenerit. **Beatos esse se velle omniū**
 hoīm est: nec tamen omniū est fides: qua cor-
 mūdante ad beatitudinem puenit. Ita sit vt
 p̄istam quā non omnes volūt ad illam tendē-
 dum sit quā nemo possit esse qui nolit. **Br̄s**
 esse se velle omnes in corde suo vidēt: tanta-
 q; est in hac re nature hūane p̄spiratio: vt nō
 fallatur hō qui hoc ex animo suo de aīo conij-
 cit alieno. Deniq; omnes id velle nos noui-
 mus. **Multi vero imortales se esse posse de-**
2. Tes. 3.
Act. 15. sperāt: cū id qd̄ oēs volūt: id est beatos null⁹
 aliter possit: volunt tñ etiā imortales esse: si
 possent: sed nō credēdo qd̄ possint: non ita vi-
 uunt vt possint. **Necessaria ē ergo fides vt be-**
 atitudinē cōsequamur: oibus humane natu-
 re bonis: i. ⁊ animi ⁊ corporis. **Hanc aut̄ fide in**
Rom. 6. xp̄o esse diffinitā: qui carne resurrexit a mor-
 tuis: non moriturus vltorius: nec nisi p̄ illum
 quēq; liberari a diaboli dñatu p̄ remissionem
 peccatorū. In cuius diaboli p̄tibus necesse est
 miseram esse vitam: eandemq; p̄petuā: que
 mors est potius dicēda q̄ vita: eadez fides ha-
 bet. **De qua ⁊ in hoc libro sicut potui. p̄ spacio**
 t̄pis disputauī: cum iam ⁊ in quarto libro hui⁹
 opis multa de hac re dixerim: sed ibi p̄pter a-
 liud hic p̄pter aliud. **Ibi scz vt ostenderem:**
Gal. 4 cur et quomodo xp̄us in plenitudine tempo-
 ris a patre sit missus: p̄pter eos qui dicunt eū
 qui missus: ⁊ eum qui missus est equales natu-
 ra esse non posse. **Ihic autem ad distinguen-**
 dam actiuam scientiam a cōtemplatiua sapi-
 entia: placuit quipe velut gradatim ascēden-
 tibus in vtraq; requirere apud interiorē ho-
 minem quandam sui cuiusq; generis trinita-
 tem: sicut prius apud exteriorē quesiuim⁹.

vt ad illam trinitatem que deus est: p nostro
 modulo: si tamen vel hoc possumus saltez in
 enigmatice et per speculum contuendam exer-
 citatione in his inferioribus rebus mente ve-
 niamus. Huius igitur verba fidei quisquis i
 solis vocibus memorie comendauerit nesci-
 ens quid significant: sicut solent qui grece ne-
 sciunt greca verba tenere memoriter: vella-
 tina similiter: vel cuiusq; alterius lingue qui
 eius ignari sunt. Nonne habent quandam in
 suo animo trinitatem: q; et in memoria sunt il-
 li verbor; soni: etiam qm̄ inde non cogitat et in-
 de formatur acies recordatiōis eius quando
 de his cogitat: et voluntas recordantis atq; co-
 gitantis vtrūq; coniūgit. Nullo modo tamē
 dixerimus istum cū hoc agit fm̄ trinitatem in-
 terioris hominis agere: sed potius exterioris:
 q; id solum meminit et quādo vult: q̄tum
 vult intuetur: quod ad sensum corporis per-
 tinet qui vocatur auditus: nec aliud q̄ corpo-
 raliū rerū: id est sonorū: tali cogitatioe ima-
 gines versat. Si autē qd̄ verba illa significāt
 teneat et recolat: iam quidē aliquid interioris
 hominis agit: sed non dū dicendus vel putan-
 dus est viuere fm̄ interioris hominis trinita-
 tem: si ea nō diligit que ibi p̄dicantur: p̄cipiū-
 tur: p̄mittūtur. P̄dest enim etia; ad hoc tene-
 re atq; cogitare vt falsa esse existimans: con-
 tur etiam redarguere. Voluntas ergo illa
 que ibi cōiungit ea que memoria tenebantur
 et ea que in acie cogitatiois impressa sunt: im-
 plet. quidē aliquā trinitatem: cum ipsa sit ter-
 tia: sed non fm̄ eam viuatur. qm̄ illa que cogi-
 tantur velut falsa non placeant. Cum autem
 vera esse credantur: et que ibi diligenda sunt
 diligūtur: iam fm̄ trinitatem interioris homi-
 nis viuatur. Scdm̄ hoc em̄ viuūt quisq; quod
 diligit. Quomō autem diligūtur que nesciūt
 tur: sed tamen credunt. Nam questio ista tra-
 ctata est in superioribus libris: et inuentū nemi-
 nem diligere qd̄ penitus ignorat: ex his autē
 que nota sunt diligit: quādo diligit dicunt̄ igno-
 ra. Hunc librum istum ita claudimus: vt admo-
 neamus q; iustus ex fide viuūt: que fides p̄di-
 lectiōem operatur: ita vt virtutes q̄ ipse qui-
 bus prudenter: fortiter: temperanter iusteq;
 viuatur: omnes ad eandem referantur fidez
 Non em̄ aliter poterunt vere esse virtutes q̄
 tamen in hac vita non valent tm̄ vt aliquādo
 nō sic hic necessaria qualiūcunq; remissio pec-
 catorum: que non fit nisi p̄ eum qui sanguine
 suo vicit principem peccatorū. Ex hac fide et
 tali vita quecūq; notiones sunt in animo fide-
 lis hominis: cum memoria continentur: et re-

cordatione inspiciuntur et voluntati placent
 reddunt quandam sui generis trinitatē. Sz
 imago dei de qua in eius adiutorio post loq;
 mur: nondum in ipsa est: qd̄ tunc melius apa-
 rebit cum demonstratū fuerit: vbi sit qd̄ in fu-
 turo volumine lector expectet.

Explicit liber tertiusdecimus.

Incipiunt capitula libri quartidecimi.

- i Que sit hominis vera sapientia
 De fide que licet ad eterna pducatur:
 temporalis tamen est: et cū ad eter-
 nitatem ventum fuerit cessatura.
- ii Quid illud sit animi: in quo dei ima-
 go ppetua ē: et eterne spēs trinitatis
- iii Quid natura anime etiam deformis et
 misere: nec vitam nec dei imaginez
 possit amittere.
- iv An etiam puuloz mētes nosse se p̄nt
 Quid mens hoīs sine cogitatione sibi
 met cōspicua esse non possit.
- v Quid sit aliquid non nosse: aliud
 non inde cogitare
- vi De pncipali mentis: in quo intuen-
 da est summe imago trinitatis
- vii An vtutes quibus ad eternitatē ten-
 ditur desinant: cū ad eterna pduxerit
- viii De cognoscibilibus tpalibus quoz
 alia cognitiōem nrām pueniūt: alia
 non pcedunt.
- ix An semp memoria p̄teritaz rexit:
 an vero etiam p̄sentium.
- x Qua facultate mēs rōnalis obtineat:
 vt in eo dei imago resplendeat.
- xi De reminiscētia in deū: cuius semp
 capax est mentis natura.
- xii Quid etiā p̄ua mens nec memoria sui
 caret: nec cogitatione: nec amore.
- xiii De mutabilitate menti hūane q̄ fit
 vt sicut misera facta est ex beata: ita
 beata possit esse ex misera
- xiiii De reformatione mētis ad imaginez
 dei et q̄t modis spūs appellatō diuisis
 assignetur naturis.
- xv Quid sit inter regenerationē baptis-
 mi et renouationē q̄ p̄ficiūt de die i di-
 em in agnitionem dei.
- xvi P̄ posse etiā hoīez corpe imaginē dei
 accipi fm̄ q; d̄bū caro factū ē: cuius i
 mortalitati oēs sc̄ti p̄formabuntur.
- xvii Qua sui p̄thō ad imaginē et similitudi-
 nem dei factus sit ad quam proficiē-
 do renouatur.

Liber

Aurelij Augustini episcopi liber quartus
decimus incipit

Que sit hois vera sapientia. Capitulum I.

¶ Tunc de sapiētia nobis ē disse-
rendū nō de illa dei q̄ p̄culdu-
bio deus est. (Nam sapia dei fi-
lius eius vnigenitus dicit̄) sed
loquemur de hois sapiētia: ve-
ra tñ q̄ fm̄ deū est: et verus ac p̄-

cipuus cultus eius est: que vno noie theose-
bia grece appellat̄. Qd̄ nomē nostri sicut iā cō-
memorauimus volētes et ipi vno noie interp̄-
tari: pietatē dixerūt cū pietas ap̄d grecos eu-
sebia vsitatus nūcupet̄. Theosebia vero qz
vno vbo pfecte non pōr: melius duobus iter
pretat̄ vt dicatur potius dei cultus. Hāc esse
hois sapiam: qd̄ et in duodecimo huius opis
volumine iam posuim⁹: scripture sancte au-
toritate demōstrat̄ in libro serui dei iob: vbi

Job. 28.

legitur dei sapiāz dixisse homini. Ecce pietas
est sapientia: abstinere aut̄ a malis scia. Siue
etiā vt nonnulli de greco epistemen interpre-
tati sunt disciplina est q̄ vniqz a discēdo nomē
accepit vñ et scia dici pōr. Ad hoc em̄ queqz
res discit̄ vt sciat̄. Quis alia notione in his q̄
p̄ peccatis suis mala vnusquisqz patit̄ vt cor-
rigat̄ dici soleat disciplina. Tñ illud ē in eplā
ad hebreos: Quis em̄ est filius: cui nō det di-

Heb. 12.

sciplinam pater eius: Et illud euidentius in ea-
dem. Omnis em̄ ad tps̄ disciplina nō gaudij
videretur esse: sed tristicie: postea vō fructū pa-

Ibidem

cificū his q̄ peā certarūt: reddet iusticie. De
us ḡ ipse summa sapia: cultus aut̄ dei sapiētia
est hois de q̄ nūc loquimur. Nam sapia huius
mūdi stulticia est apud deū. Scdm̄ hāc itaqz

1. Cor. 3.

sapiam q̄ dei cultus ē: ait sc̄ta scriptura. Abul-
tudo sapiētiū sanitas est orb̄ terraz. Sed si
de sapia sapiētiū disputare ē qd̄ agem⁹. Nun-

Sapi. 6.

qd̄ nā p̄fiteri audebim⁹ sapiam: ne sit nra d̄ il-
la ipudēs disputatio. Nōne terrebimur exem-
plo pythagore q̄ cū ausus nō fuisset sapiam p̄-
fiteri: p̄hm̄ poti⁹. i. amatorē sapie se esse r̄fudit.
a q̄ id nomē exortū ita deinceps poster⁹ placu-
it vt q̄talibet de reb⁹ ad sapiam p̄tinētib⁹ do-

Prou. 9.

ctrina q̄sqz vel sibi vs̄ alijs videre ē excellere si
nisi p̄hus vocare ē. An iō sapiētē p̄fiteri taliū
hoim̄ nullus audebat: qz sine vllō pctō puta-
bāt eē sapiētē. Hoc aut̄ nra scriptura nō dic̄ q̄
dicit. Argue sapientē et amabit te. Profecto
cū iudicat h̄re pctm̄: quē censet arguendum
Sed ego nec sic quidem sapientem me au-

dem p̄fiteri. Satis est mihi q̄ etiaz ipi negare
nō p̄nt: esse etiā p̄hi. i. amatoris sapie de sapia
disputare. Nō em̄ hoc illi facere destiterūt: q̄
se amatores sapiētie potius q̄ sapiētēs esse p̄-
fessi sunt. Disputātes aut̄ de sapia: diffinierūt
eā dicētes. Sapia est rex humanaz diuinarū
qz scia. Tñ ego q̄ i libro supiore vtrarūqz rex
cognitiōem. i. diuinarū atqz humanarū et sa-
pientiā et sciam dici posse nō tacui. Clerū fm̄
hāc distinctiōem q̄ dixit apls. Alij datur fmo
sapiētie: alijs sermo scientie. Ista definitio di-
uidenda est: vt rerum diuinarum scientia p̄-
prie sapiētia nuncupetur. I humanarum au-
tem proprie scientie nomē obtineat. De qua
volumine tertio decimo disputauī: non vtiqz
quicquid sciri ab homine potest in rebus hu-
manis vbi plurimū superuacue vanitat⁹ et no-
rie curiositatis est huic scientie tribuens: sed
illud tantummō quo fides saluberrima que
ad veram beatitudinem ducit: gignitur: nu-
tritur: defenditur: roboratur. Qua scientia
non pollent fideles plurimi: q̄uis polleat ipa
fide plurimum. Aliud est em̄ scire tantummō
quid homo credere debeat propter adipiscē-
dam vitam beatā: que non nisi eterna est: ali-
ud autem scire quemadmodū hoc ipm̄ et pijs
opituletur: et contra impios defendatur: quā
proprio appellare vocabulo scientiaz videretur
apostolus. De qua prius cum loquerer: ipam
p̄cipue fidem commendare curauī: a tem-
poralib⁹ eterna breuiter distinguens: atqz ibi
de temporalibus differēs: eterna vero in hūc
librum differens etiam de reb⁹ eternis fidē
temporalem quidem et temporaliter in credē-
tium cordibus habitare: necessariū tamen p̄-
pter adipiscenda ipsa eterna esse monstraui.
Fidem quoqz de temporalibus reb⁹ quas p̄
nobis eternus fecit: et passus est i homie: quē
temporaliter gessit atqz ad eterna prouexit:
ad eandem eternorum adeptiōem prodesse
differui: virtutesqz ipas quibus in hac tempo-
rali mortalitate: prudenter: fortiter: tempe-
ranter et iuste viuatur: nisi ad eandem licet tē-
poralem fidem: que tamen ad eterna perducit
referantur: veras non esse virtutes.

1. Cor. 1

De fide que licet ad eterna perducatur: tem-
poralis tamen est: et cum ad eternitatem vē-
tum fuerit cessatura.

Capitulum II

¶ Quapropter qm̄ sicut scriptum ē **2. 11**
q̄ diu sumus in corpore peregrinamur
a domino: per fidem enī ambulam⁹
non per speciem. Profecto quamdiu iust⁹ ex A

XIII

fide viuit: quis scdm hominem interiorez viuat: licet p eandē tpelez fidē ad veritatē nitatur & tendat ad cetera: tñ in eiusdē fidei temporalis retentione: cōtemplatiōe: dilectione nondū talis est trinitas vt dei iam imago dicenda sit: ne in rebus tpalib⁹ cōstituta videatur q̄ cōstituēda est in eternis. *A*phens quippe humana cū fidem suā videt q̄ credit qd nō videt: nō aliqd sempiternū videt. *N*ō em̄ semp hoc erit: qd vtiq; nō erit qñ ista pegrinatōne finita qua pegrinamur a dño vt p fidē ambulare necesse sit: spēs illa succedet p quā vidēbimus facie ad facie sicut mō nō vidētes: tñ qz credimus videre merebimur atq; ad spēs nos p fidez pductos esse gaudebimus. *N*eq; em̄ iam fides erit qua credant q̄ nō videntur sed spēs qua videant que credebant. *T*ūc q̄ & si vite huius mortalitatis transacte meminermus & credidisse nos aliqñ que nō videbam⁹ memoriter recoluerimus: in p̄terit⁹ atq; trāscactis deputabit fides ista non in p̄sentibus rebus semperq; manētib⁹: ac p hoc etiā trinitas ista que nūc in eiusdem fidei presentis ac manentis memoria cōtuitu dilectiōe cōsistit tūc transacta & p̄terita repietur esse nō pmanens. *E*x quo colligit vt si iaz imago dei ē ista trinitas: etiā ipa non in eis que semp sunt sed in rebus sit habenda transeuntib⁹.

Quid illud sit animi in quo dei imago perpetua est & eterne spēs trinitatis. *L*api. III.

*B*sit aut vt cū anime natura sit immortalis: nec ab initio quo creata ē vnq; deinceps esse desistat id q̄ nihil melius habet nō cū ei⁹ immortalitate pduret. *Q*uid vero melius in eius natura creatū est: q̄ q̄ ad sui creatoris imaginem facta est? *N*ō igitur in fidei retentione: cōtemplatiōe: dilectione: que non erit sp̄: sed in eo q̄ semp erit iueniēda est quā dici oporteat imaginē dei. an adhuc vtrū ita se res habeat aliqñ diligent⁹ atq; obstrus⁹ p̄scrutabimur? *D*ici em̄ potest nō p̄ire istam trinitatē: etiā cū fides ipa transierit: qz sicut nunc eam & memoria tenemus & cogitatione cernimus: & volūtate diligimus: ita etiā tūc cū eam nos habuisse memoria tenebimus & relemus: & hoc vtrūq; tertia volūtate iūgem⁹ eadē trinitas pmanebit. *Q*uā si nullū in nobis qñ vestigiū transiēs reliquit: p̄fecto nec in memoria nostra eius aliqd habebimus q̄ recurramus eam p̄teritam recordantes atq; id vtrūq; intentione tertia copulantes: & qd erat scz in memoria nō inde cogitantibus nob: & qd inde cogitatione format. *S*ed qui hoc dicit nō discernit aliam nūc esse

trinitatem: quando presentem fidem tenem⁹ videmus amamus in nobis aliam tūc futurā qñ non ipam sed eius velut imaginariam vestigiū in memoria reconditū recordatiōe cōtuebimur: & duo hec: id est qd erat in memoria retinentis & qd inde imp̄m̄ in acie recordantis: tertia volūtate iungemus. *Q*uod vt possit intelligi: sumamus exemplū de corpali bus rebus de q̄bus in libro vndecimo satis locuti sumus. *N*empe ab inferioribus ad superiora ascendētes: vel ab exterioribus ad interiora ingrediētes: p̄mam reperimus trinitatem in corpe qd videt & acie vidētis: que cum videt inde format & in volūtate intentione que vtrūq; iūgit: huic trinitati sit em̄ cōstitutam⁹ cū fides que nūc inest nobis tanq; corpus illud in loco: ita in nra memoria cōstituta est: de q̄ in formatur cogitatio recordantis: sicut ex illo corpe acies intuentis. *Q*uibus duob⁹ vt trinitas impleat annumerat tertia voluntas: q̄ fidem in memoria p̄stitutam & quandā ei⁹ effigiem in cōtuitu recordatiōis imp̄sam cōnectit & iūgit: sicut i illa corpali trinitate visio nis formam corpis qd videt & cōfirmationez que fit in cernētis aspectu cōiūgit: interio volūtatit. *F*aciamus ergo corpus illud qd cernebatur interisse dilapsū nec eius remansisse aliqd in villo loco: ad qd videndū recurrat aspectus. *N*unqd qz imago rei corpali iam transacte atq; p̄terite remanet in memoria: vnde in format recordantis obtur⁹: atq; id vtrūq; tertia volūtate iungat eadez trinitas esse diceuda est: que fuerat qñ species in loco positi corpis videbat⁹: *N*ō vtiq; sed pro: sus alia. *N*am p̄ter qd illa erat extrinsecus: hec intrinsecus: illam p̄fecto faciebat spēs presentis corpis: hanc imago p̄teriti. *S*ic & in hac rede qua nūc agimus & p̄p̄ quā putauim⁹ adhibēdum illud exemplū: fides que nunc in animo nostro est: velut illud corpus in loco dum tenetur aspicitur: amatur: quādam efficit trinitatem: sed non ipsa erit quando fides hec in animo sicut corpus illud in loco iam non erit. *Q*ue vero tunc erit quando eam recordabimur in nobis fuisse non esse: alia p̄fecto erit: hanc em̄ que nunc est facit res ipa p̄sens & in animo credentis affixa: at illam qui tunc erit faciet rei p̄terite imaginatio in recordantis memoria derelicta. *N*ec illa igitur trinitas q̄ nūc nō est: imago dei erit: nec ista imago dei est que tunc non erit. *S*ed ea est inueniēda in anima hominis: id est rationali: siue intellectuali imago creatoris que immortaliter i mortalitati eius est insita.

Libe

Qua natura anime etiam deformis et miser:
nec vitam: nec dei imaginem possit amittere

Capitulum. III.

Am sicut ipsa immortalitas anime
n. fm quēdam modū dicit. I. habet q̄p
pe et anima mo: tē snā: cum vita bea
ta caret q̄ vera aīe vita dicēda est. Sed imor
talis ideo nūcupat: qm̄ qualicūq; vita etiam
si miserrima est: nunq̄ desinit uiuere. Ita q̄s
uis rō vel intellectus nūc in ea sit sopitus nūc
paruus nūc magnus appareat: nunq̄ nisi rō
nalis et intellectualis est anima hūana: ac p̄ h̄
si fm hoc facta est ad imaginē dei: qd̄ vti rōne
et intellectu ad intelligendū et aspiciendū deū
pōt: p̄fecto ab initio q̄ esse cepit ista tā magna
et mira natura: siue ita obsoleta sit hec imago
vt pene nulla sit: siue obscura atq; deformis:
siue clara et pulchra sit: semp̄ est. Deniq; defor
mitatē dignitatis eius miserās diuina scriptu
ra: q̄s inq̄t in imagine dei ambulat hō: tamē
vane p̄turbat. Thesaurizat et nescit cui p̄gre
bit ea. Nō itaq; imaginē dei vanitate et tribue
ret: nisi deformē cerneret factā. Hec tm̄ vale
ret illā deformitatē vt auferat qd̄ imago ē: sa
tis ostendit dicēdo: q̄s in imagine dei ambulet
hō. Quapropter ex vtraq; pte veraciter pro
nūciari pōt ista snā: vt quēdam modū dictū est
q̄s in imagine dei ambulat hō: tm̄ vane p̄tur
batur ita dicat: q̄s vane cōturbat hō tamen
in imagine dei ambulat. Quē em̄ magna na
tura sit tm̄ vitari potuit: qz summa nō ē et q̄s
vitari potuerit: qz summa non est tm̄ qz sum
me nature capax ē et esse princeps pōt: magna
natura est. Queram igit̄ in hac imagine dei
quādā sui generis trinitatē adiuuāte ip̄o qui
nos fecit ad imaginē suā. Nō em̄ aliter possu
mus h̄ salubriter inuestigare: et fm̄ sapientiaz
q̄ ab illo est aliqd̄ inuenire. Sed ea q̄ in supio
ribus libris et maxime in decimo de aīa huma
na vel mēte dixim⁹ si lectoris vel memoria te
neantur atq; recolant: vel diligētia in eis de
locis in q̄bus cōscripta sunt recenseant: nō h̄
desiderabit plūxiōē de rei tante inq̄sitōe ser
monem. Inter cetera q̄ in li. x. diximus. I. hōis
mentē nosse semetip̄am. Nihil em̄ tam nouit
mens q̄ id qd̄ sibi p̄esto est. Hec mēti magis
quicq; p̄esto est q̄ ip̄a sibi. Et alia satis quan
tū visum est adhibuimus documenta: quibus
hoc certissime probaremus.

An etiā paruulorum mentes nosse se possint

Capitulum. V.

Quid itaq; dicendum est de infantis
mente ita adhuc paruuli et in taz ma
gna dimersi rerū ignorantia: vt illi:

us mentis tenebras: mens hominis que al
quid nouit exhorreat. An etiam ip̄a se nosse
credēda est: sed intentā nimis in eas res q̄s
p̄ corpis sensus: tanto maiore q̄to nouiore ce
pit delectatione sentire nō ignorare se potest
sed cogitare se nō pōt. Quāta porro intentō
ne in ista que foris sunt sensibilia feratur: vel
hinc solū conijci pōt: qd̄ lucis huius haurien
de scilicet cauda est: vt si quis q̄min⁹ caut⁹ aut ne
sciēs qd̄ inde possit accidere: nocturnū lumē
posuerit vbi iacet infans in ea pte ad quā ia
cent: oculi possint retroqueri: nec ceruix pos
sit inflecti sic et ius inde nō remouet aspectus
vt nō nullus ex h̄ etiā strabones fieri nouerit
mus eam formā tenentib⁹ oculis quā teneri
et mollib⁹ p̄suerudo qd̄amō infixit. Ita et in a
lios corpis sensus quārum sunt illa etas in
tentione se quasi coartant anime paruulorū
vt quicquid per carnem offendit aut allicit:
hoc solum abhorreant vehementer aut ape
tant: sua vero interiora non cogitent nec pos
sunt admoneri vt hoc faciant quia nondū ad
monentis signa nouerūt vbi p̄cipuū locū ver
ba obtinent que sicut alia p̄orsus nesciūt. Quā
autem aliud sit non se nosse: aliud nō se cogi
tare: iam in eodem volumine ostendim⁹. Sed
hanc etatem omittamus que nec interroga
ri potest quid in se agatur et nos ipsi eius val
de oblitī sumus: hinc tantū certos nos esse
suffecerit: q̄ cum homo d̄ animi sui natura co
gitare potuerit atq; inuenire qd̄ verum est: a
libi nō inueniet q̄s penes seip̄m. Inueniet au
tem non qd̄ nesciebat sed vnde nō cogitabat
Quid em̄ scimus si qd̄ est in nostra mente ne
scimus: cum omnia que scimus non nisi i mē
te scire possumus.

Quia mens hominis sine cogitatione sibi met cō
spicua esse non possit.

Lapi. VI.

Antea est tamē cogitatiois vis vt nec
t ip̄a mens quodammodo se in conspēu
suo ponat nisi qm̄ se cogitat: ac p̄ h̄ ita
nihil in cōspectu mentis est: nisi vñ cogitatur
vt nec ipsa mens qua cogitatur qcqd̄ cogitat
aliter possit esse in cōspectu suo: nisi seip̄az co
gitādo. Quō aut̄ qm̄ se nō cogitat in conspēu
suo nō sit: cū sine seip̄a nūq; esse possit: q̄si aliū
sit ip̄a aliud conspectus eius inuenire nō pos
sum. Hoc quippe de oculo corpis: nō absurde
dicitur. Ip̄e quippe oculo loco suo fixus est i
corpore: aspectus autem eius in ea que extra
sunt tenditur: et vsq; in sydera extendit. Nec
est oculus in conspectu suo: qm̄ quidē non cō
spicit seip̄sum nisi in speculo obiecto: vnde iā
locuti sumus. Quod nō sit vtiq; qm̄ se mēs in

P̄. 38.

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Gen. j

suo conspectu sui cogitatione constituit. Nun-
quid ergo alia sua parte: aliam partem suam vi-
det: cum se conspiciat cogitando: sic alijs mem-
bris nostris quae sunt oculi: alia membra nostra conspi-
cimus quae in nostro potest esse conspectu? Quid di-
ci absurdius vel sentiri potest? In igitur aufer-
tur mens nisi a seipsa: et ubi ponitur in conspectu
suo nisi ante seipsam. Non ergo ibi erit ubi erat quan-
do in conspectu suo non erat: quia hic posita: inde
sublata est. Sed si conspicienda migrabit conspec-
tura ubi manebit? An quasi geminat ut et illic
sit et hic: et ubi conspiciere et ubi conspici possit et in
se sit conspiciens ante se conspicienda nihil horum nobis
dixit multa respondet. quoniam quoniam isto modo cogitamus
non nisi corporum: fictas imagines cogitamus quod
mentem non esse paucis certissimum est metibus
a quibus potest de hac re veritas consuli. Pro in-
de restat ut aliquid principis ad eius naturam sit con-
spectus eius et in ea quae se cogitat non quasi per loci spa-
cium: sed incorporea quaerente reuocet. Licet vero si
se cogitat non sit quidem in conspectu suo: nec ob
illa suus formae obrutus: sed tamen nouerit se tam-
quam ipsa sit sibi memoria sui. Sicut multarum di-
sciplinarum primum ea quae nouit eius memoria conti-
nent: nec est inde aliquid in conspectu mentis eius
nisi ut cogitat: cetera in arcana quaedam noticia
sunt recedenda quae memoria nuncupat. Sed trinita-
tem sic memedabamus ut illud ubi format cogi-
tantis obrutus in memoriam ponerem. Ip-
sam vero formationem tanquam imaginem quae inde im-
ponitur et illud quod utrumque coniungitur amore seu vo-
luntate. Mens igitur quoniam cogitatione se conspiciat
intelligit se et recognoscit: gignit ergo intellectum
hunc et cognitionem suam. Res quippe incorpo-
rea intellecta conspiciuntur et intelligenda cognoscuntur.
Nec ita sane gignit istam noticiam suam mens:
quod cogitando intellectam se conspiciat tanquam sibi
ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota erat:
quod admodum note sunt res quae memoria conti-
nent: etiam si non cogitentur quoniam dicimus hominem
nosse veras: etiam cum de alijs rebus non de litteris
cogitat. Haec autem duo gignunt et genitum dilectio-
ne tertia copulant: quod nihil est aliud quam volun-
tas fruendo aliquid appetens vel tenens. Sed etiam
am illis tribus nobis insinuada mens putauimus
trinitatem memoria intelligentia volun-
tate. Sed quoniam mentem spiritus sui meminisse semperque
seipsam intelligere et amare: quoniam quis non spiritus se cogi-
tare discretam ab eis quae non sunt quod ipsa est circa
eiusdem libri decimi finem diximus. Querendum
est quod nomen ad cogitationem pertineat intellectus
noticia vero cuiusque rei quae inest menti etiam quoniam non
de ipsa cogitat: ad solum dicat memoriam pertinere.
Si enim haec ita est non habebat haec tria ut et sui me-

minisset et se intelligeret et amaret. Sed memi-
nerat tantum sui et postea cum cogitare se ce-
pit: tunc se intellexit atque dilexit.

Quod aliud sit aliquid non nosse aliud non in-
de cogitare.

Capitulum VII

Quapropter diligentius illud consi-
derem exemplum quod adhibuimus: ut
consideretur aliud esse rem quam si nos-
se: aliud non cogitare fierique posse: ut nouerit
homo aliquid quod non cogitat quoniam aliud non inde cogi-
tat. Quare ergo vel plurimum disciplinarum perit quoniam
vna cogitat: aliam vero vel alias etiam si non cogi-
tat: nouit tamen. Sed nunquam recte possumus di-
cere: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam
non intelligit: quia eam non cogitat intelligit au-
tem nunc geometriam: haec enim nunc cogitat ab-
surda est quaestio apparet ista sententia. Quid etiam illa
si dicamus: iste musicus nouit quidem musicam
sed nunc eam non amat quoniam eam non cogitat:
amat autem geometriam quoniam nunc ipsam cogitat non
ne sit absurda est. Rectissime vero dicimus: iste
quae conspiciat de geometria disputantem etiam per-
fectus est musicus. Nam et meminit discipli-
ne eius et intelligit eam et diligit: sed quoniam quis eam
nouerit et amet nunc illam non cogitat quoniam geo-
metriam de qua disputat cogitat. Idcirco admo-
nemur esse nobis in abdito mentis quarundam
rerum quasdam noticias et tunc quodammodo
precedere in medium atque in conspectum me-
tis velut apertius constitui quando cogitan-
tur. Tunc enim seipsa mens et meminisse et intel-
ligere et amare inuenit: et ubi non cogitabat quoniam aliud
cogitabat. Sed ubi diu non cogitauerim et ubi
decogitare nisi commoniti non valeamus: id
nos nescio quo eodemque modo si potest
dici: scire nescimus. Denique recte ab eo quod cogi-
memorat ei cui commemorat dicitur. Scis
hoc sed scire te nescis. Commemorabo et inue-
nies te scientem quod te nescire putaueras.
Id agunt et littere quae de his rebus conscri-
pte sunt quas res duce ratione veras esse in-
uenit lector: non quas veras esse credit ei qui
scripsit: sicut legitur historia sed quas veras
esse etiam ipse inuenit siue apud se: siue in ipsa
mentis luce veritate. Qui vero nec admoni-
tus valet ista conueniri: magna cecitate cordis
tenebris ignorantiae dimerus est altius et mi-
rabiliore diuina ope indiget ut possit ad veram
sapientiam peruenire. Propter hoc itaque vo-
lui de cogitatione adhibere quaecumque do-
cumentum quo possit ostendi quod ex his quae
memoria continent recordatis acie informet
et tale aliquid gignatur ubi homo cogitat quae in illo
erat ubi ante cogitationem meminerat: quia sa-

cilius dinoscitur quod tempore accedit: et ubi parēs plem spacio temporis antecedit. Nam si nos referamus et interiorē mentis memoriā quā sui meminit et interiorē intelligentiā quā se intelligit: et interiorē volūtatē quā se diligit ubi h̄ tria simul sunt: et simul semp fuerūt ex quā esse ceperunt: siue cogitarent: siue nō cogitarentur videbitur quidē imago illius trinitatis: et ad solam memoriā pertinere: sed quia ibi dicitur esse sine cogitatione non potest. Cogitatio enim omnne quod dicimus etiā illo interiorē dicitur quod ad nullius gentis pertinet linguā: in tribus potius illis imago ista cognoscitur memoria scilicet intelligentia volūtatē. Hanc autē non dico intelligentiā quā intelligimus cogitantes: id est quā eis reperiuntur que memorię p̄sto fuerūt: sed nō cogitabantur: cogitatio nra format et eam volūtatē siue amorem vel dilectionē quā istam plem pentem: quod coniungit et quodammodo vtriusque cōis est. hinc factū est ut etiā per exteriora sensibilia quod per oculos carnis vident: legentium ducerent tarditatē: id est: scilicet libro atque inde cum eis ingrederer ad hominis interioris eam potentiā quā rōcinat de temporalibus rebus differens illam p̄ncipaliter dīnantem quod contemplat eternitas: atque id duobus voluminibus egi duodecimo vtriusque discernēs quorum vnū est superius: alter inferius quod superiori eē subditū debet. Tertiodecimo autē de munere inferioris quod humanarū rerū scia salubris continetur: ut in hac temporalī vita id agamus quod cōsequimur eternam: quā potui veritate ac breuitate differui: quā quidē rem tam multiplicē atque copiosam multorum atque magnorum disputationibus multis magnisq̄ celebratā vno strictam volumine inclusi: ostendens etiā in ipsa trinitatē sed nondum que dei sit imago dicenda.

De p̄ncipali mētis in quo intuenda est summe imago trinitatis. Capitulum VIII

Unc vero ad eam iam puenimus disputationē ubi p̄ncipale mentis hūiane quod nouit deū vel potest nosse cōsiderandū suscepimus ut eo reperiamus imaginē dei: quāuis enim mens humana non sit eius nature cuius est deus: imago tamen nature eius qua natura melior nulla est ibi quod rēda: et inuenienda est in nobis quo etiā natura nra nihil habet melius: sed p̄us mens in seipsa p̄sideranda est antequam sit p̄iceps dei: et in ea reperienda est imago eius. Diximus enim eam et si amissa dei participatione obsoletam atque deformem: dei tamen imaginem p̄manere. Eo quippe ipse imago eius est: quo eius capax est: eiusque p̄iceps esse potest: quod tam magnū bonū nisi per h̄ quod imago eius est intelligi non potest. Ecce ergo mens meminit

sui: intelligit se: diligit se: hoc si cernimus: cernimus trinitatem: nondū quidem deū: sed iam imaginem dei. Non foris insecus accepit memoria quod teneret nec foris inuenit quod aspiceret intellectus sicut corporis oculus. Nec ista duo velut formā corporis et eam quā inde facta est in acie cōtuentis voluntas foris iunxit. Nec imaginem rei quā foris visa est quodammodo raptam et in memoriā recōditam cogitatio cum ad eam cōuerteret inuenit: et inde formatus est recordantis obrutus: iungente vtriusque tertia volūtatē sicut in eis ostendebamus trinitatibus fieri: que in rebus corporalibus reperiebantur: vel ex corporibus p̄ sensum corporis introitus quodammodo trahebantur. De quibus oibus in libro xi differuimus. Nec sicut fiebat vlt̄ apparebat quā de illa scientia differēbam: iam in hōis interioris opibus p̄stituta que distinguenda fuit a sapientia. Vbi que sciunt velut aduenticia sicut in animo: siue cognitione historica illata: ut facta et dicta: quod tempore paguntur et transeunt: vlt̄ in natura rerū suis locis et regionibus p̄stituta sicut siue in ipso hōie que nō erant oriuntur: aut alijs docētib: aut cogitationibus p̄p̄is sicut fides quā plurimū in li. xiiij. cōmendauimus: sicut virtutes quibus si vere sunt in hac mortalitate ideo bene viuunt: ut beate in illa que diuinitus p̄mittitur immortalitate viuatur. Nec atque hōi habent in tempore ordinē suū: in quod nobis trinitas memorię visionis et amoris facilius apparebat. Nam quedam eorum pueniunt cognitionē discentium. Sunt enim cognoscibilia et antequam cognoscantur sui que cognitionē in discentibus gignunt. Sunt autē vel in locis suis: vel quod tempore p̄terierūt: quibus quod p̄terierūt nō ipsa sint: sed eorum quod dā signa p̄teritorum quibus visis vel auditis cognoscantur fuisse atque trāsisse. Que signa vlt̄ in locis sita sunt sicut monumenta mortuorum: et quocumque silia vel in litteris fidedignis: sicut est ois grauis et approbande auctoritatē historia vel in animis eorum qui ea iam nouerūt: eis quod p̄ iam nota et alijs vtriusque sunt noscibilia quorum sciam pueniunt et qui ea nosse illis quibus nota sunt docentibus p̄st. Que oia et quā discuntur quandā faciunt trinitatem specie sua que noscibilis fuit: etiam antequam nosceret. eiq̄ ad iuncta cognitione discentis quod tūcesse incipit quā discitur ac tertia volūtatē que vtriusque coniungit. Et cum cognita fuerint alia trinitas dū recoluntur sit iam interius in ipso aīo ex his imaginibus que eorum discerentur si imp̄sse in memoria et in formatione cogitationis ad ea p̄uerso recordantis aspectu et ex volūtatē quod tertia duo ista cōiungit. Ea vero que oriuntur in aīo

Libet

amare destiterit: sicut iam ostendimus: ac p̄b
quā ad seip̄am cognitione p̄uertit: sit trinitas.
in quā iam et verbū possit intelligi. Formā q̄p̄
pe ex ip̄a cognitio volūtate vtrūq̄ iungente.
Ibi ergo magis agnoscendo ē imago q̄ q̄rim⁹

An semp̄ memoria p̄teritarum rerū sit: an
etiam presentium. Capitulum. XI.

Ed dicet aliquis. Nō ē ista memoria
s̄ q̄ mens sui meminisse p̄hibet: q̄ sibi sp̄
est p̄ns. Memoria em̄ p̄teritorū ē nō
p̄sentium. Nam quidā cū de v̄tutibus agerēt
in quibus est etiā tullius: in tria ista prudētia
diuiserūt: memoriā intelligentiā p̄videntiā.
Memoriā sc̄z p̄teritis: intelligentiā p̄ntibus.
p̄videntiā rebus tribuētēs futuris. quā n̄ ha
bent certam nisi p̄scū futuroz q̄ nō est mu
nus hoīm nisi detur desup: vt p̄phctis. Unō
Scriptura: sapiētie de hoīb̄us aiens. Cogitati
ones inq̄t mortaliū timide et incerte p̄viden
tie nostre. Memoria v̄o de p̄teritis. et intelli
gentia de p̄sentibus certa est: sed p̄sentib⁹ v̄t
q̄ corp̄alibus rebus. Nam corp̄ales corp̄aliūz
p̄sentes sunt aspectibus oculoꝝ. Sed q̄ dicit
memoriā nō esse p̄sentū: attēdat quemadmo
dū dicitū sit in ip̄is secularibus s̄ris: vbi maior
fuit cure v̄boꝝ integritas q̄ veritas rex. nec
talia passus vlyxes oblitusve sui est ithacus.
discrimine tanto. Virgilius em̄ cū sui nō obli
tū diceret vlyxem: qd̄ aliud itelligi voluit nisi
q̄ meminerit sui. Cū q̄ sibi p̄ns esset: nullo mō
sui meminisset nisi ad res p̄sentes memoria p̄
tineret. Quapropter sicut in rebus p̄teritis ea
memoria dicit qua sit vt valeāt recoli et recor
dari: sic in re p̄nti q̄ sibi est mens: memoria si
ne absurditate dicenda est q̄ sibi p̄sto ē vt sua
cogitatione possit intelligi et vtrūq̄ sui amo
re coniungi.

Qua facultate mens rationalis obtineat
vt in ea dei imago resplendeat. Capi. XII.

Ec igit̄ trinitas mētis non p̄pterea
h̄ dei ē imago: qz sui meminit mēs et in
telligit ac diligit se: sed qz p̄t̄ etiam
meminisse et intelligere et amare a quo facta ē
qd̄ cū facit: sapiēs ip̄a sit: si aut̄ nō facit etiam
cū sui meminit: seseq̄ intelligit ac diligit stul
ta est. Meminerit itaq̄ dei sui ad cui⁹ imagi
nem facta est: eūq̄ intelligat atq̄ diligit. qd̄
vt breuius dicā colat deū nō factū: cui⁹ ab eo
capax est facta: et cui⁹ p̄iceps esse p̄t̄. Prop̄
qd̄ scriptū est. Ecce dei cult⁹ est sapia: et n̄ sua
luce: s̄ summe illius lucis p̄cipatiōe sapiens
erit: atq̄ vbi eterna ibi beata regnabit: sic n̄
dicit ista hoīs sapia: vt etiā dei sit. Tūc em̄ ve
ra est: nam si humana est: vana est. Ulex non

ita dei qua sapiens est deus. Nec em̄ p̄cipa
tione sui sapiēs est: sicut mens p̄cipatiōe dei
Sed quēadmodū dicit iusticia dei: nō solū q̄
ip̄e iustus est: sed quā dat hoī cū iustificat im
pium. Quā p̄mendans apl̄s ait de quibusdā.
Ignorantes em̄ dei iusticiā et suā iusticiā volē
tes p̄stituere: iusticie dei nō sunt subiecti. Sic
em̄ dici p̄t̄ etiā de quibusdā: Ignorātes dī sapi
entiā: et suā volētes p̄stituē sapia dei nō s̄t s̄bie
cti. Est igit̄ nā nō facta q̄ fecit oēs ceteras ma
gnas p̄ualq̄ naturas eis quas fecit sine dubi
tatione p̄stantior: ac p̄hoc hac etiā de qua lo
quimur rōnali et intellectuali: q̄ hoīs mens ē
ad eius qui eam fecit imagine facta. Illa au
tem ceteris natura p̄stantior deus est. Et qui
dem nō longe positus ab vnoquoq̄ n̄m: sic
apl̄s dicit adiūgens. In illo em̄ viuim⁹ et mo
uemur et sumus. Qd̄ si s̄m corpus diceret: eti
am de isto corporeo mūdo posset intelligi. nā
et in illo s̄m corp⁹ viuimus: mouemur et sum⁹.
Cū s̄m mentē q̄ facta est ad eius imaginem
debet hoc accipi excellentiore quodā codēq̄
nō visibili s̄ intelligibili mō. Nam qd̄ nō est in
ip̄o de quo diuine scriptū est: qm̄ ex ip̄o et p̄p
sum et in ip̄o sunt omnia. Proinde si in ip̄o sūt
oīa: in quo tandē p̄t̄ viuē q̄ viuunt et moueri
que mouent: nisi in quo sunt. Nō tñ oēs cū il
lo sunt eo mō quo ei dicitū est. Ego semp̄ tecū
Nec ip̄e cum omnibus eo mō quo dicim⁹. Do
minus vobiscū. Magna itaq̄ hoīs miseria ē
cum illo non esse: sine quo non p̄t̄ esse. In q̄
em̄ est p̄culdubio sine illo non est. Et tñ si ei⁹
nō meminit: eumq̄ nō intelligit nec diligit cū
illo non est. Quā aut̄ quisq̄ penitus obliuiscit:
nec commoueri eius v̄t̄q̄ potest.

De reminiscencia in deum cuius semper ē
capax mentis natura. Capi. XIII.

Et visibilibus rebus ad hanc rem su
mam exemplū. Dicit tibi quispiā
quē nō recognoscis? Nosti me: et vt
cōmoneat: dicit vbi: qm̄: quō tibi innotuerit.
oībusq̄ adhibitis signis quibus in memoriāz
reuocaris si nō recognoscis: ita iam oblitus
es: vt omnis illa noticia penitus deleta sit ani
mo: nihilq̄ aliud restat: nisi vt credas ei qui ti
bi hoc dicit: q̄ aliqñ eū noueras: aut ne hoc q̄
dem si fidedignus tibi esse qui loquit̄ nō vide
tur. Si aut̄ remisceris p̄fecto redis in memo
riam tuam: et in ea inuenis qd̄ nō fuerat peni
tus obliuione deletū. Redeamus ad illud p̄
pter qd̄ adhibuimus humane p̄uersatiōis exē
plum. Inter cetera psalmus nonus. Conuer
tantur inquit peccatores in infernū: oēs gen
tes q̄ obliuiscunt̄ deū. Porro aut̄ vicesim⁹ et

Rom. 10

Act. 17

Roma. 11

Ps. 72

Ps. 9

Ps. 21

Sap. 9.

XIII

primus. Lōmemorabuntur inquit ⁊ conuer-
tentur ad dñm vniuersi fines terre. Non igit
sic erāt oblitte iste gentes deū: vt eius nec cō-
memorare recordarent. Obluiscendo autē ⁊
deum tanq̄ oblituiscendo vitā suā: cōuerse su-
erant in mortē: hoc est in infernū. Lōmemo-
rate vero cōuertunt ad dñm tanq̄ reminiscē-
tes reminiscendo vitā cui⁹ eas habebat obli-
uio. id est cui⁹ oblitte fuerāt. Itē legit in nona
ps. 93. gesimotertio. Intelligite nūc qui insipientes
estis in p̄lo: ⁊ stulti aliqui sapite. Qui planta-
uit aurem nō audiet: et cetera. Eis em̄ dictuz
ē: q̄ deū nō intelligēdo de illo vana dixerunt.

Et etiā praua mens nec memoria sui care-
at nec cognitione nec amore. La. XIII

E dilectiōe autē dei plura repiuntur
in diuinis eloquijs testimonia. Ibi
em̄ illa duo cōsequēter intelligun-
tur: quia nemo diligit cui⁹ non meminit: ⁊ q̄
penitus nescit. Unde illud est notissimū p̄ci-
piūq; p̄ceptū. Diliges dñm deū tuū. Sic ita-
q; pdita est mens humana vt nūq; sui nō me-
minerit. nūq; se nō intelligat: nunq; se nō dili-
gat. Sed qm̄ q̄ odit aliquē nocere illi studet:
nō imerito ⁊ mens hoīs qm̄ sibi nocet odisse
se dicit. Nesciens. n. sibi vult male: dū nō pu-
tat sibi obesse qd̄ vult. Sz tñ male sibi vult: qm̄
id vult qd̄ obfit sibi. Unde illud scriptum est.

Deut. 6

Qui diligit iniquitatē: odit aīam suā. Qui er-
go se diligere nouit: deum diligit. Qui vō nō
diligit deū: etiā si se diligit: qd̄ ei naturaliter in-
ditū est: tñ nō incōuenienter odisse se dicitur
cū id agit qd̄ sibi aduersat ⁊ seipm̄ tanq̄ suus
inimicus insequit: q̄ p̄fecto ē error: horredus
vt cū sibi hoīes pdesse velint: multi nō faciāt
nisi qd̄ eis p̄niciōissimū ē. Similē morbū mu-
toꝝ animalū cū poeta describeret. Dū inq̄t
meliora pijs errorēq; hostibus illū: Discissos
nudis laniabāt dentibus arcus. Lū morbus
ille corpis fuerit. cur dicit errorē: nisi qz omne
animal cū sibi natura p̄ciliatū sit vt se custodi-
at q̄ntū potest: talis ille erat morbus vt ea q̄z
salutē appetebant sua mēbra laniarent. Lū at
deū diligit mens: ⁊ sicut dictū est p̄sequenter
meminit eūq; intelligit recte illi d̄ primo suo
p̄cipit vt eū sicut se diligit. Jam em̄ se nō dili-
git p̄uerse s̄ recte cū deū diligit: cuius p̄cipa-
tione imago illa nō solum est. verū etiā ex ve-
tustate renouat ⁊ ex deformitate reformat:
ex infelicitate beatificat. Quis se ita diligit
vt si alterutrū p̄ponat malit oīa q̄ infra se dili-
git pdere q̄ pire tñ supiorē deserendo ad quē
solū possit custodire fortitudinē suā eoq; frui

ps. 10.

lūmine suo cui canit in psalmo. Fortitudinē

mēā ad te custodiā. Et in alio. Accedite ad eū Ibidē. 33
⁊ illuminamini. sic infirma ⁊ tenebrosa facta
est. vt a se quoq; ipsa in ea que nō sunt qd̄ ipsa
⁊ q̄bus supior est ipsa infelicius laberet p̄ amo-
res quos nō valet vincere. ⁊ errores a quib⁹
nō videt qua redire. Unde iam deo miscran-
te penit⁹ clamat in psalmis. Deseruit me for- Ibidē. 37
tudo mea ⁊ lumē oculoꝝ meoꝝ nō est mecū

Non sane in his tantis infirmitatis ⁊ erroꝝis
malis amittere potuit naturalē memoriā: in-
tellectū ⁊ amorē sui: p̄pter qd̄ merito dici po-
tuit: quod supra cōmemorauī. Q̄ in imagi-
ne dei ambulat homo: tñ vane p̄turba. The Ibidē. 38
saurizat ⁊ nescit cui p̄gregabit ea. Cur enim
thesaurizat nisi quia fortitudo eius deseruit
eum. per quē habens rei nullius idigeret. Et
cur nescit cui cōgregabit ea: nisi quia lumen
oculoꝝ eius nō est cū eo: ⁊ ideo nō videt quod

Luc. 12

veritas ait. Stulte hac nocte aīam tuā repe-
tent abs te: hec que p̄parasti cuius erūt. Cle-
rūtamen qz etiā talis in imagine ambulat hō
⁊ habet memoriā ⁊ intellectū ⁊ amorē sui. Ho-
minis mens: si ei manifestaret q̄ vtrūq; habe-
re nō posset ⁊ vnū e duobus permittere ē eli-
gere: alter p̄diturus: aut thesauros quos cō-
gregauit: aut mentē: quis vsq; adeo nō habz
mentē: vt thesauros mallet habere q̄ mentē.
Thesauri enī mentē possunt plerūq; subuer-
tere: ⁊ mens que nō thesauris subuertit: sine
vllis thesauris facilius ⁊ expeditius potest vi-
uere. Quis vero vllos thesauros: nisi p̄ men-
tē poterit possidere? Si em̄ puer infans q̄uis
ditissimus natus: cū sit dñs oīm que iure sunt
eius: nihil possidet mente sopita: quo tandem
modo quisq; quisq; mente possidebat amissat.
Sed de thesauris quid loquor: qz eis quilibet
hoīm si talis optio p̄ponat: mauult carere q̄
mente: cum eos nemo p̄ponat: nemo comp̄t
luminibus coꝝporis: quibus nō vt aux̄ rarus
quisq; homo: s̄ oīs homo possidet celum: p̄ lu-
mina enī coꝝporis quisq; possidet quicqd̄ li-
benter videt. Quis ergo si tenere vtrūq; nō
possit: ⁊ alterutrū cogatur amittere: nō the-
sauros q̄ oculos malit. ⁊ tamen si ab eo simili
p̄ditione querat: vtrū oculos malit amittere
an mentē: quis mente nō videat eum oculos
malle q̄ mentē? Ahens quippe sine oculis car-
nis humana est. Oculi autē carnis sine mente
beluini sunt. Quis porro non hoīem se malit
esse etiam carne cecū: q̄ beluam videntem?
Ihec dicit: vt etiā tardiores: q̄uis breuiter cō-
mouerēt a me: in quozū oculos vel aures be-
littere puencrunt q̄ntum mens diligit seipsaz
etiam infirma ⁊ errans: male diligendo atz se

Liber

ctando que sunt infra ipsam. Diligere porro seipam nō potest: si se omnino nesciret. id est si sui nō meminisset: nec se intelligeret: qz in se imagine dei tam potēs est: vt ei cuius imago est valeat inherere. Sic enī ordinata ē naturā ordine: nō loco: vt supra illam nō sit nisi ille. Deniqz cum illi penitus adhaerit: vnus erit spūs. Qui rei attestat apls dices. Qui aut adheret dño vnus spūs est. Accedente q̄pe ista ad p̄cipitationē nature veritatis et beatitudinis illius: non tñ crescente illo in natura: veritate et beatitudine sua. In illa itaqz naturā cui feliciter adhaerit: imutabiliter viuere et imutabile videbit omne qd viderit. Tūc sicut ei diuina scriptura p̄mittit: satiabit in bonis desiderii eius: bonis imutabilib⁹: ipsa trinitate deo suo cuius imago est: et ne vsp̄a viles erit in abscondito vultus eius: tāta vberitate eius impleta: vt eam nūqz peccare delectet. Seipsam dō nunc qm̄ videt: nō aliqd imutabile videt.

1. Cor. 6.

De mutabilitate mentis humane qua fit: vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera.

La. XV.

Quod ideo certe nō dubitat qm̄ misera est: et beata esse desiderat. Nec ob aliud fieri sperat hoc posse: nisi quia est mutabilis. Nam si mutabilis nō esset: sicut ex beata vita misera: sic ex misera beata esse nō potest. Et quid eā fecisset miserā: sub omni potente et bono dño: nisi peccatū suum: et iusticia dñi sui? Et quid eā faciet beatam: nisi meritū suū et p̄mū dñi sui? Sed et meritū eius gratia est illius: cuius p̄mū erit beatitudo eius. Iusticiā quippe dare sibi nō potest: quā pditāz nō habet. Hanc enī cū hō conderet accepit: et peccādo vtiqz pdidit. Accepit ergo iusticiā: p̄ quā beatitudinē accipere mereret. Unde veraciter ei dicit ab ap̄to: quasi de suo bono sup̄bire incipienti. Quid enī habes qd nō accepisti? Si aut accepisti qd gl̄iaris quasi nō accepisti? Quā aut bene recordat dñi sui: spū eius accepto sentit oīno: quia hoc discit: intimo magisterio: non nisi ei⁹ gratuito affectu posse se surgere: nō nisi suo voluntario defectu cadere potuisse. Non sane reminiscitur beatitudinis sue: fuit quippe illa et nō est: eiusqz ista penitus oblita est: ideoqz nec cōmemorari potest. Crederit autē de illa fidedignis litteris dei sui p̄phetā p̄scriptis narrātibus de felicitate paradisi: atqz illud p̄mū et bonū hoīs et malū hystorica traditione indicātibus: dñi autē dei sui reminiscit. Ille quippe semp est: nec fuit et nō est: nec est et nō fuit: sed sicut nūqz nō erit: ita

1. Cor. 4.

nūqz nō erat: et vbiqz totus est. Propter qd ista in illo et viuere et mouet: et est: et ideo reminiscere potest. Non quia hoc recordat quod eū nouerat in adam: aut alibi alicubi ante huius corporis vitam. Aut cum primū facta est vt insisteret huic corpori. Nihil enī horū omnino reminiscit. Quicquid horū est: obliuione delatum est. Sed cum memorat vt conuertat ad dñm tanqz ad eam lucem qua iam cum ab illo auertere: quodāmodo tangebatur. Nam hinc est qd etiam impij cogitant eternitatem: et multa recte reprehendunt recteqz laudant in hominū moribus. Quibus ea tandē regulis indicant nisi in quibus vident: quēadmodū quisqz viuere debeat: etiam si nec ipsi eodem modo viuunt: vbi eas vident? Neqz ei in sua natura cū p̄culdubio mente ista videant: eorūqz mētes cōstet esse mutabiles: has vero regulas imutabiles videat quisqz in cie et hoc videre poterit. Nec in habitu sue mentis cū ille regule sint iusticie: mentes dō eorū constet esse iniustas. Vbi nam sunt iste regule scripte: vbi qd sit iustum: et iniustus agnoscit vbi cernit habēduz esse quod ipse nō habet. Vbi ergo scripte sunt: nisi in libro lucis illius que veritas dicit vnde omnis lex iusta describit: et in cor: hoīs q̄ operat iusticiam: nō migrando sed tanqz imp̄mendo transfert: sicut imago ex anulo et in ceram trāsit: et anulum nō relinquit. Qui dō nō operat: et tamen videt quod operandū sit: ipse est qui ab illa luce auertit: a qua tamen tangit. Qui aut nec videt quēadmodū sit viuendū: excrucabilius quidem peccat: quia non est transgressor cognite legis. Sed etiā ipse splendore aliquoties vbiqz p̄sentis veritatis attingitur: qm̄ admonitus p̄fiteretur.

De reformatione mentis ad imaginē dei: et quot modis spūs appellatio diuersis assignetur naturis.

La. XVI.

Uia dō cōmemorati cōuertuntur ad dñm: ab ea deformitate qua per cupiditates seculares cōformabant huic seculo reformant ex illo: audientes aplm̄ dicentem. Nolite p̄formari huic seculo: s̄ reformamini in nouitate mētis vestre: vt incipiat illa imago ab illo reformari a quo formata est. Nō enī reformare seipsam potest: sicut potuit deformari. Dicit etiam alibi. Renouamini spūs mentis vestre: et induite nouū hominē: eum qui fm̄ deum creatus est: in iusticia et sanctitate veritatis. Quia: fm̄ deum creatū: hoc alio loco dicit ad imaginē dei. Sed peccando iusticiam et sanctitatem veritatis amisit: p̄pter quod hec imago deformis et decolor facta est:

Act. 17.

Rom. 12.

Ep̄. 4.

Sc̄. 1.

Liber

2. Cor. 3 tunc autē facie ad faciem. Item dicit. Nos autē reuelata facie gl̄iam dñi contēplantes in eandem imaginē transformamur de gl̄ia in gl̄iaz tanq̄ a dñi sp̄u: hoc est quod fit de die in diem bene p̄ficiētibz. Ap̄lus autē ioh̄es. Dilectis simi inquit nunc filij dei sumus: et nondū apparuit quod erimus. Scimus quia cū apparuerit similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Hinc apparet tunc in ista imagine dei fieri eius plenā similitudinē: quando eius plenāz perceperit visionē.

¶ Possē etiāz hoīem corpore imaginē dei accipi: s̄m q̄ verbum caro factū est: cuius imortalitati oēs sancti p̄formabunt. Ca. XVIII.

¶ Etiamq̄ possit hoc a ioh̄ane ap̄lo etiā de imortalitate corporis dictum videri. Et in hac q̄pe similes erimus deo

sed t̄m modo filio quia solus in trinitate corpus accepit: in quo mortuus resurrexit: atq̄ id ad superna peruenit. Nam dicit etiam ista imago filij dei: in qua sicut ille imortalē corp̄ habebimus: p̄formes facti in hac pre: nō p̄ris imaginis: aut sp̄ū sancti: sed t̄mō filij: quia

de hoc solo legit: et fide sanissima accipit. Verbum caro factum est. p̄pter quod apostolus

Quos autem inquit p̄ciuit et p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse p̄mogenitus in multis fratribz. Primogenitus vtriq̄ a mortuis: s̄m eundē apostolū: qua mortelēminata est caro eius in cōtumelia: resurrexit in gl̄ia. Scōm hanc imaginē filij cui p̄ imortalitatem conformamur in corpore: etiā

illud agimus quod dicit idē ap̄lus. Sicut portauimus imaginē terreni: portemus et imaginem eius qui de celo ē: vt sc̄z q̄ s̄m adam mortales fuimus: s̄m christū imortales nos futuros fide vera et spe certa: firmāz teneamus. Sic em̄ nunc eandem imaginē portare possumus: nondū in visione: sed in fide: nondū in re: sed in spe. De corporis quippe resurrectione tunc loquebat̄ apostolus cum hec diceret.

Qua sui parte homo ad imaginē et similitudinē dei factus sit: ad quā p̄ficiendo renouat̄.

Capitulum XIX.

¶ T vero illa imago de qua dictum est

Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinē nostram. quia nō dictū est ad meā vel ad tuā: ad imaginē trinitatis factū hoīez credimus: et q̄ta potuimus inuestigatōne cōprehendimus. Et ideo s̄m hanc potius et illud intelligendū est: quod ait ap̄lus ioh̄es. Similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est: qz

de illo dixit de quo dixerat. filij dei sumus. Et imortalitas carnis illo perficiet̄ momento re

surrectiōis: de q̄ ait ap̄lus paulus. In ictu oculi: in nouissima tuba: et mortui resurgēt incorrupti et nos imutabimur. In ip̄o nāq̄z ictu oculi ante iudiciū resurget in virtute: in incorruptione: in gl̄ia corpus spiritale qd̄ nūc semiat̄ in infirmitate: corruptione. et tumelia corpus aiāle. Imago vero que renouat̄ in sp̄ū mentis in agnitione dei: nō exterius s̄ interius de die in diē ip̄a p̄ficiet̄ visione que tunc erit post iudiciū. facie ad facie. nunc autē p̄ficiet̄ p̄ speculū in enigmate. Propter cui⁹ p̄fectionē dictū intelligendū est. s̄iles ei erimus qm̄ videbim⁹ eū sicuti ē. Hoc ei donū tūc nob̄ dabit̄ cū dictū fuerit. Venite benedicti patris mei possidete paratū vobis regnū. Tunc quippe tollet̄ impus vt nō videat claritatē dñi: qm̄ ibūt̄ sinistri in supplicium eternū. euntibus dextris in vitam eternā. Hec est autē (sicut ait vitas) vita eterna. vt cognoscant te inquit vnū verū deum. et

quē misisti iesum xpm̄. Hanc p̄emplatiuā sapientiam quā pp̄rie puto in litteris sanctis a scientia distinctā. sapiam nuncupari dūtaxat hominis. que quidē illi nō est nisi ab illo cuius p̄cipitatione vere sapiens fieri mens rōnalis et intellectualis potest. Cicero cōmēdans in fine dialogi hortensij. Que nobis inquit dies noctesq̄ p̄siderantibus acuentibusq̄ intelligentiā que est mentis acies cauentibusq̄ ne quādo illa hebescat. id est in phia viuētibus magna spes est. Aut si hoc qd̄ sentimus et sapiamus mortale et caducū est. iocundū nobis perfunctis muneribus hūanis occasum. neq̄ molestā extinctionē et quasi quietē vite fore. Aut si vt antiquis phis hisq̄ maximis longeoz clarissimis placuit eternos animos ac diuos habemus. sic existimandū est quo magis hi fuerint semp̄ in suo occurſu. id est in ratione et inuestigandi cupiditate. et quo minus se admiscuerint atq̄ implicuerint hoīm vitijs et erroribus hoc vel his faciliore ascensum et redituz in celū fore. Deinde addens hanc ipsam clausulā repetendoq̄ s̄monem finiēns. Quapropter inquit vt aliqui terminet̄ oratio. si aut extingui tranquille volumus cū his artibus vixerimus. aut si ex hac in aliam haud paulo meliorem domū sine mora demigrare. in his studijs nobis om̄is opa et cura ponenda est. Hic miroz hoīem tantū ingenij: perfūctis muneribus humanis: hominibus in philosophia viuētibus: que contemplatione veritatis beatos facit: iocundum p̄mittere occasuz: si hoc quod sentimus et sapiamus mortale et caducuz est: quasi hoc moriat̄ et intercīdat quod nō diligebamus: vel potius quod atrociter odera-

1. Cor. 13

1. Cor. 13

1. Job. 3

Abat. 25

Job. 17

1. Cor. 13

1. Job. 3

Abat. 25

Job. 17

XIII

mus: vt iocundus nobis sit eius occasus. Cle-
 rum hoc nō didicerat a philosophis quos ma-
 gnis laudibus p̄dicat: sed ex illa noua acade-
 mia vbi ei dubitare etiā de rebus manifestissi-
 mis placuit: ista sententia redolebat. A philo-
 sophis autē sicut ipse confitetur maximis longe-
 q̄ clarissimis: eternos animos esse acceperat.
 Eterni quippe nō incōuenienter hac exhorta-
 tione excitant: vt in suo cursu reperiant cum
 venerit vite huius extremā. id est in rōne z in-
 uestigandi cupiditate minusq̄ se admisceant
 atq̄ implicent hoīm vitijs z erroribus: vt eis
 facilius sit regressus ad deum. Sed iste cursus
 qui constituit in amore atq̄ inuestigatione ve-
 ritatis: non sufficit miseris. id est hominibus:
 cum ista sola rōne mortalibus sine fide media-
 toris. Quod in libris superioribus huius ope-
 ris: maxime in quarto z. xiiij. q̄stum. porui de-
 monstrare curauit.

Explicit liber quartusdecimus.

Incipiūt capitula libri q̄ntidecimi.

- i De excellentia animi ad imaginem cre-
toris sui conditi.
- ii De summo bono quod semp̄ inuenien-
duz querit z q̄rendū inuenit.
- iii Quid disputatū: quidue sit comp̄hen-
sum p̄cedentū ratiocinatione librorū.
- iiii In quarū rerum cōtemplatione sūma
trinitas inquirenda sit.
- v Omnia que de deo digne dici vident̄
posse in pauciora conferri vt nihil mi-
nus dictum intelligat̄.
- vi Quō etiā si vnum aliquid eligatur ex
multis: quod digne appellet deus in
vna ipsa appellatione trinitas deitatis
possit intelligi.
- vii Quo differat trinitas que iuenitur in
immagine dei a trinitate que deus est.
- viii De speculo in quo p̄ imaginem dei tri-
nitas eius vtcūq̄ intellecta conspici-
tur.
- ix De enigmate z tropicis locutionibus
- x Quomodo per inspectionem verbi q̄d
est in cogitatione mētis humane ad
agnitionem verbi quod deus est ali-
quatenus possit accedi.
- xi Sicut verbum hominis significatur p̄
vocem vel quodlibet iudicium corpo-
rale: ita verbum dei manifestatū esse

- xii per carnem.
- xiii Quantū distent a vera z perfecta simi-
litudine dei que in natura mentis vt
cūq̄ deo similia reperiant̄.
- xiiii De scientia dei patris cui nihil cuiusq̄
creature indicijs conferat̄.
- xv De similitudine z equalitate patris dei
z vnigeniti eius consubstantialis et
coeterni.
- xvi Quō dissimile sit verbum nostrum muta-
bile: a verbo dei incōmutabili z eter-
no.
- xvii An volubilitas cogitationis deo inesse
credenda sit.
- xviii De spiritu sancto qui patri z filio equa-
lis accipitur z vtriusq̄ sp̄s dicitur z
charitatis noīe intelligitur: cum q̄libet
in trinitate p̄sona sit charitas.
- xix De excellentia charitatis q̄ ita ex deo
est vt ipse sit deus.
- xx Qua ratione donum dei dicatur spiri-
tu sanctus.
- xxi Contra eos qui vnigenitum dei nō pa-
terne nature sed voluntatis filium
esse dixerunt.
- xxii De similitudinibus trinitatis diuine
que in natura mentis ad imaginem
dei facte reperiri vtcūq̄ potuerūt.
- xxiii Tria que sūt in imagine dei. id est me-
moria: intellectus: z amor vnus esse
persone quia nō hoc est ei esse quod
hec habere.
- xxiiii Quō vera in dei trinitate vnitas: z q̄ve-
ra in eiusdem vnitate sit trinitas.
- xxv De his qui naturaz mentis subtiliter
intuētur: z eam imaginē dei esse nō
sentiunt.
- xxvi Quō beatos faciat fides recta: etiā eos
qui de naturis incorporeis nequeūt
disputare.
- xxvii Interualla tempoz diuine trinitatis
nulla sunt.
- xxviii Quid quodam sermone ad populum
disputatū sit de differētia generatio-
nis filij z p̄cessionis sp̄s sancti.

Incipit liber quintusdecimus.

Libe

De excellentia animi ad imaginem crea-
toris sui conditi.

Ca. I.

Olētes in reb^o q̄ facte sunt ad
cognoscendū eum a quo facte
sunt: exercere lectore: iā pue-
nimus ad ei⁹ imaginem qd̄ est
hō: in eo quo ceteris animalib⁹

bus antecellit: id est rōne vel intelligentia: et
quicqd̄ aliud de anima rōnali vel intellectua
li dici pōt: qd̄ p̄tineat ad eā rem que mens vo-
catur vel animus. Quo nomine nonnulli au-
ctores lingue latine: id qd̄ excellit in homie: et
nō ē in pecore ab aia q̄ inest et pecori: suo quo-
dam loquendi more distinguūt. Supra hanc
ergo naturā si querim⁹ aliquid et verū queri-
mus: deus est: natura sc̄z nō creata: sed crea-
trix: que vtrū sit trinitas: nō soluz credentib⁹
diuine scripture auctoritati: verū etiā intelli-
gentibus: aliqua si possumus rōne iam demō-
strare debemus. Cur aut̄ si possum⁹ dixerim:
res ip̄a cū q̄ri disputādo cepit: meli⁹ iudicabit

De summo bono quod semp̄ inuenienduz
querit̄ et querendū inuenit̄.

Ca. II

Eus quippe ip̄e que querim⁹ adiuua-
bit: vt spero: ne sit infructuosus la-
bor: noster: et intelligam⁹ quādamo-

Ps. 104

dum dictū sit in psalmo sc̄o: Letet̄ cor queren-
tium dñm: querite dñm et cōfirmamini: queri-
te faciem eius semp̄. Uidet̄ em̄ qd̄ semp̄ q̄rit̄:
nunq̄ inueniri: et quō iam letabit̄: et nō poti⁹
iam cōtristabit̄ cor: querenitū: si nō potuerint
inuenire qd̄ querit̄. Nō em̄ ait: Letet̄ cor in-
uenientū: sed querenitū dñm: et tñ dñm deuz
inuenire posse dū querit̄: testat̄ Esaias p̄ph̄a
dū dicit: Querite dñm et mox vt inueneritis
inuocate eum: et cū appropinquauerit vobis:
derelinquat impius vias suas: et vir iniquus
cogitationes suas. Si q̄ quisit⁹ inueniri potest

Ubi. 5.

Esa. 55.

Ps. 104

cur dictū ē. Querite faciē eius semp̄: an et inuē-
tus forte querēdus est? Sic em̄ sunt incōpre-
hensibilia requirēda: ne se existimet nihil in-
uenisse: q̄ q̄ sit incōprehensibile qd̄ querebat
potuerit inuenire. Cur ergo sic q̄rit̄: si incom-
prehensibile cōprehendit esse qd̄ querit̄: nisi q̄a
cessandum nō est q̄ diu in ipsa cōprehensibili
um rerū inq̄sitiōe p̄ficiat̄: et melior melioq̄ sit
q̄rēs: tā magnū bonū qd̄ et inueniēdū querit̄:
et querēdū inuenit̄. Nam et querit̄ vt inuenia-
tur dulcius: et inuenit̄ vt quera⁹ auidi⁹. Sc̄dm
hoc accipi pōt: qd̄ dictū est in libro ecclesiasti-
co dicere sapientiā. Qui me māducāt adhuc
esurient: et qui bibūt me adhuc sitient. Aban-
ducant em̄ et bibūt q̄ inueniunt: et q̄ esuriunt
ac sitiunt adhuc querūt. Fides querit̄: intelle-

Ecc. 24

ctus inuenit. Prop̄ qd̄ ait p̄pheta. Nisi cre-
dideritis: nō intelligetis. Et rursus. Intelle-
ctus eum que inuenit: adhuc querit. De⁹ em̄
resperit sup̄ filios hoim: sicut in psalmo sacro
canit: vt videret si est intelligens aut requirēs
deū. Ad hoc debet homo esse intelligēs vt re-
quirat deū. Satis itaq̄ rememorati fuim⁹ in
his que deus fecit: vt p̄ ea cognosceret ipse q̄
fecit. Inuisibilia em̄ ei⁹ p̄ ea q̄ facta sunt intel-
lecta cōspiciunt. Cū arguunt in libro sapien-
tie q̄ de his q̄ vident̄ bona non potuerūt scire
eum q̄ est: neq̄ opib⁹ attendētes agnouerūt
artificem: sed aut ignem: aut sp̄m: aut citatuz
aerem: aut gyrū stellarū: aut violentiā aqua-
rum: aut luminaria celi: rectores orbis terra-
rum deos putauerunt: quozū q̄dem si specie
delectati hec deos putauerūt: sciant q̄to do-
minator eozū melior est. Speciei em̄ genera-
toz ea creauit. Aut si virtutē et opationem eozū
mirati sunt: intelligāt ab his q̄to q̄ hec consti-
tuit fortioz ē. A magnitudine em̄ speciei et cre-
ature: cognoscibiliter poterit creator videri.
Hec de libro sapiētie p̄pterea posui: ne me si-
delium quispiā frustra et inaniter existimet in
creatura p̄us p̄ quāsdā sui generis trinitates
quodā modo gradatim donec ad mentē hois
puenirem: que sisse indicia summe illi⁹ trinita-
tis: quā querimus: cū deū querimus.

Ps. 13.

Rom. 1.
Sapi. 13.

Ibidem.

Quid disputatum quid ve sit cōprehensuz
p̄cedentiū rōcinatione librozū.

Ca. III

Ed qm̄ differēdi et rōcinādi necessi-
tas p̄ quatuordecim libozū multa nos
dicere cōpulsit: q̄ cūcta siml̄ aspiciere
nō valem⁹: vt ad id qd̄ apprehēdere volumus
ea celeri cogitatione referam⁹: faciā q̄tū dño
adiuuate potuero: vt q̄cqd̄ in singlis volumi-
bus ad cognitionē disputatione p̄duxit remo-
ta disputatione breuiter congerā: et tanq̄ sub
vno mētis aspectu nō quēadmodū res queq̄
psuasit: s̄ ipsa que psuasata sunt ponam: ne tam
longe sint a p̄cedentibus cōsequētia: vt obli-
uionē p̄cedentiū faciat inspectio cōsequenti-
um: aut certe si fecerit: cito possit qd̄ exciderit
relegendo recolligi. In p̄mo libro fm̄ scriptu-
ras sacras: vnitas et equalitas summe illi⁹ tri-
nitatis ostendit̄. In .ij. et .iiij. et .iiij. eadem: sed
de filij missione et spiritū sancti diligenter que-
stio pertractata: tres libros fecit. Demons-
trumq̄ est: non ideo minorem mittentem eo
qui missus est: quia ille misit: hic missus ē: cum
trinitas que per omnia equalis est: pariter
quoq̄ in sua natura immutabilis: et inuisi-
bilis: et vbiq̄ presens inseparabiliter operetur.
In .v. propter eos quibus ideo videtur

nō eandē patrisz filij esse substantiā: qz omne qd de deo dicit: fm substantiā dici putant: z p pterea z gignere z gigni: vel genitū esse z in genitū: qm̄ diuersa sunt: contendūt substantiās esse diuersas: demonstrat nō omne quod de deo dicit fm substantiā dici: sicut fm substantiā dicit bonus z magnus: z si quid aliud ad se dicitur: sed dicit etia z relatiue: id est nō ad se sed ad aliquid qd ipse nō est: sicut pater ad filium dicit: vel dñs ad creaturam sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid qd ipse nō est etiā expeditur: sicut est. *Dñe refugiu factus es nobis: nihilei accidere quo muref: s̄ omni nō ipm̄ in natura vel essentia sua imutabilem pmanere.* In. vi. quō dicitur sit xpus ore aplico dei virtus z dei sapientia: sicut disputat: vt differat eadem questio diligentē retractanda: vtrū a quo est genitus christus nō sit ipse sapientia: sed tñ sapientie pater: an sapientia sapientiam genuerit: s̄ quodlibet horū esset: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: z non deus triplex: s̄ trinitas: nec quasi aliqd duplū esse patrē z filium ad simplū sp̄m̄ sc̄m̄: vbi nec tria plus aliqd sunt q̄ vnū horū. *Disputatur etia quō possit intelligi quod ait hilarius ep̄s. Eternitas in patre: species in imagine vsus in munere.* In. vii. questio que dilata fuerat explicat: ita vt deus qui genuit filiū: non solum sit pater virtutis z sapientie sue: sed etiā ipse xrus atqz sapientia. Sic z sp̄s sanctus. Nec tñ simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie sed vna xrus: z vna sapientia: sicut vnus deus: z vna essentia. Deinde questum ē: quō dicantur vna essentia: tres p̄sone: vel a quibusdā grecis vna essentia: tres substantie: z inuenta ē elocutionis necessitate dici: vt aliquo vno nomine enūciarent: cū querit: qd tres sint: qz tres esse veraciter cōfitemur: patrē. f. z filiū z sp̄m̄ sanctū. In. viij. rōne etiā reddita intelligentibus clarū est in substantia veritatis nō solum patrē filio nō eē maiore: sed nec ambos simul aliquid maius esse q̄ solū sp̄m̄ sc̄m̄: aut quoslibet duos in eadem trinitate maius esse aliquid q̄ vnū: aut oēs simul tres maius aliquid esse q̄ singulos. Deinde p veritatē que intellecta cōspicit: z p bonū summū a quo ē omne bonuz z p iusticiā ppter quā diligit animus iustus: ab animo etiā nō dū iusto: vt natura nō solum in corporealis: verū etiā incōmutabilis quod ē deo quātū fieri pōt intelligeret admonuit: z p charitatem que in scripturis sanctis deus dicitur ē p quā cepit: vtrūqz etiā trinitas intelligentibus apparere: sicut amans z qd amat: z amor. In ix. ad imaginē dei: qd est hō fm̄ mentē puenit

disputatio: z in ea quedā trinitas inuenit: id est mēs z noticia: qua se nouit: z amor: quo se noticiāqz suā diligit: z hec tria equalia inter se z vnus ostendunt essentie. In. x. hoc idē diligētius subtiliusqz tractatum est: atqz ad id pductum: vt inueniret in mente euidentior trinitas eius: in memoria sc̄z z intelligentia z voluntate. Sed qm̄ z hoc compertū est: qz nunqz eē ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: non se intelligeret z diligeret: q̄uis nō semp se cogitaret. Lum aut se cogitaret: nō se a corpore rebus eadē cogitatione discerneret: dilata est de trinitate cuius hec imago ē disputatio vt in ipsis etiā corporeis visis inueniret trinitas: z distinctius in ea lectoris exerceretur intentio. In. xi. ergo electus ē sensus oculorū in quo id qd inuentū ē etiā in ceteris quattuor sensibus corporis z nō dictū posset agnosci: atqz ita exterioris hoīs trinitas: primo in his q̄ cernunt extrinsecus: ex corpore sc̄z quod videt z forma que inde in acie cernētis imprimitur z vtrūqz copulātis intentione voluntatis apparuit. Sed hec tria non inter se equalia: nec vnus esse substantie claruerūt. Deinde in ipso animo ab his que extrinsecus sensa sunt velut introducta inuenta est altera trinitas: vbi apparerent eadē tria vnus esse substantie. Imaginatio corporis que in memoria est: z inde informatio cū ad eam cōuerit acies cogitatis: z vtrūqz coniungens intentio voluntatis. Sed ideo ista trinitas ad exteriorē hominem repta est p̄ncere: quia de corpore illata est q̄ sentiunt extrinsecus. In. xij. discernenda visa est sapientia a scientia: z in ea que p̄prie scientia nuncupat: quia inferior est: prius q̄ daz sui generis trinitas inquirenda. Que licet ad interiorē hoīm iā p̄near: nō dūz tñ imago dei vel appellanda sit vel putāda. Et hoc agit in xij. p̄ cōmendationē fidei xp̄iane. In. xiiij. aut de sapientia hoīs vera: id est de munere in eius ipsius dei participatione donata: que a scientia distincta est disputat. Et eo peruenit disputatio vt trinitas appareat in imagine di quod est hō: fm̄ mentē: que renouat in agnitione dei: fm̄ imaginē ei⁹ q̄ creauit hoīm ad imaginē suā: z sic p̄cipit sapientiam vbi p̄mplatatio est eternorum.

Col. 3.
Ben. j

In quarum rerū contemplatione summa trinitas inquirenda sit. La. III.
Nam ergo in ipsis rebus eternis in corporealis z incōmutabilis in q̄rū p̄fecta p̄tēplatione nobis beata q̄ non nisi eterne est vita p̄mittit: trinitatē q̄ deus ē inquiramus. Neqz em̄ diuinoz libroz tñmō

Liber

auctoritas esse dei p̄dicat: s̄ ois que nos cō-
cūstat ad quā nos etiā p̄tinemus vniuersa. ip-
sa rex natura p̄clamat habere se p̄stantissimū
p̄ditorem: q̄ nobis mentē rationēq; naturalē
dedit: qua viuētia nō viuētib; sensu p̄di-
ta nō sentientibus: ītelligentia nō intelligen-
tibus: imortalia mortalibus: ipotentibus po-
tentia: iniustis iusta: speciosa de formib; bona
malis: incorruptibilia corruptibilibus: imu-
tabilia mutabilibus: inuisibilia visibilibus: in-
corpalia corpalibus: beata miseris p̄ferenda
videamus. Ac p̄ hoc qm̄ rebus creatis creato-
rem sine dubitatioe p̄ponimus: oportet vt eū
z sūmē viuere z cuncta sentire atq; intelligen-
re: z mori: corrumpi: mutariq; non posse: nec
corpus esse: sed sp̄m̄ oim̄ potentissimū: iustissi-
mū: speciosissimū: optimū: beatissimūq; fate-
amur.

Om̄ia que de deo digne dici vident̄ posse
in pauciora p̄ferre vt nihil minus dictum in-
telligatur. **Capitulum V.**

Ed hec oia que dixi: z quecūq; alia si-
mili more locutionis humane digne
de deo dici vident̄: z vniuersē trinita-
ti que est vnus deus: z p̄sonis singulis in ea-
dem trinitate p̄ueniūt. Quis em̄ vel vnū de-
um qd̄ est ipsa trinitas: vel patrem vel filium
vel sp̄m̄ sanctū audeat dicere: aut nō viuēte
aut nihil sentiente vel intelligente: aut in ea
natura qua inter se p̄dicant̄: equales quenq;
esse eoz mortalē siue corruptibile: siue muta-
bile siue corporeū: aut quisq; ibi neget aliquē
potentissimū: iustissimū: speciosissimū: opti-
mū: beatissimū? Si ergo hec atq; hm̄ oia om̄ia
z ipsa trinitas z in ea singuli dici possunt: vbi
aut quō trinitas apparebit: redigamus itaq;
p̄us hec plurima ad aliquā paucitatem. Que
vita em̄ dicit̄ in deo: ipsa est essentia eius atq;
natura. Non itaq; deus viuūt nisi vita qd̄ ipse
sibi est. Hec aut̄ vita non talis est: qualis inest
arbori: vbi nullus est intellectus: nullus est sen-
sus: nec talis qualis inest pecori: habet em̄ vi-
ta pecoris sensum q̄nquiritū: sed intellectū
habet nullū. At illa vita q̄ deus est sentit atq;
intelligit oia: z sentit mente nō corpore: qz sp̄s
est deus. Non aut̄ sicut aīalia q̄ h̄nt corpora: per
corpus sentit aīa. Non em̄ ex aīa p̄stat z cor-
pore. Ac p̄ hoc simplex illa natura sicut intelli-
git sentit: sicut sentit intelligit. Idēq; sensus
q̄ intellectus est illi. Nec ita vt aliqui esse desi-
stat aut ceperit. Immortalis est em̄: nec fru-
stra de illo dictū est qd̄ solus habeat imortalita-
tē. Nam imortalitas eius vere imortalitas ē:
in cuius natura nulla est cōmutatio. Ipsa est

etiā vera eternitas q̄ est imutabilis deus sine
iuitio: sine fine p̄c̄q̄nter z incorruptibilis. Vna
ergo eadēq; res dicit̄ siue dicat̄ eternus deus
siue imortalis: siue incorruptibilis: siue imuta-
bilis. Itēq; cū dicit̄ viuēs z intelligēs: qd̄ ē vti-
q; sapiens: hoc idē dicit̄. Non em̄ p̄cipit sapias
q̄ sit sapiēs: s̄ ipse sapias est. Et hec vita eadēq;
virtus siue potētia: eadēq; sp̄s q̄ potens atq;
speciosus dicit̄. Quid em̄ potentius z specio-
sius sapias: que attingit a fine vsq; ad finē for-
titer: z disponit oia suauiter? Bonitas etiam
atq; iusticia nūqd̄ inter se in natura dei: sicut
in eius opibus distāt tāq; due diuerse sint q̄lī-
tates dei: vna bonitas: alia iusticia? Nō vtiq;
Sed q̄ iusticia ipsa bonitas: z q̄ bonitas ipsa be-
aritudo. Incorpalis aut̄ vel incorporeus: id
ē: deus: vt sp̄s credat̄: vel intelligat̄ esse nō
corp⁹. Proinde si dicamus: eternus: imortalis:
incorruptibilis: imutabilis: viuus: sapiēs: po-
tens: speciosus: iustus: bonus: bt̄s sp̄s: ho-
rū oim̄ nouissimū qd̄ posuit: quasi tm̄mō vides
significare substantiā: cetera vō huius substā-
tie q̄lītates: sed nō ita est in illa ineffabili sim-
pliciq; natura. Quicqd̄ em̄ fm̄ q̄lītates illi di-
ci vides: fm̄ substantiā vel essentiā est intelli-
gendū. Absit em̄ vt sp̄s fm̄ substantiā dicat̄
deus: z bonus fm̄ q̄lītatē: s̄ vtrūq; fm̄ substā-
tiā. Sic oia cetera q̄ cōmemorauimus: vnde
in superioribus libris multa iam diximus. De q̄
tuor: igit̄ p̄mis que modo a nobis enumerata
atq; digesta sunt: id est eternus: imortalis: in-
corruptibilis: imutabilis: vnū aliquid eliga-
mus: quia vnū quatuor ista significant: sicut
iam disserui: ne p̄ multa distendat̄ intentio: z
illud potius qd̄ positū est p̄us: id est eternus:
hoc faciamus z de quatuor sc̄cūdis que sunt
viuus: sapiēs: potens: speciosus. Et qm̄ vita
qualicūq; inest z pecori cui sapientia nō inest
duo vero ista sapientia sc̄z atq; potentia ita sūt
inter se in homine comparata: vt sancta scriptu-
ra diceret. Melior est sapiens q̄ fortis. Spe-
ciosa porro etiam corpora dici solent. Vnuq;
ex his quatuor quod eligimus: sapiens eliga-
tur. Quis hec quatuor in deo nō in equalia di-
cenda sint. Noia em̄ quatuor: res autem vna
est. De tertijs vero vltimis quatuor quis in
deo idem sit iustum esse quod bonū: quod be-
atum. Idēq; spiritū esse: quod iustum z bonū
z beatum esse: tamen quia in hominibus po-
test esse spiritus nō beatus: potest z iustus et
bonus nondū beatus. Qui vero beatus est:
p̄fecto z iustus z bonus z sp̄s est: hoc ponē
eligamus quod nec in hoibus esse sine illis tri-
bus pōt qd̄ est beatus.

Sap. 8.

Sap. 6.

Quo etiam si vnū aliquid eligatur ex mul-
tis qđ digne appelletur deus: in ipa vna appel-
latioe trinitas deitatis possit intelligi. La. VI
 ¶ Incigit cū dicimus eternus: sapiens
 n. beatus: hec tria sunt trinitas que ap-
 pellať deus. Redigamus quidē illa
 duodecim in ista paucitate triū: s̄ co mō forsi-
 tan possum⁹ et hec tria in vnū aliqd hoz. Nā
 si vna eadēq; res in dei natura pōt esse sapiē-
 tia ⁊ potentia: aut vita ⁊ sapiētia: cur nō vna
 eadēq; res esse possit in dei natura eternitas
 ⁊ sapientia: aut beatitudo ⁊ sapiētia. Ac p̄ h̄ si
 cur nihil intererat vtrū illa duodecim: an ista
 tria diceremus: qñ illa multa in istam redigi-
 mus paucitatem. Ita nihil interest vtruz tria
 ista dicamus an illud vnū in cuius singularita-
 te duo cetera sūt redigi posse monstrauimus.
 Quis itaq; disputādi modus: q̄ nā tandē vis
 intelligendi atq; potentia q̄ viuacitas rōnis:
 q̄ acies cogitationis ostendet: vt alia iam ta-
 ceam: hoc vnū qđ sapiētia dicitur deus: quo-
 modo sit trinitas. Neq; em̄ sicut nos de illo p-
 cipimus sapiam ita deus de aliquo sed sua est
 ipse sapiētia: qz non est aliud sapiētia eius:
 aliud essentia: cui hoc est esse qđ sapientē esse.
 Dicitur quidem in scripturis sanctis: christ⁹
 dei virtus ⁊ dei sapiētia. Sed quemadmo-
 dum sit intelligendū ne patrem filius videat
 facere sapientē: in libro. vii. disputatur est. Et
 ad hoc ratio puenit: vt sic sit filius sapiētia d̄
 sapiētia: quē admodū lumen de lumine de-
 de deo. Nec aliud potuim⁹ inuenire sp̄m̄ san-
 ctū: nisi ⁊ ipm̄ esse sapiētia: ⁊ simul oēs vnā
 sapiētia: sicut vnū deū: vnā essentia. Hanc
 ergo sapiētia qđ est deus: quō intelligim⁹ esse
 trinitatē non dixi quō credimus: nam hoc in-
 ter fideles nō debet habere qđem) sed si aliq̄
 mō p̄ intelligentiam possumus videre qđ cre-
 dimus quis iste erit modus. Si em̄ recolam⁹
 vbi nostro intellectui ceperit in his libris tri-
 nitas apparere: octauus occurrit. Vbi quippe
 vt potuimus disputādo erigere temptauim⁹
 mentis intentiōem ad intelligendā illam pre-
 stantissimam imutabilem naturā qđ nostra
 mens non est. Quā tñ sic intuebamur: vt nec
 longe a nobis esset: ⁊ supra nos esset: nō loco
 sed ipa sui venerabili mirabilisq; pstantia: ita
 vt apud nos esse suo p̄nti lumine videret. In
 qua nobis adhuc nulla trinitas apparebat: qz
 nō ad eā querendā in fulgore illo firmam mē-
 tis aciem tenebamus: tantū qz non erat aliq̄
 moles vbi credi oporteret magnitudinē duo-
 rum vel triū plus esse q̄ vnus: cernebam⁹ vt
 i. Job. 4. cūq; Sed vbi ventū est ad caritatē que i san-

cta scriptura deus dicta est: eluxit paululū tri-
 nitas. i. amans: ⁊ qđ amatur: ⁊ amor. Sed qđ
 lux illa ineffabilis nostrū reuerberabat obru-
 tum: ⁊ ei nondū posse cōtemperari n̄ e mētis
 quodam mō pvincebat infirmitas: ad ipi⁹ no-
 stre mentis fin quā factus est hō ad imaginē
 dei: velut familiariorē p̄siderationē reficiēde
 laborat⁹ itentiois cā: iter ceptū dispositūq; re-
 fleximus. Et inde in creatura qđ nos sumus:
 vt inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt cōspicere in-
 tellecta possemus: imozati sumus a. ix. vsq;
 ad. xiiij. librū. Et ecce iam q̄tum necesse fue-
 rat: aut forte plusq; necesse fuerat: exercitata
 in inferioribus intelligentia: ad summā trini-
 tatem q̄ deus est p̄spiciendā nos erigere vo-
 lumus nec valem⁹. Non em̄ sicut certissimas
 vidimus trinitates: siue q̄ forinsecus de reb⁹
 corp̄alibus fiunt: siue cū ea ipa q̄ forinsec⁹ sen-
 sa sunt cogitant: siue cū illa q̄ oriuntur in ani-
 mo nec p̄tinent ad corp̄is sensus: sicut fides: sicut
 virtutes q̄ sunt artes agēde vite: manife-
 sta rōne cernūtur ⁊ scientia cōtinent: siue cū
 mens ipa qua nouimus quicqd nosse nos ve-
 raciter dicimus sibi cognita est: vel se cogitat
 siue cū aliqd qđ ipa nō est eternū atq; imuta-
 bile p̄spicit. Non ḡ sicut in his omnibus certissi-
 mas vidimus trinitates: qz in nobis fiunt vt
 in nobis sunt: cū ista meminimus aspiciamus:
 volumus: ita videmus etiā trinitatē deū: qz
 illic intelligendo p̄spicimus tanq; dicentem:
 ⁊ verbū ei⁹: id est p̄rem ⁊ filiū atz inde p̄cedē-
 tem caritatē vtriusq; cōmunem scz sp̄m̄ scm̄.
 An trinitates istas ad sensus nostros: vel ad
 animū p̄tinentes videmus potius q̄ credim⁹
 deū vero esse trinitatē credim⁹ potius q̄ vide-
 mus. Qđ si ita est: p̄fecto aut inuisibilia ei⁹ p
 ea q̄ facta sunt nulla intellecta p̄spicimus: aut
 si illa cōspicimus nō in eis p̄spicimus trinita-
 tē: ⁊ ē illic qđ p̄spiciam⁹: ⁊ est qđ etiā non p̄spe-
 ctum credere debeamus. Conspicere autem
 nos imutabile bonū qđ nos nō sum⁹ li. viij. offi-
 dit. ⁊. xiiij. cū de sapia q̄ homini ex deo est loq̄-
 remur admonuit. Cur itaq; ibi non agnosci-
 mus trinitatē. An hec sapiētia q̄ deus dicit
 nō se intelligit: nō se diligit. Quis hoc dixerit
 aut qđ est q̄ nō videat: vbi nulla scia est: nullo
 mō esse sapiam. Aut vero putandū est sapiē-
 tiam q̄ deus est scire alia ⁊ nescire seipam: vel
 diligere alia: nec diligere seipam: que si dici si-
 ue credi stultū ⁊ impium est. Ecce ergo trini-
 tas sapiētia scz ⁊ noticia sui ⁊ dilectio sui: sic
 enim ⁊ in homine inuenimus trinitatem id ē
 mentem et noticiam qua se nouit: ⁊ dilectio-
 nem qua se diligit.

i. Cor. i.

Gen. i.

Rom. i.

i. Job. 4.

Liber

Quomodo differat trinitas que inuenit i
 imagine dei a trinitate q̄ deus est. La. VII.
 Ed hec tria ita sunt in hoie: vt nō ip
 sa sint hō. hō est em̄ vt veteres diffi
 nierūt: aīa rōnale mortale. Ille er
 go excellūt in hoie: nō ip̄a sunt hō. Et vna p
 sona. i. singulis q̄sq; hō hz illa tria in mēte. qd̄
 si etiā sic diffiniamus hoicm vt dicam⁹. hō est
 suba rōnalis p̄stans ex aīa z corpe: nō est du
 bium: hoicm h̄re aīam q̄ nō est corpus: habe
 re corpus qd̄ nō est aīa. Ac p̄ hoc illa tria non
 hō sunt: sed hoīs sunt vel in hoie sunt. Petra
 cto etiā corpe si sola anima cogitē: aliqd̄ ei⁹
 est mens tanq̄ caput eius vel oculus vel faci
 es: sed nō hec vt corpa cogitanda sunt. Non
 igitur aīa: sed qd̄ excellit in aīa mens vocatur
 Non qd̄ aut̄ possum⁹ dicere trinitatē sic esse i
 deo: vt aliqd̄ dei sit nec ip̄a sit deus. Quapro
 pter singulus quisq; hō qui nō fm̄ oīa que ad
 naturā p̄tinent eius: sed fm̄ solā mentem ima
 go dei ē: vna p̄sona est: z imago est trinitatis
 in mente. Trinitas x̄o illa cui⁹ imago ē: nihil
 aliud est tota q̄ deus: nihil est tota q̄ trinitas
 Nec aliqd̄ ad naturā dei p̄tinet qd̄ ad illā non
 p̄tineat trinitatē. Et tres p̄sone sunt vni⁹ eēn
 tie nō sicut singulus q̄sq; hō vna p̄sona. Itēq;
 in hoc magna distantia est: q̄ siue mentē dica
 mus in hoie: eiusq; noticiā z dilectionem siue
 memoriā: intelligētia: volūtātē: nihil mentis
 meminimus: nisi p̄ memoriā: nec intelligim⁹:
 nisi p̄ intelligētiam: nec amamus: nisi p̄ volū
 tatē. At x̄o in illa trinitate q̄s audeat dicē pa
 trem nec seipm̄ nec filiū nec sp̄m̄ sc̄m̄ intelli
 gere nisi p̄ filiū: vel diligere nisi p̄ sp̄m̄ sc̄m̄: p̄
 se aut̄ meminisse tm̄mō vel sui vel filij vel spi
 ritus sancti: eodemq; mō filiū nec sui nec p̄ris
 meminisse nisi p̄ p̄rem: nec diligere nisi p̄ sp̄m̄
 sanctū: p̄ se aut̄ nō nisi intelligere z p̄rem z se
 ipm̄ z sp̄m̄ sc̄m̄. Sicut z sp̄m̄ sc̄m̄ p̄ p̄rem memi
 nisse z p̄ris z filij z sui: z p̄ filiū intelligere z pa
 trem z filiū z seipm̄: p̄ se aut̄ nō nisi diligere et
 se z p̄rem z filiū: tanq̄ memoria sit pater z sua
 z filij z sp̄s sancti: filius aut̄ intelligētia z sua
 z p̄ris z sp̄s sancti. Sp̄s vero sc̄tus caritas z
 sua z p̄ris z filij. Quis hec in illa trinitate opi
 nari vel affirmare p̄sumat? Si em̄ solus sibi fi
 lius intelligit vt intelligentia sit: z sibi z p̄ri et
 spiritui sancto: ad illā redit̄ absurditatē vt pat̄
 non sit sapiēs de seip̄o: sed de filio: nec sapien
 tia sapiētiam genuerit: sed ea sapiā p̄r dicatur
 sapiēs esse quā genuit. Vbi em̄ nō est intelli
 gentia nec sapiā pōt̄ esse: ac p̄ hoc si pater nō
 intelligit ip̄e sibi: s̄ filius intelligit patri: profe
 cto filius patrem sapientem esse facit. Et si h̄

est deo esse qd̄ sapere: z ea illi essentia est que
 sapientia: non filius a p̄re qd̄ verū est: sed a fi
 lio potius habet pater essentiā: qd̄ absurdissi
 mū atq; falsissimū est. hanc absurditatē nos
 in libro septimo discussisse: cōuicisse: abieccisse
 certissimū est. Est ergo deus p̄r sapiens: ea q̄
 ip̄e sua est sapiā: z filius sapiā p̄ris de sapiētia:
 z filius sapiā p̄ris de sapiā qd̄ est pater de quo
 genitus est filius. Quocirca cōsequēter est z
 intelligens pater ea q̄ ip̄e sua est intelligētia:
 neq; em̄ esset sapiēs q̄ nō esset intelligēs: fili⁹
 aut̄ intelligētia p̄ris de intelligētia genit⁹ qd̄
 est pater: hoc de memoria nō incōuenienter
 dici pōt. Quō est em̄ sapiens q̄ nihil meminit
 vel sui nō meminit: p̄roinde qz sapiā pat̄: sa
 pientia filius: sicut sibi meminit pater: ita fili⁹
 z sicut sui z filij meminit pater: memoria nō fi
 lij: sed sua: ita sui z p̄ris meminit filius memo
 ria nō p̄ris sed sui. Dilectio q̄s vbi nulla ē quis
 vllam dicat esse sapiām? Ex q̄ colligit̄ ita esse
 p̄ri dilectiōem suā: vt intelligētia z memori
 am suā. Ecce ergo tria illa. i. memoria intelli
 gentia dilectio seu volūtās: in illa summa z i
 mutabili essentia qd̄ est deus: non p̄r z filius
 z sp̄s sc̄tus sunt: sed pater solus. Et qz fili⁹ q̄s
 sapientia est genita de sapiā sicut nec pater ei
 nec sp̄s sc̄tus intelligit: sed ip̄e sibi: ita nec pa
 ter ei meminit: nec sp̄s sc̄tus ei diligit: sed ip̄e
 sibi. Sua em̄ ē z ip̄e mēoria: sua intelligētia: sua
 dilectio. Sed ita se h̄re de p̄re illi est de q̄ nat⁹
 est. Sp̄s etiam sc̄tus qz sapiā est p̄cedēs de
 sapiā: nō p̄rem habet memoriā: z filiū intelli
 gentiam z se dilectionē: neq; em̄ sapiā esset si
 alius ei meminisset: eiq; alius intelligeret: ac
 tm̄mō sibi ip̄e diligeret. Sed ip̄e hz hec tria: z
 ea sic habet vt h̄ ip̄a ip̄e sit. Verūt̄n̄ vt ita sit:
 inde illi est vnde p̄cedit. Quis ḡ hoim̄ potest
 istā sapiām q̄ nouit deus oīa: ita vt nec ea que
 dicunt̄ p̄terita: ibi p̄tereāt: nec ea que dicuntur
 futura. q̄si desint expectent̄ vt veniāt: sed z p̄
 terita z futura cū p̄ntib⁹ sint cūcta p̄ntia: nec
 singula cogitent̄ z ab alijs ad alia cogitanda
 trāseāt s̄ in vno p̄spectu simul p̄sto sint vniuer
 sa. Quis in quā hoim̄ p̄hendit sapiām eādē
 qz prudentiā: eandemq; sciam: qn̄ quidem a
 nobis nec n̄ra p̄hendunt̄. Ea q̄ppe q̄ vel sen
 sibus vel intelligētie nostre assunt: possumus
 vt cūq; p̄spicē: ea x̄o q̄ absunt z tm̄ affuerunt: p̄
 mēoria nouim⁹ q̄ oblitū nō sum⁹. Nec ex futu
 ris p̄terita: sed futura ex p̄teritis: nō tm̄ firma
 cognitione cōuicim⁹. Nam q̄sdam cogitaciōes
 n̄ras q̄s futuras velut manifestius atz cert⁹:
 p̄rimas quāsdā p̄spicim⁹: memoria faciēte id
 agimus cum agere valemus q̄tum valemus

XV

que ad ea nō vident q̄ futura sunt: s̄ ad p̄terita pertinere. Q̄d licet experiri in eis dictis vel canticis: quoz̄ seriē mēoziter reddimus. Nisi enī p̄videremus cogitatione q̄d sequit̄: non vtiq̄z diceremus. Et tñ vt p̄uideamus: nō p̄videntia nos instruit: s̄ mēozia. Nam donec finiat̄ om̄ne q̄d dicimus: siue canimus: nihil ē q̄d nō p̄uisum p̄spectūq̄z p̄ferat̄. Et tñ cū id agimus: nō dicimur p̄videnter: s̄ memoriter canere vel dicere: et qui hoc in multis ita p̄ferendis valent plurimū: nō solet eoz̄ p̄videntia: s̄ mēozia p̄dicari: fieri ista in animo vel ab aīo nostro nouimus: et certissimi sumus. Quō autē fiant: quāto attentius voluerimus aduerte re: tanto magis noster et sermo succūbit: et ip̄a nō p̄durat intentio: vt ad liquidū aliquid nōstra intelligentia: et si non lingua pueniat. Et putamus nos vtrū dei p̄videntia eadē sit q̄ memoria et intelligentia: q̄ nō singula cogitanda aspiciat: s̄ vna eterna et immutabili atq̄ ineffabili visione complectit̄ cuncta que nouit: tanta mentis infirmitate posse cōphendere? In hac igit̄ difficultate et angustia libet exclamare ad deum viuū. Adificata est scientia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. Ex me q̄p̄pe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis scientia tua: qua me fecisti: qm̄ nec meip̄m cōprehendere valeo quē fecisti: et tñ in meditatione mea exardescet ignis vt queraz̄ faciem tuam semper.

De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtiq̄z intellecta conspicit̄. La. VIII. In corpalem substantiā scio esse sapientiam: et lumen esse in quo vident̄ que oculis carnalibus vident̄: et tñ vir tā-

1. Loz. 13 tus tanq̄z spiritalis. Videmus nunc inquit p̄ speculū in enigmate: tunc autē facie ad facie. Quale sit et q̄d sit hoc speculū si queramus: p̄fecto illud occurrit q̄d in speculo nisi imago nō cernit̄. Hoc ergo facere conati sumus vt per imaginē hanc q̄d nos sumus: videremus vt cūq̄z a quo facti sumus: tanq̄z p̄ speculū. Hoc si 2. Lolo. 3 gnificat etiā illud q̄d ait idem ap̄tus. Nos autē reuelata facie gl̄iaz dñi specularantes: in eandē imaginē transformamur de gl̄ia in gl̄iam tāq̄z a dñi spiritu. Specularantes dixit: p̄ speculū videntes: nō de specula p̄spicientes. Quod in greca lingua nō est ambiguū. vnde in latina translate sunt ap̄lice littere. Ibi quippe speculum vbi apparent imagines rerū a specula de cuius altitudine longius aliquid intuemur: etiam sono verbi distat omnino: fatiscōz̄ apparet ap̄tm̄ a speculo: nō a specula dixisse: gl̄iaz dñi specularantes. Q̄d vero ait. In eandē imagi-

nem transformamur: vtiq̄z imaginē dei vult intelligi: eandēq̄z dicens: istā ip̄az sc̄z. id est quā specularmur: qz eadē imago est et gl̄oria dei: sicut alibi dicit. Vir quidē nō debet velare caput cū sit imago et gl̄oria dei. De quibus verbiam in libro duodecimo disseruimus. Transformamur ergo dixit: de forma in formā mutamur: atq̄z trāsimus de forma obscura in formā lucidam: qz et ipsa obscura imago dei est: et si imago: p̄fecto etiāz gl̄ia in qua hoīes creati sumus: p̄stantes ceteris aīalib⁹. De ipsa q̄ppe natura humana dictū est. Vir quidem nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. Que natura in rebus creatis excellentissima: cū a suo creatore ab impietate iustificat̄: a deformi forma formosaz̄ transferit̄ in formā. Est quippe et in ipsa impietate q̄tomagis dānabile vitū tanto certius natura laudabilis. Et p̄pter h̄ addidit. De gl̄oria in gl̄oriā: de gl̄oria creationis in gl̄oriā iustificationis. Quis possit hoc et alijs modis intelligi q̄d dictū est. De gl̄oria in gl̄oriā: de gl̄oria fidei in gl̄oriam speciei: de gl̄oria qua filij dei sumus: in gl̄oriā qua similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Q̄d vero adiunxit. Tanq̄z a dñi spū: ostendit gratia dei nobis p̄ferri tam optabilis transformationis bonum.

De enigmate et tropicis locucionibus.

Ec dicta sunt p̄pter Lap̄tm̄ IX.

h quod ait ap̄tus: nunc p̄ speculū nos videre. Quia x̄o addit: in enigmate: multū hoc incognitū est q̄ eas litteras nesciūt in quibus est doctrina q̄dam de locucionū modis quos greci tropos vocant: eoq̄z greco vocabulo etiam nos vtimur p̄ latino. Sicut enī schemata vsitatus dicimus q̄z figuras: ita vsitatus dicimus tropos q̄z modos. Singuloz̄ autē modoz̄ siue tropoz̄ noīa: vt singula singulis referant̄: difficillimū est et insolentissimū latine enūciare. Unde q̄dam interpres nostris: q̄d ait ap̄tus q̄ sunt in allegoria: nolentes grecū vocabulū ponere: circūloq̄ndo interpretati sunt dicentes: que sunt aliud ex alio significātia. Huius autē tropi: id est allegorie plēs sunt species: in quibus est etiāz q̄d dicitur enigma. Diffinitio autē ipsius noīs generalis: oēs etiā species cōplectat̄ necesse est. Ac per hoc sicut oīs equus aīal est: nō om̄ne aīal equus est: ita om̄ne enigma allegoria ē: nō oīs allegoria enigma ē. Quid ḡ est allegoria nisi tropus vbi ex alio aliud intelligit̄ q̄le illud ē ad thessalonicēses. Itaq̄z nō dormiam⁹ sic et ceteri: s̄ vigilem⁹ et sobriū sim⁹. Nā q̄ dormiūt nocte do: miūt et q̄ inebriant̄ nocte ebriū sunt. Nos autē qui diei

1. Loz. 11

1. Loz. 11

1. Job. 3

2. Loz. 3

Gal. 4

1. Thes. 5

Libet

sumus: sobrii simus. Sed hec allegoria: non est enigma. Nam nisi multum tardis iste sensus ipso ptu est. Enigma est autem ut breuitate explicem obscura allegoria: sicut est. Saguisuge erant tres filie: et quecumque similia. Sed ubi allegoria noiauit aplos: non in verbis ea reperit: sed in facto: cum e duobus filiis abrae: vno de ancilla: altero de libera: quod non dictum sed etiam factum fuit: duo testameta intelligenda monstrauit: quod antequam exponeret obscurum fuit: p inde allegoria talis quod est generale nomen posset specialiter enigma noari. Sed quod non solum eas litteras nesciunt quibus dicitur tropi quod dixerit aplos nunc in enigmate nos videre: verum etiam qui sciunt: tamen quod sit illud enigma ubi nunc videmus nosse desiderant: ex utroque iuenienda vna est sententia: et ex illo: sicut ait: Videmus nunc per speculum: et ex illo quod addidit: in enigmate. Vna est enim cum tota sic dicitur: videmus nunc per speculum in enigmate: p inde quod tunc mihi videtur sicut nomine speculi imaginem voluit intelligi: ita nomine enigmatis quous similitudinem: tamen obscuram: et ad perspicendum difficile. Cum igitur speculi et enigmatis noie quecumque similitudines ab apostolo significare intelligi possunt: que accommodatae sunt ad intelligendum deum: eo modo quo potest: nihil tamen est accommodatum quod id quod imago eius non frustra dicitur. Nemo itaque miretur etiam in isto modo videndi que concessus est huic vite: per speculum scilicet in enigmate laborare nos ut quodcumque videamus. Nomen quippe hic non sonaret enigmatis: si esset facilitas visionis. Et hoc est grandius enigma: ut non videamus quod non videre non possumus. Quis enim non videt cogitationem suam? Et quis videt cogitationem suam: non oculis carnalibus dico: sed ipso interiore conspectu. Quis non eam videt: et quis eam videt: quam quidem cogitatio visio est animi quedam: siue assint ea que oculis que corporalibus videantur: vel ceteris sentiantur sensibus: siue non assint: et eorum similitudines cogitatione cernantur. que nec corporalia sunt: nec corporaliu similitudines: sicut virtutes et vitia: sicut ipsa denique cogitatio cogitat: siue illa que per disciplinas traduntur liberalesque doctrinas: siue istorum omnium cause superiores atque rationes in natura immutabili cogitentur: siue etiam mala et vana ac falsa cogitemus: vel non consentiente sensu: vel errante consensu.

Quod per inspectionem verbi quod est in cogitatione mentis humane ad agnitionem verbi quod deus est aliquid non possit accedi. La. X.

Ed nunc de his loquamur que nota cogitamus et habemus in noticia etiam si non cogitemus: siue ad contemplationem

sciam pertineant: quam proprie sapiam dicimus: siue ad actiuam: quam proprie sciam nuncupandam esse differuimus. Simul enim utriusque mentis est vnus et imago dei vna. Cum vero de inferiore distinctius et seorsum agit: tunc non est vocanda imago dei: quous et tunc in ea nonnulla reperiat similitudo illius trinitatis: quod in terdecimo volumine ostendimus. Nunc igitur simul diuersa sciam hois loquimur: in qua nobis nota sunt quecumque sunt nota: que utriusque vera sunt: alioquin nota non essent. Nemo enim falsa nouit: nisi cuius falsa esse nouit. Quod si nouit: verum nouit. Vix est enim que illa falsa sunt: de his igitur nunc differuimus que nota cogitamus: et nota sunt nobis etiam si non cogitentur a nobis. Sed certe si ea dicere velimus: nisi cogitata non possumus. Nam si verba non sonent: in corde suo dicit utriusque quod cogitat. Vnde illud est in libro sapientie. Dixerunt apud se cogitantes non recte. Exposuit enim quod sit: dixerunt apud se cum addidit: cogitantes. huic simile est in euangelio: que quidam scribe cum audissent a domino dictum paralytico. Confide fili remittuntur tibi peccata tua: dixerunt intra se: hic blasphematur. Quid est enim dixerunt intra se: nisi cogitando? Denique sequitur. Et cum vidisset iesus cogitationes eorum dixit. Ut quod cogitatis mala in cordibus vestris. Sic mattheus. Lucas autem hoc idem ita narrat. Leperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ut cognouit autem cogitationes eorum iesus: respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris? Quale est in libro sapientie: dixerunt cogitantes: tale hic est: cogitauerunt dicentes. Et illic enim et hic ostendit intra se atque in corde suo dicere: id est cogitando dicere. Dixerunt quippe intra se: et dictum est eis. Quid cogitatis? Et de illo diuite cuius vberes fructus ager attulit: ait ipse dominus. Et cogitabat intra se dicens. Quedam igitur cogitationes locutiones sunt cordis: ubi et os eius esse dominus ostendit cum ait. Non quod intrat in os coinquinat hominem sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Vna sciam duo quidam hois ora complexus est: vnum corporis: alter cordis. Nam utriusque vnde illi hoies putauerunt inquinari in os intrat corporis. Vnde autem dominus dixit inquinari hominem: de cordis ore procedit. Ita quippe exposuit ipse quod dixerat. Nam paulo post de hac re discipulis suis. Adhuc inquit et vos sine intellectu estis. Non intelligitis: quod omne quod in os intrat in ventrem vadit et in secessum emittitur: hic certe aptissime demonstrauit os corporis. At in eo quod sequitur os cordis ostendens. Que autem inquit procedunt de ore: de corde exeunt: et ea coinquinant hominem. De corde enim

Pro. 30

1. Cor. 13

Ubi. 5.

Sap. 2.

Mat. 9

Ibidem

Luce. 5

Sap. 2.

Mat. 9

Luce. 12

Mat. 15

Ibidem

Ibidem

ereunt cogitationes male: et cetera. Quid hac expositione lucidius? Hec tñ quia dicimus locutiones cordis esse cogitationes: ideo nō sunt etiam visiones exorte de noticie visioibus: qñ vere sunt. Foris em̄ cum p̄ corpus hec fiunt: aliud ē locutio aliud visio. Intus aut̄ cū cogitamus: vtrūq; vnuz est. Sicut auditio et visio duo quedam sunt inter se distantia in sensib⁹ corpis: in animo aut̄ nō est aliud atq; aliud videre et audire. Ac p̄ hoc cum locutio foris nō videat: sed potius audiat. Locutiones tñ interiorēs hoc est cogitationes visas dixit a dño sanctū euangeliū nō auditas. Dixerūt inquit intra se: hic blasphemat. Deinde subiunxit. Et cū vidisset iesus cogitationes eorū. Elidit ergo q̄ dixerūt. Elidit em̄ cogitatione sua cogitationes eorū: quas illi soli se putabāt videre. Quisquis igit̄ potest intelligere verbum: nō solum anteq; sonet: verū etiam anteq; sonorū eius imagines cogitatione voluant. hoc em̄ est qd̄ ad nullam p̄tinet linguam earū scz q̄ lingue appellāt gentiū: quaz lingua nostra latina est. Quisquis inq; h̄ intelligere potest iā pōt̄ videre p̄ hoc speculū atq; in hoc enigmate aliquā verbi illius similitudinē: d̄ quo dictū est. In principio erat verbum: et verbum erat apud deū: et deus erat verbum. Necesse ē em̄ cuz verbum loquimur: id est qd̄ scimus quod loquimur ex ipsa scientia quā memoria tenemus: nascat̄ verbū qd̄ eiusmodi sit oīno cuius modi ē illa scia de q̄ nascit̄. Formata q̄pe cogitatio ab ea re quā scimus: verbum est quod in corde dicimus: qd̄ nec grecū est nec latinuz nec lingue alicuius alterius: sed cum id opus est in eorū quibus loquimur p̄ferre noticiā aliq̄ quod signū quo significet̄ assumit̄. Et plerūq; sonus aliqñ etiam nurus: ille auribus: ille oculis exhibet̄: vt p̄ signa corpalia etiā corpis sensibus verbum qd̄ mente gerimus innotescat. Nam et innuere quid est nisi quodāmodo visibiliter dicere. Et in scripturis sanctis hui⁹ sententię testimoniū. Nam in euangelio fm̄ iohem ita legit̄. Amen amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo adinuicē discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo vnus ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat iesus. Innuuit ergo huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit? Ecce innuendo dixit: quod sonādo dicere nō audebat. Sed hec atq; hm̄ōi signa corpalia siue auribus siue oculis p̄sentibus quibus loquimur exhibemus. Inuente sunt etiā littere p̄ quas possemus et cū absentibus colloqui: sed ista signa sunt vocum cum ipse voces in fm̄one nō

stro earū quas cogitamus signa sint rez. Sicut verbū hominis significat̄ per voces vel quodlibet indicium corporale: ita verbum dei manifestatū esse per carnem. Ca. XI. R̄oīde verbū quod foris sonat si gnū est verbi quod intus lucet: cui magis verbi competit nomen. Nam illud quod p̄fertur carnis ore: vox verbi est. Verbumq; et ipm̄ dicit̄ p̄pter illud a quo vt foris appareret assumptū est. Ita em̄ verbū nostrum vox quodāmodo corporis sit assumēdo eam: in qua manifestet̄ sensibus hoīum: sicut verbū dei caro factū est: assumendo eam in qua et ipm̄ manifestaret̄ sensibus hoīm. Et sicut verbū nostrū sit vox nec mutat̄ in vocē ita verbū dei caro qd̄m factū est: sed absit vt mutaret̄ in carnem. Assumendo quippe illa nō in eam se cōsumendo: et hoc nostrū vox sit: et illud caro factum est. Quapropter quicūq; cupit ad qualēcūq; similitudinē dei verbi: q̄uis per multa dissimilē peruenire: nō intueat̄ verbum nostrum quod sonat in auribus: nec quādo voce p̄fert̄: nec quā silentio cogitatur. Omniū nāq; sonantiū verba linguaz etiam in silentio cogitant̄: et carmina p̄currunt animo: tacente ore corporis. Hec solum numeri syllabarū: verū etiam modi cantilenaz cū sint corporales: et ad eum qui vocat̄ auditus sensum corporis p̄tinentes: p̄ incorporeas qualesdā imagines suas p̄sto sunt cogitantibus: et tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeūda sunt hec: vt ad illud perueniatur hominis verbum p̄ cuius qualēcūq; similitudinē sicut in enigmate videat̄ vtrūq; dei verbū. Non illud qd̄ factū est ad illum vel ad alium p̄phetā et de quo dictū est. Verbum aut̄ dñi crescebat et multiplicabatur. Et de quo itez dictū est. Igitur fides ex auditu: auditus aut̄ p̄ verbū creuit. Et itez. Cum accepissetis a nobis verbum auditus dei: accepistis nō vt verbum hoīm: sicut est vere verbum dei. Et innumerabilia similiter in scripturis dicunt̄ de dei verbo: qd̄ in sonis multaz diuersarūq; linguaz p̄ corda et ora disseminat̄ humana. Ideo autē verbum dei dicit̄: quia doctrina diuina traditur nō humana. Sed illud verbum dei querimus quali tercūq; per hanc similitudinē nunc videre: de quo dictū est. Deus erat verbum: de quo dictum est. Omnia per ipm̄ facta sunt: de quo dictum est. Verbum caro factum est: de quo dictum est. Fons sapientie verbum dei in excel sis. Perueniendū est ergo ad illud verbū hominis: ad verbum rōnalis animantis: ad verbum nō de deo nate: sed a deo facte imaginis

Abat. 9.
Ibidem.

Joh. 1.

Ibidem. 13.

Joh. 1.

Ubi. 3.

Act. 6.

Rom. 10.
1. Thel. 2.

Joh. 1.
Ibidem.
Ibidem.
Eccl. 1.

Libet

dei: quod neq; platiuū est in sono: neq; cogi-
tatiuū in similitudine soni: quod alicuius lin-
gue esse necesse sit: sed q; omnia quibus signi-
ficatur signa: pcedit: et gignitur de sciētia que
manet in animo: qm̄ eadem sciētia intus di-
citur sicuti est: simillima est em̄ visio cogitatio-
nis: visioni sciētie. Nam qm̄ p sonuz dicit: vel
p aliquod corpōrale signum: nō dicit sicuti est
sed sicut pōt videri audiri ve per corpus. Qm̄
ergo qd̄ in noticia est: hoc est in verbo: tunc ē
vex verbum et veritas: qualis expectat ab ho-
mine: vt qd̄ est in ista: hoc sit et in illo: qd̄ non
est in ista: nō sit et in illo: hic agnoscat: est est: nō
nō. Sic accedit quantū potest ista similitudo
imaginis facte ad illam similitudinē imaginis
nate: qua deus filius patri omnia substantia
liter similis p̄dicat. Animaduertenda est in h̄

Job. 1. enigmate etiam ista verbi dei similitudo: qd̄ si-
cut de illo verbo dictum est. Omnia p ip̄m facta
sunt: vbi deus p vnigenitū verbum suum
p̄dicatur vniuersa fecisse Ita hominis opera
nulla sunt: que nō p̄us dicunt in corde. Cū
scriptum est: Initium omnis operis verbum

Eccl. 37 Sed etiam hic cum verum verbum est: tunc ē
initium boni operis. Verum autē verbum est
cū de sciētia bene operandi gignit: vt etiam
ibi seruet. est est: nō nō. vt si est in ea sciētia
q̄ viuendum est: sit et in verbo p quod operan-
dum est: si nō: nō: alioquin mendaciū erit ver-
bum tale: nō veritas: et inde peccatū: nō opus
rectum. Est et hec in ista similitudine verbi no-
stri similitudo verbi dei: quia potest esse ver-
bum nostrum quod nō sequat opus: opus au-
tem esse nō potest: nisi p̄cedat verbum. Sic et
verbum dei potuit esse nulla existente creatu-
ra. Creatura vero nulla esse potest nisi p ip̄m

Job. 1 per quod facta sunt omnia: Ideoq; non deus
pater: nō spiritus sanctus: nō ipsa trinitas: sed

Job. 1 solus filius quod est verbum dei caro factum
est: q̄uis trinitate faciente: vt sequente atq;
imitante verbo nostro: eius exemplum recte
viueremus: hoc est nullum habentes in verbi
nostri vel p̄emplatione vel operatione men-
daciū. Verum hec huius imaginis est quan-
doq; futura perfectio. Ad hanc p̄sequendam

2. Cor. 3. nos erudit magister bonus fide xp̄iana: p̄ieta-
tisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis vela-
mine qd̄ est vmbra futuroꝝ: gloriā dñi speculā-
tes: p speculū sc̄z intuentes in eandem imagi-
nē transfo: memur de gloriā in gl̄iam tanq; a
dñi sp̄: fm̄ supiorē de his verbis disputatio-
nem. Cū ergo hac transformatione ad p̄fectū

1. Job. 3. fuerit hec imago renouata similes deo erim⁹
quoniā videbimus eū: nō p speculū sed sicuti

est: quod dicit apostolus paulus facie ad faciē. **Cor. 3.**
Istuc vero in hoc speculo: in hoc enigmatē: in
hac qualicūq; similitudine: quāta sit etiam dis-
similitudo: quis potest explicare: attingam tñ
aliqua vt valeo: quibus id possit aduerti.

Quantū distent a vera et p̄fecta similitudi-
ne dei: que in natura mentis vtrūq; deo simi-
lia reperiunt. **La. XII.**

Primo ipsa sciētia de q̄ veraciter co-
p̄ gitatio nostra format: quando q̄ sci-
mus loquimur: qualis aut quāta pōt
hoi puēire: quālibet p̄tissimo atq; doctissimo
exceptis em̄ q̄ in animū veniūt a sensibus cor-
poris: in quibus tam multa aliter sunt q̄ vidē-
tur: vt eoz verisimilitudine nimīū p̄stipatus:
sanus sibi esse videat qui insanit. Cū acade-
mica philosophia sic inualuit: vt de omnibus
dubitans multo miserius insaniret. His ergo
exceptis que a corporis sensibus in animū ve-
niūt: quātū rerū remanet q; ita sciamus: sicut
nos viuere scimus: in quo p̄orsus nō metui-
mus: ne aliqua dissimilitudine forte fallamur
qm̄ certū est etiam eum qui fallit viuere. Nec
in eis visis hec habent: que obijciunt extrinse-
cus: vt in eo sic fallatur oculus: quēadmodū
fallit euz in aqua remus videt infractus: et na-
uigantibus turres moueri: et alia sexcenta que
aliter sūt q̄ vident: quia nec p oculus carnis
hoc cernit. Intima sciētia est qua nos viuere
scimus: vbi ne illud quidem academicis di-
cere potest: fortasse dormis et nescis: et in som-
nis vides. Cū quippe somniantū simillima
esse visis vigilantū quis ignorat? Sed q̄ cer-
tus est de vite sue sciētia: nō in ea dicit: scio
me vigilare: sed scio me viuere: siue ergo dor-
miat siue vigilet: viuūt. Nec in ea sciētia per
somnia falli potest quia et dormire et in somnis
videre: viuētis est. Nec illud potest acade-
micus aduersus istam sciētia dicere: furis
fortassis et nescis: q; sanoz visis simillima sunt
etiam visa furentū: sed q̄ furit viuūt. Nec con-
tra academicos dicit: Scio me nō furere: sed
scio me viuere. Nunq; ergo falli nec mentiri
pōt: q̄ se viuere dixerit scire. Ab ille itaq; fal-
laciuz visoz genera obijciant ei qui dicit: scio
me viuere: nihil hoz timebit: quādo et qui fal-
litur viuūt. Sed si talia sola p̄sunt ad huma-
nā sciētia: p pauca sunt nisi q; in vno quoq;
genere ita multiplicant vt nō soluz pauca nō
sint: verū etiam reperiant per infinitū nume-
rū tendere. Qui em̄ dicit: scio me viuere: vnū
aliquid scire se dicit. Proinde si dicit: scio me
scire me viuere: duo sunt iam: hoc vero quod
scit hec duo: terciuz scire est: sic potest addere

et quartū et quintū: et innumerabilia si sufficiat. Sed quia innumerabile numerū vel cōphendere singula addendo: vel dicere innumerabiliter nō pōt: hoc ipm certissime cōphendit: ac dicit: et verū hoc eē et tā innūerabile: vt vere eius infinitū numerū nō possit cōphendere ac dicere: hoc et i voluntate certa similiter aduerri pōt. Quis ē em̄ cui nō imprudenter respondeat: forte falleris: dicenti volo beatus eē. Et si dicat: scio me hoc velle: et hoc me scire scio: iam his duobus et tertium potest addere quod hec duo sciat: et quartum quod hec duo scire se sciat: et similiter in infinitū numerū pergere. Item si quispiā dicat: errare nolo: nōne siue erret siue non erret: errare tū eum nolle vix erit. Quis est qui huic non impudentissime dicat: forsitan falleris: cū pfecto vbicūq; fallat falli se tū nolle nō fallit. Et si hoc scire se dicat addit quātū vult reū numerū cognitarū: et numerū eē pspicit infinitū. Qui ei dicit nolo me falli: et hoc me nolle scio: et hoc me scire scio: iam et si non cōmoda locutio pōt hinc infinitū numerū ostendere. Et alia reperiunt quae aduersus academicos valeat: quae nihil ab homine sciri posse contendunt. Sed modus adhibendus ē: pferim quia in ope isto nō hoc suscepim. Sūt inde libri tres nri: p̄io nre puerionis tpe scripti: quos qui potuerit et voluerit legere: lectosque intellexerit: nihil eū pfecto quae ab eis cōtceptionē veritat; argumenta multa inuenta sunt: pmouebunt. Lū em̄ duo sint genera reū quae sciunt: vnū eaz quae p sensus corpis pcipit animus: alterū earū quae p seipm multa illi philoſophi garriunt contra corpis sensus: animi aut quaedam firmissimas p seipm pceptiones rerū veraz: quale illud ē quod dixi: scio me viuere: nequaquam in dubiū vocare potuerūt. Sed absit a nobis vt ea quae p sensus corpis didicimus vera esse dubitemus: p eos quae didicim⁹ celū et terrā: et ea quae in eis nota sūt nobis: quātū ille qui et nos et ipa condidit: inotescere nobis voluit. Absit etiam vt scire nos negemus quae testimonio didicimus alioz: alioquin esse nescim⁹ oceanum. Nescimus esse terras atque vrbes quas celeberrima fama cōmendat. Nescim⁹ fuisse homines et opera eorum que historica lectio didicimus. Nescimus que quotidie vndecumque nunciant: et indicij consonis contestantibusque firman. Postremo nescimus in quibus locis vel ex quibus hominibus fuerimus exort: quia hec omnia testimonijs credidimus aliorum. Quod si absurdissimū est dicere: nō solū nfoz: verū etiaz et alioz corpoy sensus plurimum addidisse nre scientie consistendum est.

hec igitur omnia et que p seipm: et que p scus sui corporis et que testimonijs alioz: ut pcepta scit animus human⁹: et thesauro memorie condita tenet: ex quibus gignit verbū verū: quā quod scimus loquimur: sed verbū ante omnē sonū ante omnē cogitationē soni. Tunc em̄ ē verbum simillimū rei note de qua gignit et imago eius: quoniam de visione scientie visio cogitationis exoritur: quod est verbū lingue nullius: verbū vey de re vera: nihil de suo habes sed totū de illa scientia de qua nascit. Hec interest quando id didicerit: qui quod scit loquitur: aliquid em̄ statim vt discit hoc dicit: dicit tamen verbum sit vey: id est de reb⁹ notis exortū.

De scientia dei patris cui nihil cuiuscumque creature iudicij conferatur.

Capitulum XIII.

Ed nunquid deus pater de quo natum est verbū de deo deus: nunquid ergo deus pater in ea sapientia quod ē ipse sibi: alia didicit per sensum corpis sui: alia p seipsum. Quis hoc dicat: qui non animal rationale: sed supra animam rationale deū cogitat: quantum ab eis cogitari potest qui eum omnibus animalibus et omnibus animis preferunt: quāuis per speculū et in enigmate coniungendo videntur: nondum facie ad faciem sicuti est. Hū quid deus pater caipia que non per corpus: quod ē ei nullum: sed per seipm scit: aliunde ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testibus vt ea sciret indiguit. Non vtiq; Ad omnia quippe scienda que scit: sufficit sibi illa perfectio. Habet quidem nuncios: id est angelos: non tamen qui ei que nescit annunciant (non enim sunt illa que nesciat sed bonū eoz est de operibus suis eius consulere veritatez: et hoc est quod ei dicunt nonnulla nunciare: nō vt ipse ab eis discat: sed vt ab illo ipsi per verbum eius sine corporali sono: nunciant etiaz quod voluerit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo per verbum eius audientes: id est in eius veritate inuenientes: quid sibi facit nū: quid: quibus: et quādo nunciandū sit. Nam et nos oramus eū: nec tamē necessitates nostras docemus eū. Hōuit em̄ (ait verbum eius) pater vester quid vobis necessarium sit prius petatis ab eo. Hec ista ex aliquo tempore cognouit vt nosset: sed futura omnia temporalia atque in eis etiā quid: et quando ab illo perituri fueraimus: et quos et de quibus rebus vel exauditurus vel non exauditurus esset: sine initio ante presciuit. Cū uersas autē creaturas suas et spirituales et corporales: non quia sunt ideo nouit: sed ideo sunt quia nouit. Hō

Bar. 6.

Liber

enim nesciunt q̄ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit scuit. Nec aliter ea sciuit creata: q̄ creanda. Non em̄ ei⁹ sapientie aliquid accessit ex eis: s̄ illis existētibz sicut oportebat et quando oportebat: illa mansit vt erat. Ita et scriptū est in libro ecclesiastico. Ante q̄ crearent om̄ia nota sūt illi. Sic et post q̄ consummata sūt. Sic inquit non aliter: et ante q̄ crearent: et post q̄ consummata sūt: sic ei nota sunt. Longe est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Que autē scientia dei est: ipsa et sapientia: et que sapientia: ipsa essentia siue substantia: q̄ in illius nature simplicitate mirabilis: non est aliud sapere q̄ esse: sed quod est sapere: hoc ē et esse: sicut et in superioribus libris sepe iam dixim⁹. Nostra vero scientia in rebus plurimis propterea et amissibilis est et receptibilis: quia non hoc ē nobis esse qd̄ scire vel sapere: quoniam esse possumus: etiā si nesciamus: neq̄ sapiamus ea q̄ aliunde didicimus. Propter hoc sicut nostra scientia illi scientie dei: sic et nrm̄ verbū quod nascitur de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: quod natū est de patris essentia. Tale est autē ac si dicerē: de patris scientia: de p̄ris sapientia: vel quod est expressius de patre scientia: de patre sapientia.

De similitudine et equalitate p̄ris dei et vni geniti eius consubstantialis et coeterni.

Capitulum XIII.

Verbum ergo dei patris vni genit⁹ dei filius: per omnia patri similis et equalis: deus d̄ deo: lumē d̄ lumē. sapientia de sapientia: essentia de essentia. est hoc omnino qd̄ pater: non tamen pater: quia iste filius: ille pater. Ac per hoc nouit omnia q̄ nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse em̄ et esse illi vnū ē. Et ideo patre sicut esse non est a filio: ita nec nosse. Proinde tanquā seipsum dicens: pater genuit verbum sibi equale per omnia. Non em̄ seipsum integre p̄fecteq̄ dixisset: si aliquid minus: aut ampli⁹ esset in eius verbo q̄ in ipso. Ibi summe illud agnoscitur: est est: non non: et ideo verbū hoc vere veritas est: quoniam quicquid est in ea scientia de qua genitum est: et in ipso est. Qd̄ autem in ea non est: nec in ipso est. Et falsum habere aliquid hoc verbū nunq̄ p̄t: quia immutabiliter sic se habet vt se habet de q̄ ē. Non em̄ p̄t filius a seipso facere quicquaz: nisi qd̄ viderit patrem facientem: potenter hoc non potest: nec est infirmitas ista: s̄ firmitas qua falsa esse non potest veritas. Nouit itaq̄ omnia deus pater in seipso: nouit in filio. Sed in

seipso tanq̄ seipsum: in filio tanq̄ verbū suū: quod est de his casibus q̄ sunt in seipso. Similia similiter nouit et filius: in se scilicet tanq̄ ea que nata sunt: de his que pater nouit in se ipso. In patre autē tanq̄ ea de quib⁹ nata sūt que ipse filius nouit in seipso. Sciunt ergo in uicē pater et filius: sed ille gignendo: ille nascendo. Et omnia q̄ sunt in eoz̄ scientia: in eoz̄ sapientia: in eoz̄ essentia: vnusquisq̄ eoz̄ simul videt: nō p̄culatim: aut singulatim: velut alternante cōspectu: huic illuc: et inde huc: et rursus inde vel inde in aliud atq̄ aliud: vt aliqua videre non possit nisi non videns alia: sed vt dixi simul omnia videt: quoz̄ nullū ē qd̄ non semper videt. Verbum autem nostrum illud quod nō habet sonum neq̄ cogitationez̄ soni: sed eius rei quā videndo intus dicimus: et ideo nullius lingue est: atq̄ inde vt cunq̄ simile est: in hoc enigmatē illi verbo dei quod etiā deus est quoniam sic et hoc de nostra nascit quā admodū et illud de scientia patris natum est. Nostrū ergo tale verbū quod inuenimus esse vt cunq̄ illi simile quantū sit etiā dissimile: sic a nobis dici potuerit: nō pigeat intueri: qd̄ dissimile sit verbū nrm̄ mutabile a verbo dei incommutabili et eterno.

Capitulum XV.

Inquit verbū nostrū de sola scientia nra nascit: Nonne multa dicim⁹ etiā q̄ nescim⁹? Nec dubitantes ea dicim⁹: s̄ vera esse arbitrātes: q̄ forte si vera sunt: in ipis rebus de quibus loquimur nō in verbo nro vera sūt: quia verbū verū non ē nisi quod de re q̄ scitur gignit. Falsū ē ergo isto modo verbū nrm̄: nō cū mentimur: sed cum fallimur. Cū autem dubitamus: nondū ē verbum de re de qua dubitamus: sed de ipsa dubitatione verbū est. Quāuis em̄ non nouerimus an verū sit vnde dubitamus: tamē dubitare nos nouimus: ac si hoc cū hoc dicim⁹ verum verbū est: quoniam quod nouimus dicim⁹. Quid q̄ etiā mentiri possumus? Quod cū facimus: vtiq̄ volentes et scientes falsum verbū habemus: vbi verū verbum est: mētiri nos hoc em̄ scimus. Et cū mentitos nos esse confitemur: verū dicim⁹: qd̄ scimus em̄ dicimus. Scimus nanq̄ nos esse mentitos. Verbum autē illud quod est deus et potentius est nobis: hoc nō p̄t: Non em̄ potest facere quicquam: nisi q̄ viderit patre facientem: et non a seipso loquitur: sed a patre illi est omne quod loquitur: cū ipm̄ pater vnicē loquit: et magna illi⁹ verbi potentia est: non posse mentiri: quia nō p̄t esse illic est: et non: sed est est: non non. At

Ecci. 23.

Job. 5.

XV

em nec verbū dicendū est: quod verū nō est. Sit ita: libens assentio: Quid cū verū ē verbū nrm: et ideo recte verbū vocat: nunqd sic dici pōt: vel visio de visione: vel scientia de scientia: ita dici potest essentia de essentia: sicut illud dei verbū maxime dicit maxieq; dicēdū est. Quid itaq; quia non hoc est nobis eē qd est nosse. Abulta quippe nouimus q p memoria quodāmodo viuūt: ita et obliuione quodāmodo moriuntur. atq; ideo cū illa iā non sint in noticia nra: nos tñ sumus. Et cū sciētia nostra animo lapsa perierit a nobis: nos tñ viuimus. Illa etiā que ita sciuntur vt nunq; excidere possint: qm̄ presentia sūt: et ad ipsius animi naturā p̄tinent: vt est illud quod nos viuere scimus. Abanet em̄ hoc q̄diu animus manet: et qz semp manet animus: et hoc semper manet. Id ergo et si qua reperiunt similia: in quibus imago dei potius intuentia est: etiā si semp sciunt: tñ quia nō sp etiā cogitant: quomodo de his dicatur verbū sempiternū. cum verbū nrm nra cogitatio dicat: inuenire difficile est. Sempiternū ē em̄ anio viuere. sempiternū est scire qd viuūt. nec tamen sempiternū est cogitare vitā suā: vel cogitare scientiā vite sue. quoniā cū aliud atq; aliud ceperit. B desinet cogitare. quāuis non desinat scire. Ex quo fit vt si pōt esse in anio aliqua sciētia sempiterna. et sempiterna esse nō pōt eiusdē scie cogitatio. et verbū vey nrm intimū nisi nra cogitatio nō dicit. solus deus intelligat. habere verbū sempiternū sibiq; coeternū. Nisi forte dicendū est ipsam possibilitatē cogitatiois qm̄ id qd scitur etiā qm̄ nō cogitat. pōt tñ veraciter cogitari verbū esse tā ppetuū qz scia ipa ppetua est. Sed quō est verbū qd nō dū in cogitatiois visioe formatū est? Quō erit simile. scie de qua nascit si eius nō habet formā. et iō iā vocatur verbū quia pōt habere. Tale ē ei ac si phoc dicat. iō iā vocandū esse verbū. qz potest esse verbū. Sed quid est q pōt esse verbū. et iō iā dignū est verbi noie? Quid est inq; hoc formabile nondūq; formatū. nisi quiddā mentis nre q hac atq; hac volubili quadā motioe iactamus. cū a nobis nū hoc nunc illud sic inuentū fuerit vel occurrerit cogitat. Et tunc fit verū verbū qm̄ illud qd nos dixim? volubili motioe iactare ad id qd scimus peruenit. atq; inde formatur eius omnimodaq; similitudinē capiens. vt quō res queq; scitur. sic etiā cogitetur. sine voce. sine vocis cogitatione. que pfecto alicuius lingue est. si in cor de dicatur. Hc per hoc etiā si concedamus ne

de controuersia vocabuli laborare videamur iam vocandū esse verbū quiddā illud mentis nostre quod de nostra scientia formari potest etiā prius q̄ forma tñ sit. quia iam vt ita dicaz formabile est: quis non videat: quanta hic sit dissimilitudo ab illo dei verbo qd in forma dei sic est: vt non ante fuerit formabile priusq; formatū: nec aliquando esse possit in forme: sed sit forma simplex et simpliciter equalis ei de quo est: et cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitatiois in deo esse credenda sit.

Capitulum XVI.

¶ Propter ita dicitur illud di verbum vt dei cogitatio non dicat: ne aliquid esse quasi volubile credat in deo: quod nunc accipiat: nunc recipiat formam vt verbum sit: eamq; possit amittere atq; informiter quodammodo volutari. Bene quippe nouerat verba et vim cogitationis inspererat locutor egregius qui dixit in carmine: secumq; volutat euentus belli varios: id est cogitat. Non ergo ille dei filius cogitatio dei: sed verbū dei dicitur. Cogitatio quippe nostra perueniens ad id quod scimus atq; in deo formata verbum nostrum verum est. Et ideo verbū dei sine cogitatioe dei debet intelligi: vt forma ipsa simplex intelligatur: nō habens aliquid formabile qd esse etiā possit in forme. Dicuntur quidam etiam in scripturis sanctis cogitationes dei: sed eo locutiois modo: quo ibi et obliuio dei dicitur: que vtique ad proprietatem in deo nulla est. Quāobrem cū tanta sit nunc in isto enigmate dissimilitudo dei et verbi dei: in qua tamen nōnulla similitudo cōperta est: illud quoq; fatendū est: quod etiam cum similes ei erimus quando videbim? s. Job. 3. mus eum sicuti est: quod vtique qui dixit: hanc proculdubio que nūc est dissimilitudinē attendit: nec tunc nature illius erimus equales. Semper enim natura minor est faciente que facta est. Et tunc quidem verbum nostrum non erit fallum: quia neq; mētiemur: neq; falleremur: Fortassis etiam volubiles non erunt nostre cogitationes ab alijs in alias cuntes et redeuntes: sed omnē scientiam nostram vno simul conspectu videbimus. Tamen cum et hoc fuerit: si et hoc fuerit formata erit creatura que formabilis fuit vt nihil iam desit eius forme: ad quam peruenire deberet. Sed tamen coequanda non erit illi simplicitati vbi nō formabile aliquid formatū vel reformatū

Libet

est: sed forma neq; informis: neq; formata ip
sa ibi eterna est immutabilisq; substantia.

De spūs sancto qui patri ac filio equalis acci
pitur: et vtriusq; spūs dicit: et charitatis noie i
telligit cum quelibet in trinitate persona sit
charitas.

Ca. XVII

Atis de patre et filio et quātū per hoc
speculum atq; in hoc enigmatē vide
re potuimus locuti sumus nunc de
spiritu sancto q̄tū deo donante videre conce
ditur differendum est: qui spūs sc̄s fm̄ sc̄ptu
ras sanctas nec patris solius ē: nec filij solius
sed amborū: et ideo cōmunē qua se inuicem di
ligunt pater et filius: nobis insinuat charitatē
Et aut nos exerceat sermo diuinus: nō res
in promptu sitas: sed in abdito scrutandas: et
ex abdito eruendas: maioris studio fecit inq̄ri
Nō itaq; dixit scriptura: spūs sanctus caritas
est: qd̄ si dixisset: nō quā partē questiōis istius
abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt cer
tum sit: et ideo req̄rendū: vtruz deus pater sit
charitas: an deus filius: an deus spūs sanctus
an deus ipsa trinitas. Neq; em̄ dicturi sumus
Non propterea deū dictū esse charitatem qd̄
ipsa charitas nulla sit substātia: que dei digna
sit nomine: sed q̄ donū dei sit: sicut dictū ē deo

Quis tu es patientia mea: Neq; em̄ propter
ea dictū est: quia dei substantia ē nostra patiē
tia: sed q̄ ab ipso: nobis est: sicut alibi legitur.

qm̄ ab ipō patientia mea. Hūc quippe sensum

facile refellit sc̄pturarum ipsa locutio. Tale est

em̄: tu es patientia mea: q̄le est: dñe spes mea

et deus meus: misericordia mea: et multa simi
lia. Nō est aut dictū: dñe charitas mea: aut tu

es charitas mea: aut tu deus charitas mea: s̄

ita dictū est: deus charitas est: sicut dictum ē:

deus spiritus est. Hoc qui nō discernit intelle
crum a dño: nō expositionem querat a nobis

Hos em̄ aptius quicq; possumus dicere. De
ergo charitas est. Utrū aut pater: an fili: an

spiritus sanctus: an ipsa trinitas: quia et ipsa nō

tres dii: sed vnus deus: hic querit. Sed iam in

hoc libro sup̄ius disputauit: nō sic accipiendaz

esse trinitatē que deus est: ex illis tribus q̄ in

trinitate nostre mentis ostendimus: vt tanq̄

memoria sit omnium triū pater: et intelligentia

omnium triū filius: et charitas omnium triū spūs

sanctus. Quasi pater nec intelligat sibi nec di
ligat: sed ei filius intelligat: et spūs sanctus ei di
ligat: ipse aut sibi et illis tm̄ meminerit. Et fili
us nec meminerit nec diligat sibi: s̄ memine
rit ei pater. et diligat ei spūs sanctus: ipse autē

et sibi et illis tantūmodo diligat. Itēq; spiritus

sanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed

meminerit ei pater: et intelligat ei filius: ipse autē

et sibi et illis non nisi diligat. Sed sic potius vt

omnia tria: et omnes et singuli habeant in sua

quicq; natura. Nec distet in eis ista: sicut in no
bis aliud est memoria: aliud est intelligentia

aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit

quod omnia valeat: sicut sapientia: et sic habe
atur i vnus cuiusq; natura: vt qui habet: hoc

sit qd̄ habet: sicut immutabilis simplexq; sub
stantia. Si ergo hec intellecta sunt: et quantū

nobis in rebus tantis videre et coniectare cō
cessuz est: vera esse claruerunt: nescio cur nō

sicut sapientia et pater dicitur: et filius et spiri
tus sanctus: et simul omnes non tres: sed vna

sapientia: ita et caritas et pater dicatur et fi
lius: et spiritus sanctus: et simul omnes vna ca
ritas. Sic enim et pater deus: et filius deus: et

spiritus sanctus deus: et simul omnes vnus de
us. Et tamen nō frustra in hac trinitate non

dicitur verbū dei nisi filius: nec donuz dei nisi

spiritus sanctus: nec de quo genitū est verbū:

nec de quo procedit principaliter spiritus san
ctus nisi deus pater: Ideo autē addidi princi
paliter: qz et de filio spiritus sanctus procede
re reperitur. Sed hoc quoq; illi pater dedit:

non iam existenti et nondū habenti: sed quic
quid vnigenito verbo dedit gignendo dedit

Sic ergo cum genuit: vt etiā de illo donū cō
mune procederet: et spiritus sanctus: spiritus

esset amborum. Non est igitur accipiēda trās
eunter: sed diligenter intuenda inseparabilis

trinitatis ista distinctio. Hinc em̄ factum est:

vt pp̄rie dei verbū etiā dei sapia diceret: cū

sit sapientia et pater et spiritus sanctus. Si er
go pp̄rie aliquid horū triū caritas nuncupan
da est: quid aptius q̄ vt hoc sit spiritus sanctus

vt scilicet in illa trinitate simplici summaq; na
tura: non sit aliud substantia: et aliud caritas

sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa

sit substantia: siue in patre: siue in spiritu san
cto: et tamen pp̄rie spiritus sanctus caritas

nuncupetur. Sicut legis nomine aliquando

simul omnia veteris instrumenti sanctarum

scripturarum significantur eloquia. Nam ex

propheta Esaia testimonium ponens aposto
los vbi ait: In alijs linguis et alijs labijs lo
quar populo huic: premisit tamen in lege scri
ptum est. Et ipse dominus in lege inquit eoz
scriptum est. Quia oderunt me gratis: cum

hoc legatur in psalmo. Aliquando autem

pp̄rie vocatur lex que data est per Moysen:

sc̄dm̄ quod dictum est. Lex et prophete vsq; ad

Jobannem: et in his duobus

preceptis tota lex pendet et prophete. Hic

Abi

i. Job. 4

Ps. 70

Ps. 61

Ps. 70

Ibidem

Ps. 58

i. Job. 4

Job. 4

i. Job. 4

i. L. 1. 1.

Ps

Ab

Abi

XV

Luc. 24. vtiq; pprie lex appellata est de monte Syna-
 Prophezar aut noie etiam psalmi significa-
 ti sunt: et tamen alio loco ipse saluator. Spor-
 tebat inquit impleri omnia que scripta sunt in
 lege et pphetis et psalmis de me. Hic rursus p-
 phetar nomen exceptis psalmis intelligi vo-
 luit. Dicit ergo lex vniuersaliter cum pphets
 et psalmis: dicit et pprie que per moysen data
 est. Item dicunt comuniter pphete simul cu
 psalmis: dicunt et pprie pter psalmos. Et mul-
 tis alijs exemplis doceri possunt multaru rex
 vocabula: et vniuersaliter poni: et pprie qui-
 busdaz rebus abhiberi: nisi in re aperta vitan-
 da sit longitudo sermonis. Hec ideo dixi: ne
 quisq; ppterea nos incouenienter existimet
 charitatem appellare spū sanctū: quia et de-
 pater et deus filius potest charitas nūcupari.
 Sicut ergo vnicum dei verbum pprie voca-
 mus noie sapiētie: cum sit vniuersaliter et spi-
 ritus sanctus et pater ipse sapientia: ita spū san-
 ctus pprie nūcupat vocabulo charitatis: cū
 sit vniuersaliter charitas et pater et filius. Sed dei
 verbum id est vnigenitus dei filius aperte di-
 ctus est dei sapientia: ore aplico vbi ait: chri-
 stum dei virtutem et dei sapiam. Spūs autem
 sanctus vbi sit dictus charitas inuenimus: si
 diligenter iohis apostoli scrutemur eloquiū
 i. Job. 4. Qui cum dixisset: dilectissimi diligamus inui-
 cem: quia dilectio ex deo est: secutus adiunxit
 Ibidem. Et omnis qui diligit ex deo natus est. Qui nō
 diligit nō cognouit deum: quia deus dilectio
 est. Hic manifestauit eam se dixisse dilectionē
 deum: quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est
 dilectio. Sed quia et filius ex deo patre natus
 est: et spū sanctus ex deo patre pcedit: quem
 potius cor hic debeamus accipere dictū esse
 dilectionem deū: merito querit. pater em so-
 lus ita deus est: vt nō sit ex deo: ac per hec di-
 lectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius
 est: aut spū sanctus. Sed in psequētib; cum
 Ibidem. dei dilectionē cōmemorasset: nō qua nos euz
 sed qua ipse dilexit nos: et misit filium suum li-
 beratorē p peccatis nostris: et hinc exhortat⁹
 esset vt et nos inuicē diligamus: atq; ita in no-
 bis deus maneat: quia vtiq; dilectionem deū
 dixerat statim volens de hac re apertius ali-
 qd eloqui In h indrcognoscimus quia in ipso
 Ibidem. manemus et ipse in nobis quia de spū suo de-
 dit nobis: Spiritus itaq; sanctus de quo de-
 dit nobis: facit nos in deo manere et ipsum in
 nobis: hec autē facit dilectio. Ipse est igit de-
 dilectio. Deniq; paulo post cum hoc ipm repe-
 Ibidem. risset atq; dixisset: deus dilectio est: p̄tinuo sub-
 iecit qui manet in dilectione in deo manet et

deus manet in eo. Un supra dixerat. In hoc
 cognoscimus quia in ipso manemus et ipse in
 nobis: quia de spū suo dedit nobis: ipse ergo si-
 gnificat vbi legitur deus dilectio est. Deus igitur
 spū sanctus qui pcedit ex deo: cum datus
 fuerit homini accendit eum in dilectionē de-
 et p̄mi: et ipse dilectio est. Non em habet ho-
 mo vnde deū diligit nisi ex deo. Propter qd
 paulo post dicit: Nos diligamus qz ipse p̄ordi-
 lerit nos. Ap̄lus quoq; paulus. Dilectio in q̄
 dei diffusa est in cordibus nostris p spū sanctū
 qui datus est nobis.

De excellentia charitatis que ita ex deo ē
 vt ipsa sit deus. La. XVIII.

Ullum est isto dei dono excellentius
 Solum est qd diuidit inter filios re-
 gni eterni et filios perditionis eterne.
 Dan et alia p spū sanctū munera s sine chari-
 tate nihil p̄sunt. Nisi ergo tantū impiat cui-
 q; spū sanctus vt eū dei et p̄mi faciat amato-
 re a sinistra nō transserit ad dextrā. Nec spūs
 pprie dicit donū nisi ppter dilectionē. Quā q
 nō habuerit si linguis hoīm loquat et angeloz
 sonans eramentū est et cymbalū tinniens. Et
 si habuerit pphetiā et scierit omnia sacramen-
 ta et oēm sciam: et si habuerit oēm fidem ita vt
 montes transferat nihil est. Et si distribuerit
 oēm substantiā suā: et si tradiderit corpus suū
 vt ardeat: nihil ei p̄dest. Quantū ergo bonū
 est: sine quo ad eternā vitā neminē bona tāta
 pducunt. Ipsa de dilectio siue charitas (nam
 vnus rei est vtrūq; nomen) si habeat eā q nō
 loquitur linguis: nec habet pphetiam: nec oīa
 scit sacramenta: omnēq; scientiā: nec distribu-
 it omnia sua pauperibus: vel nō habendo qd di-
 stribuat: vel aliq̄ necessitate phibitus: nec tra-
 dit corpus suū vt ardeat: si talis passionis nul-
 la temptatio est: pducit ad regnū: ita vt ipsaz
 fidem nō faciat vtilem nisi charitas. Sine cha-
 ritate quippe fides potest quidem esse: sed nō
 et p̄desse. Propter quod et apostolus paulus
 In christo inquit iesu neq; circūcisio: neq; p̄-
 pucium aliquid valet: sed fides que per dile-
 ctionem operatur. Sic eam discernens ab ea
 fide: qua et demones credunt et contremiscūt
 Dilectio igitur que ex deo est et deus est: pprie
 spiritus sanctus est: per quem diffundit in cor-
 dibus nostris dei charitas: per quam nos to-
 ta inhabitat trinitas. Quocirca rectissime spi-
 ritus sanctus cum sit deus: vocatur etiā donū
 dei. Quod donum pprie quid nisi charitas
 intelligenda est: que perducit ad deum: et si-
 ne qua quodlibet aliud donum dei non per-
 ducit ad eum.

Ubi s.

Ibidem. Roma. 5

1. Cor. 13

Gal. 4

Jaco. 2

Libe

Qua ratione donum dei dicat spiritus sanctus.
Capitulum XIX.

A et hoc probandum est: dei donum dictum esse in sacris litteris spiritus sanctum. Si hoc expectat: habemus in euangelio

Joh. 7. secundum iohannem: domini iesu christi verba dicentis. Si quis sitit veniat ad me et bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre eius fluent aque viue. Porro euangelista secutus adiunxit

Ibidem. hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Unde dicit etiam paulus apostolus. Et omnes unum spiritum potauimus. Ut autem donum dei sit appellata aqua ista: quod et spiritus sanctus: habetur. Sed sicut hic inuenimus hanc aquam spiritus sanctum esse: ita inuenimus alibi in ipso euangelio: hanc aquam donum dei appellatam. Nam dominus

Joh. 4. idem quoniam cum muliere samaritana ad puteum loquebatur: cui dixerat. Da mihi bibere: cum illa dixisset quod iudei non contumunt samaritanis. Respondit iesus et dixit ei. Si scires donum dei: et quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo: et dedisset tibi aquam viuam. Dixit ei mulier. Domine neque in quo haurias habes: et puteus altus est. Vnde ergo habes aquam viuam? Respondit iesus et dixit ei. Omnis qui biberit ex hac aqua sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei: non sitiet in eternum sed aqua quam ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Quia ergo hec aqua viuua: sicut euangelista exposuit: spiritus est sanctus proculdubio spiritus donum dei est. De quo hic dominus ait. Si scires donum dei: et quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam viuam. Nam quod ibi ait. Flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc isto loco. Fiet in eo inquit fons aque salientis in vitam eternam. Paulus quoque apostolus. Unicuique inquit nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi. Atque ut donationem christi spiritus sanctum consideret: secutus adiunxit. Propter quod dicit. Ascendit in altum captiuauit captiuitatem: dedit dona hominibus. Notissimum est autem dominum iesum cum post resurrectionem a mortuis ascendisset in celum: dedisse spiritus sanctum: quo impleti qui crediderunt: linguis omnium gentium loquebantur. Nec moueat quod ait dona non donum. Id enim testimonium ex psalmo posuit. Hoc autem in psalmo ita legitur. Ascendisti in altum: captiuasti captiuitatem: accepisti dona in hominibus.

Ubi s. **Joh. 7.** da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam viuam. Nam quod ibi ait. Flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc isto loco. Fiet in eo inquit fons aque salientis in vitam eternam. Paulus quoque apostolus. Unicuique inquit nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi. Atque ut donationem christi spiritus sanctum consideret: secutus adiunxit. Propter quod dicit. Ascendit in altum captiuauit captiuitatem: dedit dona hominibus. Notissimum est autem dominum iesum cum post resurrectionem a mortuis ascendisset in celum: dedisse spiritus sanctum: quo impleti qui crediderunt: linguis omnium gentium loquebantur. Nec moueat quod ait dona non donum. Id enim testimonium ex psalmo posuit. Hoc autem in psalmo ita legitur. Ascendisti in altum: captiuasti captiuitatem: accepisti dona in hominibus.

Ibidem. **Eph. 4.** Sic enim plures codices habent: et maxime greci: et ex hebreo sic interpretatum habemus. Dona itaque dixit apostolus: quemadmodum propheta: non donum. Sed cum propheta dixerit: accepisti in hominibus: apostolus maluit dicere: dedit dona ho-

Ps. 67. **heb. 4.** **Ps. 67.** **Eph. 4.**

minibus: ut ex utroque: scilicet verbo vno prophetico apostolico altero: quia in utroque est diuini sermonis auctoritas: sensus plenissimus redderetur. Utrumque enim verum est: et quod dedit hominibus: et quia accepit in hominibus. Dedit hominibus tanquam caput membris suis. Accepit in hominibus idem ipse utique in membris suis: propter quod membra sua clamauit de celo. Saule saule quod me persequeris. Et quibus membris suis ait. Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Ipse ergo christus et dedit de celo: et accepit in terra. Porro autem dona ob hoc ambo dixerunt: et propheta et apostolus quia per donum quod est spiritus sanctus: in commune omnibus membris christi multa dona que sunt quibusque propria diuiduntur. Non enim singuli quicunque habent omnia: sed hi illa: et alij alia: quousque ipse donum a quo cuique propria diuiduntur omnes habeant. id est spiritus sanctum. Nam et alibi cum multa dona commemorasset. Omnia inquit hec operatur vnus atque idem spiritus. Et diuidens propria vniciuique prout vult. Quod verbum et in epistola que ad hebreos est inuenitur vbi scriptum est. Attestante deo signis et ostentibus et varijs virtutibus: et spiritus sancti diffinitionibus. Et hic cum dixisset. Ascendit in altum captiuasti captiuitatem: dedit dona hominibus: Quod autem ascendit ait: quid est nisi quia et descendit in inferiores partes terre? Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimplet ret omnia. Et ipse dedit quosdam: quidem apostolos: quosdam autem pastores et doctores. Ecce quare dicta sunt omnia dona: quia sicut alibi dicit. Nunquid omnes apostoli: nunquid omnes prophete et hic autem adiunxit. Ad plenum glorificationem corporis christi. Hec est domus que sicut psalmus canit: edificatur post captiuitatem: quoniam qui sunt a diabolo eruti: a quo captiui tenebantur: de his edificat domum christi: que domus appellat ecclesia. Hanc autem captiuitatem ipse captiuauit: qui diabolum vicit. Et ne illa que futura erant sancti capitis membra in eternum supplicium secum traheret: eum iusticie prius: deinde potentie vinculis alligauit. Ipse itaque diabolus est appellata captiuitas: quem captiuauit qui ascendit in altum et dedit dona hominibus: vel accepit in hominibus. Petrus autem apostolus sicut in eo libro canonico legitur: vbi scripti sunt actus apostolorum loquens de christo: commotis corde iudeis et dicentibus. Quid ergo faciemus fratres modo strate nobis: dixit ad eos. Agite penitentiam: et baptisetur vnusquisque vestrum in nomine iesu christi in remissionem peccatorum: et accipietis donum

minibus: ut ex utroque: scilicet verbo vno prophetico apostolico altero: quia in utroque est diuini sermonis auctoritas: sensus plenissimus redderetur. Utrumque enim verum est: et quod dedit hominibus: et quia accepit in hominibus. Dedit hominibus tanquam caput membris suis. Accepit in hominibus idem ipse utique in membris suis: propter quod membra sua clamauit de celo. Saule saule quod me persequeris. Et quibus membris suis ait. Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Ipse ergo christus et dedit de celo: et accepit in terra. Porro autem dona ob hoc ambo dixerunt: et propheta et apostolus quia per donum quod est spiritus sanctus: in commune omnibus membris christi multa dona que sunt quibusque propria diuiduntur. Non enim singuli quicunque habent omnia: sed hi illa: et alij alia: quousque ipse donum a quo cuique propria diuiduntur omnes habeant. id est spiritus sanctum. Nam et alibi cum multa dona commemorasset. Omnia inquit hec operatur vnus atque idem spiritus. Et diuidens propria vniciuique prout vult. Quod verbum et in epistola que ad hebreos est inuenitur vbi scriptum est. Attestante deo signis et ostentibus et varijs virtutibus: et spiritus sancti diffinitionibus. Et hic cum dixisset. Ascendit in altum captiuasti captiuitatem: dedit dona hominibus: Quod autem ascendit ait: quid est nisi quia et descendit in inferiores partes terre? Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimplet ret omnia. Et ipse dedit quosdam: quidem apostolos: quosdam autem pastores et doctores. Ecce quare dicta sunt omnia dona: quia sicut alibi dicit. Nunquid omnes apostoli: nunquid omnes prophete et hic autem adiunxit. Ad plenum glorificationem corporis christi. Hec est domus que sicut psalmus canit: edificatur post captiuitatem: quoniam qui sunt a diabolo eruti: a quo captiui tenebantur: de his edificat domum christi: que domus appellat ecclesia. Hanc autem captiuitatem ipse captiuauit: qui diabolum vicit. Et ne illa que futura erant sancti capitis membra in eternum supplicium secum traheret: eum iusticie prius: deinde potentie vinculis alligauit. Ipse itaque diabolus est appellata captiuitas: quem captiuauit qui ascendit in altum et dedit dona hominibus: vel accepit in hominibus. Petrus autem apostolus sicut in eo libro canonico legitur: vbi scripti sunt actus apostolorum loquens de christo: commotis corde iudeis et dicentibus. Quid ergo faciemus fratres modo strate nobis: dixit ad eos. Agite penitentiam: et baptisetur vnusquisque vestrum in nomine iesu christi in remissionem peccatorum: et accipietis donum

Act. 9. **Mat. 2.**

Eph. 4. **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

Act. 9. **Mat. 2.** **Eph. 4.** **Ibidem.** **Ps. 67.**

spūs sancti. Itēq; in eodē libro legit: simonem magū apostolis dare voluisse pecuniaz: vt ab eis acciperet potestātē q; p impositionē manū eius daret spūs sanctus. Lūi petrus idem. Ipe cuncta inquit tua tecū sit in pditionē: q; donuz dei estimasti te p pecunias possidere. Et aliō eiusdem libri loco: cuz petrus cornelio z eis q; cū eo fuerant loqueret: annūcians z pdicans xpm: ait scriptura. Adhuc loquēte petro verba hec. cecidit spūs sanctus sup omnes q; audiebant verbū: z obstupuerūt q; ex circūcisione fideles simul cū petro venerāt: q; z in natiōes donū spūs sancti effusus est. Audiebant em illos loquētes līnguis: z magnificantes deum: de quo facto suo q; incircūcisos baptizauerat quia pulsq; baptizarent: vt nodū q̄stionis huius auferret: in eos venerat spūs sanctus. Lū petrus postea redderet rōnem fratribus qui erant hierosolymis. z hac re audita mouebāt ait post cetera. Lū cepisset aut loqui ad filios: cecidit spūs sanctus in illos sicut z in nos in initio. Ademoratusq; sum vbi dñi sicut dicebat: q; iohes q̄dem baptizauit aqua: vos autē baptizabimini spūs sancto. Si igit equale donū dedit illis: sicut z nobis q; credidimus i donū iesuz xpm: ego q; erā q; possem phibere deū nō dare illis spūs sanctum? Et multa alia sunt testimonia scripturaz: que p corditer attestant donū dei esse spūs sanctū: in quantum dat eis q; p eum diligūt deum. Sed nimis longū est cuncta colligere: z quid eis satis est: q; bus hec que diximus satis nō sunt? Sane aut monendi sunt q̄nquidem donū dei iam vidēt dictum spūs sanctū: vt cū audiūt donū spūs sancti: illud genus locutionis agnoscat: qd dicitū est in expoliatione corporis carnis. Sicut ei corpus carnis nihil est aliud q; caro: sic donuz spūs sancti nihil aliud est q; spūs sanctus. In tātum ergo donū dei est: in quantum dat eis q; bus dat. Apud se autē deus est z si nemini det: q; deus erat patri z filio coeternus anteq; cuiq; daret. Nec q; illi dant ipse dat: ideo minor est illis. Ita em sicut donū dei dat: etiā seipm dat deus. Non em dici potest nō esse sue potestatis de quo dictū est. Spūs vbi vult spirat. Et illō apostolicū qd iam supra cōmemorauī. Omnia Job. 3 hec opatur vn^o atq; idem spūs: diuidens p-
 1. Lox. 12 pria vnicuiq; put vult. Non est illic pditio dati: z dnatio dantium: sed p cordia dati z donatiū. Quapropter si sancta scriptura pclamat. Deus charitas est: illa que ex deo est: z in nobis id agit vt in deo maneamus: z ipse in nob
 1. Job. 4. z hoc inde cognoscimus: q; de spiritu suo dedit nobis: ipse spūs ei⁹ est: deus charitas. De

Act. 8.

Ibidē. 10

Ibidē. 11

Ibidem.

Job. 3

1. Lox. 12

1. Job. 4.

inde si in donis dei nihil maius est charitates z nullum est maius donū dei q; spūs scūs: quid cōsequētius q; vt ipse sit charitas: que dicitur z deus z ex deo? Et si charitas qua pater diligit filium: z patrē diligit filius: ineffabiliter cōmunionē demonstrat amborū: qd cōuenientius q; vt ille dicat charitas pprie: q; spūs ē cōmunis ambobus: hoc em san^o credit vel intelligit: vt nō solus spūs scūs charitas sit in illa trinitate: sed nō frustra pprie charitas nuncupet: propter illa que dicta sunt. Sicut nō solus est in illa trinitate: vel spūs vel sanct⁹: q; z pater spūs: z filius spūs: z pater sanctus z fili⁹ sanctus: qd nō ambigit pietas: z tū iste nō frustra proprie dicit spūs scūs. Quia em est cōis ambobus. id vocat ipse proprie qd ambo communiter. Alioqn si in illa trinitate solus spūs sanctus est charitas: profecto z filius nō sol⁹ patris: verum etiam spiritus sancti filius inuenitur. Ita enim locis innumerabilibus dicit z legitur: filius vnigenitus dei patris: vt tamē z illō verum sit quod apostolus ait de deo patre. Qui eruit nos de potestate tenebrarum: z transfudit in regnū filij charitatis sue. Nō dixit: filij sui: quod si diceret verissime diceret: quē admodum quia sepe dixit verissime dixit: sed ait: filij charitatis sue. Filius ḡ est etiā spiritus sancti: si non est in illa trinitate charitas: nisi spiritus sanctus. Quod si absurdissimum est: restat vt non solus ibi sit charitas spiritus sanctus: sed propter illa de quibus satis disserui proprie sic vocetur. Quod autem dictum est. Filij charitatis sue: nihil aliud intelligat q; filij sui dilecti: q; filij sui postremo substantie sue. Charitas quippe patris que in natura ei⁹ est ineffabiliter simplici: nihil est aliud q; eius ipsa natura atq; substātia: vt sepe iam dixim⁹: z sepe iterare nō piger. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius: q; qui de substantia eius est genitus.

Lolo. 1

Ubi. 3

Contra eos qui vnigenitum dei nō patere nature: sed voluntatis filium esse dixerūt.

Uo circa ri. La. XX

q denda est dialectica eunomij: a quo eunomiani heretici exorti sunt. Qui cum non potuisset intelligere: nec credere voluisset vnigenitum dei verbuz per quod facta sunt omnia: filium dei esse natura: hoc est de substantia patris genitum: non nature vel substantie sue siue essentie dixit eē filium: sed filium voluntatis dei: accidentem scz deo: volēs asserere volūtātē qua gigneret filiū: vicz: quia nos aliqd aliqñ volum⁹ quod antea non volebamus: quasi nō propter ista

Job. 1

Liber

mutabilis intelligat nostra natura: quod absit ut
in deo esse credamus. Neque enim ob aliud scri-
ptum est. **Provi. 19** Multe cogitationes in corde viri: con-
siliium autem domini manet in eternum: nisi ut intelli-
gamus siue credamus: sicut eternum deum: ita
eternum eius esse consiliium: ac per hoc immutabile si-
cut ipse est. Quod autem de cogitationibus: habet etiam de
voluntatibus verissime dici potest. Multe volun-
tates in corde viri: voluntas autem domini manet in
eternum. Quidam ne filium consilii vel voluntatis dei
dicerent unigenitum verbum: ipsum consiliium seu vo-
luntatem patris idem verbum esse dixerunt. Sed
melius quantum estimo dicitur consiliium de consilio:
et voluntas de voluntate: sicut substantia de
substantia: sapientia de sapientia: ne absurditate
illa quam refellimus filius dicat patrem face-
re sapientem vel volentem: si non habet pater in sub-
stantia sua consiliium vel voluntatem. Acute sane
quidam respondit heretico versutissime inter-
roganti: utrum deus filium volens an nolens ge-
nerit: ut si diceret nolens: absurdissima dei
miseria sequeretur. Si autem volens: continuo quod in-
tendebat velut inuicta ratione concluderet: non na-
ture esse filium: sed voluntatis. At ille vigilantissi-
me vicissim quesivit ab eo: utrum deus pater
volens an nolens sit deus: ut si responderet no-
lens sequeretur illa miseria quam de deo credere
magna insania est. Si autem diceret volens: riri-
deret eum: ergo et ipse deus est sua voluntate: non
natura. Quid ergo restabat nisi ut obmutesceret
et sua interrogatione obligatum insolubili vinculo
se videret. Sed voluntas dei si et proprie di-
cenda est aliqua in trinitate persona magis hoc
nomen spiritus sancti competit: sicut charitas. Nam
quid est aliud charitas quam voluntas. Unde me
de spiritu sancto in hoc libro secundum scripturas sacras
disputasse: quod fidelibus sufficit scientibus deum
esse spiritum sanctum: nec alterius substantie: nec
minoris quam est pater et filius: quod in superioribus li-
bris secundum easdem scripturas verum etiam docui-
mus. De creatura etiam quam fecit deus quantum
valuimus admonuimus eos quod ratione de re-
bus talibus poscunt ut inuisibilia eius per ea que
facta sunt: sicut possent intellecta perspicere:
et maxime per rationalem vel intellectualem creaturam
que facta est ad imaginem dei: per quam velut per spe-
culum quantum possent trinitatem cernerent deum
in nostra memoria: intelligentiam: voluntatem.
Que tria in sua mente naturaliter diuinitus
instituta quisquis viuaciter perspicit: et quantum ma-
gnus sit in ea: vix potest etiam sempiterna immuta-
bilisque natura recolere: conspici: amplecti: percipi-
sci: reminiscit per memoriam: intuetur per intelligen-
tiam: amplectitur per dilectionem: perfecto reperit illi

summe trinitatis imaginem. Ad quam summam tri-
nitatem reminiscendam: videndam: diligendam: ut
eam recordetur: eam contemplet: ea delectetur: totum
debet referre quod viuunt. Verum ne hanc ima-
ginem ab eadem trinitate factam et suo vitio in de-
terius commutatam: ita eidem trinitati oimodo
existimet similem: sed potius in qualicumque ista simi-
tudine: magnam quoque dissimilitudinem cernat:
quantum esse satis videbatur admonuit.

De similitudinibus trinitatis diuine que in
natura mentis ad imaginem dei facte reperiri ut
cumque potuerunt. **Capitulum XXI.**

Hanc deum patrem et deum filium id est deum
genitorem qui omnia que substantialiter
habet in coeterno sibi verbo suo
dixit quodammodo: et ipsum verbum eius deus quod
nec plus nec minus aliquid habet: etiam ipse
substantialiter quod quod est in illo qui verbum non
mendaciter: sed veraciter genuit: quem admo-
dum potui: non ut illud iam facie ad faciem: sed
per hanc similitudinem in enigmate quantum uolui: quod
coniungendo uideretur in memoria et intelligentia
mentis nostre significare curauimus: memorie tri-
buens omne quod scimus: etiam si non inde cogi-
temus. intelligentie uero proprio quodammodo cogi-
tationis informationem. Cogitando enim quod ve-
rum inuenimus: hoc maxime intelligere dici-
mur: et hoc quidem in memoria rursus relinqui-
mus. Sed illa est abstrusior profunditas nostre
memorie: ubi hoc etiam proprium cum cogitarem
inuenimus: et gignit intimum uerbum quod nullius
lingue sit: tanquam scientia de scientia: et uisio de
uisione: et intelligentia que apparet in cogita-
tione de intelligentia que in memoria iam fu-
erat sed latebat: quod et ipsa cogitatio quendam
suam memoriam nisi haberet non reuertetur ad
ea que in memoria reliquerat: cum alia cogita-
ret. De spiritu autem sancto nihil in hoc enigma-
te quod ei simile uideretur ostendi: nisi uoluntatem
nostram vel amorem: seu dilectionem que ualen-
tior est uoluntas: quam uoluntas nostra que no-
bis naturaliter inest: sicut ei res adiacuerit ut
occurrerint quibus allicimur aut offendimur.
ita varias affectiones habet. Quid ergo est? Nam
quod dicturi sumus uoluntatem nostram: quam rectam
nescire quod appetat: quod euitet: Porro si scit: per-
fecto inest ei sua quod scia que sine memoria et intel-
ligentia esse non possit. An uero audiendus est quod
pius dicens. Charitatem nescire quod agat: quod non
agit perperam? Sicut ergo inest intelligentia: inest
dilectio illi memorie principali in qua inuenimus
patrem et reconditum ad quod cogitando possumus
uenire: quod et duo ista inuenimus ibi: quoniam nos cogi-
tando inuenimus et intelligere aliquid et amare quod ibi

Loz. 13.

Rossi. 1.

erant: et quoniam inde non cogitabamus: et sicut inest memoria: inest dilectio huic intelligentie que cogitatione format: quod verbum verum sine vilius gentis lingua intus dicimus: quoniam quod nouimus dicimus: nam nisi reminiscendo non redit ad aliud: et nisi amando redire non curat nostre cogitationis intuitus: ita dilectio que visionem in memoria constiturat: et visionem cogitationis inde formatam quasi parentem prolemque coniungit: nisi haberet appetendi scientiam: que sine memoria et intelligentia non potest esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei: id est memoria intellectus et amor unius esse persone: quia hoc non est ei esse quod hec habere. Caplm. XXII.

Et cum hec quoniam in vna sunt persona:

sicut est homo: potest nobis quispiam dicere. Tria ista memoria: intellectus

et amor: mea sunt non sua: nec sibi nec mihi agunt: quod agunt imo ego per illa. Ego enim me memini per memoriam: intelligo per intelligentiam: amo per amorem et quoniam ad memoriam meam actionem cogitationis aduerto: ac sic in corde meo dico quod scio: verbumque verum de scientia mea gignit: verumque meum est et scientia utique et verbum: Ego enim scio: ego dico in meo corde quod scio: et quoniam in memoria mea cogitando inuenio: iam me intelligere: iam me amare aliquid que intellectus et amor ibi erant: et antequam inde cogitare: intellectum meum et amorem meum inuenio in memoria mea: quo ego intelligo: ego amo non ipsa. Item quoniam cogitatio mea memor est: et vult redire ad ea que in memoria liquerant: eaque intellecta prospicere: atque intendere dicere mea memoria memor est: et mea vult voluntate non sua. Ipse quoque amor meus cum meminit atque intelligit quid appetere debeat quid vitare: per meam non per suam memoriam meminit: et per intelligentiam meam non per suam quicquid intelligenter amat intelligit. Quod breuiter dici potest. Ego per omnia tria illa memini: ego intelligo: ego diligo: que nec memoria sum: nec intelligentia: nec dilectio: sed hec habeo. Ista ergo dici possunt ab vna persona que habet tria: non ipsa est hec tria: In illius vero summe simplicitate nature que deus est: quis vnus sit deus: tres tamen persone sunt: pater et filius et spiritus sanctus. Aliud est itaque trinitas res ipsa: aliud imago trinitatis in re alia: propter quam imaginem simul et illud in quo sunt hec tria imago dicitur: sicut imago dicitur simul et tabula et quod in ea pictum est: sed propter picturam que in ea est: simul et tabula nomine imaginis appellatur.

Quia vera in dei trinitate vnitas et quia vera in eiusdem vnitate sit trinitas. Caplm. XXIII.

Et in illa summa trinitate que incopabiliter rebus omnibus afficitur: tanta est

insepabilitas: ut cum trinitas hominum non possit dici vnus homo: in illa vnus deus et dicitur et sit: nec in vno deo sit illa trinitas: vnus deus.

Recursus quemadmodum ista imago quod est homo habens illa tria vna persona est: ita illa est trinitas sed tres persone sunt: pater filius: et filius pater: et spiritus pater et filius. Quis enim memoria hominis: et maxime illa que pecora non habet: id est qua res intelligibiles ita continentur ut non in eam per sensus corporis venerint: habeat per modulum suo in hac imagine trinitatis incopabiliter quidem impari: sed tamen qualicumque similitudinem patris. Itemque intelligentia hominis que per intentionem cogitationis inde format: quoniam quod scitur dicitur: et nullius lingue cordis verbum est: habeat in sua magna disparitate nonnullam similitudinem filii: et amor hominis de scientia procedens et memoriam intelligentiamque coniungens: tanquam parenti: prolique comitis: vni nec parens intelligi esse: nec proles habeat in hac imagine aliquam licet valde impari similitudinem spiritus sancti: non tamen sicut in ista imagine trinitatis: non hec tria vnus homo: sed vnius hominis sunt: ita in ipsa summa trinitate cuius hec imago est: vnus dei sunt illa tria: sed vnus deus est: et tres sunt ille non vna persona: quod sane mirabiliter ineffabile est: vel ineffabiliter mirabile vno sit vna persona hec imago trinitatis: ipsa vero summa trinitas tres persone sunt: insepabilior est illa trinitas personarum trium: quam hec vni. Illa quippe per naturam diuinitatis siue id melius dicatur deitatis quod est: hoc est atque incommutabiliter inter se ac se equalis est. Nec aliqui non fuit aut aliter fuit: nec aliqui non erit: aut aliter erit. Ista vero tria que sunt in impari imagine: et si non locis quoniam non sunt corpora: tamen inter se nunc in ista vita magnitudinibus separantur. Necque enim quia moles nulle ibi sunt: ideo non videmus in alio maiorem esse memoriam quam intelligentiam. In alio autem e contra: in alio duo hec amoris magnitudine superant: siue sint ipsa duo inter se equalia siue non sint: atque ita a singulis bina: et binis singula: et a singulis singula: a maioribus minorum vincuntur: et quoniam inter se equalia fuerint ab omni languore sanata: nec tunc equabiliter re natura imutabilis: ea res que per gratiam non mutabiliter non equaliter creatura creatori: etiam quoniam ab omni languore sanabit. Sed hanc non solum incompabilem: verum etiam summe insepabilem vereque imutabilem trinitatem cum venerit visio que facie ad faciem

1. Coz. 13

Liber

repro mittit nobis multo clarius certiusq; viderimus: q̄ nūc eius imaginē: q̄d nos sumus: p̄ q̄d tñ speculū z in q̄ enigmate qui vident sic in hac vita videre cōcessum est: nō illi sunt q̄ ea q̄ digessimus z cōmendauimus in sua mēte cōspiciunt: sed illi q̄ eā tanq̄ imaginē vident: vt possint ad eū cui⁹ imago est quomōcunq; referre q̄d vident z p̄ imaginē quā cōspiciēdo vident etiā illud videre conūciendo: q̄m non

Abidē dū p̄nt facie ad faciē. Nō est agit aplus: videmus nūc speculū: sed videm⁹ nūc p̄ speculum De his que natura mētis subtiliter intuet̄ z eā imaginē dei eē nō sentiūt. **Cap. XXIII**

Quē ergo vident suā mentē quō videri p̄t: z in ea trinitate: istam de qua multis modis vt potui disputavi: nec

tñ eā credunt vel intelligunt esse imaginē dei speculū quidem vident: sed vsq; adeo nō vident per speculū eum qui est per speculū nūc videndus: vt nec ip̄m speculum quod vident sciant esse speculū: id est imaginē. Quod si scirent fortassis z eū cuius est hoc speculū: per h̄ querendū: z per hoc vtcunq; interim videndum esse sentirent: fide non ficta corde mundante vt facie ad faciem possit videri: qui per speculū nūc videtur. Quia fide cordiū mundatrice contēpra: q̄d agunt intelligendo que d̄ natura mētis hūane subtilissime disputantur nisi vt ip̄a quoq; intelligentia sua teste dānet̄. In qua vtiq; nō laborarēt: z vix ad certū aliquid puenirent: nisi penalibus tenebris inuoluti onozati corpore corruptibili q̄d aggrauat aīam. Quo tandē merito inflicto malo isto nisi p̄cti. Est tanti mali magnitudine admoniti sequi deberent agnū qui tollit p̄ctā mundi.

Sap. 9.

Quē beatorum faciet fides: recta etiā eos q̄ de naturis incorporeis nequnt disputare. **Cap. XXV**

Deum nāq; pertinentes etiā longe istis ingenio tardiores: q̄m sine hui⁹

vite resoluuntur a corpore: ius in eis retinendis nō h̄nt inuide potestates. Quas ille agnus sine vilo ab eis p̄cti debito occisus nō potentia potestatis priusq; iusticia sanguinis vicit. Proinde liberi a diaboli p̄tate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis oibus liberati: p̄ mediatorē dei z hoīm: hoīem iesum xp̄m q̄m consonatibus diuinis scripturis: z veteribus z nouisq; z p̄ quas p̄nunciatus: z p̄ q̄s annūciatus est xp̄s: nō est aliud nomē sub celo: in quo oportet hoīes saluos fieri. Constituuntur aut̄ purgati ab oī cōtagiōe corruptōnis: in placidis scdibus: donec recipiant corpora sua sed iā incorruptibilia que ornēt non onerēt. Hoc est placuit optimo z sapientissi-

i. Thj. 2.

Acti. 4.

mo creatori vt sp̄s hoīs deo pie subdit⁹: habeat feliciter subditū corpus: z sine fine permaneat ip̄a felicitas. Ibi veritatē sine vlla difficultate videbimus: eaq; clarissima z certissima p̄fruemur. Nec aliqd̄ querim⁹ mēte ratiocinate sed contēplante cernemus quare nō sit filius spiritus sanctus: cū de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ip̄a experientia tā mihi apparuit esse difficilis: q̄d z illis qui hec diligenter atq; intelligenter legēt. p̄culdubio s̄tr̄ apparebit: vt cū me in sc̄o huius operis libro alio loco inde dicturū esse promiserim: quodenscūq; ea creatura q̄ nos sum⁹ aliqd̄ illi rei s̄te oñdere volui: qualecunq; eloquiū meū sufficiens elocutio secuta nō fuerit q̄uis z in ip̄o intellectu conatū me senseri magis habuisse q̄ effectū: z in vna quidem p̄sona q̄d est hō inuenisse imaginē sūme illius trinitatis: z in re mutabili tria illa vt facil⁹ intelligi possent: etiā per tp̄alia interualla maxime in libro nono mōstrare voluisse. S̄tria vni⁹ p̄sone nō sic hūana possit intentio: tribus illis p̄sonis cōuenire potuerunt: sicut in hoc libro quintodecimo demonstrauimus.

Interualla temporū diuine trinitatis nulla sunt. **Capitulum. XXVI**

Einde in illa sūma trinitate q̄ de⁹ ē interualla tēporū nulla sunt: p̄ q̄ possit oñdi aut saltē req̄ri: vtrū prius de

patre natus sit filius: z postea de ambobus p̄cesserit sp̄s sanctus: q̄m scriptura sancta sp̄m eū dicit amboz. Ip̄e est em̄ de quo dicit aplus

Quē em̄ estis filij dei misit deus sp̄m filij sui in

corda v̄stra. Et ip̄e est de quo dicit idē fili⁹. Non em̄ vos estis q̄ loquimini: s̄ sp̄s p̄ris v̄ri q̄ lo-

quit in vobis. Et multis alijs diuinorū eloquiōrū testimonijs cōprobat̄ patris z filij esse sp̄m

q̄ p̄pue d̄t in trinitate sp̄s sanctus. De q̄ item dicit ip̄e fili⁹. Quē ego mittā vob̄ a p̄re. Et alio loco. Quē mittet p̄r in noīe meo. De vtroq; aut̄ p̄cedere sic docet: q̄ ip̄e filius ait. de p̄re p̄cedit. Et cū resurrexisset a mortuis z apparuisset discipulis suis: insufflauit z ait. Accipite sp̄m sanctū: vt est etiā de se p̄cedere oñderz

Et ip̄a est virtus q̄ de ip̄o exibat (sic legit̄ i euāgelio) z sanabat oēs. Quid v̄o fuit cause vt p̄ resurrectionē suā: z in terra prius daret: z de

celo postea mitteret sp̄m sanctū: hoc ego existimo: q̄ p̄ ip̄m donū diffundit̄ caritas in cordibus nr̄is: qua diligimus deū z pximū: sc̄dm duo illa p̄cepta: in quib⁹ tota lex pendet z prophete. Hoc significans dñs Iesus: bis dedit sp̄m sanctū: semel in terra p̄pter dilectionē p̄

pximi: z iterū de celo p̄pter dilectionē dei. Et

Gal. 4.

Abat. 10.

Joh. 15.

Ibid. 14.

Ibid. 15.

Ibid. 20.

Luc. 6.

Abat. 22.

si forte alia ratio reddat de spūscō bis dato:
 Job-20. eundē spūscm̄ datū: cū insufflasset iesus: d̄ q̄
 Abat-28 mor ait: Ite baptisate gētes ī noīe patris ⁊ fi-
 lij ⁊ spūsc̄i: vbi maxīe cōmendat̄ hec trīni-
 tas ambigere nō debem⁹. Ipe ē igit̄ qui d̄ celo
 etiā datus est die pētecostes. i. post dies de-
 cē postq̄ dñs ascendit in celū. Quō ergo de⁹
 non est q̄ dat spūscm̄. Immo q̄tus de⁹ est q̄
 dat deū. Neq̄ em̄ aliq̄s discipuloꝝ ei⁹ dedit spi-
 ritūscm̄. Orabat̄ q̄pe vt veniret ī eos q̄bus
 Act-8. manū imponebāt: nō ip̄i eum dabāt. Quē mo-
 Ibidem. rē in suis p̄positis etiā nūc seruat ecclia. Deni-
 q̄ ⁊ simon magus offerēs apl̄is pecuniā non
 ait: date ⁊ mibi hanc p̄tatem vt dem spūscm̄
 sed cuiq̄q̄ inq̄t imposuero man⁹ accipiat spi-
 ritūscm̄. Quia neq̄ scriptura sup̄ dixerat: vt
 Ibidem. dens aut̄ simon q̄ apl̄i darent spūscm̄. s̄ dixe-
 rat: videns aut̄ q̄ p̄ impositōꝝ manū apl̄oꝝ
 daret spūsc̄us. p̄propter hoc ⁊ dñs ip̄e iesus
 spūscm̄: nō solū dedit vt deus. sed etiā acci-
 pit vt hō: propterea dicit̄ est plen⁹ gratia. Et
 manifest⁹ de illo scriptū est in actibus ap̄loꝝ
 Qm̄ vnxit eū de⁹ spūsc̄o. Non vtiq̄ oleo visi-
 Ibidem-10 bili: sed dono gr̄e: q̄d visibili significat̄ vngue-
 to q̄ baptisatos vngit ecclia. Nec sane tūc vn-
 Abat-3 ctus est x̄ps spūsc̄o: qm̄ sup̄ eum baptisatū ve-
 lut colūba d̄scēdit. Tunc em̄ corp⁹ suū. i. eccli-
 am suā p̄figurare dignat⁹ est: i. q̄ p̄cipue bap-
 t̄isati accipiūt spūscm̄. Sed ista mystica ⁊ inui-
 sibili vnctōe tūc intelligēdus ē vnct⁹: qm̄ ver-
 Job-1. bū dei caro factū ē. i. qm̄ humana natura sine
 vllis p̄cedentib⁹ bonoꝝ operū meritis dei x̄-
 bus est in vtero virginis copulata: ita vt cū il-
 lo fieret vna p̄sona: ob hoc em̄ p̄temur natū
 de spūsc̄o: ⁊ virgine maria. Absurdissimuz ē
 em̄ vt credam⁹ eum cū iaz triginta esset ānoꝝ
 rum (eius em̄ etatis a Joanne baptisat⁹ est)
 accepisse spūscm̄: sed venisse illū ad bap-
 t̄isatū: sicut sine vllō omnino p̄ctō. ita nō sine spi-
 ritūsc̄o. Si em̄ de famulo eius ⁊ p̄cursoꝝe ip̄o
 Luce-1. Joanne scriptū est. Spūsc̄o replebit̄ tam in-
 de ab vtero matris sue: qm̄ q̄uis seminat⁹ a
 patre: tū spiritūscm̄ in vtero format⁹ accipit
 quid de hōie x̄po intelligendū est vel creden-
 dū cui⁹ carnis ip̄a cōceptio nō carnal̄ s̄ spirita-
 Act-2. lis fuit. In eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acce-
 perit a patre p̄missionē spūsc̄i ⁊ effuderit:
 vtraq̄ natura mōstrata est: ⁊ hūana. ⁊ diuina
 accepit q̄pe vt hō: effudit vt de⁹. Nos aut̄ ac-
 cipe q̄dē hoc donū possumus pro modulo no-
 stro: effundere aut̄ sup̄ alios non vtiq̄ possu-
 mus. s̄ vt hoc fiat: deum super eos a quo h̄ id
 efficit̄ inuocamus. Nunquid ergo possumus
 querere. vtrum iam p̄cesserat de patre spiri-

tus sanctus quando natus est filius: an nō dū
 p̄cesserat: ⁊ illo nato de vtroq̄ processit vbi
 nulla sunt tempa: sicut potuim⁹ querere vbi
 inuenimus tempa: voluntatem prius de hūa-
 na mente p̄cedere. vt queraf̄ q̄ inuentū pro-
 les vocef̄: qua iam parta seu genita volūtas
 illa p̄fici. eo sine requiescēs: vt qui fuerat ap-
 petitus querētis sit amor fructis. q̄ iā de vtro-
 q̄. i. de gignente mente: ⁊ de genita notione
 tanq̄ de parente a c̄ple. p̄cedat. Non possūt
 prius ista ibi queri vbi nihil ex tempe inchoa-
 tur. vt cōsequenti perficiatur in tempe. Qua
 propter qui pōt̄ itelligere sine tpe generatio-
 nem filij de p̄re: itelligat sine tpe p̄cessioneꝝ
 spūsc̄i de vtroq̄. Et q̄ pōt̄ itelligere ī eo q̄d
 ait fili⁹: sicut habet pater vitā in semetip̄o: nō
 sine vita existēti iā filio vitā dedisse. s̄ ita eū si-
 ne tpe genuisse. vt vitā quā pater filio gignē-
 do dedit: coeterna sit vite patris q̄ dedit. intel-
 ligat. sicut habet pater in semetip̄o. vt d̄ illo
 p̄cedat spūsc̄us. sic dedisse filio vt de illo p̄-
 cedat spūsc̄us ⁊ vtrūq̄ sine tpe. atq̄ ita dictū Job-15.
 spūsc̄m̄ d̄ p̄re p̄cedere: vt itelligat. q̄ etiā p̄-
 cedit d̄ filio: de p̄re esse ⁊ filio. Si em̄ q̄cquid
 habet de patre habet filius. de patre h̄z vtiq̄
 vt de illo p̄cedat spūsc̄us. s̄ nulla ibi tempa
 cogitent̄ que habent prius ⁊ posterius: qz om-
 nino nulla ibi sunt. Quō ergo nō absurdissi-
 me fili⁹ diceret̄ amboꝝ. cum sicut filio p̄stat̄ es-
 sentiā sine initio temporis. sine vlla mutabili-
 tate nature de p̄re generatio. ita spūsc̄o p̄-
 stet essentiā sine initio t̄pis: sine vlla mutabili-
 tate nature de vtroq̄ p̄cessio. Ideo em̄ cum
 spūsc̄m̄ genitū nō dicam⁹: dicere tū non au-
 demus ingenitū: ne in h̄ vocabulo vel duos
 patres in illa trinitate: vel duos q̄ non sunt d̄
 alio quispiā suspicet̄. Pater em̄ solus nō est d̄
 alio. ideo solus appellat̄ ingenitus. Non q̄dē
 in scripturis. sed in cōsuetudine disputantiuz
 ⁊ de re tanta sermonē qualē valuerint p̄ferē-
 tiū. Filius aut̄ de patre natus est. ⁊ spūsc̄us
 de patre principaliter: ⁊ ip̄o sine vllō t̄pis inf-
 uallo dante: cōmuniter de vtroq̄ p̄cedit. Di-
 ceret̄ aut̄ filius patris ⁊ filij: si quod abhorret
 ab oim̄ sanorum sensibus eum ambo genuis-
 sent. Non igitur ab vtroq̄ est genitus: sed p̄-
 cedit ab vtroq̄ amboꝝ spiritus.

Quid quodam tempore ad p̄m disputa-
 tum sit de differentia generationis ⁊ p̄cessio-
 nis spiritus sancti. Capm̄. XXVII.
 Erū qz in illa coeterna ⁊ equali ⁊ in-
 corporali ⁊ ineffabiliter immutabi-
 li atq̄ inseparabili trinitate: difficulti-
 mum est generationem a p̄cessiōe distingue

re: sufficiat interim eis q̄ extendi non valent in amplī id q̄ de hac re in sermone quodā p̄ ferendo ad aures pplī xp̄iani dixim⁹: dictūq̄ p̄scriptū. Inter cetera em̄ cum p̄ scripturā r̄ū sanctarū testimonia docuissē: de vtroq̄ p̄ cedere sp̄sctū. Si ḡ iquā r̄ d̄ patre r̄ de filio

Joh. 15. p̄cedit sp̄sctūs: cur fili⁹ dixit: de p̄re p̄cedit cur putat nisi quēadmodū solet ad eū referre r̄ q̄d̄ ip̄ius est de quo r̄ ip̄e est: Tñ r̄ illud ē q̄d̄

Ibidēz. 7. ait. Hea doctrina nō est mea: sed eius q̄ me misit. Si ḡ hic intelligit ei⁹ doctrina quā tñ dixit nō suam sed patris q̄tomagis illic itelligendus est: r̄ de ip̄o p̄cedere sp̄sctūs: vbi sic ait. De patre p̄cedit: vt nō diceret de me nō p̄cedit: A quo aut̄ h̄z fili⁹ vt sit de⁹ (Est em̄

Joh. 15. de deo deus): ab illo habet vtiq̄ vt de illo etiā p̄cedat sp̄sctūs: ac p̄ hoc etiā sp̄sctūs v̄etiaz de illo p̄cedat sic p̄cedit d̄ p̄re: ab ip̄o habet p̄re. Hic vtiq̄ etiā illud intelligit q̄tū a talibus quales nos sum⁹ intelligi p̄t: cur si dicat̄ natus esse: sed poti⁹ p̄cedere sp̄sctūs: q̄m̄ si r̄ ip̄e fili⁹ diceret: amboz vtiq̄ fili⁹ diceret: q̄d̄ absurdissimū est. Fili⁹ quippe nullus ē duozū: nisi patris r̄ matris. Absit aut̄ vt inter deū patre: r̄ deū filiū aliqd̄ tale suspicemur: qz nec filius hoīs simul ex matre r̄ p̄re p̄cedit: s̄ cum in matrē p̄cedit ex p̄re non tunc p̄cedit ex m̄re: r̄ cum in h̄ac lucē p̄cedit ex matre: nō tunc p̄cedit ex p̄re. Sp̄s aut̄ sc̄tūs nō de p̄re p̄cedit in filiū: r̄ de filio p̄cedit ad sc̄rificandā creaturā: s̄ simul de vtroq̄ p̄cedit q̄uis hoc filio pater dederit: vt quēadmodū de se ita de illo q̄ procedat. Neq̄z em̄ possum⁹ dicere q̄ n̄ sit vita sp̄sctūs: cū vita pater: vita sit fili⁹: ac

Joh. 5. p̄ hoc sicut pater cū habeat vitā in semetipso: dedit r̄ filio vitā habere in semetipso: sic ei dedit vitā p̄cedere de illo: sicut p̄cedit r̄ de ip̄o. Nec de illo sermone in hunc libz trāstuli: s̄ fidelibus non infidelib⁹ loquēs. Clez si ad h̄ac imaginē p̄uēdā: r̄ ad vidēda ista q̄ vera sint q̄ in eoz̄ mente sunt: nec tria sic sunt vt tres p̄sone sint: sed oīa tria hoīs sunt q̄ vna p̄sona ē minus idonei sunt: cur nō de illa sūma trinitate que deus est credūt poti⁹ q̄d̄ in sacris litteris inuenit̄: q̄z p̄scunt liquidissimā reddi sibi rationē: que ab humana mēte tarda sc̄z infirmaq̄z non capit. Et certe cū incōcussē crediderint scripturis sc̄tis tanq̄z veracissimis testibus agant orando r̄ querēdo r̄ bñ viuendo vt intelligāt: id ē vt q̄tū videri p̄t videatur mente q̄d̄ tenet̄ fide. Quis hoc phibeat: imo vero ad hoc quis nō hortet̄? Si aut̄ p̄pterea negandū putat̄ ista esse: qz ea non valēt cecis mentibus cernere: debēt r̄ illi q̄ ex natiuitate

sua ceci sunt: esse solē negare. Lux ergo lucet in tenebris. Si eā tenebre nō cōprehendūt illuminent̄ dei dono prius vt sint fideles: r̄ incipiāt esse lux in cōpatione infidelīū. Ac p̄ hoc p̄misso fundamēto edificent̄ ad vidēda q̄ credūt: r̄ aliq̄i possint videre. Sunt em̄ q̄ ita credunt: vt videri iā oīno non possint. Non enī xp̄s iterū in cruce videndus ē. Sed nisi h̄ credat̄ q̄d̄ ira factū atq̄ visum est: vt futurū atq̄ videndū iam non speret̄: non puenit̄ ad xp̄m̄ qualis sine fine videndus ē. Quātū vero attinet ad illā sūmā: ineffabilē. incorpālē. immutabilēq̄ naturā p̄ intelligentiā vt cūq̄z cernēda z nūq̄ se meli⁹ regēte dūtaxat fidei regula acies humane mentis exercet: q̄ in eo q̄ ip̄e hō i sua natura melius ceteris aīalib⁹: melius etiam ceteris aīe sue partib⁹ habet q̄d̄ ē ip̄a mēs. Cui quidā rerum inuisibiliū tribut⁹ est visus: r̄ cui tanq̄ in loco supiore atq̄ interiore honorabiliter p̄sidente: iudicanda oīa nunciāt etiam corporis sensus: r̄ qua nō est superior cui subdita regenda est nisi deus. Ceterum inter hec que multa iam dixi: r̄ nihil illi⁹ summe trinitatis ineffabilitate dignū me dixisse audeo profiteri: sed confiteri poti⁹ mirificatam sciētiam eius ex me inualuisse: nec posse me ad il-

Ps. 138. lam. O tu aīa mea: vbi te eē sentis: vbi iaces vbi stas: donec ab eo qui propiti⁹ factus est oībus iniquitatibus tuis sanent̄ omēs lāguores tui: Agnoscis te certe in illo esse stabulo: **Ibidē. 107.**

quo samaritanus ille p̄duxit euz que reperit a multis latronibus inflicis vulneribus semiuiū. Et tñ multa vera vidisti: nō his oculis q̄ bus vident̄ corpora colorata: sed eis p̄ quib⁹ **Ps. 16.**

orabat qui dicebat. Oculi mei videāt equitatem. Mempe ergo multa vera vidisti: eaq̄z discernisti ab hac luce qua tibi ea lucente vidisti attolle oculos in ip̄am lucem: r̄ eos in eam fige si potes. Sic em̄ videbis quid distet natiuitas verbi dei a processione doni dei: propter

quod filius vnigenitus non de patre genitus (alioquin frater eius esset) sed procedere dixit spiritum sanctum. Unde cum sit commūnio quedam consubstantialis patris r̄ filij amboz spiritus: non amboz quod absit dictus est filius. Sed ad hoc dilucide perspice q̄z cernendum: non potes ibi acies figere: scio quia non potes. Ceterum dico: mihi dico: quid non possum scio. Ipsa tamen tibi ostendit in te tria illa: in quibus te summe ip̄sus q̄ fixis oculis contemplari nondum vales: imaginē trinitatis agnoscas. Ipsa ostendit tibi verbū verum esse in te: quando de sciētia tua gignitur: id est quando quod scim⁹ dicimus: q̄uis

nullius gentis lingua significantem vocem: vel pferam^o: vel cogitem^o: sed ex illo qd no: uimus cogitatio nra forme: sitq; in acie cogitantis imago similitima cogitatiois eius quaz memoria ptimebat ista duo scz velut parentez ac plem tertia voluntate siue dilectioe iungen- te. Quā quidē voluntatē de cogitatioe pce- dere: nemo em̄ vult q; oīno qd vī quale sit ne scit: non tñ esse cogitationis imaginē: et ideo quandā in hac re intelligibili natiuitatis et p- cessionis insinuari distantia: qm̄ nō hoc est co- gitatione pspicere qd appetere: vel etiā pfrui voluntate: cernat discernatq; qui pōt. Potui sti et tu: q̄uis non poteris: neq; possis expli- care sufficienti eloquio: qd inter nubila simili- tudinū corpaliū: que cogitationib^o humanis occurfare nō desinunt vix vidisti. Sed illa lux que nō est qd tu: et hoc tibi ostendit aliud esse illas incorpeas similitudines corporū: et aliud esse verū: qd eis reprobatīs intelligentia con- tuemur: hec et alia similiter certa oculis tuis interiorib^o lux illa monstrauit. Que igit^r cau- sa est cur acie fixa ipam videre nō possis: nisi vtiq; infirmitas. Et qd tibi eā fecit nisi iniqui- tas. Quis ergo sanat oēs languores tuos: ni- si qui ppius sit oībus iniquitatibus tuis. Li- brū itaq; istū iam tandē aliqñ pccationē me- lius q̄ disputatione concludam.

Ps. 102.

Domine deus noster: credimus in te pa- trem: et filiū: et sp̄m̄ sc̄m̄. Neq; em̄ diceret

Abat. 28

veritas. Ite baptizare oēs gentes in noie pa- tris et filij et sp̄s sc̄i: nisi trinitas esses. Nec ba- ptisari nos iuberēs dñe deus in eius nomine qui nō est dñs deus. Neq; diceret voce diuina

Deut. 6.

Audi israel: dñs deus tu^o deus vn^o est: nisi tri- nitas ita esses vt vnus dñs de^o esses: Et si tu deus pater ipse esses: et filiū verbū tuum ihs christus ipse esses: et donum vestrū sp̄ritus sanctus: non legeremus in litteris veritatis.

Gal. 4.

Abiit deus filium suum: nec tu vnigenite di- ceres de sp̄ritu sancto. Quem mitter pater i

Joh. 14.

nomine meo: et quem ego mittam vobis a pa- tre. Ad hanc regulam fidei dirigēs intentio- nem meam quantū potui: quantum me pos- se fecisti: quesui te et desideravi intellectu vi- dere quod credidi: et multū disputavi et labo- rauī. Dñe deus meus: vna spes mea: exaudi mē ne fatigatus nolim te querere: sed quera

Jbidē. 5.

faciem tuam semper ardentē. Tu da quere- di vires qui inuenire te fecisti: et magis magis q; inueniendi te spem dedisti. Loram te est fir- mitas et infirmitas mea. Illā serua: istaz sana. Loram te est scientia: et ignorantia mea. Ubi mihi aperuisti: suscipe intrantem. Ubi clausi

sti: aperi pulsanti. Ademerim tui: intelligā te: diligam te. Auge in me ista: donec me re- formes ad integrum. Scio scriptum esse. In multiloquio non effugietur peccatum. Sed **Provi. 10.** vtinam predicando verbum tuum: et laudan- do te tantummodo loquerer: non soluz fuge- rem peccatum: sed meritum bonum acquire- rem: quamlibet multum sic loquerer. Neq; enim homo de te beatus: peccatum precipe- ret germano in fide filio suo: cui scripsit di- cens? **Predica verbum.** instā opportune: im- portune. Nunquid dicendum est istū non multum locutum: q nō solum opportune: ve- rū etiā importune verbum tuū dñe nō tace- bat? Sed ideo nō erat multū: quia tñ erat ne- cessarium. Libera me deus a multiloquio qd patior intus in anima mea misera in conspe- ctu tuo: et confugientem ad misericordiam tu- am. Non em̄ cogitationibus taceo: etiā taci- cens vocibus. Et si quidem non cogitarē nisi quod placeret tibi: nō vtiq; rogare; vt me ab hoc multiloquio liberares. S; multe sunt co- gitationes mee: tales quales nosti: cogitatio- nes hominū quoniam vane sunt. **Dona mihi** nō eis consentire: et si quando me delectant: eas nihilominus improbare: nec in eis velut dormitando immorari. Nec intantū valeant apud me: vt aliquid in opa mea procedat ex illis: sed ab eis mea saltem sit tuta sententia: tuta conscientia te tuente. Sapiens quidam cum de te loqueretur in libro suo qui ecclesia- sticus proprio nomine iā vocatur. **Abulta in-** quit dicimus et nō puenimus: et consummatio sermonum vniuersa est ipse. Cum ergo pue- nerimus ad te: cessabunt multa ista que dici- mus: et non peruenimus: et manebis vn^o om- nia in omnibus: et sine fine dicemus: vnū lau- dantes te in vnum: et in te facti etiam nos vnū. **Domine deus vnus: deus trinitas: quecunq;** dixi in his libris de tuo agnoscant et tui. Si q; de meo: et tu ignosce et tui. Amen.

2. Thi. 4.

Ps. 93.

Ecc. 43.

1. Cor. 15

Aurelij Augustini de trini-
tate liber explicitus est An-
no dñi. AD. cccc. lxxxiiiij

11 3

Incipit tabula i libros Augustini pcedetes
Postolus aliqbus loquebat taq carnalib
r minus perfectis li. j. ca. j. r. xij.
Aba r pfecta sicut die dei qru distent que i
natura metis vtrcuq do silia repit li. xv. ca. xij.
Ad cognitoz trinitatis necaria est pietas. li. j. ca. ij.
Alioz scripta no nisi caritate r veritate argueda sunt
A repheoie falsitatis argui meli est li. j. ca. ij.
q ab eo cui falsitas placet laudari. ibide
Aialis homo non pcepit ea que dei sunt. li. j. ca. vij.
Ad eu veniemus r mansionem apud eum faciemus
quomodo intelligatur. li. j. ca. ix.
Amar nos deus tales quales futuri sumus. li. j. ca. r.
Apparebit dñs iesus in forma huana in extremo iu/
Ascensio corpalis xpi. (dicio cu gloria. li. j. ca. xij.)
in celum multu vtilis fuit credentibus. li. j. ca. ix.
Assumptio carnis sue creature aliter in filio alit in
Apparitiones dei multi. (spus sancto fuit. li. ij. ca. v)
mode quaz aliq missioes dicunt. li. ij. ca. vij.
Abraa vidit tres viros r vnu adoravit. li. ij. ca. xj.
Angeli duo in huana forma apparuerut loth. li. ij. ca.
xij. in quibus dñs singulariter appellabatur.
Antiquus dierum visus a dantele. li. ij. ca. xvij.
Actionu ronaquluz cause oes a suma dei voluntate
pcedunt. pater p exemplum. li. iij. ca. ij.
Administrat dei opere ois creatura. li. iij. ca. v.
Aiar de oem corpale creatura in vtero. li. iij. ca. vj.
Aribz magicis miracula que fut. li. iij. ca. vij.
Angel trasgressoibz create n fuit ad nutu li. iij. ca.
Adueru dñi sig r pfigurades pcessert. li. iij. ca. vij.
Aie magicis psecratoibz no purgant. li. iij. ca. xij.
Apud ipios futura qd psciri pnt. li. iij. ca. xvij.
Appellatio gen r siue vni geniti non iudicat in deo
diuersitate substantiarum. li. v. ca. iij.
Accidens aliquid est inseparabile. li. v. ca. iij.
Accides pprie sumptu nullum est in deo. ibidem.
Accidens in deo non est. qz mutabilis non e. ibidem.
Accidētia relatiua icomutabilia i deo q fut li. v. ca. v.
Amor est amantis. r amoz aliqd amat. li. vij. ca. r.
Amor copulat amantē cum amato. li. vij. ca. r.
In amoz tria sunt. amans. qd amat. r amoz. ibidez.
Amor. An in amoz sint tria. scz amas r qd amat et
amor. An duo tm cum amat seipm. li. ix. ca. ij.
Amar nemo qd non nouit. li. ix. ca. ij.
Amor r mens r noticia hec tria vnu sut li. ix. ca. iij.
Amor r mens r noticia r singula in se manent r oia
in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor studentiu nondū scientiu qual sit. li. x. ca. j.
Amor studentium que ignorant. ibidem.
Amari quibus causis vident cognita. li. x. ca. ij.
Aia ronalis deformiter viuit cu fm trinitate exteri
ois hois viuit. li. xj. ca. ij. et. ca. v.
Abigenda que sint ab acie recordationis r cogitatio
onibus innois. li. xj. ca. v.
Actiones corpales rectas esse dicimus si eis regen
dis intellectuale metis puerit. li. xij. ca. iij.
Quarticia radix dicit oim malorum. li. xij. ca. ix.
Ad q officia ppria sapia r scia dei debet. li. xij. ca. xij.
Aia melius qd haber est q ad imaginē dei facta est.
Anima ration alis nec vira nec dei. (li. xij. ca. iij.)
imaginem pot amittere. li. x. iij. ca. iij.
Aia ronalis sp dicit ronalis r intellectualis. ibidez
Anime vita dicit vita beata. ibidem.
Anime mors est priuatio vite beate. ibide

Aliud est aliquid non nosse. aliud non inde cogita
re. li. xij. ca. vij.
Aiaz fac miserā pccm suū r iusticia dñi sui. li. xij. ca.
Aiam facit beatā meritū suū r pmiū dñi sui. ibidem
Appellatio vna digna deitatis trinitas pot itelligi
Appellatioes relatiue q no ad deū. scz ad li. xv. ca. vj.
creaturā referēda st. qz do nihil accidit li. v. ca. xvj.
Augustin⁹ rogatu fratru r iussu aurelij epi cōpulsus
scripsit libros de trinitate. in epla ad aurelium
Augustin⁹ a duobz petis erroribz liberari. p̄sup̄tioe
scz r p̄sup̄re falsitatis. de fensioe. i. p̄misio scdi libri
Augustini humilitas. ibidem.
Augustinus p̄staf potius velle legere qz dicere.
In p̄misio tertij libri.
b Onus dī solus de⁹ quō intelligit. li. j. ca. xij.
Bonū vnu vez r summū est deus. in quo viui
mus mouemur r sumus. li. vij. ca. iij.
Bonū cōe relinquere r querere p̄natū p̄nitio sum est
Beatitudo ab oibus amat. non tm li. xij. ca. ix.
ab oibus scitur. li. xij. ca. iij.
Beate viuere est fm virtutē animi viuere. ibidem
Beatitudo in corpis voluptate nō consistit. ibidem
Beati esse volunt omnes. r quō li. xij. ca. v.
Brūs n̄ ē nisi q r hz oia q vult r nihil vult mali. ibidē
Beati non sunt oēs qui viuunt vt volunt. ibidem
Brūs nō d̄ esse q qd vult nō habz. nec ille q qd male
vult hz. scz ille q qd vult bōa hz r nulla vult ma
Brūs nemo sit nolēs. li. xij. ca. vij. / la li. xij. ca. vj
Beati q vere eē volūt imoztales esse cupiūt. ibidem.
Beatitudo p̄fecta nō est nisi vita eterna. ibidem.
Beati r imoztalē totū hoies qui ex aia r corpe cōstat
futurū christus attestatur. li. xij. ca. ix.
Beatitudinē absqz fide nemo poterit h̄re li. xij. ca. r.
Bonū summū semp inueniendū queritur. r querendū
dū inuenitur. li. xv. ca. ij.
c Aua triplex erroris d̄ do. vl̄ circa deū li. j. ca. j.
Caritate r veritate. aliorum sunt scripta argu
enda. li. j. ca. iij.
Caritas libera alijs seruire cogit li. j. ca. iij. in fine
Creatura. nec corpale nec spūale d̄ de⁹ li. j. ca. j. r. v.
Capacitas dissimilis. r variū iudiciū legentium de
trinitate. li. j. ca. iij.
Conant oēs opinioes suas ex scripturis defēder. ibidē
Contēplatione corda mundant. li. j. ca. vij.
Contēplatio est merces fidei. ibidem
Contēplatio futura erit finis oim bonaz actionū.
r regēs sempitēna. r gaudiū qd nō auferet li. j. ca. r.
Contēplationē hanc p̄signauit magdalena sedens
ad pedes iesu. ibidem.
Catholici tractatores. que ppria eē senserint trinita
Lognitōis discretio quō filij p̄ris. li. j. ca. iij.
sit equalis. vel minor. li. j. ca. rj.
Larnis assūptio siue creature. alit fuit i filio. alit in
Cause oēs ronalitū actionū i spūcto. li. ij. ca. v.
a suma dei volūtate descendūt. li. ij. ca. iij.
Creatura. non angelis trasgressoibz. sed deo serui
unt ad nutum. li. ij. ca. vij.
Cause originales creaturarū corpaliū q̄s mūdo infe
Cause sup̄licij nō est iusticia iudi ruit. li. ij. ca. ix.
cis. sed meritū criminis. li. iij. ca. xij.
Cōsecratoibz magicis aie n̄ purgant li. iij. ca. xij.
Larnis resurrectoz. nec sapiētes poruerūt mundi co
gnoscere. li. iij. ca. xvj.
Logitare modeste r sobrie debet bō. cui etiaz natura

f Alse opinionones aliquorum de deo v^l circa de-
 um. li. j. ca. j.
 Fidelium medicina est in ecclesia. li. j. ca. ij.
 Fructuosi nihil iuuent fecissima trinitate. li. j. ca. iij.
 falsum aliqui placet vni. et displicet alteri. ibidem
 filius non est pater. nec spiritus sanctus. li. j. ca. iij.
 filius non dicit factus sed genitus. li. j. ca. xij.
 filius dei in forma dei equalis est patri. li. j. c. vij. et li. ij. ca. ij.
 filius dei in forma sui minor est patre. ibidem. et xj. c. et li. ij. c. ij.
 filius dei deo patri natura equalis. huius minor. ibidem
 filius dei in forma dei dicitur verbum per quod omnia
 facta sunt. ibidem. et xj. et xij.
 fideles dicunt regnum christi. li. j. ca. x.
 filius nunc equalis. nunc minor patre. quod sit intel-
 ligendum. li. j. ca. xj.
 filius dei in forma dei dicitur principium quod loquitur pro geniti-
 tus omnis creature. dominus glorie. dominus glorie. li. j. ca. xij.
 Sed in forma humana dicitur spiritus. caput ecclesie. ibidem.
 filius dei qui subiectioe subiiciendus est patri. li. j. ca. vij.
 filius quomodo tradet regnum patri. li. j. ca. x.
 filius quod cogitatur patri equalis vel minor. li. j. ca. xj.
 filius qua ratione dicitur nescire diem et horam quam
 scit pater. li. j. ca. xij.
 filius glorificat patrem. li. ij. ca. iij.
 filius dicit missus. pater noster dicit missus. filius quo-
 sit missus. spiritus sanctus quo sit missus. ibidem.
 filius non solum a patre. sed et a seipso missus dicitur.
 dicit etiam missus a spiritu sancto. ibidem. et ca. v.
 forma serui accepta dicitur. ut maneret incommu-
 tabilis forma dei. li. ij. ca. iij.
 filius missio aut spiritus sancti quod sit intelligenda. li. ij. ca. v.
 filius dei dicitur et homo. sed spiritus sanctus non dicitur et coluba vel
 deus et ignis. ibidem. filius dei dicitur agnus dei. ibidem.
 filius quidam etiam ante carnis assumptionem mortalem
 dicere voluerunt. li. ij. ca. ix.
 faciliter mali spiritus ludificat homines. li. iij. ca. xj.
 futuroz ordinem nec sapientes scire poterunt quis
 vaticinia habere viderent. li. iij. ca. xvj.
 fides valet ad cognoscendos et ad dilectendos dei. li. vij. c. ix.
 finis voluntatis quo cognoscitur si recta an prava
 cupiamus. li. xj. ca. vj.
 facile est cogitanti fingere species quas non vidit ex
 recordatione earum quas vidit. li. xj. ca. x.
 fidem habentes fideles vocantur. li. xij. ca. ij.
 fides habet sensum corporis mente sit concepta. nihil
 tamen inuenit habere corporeum. ibidem.
 fides recta via est ad veram beatitudinem. li. xij. ca. vij.
 fides totum hominem immortalis futurum quod constat ex anima et cor-
 pore habet beatitudinem diuina auctoritate promittit. li. xij. c. ix.
 fides necessaria est. ut beatitudinem consequamur. li. xij. ca. x.
 fides licet ad eternam producat temporalis tamen est. li. xij. ca. ij.
 fides cum ad eternam producit cessabit. ibidem.
 fides recta quae beatos faciat. li. xv. ca. xv.
 futura vita qualis erit. ibidem. (xv. ca. vj.)
 filius dei generatioe et spiritus sancti processione. li. xv. ca.
 fides qua credimus temporaliter gesta. et veritas que
 reddet eterna. li. iij. ca. xvij.
g Audiui plenum est frui trinitate. li. j. ca. vij.
 Bestia diuina in more syna coram moysi. li. ij. ca. xv.
 Gratia dei genus humanum fuit reconciliatum. ut quod
 perierat saluaretur. li. iij. ca. j.
 Benigni siue vniuersi appellatio in deo non iudicat
 diuersitatem substantiarum. li. v. ca. ij.
 Genus humanum iusto dei iudicio traditur est in po-

testatem diaboli. li. xij. ca. xij.
h Humano visu et corporali deus siue diuinitas vi-
 deri non potest. li. j. ca. vij.
e Homo non est murator dei ut desisteret esse creatura. li. j. ca. vij.
 Homo cui natura mentis siue inexplicabilis est. modeste et
 sobrie cogitare debet de substantia dei. li. v. ca. j.
 Homo credit quod non videt. et sperat et amat quod cre-
 dit. li. vij. ca. iij. (genus est creatura. li. xij. ca. vj.)
 Homo non ad vniuersam trinitatis personam sed ad totam trinitatis ima-
 gum humana tempraatio que sit. li. xij. ca. x.
 Homo quibus medijs ab imagine dei labitur. in similitudinem
 diuinam peccatis. li. xij. ca. xj.
 Homo in futurum totum corpore et anima immortalis et beatus christus
 attestat. li. xij. ca. ix.
 Humanum genus iusto dei iudicio traditur est in partem
 diaboli. li. xij. ca. xij.
 Dilatus sancti sententia de trinitate. li. vj. ca. x.
i In genium viuacitate trinitatis indagantes errant. li. j. c. j.
 Incomurabilis deus solus est. ibidem.
 Indispositio intelligendi deum. ibidem.
 In ecclesia est medicina fidelium. li. j. ca. ij.
 Inordinata temeritas impedit cognoscendos trinitatis. ibidem.
 Iudicium varium et capacitas dissimilis legentium
 de trinitate. li. j. ca. iij.
 Inseparabili equalitate pater et filius et spiritus sanctus vni-
 tatem insinuant. li. j. ca. iij.
 Incarnatio facta est in tempore ex virgine. li. j. ca. v.
 Interrogantes de trinitate quibus mouentur questionibus. ibidem.
 In forma serui filius dei dicitur factus. li. j. ca. vij.
 In forma dei filius dei fecit hominem. ibidem.
 In forma serui factus est homo. ibidem.
 Inseparabilis est operatio patris et filii et spiritus sancti. li. j. ca. vij.
 Iudicabit iesus finaliter partem diuinam. li. j. ca. xij.
 Iudicium viuorum et mortuorum videbunt boni et mali. ibidem.
 Immortalis solus patres aliquid dicere voluerit. li. ij. ca. ix.
 Incarnatio facta est ut principes diuinitatis esse pos-
 simus. li. iij. ca. ij.
 Imperia etiam aliqui futura possunt prescire. li. iij. ca. xvij.
 Incarnationis sacramentum credimus. li. vij. ca. v.
 Iustum diligimus ex eo quod eum iuste vixisse intelligi-
 mus. li. vij. ca. ix.
 In sanguine filii iustificati sumus. li. xij. ca. xj. et c. xij.
 Iusto dei iudicio humanum genus traditur est in partem diabo-
 li. li. xij. ca. xij. (xij. ca. xij.)
 Iusticia dei non potest diabolus supandus fuit. li.
 In incarnatione christi multa sunt que superius displicent. li. xij. ca.
 Inseparabilitas trinitatis. li. xv. ca. xvij. xvij.
 Interualla temporum diuinitatis nulla sunt. li. xv. c. xvj.
 Ingenitus qui pater dicitur an possit inter illa accipi que
 ad seipsum et substantialiter dicuntur. li. v. ca. vj.
l Legentium diuersum iudicium et capacitas dissimili-
 lis. li. j. ca. iij.
 Legentes de trinitate quibus falluntur. li. j. ca. j.
 Loquatur apostolus aliquibus carnalibus et minus perfectis. ibidem.
 Laboriosius nihil quicquam fecissima trinitate. li. j. ca. iij.
 Libros plures fieri diuerso stilo vitale est non diuersa fide
 laudat minus recte que veritas vituperat. ibidem (ibidem)
 Loquebatur abraam tribus viris quasi deo. li. ij. ca. xj.
 Ludificant faciliter spiritus mali homines. li. iij. ca. xj.
 Locutio negatiua in quibus valet in qua quod aliquid
 quid non sit ostenditur. li. v. ca. vij.
m Medicina fidelium est in ecclesia. li. j. ca. ij.
 Mundum dilectores spiritus sanctum accipere non
 possunt. li. j. ca. vij.

Mansionē cū dilectis nō solū pater vel filius s; etiam spūscritus facit. li. j. ca. ix. r. quid sit ad eū veniens et mansionē apud eum faciemus. ibidem.
 Maria magdalena sedēs ad pedes ihu futurā p̄siguit. rēplator; q̄ erit i patria nec auferet. li. j. ca. x.
 Martha actiones p̄sentis vite p̄signauit. ibidem.
 Mali in iudicio videbunt iudicem viuorum et mortuorum. li. j. ca. xij.
 Missio filij v̄l spūscriti quō sit intelligēda. li. ij. ca. v.
 Moyser p̄sōa dñi ihu xp̄i dicta sūt. ponā resup petra et auferā manū meā et posteriora mea videb. li.
 Mutatōes create siue s̄uendiarie siue. (h. c. xvij) isolite n̄ sūt extra p̄tē ac potētā creatoris. li. ij. ca. ij.
 M̄ta mira ope d̄i ordini s̄uētudis iserūt. li. ij. ca. v.
 Miracula que sūt magis artib; li. ij. ca. vij.
 Mediator vite est xps. li. ij. ca. x.
 Mediator mortis est diabolus. ibidem.
 Mors xp̄i non fuit nostre necessitatis sed sue voluntatis arc; potestatis. li. ij. ca. xij.
 Missione in forma serui filij factus pater est mior. sed forma dei manet equal. li. ij. ca. xix.
 Missum a patre filium et manere coequalē et coeternū rē. non impedit. li. ij. ca. xx.
 Modeste et sobrie d; bō cui etiā natura mentis sue inexplicabilis est rē s̄ba dei cogitare. li. v. ca. j.
 Magnitudo indifferens ē in trinitate. li. vij. ca. j.
 Mēs rez copeaz noticiās p̄ sensus corpis colligit. li. ix. ca. ij. s; rez in corpēaz p̄ semetip̄am. ibidem.
 Mens seip̄am p̄ semetip̄am cognoscit. ibidem.
 Mens que se non nouit se nō amat. ibidē.
 Mens et amor et noticia hec trīs vnū sūt. li. ix. ca. iij.
 Mens et amor et noticia et singula in se manēt et oīa in omnib;. li. ix. ca. v.
 Mens qua noticia non solum se sed etiā alias possit noscere mentes. li. ix. ca. vij.
 Mens quod scit rora scit. li. x. ca. ij.
 Mens an sibi sit incognita cum se querit. ibidem.
 Mentis p̄na q̄ ignorare non p̄t. li. x. ca. iij.
 Mens ordinari debet sub eo cui subdēda est et supra ea quibus p̄ponenda est. li. x. ca. v.
 Mens i q̄b; se noscere d; et a q̄b; abstinere. ibidem.
 Mens se cogitās in q̄b; possit errare. li. x. ca. vij.
 Mentis op̄iones diuersoz q̄d sit. li. x. ca. vij.
 Mens se querens scire nihil de se corporeum debet cogitare. li. x. ca. vij.
 Mens quō cognoscit seip̄am. li. x. ca. ix.
 Mens se scire cupiēs nihil eoz de se op̄inari debet. et quib; scit esse dubitandum. li. x. ca. x.
 Mens in se habet memoriā intelligentiā et volūtātē velut imaginē quandā trinitatis. li. x. ca. xj.
 Multiplicatōes trinitatis q̄ ex recordatōe parunt. li.
 Mēsure nūeri et p̄deris silitudo i me. (xj. ca. vij) moria et visione et volūtate apparet. li. xj. ca. xj.
 Mentis differentia inclinata ad t̄palia et contēplādo eterna. li. xij. ca. iij.
 Mulier nō d; imago dei quō intelligit. li. xij. ca. vij.
 Mens quibus medijs retrahit a contēplatiōe et norum. li. xij. ca. vij.
 Mens ad amorem t̄paliū tracta compar̄ p̄uariat̄ioni p̄morum parentum. li. xij. ca. xij.
 Mēre q̄d dicitur i p̄sōa viri accipiēdū sensū hō corp̄is in p̄sōa mulieris q̄d sit sentiēdū. li. xij. ca. xij.
 Mens rōal duplex officiū. s. ad t̄palia et c̄na. li. xij.
 Modus in carnatōis p̄ nostra redemptio. (ca. j. ne conuenientior fuit. li. xij. ca. x.)

Mors carnis quōis d; p̄tō p̄mi hōis origiāl̄ venēr̄ tñ bonus eius vsus gl̄iosissimos martyres fecit. li. xij. ca. xvj.
 Mens hōis sibi met̄ sine cogitatōe asp̄icua esse non potest. li. xij. ca. vj.
 Mens hūana licet non sit eius nature cui est deus imago tñ eius in quirenda est. li. xij. ca. vij.
 Mētis principale q̄d sit in q̄ intrudēda est imago summe trinitatis. li. xij. ca. vij. (ca. xj.)
 Mēra p̄tēaz rez. an sp̄ sit. an etiā p̄t̄iū. li. xij. ca. xij.
 Mēs rōnalis q̄ facultate obteat. vt sp̄ i eo dei imago resplendat. li. xij. ca. xij. (ca. xij.)
 Mētis natura sp̄ capax ē remiscētē in deū. li. xij. ca. xij.
 Mens etiā p̄ua. nec caret memoria sui. nec cognitione nec amore. li. xij. ca. xij.
 Mens hūana mirabil̄ est q̄ sit vt sicut misera facta est ex brā. ita brā eē possit ex misera. li. xij. ca. xv.
 Mentem facit miseram peccatum suum et iusticia domini sui. li. xij. ca. xv.
 Mentē facit brām meritū suū et p̄miū dñi sui. ibidē.
 Mētis reformatio r̄nauat ad imaginē d̄i. li. xij. ca. xv.
 Mens siue animus excellit alia aīalia rōne. (xv) vel intelligentia. li. xv. ca. j.
 Magnitudo vera est cuius participatione magna sunt quecunq; magna. li. v. ca. x.
 n̄ Escire diē neq; hōrā quō intelligat. li. j. ca. xij.
 Nescire quis dicit q̄ occultat. ibidem.
 Nemo bon; nisi solus de; quō intelligit. li. j. ca. xij.
 Nescire diē et hōrā filiū quā scit p̄ quō intelligit. li. j. ca. xij.
 Natura et scriptura p̄ponunt vt in eis deus querat et diligitur. li. ij. ca. j.
 Naturā dei quidā visibilē putauerūt. li. ij. ca. vij.
 Nihil corp̄ū neq; mutabile cogitari debet de essentia veritatis que est trinitas deus. li. vij. ca. ij.
 Noticia q̄ mens non solū se. sed etiā alias mētēs noscere possit. li. ix. ca. vj. (li. ix. ca. vij.)
 Nemo volēs aliqd facit q̄b; nō p̄us in corde dixerit. Nomen domini quō in sp̄i sancto poterat intelligi anteq; daret. li. v. ca. xv.
 Opinantiū d; deo triplex cā erroris. li. j. ca. j.
 Opiniones false de deo. li. j. ca. j.
 Opinantes deum cādīdū vel rubicundū et h̄mōi. falluntur siue errant. ibidem.
 Ordo disputandi de trinitate. li. j. ca. ij.
 Opiniones suas ex scripturis omnes conantur defendere sanctis. li. j. ca. ij.
 Opus aggredi debet in noīe dñi. ibidem in fine.
 Optima p̄s et q̄ nō auferit ē rēplatio fusa. li. j. ca. x.
 Ordo q̄bz p̄ nō solū s̄ filij s; et spūscriti. li. ij. ca. iij.
 Ordo r̄pm in eterna dei sapientia sine t̄pe est. ibidē.
 Ordo dei oīs creatura administrat. li. ij. ca. v.
 Originale cause creaturaz corp̄alium quas mundus inferuit. li. ij. ca. ix.
 Opiniones diuersoz de mēre loquētū. li. x. ca. vij.
 Opinio eoz q̄ trinitatē cōiugio maris et femine et eorum p̄oli compant. li. xij. ca. v.
 Opinio platonis de aiabus. li. xij. ca. xv.
 Originale p̄ctm vñ s̄p̄sit ex ordiū. li. xij. ca. xij.
 Obedientie exemplū. li. xij. ca. xvij.
 Pater et filius et spūscritus sūt vn̄ de; vn̄ substantie siue essentie. li. j. ca. ij. r. ca. vj.
 Propa eē trinitatis q̄ senserit catholici tractatores. li. Pater nō est filius neq; spūscritus. ibidē. j. ca. iij.
 Pater maior est filio q̄uo ad formā serui. li. j. ca. vij.
 Presūptio difficul̄ patit̄ errore hōim. li. ij. ca. j.

magna

Presumptiois defensio similiter. ibidem
 Personae filij dei et filij hominis unitas. siue in gloria. siue in humilitate quid sit. li. j. ca. xiiij.
 Pater glorificat filium. li. ij. ca. iij.
 Pater nusquam dicitur missus. li. ij. ca. iij.
 Pater esse non potest sine verbo et spiritu sancto. ibidem
 Patris et filij una est voluntas et inseparabilis operatio. ibidem
 Pater non est maior spiritus sancto. li. ij. ca. vj.
 Pater cur non dicitur missus in corporalibus speciebus. ut rubro et similibus. ibidem.
 Patre solū imortalē aliquid putauerūt. li. ij. ca. ix.
 Per posteriora dei. caro christi quae nati. mortuus et resurrexit intelligitur. li. ij. ca. xvij.
 Providentia dei quae pater dei scilicet scilicet scilicet aglor. li. ij. ca.
 Participes dicitur per incarnationem possumus esse. li. iij. ca. ij.
 Purgationes et signa praesentia aduentus christi. li. iij. ca. vij.
 Purgatione propria sibi sicut pollicentur. li. iij. ca. xv.
 Personae tres quae necessitate in trinitate dicuntur. li. v. ca. ix.
 Persona singula quae non est minor quam ipsa trinitas simul. li. vij. ca. j.
 Peccatum extra corpus quid sit. li. xij. ca. x.
 Pater amator sapientie dicitur. li. xiiij. ca. j.
 Pater quod ingenuus dicitur an possit inter illa accipi quae ad seipsum et substantialiter dicuntur. li. xv. ca. vj.
 Principium quod sit pater ad filium et pater et filius ad spiritum sanctum. li. v. ca. xiiij.
 Pater in quibus virtute non posse in ceteris esse diffisiles. et si in humanis incomparabilibus in sanctissima trinitate. li. vj. ca. iij.
 Quereret nullus debet pigritari. li. j. ca. ij.
 Querit nihil laboriosius sancta trinitate. li. j. ca. iij.
 Quaestiones quibus mouet de trinitate interrogat. li. j. ca. v.
 Duali subiectioni filii sicut dicitur per. li. j. ca. viij.
 Egnū traderet filii per non se inde sepando nec spiritum sanctum. li. j. ca. x.
 Regnum christi dicuntur fideles quos redemit. li. j. ca. x.
 Regule secundum quos scriptura loquitur de patre et filio. li. ij. ca. j.
 Resurrexit dominus triduo. li. iij. ca. vj.
 Rationalis mentis duplex officium. li. xiiij. ca. j.
 Redemptiois modus ut homines assueret conuenientior fuit. li. xiiij. ca. x.
 Recōciliari sumus per mortem filij eius. li. xiiij. ca. xj.
 Reminiscētia dei capax spiritus est mentis natura. li. xiiij. ca. xiiij.
 Relatiue dicitur non solum quod vel pater aut filius aut spiritus sanctus proprie nominatur. li. v. ca. xj. (v. ca. xij.)
 Relatiue quae adiuuante referri nequeunt cum in relatiua sint. li.
 Relatiue appellatiōes quae non ad deum. sed ad creaturam referenda sunt. quae deo nihil accidit. li. v. ca. xvj.
 Relatiue quod non de deo. sed ad seipsum recte dicitur. utrumque cuiuslibet personae in trinitate conueniat. li. vj. ca. j.
 Relatiua non esse ea quae patris et filij essentia significat. li. vj. ca. ij.
 Summū bonū est deus trinitas. quod solū purgatis cernitur mentibus. li. j. ca. ij.
 Super aliorum caritate et veritate arguenda sit. li. j. ca. iij.
 Veritas non est bona quae veritas virtutis patris. ibidem.
 Spiritus sanctus non est pater nec filius. li. j. ca. iij.
 Seruare alijs cogit caritas libera. ibidem.
 Spiritus sanctus non est creatura. li. j. ca. vj.
 Solum deo seruandū est. li. j. ca. vj.
 Spiritus sanctus nec maior nec minor est patre et filio. li. j. ca. vij.
 Subtractio humanitatis per ascensionem utilis fuit filii. li. j. ca. ix.
 Scriptura per quos loquitur regulas de patre et filio. li. ij. ca. j.
 Scriptura per naturam proponunt ut deus in eis quare et dicitur

ligatur. li. ij. ca. j.
 Spiritus sanctus non est minor patre. quibus ab ipso procedat. li. ij. ca. iij.
 Spiritus sanctus nec dicitur genitus. nec filius. ibidem.
 Spiritus sanctus glorificat filium. li. ij. ca. iij.
 Spiritus sanctus non est minor patre. li. ij. ca. vj.
 Spiritus sanctus in corporalibus speciebus legis et prophetarum intelligebatur.
 Significatiōes dei voluntate manifesta. (cur. ibidem.)
 Signa et figuratiōes praesentia aduentus christi. li. iij. ca. vij.
 Spiritus imundi facit ludificat homines. li. iij. ca. xj.
 Sacramentum veritatis per christum pro nobis effectus est. li. iij. ca. xiiij.
 Spiritus sensibilis demeritio in colūba. siue liguis ignis. sicut balis per et filio eum fore non negat. li. iij. ca. xxiij.
 Spiritus unitas cum patre et filio. li. vj. ca. v.
 Summū veritatis et vniuersū est deus. in quo viuimus mouemur et sumus. li. vij. ca. iij.
 Studium discere amantū quod ignorat quae sit. li. x. ca. j.
 Studiosus quilibet non amat incognita. sed ardentissimo appetitu instat scire quod nescit. li. x. ca. ij.
 Sapientia et scientia dei ad quod officia propria tenent. li. xiiij. ca. xiiij.
 Sapientia et scientia nostra res est. li. xiiij. ca. xxiij.
 Sapientia est res humana diuinarumque scientia. li. xiiij. ca. j.
 Sapientia vera hominis quae sit. ibidem.
 Summū bonū spiritus inueniendū quod in quodam inuenit. li. xv. ca. ij.
 Summū bonū quod inueniat dulcius et inuenit. ut querat quidius. li. xv. ca. ij.
 Summa trinitas in qua res praeparatōe dicitur sit. li. xv. ca. j.
 Speculū in quo per imaginem trinitas videtur. (iij.)
 Intellecta conspicit. li. xv. ca. vij.
 Similitudo dei et eorum quae in natura sunt mentis diuina. li. xv. ca. xiiij.
 Similitudo et equitas patris dei et vniuersi generis eius consubstantialis et coeterni. li. xv. ca. xiiij.
 Spiritus sanctus nec prius solus. nec filius solus. sed coeque semper uicē diligunt insinuat caritatem. li. xv. ca. xvij.
 Spiritus sanctus caritatis nomine intelligitur. atque quilibet personae caritas dicitur. non tamen tres sed una caritas. li. xv. ca. xvij.
 Spiritus sanctus equalis patri et filio accipit. ibidem.
 Spiritus sanctus donū dei dicitur. et quod. li. xv. ca. xvij. quod dicitur. ibi.
 Similitudines diuine trinitatis quae in una deum. ca. xix. gine videtur respicere poterūt. li. xv. ca. xxiij.
 Spiritus sanctus processionem et filij generationem. li. xv. ca. xxvij.
 Saluatoris simpliciter ad nram occurrit et congruit dupliciter.
 Simpliciter ad dupliciter quod est per nram. li. iij. ca. iij.
 Merū ternariū atque senariū. li. iij. ca. iij.
 Sapientia an sit a deo genita vel creata. li. vj. ca. iij.
 Substantia siue essentia quod intelligatur. li. vj. ca. v.
 Trinitas summa in quatuor rerum praeparatōe inquit. li. xv. ca. iij.
 Trinitas quae in imagine est quod differt a trinitate quae deus est.
 Trinitatis diuine similitudines quae in ima. li. xv. ca. vij.
 Trinitatis diuine similitudines quae in ima. li. xv. ca. xxiij.
 Trinitatis inseparabilitas. li. xv. ca. xxiij.
 Trinitas in unitate et unitas in trinitate inseparabilis.
 Trinitatis diuine nulla sunt inter. quod sit. ibidem.
 Nulla temporum. li. xv. ca. xxvij.
 Trinitate dicimus non tria principia. sed vniuersū esse principium.
 Trinitate trinitatis nullo modo tripliciter. li. v. ca. xiiij.
 esse dicere debemus. li. vj. ca. vij.
 Trinitate quod greci expresserunt et quod latini. li. vj. ca. iij.
 Tres personae vniuersae quod intelligatur. li. vj. ca. vij.
 Trinitas inordinata impedit cognitiōem trinitatis. li. j. ca. ij.
 Triplex causa erroris de deo vel circa deum. li. j. ca. j.
 Trinitate legentes fallunt. quibus querit amore rōis. ibi

Trinitate indagare volentes ytuacitate ingenij . vel
 adiutorio artis z hmoi. errat. ibidem.
 Trinitatis diuine disputandi ordo. li. j. ca. ij.
 Trinitas e vn^o solus z ver^o de^o. ibide.
 Trinitas est vni^o substantie siue essentie ibide.
 Trinitas e sumu bonu qd solu purgatis cernit meti
 Trinitatis cognitio haberi pot^{est} bus ibidem.
 pietate z no temeritate. ibidem.
 Trinitate nihil querit laboriosius. nec alicubi errat
 pculosius. z nihil possidet fructuosius. li. j. ca. iij.
 Trinitas pater z filij z spusscus. inseparabili equalita
 te insinuatur vnitate. li. j. ca. iij.
 Trinitas no est dij. sed vn^o deus. ibidem.
 Trinitas no est nata de virgine. nec passa. nec cruci
 fixa. nec resurrexit. vel ascēdit. sed filij. ibidem.
 Trinitas no apparuit in specie colube vel descēdit
 sup baptisam xpm. neq; i sono. neq; i lignis igneis
 i die petrecostes sup discipulos. s; tm spusscus. ibid^{em}
 Trinitas no dixit. tu es filij me^o dilect^o. cu baprisa
 ref christ^o. z in trāssfiguratione. sed pater tm. ibid^{em}
 Trinitatis psonae inseparabiles sunt. ibidem.
 Trinitatis psonae inseparabil^{iter} opat^{ur} z quō b^o intelligitib^o
 Trinitas queretes qd^o mouent qstionib^o. li. j. ca. v.
 Trinitate frui est gaudiū plenū. li. j. ca. viij.
 De trinitate quedā dicunt separatim nō tm alijs sepa
 tis intelligunt. li. j. ca. ix.
 Tacitus finē facit notionis. ibidem.
 Trinitatis qualibet psonā sic cōuenit nominari. vt z
 alie intelligant. li. j. ca. x.
 Tradere filiū patri regnū qd sit z quō intelligat. ibidē
 Temporum ordo in eterna dei sapiētia. sine tempo
 Trinitas deus. an indiscere ap^{er} re ē. li. ij. ca. iij.
 paruerit patribus an aliqua psona. li. ij. ca. x.
 Trinitatis essentia nunq; oculis corporalibus appuit
 s; p subiectā creaturā significauit qd voluit. li. ij.
 Triduo dñs resurrexit. li. iij. ca. vj ca. xj.
 Trinitatem patris z filij z spussancti vn^o etisdem
 substantie deū creatorē omni potētē inseparabiliter di
 cimus opari. li. iij. ca. xvj.
 Trinitas ipsa sil. nō ē pl^o qz qz psona. li. viij. ca. j.
 Trinitatē qreere debem^{us} nō qualibet. s; eā que de^o ē.
 li. ix. ca. j.
 Trinitas q^o ex cogitātis memoria nascit. li. xj. ca. vj.
 Trinitatis multiplicatiōes que ex recordatiōe parti
 untur. li. xj. ca. viij.
 Trinitatū in quolibet genere volūtas nec parēs in
 uenit esse nec proles. li. xj. ca. ix.
 Trinitatē cōiugio maris z femine z eorū proli cōpa
 rantes quō errent. li. xj. ca. v.
 Temptatio humana que sit. li. xij. ca. x.
 Tempalia cognoscibilia quedā cognitionē nostrā p
 ueniunt. quedā nō pcedunt. li. xij. ca. x.
 Nitās cēntie i trinitate qreda ē. li. j. ca. iij.
 v. Utile ē fieri ples libros diuerso stilo n̄ diuersa
 Unitate insinuatur pater z filij z spussan fide. ibidē
 ce^o inseparabili equalitate. li. j. ca. iij.
 Un^o ē de^o sol^o z ver^o p^o z filij z spusscus. li. j. ca. vj
 Visu humano z corpali de^o videri nō pōt. li. j. ca. vj
 Visio hui^o rpsis quasi p speculū. li. j. ca. viij.
 Visio futura erit facie ad facie. ibidem.
 Vita eterna ē cognoscere prēm z filiū z spm scm. ibidē
 Videns filiū vider etiā patre. ibidem.
 Utile fuit credentib^o vt xps ascendēdo formaz serui
 subtraheret eorū aspectū. li. j. ca. ix.
 Visio dei est finis oim bonarū actionū z reqes seru

piterna z gaudiū qd nunq; auferet. li. j. ca. x.
 Uaqueq; psona in trinitate sicut est nominada. vt
 et alie illic intelligant. ibidem.
 Unigenitus dei filius minor dicit patre ppter formā
 serui qui in in forma dei est equalis. li. j. ca. vij.
 Utile fuit fidelib^o xpm corporaliter ascēdere. li. j. ca. ix.
 Unitas psonae filij dei z filij boīs siue in gloria siue i
 humanitate quid sit. li. j. ca. xij.
 Voluntas vna ē patris z filij z spussancti. z insepa
 bilis opatio. li. ij. ca. iij.
 Vidit isrl^o deū in colūna nubis z ignis. li. ij. ca. xij.
 Virte mediator est christ^o. li. iij. ca. x.
 Unitas spussancti cu patre z filio. li. vj. ca. v.
 Vera dilectio quid sit. li. viij. ca. viij.
 Verbū amore cōcipit. li. ix. ca. vj.
 Verbū mente ex eterna cōcipit veritate ibidem.
 Volūntatis finis quo cognoscit si recta an praua cu
 Vir imago dei dicit z nō mu^o piamus. li. xj. ca. vj.
 Uer z quō intelligitur. li. xj. ca. vj.
 Volūntatē singuli bñt pprā. pñt tm oēs nō indicatā
 bre cōmunē. li. xij. ca. iij.
 Via ad verā beatitudinē ē p fidem. li. xij. ca. vj.
 Vita anime ē vita beata. li. xij. ca. iij.
 Virtutes que desinat eē ad ad eterna pduxerit. li. xij.
 Verbū qd ē in cogitatiōe mētis hūane ad ca. ix.
 agnitōne verbi qd ē de^o aliq^o adducit. li. xv. ca. x.
 Verbū boīs manifestat p vocē. ita verbū dei p carnē
 li. xv. ca. xj.
 Verbū verū gignit cū qd scim^o loqmur. li. xv. ca. xj.
 Verbi dei icōmutabil^{iter} z nrī cōmutabilis dissilitudo
 Volūntatis cogitatiōis in deo li. xv. ca. xv.
 credenda nō est. li. xv. ca. xvj.
 Vita futura qualis erit. li. xv. ca. xvj.
 Unitas filij cū pte z nra iuicē nobiscū. li. vj. ca. iij.
 pm dicere nō ē deū vt z. aut nō vni^o cū pte z i
 lunm. aut nō imortalem. errat. li. j. ca. v.
 Xps eiusdem substantie est cū patre. ibidem.
 Xps dicitur petra. li. ij. ca. v.
 Xps significat lapidē quē iacob crexit ibidem.
 Xps significat isaac portatē ligna ad se imolād. ibid^{em}
 Xps p nobis effec^o ē vez z pfectū sacrificiū. li. iij.
 Xpm dei virtutē z dei sapiētiā ca. xij.
 dicit apostolus qd sit. li. vj. ca. j.
 Xps vicit nax^o ex virgine. li. xij. ca. xvij.
 Xps in se hz thesaurū sapiētie z scie. li. xij. ca. xix.
 Dolarrare dicit q idol^o latrā exhibet. li. j. c. vj.
 i. Imaginē qndā trinitatis in mēte repire possu
 mus qru ad memoriā. intelligētā z volūtatē. li. x. c. xj
 Imago trinitatis qri etiā pte i his q aia ex corpis sen
 Imago siue vestigiū trinitatis i sibi^o cōcipit. li. x. c. xij
 eo etiā qd imago di^o ē. i. exteriori boie qreda. li. xj. c. j
 Imago r̄tis extio^o p̄siderari p̄ i qnz s̄sib^o z p̄ncipl^o
 in visibili z vidente z visioe. li. xj. ca. ij.
 Imago visoz mētia retiet. li. xj. ca. iij
 Imagines qz cogitatiōis intuet acies in phantasia
 quā memoria cōcepit. li. xi. ca. iij.
 Imago di^o i aia rōnali imortāl^{iter} p̄ntanebit. li. iij. c. iij
 In imagine dei erit pfecta silitudo dei qñ pfecta erit
 Imaginē prare celest^{is} vl^o fremi visio. li. xij. ca. xvj
 Imago nūc p̄spicit i speclo qd sit. li. xij. c. xvij
 z enigmare tūc aut facie ad facie. li. xij. ca. xix.
 Imago q renouat iter^o nō exteri^o p̄ficiat. ibidem.
 In imagine sunt tria. memoria. intellect^o z amor. li.
 xv. ca. xvj.

*pro in euangelio
 videtur ephraim. echa*

*Voluntas est. p̄cipit
 omnium bonorum
 p̄cipit a se. qd
 voluntate. absque in
 opore. omnis nō an
 minus. s; qd
 noli huius amptans*

*fructus hūana. imp
 ē sint ordinare. s; p̄
 s; tempalia. s; p̄
 tunc. de p̄. ar. qd*

Explicita est tabula.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten in red ink:
1719

